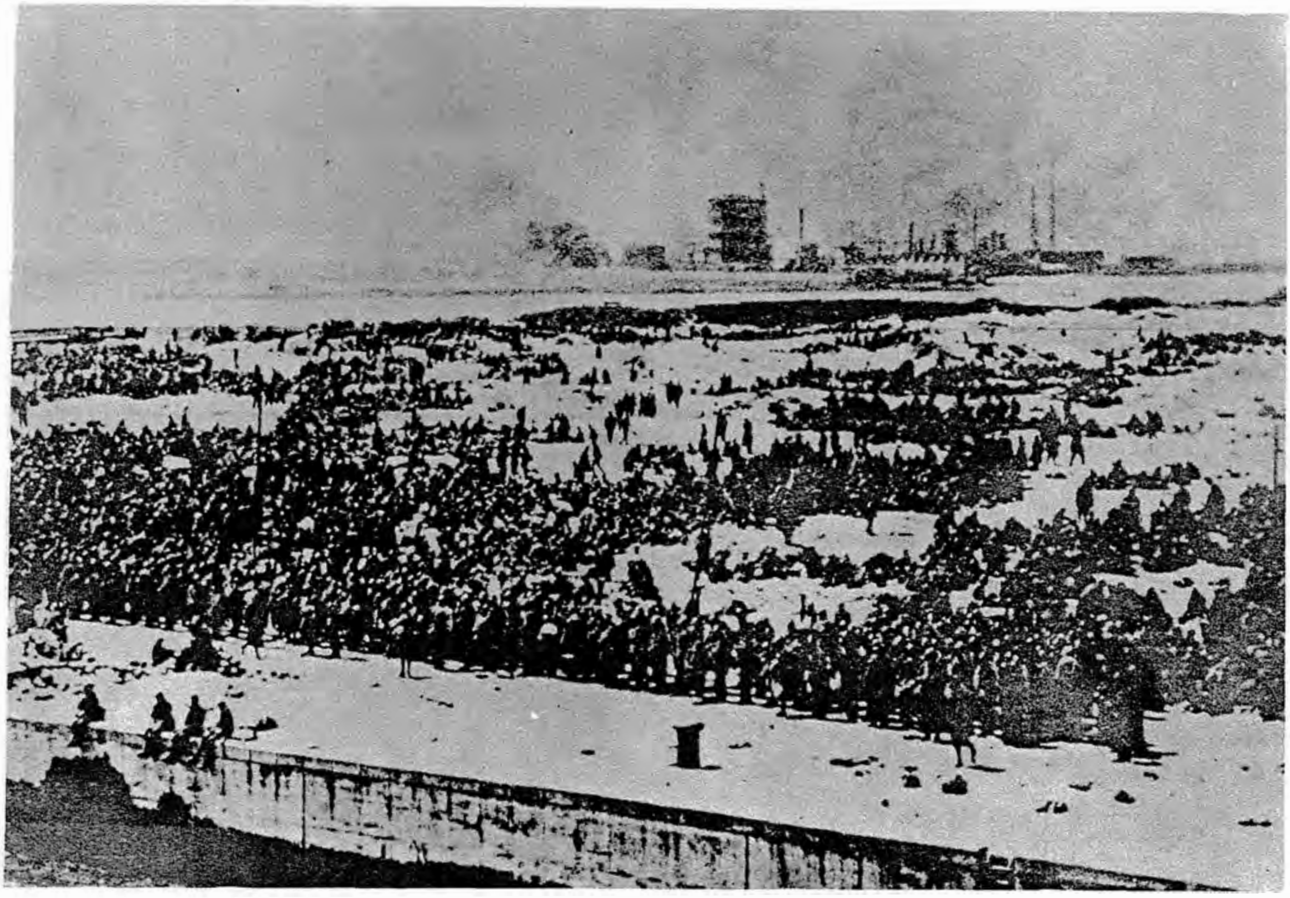
2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

2. dünya savaşı ansiklopedisi

yener yayınları

BATIDA SONUN BAŞLANGICI

Dunkerque limanına yığılan Fransız, İngiliz ve Belçika ordularına mensup yarım milyon insan kendilerini İngiltere'ye geçirecek gemileri umitle bekliyordu.

lmanların üstün gücü karşısında Fransızlar ve İngilizler bir direnme gösteremiyorlardı. Fransızlar değil karşı koymak, Almanlar karşısında etkili bir savunma bile yapamıyorlardı. Ancak iki kez Almanlara karşı saldırma olasılığını buldular Bunlardan ilki 17 Mayıs'ta, ikincisi ise 19 Mayıs'ta oldu. Albay de Gaulle komutasındaki 4. Zırhlı Tümen, ünlü Guderian'ın komutasındaki 19. Panzer tümenine saldırdı. Düşman hatlarının 30 kilometre kadar gerisine kadar ilerleyen de Gaulle, 120 esirle dönmeyi başardı. 19 Mayıs'taki ikinci saldırısında ise Guderian'ın karargâhına oldukça yaklaştı. Guderian anılarında de Gaulle'un saldırısını şöyle anlatır:

«O gün de Gaulle'un tankları Holnon ormanına değin yaklaşmış olan karargâhımın iki kilometre kadar yakınına geldi. Karargâhım yalnızca 20 milimetrelik toplarla korunduğu için oldukça sıkıntılı anlar geçirdim. Ama sıkıntım bu ziyaretçiler geri dönünce sona erdi.»

General Georges'dan emir alan de Gaulle başka bir göreve gönderildiği için saldırısından vazgeçer Bu iki saldırı bile akıllıca düzenlenmiş ve soğukkanlılıkla yönetilmiş bir tümenin Almanlar karşısında başarı kazanabileceğini ortaya koymuştur

Herşeyin tepetaklak gittiğini gören Fransız hükümeti kabinede değişiklik yapmak zorunluluğunu hissetti. 18 Mayıs akşamı açıklanan yeni kabine yüreklere biraz su serpti.

Bu arada Fransızların yüreğine su serpen başka bir girişimde daha bulundu hükümet. 17 Mayıs günü Orta Doğu'da görevlendirilmiş olan General Weygand acele olarak Paris'e çağırıldı. Beyrut'tan özel uçağı ile hareket eden Weygand Tunus'ta bir gece geçirdikten sonra 20 Mayıs günü saat 14.30'da hükümet başkanının odasına girdi. 73 yaşındaki general kısa bir görüşmeden sonra Fransız Orduları Komutanlığını kabul etti. İleri yaşına rağmen bu denli güç ve ağır bir görevi neden kabullendiğini şöyle açıkladı 1950'de Weygand:

«Bugün bütün bildiklerimle ve bütün

Alman tanklarının ardından piyade geliyordu. Tankların açtığı gediklerden ilerleyen askerler son direnme merkezlerini de yok ederek bu toprakları Alman İmparatorluğuna katıyorlardı.

bana malolanlarla şu gerçeğe vardım. Eğer o gün bana tevdi edilmek istenen görevi kabul etmeseydim bugün yüzüm kızarırdı.»

Bu sözler 73 yaşındaki bu adamda ne denli üstün bir görev duygusu olduğunu ortaya koymaktadır Fakat bu üstün görev duygulu general bile Fransız ordusunun yenilmesini önleyemeyecekti.

Alman ordusu hızla ilerlerken Hitler 17 Mayıs'ta şaşkınlıktan bir sinir buhranı geçirdi. O gün Panzer Kolordularıyla Manşa doğru gitmekte olan kuvvetlerden üçüncüsünün başında bulunan Guderian yürüyüşünü durdurma emrini aldı. Zira Alman Hava Kuvvetleri, Sedan'dan Batı'ya uzanan ince uzun Alman kollarını kesmek için Fransızların yeni bir karşı saldırıya geçeceklerini haber vermişti. Hitler durumu Brauchitsch ve Halder ile görüştü. Güneyden ciddi bir Fransız saldırısının geleceğine iyice kanaat getirmişti. O akşam A Grubu Orduları Komutanı Rundstedt de onun fikrini destekleyince Hitler'in içini bir korku kapladı. Kafasında yeniden bir Marme korkusu belirdi. Mussolini'ye ertesi gün yazdığı mektupta şunları söylüyordu:

«Durumu yakından izliyorum. 1914'teki Marne mucizesi tekrar etmeyecektir.»

Halder'in güncesinde ise 17 Mayıs akşamı için şu notlar düşülmüş:

«Çok kötü bir gün. Führer korkunç sinirli. Başaramayacağından korkuyor, hiçbir tehlikeyi göze almıyor ve bizi zorluyor. Bahanesi de sol kanatla fazla ilgilenmesi. Korku ve şüphe içinde.»

Ertesi gün durumun iyiye gittiğini bildiren haberler gelmesine rağmen, Hitler hâlâ köpürüyordu. Halder'in güncesinde ayın 18'i için şunlar yazılıydı:

«Führer'in güney kanadı üzerinde sayısız kuşkuları var. Bütün harekâtı berbat ettiğimiz ve yenilgiye doğru gittiğimizi öfkeli öfkeli ve bağıra bağıra söyleyip duruyor. Değil güney-batıya, batıya bile yürüyüşe devam etmek istemiyor. Aklı fikri kuzey-doğuya atılmakta.»

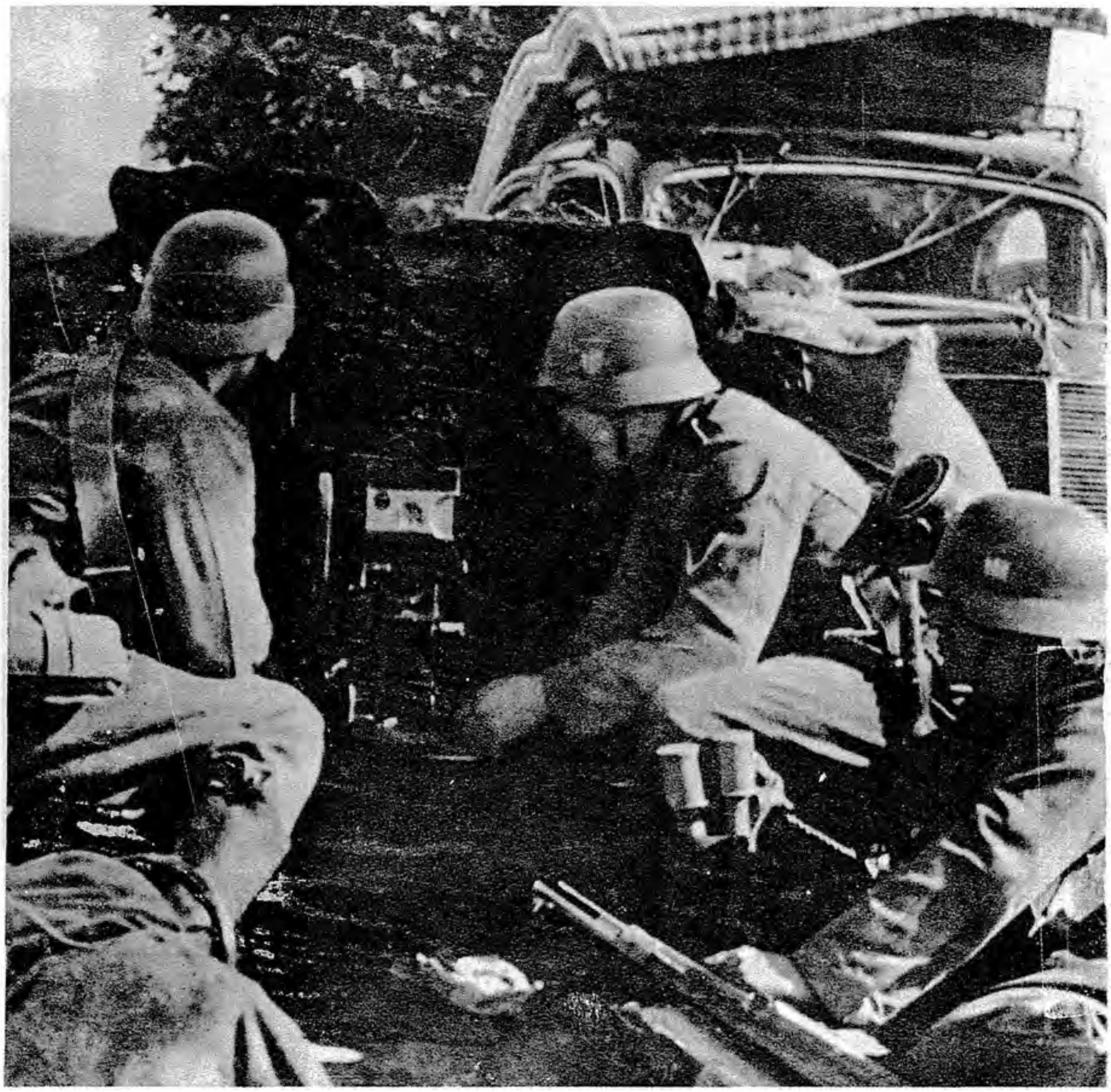
Amo Fransızların güneyden hücuma geçecek kuvvetleri yoktu. 20 Mayıs akşamı ise Hitler 2. Panzer Tümeninin Somme nehrinin ağzındaki Abbeville kasabasına ulaştığını öğrendi. Belçikalılar, İngiliz Seferi Kuvveti ve 3 Fransız Ordusu tuzağa düşürülmüştü. Jodl güncesine o akşam şunları yazdı:

«Führer sevinçten yerinde duramıyor. Alman ordusunu ve önderlerini öve öve bitiremiyor. Barış antlaşmasını hazırlıyor. Antlaşmada amaçlar belirtilecek: Alman halkının elinden 400 yıldanberi alınmış olan topraklar ve değerler geri verilecek...

21 Mayıs günü Fransız orduları komutanlığı tam bir keşmekeş içindeydi. De Gaulle bu durumu **«periskopu olmayan bir denizaltı»**ya benzetmişti.

Weygand o gün I. Grup Orduları komutanlığına gitti. Saat 14'de Ypres'te Belçika Kralı ve askeri danışmanı ile buluştu. Beyrut'tan Paris'e gelirken uçakta düşündüğü planı açıkladı. Kral adına konuşan General Van Overstraeten bu denli uzun bir geri çekilme birliklerin moralini bozacağını öne sürerek General Weygand'ın planına karşı çıktı.

Weygand'ın bir an önce uygulamak istediği plan büyük bir güç istiyordu. Amaç Manş'a doğru bir elin parmağı gibi uzanan Alman saldırısını kesmekti. Bu nedenle Gort ve Billotte güneyden saldıracak, Frère ise kuzeyden önlerine çıkacaktı. Belçika ordusundan istenen mümkün olduğu kadar geri çekilmeleri ve müttefik askerlerine yer kozandırmalarıydı. Van Overstraeten bu plana karşı çıkarken Belçikalıların yorgun olduklarını ve iki gün dinlenmeleri gerektiğini de öne sürdü. Belçikalı generalin karşı çıktığı başka bir nokta daha vardı. Bel-

Tankların en büyük yardımcısı «PAK» adı verilen tanksavar toplarıydı. Panzer tümenlerinin hemen arkasından geldikleri için düşman tanklarını ağır bir yenilgiye uğratıyorlar ve dirençlerini kırıyorlardı.

çikalıların Yser'e kadar geri çekilmeleri demek, ülkelerin önemli bir bölümünü boşoltmaları' anlamına geliyordu. Belçikalıların savaş amacı topraklarını terketmek değil, korumak olduğunu sözlerine ekledi. Belçika kralı askerî danışmanını konuşturuyor, kendi düşüncesini sonra açıklayacağını söylüyordu.

Biraz sonra ayrıldılar Bu arada Weygand'ın söylediği plan uygulanmağa başlandı. Billotte, kuvvetlerini savaşa yeni plan gereğince soktu. Ancak Gort'u bekliyorlardı. Bir türlü görünmüyordu Gort. Billotte ve Weygand'ın içine bir kuşku düşmüştü. Yoksa Gort kuvvetlerini çekip, İngiltere'ye mi dönmeyi planlıyordu?

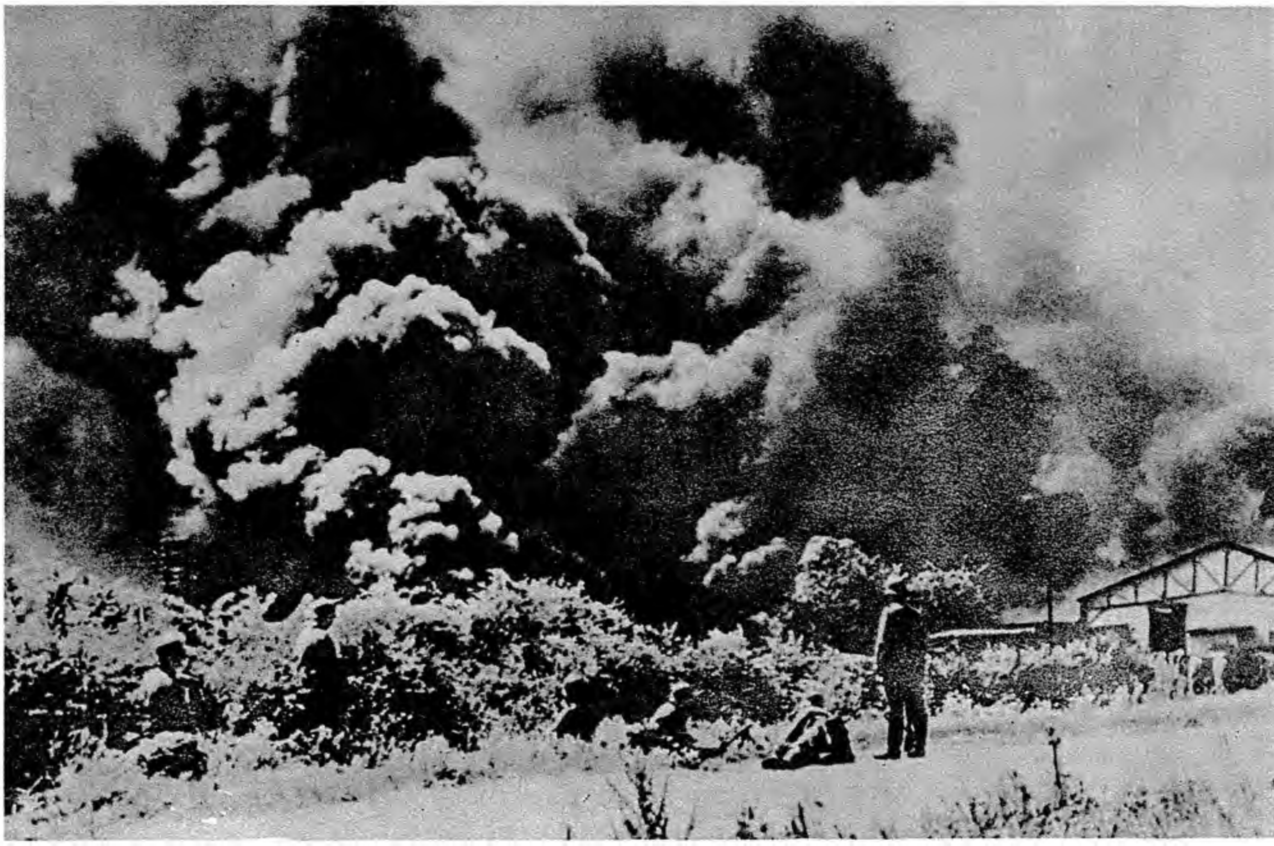
Ertesi sabah saat 7'ye doğdu Weygand, Reynaud ile buluşmak için geri dönmek istedi. Ancak uçakla bir kez daha yolculuk yapmasının tehlikeli olacağı söylendi. Donanma Komutanı Abrial ona bir gemi vermeyi ve Cherbourg'a götürmeyi önerdi. Ypres'ten Dunkerque'e kadar yaptığı yolculukta savaşın gerçek yüzünü gördü. Alman uçaklarının bombaları halkın paniğini daha da arttırıyordu. Bombalardan isabet alan bir benzin deposu doğmağa başlayan günün manzarasını tamamlıyordu.

Weygand'ın gemisi «La Flore» bombaların ortasından geçti. Weygand'ın gidişinden bir saat kadar sonra Gort geldi. Billotte durumu Gort'a açtı. Fransız generallerine karşı körükörüne bağlılık duyan Gort plana fazla karşı çıkmadı. Ama Somme'a kadar bir yol açacağını pek ummuyordu. Bütün bunlara rağmen elindeki tüm kuvvetleri savaş alanına sürdü.

Billotte ve Gort kısa süren görüşmelerinden sonra ayrıldılar Billotte arabasına bindi. Bailleul yakınlarında ise bir askeri araçla çarpıştı. I. Fransız Ordusu Komutanı ertesi gün Ypres'teki hastanede öldü.

Ayın 22'sinde öğlene doğru Weygand, Vincennes'de Paul Reynaud, Winston Churchill, General Sir John Dill, General Hastings Ismay ve Pierçe ile buluştu. Bu buluşma gerçekleşirken bir gün önce Belçikalıların kendilerine önerilen plan gereğince hareket ettikleri haberi geldi. Bunun üzerine Churchill'in de onaylamasıyla aşağıdaki kararlar alındı:

1) Belçika ordusu Yser hattına değin çekilecek ve burada kalacak,
2) Ingiliz ve Fransız kuvvetleri Bopaume ve Camroi yönünde en kısa zamanda elde bulunan kuvvetlerle saldırıya geçecek. Muhtemelen yarın ve 8 tümenle,
3) Bu muharebe her iki ordu için büyük önem taşıdığı ve Amiens'in

Batıdaki savaş sırasında en beklenmedik yerden Alman Hava Kuvvetleri çıkıyordu. Attıkları bombalarla ortalığı cehenneme çeviriyorlardı. Resimde, kara dumanlar çıkararak yanan bir benzin deposu görülüyor

alınması Ingiliz Hava Kuvvetlerinin haberleşmesi için elzem olduğundan muharebe bitene değin Ingiliz Hava Kuvvetleri gece ve gündüz her türlü yardımı yapacaktır.

4) Somme kıyısınca uzanan ve Amiens'e doğru ilerleyen Fransız orduları kuzeye yönelecekler ve Bapaume yönünde güneye doğru saldıran Ingiliz kuvvetleriyle birleşecekler

Fransızlara yardım etmek için önemli oranda Ingiliz uçağının gönderilmesi kararı oldukça uzun süren tartışmalardan sonra alınmıştır Bu tartışmaların kökeninde savaşın koybedilmekte olduğunu gören Ingilizlerin bir on önce adalarına çekilme ve oradan savaşma isteği yatmaktadır Churchill toplantıda alınan kararlar konusunda şöyle diyor

«Bizim için Ingiltere adalarında bulunan savaş uçaklarımızı hangi nedenle olursa olsun yerinden oynatmamak hayati bir önem taşımaktaydı. Belki de hür yaşamamızın tek temeli buydu. Fransa'ya hareket ettiğim sabah hükümet bana Fransa'nın emrine yalnızca dört savaş filosu verebileceğimi bildirdi. Elçiliğe döndüğümde ve bu konuyu Dill ile tartıştıktan sonra hükümetten 6 adet yeni filo için izin vermesini istemege karar verdim. Elimizde yalnızca 26 filo kalıyordu ki bu da son gücümüzdü. Bu karara varıncaya kadar çok zorluk çektim. Sonunda Ismay'a Londra'ya haber göndermesini ve hükümetin toplanarak, bir saat kadar sonra ellerine geçecek olan bir telgrafı incelemesini söyledim. Ismay haberini Londra'ya Hintçe gönderdi. General nereye giderse gitsin, bürosunda Hint ordusundan bir suboyı bırakmadan edemiyordu.

Gorusmeler sırasında Pierce alınan 3 numaralı karar konusunda oldukça uzun bir tartışmaya girdi. Zira agır bombardıman uçaklarının, ozellikle **«Wellington»** tiplerinin gunduzun kullanılmaları çok büyük sakıncalar dogurocaktı. Bunlar Alman topçuları için rahat birer hedef olacaklardı Ikinci bir neden ise Ingiliz uçaklarının Britanya adasındaki uslerinden kalkmak zorunda oldukları için kara savasları sırasında yalnızca 20 dakikalık bir destek gösterebilmeleriydı.

General Weygand alınan kararların bir degerlendirmesini yaparak durumdan hoşnut oldugunu acıklıyordu Ona göre **«Alman ordusu karşı hücumlarla yenilgiye ugratılacak»**tı Saldırının hedefini ise şöyle acıklıyordu. **«Panzer tümenleri büyük bir küstahlıkla atıldıkları alanlara hapsedilecekler. Buradan da bir daha çıkamayacaklar.»** Ertesi gün Panzerlerin **«denize doğru bir maceraya atılmaları halinde»** doğuya dogru bir yol açmalarını engellemek için 1 ve 3. ordu gruplarına soglam bır baraj kurarak geriye gelmelerini engellemelerini bildirdi. Weygond'ın bütün bu emirlerden sonra vardığı sonuç şuydu

«Bir maceraya atılmış bulunan Panzer

Orta Doğu Kahramanı General Weygand. 17 Mayıs günü Paris'e çağırıldı. Onun gelmesiyle müttefiklerin morali biraz düzeldi, ama savaşı kazanamadılar

tümenlerinin sonu gelecektir.»

Ama işler hiç de Weygand'ın duşundüğü gibi gitmeyecekti.

Zira Ingilizlerle birlikte yukarıda açıklanan kararlar çerçevesinde uygulama alanına konmak istenen Fransız karşı hücumu hiçbir zaman yapılamadı. Ne **«yarın»** ne de **«ertesi gün»**. Weygand'ın büyük bir kararlılıkla Papaume ve Cambrai yönüne doğru düşüncesinde gönderdiği 8 tümen hiçbir zaman saldırıya geçemedi.

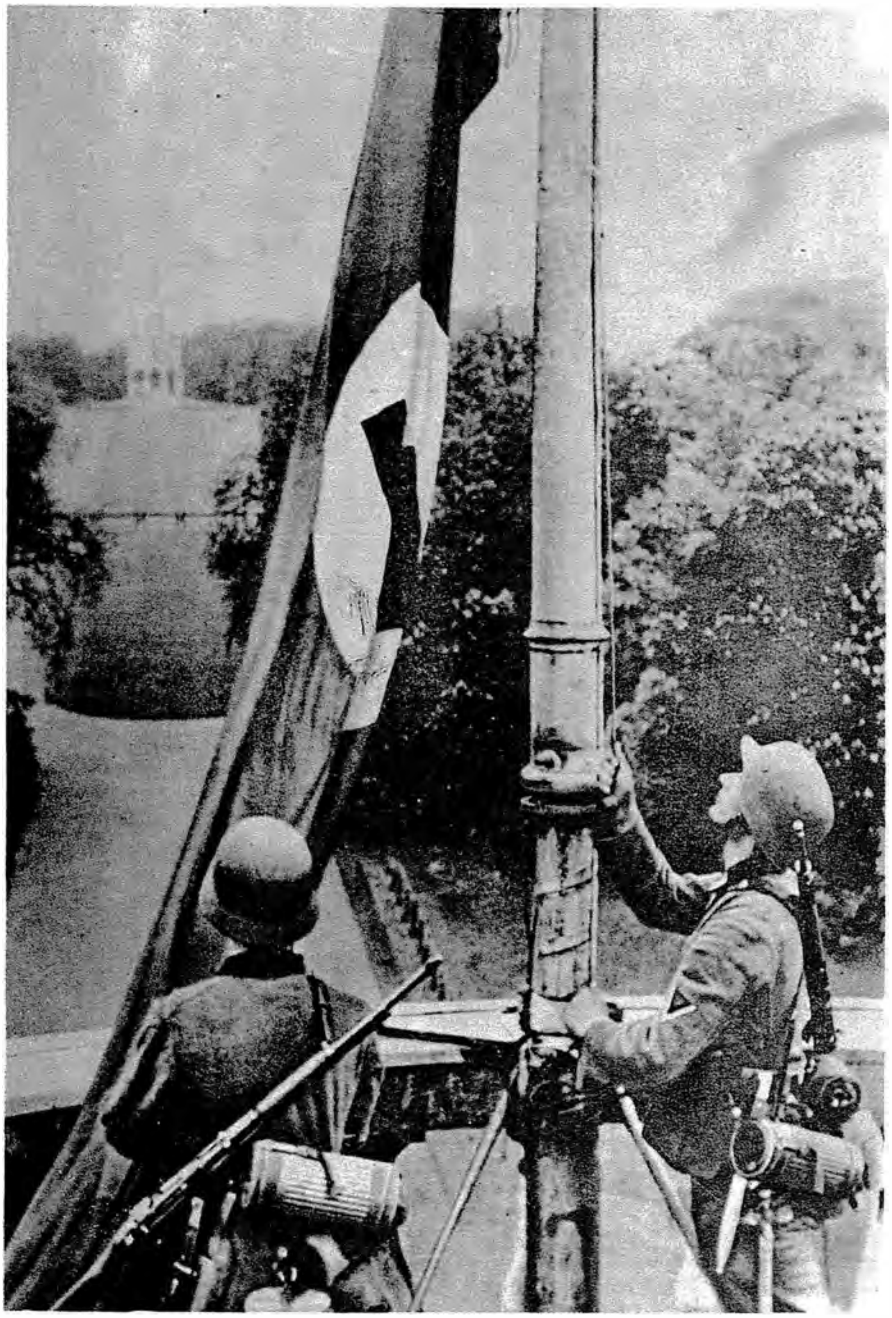
Bu hücumun yapılamamasında en büyük etkenlerden biri general Billotte'un az once de anlattığımız **«saçma»** bir trafik kazasında ölmesiydi. Bu durumun yarattığı sonuçları general Beaufre anılarında şöyle anlatıyor:

«Böylece cesur bir generalin [illegible]andırdığı etkinlik bir anda yok oluyordu. Yerine tayin edilen general Belçika'da yaptığı 12 günlük savaşın moral çöküntüsü içindeydi. Ustelik Ingiliz ve Belçikalılara karşı gösterdiği yönetim ve anlayış bozukluğu harekâtın gidişatını önemli oranda etkileyecekti.»

Gerçekten de Lord Gort günlerce durumun gidişatı konusunda ayrıntılı bilgi ve emir almadığından yakınmıştır. Billotte'un yerine geçen Blanchard I. Ordunun yönetimini General Prioux'ya, o da emrindeki suvarı tümenlerinin yönetimini General Langlois'ya vermişti. Bu yönetim devirleri saldırının sürdürülmesini ve etkili önlemler alınmasını büyük ölçüde geciktirmiştir.

Öte yandan Somme boyunca uzanan 7 Fransız ordusu hiçbir zaman karşı yana geçememiş ve Bapaume'a doğru ilerleyememiştir. Burada kuvvetlere komuta eden General Frère'de bir kabahat aramak doğru olmaz. General Weygand'ın sandığının aksine savaş bir noktada toplanacak yerde Peronne, Amiens ve Abbeville'e doğru yayılınca General Frère elindeki kuvvetleri yaymak zorunda kalmıştı.

Harekâtın başlayamamasının bir diğer nedeni de Kara Orduları komutanlığı ile I. Ordunun Kuzey Doğu'da bulunan karargâhı arasında yeterince telefon irtibatının sağlanamamış olmasıdır. Fransız ordusunun haberleşmesinde bir aksaklık ve düzensizlik vardı. Almanlarda ise tam bir uyum ve çabukluluk görülüyordu. Bu arada Almanların elindeki haberleşme araçlarının üstünlüğü ve radiogoniometrının

Belçikalıların unutamayacakları bir manzara. Gamalı Haç, Brüksel'deki Kral Sarayının direğine çekiliyor

yardımı, anlara savaş alanında alanları anında değerlendirme olanağını kazandırıyordu. Müttefiklerin bu yavaş haberleşmesi kuvvetlerin içinde yanlış anlamalara, şaşkınlığa ve komuta bozukluklarına yol açmıştır.

Durumun yavaş yavaş aleyhlerine döndüğünü gören Lord Gort'ın ilk düşüncesi emrinde bulunan Ingiliz Seferi Birliklerini Dunkerque üzerinden geri çekmek oldu. Ancak Churchill büyük bir dayanışma örneği gösterince, Lord Gort'da aynı tutumu takınmak zorunda kalmış ve kuvvetlerini yeni bir karşı saldırı için I. Fransız Ordusunun emrine vermiştir.

Gort 21 Mayıs'ta Arras üzerine 74 adet tankla güclendirilmiş 5. ve 50. tumenlerini gonderdi. Bu kuvvetler kentin guneyinde batıya dogru hareket eden 7. Panzer Tumeniyle Totenkopf SS Tümenine saldırdılar. Ilk saldırı başarıyla sonuclandı ve Ingilizler 400'e yakın Almanı esir aldılar. Ama Panzer tümeninin arkasından gelmekte olan topçu birliklerinin atışı sonucunda Ingiliz tankları geri cekilmek zorunda kaldılar.

O gun yalnızca Fransızların 3. Motorize tümeninin bir bölümü Ingiliz karşı saldırısına katıldı. General René Altmayer'ın komutasındaki 5. Tank Ordusunun öncüsü 25. Motorize Tümen (General Molinier komutasında) Cambrai üzerine hücuma geçerken tarihler 24 Mayıs'ı gösteriyordu. Fransızlar hem sonradan gelmişler hem de Alman Hava Kuvvetlerinin etkili hücumu karşısında ağır kayıplar vermişlerdi. Oysa o tarihe değin Alman tankları Somme'u General von Wietersheim komutasındaki motorize birliklere bırakmışlar, kuzeye yo-

28 Mayıs sabahı saat 4'de Kral III. Leopold'un emrine uyan Belçika ordusu savaşı durdurdu. Resimde, Belçika hatları içine pazarlığa oturmak için gelen bir Alman subayı görülüyor.

nelip Boulogne ve Calais'ye yaklaşmışlar, Dunkerque'e 20 kilometre uzaklıkta bir köprü başı tutmuşlardı.

Almanların ilerlemeleri üzerine 23 Mayıs akşamı Gort Franklyn'in kuvvetlerine 5. ve 50. Tümen) bir emir göndererek Arras'tan geri çekilmelerini bildirdi. Kuvvetlerini Ingiltere'ye geçirme endişesinde olan Gort onların sonu olmayan bir savaşa girmelerine razı olmadığı için 35 kilometrelik ani bir geri çekilme emri vermiştir. Bu emir uzun süre tarihçiler arasında bir tartışma konusu olmuştur Gort I. Orduya yardım etmediği düşüncesiyle suçlanmıştır. Ancak kuvvetlerini daha emin bir bölgeye çekmek isteyen komutanın fikrine saygı göstermek gerekir. Fakat 24 Mayıs sabahı harekatının ana merkezlerinden birinin haberi olmadan boşaltıldığını gören Weygand'ın sözlerine de hak vermek gerekir:

«Bugün Lord Gort'un neden öyle hareket ettiğini bildiğim halde, bana haber vermeden böyle bir işe girişmesine bir türlü aklım yatmıyor.»

O arada Alman Yüksek Komutanlığı zırhlı birliklerin açtığı yarıkları genişletmek için tüm piyade birliklerini ileri sürdü. Guderian'ın tankları 24 Mayıs günü Manş'ın büyük limanlarından biri olan Boulogne'u aldı ve Dunkerque'in 30 kilometre doğusunda bulunan Gravelines'e vardı. 24 Mayıs günü Ingiliz. Fransız ve Belçika kuvvetleri

Kurtarıcı gemilerin sayısı 850 idi. Onlara 39 adet de muhrip eşlik ediyordu.

Batıda hücumun başlamasiyle birlikte İngiliz Hava Kuvvetleri Alman uçaklarına kafa tutmaya çalıştı. Cesurca savaşlar verdiler, ama sayıca üstün olan Almanlar, göklerdeki hâkimiyeti ele geçirdiler. Resimde, bir hava savaşını endişeyle izleyen halk görülüyor

kuzeyde bir üçgenin içine sıkışıp kalmışlardı. Uçgenin tabanı Manş kıyılarında Gravelines'ten Terneuzen'e uzuyor, ucu ise 100 kilometre kadar içerde bulunan Valenciennes de bulunuyordu. Artık müttefiklerin tuzaktan kurtulma umutları kalmamıştı. Gort'un da zihninde oluşan tek kurtuluş çaresi Dunkerque'den İngiltere'ye geçişti. Ama bu oldukça zayıf bir olasılıktı. Zira Guderian'ın tankları için bu mesafeyi kapatmak bir günlük işti.

Tam bu sırada Dunkerque'e yaklaşmış bulunan ve A kanalındaki köprü başlarından saldırıya geçmek için emir bekleyen Alman zırhlı birliklerine herkesi şaşkına çeviren bir emir geldi. Führer'in imzasını taşıyan bu emirde tanklara Lens-Béthune-Aire-Saint Omer-Gravelines hattını geçmemeleri bildiriliyordu. Askerler bu emri nasıl ve neden verildiğini bir türlü anlayamadılar

Bu emir II. Dünya Savaşında Alman Yüksek Komutanlığının yaptığı büyük hataların ilkidir Emri kimin ve neden verdiği yalnız Alman değil tüm dünya tarihçileri arasında şiddetli tartışmalara yol açmıştır

Tankları, büyük bir Alman zaferi olacağı kesinlikle anlaşılan bir harekatın eşiğinde durduran emir nasıl verildi? Neden verildi? Kim verdi? Tartışmanın ana noktaları bunlardır.

.Alman generalleri, özellikle Rundstedt ve Halder bu büyük askeri ve siyasi sorumluluğu Hitler'in üzerine atmışlardır Churchill ise hatıralarının ikinci cildinde bu olaydan Hitler kadar Rundstedt'i de sorumlu tutarak tartışmanın alevlenmesine neden olmuştur.

Rusdstedt'in sonradan öne sürmesine rağmen bu emirden Hitler kadar sorumlu olduğu bilinmektedir Hitler 24 Mayıs sabahı Generalin A grubunu ziyaret için Charleville'e gelmişti. Hitler'e burada yeni piyade kuvvetleri gelinceye dek panzer birliklerinin bekletilmesini Rusdstedt önerdi. Hitler sonradan Somme'un güneyinde, Fransız topraklarında girişilecek harekat için zırhlı kuvvetlerin saklanmalarını daha uygun bularak bu öneriyi kabul etti.

Rusdstedt'in kendi karargâhında tutulan kayıtlara rağmen, savaştan sonra verdiği ifadelerde tüm suçu Hitler'e yüklemekten çekinmemiştir. Kanadalı Haberalma subayı Binbaşı Milton Shulman «Batı'da Bozgun» (Defeat in the West) adlı kitabında General Rundstedt'in kendisine bu konuda söylediklerini açıklar:

«Eğer bana kalsaydı İngilizler Dunkerque'den bu kadar kolay kaçamazlardı. Ama Hitler'in doğrudan doğruya verdiği emirler elimi kolumu bağlamıştı. İngilizler kıyıda gemilere binerlerken, ben limanın

Fransız sınırına doğru akan Alman askerleri savaşın bir an olsun durmasından yararlanarak karınlarını doyurmaya çalışıyorlardı.

Dunkerque'in alınmasından sonra Dr. Goebbels'in Propaganda Bakanlığına büyük işler düştü. Müttefiklerin herşeyi bırakarak kaçışı birçok filme konu oldu.

crkasında elimi kavuşturmuş onlara bakıyordum... Tanklarımın ve piyadelerimin harekete geçmesi yasaklanmış olduğu için şehrin dışında oturmuş İngilizlerin nasıl kaçtıklarını seyrediyordum. Bu inanılmaz hata Hitler'in kendisini general saymasından ileri gelmişti.»

Hitler'in bu öneriyi kabullenmesindeki bir diğer neden de müttefiklerin içinde bulunduğu toprakların küçülmesi halinde Alman Hava Kuvvetlerinin işinin zorlaşacağı olmasıydı. İngiliz Seferi Kuvvetleri o sabah saat 11.42'de bu konuda verilen Alman radyo mesajını dinlemişlerdir. Herhalde Rundstedt Hitler'in onayını aldıktan hemen sonra bu emri vermişti.

Jodl ve Halder'in güncelerinden anlaşıldığına göre Hitler resmi emri o gece vermiştir. Genel Kurmay Başkanı çok üzgündür:

Zırhlı ve motorize kuvvetlerden oluşan sol kanadımız Führer'in doğrudan doğruya vermiş olduğu emirle yerinde kalacak. Kuşatılan düşman ordusunun imhası Hava Kuvvetlerine bırakılıyor.»

Buradan da Göring'in Hitler'i etkilediği anlaşılmaktadır. Zaten bu kararın alınmasında bir diğer etkili kişinin Göring olduğunu bugün bilmekteyiz. Halder 19 Temmuz tarihinde «The Rise and Fall of the Third Reich» (Nazi İmparatorluğunun Doğuşu ve Çöküşü) adlı yapıtın yazarı William L. Shirer'e tankların durdurulması konusundaki tartışma dolayısıyle gönderdiği uzun mektupta Göring'in bu olaydaki etkilerini şöyle açıklamaktadır:

«Hitler'in bu kararını daha çok Göring'in etkilediği birkaç gün sonra anlaşıldı. Ordunun hızlı hareketi, askeri eğitimi olmadığı için Ordunun göze aldığı tehlikeleri, ve Ordunun başarı şanslarını anlamayan diktatörde hemen hemen korku gibi bir durum yaratmıştı. Ters bir hareketin olabileceği korkusunu bir türlü içinden atamıyordu...

«Fuhrer'i çok iyi tanıyan Göring, onun bu korkusundan yararlandı. Büyük kuşatma hareketinin geriye kalan kısmını kendi Hava Kuvvetleri ile başarmak, böylelikle panzer örgütlerinin kullanılmasından doğabilecek tehlikelerden onu korumak istedi... Bu öneriyi yaptı... Çünkü Göring son derece ihtiraslı bir adamdı. O zamana dek ordunun hatasızca yürüttüğü harekattan sonra büyük bir savaşta kendi Hava Kuvvetlerine son kesin darbeyi sağlamak ve böylelikle dünya önünde bir zafer kazanmak istiyordu.»

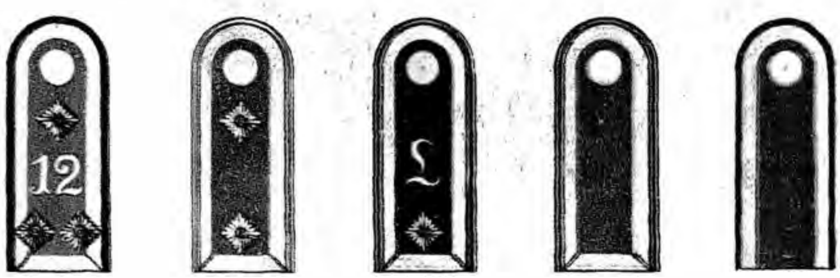
General Halder'mektubunda daha sonra Brauchitsch'in kendisine anlattığı bir olayı naklediyor. Brauchitsch 1946'da Nuremberg hapishanesinde Hava Generallerinden Milch ve Kesserling'le yaptığı bir konuşma sırasında generallerin kendisine şunları anlattıklarını söylemiş:

«O sırada (1940 Mayısında) Göring gelişmekte olan savaşın büyük şerefi yalnızca generallere ait olursa Führer'in Almanya'daki prestiji onarılamayacak kadar sarsılacaktır, dedi Hitler'e. Ancak kesin savaşı Ordu değil Hava Kuvvetleri yapacak olursa önlenebilirdi bu.»

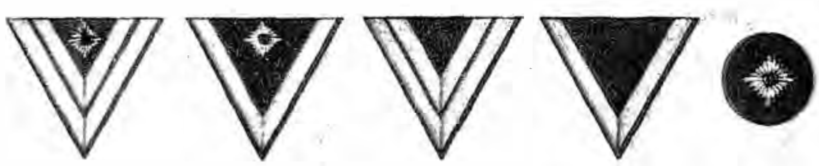
ASSUBAY VE ERAT RÜTBE İŞÂRETLERİ

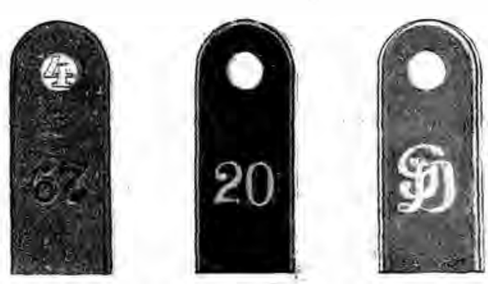
1. Kokard. 2., 2. ve 4. Sipoletler. 5. Kol rütbe işareti;

Karargâh Başgediklisi — Gerı Hizmet Başgediklisi — Başgedikli — Üstçavuş — Gedikli çavuş

Baş onbaşı — Üst onbaşı (6 yıldan fazıa hizmet) — Üst Onbaşı — Onbaşı — Keskin nişancı

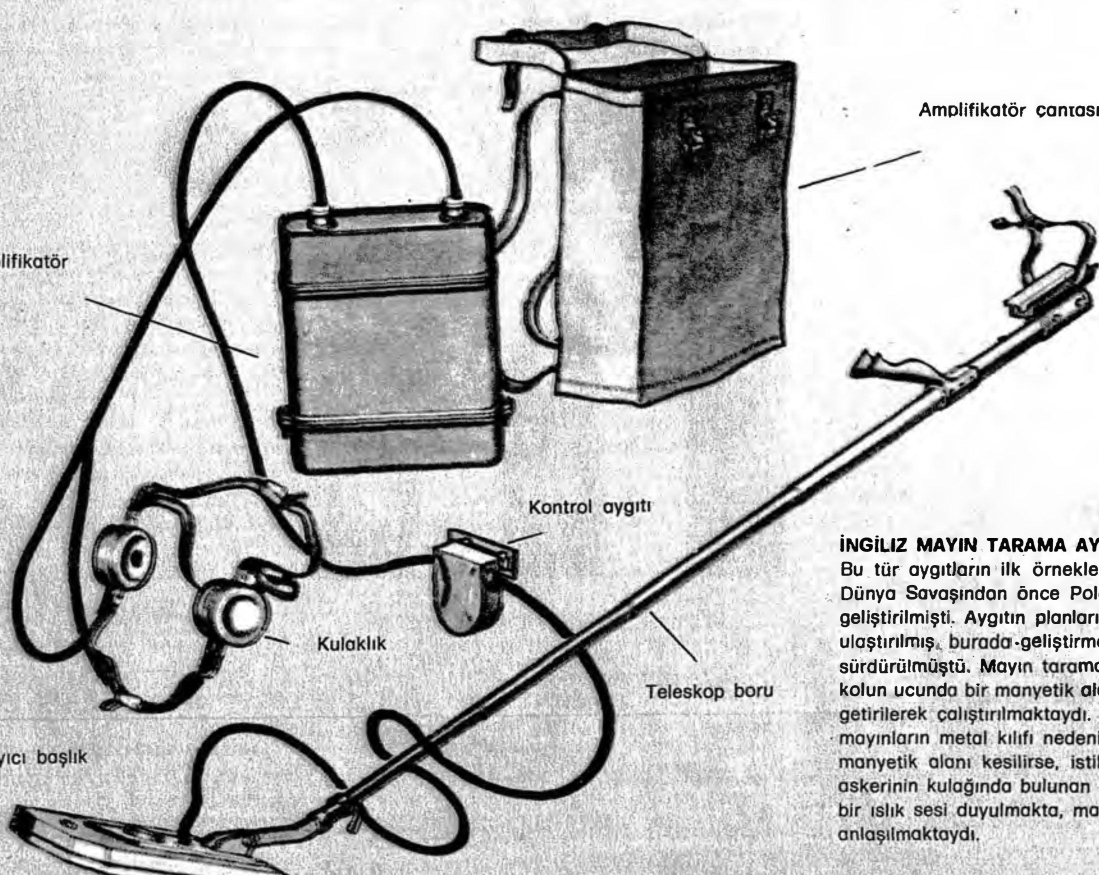

Onbaşı ve Keskin nişancıların apoletleri

Savaşın silahları

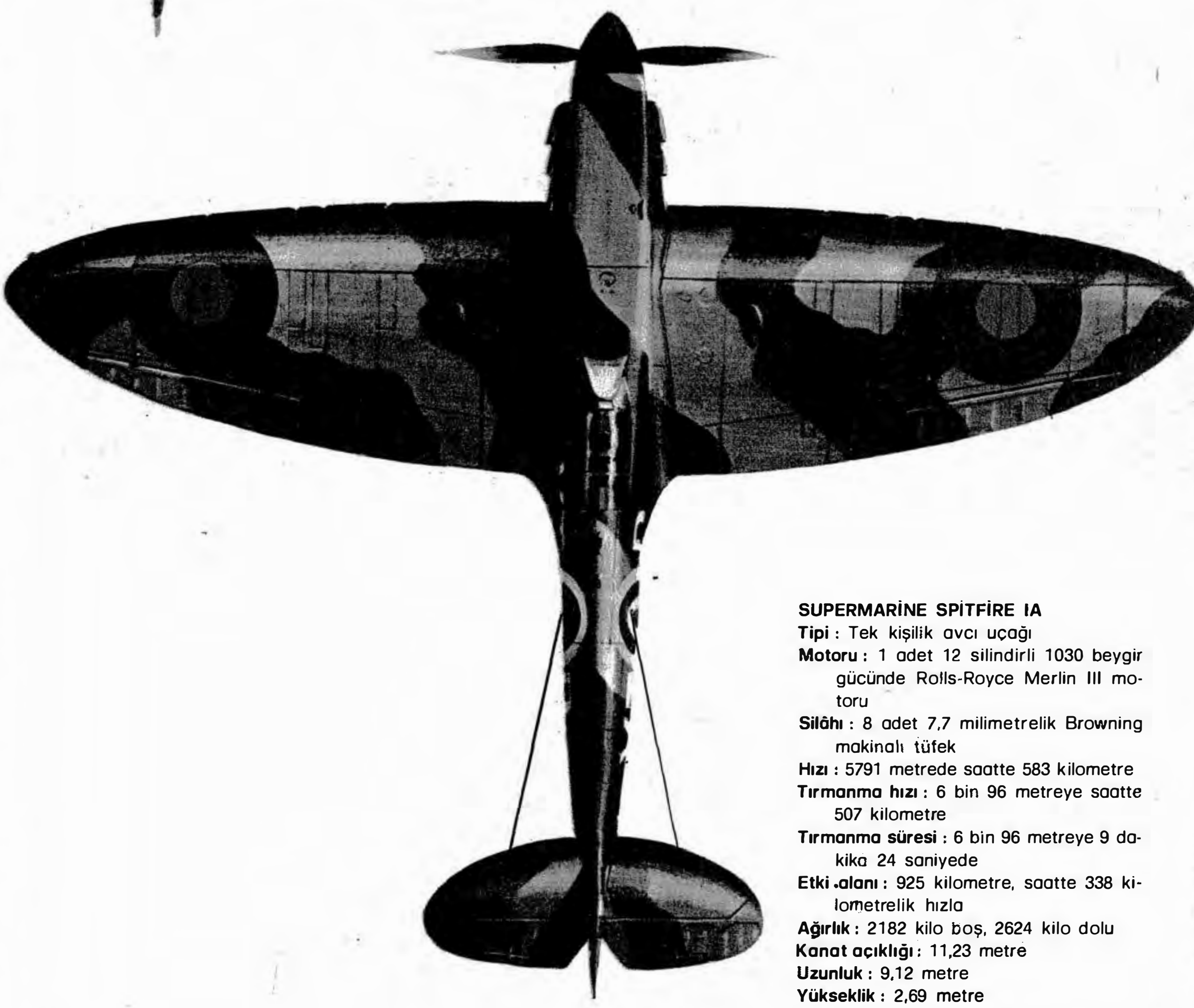
GOLIATH
Uzaktan kumanda edilen ve patlayıcı madde taşıyan araçtır. Borgward firması tarafından Alman ordusu için geliştirilen bu araç 75 kilo TNT gücünde patlayıcı madde taşımaktaydı. Ya elektrikli ya da küçük karbiratörlü motorlarla çalışan Goliath uzaktan komuta kablosu ya da telsiz ile yönetilmekte, mayın tarlaları, barikatlar gibi hedeflerde patlatılmaktaydı.

İNGİLIZ MAYIN TARAMA AYGITI
Bu tür aygıtların ilk örnekleri İkinci Dünya Savaşından önce Polonya'da geliştirilmişti. Aygıtın planları Ingiltere'ye ulaştırılmış, burada geliştirme faaliyeti sürdürülmüştü. Mayın tarama aygıtı, kolun ucunda bir manyetik alan meydana getirilerek çalıştırılmaktaydı. Örneğin, mayınların metal kılıfı nedeniyle aygıtın manyetik alanı kesilirse, istihkâm askerinin kulağında bulunan kulaklıktan bir ıslık sesi duyulmakta, mayının varlığı anlaşılmaktaydı.

Savaşın uçakları

SUPERMARİNE SPİTFİRE IA

Tipi : Tek kişilik avcı uçağı

Motoru : 1 adet 12 silindirli 1030 beygir gücünde Rolls-Royce Merlin III motoru

Silâhı : 8 adet 7,7 milimetrelik Browning makinalı tüfek

Hızı : 5791 metrede saatte 583 kilometre

Tırmanma hızı : 6 bin 96 metreye saatte 507 kilometre

Tırmanma süresi : 6 bin 96 metreye 9 dakika 24 saniyede

Etki alanı : 925 kilometre, saatte 338 kilometrelik hızla

Ağırlık : 2182 kilo boş, 2624 kilo dolu

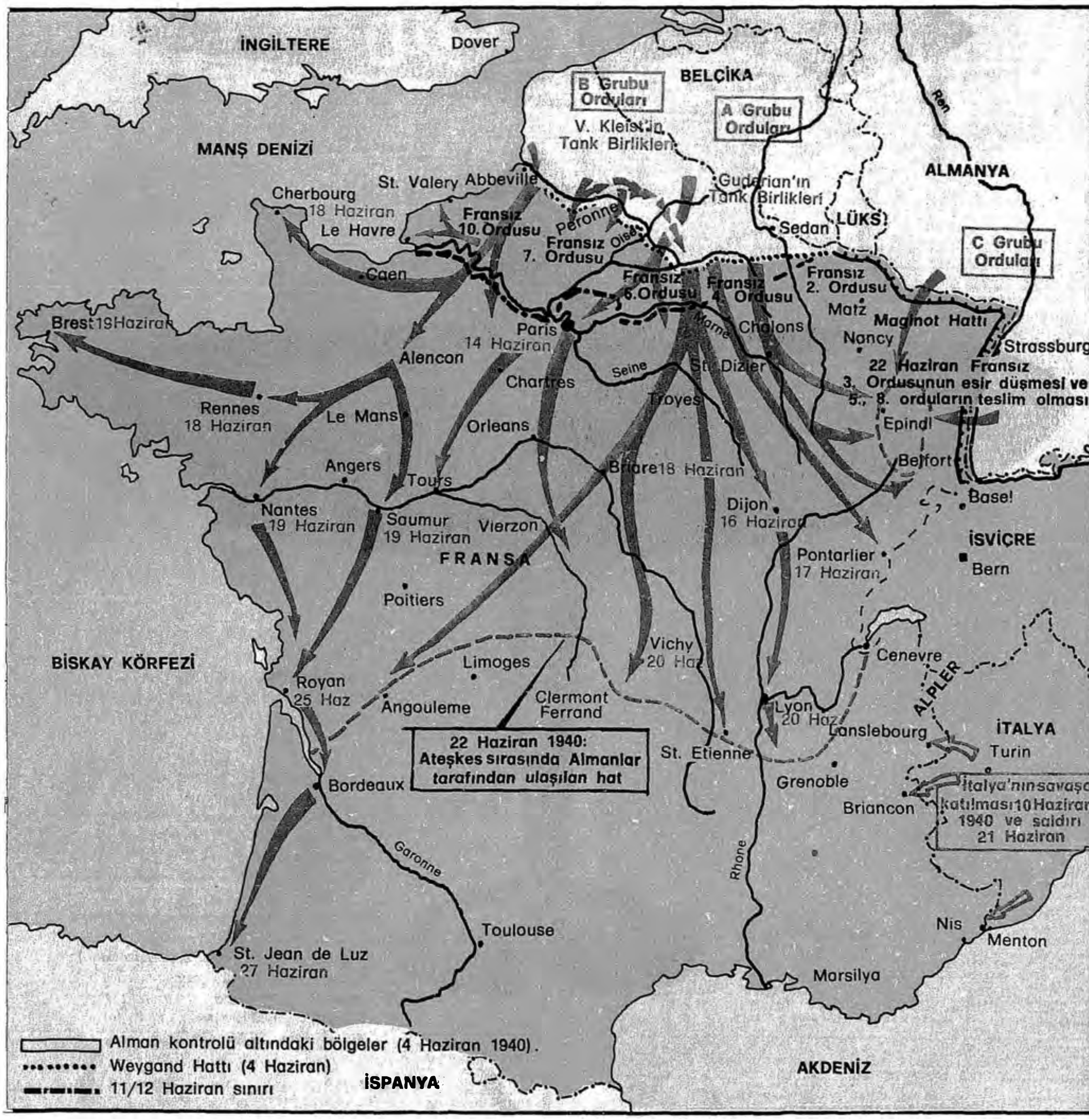
Kanat açıklığı : 11,23 metre

Uzunluk : 9,12 metre

Yükseklik : 2,69 metre

Kanat alanı : 22,48 metrekare

İNGİLTERE
Dover
BELÇİKA
B Grubu Orduları
A Grubu Orduları
V. Kleist'in Tank Birlikleri
MANŞ DENİZİ
Guderian'ın Tank Birlikleri
ALMANYA
Ren
St. Valery
Abbeville
Cherbourg
18 Haziran
Le Havre
Fransız 10. Ordusu
Peronne
Oise
Fransız 7. Ordusu
Sedan
LÜKS.
C Grubu Orduları
Caen
Fransız 6. Ordusu
Fransız 4. Ordusu
Fransız 2. Ordusu
Metz
Brest 19 Haziran
Paris
14 Haziran
Marne
Chalons
Maginot Hattı
Nancy
Strassburg
Alencon
Seine
St. Dizier
22 Haziran Fransız 3. Ordusunun esir düşmesi ve 5., 8. orduların teslim olması
Chartres
Rennes
18 Haziran
Troyes
Le Mans
Orleans
Epinal
Angers
Belfort
Tours
Briare 18 Haziran
Base!
Nantes
19 Haziran
Saumur
19 Haziran
Vierzon
Dijon
16 Haziran
İSVİÇRE
FRANSA
Pontarlier
17 Haziran
Bern
Poitiers
BİSKAY KÖRFEZİ
Vichy
20 Haz
Cenevre
Limoges
Royan
25 Haz
Angouleme
Clermont Ferrand
Lyon
20 Haz
ALPLER
22 Haziran 1940: Ateşkes sırasında Almanlar tarafından ulaşılan hat
St. Etienne
Lanslebourg
İTALYA
Turin
Bordeaux
Grenoble
Briancon
İtalya'nın savaşa katılması 10 Haziran 1940 ve saldırı 21 Haziran
Garonne
Rhone
Nis
Menton
Toulouse
St. Jean de Luz
27 Haziran
Marsilya
Alman kontrolü altındaki bölgeler (4 Haziran 1940).
Weygand Hattı (4 Haziran)
11/12 Haziran sınırı
İSPANYA
AKDENİZ

4 Haziran 1940 sabahı Dunkerque'e gelen Almanlar yukardaki enkaz yığınlariyle karşılaştılar.

Hitler düşmanın temizlenme işini hava kuvvetleri ile hemen hemen hiç zırhlı kuvveti olmaksızın Belçikalıları geri püskürten İngilizleri küçük toprak parçasına sıkıştıran Bock komutasındaki B grubu Ordularına bırakacaktı. Rundstedt'in yedi tank tümeninden A Grubu Orduları ise Dunkerque'in batı ve güneyindeki su hatlarında duracak yalnızca düşmana hafif darbeler indirmekle yetinecekti. Ama ne Hava Kuvvetleri ne de Bock'un ordusu gereken başarıyı gösteremediler. Halder 26 Mayıs günü güncesine şöyle yazmış:

«Yukarıdan verilen emirler boşa çıkıyor... Tanklar sanki felç olmuş gibi duruverdiler.»

Sonunda 26 Mayıs akşamı Hitler dur emrini iptal etti ve Bock'un Belçika'daki yavaş ilerleyişi ve kıyıdaki ulaşım hareketini düşünerek zırhlı kuvvetlerin eskisi gibi Dunkerque üzerine yürüyüşe devam etmelerine razı oldu. Ama geç kalınmıştı bir kez. Köşeye sıkıştırılan müttefikler savunmalarını güçlendirecek zamanı bulmuş ve bu savunmadan yararlanarak denizden kaçma olanağını bulmuştu.

Hitler'in bu kararı almasında onu etkileyen siyasi nedenler de vardır. Halder bu konuda askerlerle Hitler arasında çıkan siyasi konulara ilişkin şunları yazmış:

«Şimdi siyasi komutanlık kesin savaşın Flaman topraklarında değil Kuzey Fransa'da verilmesi fikrine saplandı.»

Halder siyasi nedenleri şöyle açıklamaktadır:

«Hâlâ canlı olarak yaşayan anılarıma göre Hitler bu sırada yaptığı görüşmelerde, dur emrinin nedenlerini başlıca iki noktada topluyordu. Birincisi askeri nedenlerdi: Arazi tankların yürüyüşüne elverişli değildi. Bu nedenle büyük kayıplar verilecek, Fransa'daki harekât zayıflamış olacaktı...

İkinci olarak ileri sürdüğü nedenler askerî değil siyasî olduğu için bizim asker olmamız dolayısıyla bunlara itiraz edemeyeceğimizi biliyordu.

Sivil halka ister isteremez büyük kayıplar verdirecek olan son kesin savaşın Flamanların yaşadığı topraklarda verilmesini siyasî nedenlerden ötürü istemiyordu. Alman asıllı Flamanların yaşadığı topraklarda bağımsız bir Nasyonal Sosyalist bölge kurmak, böylece onları Almanya'yı daha fazla yaklaştırmak istediğini söylüyordu. Flaman topraklarındaki taraftarları bu amaç için uzun zamandır çalışıyorlardı. Bu adamlara savaşın yıkıntılarından topraklarını koruyacağına dair söz vermişti. Eğer sözünü tutmayacak olursa kendisine olan güvenleri sarsılacaktı. Bunun Almanya'ya siyasi bakımdan zararı dokunacaktı. Sorumlu siyasî lider olması dolayısıyle bu durumdan kaçınması gerekiyordu.»

İkinci bir siyasî neden olarak da Hitler'in Ingiltere ile antlaşmak istemesi gösterilmektedir. Rundstedt Hitler'le yaptığı bir görüşmeyi anlatırken şunları söylemektedir:

«Sonra Ingiltere'den büyük bir hayranlıkla söz etmeğe başladı. İngiltere'nin neden yaşaması gerektiğini, İngiltere'nin

dünyaya getirdiği uygarlığı anlatarak hepimizi şaşırttı... İngiltere'den istediği şeyin Almanya'nın Avrupa'daki durumunu tanımasından ibaret olduğunu söyledi. Alman sömürgelerinin iadesi arzu edilen bir şeydi, ama gerekli değildi. Amacının İngiltere'nin kendi şerefine uygun olarak kabul edeceği bir barış antlaşması olduğunu söyleyerek sözünü bitirdi.»

Birkaç hafta sonra Hitler bu görüşlerini Mussolini ile Ciano'ya sonra da halka açmıştır. Bu nedenle Hitler'in panzerleri Dunkerque önünde durdurmasının İngiltere'yi çok acı bir yenilginin utancından kurtarmak ve böylelikle barış antlaşmasını kolaylaştırmak olduğu kanısı da yaygındır.

26 Mayıs sabahı Hitler bir önceki emrini iptal etti ve tanklarını salıverdi. Ancak iş işten geçmişti. İngiliz ve Fransızlar Dunkerque çevresinde savunma hatları kurmuşlar ve ordunun önemli bir bölümünü İngiltere'ye geçirmeye başlamışlardı bile. Kararı tek başına alan Lord Gort uzun süre hem komutanları, hem de yukarda belirttiğimiz gibi Fransızlar tarafından eleştiriye uğradı. Gort'un komutanları Alonbrooke ve Montgomery onu kurtarma işlemine geç kalmakla suçladılar. Fransızlara körü körüne bağlı olan Gort'un, daha önce kurtarma işlemine girişebileceği gerekçesiyle eleştirdiler.

Öte yandan «**Dinamo**» harekatının başlamasıyle küçük kara parçası içinde savaşmak zorunda olan I. Fransız Ordusunun durumu güçleşmişti. O kadar ki, 26 Mayıs sabahı Fransızlar hatlar arasındaki kopukluktan ötürü cephede ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Ingilizlerin boşaltma kararını aldıktan bir gün sonra General Blanchard'a bir telgraf gönderen General Weygond şöyle diyordu:

«Biz (yani Reynaud ve ben) durumun ne olduğu konusunda en küçük bir bilgiye bile sahip değiliz. Tüm karar alma yetkisi size aittir. Kurtarılabilecek herşeyi kurtarmaya bakın. Herşeyden önce de şerefle bekçiliğini yaptığınız bayrağınızı kurtarın.»

Bu sözlerde bir iyimserlik yoktur, ama Orda Doğu kahramanı hala Almanlar karşısında aklından geçen harekatı uygulayabileceği düşüncesindedir O, eski savaş taktikleriyle Panzer tümenlerini sıkıştırıp yok edebileceği kanısındadır Tabii bunun ne kadar hatalı bir davranış olduğunu çok kısa bir süre sonra Paris'de dalgalanan Gamalı Haçı gördüğünde anlayacaktır

Bu arada başka bir olaya da değinmek gerek. Belçika Kralını Almanlara esir düşüren bir dizi olaydan söz açmak yerinde olur.

Belçika Kralı *III*. Leopold, 28 Mayıs sabahı Almanlara teslim oldu. Müttefikle-

Savasın üniformaları

FRANSIZ DENİZ PİYADESİ 1940-1945

Asteğmen, 2. Hür Fransız Tank Tümeni, Normandiya. Haziran 1944
Bu subayın üzerinde Amerikan ordusu üniforması var. Sadece işaretler Fransız olduğunu belli ediyor. Teçhizat aynen Amerikon ordusundaki gibi.

Deniz Teğmeni, I. Deniz Piyade Tümeni, Ingiltere, 1944
Deniz eri üniforması gibi. Ancak bahriye şapkası yerine komandoların 1943 yılında kabul edilen yeşil beresi ve 1944 Nisanında kabul edilen berede madeni işaret var. Teçhizatı deniz erinde olduğu gibi. Silâhı Model 1.455 Webley Mk. VI. tabancası.

Deniz Eri, Londra, Deniz Piyadesi 1. Bölük, 14 Temmuz 1942
Bu birlik daha sonra 10. Komando Birliğine bağlandı ve Dieppe harekâtına katıldı. Teçhizatları bez palaska, halat ve dağa tırmanmak için gerekli kazıklardı. Ingiliz hafif makinalı tüfeği Bren Mk. 1 askerin silâhıydı.

Alman Hava Kuvvetlerine karşı açık arazide müttefik askerlerinin sığınacakları tek bir yer bile yoktu. Gerçi kumlar bombaların etkisini azaltıyordu, ama yine de kurbanların sayısı oldukça yüksekti.

rin yaptığı başka bir hata daha cezasını bulmuştu. Belçika ordusu bütünüyle teslim olunca Kuzey Ordularının sol yanı depreme tutulmuş bir duvar gibi çöküverdi.

III. Leopold teslim olmadan önce uzun süre direndi. Aslında hatalar dizisine çok daha önceden başlamıştı. Bir tarafsızlık tutturmuş ve Almanların saldırı planları karşısında Ingiliz ve Fransızların önerdiği işbirliğini reddetmişti. Ancak yumurta kapıya geldiği anda Hitler'in darbesini yedikten sonra Fransız ve Ingilizlerden yardım istemiş, inatçı genç Kral müttefikleri son derece güç bir durumda bırakarak teslim olmuştu. Zaten ağır baskı altında bulunan Ingiliz ve Fransız tümenlerini Almanların karşısında yalnız bırakmıştı.

III. Leopold daha sonra Churchill'e de açıklayacağı gibi bu kararı «**hiç kimseye danışmadan hiç kimseye en ufak bir şey söylemeden, bakanlarına sormadan, kendi başına**» almıştı. 25 ve 26 Mayıs günlerinde Wynendaele şatosunda kral ile üç bakan arasında bir görüşme yapıldı. Belçika hükümeti Krala şu önerilerde bulundu:

«**Hollanda Kraliçesi, Norveç Kralı ve Lüksemburg Grandüşesinin yaptığı gibi ülkeyi terketmek ve savaşı Belçika'nın sınırları dışında sürdürmek. Böylece hükümet saldırgan tarafın eline geçmemiş olacaktır. Eğer tersine bir davranışta bulunulursa Almanlara esir düşeceğinden Prag'daki kukla hükümet ile aynı düzeye inilecektir. Bağımsızlığı çok az bir devlet başkanı bile savaşın sürmesini ve halkın inancının artmasını sağlayacaktır.**»

Ancak Leopold kesin kararını vermişti. Müttefiklerin davayı kaybettiklerini öne sürerek Belçika'yı terketmeyeceğini açıkladı. 27 Mayıs akşamı saat 17 sularında Belçika Genekurmay Başkan Yardımcısı General Derausseaux beyaz flamalı bir araba ile Alman hatlarına doğru ilerledi

Alman askerleri Lille kentini ele geçirdikten sonra bir meydanda dinleniyorlar General Molinier komutasındaki 1. Ordu cesurca bir direnmeden sonra Almanlara teslim olmak zorunda kalmıştı.

Almanların Dunkerque'i almasından sonra görülen manzara oldukça garipti Müttefiklerin bıraktıkları binlerce araca bir de Almanların eklenince, sokaklarda adım atacak yer kalmamıştı.

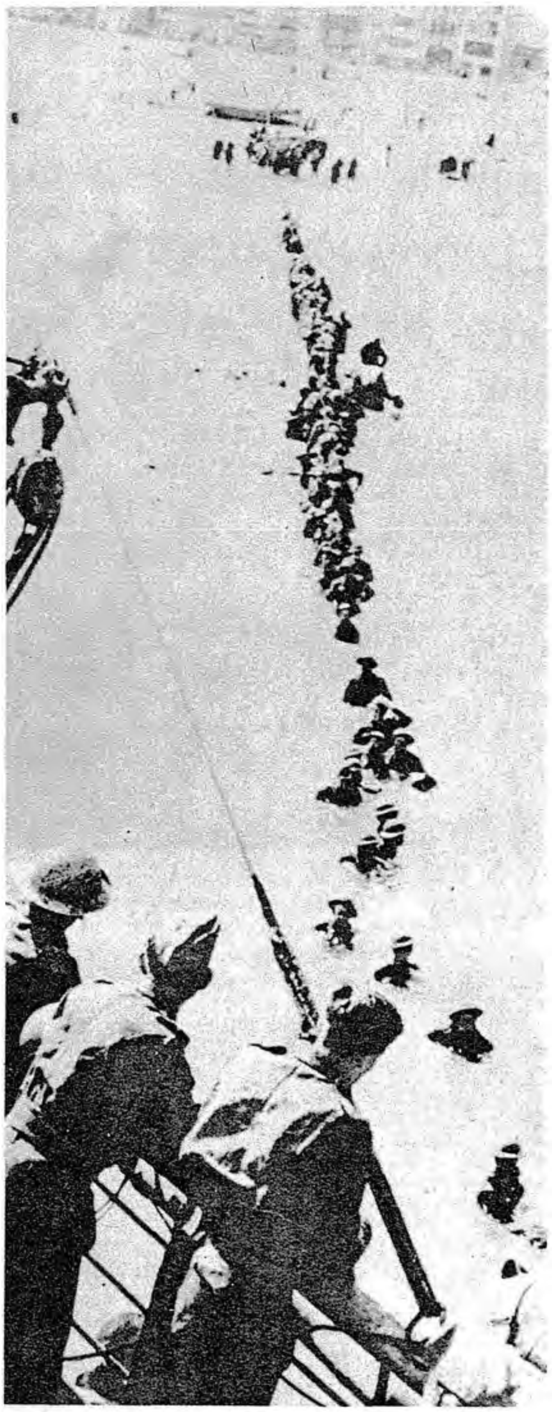

Denize sarkan bir ip merdiven bile ölümle yaşam arasındaki tek bağıntıydı. Yapışan kurtuluyor, tutunamayan ise ölümü kabulleniyordu.

Araba kurşunlardan delik deşik olmuştu. General 4. Ordu Komutanı von Reichenau ile görüşmek istediğini söyledi ve Almanlardan ateşkes istedi. Reichenau durumu Hitler'e bildirdi. Hitler'in emri kesindi. Belçika ordusu ve III. Leopold kayıtsız şartsız teslim olacak ve Fransız, İngiliz orduları üzerine yapılan harekatın devam etmesi için tüm karayollarını boşaltacaktı.

Belçika Kralı gece saat 23'te teslim olduğunu açıkladı. Ertesi sabah saat 04'e doğru da askerlerinden savaşı durdurmalarını istedi. Bayrak teslimi yapıldıktan sonra 1 numaralı Protokol gereği Kralın emrine Laeken-lez-Bruxelles şatosu tahsis edildi. Yanına 20 subay ve yüze yakın hizmetkar bırakıldı.

Fransız Başbakanı Reynaud, Leopold'-

Gemiler kıyıya mümkün olduğu kadar fazla yaklaşmaya çalışıyorlardı. Ama yine de askerlerin teknelere ulaşabilmeleri için denizde uzun kuyruklar oluşturmaları gerekiyordu.

un teslim olmasını ağır bir dille eleştirdi. Bir süre sonra Paris radyosundan konuşma yapan Belçika Başbakanı Pierlot, Kral III. Leopold'un hükümetin oybirliği ile aldığı karara karşı geldiğini, halkla olan tüm bağlarını kopardığını ve artık Belçika halkını temsil edemeyeceğini açıkladı. Pierlot sürgündeki Belçika hükümetinin Kralın bu kararına rağmen savaşmaya devam edeceğini açıkladı.

Bu konudaki tartışmalar da savaştan uzun süre sonra devam etti. Leopold'un gerek Belçika içinde, gerekse Belçika dışında yandaşları Kralın askerlerinin ve Belçika halkının kaderini paylaşmakla doğru bir iş yaptığını öne sürerler. Kral teslim olurken Belçika devlet başkanı olarak değil, başkomutan olarak bu kararı aldığını ileri sürerler. Belçika Genelkurmay Başkanı, Kral III. Leopold'un bu hareketini şu sözlerle onaylamaktadır:

«Denizle aramızda kalan aşağı yukarı 1700 kilometre karelik toprak parçası içinde 450 bin askerden başka 800 bin yerli halk ve yine 800 bine yaklaşan mülteci vardı. İşte bu kalabalık ve şaşkın insan yığınının içinde Almanların savaşması gerekiyordu. Bu da hem Almanların hem de masum insanların zalimce yokedilmelerinden başka bir şey değildi.»

Fransızların bir kısmı Almanlarla savaşırken, bir kısmı da limanlara doğru akıyordu. Hepsinin tek amacı vardı. O da İngiltere'ye doğru giden bir gemide yer bulmaktı.

Almanlar, Dunkerque'i ele geçirdiklerinde plâjlarda kaçan askerlere ait akla hayale gelmedik teçhizat buldular.

Leopold'e karşı olanlar onu suçlarken şu savları öne sürerler: Bir kez Belçika ordusu ortak bir müttefik komutanlığın emri altındaydı. Ancak Leopold bu duruma uymadan bir barış anlaşması imzalamıştı. Gerçi Lord Gort 26 Mayısta İngiliz Seferî Kuvvetlerini Dunkerque'den çekeceği kararını Leopold'e bildirmemişti, ama bu durum Leopold'un ayrı bir barış anlaşması yapmasını gerektirmezdi. Kralın bağlı olduğu Yüksek Askeri Komutan General Weygand kararı ancak akşamüstü saat 18'den az sonra Belçika karargâhındaki Fransız irtibat subayından öğrendi. Bu durumda tek başına ve kimseye haber vermeden hareket eden Leopold müttefikleri çok zor bir duruma sokmuştu.

Öte yandan Leopold Silahlı Kuvvetler

Askerler geride kalan arkadaşları için minnet duyguları besliyorlardı. Geride kalanlar onlar için savaşıyor, İngiltere'ye geçmelerine yardım ediyorlardı.

Başkomutanı olsa bile anayasa gereği hükümetinin verdiği karara uymak zorundaydı. Bu yüzden ne devlet başkanı olarak ne de kendi başına teslim olmaya hakkı vardı. Zaten Belçika Kralı sonunda halkından hakettiği cezayı gördü. Savaştan sonra kaçtığı Isviçre'den geri çağırılmadı ve tacı kendisine iade edilmedi.

Gerçi Belçika ordusunun teslim alması İngiliz ve Fransızların durumunu güçleştirmişti, ama zaten o tarihe kadar iş işten çoktan geçmişti. Bu durum Fransız 1. Ordusunun sonunu etkilemedi. Çünkü Lille bölgesinde sıkışan 1. Ordu her iki yanını da Almanlara açmış, bu iki ucu arasında 40 kilometreden az bir ara kalmıştı. 28 Mayıs günü Kassel ve Flander bölgelerinden hücuma geçen Almanlar, Fransızların 4. ve 5. Zırhlı Ordularına ait önemli sayıda aracı kuşattılar.

Lille, Loas ve Haubaurdin arasında 7 Fransız tümeni sıkışıp kaldı. Bu küçük kara parçası Fransızlar tarafından sonuna dek korundu. O kadar ki, müttefik kuvvetlerini teslim alan General Waeger tutsakları şeref kıtası önünde selamlattı. General Prioux ise daha uzun süre dayandı. Steenwerske'deki karargahını ancak 29 Mayıs günü öğle üzeri teslim etti. General Laurencie ise ordusunu Steenwercke-Neuve-

Geri çekilirken askerler arasındaki rütbe farkı ortadan kalkmıştı. Bir çavuş yaralanan eri sırtında taşırken, arkadaşlığın en güzel örneğini veriyordu.

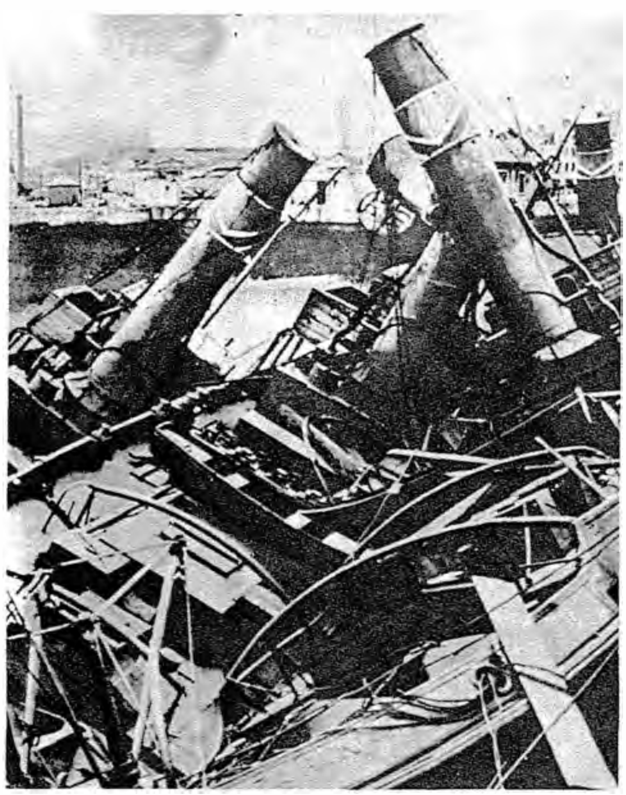
4 Haziran günü Almanlar Dunkerque'i ele geçirdiklerinde bir araç yığını ile karşılaştılar. Bu da savaşın ne denli güç geçtiğini çok iyi ortaya koyuyordu.

Cyopelle-Hondschoote hattına gece karanlığında yapılan 60 kilometrelik bir yürüyüş sonunda çekti. Tam bir kargaşa içinde yapılan bu geri çekilme sonucunda askerlerini teslim olmaktan kurtardı.

29 Mayıs günü Fransızlar Dunkerque'e oldukça yaklaşmışlardı. 60., 68. ve 21 Tümenler Dunkerque çevresinde köprü boşları tutarlarken, ağır silahlarını bırakon İngiliz Seferi Kuvvetleri korkunç bir hızla İngiltere'ye doğru kaçıyorlardı. Fransızlar Almanlara karşı 29 Mayıs günü çetin savaşlar verirlerken, 47 bin 310 İngiliz subay ve askeri Dunkerque'i terketmişti.. 27 ve 28 Mayıs günlerinde ise Dunkerque'i boşaltan İngilizlerin sayısı 25 bin 473 idi.

Bu boşalmada en büyük poy İngiliz Amirali Sir Bertrom Romsoy'o düşüyordu. Aynı amiral 6 Haziran 1944'do da Alman Hovo Kuvvetlerinin korkunç direnmesi karşısında müttefiklerin Avrupa topraklarına çıkmasını soğloyocoktı.

Daha 20 Mayısta İngiltere Başkanı **«ihtiyari bir tedbir olarak»** Deniz Kuvvetlerine gönderdiği bir yazıda İngiltere'nin elinde bulunan tüm gemileri biroroyo toplanmasını ve her on Fransa kıyıları ve limanlarına çıkartma yapacak biçimde hazır tutmasını bildirdi. Savaş kabinesinin bu kararından sonra Amiral Ramsal kolları sıvadı. İngiltere kıyılarında yolcu gemilerin-

Alman Hava Kuvvetlerinin ardarda gelen hücumları sonucunda Dunkerque limanı gemi yığınları ile doldu. İngilizler bu gemileri yanyana koyarak bir köprü oluşturmuşlar ve askerleri üzerinden geçirmişlerdi.

Dunkerque plajlarında yanyana konan İngiliz ve Fransız araçları denize doğru bir çıkıntı yapıyor, liman görevini yerine getiriyorlardı.

den yüzebilecek ne kadar araç varsa hepsini topladı.

Bu toplama gemilerin sayısı 857'e yükseldi. Bu arada Anlantik'de güvenliği sağlayan 39 muhribi de bu iş için görevlendirdi. Hava saldırılarına karşı mayın tarama gemileri ve hücumbotlar büyük filonun içinde görev alacaklardı.

«Dinamo Harekatı» 20 Mayısta hazırlanmaya başlamış ve 26 Mayıs saat 18.57 de yürürlüğe girmişti. Ingilizlerin bu harekatını çok geç haber alan Fransızlar kurtarma işlemine çok az sayıda araçla katıldılar. Pas-de-Calais bölgesi Donanma Komutanı Amiral Landriau topladığı 300 gemi ve 15 adet değişik savaş gemisini çıkarma işleminde kullandı.

30 Mayıs günü Dunkerque'den boşaltılan askerlerin sayısı 120 bine yaklaşıyordu. Bunların arasında yalnızca 6 bin Fransız vardı. Ertesi gün Lord Gort komutanlık görevini General Alexander'e terkederken, 15 bini Fransız olmak üzere 150 bin insan Dunkerque'i terketmişti.

1 Hazirandan itibaren Dunkerque ve çevresinin savunması 16. Orduya bırakılmıştı. Burada savunmanın önemli bir bölümünü Fransızlar yürütüyorlardı. Ama İngilizler müttefiklerini yalnız bırakmadılar. 4 Haziran 1940 günü limandan boşaltılan 338 bin 226 müttefik askerinden 113 bini Fransızdı. Bu da son dört gün içinde 75 bin İngiliz'e karşılık 98 bin Fransız'ın Dunkerque'i terkettiğini gösteriyordu. İngilizler kendilerini savunanları yalnız bırakmamışlardı.

Dunkerque boşaltması tam bir kargaşa olmuştu. Burada birbirinden ilginç binlerce olay geçmişti. Bunlardan birini General Alanbrooke şöyle anlatıyor:

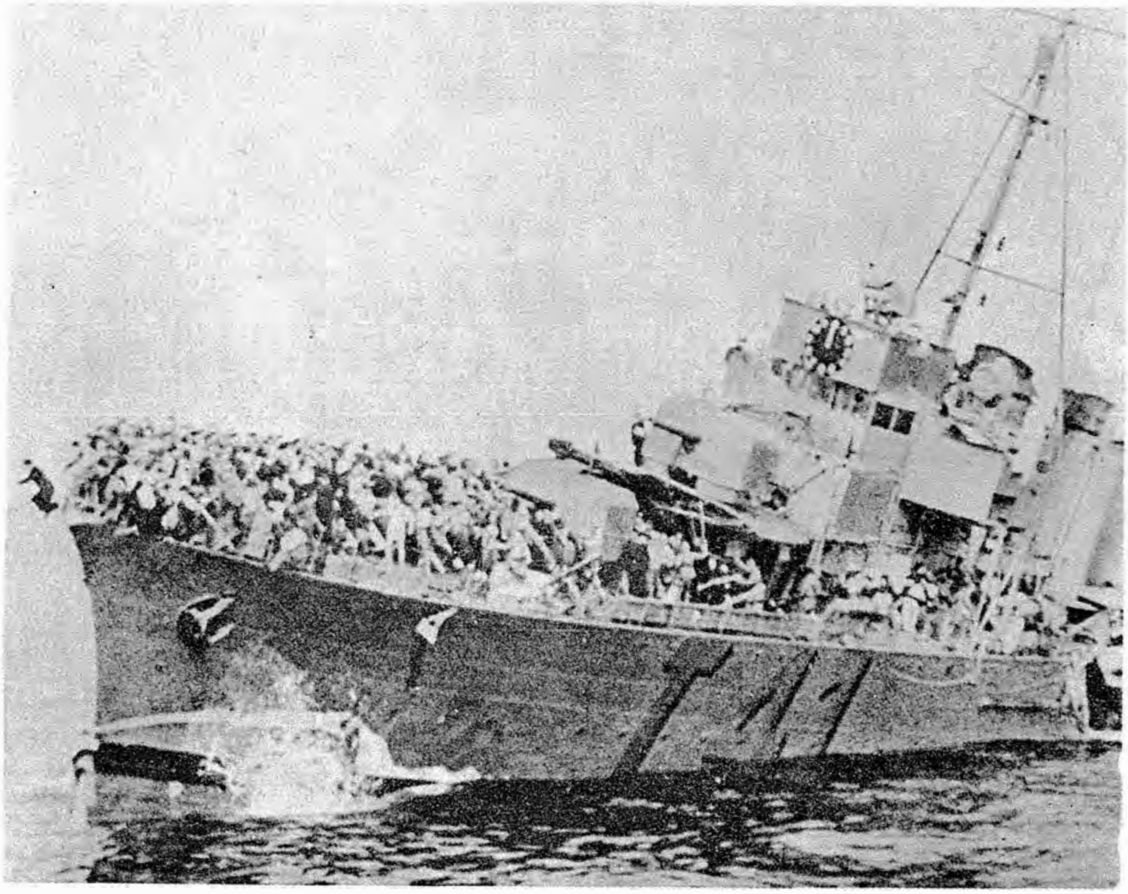
«O gece uyumak olanaksızdı. Zira 3. Tümen çok yakınlarda harekata giriştiği için ortalığın ne durumda olduğunu anlıyordum. Tümen gece boşaltması sırasında sık sık uyguladığımız bir plana uygun olarak hareket ediyordu. Araçların tüm farları söndürülmüştü, her sürücü önündeki arabanın arkasını dikkatle izliyordu. Araçların arkası beyaza boyanmış ve birer gece lambası ile aydınlatılmıştı. Değişik çalışmalar sonucunda 3. Tümen bu planı başarıyle uygular bir hale geldi. Ancak insan seli yollara yığılan araçlar ve kargaşa yüzünden Tümen sık sık durmak zorunda kalıyordu. İlerleme çok yavaş gidiyordu. Saatler geçmeye başladıkça herkesin içini bir korku kaplıyordu. Gün bir araba kargaşası üzerinden doğduğunda boşaltmanın felaketle sonuçlanacağından kimsenin kuşkusu yoktu.

«Toplarımız Kemmel tepesi civarında ateş ediyor, Almanlar da onlara karşılık veriyordu. Oyle ki, her iki taraf da sık sık yer değiştirmek zorunda kalıyordu. Hatlar bazen 4 km. ileri ya da geri gidip geliyordu. Tümen 4 kilometrelik bir alan içinde sürekli hatlar arasında dolaşmak zorunda kalıyordu. Bu, hayatım boyunca unutamayacağım manzaralardan biridir. Sabah olurken son araç da ufukta kaybolmuş, biraz olsun uyuma olanağı bulmuştum. Hala o karanlığın içinde 3. Tümenin boşaltma harekatını nasıl gerçekleştirdiğini kendi kendime sorarım.»

12. Motorize Tümen ve 32., 68. Piya de Tümenlerinin inatçı savunması boşalt manın daha da uzun sürmesine yol açtı. 4 Haziran sabahına kadar Dunkerque'den askerler boşaltıldı. Bu bütün iyimserlerin bile düşünemeyeceği bir olaydı. 12. Motorize Tümenin komutanı General Janssen kahramanca savunması sırasında bir bomba patlaması sonucunda öldü. 16. Zırhlı Orduya komuta eden General Fagalde 40 bin askeriyle birlikte esir düştü. Manş Denizi 7 Fransız torpidosuna ve 6 İngiliz muhribine mezar oldu. Stuka'ların ve Alman cep denizaltılarının bomba ve torpilleriyle batan küçük tonajlı arac sayısı ise harekata katılan gemilerin dörtte biriydi. İngiliz Hava Kuvvetleri de boş durmamıştı tabii. Almanlara zorlu dakikalar geçirterek karadaki arkadaşlarının kurtulmalarına yardım etmişlerdi. 106 adet uçak kaybetmişlerdi, ama Göring'in de 156 adet uçağını düşürmüşlerdi.

FRANSA'NIN ÇÖKÜŞÜ

Dunkerque'den ayrılan «B ourrasque» adındaki fransız destroyeri bir mayına çarptı. Resimde patlamadan sonra destroyerde meydana gelen panik görülüyor.)

4 Haziran 1940 sabahı Almanlar son direnme merkezlerini de ele geçirip Dunkerque girdiklerinde yıkıntılar, savaş malzemeleriyle karşılaştılar.

O sabah Hitler'in emriyle Reich hükümetinin yönetimindeki tüm topraklarda bulunan kliselerin çanları çalmaya başladı. Üç gün boyunca çalan çanlar Hitler'In 10 bin 255 ölü, 8 bin 643 kayıp, 45 bin 523 yaralıya karşılık, 75 tümeni bozguna uğrattığını ve 1 milyon 200 bin düşman askerini öldürdüğünü, esir ettiğini ya da yaraladığını duyurdu.

İngilizler ise Dinamo harekâtıyla Belçika, Hollanda, Fransız ve İngiliz ordularının uğradığı yenilgiyi biraz olsun telâfi etmişlerdi. Sıra artık yıpranmış ordusuyla kendi adasını savunmaya gelmişti.

Hitler'in düşmanlarından elde ettiği ganimetlerin sayısı oldukça kabarıktı. Yalnızca Ingiliz ordusunun bin 200 topunu, bin 250 uçaksavarını ve tank topunu, 11 bin makineli tüfeğini ve 75 bin motorlu aracını ele geçirmişti.

Hitler 25 Mayıs 1940 günü Mussolini'ye yazdığı mektupta düşmanlarını tek tek nasıl gördüğünü şöyle açıklıyordu.

«1 — **Hollandalılar: Tahminimizden çok daha büyük bir direnç gösterdiler. Birliklerinin birçoğu kahramanca savaştılar. Ancak ne gerekli çalışmalar yapmışlar ne de savaş tecrübeleri var. Bu nedenle çoğu kez kendilerinden sayıca az olan Alman birliklerine teslim olmaktan kurtulamadılar.**

2 — **Belçikalılar: Belçikalı askerler de kahramanca çarpıştılar. Savaş tecrübelerinin Hollandalılara oranla daha yüksek olduğu açıktı. Başlangıçta direnmeleri oldukça sertti. Ama şimdi savaşmalarının tek amacının kaçan İngilizlere zaman kazandırmak olduğunu anlayınca direnmekten vazgeçmeye başladılar.**

3 — **Ingilizler: İngiliz askerl Birinci Dünya Savaşı sırasındaki özelliğinl korumuş. Savunmada cesur ve dayanıklı, saldırıda ise beceriksiz ve çok kötü idare ediliyor. Savaş malzemeleri ve teçhizatları birinci sınıf. Ama organizasyonları bozuk.**

4 — **Fransızlar: Askeri yeteneklerini ölçmeye kalktığınızda Fransızların arasında çok farklılıklar görülüyor. Çok kötü birlikler ve iyiler yan yana. Genel olarak savaşan birliklerle yedekler arasında büyük farklar var. Ön saflarda çarpışan birlikler kahramanca direnme gösterdiler. Yedekler ise savaş alanına çıktıklarında, muharebenin yarattığı moral bozukluğuna karşı direnememekteler. Fransızlar, Belçikalılar ve Hollandalılardaki genel kanı çıkarları doğrultusundaki bir amaç uğruna çarpışmadıkları. Tehlili anlarda İngilizlerin kendi birliklerini çekip, kritik noktalara onları öne sürdüğünde moralleri sıfıra iniyor.»**

4 Haziran 1940 günü Avam Kamarasındaki kürsüye çıkan Churchill unutulmayacak olan söylevlerinden birini yaptı. O anlarda Dunkerque'den gelen son tekneler

Ülkesine dönmeyi başaramayanla, onu yakalayan askerin yüzünde aynı yorgunluk belirtileri görülüyor

28 Mayıs günü yaptığı tank saldırısı sonucunda Albay de Gaulle, general rütbesine yükseltildi.

askerlerini boşaltıyordu.

«Avrupa'nın büyük bölümü, birçok eski ve ünlü devletler, Gestapo'nun ve Nazi yönetiminin iğrenç mekanizmasının pençesine düşse ya da düşmek ihtimali olsa bile gevşemeyeceğiz ve yorulmayacağız. Fransa'da dövüşeceğiz, denizlerde ve okyanuslarda dövüşeceğiz, havada daha büyük bir güvenle ve daha kuvvetle dövüşeceğiz, neye mal olursa olsun adamızı savunacağız, kumsallarda dövüşeceğiz, çıkarma yerlerinde dövüşeceğiz, açık arazilerde ve sokaklarda dövüşeceğiz, dağlarda dövüşeceğiz ve hiç bir zaman teslim olmayacağız. Dahası bir an bile inanmıyorum ya, bu ada ya da adanın büyük bir bölümü ele geçirilirse ve aç bırakılsa bile, İngiliz Donanmasının silahlandırdığı ve koruduğu denizlerötesi İmparatorluğumuz, Yeni Dünya, Eski Dünya'nın yardımına koşuncaya kadar mücadelesini sürdürecektir.»

Chruchili konuşmasının bu bölümünde Amerika'ya yeşil ışık yakmaya çalışıyordu.

Fransa'nın kuzeyinde oluşan olaylar Weygand'ın dilediği biçimde gelişmemiş ve kafasında biçimlendirdiği saldırı planını uygulayamamıştı. Almanların hızlı ilerlemeleri karşısında Sommme dolaylarında sağlam köprü başları tutmak zorundaydı. Longuyon ve Abbeville çevresinde uygulamak zorunda kalacağı savunma savaşında başarı kazanabilmesi için çok önemliydi bu.

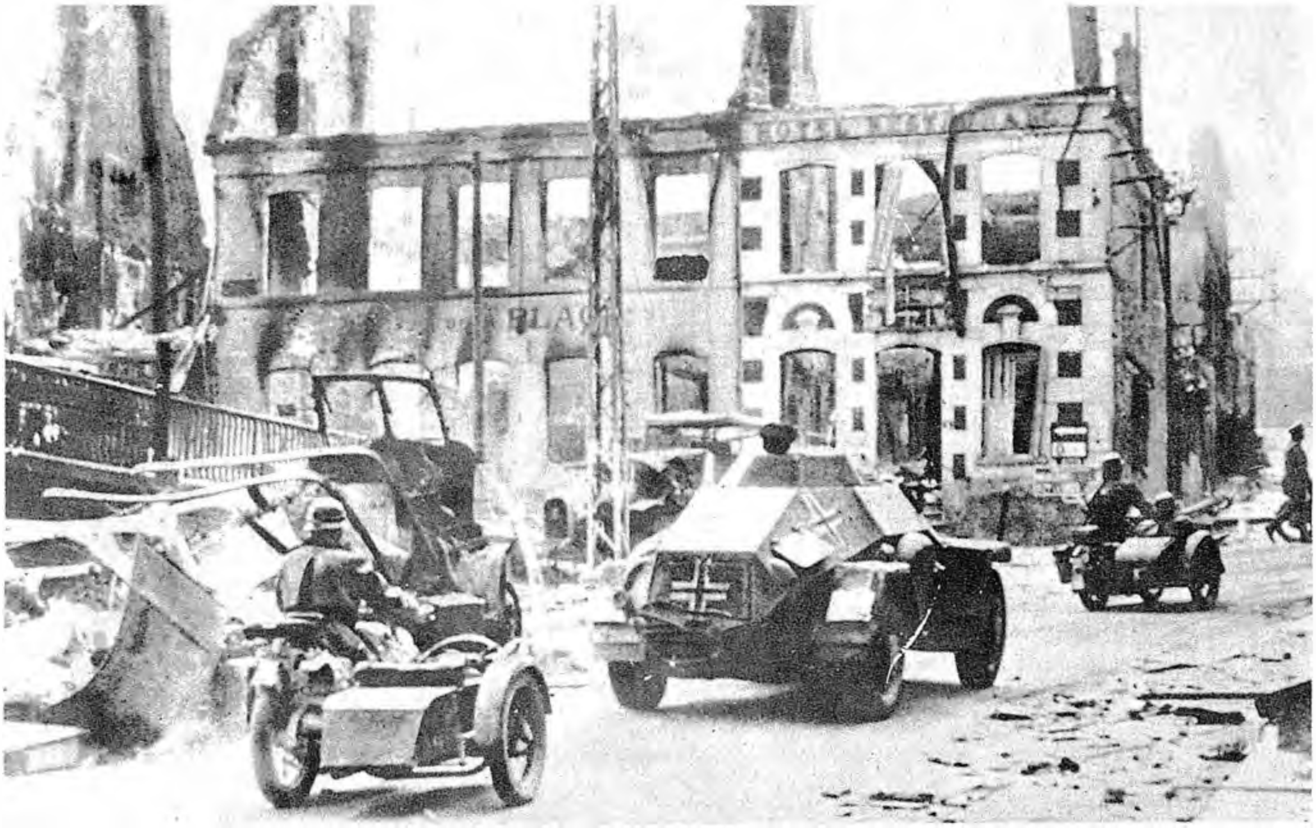
Mayıs sonlarında başlayan bazı Fransız saldırıları başarı kazandı. Almanların hızlı bir biçimde saldırmalarından doğan karışıklıklarından yararlanan bazı Fransız zırhlı birlikleri ilerlemeyi başardılar. Ancak Almanların 88 milimetrelik ağır topları Fransız tanklarının karşısına çıkınca durum değişti ve Fransızlar yeniden geriye çekilmek zorunda kaldılar.

Fransız Genelkurmay Başkanlığı Alman saldırısının 10 Haziran günü başlayacağını tahmin ediyordu. Ama Almanların acelesi vardı. 5 Haziran sabahı toplar gürlemeye, Stuka'lar Fransız birliklerinin üzerine ölüm kusmaya başladılar.

Dunkerque'e gelinceye dek Fransızlar oldukça büyük kayıplar vermişlerdi. Meuse ve Belçika'da 30 tümen yitirmişlerdi. Alpler'den, Afrika'dan gelen ve yedeklerden oluşan tümenlerin sayısı 66 idi. Eldeki tümenlerin çoğu teçhizat bakımından yetersizdi. Zırhlı ve motorize Fransız birliklerinin araç sayısı toplandığında Almanların yalnızca 2 Panzer tümenine bedeldiler.

Buna karşılık Almanların elindeki tümenlerin sayısı 10 Mayıs'a oranla çok daha fazlaydı. Üstelik saldırı çok daha elverişli koşullar altında yapılacaktı. Zira 10 Mayıs günü saldıran birliklerin önemli bir bölümünü zırhlı araçlar oluşturuyordu. Arazinin düzensizliği nedeniyle piyadeler tankları geriden izliyorlardı. Oysa 5 Haziran sabahı piyadeler ve tanklar aynı anda saldırıya geçmek olanağını buldular. Ren'den, Manş'a kadar uzanan bölgede Almanların 45 tümenine karşılık, Fransızların 27 tümeni vardı. Fransızların yedek olarak sakladıkları 22 tümene karşılık, Almanların yedekleri iki kat daha fazlaydı.

Dunkerque mucizesiyle, Almanların **«Rot Harekâtı»** arasında yalnızca bir günlük ara vardı. Fransızların durumu oldukça karmaşıktı. Üstelik cepheden her gün birbirinden kötü haberler geliyordu.

Her Alman Panzer tümeninin önünde bir Alman motorize birliği ilerliyordu. Bu öncü birlikler düşmanın durumu hakkında tüm Alman kuvvetlerine gerekli bilgileri gönderiyorlardı.

Bu durumda bile Fransız askerlerinin morali her zamankinden yüksekti. İlk kez ordu bir kumandan tarafından idare edilmekteydi. Weygand verdiği emirlerle birliklerin savaş gücünü arttırmıştı. Aldığı kararlardaki tutarlılık askerlerin savaş gücünü yükseltti.

24 Mayıs'ta durumun kötüye gittiğini gören Weygand, Almanların Fransa'ya saldırmaları halinde ne tür bir savunma uygulayacağını planlamıştı. Almanların yoğun tank-uçak saldırısına karşılık, 1940 mayısında Fransız ordusunun savunma olanakları oldukça sınırlıydı. Weygand'ın planına göre her şeyden önce panzerlerin sıkı bir savunmadan sonra dar bir bölgede sıkıştırılmaları gerekiyordu. İyi seçilmiş bir sahada kıstırılan tankların geriyle olan haberleşme olanakları kesildiğinde yenilmeleri işten bile değildi. Tanklar ve toplar araziye uygun bir biçimde gizlenmeli ve Almanların uçaklarına hedef teşkil etmeyecek duruma getirilmeliydi.

Bu kararlar çerçevesinde, tanklarla irtibatı kesilen Alman ordusunun ilerleyemeyeceği planlanmıştı. Yakıt ve cephane ikmali olmayınca panzerlerin yok edilmesi Fansızlara göre «**çok kolay bir iş**»ti. Bunun için tankların sıkıştırıldığı alanda en kritik an seçilecek ve karşı saldırıya geçilecekti.

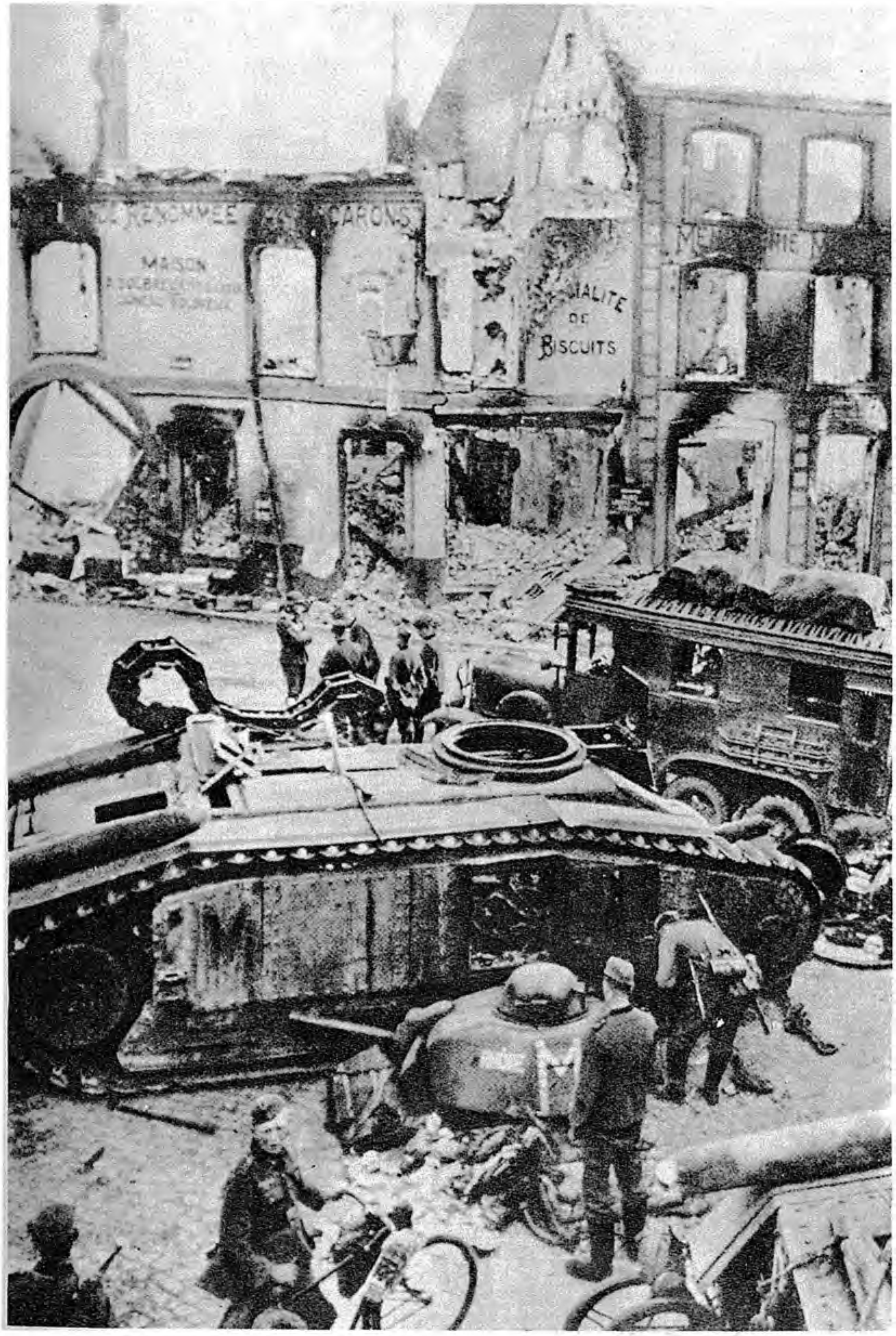
Bu plan dış görünüşü bakımından kusursuzdu. Tabiî iş uygulama alanına gelince her şey değişti. Fransızlar değil Almanları durdurmak, onları birkaç gün içinde Paris'e girmesine dahi engel olamadılar.

Alman cephesinde ise bir önceki saldırıların yöneticileri yine görev başındaydı. Somme'dan Saint-Gobain'e kadar olan sağ cepheyi von Bock komuta ediyordu. Kendisine 4., 6. ve 9. Ordular bağlıydı. Saint-Gobain'den Montmédy'ye kadar olan orta cepheyi kontrol eden von Rundstedt'in emrinde 2., 12. ve 16. Ordular bulunmaktaydı. 1. ve 7 Orduların komutanı Leeb ise geçen saldırıda olduğu gibi yine İsviçre ile Lüksemburg arasındaki bölgede mevzilenmişti. Ancak bu kez hiç bir şey yapmadan durmayacaktı. Lorraine ve Alsace üzerine iki saldırı düzenlemekle görevlendirilmişti.

Alman Yüksek Komutanlığı ilk saldırı için 31 Mayıs'ı uygun görmüştü. Ancak geriden gelen kuvvetlerin birbirinin içine girmesi ve zırhlı birliklerin karmakarışık olması 6 günlük bir gecikmeye yol açtı.

Saldırı iki zamanlı olacaktı. Bock grubu tarafından önce Somme'da bir gedik açılacaktı. Sonra Rundstedt'in grubu Champagne üzerine saldıracaktı. Bu grup doğuya yüklenecekti. Bock ise bir yelpaze gibi açılıp Paris'i aldıktan sonra Akdeniz'e ulaşacaktı. Bu planı uygulama alanına koyarken Hitler düşmanın karşı koyacağını hiç bir zaman hesaba katmamıştır. Fransız ordusunun direnme gücünün ne kadar olduğunu biliyordu. Mayıs ayındaki saldırıda düşmanın kötü bir sürpriziyle karşılaşabilirdi. Ama haziran ayındaki saldırıda böyle bir durumun söz konusu olmayacağı bildiğinden kendisinden oldukça emindi ve oldukça cüretkâr bir plan hazırlamaktan çekinmemişti.

Fransız ordusu ise 3 bölüme ayrılmış-

Fransızların «B 1 bis» tankı Almanların Panzer ve topçu tümenleri karşısında fazla bir varlık gösteremedi.

tı. 3., 5. ve 8. Ordulardan oluşan Pretelat komutasında 2. Ordu grubu şimdiye değin daha savaş yüzü görmemiş olan Bale, Lunguyon arasındaki bölgeyi koruyordu. 2. ve 4. Ordulardan oluşan, Dördüncü Ordu grubu Châlons yolunu tutmakla görevlendirilmişti. Reims'ten denize kadar uzanan bölgede bulunan 3. Ordu grubu 6., 7 ve 10. Ordulardan oluşuyordu. General Weygont Batıya doğru gidildikçe kuvvetlerinin direnme gücünün azaldığını biliyordu. Büyüyen bir savunma alanı, yollara dü-

6
WH
WH

Esir düşen bir Fransız birliği yaralılarını taşıyor. Bazı birlikler yenilgiye rağmen morallerinden birşey yitirmiyorlar ve disiplinlerini koruyorlardı.

şen binlerce insan ve bozulmuş birlikler... Bütün bunlar savunmayı güçleştiriyor ve bölgedeki yedeklere büyük zorluklar yaratacağa benziyordu.

5 Haziran 1940 sabahı saat 5'te 3. Ordu grubu Abbeville ve Laon dolaylarında Almanların «B» grubu ordularının hücumuna uğradı. Kleist'ın ve Rommel'in panzer tümenleri Fransız hatları üzerine dalga dalga geldiler. Muharebe 48 saat aralıksız sürdü. Fransız hatlarında en küçük bir gerileme bile yoktu. O gece General von Bock savaş günlüğüne şu satırı yazdı:

«Fransızlar büyük bir inatla direniyorlar.»

Ancak panzerlere karşı denedikleri yeni direnme yöntemleri fazla uzun sürmedi. Bock şöyle devam ediyor:

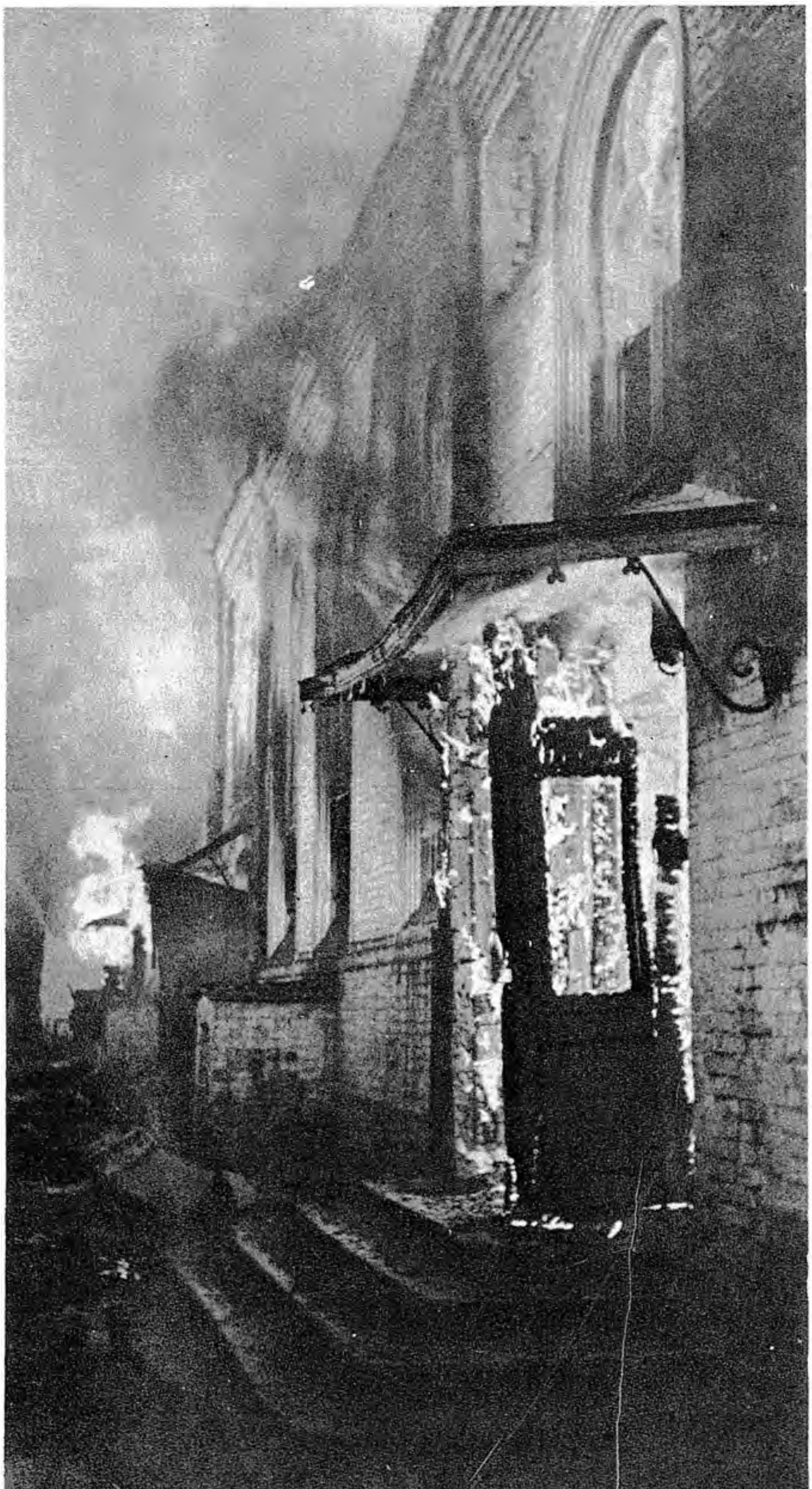
«Her şeye rağmen bu onlara şu an için bir üstünlük veriyor. Tanklarımız doğa şartlarının iyi olmadığı bazı yerlerde sıkıştı. Arkadan gelen piyadeler de iyi gizlenmiş düşmanlara hedef oldular. Bu nedenle tanklara erişemediler. Bugün bu yüzden motorize birlikleri tankların yanına kadar getiremedik.»

9. Ordunun saldırıları ise ilk günlerde zayıf bir başarı elde etti. Gerçekten de Almanların 5 Haziran'da başlattıkları saldırısı büyük bir direnmeyle karşılaştı. 4. Panzer Tümeninden bir birliğe kumanda eden Yüzbaşı Jungenfeld savaşın hemen başlangıcında 9 tank yitirdi. 10 kilometre kadar ilerledikten sonra iyice sarsılmıştı, gördüklerini şöyle anlatıyor:

«Önümüze çıkan her kasaba, her koru, hatta her ağaçlık top ve savunma araçlarıyla doldurulmuştu. Küçük bir makineli tüfek birliği bile inatla dayanıyordu. Ardımızda korkunç bir savaş vardı. Kasa-

Almanlar Fransızların «B 1 bis» tipi 32 tonluk tanklarını saf dışı bırakabilmek için 88 mm'lik ağır toplar kullandılar. Resimde esir alınan bir Fransız tank subayı görülüyor.

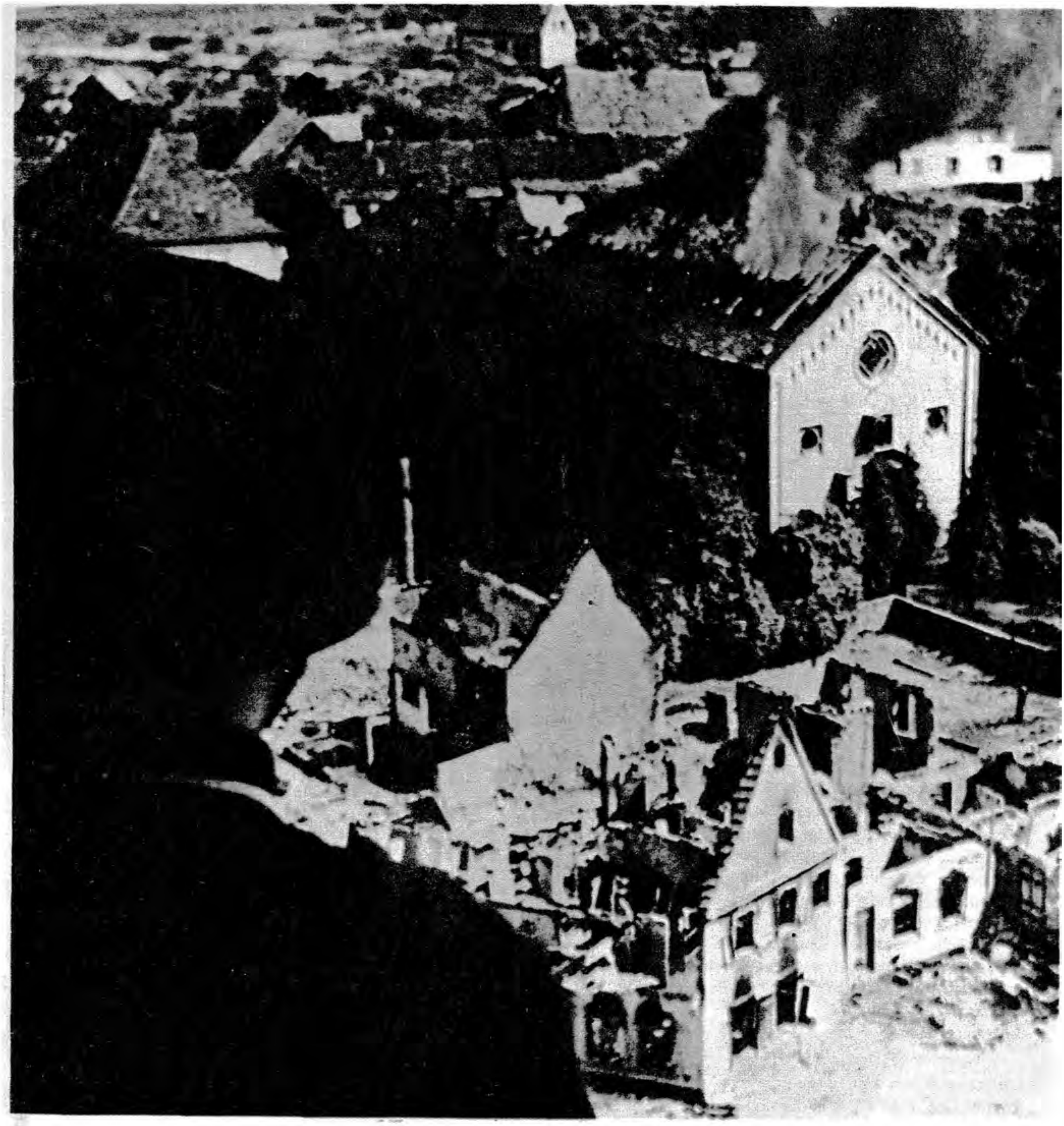
Savaşın Fransa içlerine doğru yayılmasıyla halk yerleşme bölgelerini terk ediyordu. Almanlar buna rağmen herşeyi yakıp yıkıyorlardı.

baları almak ya da vermemek için değil evler için çarpışılıyordu. Her taraftan üzerimize ateş yağıyordu. Bu nedenle kimse nerenin arka nerenin ön taraf olduğunu bilmiyordu.»

Ertesi gün:

«Teslim olun çağrısına düşman iki kat daha yoğun bir ateşle karşılık vermeye başladı. Tam de en döğüşken birliklerin arasına düşmüşüz. Ne bir korku ne de bir çekingenlik var düşmanda.»

Fransızların 19. Tümeni, 2 Alman ordusuna karşı 11 kilometrelik bir sahada büyük bir direnme gösterdi. Her hücumu-

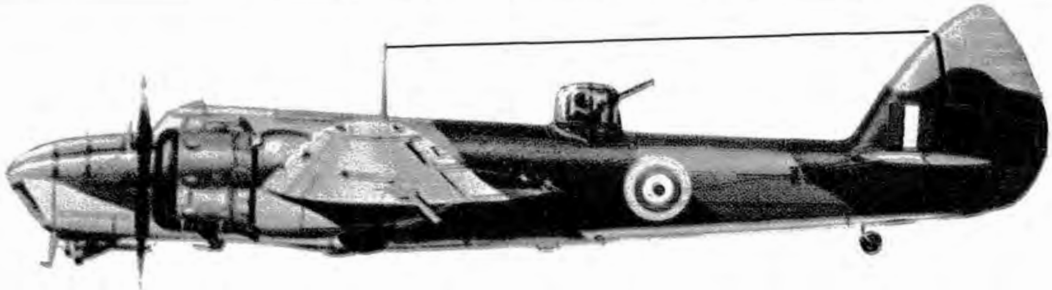
nun püskürtüldüğünü gören von Bock defterine **«ordunun kriz içinde bulunduğunu»** yazdı. Amiens'de çarpışan 14. Motorize Tümenini, Peronne üzerinden saldırıya geçen 16. Panzer Tümeninin saldırısını güçlendirmek için yardıma gönderirken 9. ve 4. Ordularının sonunda zafere ulaştıklarını öğrendi.

Sol tarafta bulunan 9. Ordu Chemin-des-Dameş'ı ele geçirmiş ve Aisne ırmağının kenarına gelmişti. Sağda ise 15. Panzer Tümeni sonunda Fransızların 10. Ordusunun orta bölümünü yardı. Panzer tümenleri tüm direnmelere rağmen yavaş yavaş Fransız hatlarını yarıyordu.

Ayın 6'sında İngilizlerden ve Iskoçyalılardan oluşan 51. Tümenle 31. Fransız Tümeni yoğun bir saldırıyla karşılasınca, 60 kilometrelik bir cepheyi koruyan İngilizler, anavatanlarına dönememe korkusuyla geri çekildiler.

7 Haziran günü ise 3. Ordu grubunun sağında ve ortasındaki direnme tüm gücüyle sürdü. Ama sol cephe yıkıldı. 5. ve 7 Panzer Tümenleri yoğun bir biçimde saldırıya geçtiler Kasabaların ve yerleşme bölgelerinin birer tuzak olduğunu anlayan Rommel, yerleşme bölgelerinden ve yollardan sakınılmasını emretti. Fransız hatlarının gerisine sarkan Rommel, Almanlar için gerekli olan gediği açmayı başardı. O gece Rommel'in tankları Forges kentine girdiler.

Rouen yolu birden Almanlara açıldı. Altmayer'in komutasındaki 10. Ordu ikiye bölündü. Birliklerine çekilme emri veren İngiliz komutanı Fortune de Almanlara 12 Haziran'da esir düşmekten kurtulamayacaktı. «A» grubu orduları da Fransız hatları içinde kendilerine gerekli olan gedikleri açmışlardı. Kleist'ın 16. Panzer Tümeni kendisine hedef olarak Lyon kentini

Savaşın uçakları

BRİSTOL BLENHEIM IV
Tipi: 3 kişilik ağır bombardıman uçağı
Motoru: 905 beygir gücünde 9 silindirli 2 adet Bristol Mercury XV motoru.
Silahı: Bir adet 7,7 mm'lik Browning makineli tüfek kanatta, 2 adet 7,7 mm'lik Browning makineli tüfek burunda, 2 adet 7,7 mm'lik Browning makineli tüfek arkada ve 599 kilogramlık bomba.
Hızı: 3 bin 597 metrede saatte 428 km.
Tırmanma hızı: 4 bin 572 metreye saatte 354 km.
Tırmanma süresi: 4 bin 572 metreye 15 dakikada
Etki alanı: 2 bin 350 kilometre.
Ağırlık: Boş 4 bin 211 kilogram, dolu 6 Bin 804 kilogram.
Kanat açıklığı: 17,17 metre
Uzunluk: 12,98 metre
Yükseklik: 3 metre
Kanat alanı: 43,57 metrekare

KOL IŞARETLERI

Keskin nişancı — Avcı — Sancaktar — Dağ avcısı — Dağ avcı komutanı

Dümen erbaşı — Muhabere personeli — Top nişancı eri (topçu) — Top nişancı eri (sis havanı)

Araç bakım — Sağlık — Nalbant — İtfaiyeci — Telsizci — Tüfekçi başçavuşu

Malzeme idare gedikli başçavuşu — Posta güvercini gedikli başçavuşu — Müstahkem mevki istihkam başçavuşu — Saraç gedikli başçavuşu — Hesap memuru namzedi — Kale istihkâm gedikli başçavuşu

KOL ŞERITLERI

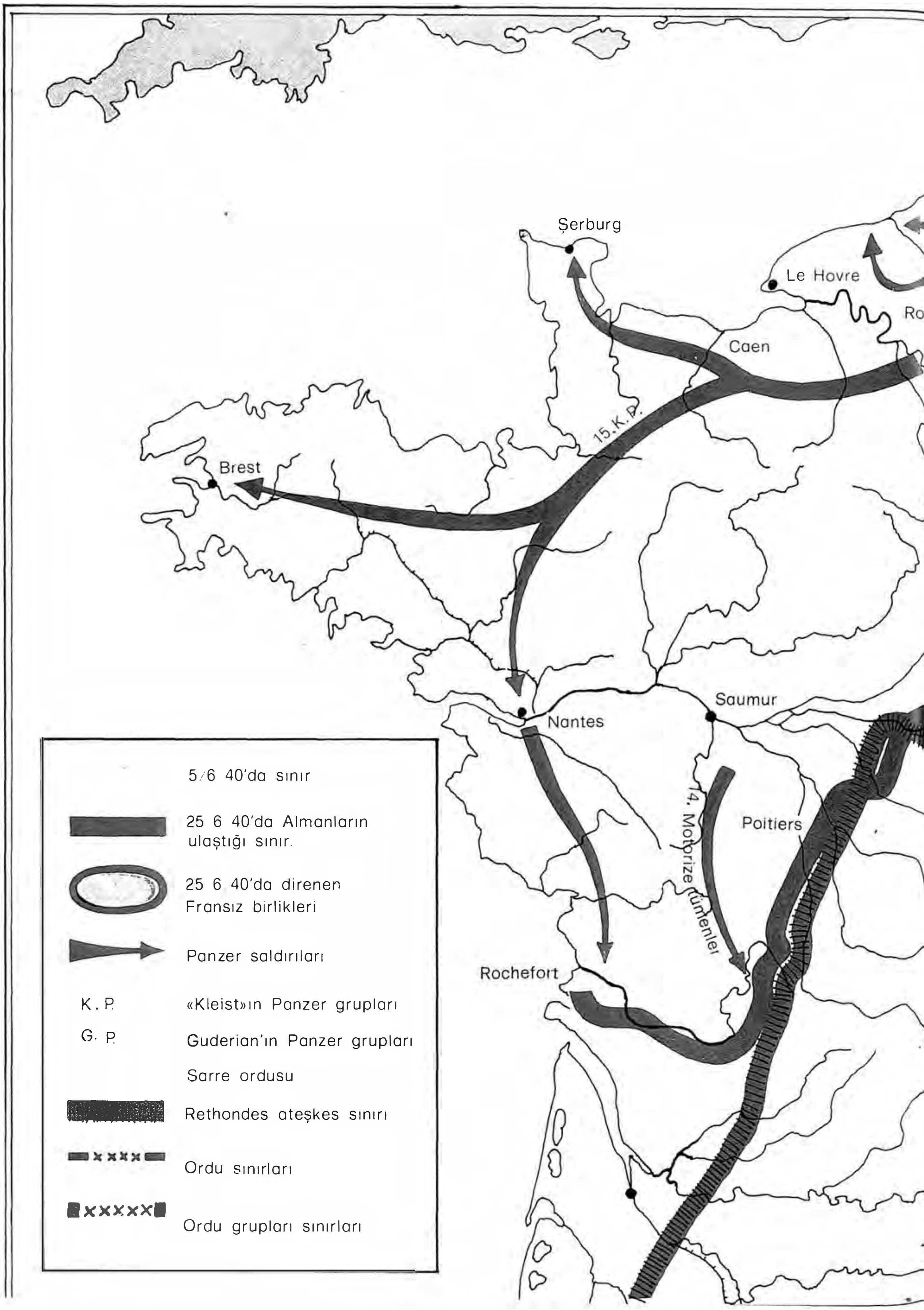

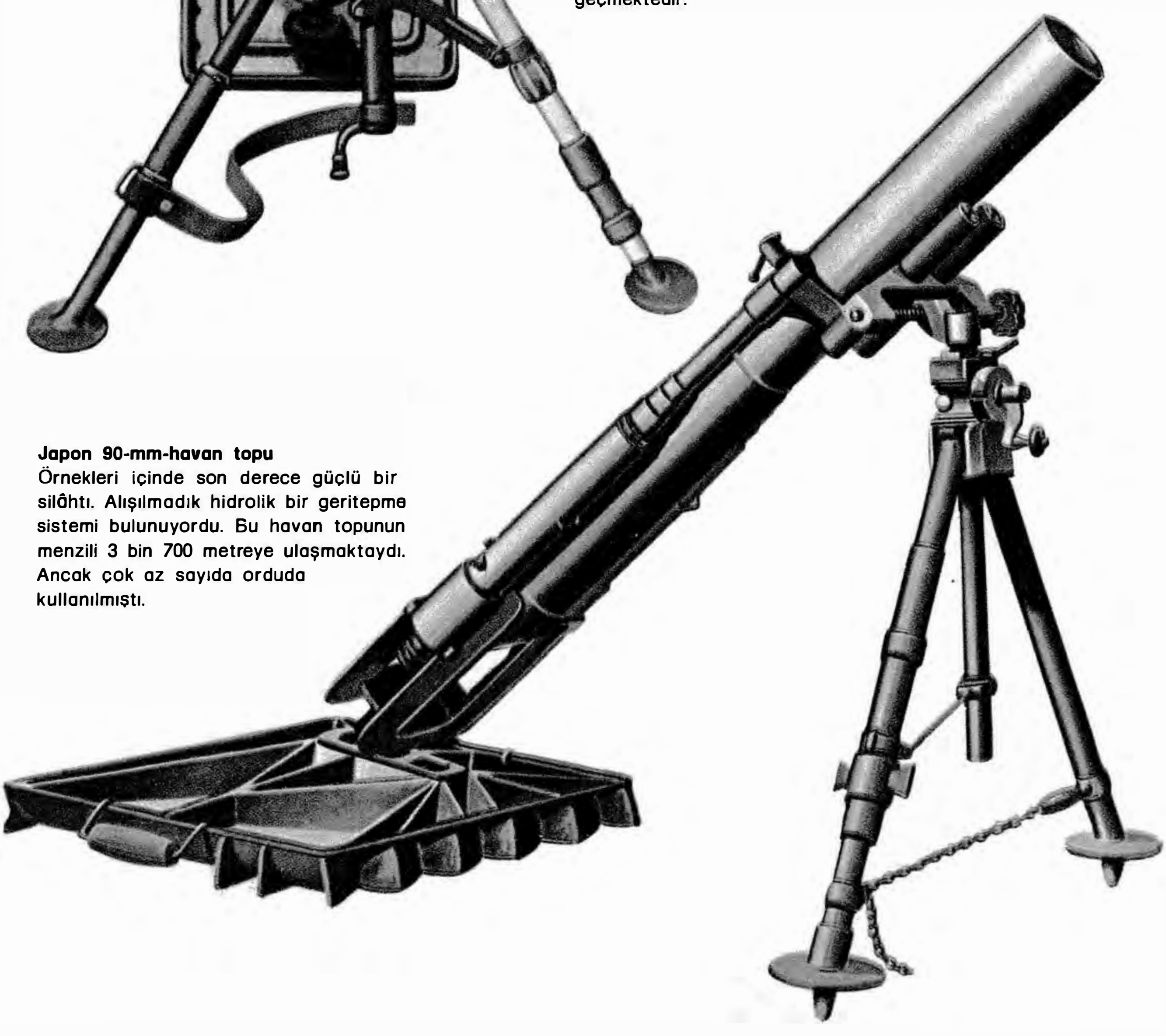

Şerburg
Le Hovre
Caen
15.K.P.
Brest
Saumur
Nantes
14. Motorize tümenler
Poitiers
Rochefort
5/6 40'da sınır
25 6 40'da Almanların ulaştığı sınır.
25 6 40'da direnen Fransız birlikleri
Panzer saldırıları
K. P.
«Kleist»ın Panzer grupları
G. P.
Guderian'ın Panzer grupları
Sarre ordusu
Rethondes ateşkes sınırı
Ordu sınırları
Ordu grupları sınırları

Brüksel
«B».Gr.Or.
BELÇIKA
ALMANYA
4.Or.
«Kleist»in
Panzer grupları
Abbeville
6.Or.
Amiens
Peronne
9.Or.
Guderian'ın
Panzer grupları
«A».Gr.Or.
Frankfurt
16.Or.
Lüksemburg
2.Or.
12.Or.
1.Or.
Sarrebürck
Verdun
Metz
Sen
Paris
41.K.P.
S.O.
5.Or.
Strasburg
Ren
7.Or.
Orleans
Langres
39.K.P.
14.Motorize tümenler
Dijon
Bourges
45.Zırhlı tümenler
İSVİÇRE
Bern
16.K.P.
FRANSA
Lyon
Chambeus
İTALYAN ORDUSU
Ternoble
İTALYA

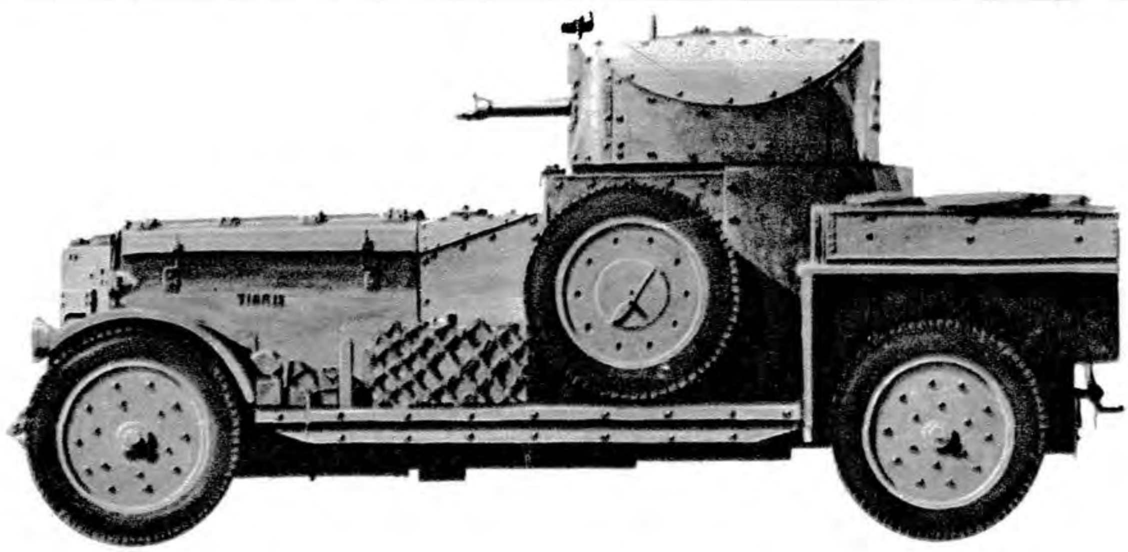

Brandt-60-mm-havan topu
81 milimetrelik havan topunu geliştiren aynı Fransız uzman tarafından yapılmıştır. Ancak sadece Amerikan ordusunda çok sayıda kullanılmıştır. Başka orduların 50 milimetrelik havan topu ile aynı işte kullanıldığı halde onları menzil ve etkinlik açısından geçmektedir.

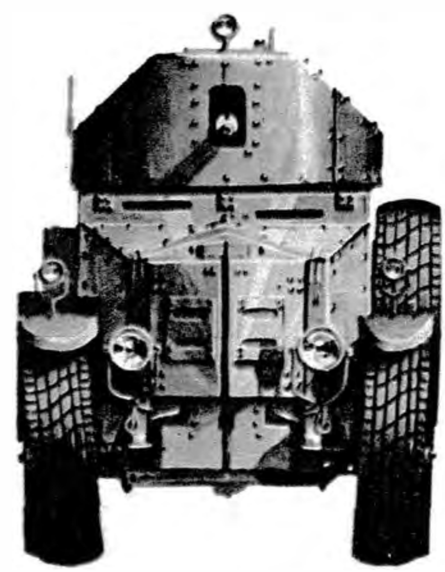
Japon 90-mm-havan topu
Örnekleri içinde son derece güçlü bir silâhtı. Alışılmadık hidrolik bir geritepme sistemi bulunuyordu. Bu havan topunun menzili 3 bin 700 metreye ulaşmaktaydı. Ancak çok az sayıda orduda kullanılmıştı.

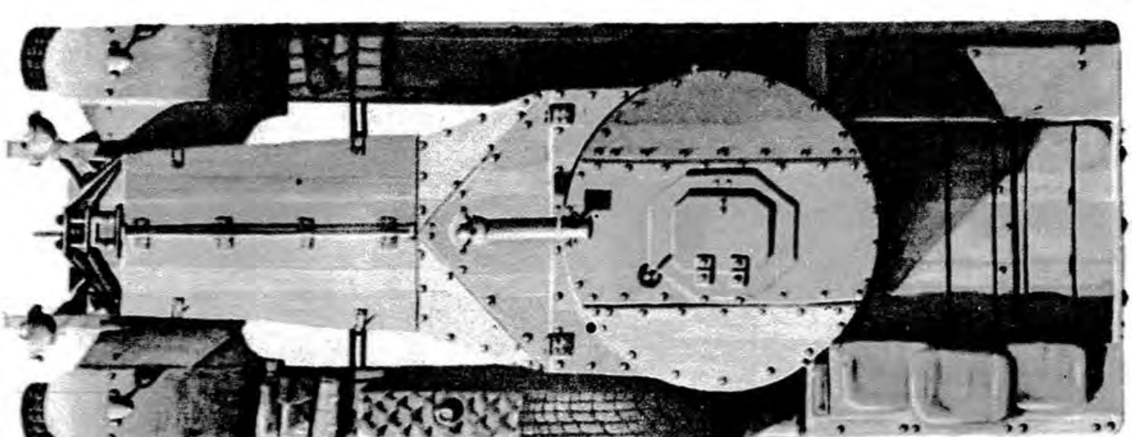

INGİLİZ ZIRHLI ARACI ROLLS-ROYCE 1920 PATTERN MARK I.

Ağırlık: 3,8 ton
Silah: 76 mm'lik bir makineli tüfek.
Zırh: 9 milimetre.
Motor: 50 beygir gücünde bir adet Rolls-Royce.
Hız: Saatte 72 kilometre.
Aldığı yol: 290 kilometre.
Uzunluk: 5 metre
Genişlik: 1,90 metre
Yükseklik: 2,30 metre
Ekip: 3 kişi

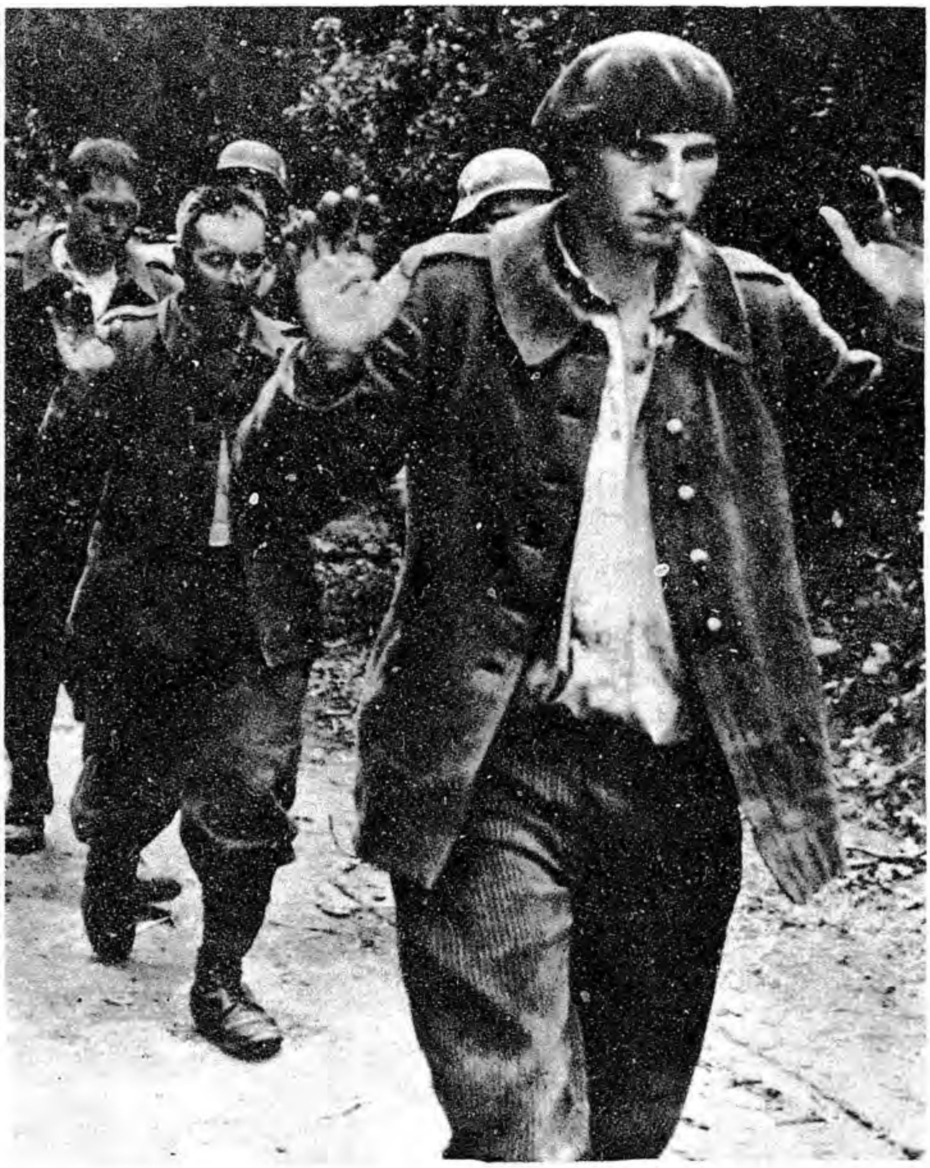
Bir Alman topcusu bir Fransız kasabasını top ateşine tutmağa hazırlanıyor.

seçmişti. Fransızlar Champagne çevresinde yaptıkları çetin savaşı da kaybetmişlerdi. Sen havzasının kuzeyinde kalan 450 kilometrelik bir cephede Fransızların elinde savunmak için yalnızca 27 tümen kalmıştı, 11 Haziran'da.

12 Haziran saat 13.15'te Fransız ordularına Cenevre-Dôle-Avallan-Cosne-Tours-Argentan-Caen hattına çekilmeleri emri gönderildi. Bu karar oldukça geç alınmıştı. Ustelik çok da yanlıştı. Zira bu yeni savunma hattı eskisine oranla çok daha uzundu. Ve bu savunma alanında bırakılan tümenlerin sayısı 71'den 45'e düşmüştü...

Almanların, Paris'e yaklaştıkları haberi yeni bir göç dalgasının doğmasına yol açtı. İşte o günü yaşayanlardan birinin anısı:

«Belki bu sözüm bazı okuyuculara garip gelecek ama Paris'ten çıkışımız tam bir festivaldi. Her türlü araç yollara dökülmüştü. Son model arabalardan kamyonlara değin uzun bir araç kuyruğu. Ancak herkeste bir neşe hüküm sürüyordu. Fabrika kamyonlarının içine işçi aileleri doluşmuşlardı. Kamyonların içinde bol bol salam vardı. Aşağı yukarı her yüz metrede bir yolların tıkanıklığı nedeniyle durmak zorunda kalıyorduk. Bu fırsattan yararlananlar yol üstünde bulunan evlere giriyorlar, ekmek ve su alıyorlardı. Sonra da herkes kırlara yayılıp tam bir piknik

Yenilen birliklere mensup bazı askerler kaçmaya çalışıyorlardı. Ancak peşlerinden gelen Alman piyadelerinin elinden kurtulanlarının sayısı azdı.

Somme muharebesinden sonra, Champagne muharebesini kaybeden Fransızlar için artık herşey bitmişti. Paris'e giden yollar Almanlara açılmıştı.

Amiens kentinde bulunan ve gotik mimarı tarzının bir şaheseri sayılan kilise yıkıntıların arasında sapasağlam duruyor.

havası içinde salamlarını yiyordu. Ortalık bir tatil gününden farksızdı.»

10 Haziran günü İtalya Dışişleri Bakanı Kont Ciano İngiliz ve Fransız elçilerine pasaportlarını verdi ve İtalya'yı terk etmelerini istedi. İtalya aslında daha önceden Fransa'ya saldırmaya hazırlanıyordu ama buna bir türlü Hitler izin vermiyordu.

İngiliz ve Fransız ordularının Dunkerque'den kaçtığını gören Mussolini'nin içine nereden geldiği belirsiz bir cesaret çöreklenmiş ve 30 Mayıs'ta Hitler'e gönderdiği mektupta savaşa katılacağını bildirmişti. Savaşa 5 Haziran'da gireceğini bildirdi. Hitler, Mussolini'ye şu cevabı gönderdi:

«Bu savaşın zaferle sonuçlanacağı konusundaki sarsılmaz inancımı hâlâ kuvvetlendirebilecek bir şey kaldıysa o da sizin beyanınızdı... Sizin savaşa girmeniz bile düşmanlarımızın cephesine şiddetli bir darbe indirilmesi bakımından hesaplı bir etkendir.»

Führer'in Mussolini'ye yazdığı bu övgü dolu cevap biraz sonra göreceğimiz gibi boşunaydı. Mussolini'nin şişire şişire bitiremediği İtalyan ordusu fazla bir varlık gösteremedi.

Fransız kuvvetlerini iyice sindirmek isteyen Hitler, Mussolini'den savaşa girme kararlarını birkaç gün daha ertelemelerini istedi.

Zaten Mussolini'nin ordusu savaşa girecek kadar hazırlıklı değildi. Elindeki kuvvetler Almanlar ve Fransızlarla karşılaştırıldığında oldukça yetersizdi. Ama Duce büyük bir askerî lider, ordusunun yenilmez bir güç olduğunu göstermek istiyordu bir kez.

10 Haziran gecesi Andelys ve Vernon'da düşmanın Sen nehrini geçtiğini haber alan Fransız hükümeti, cumhurbaşkanı ile birlikte Paris'i terk etti. Tours kenti ve çevresine yerleşti. General Georges ve General Weygand da kurmay subayları ile birlikte Briare'a yerleştiler.

General Weygand geri çekilmesine rağmen askerlerine savaşmaları için emir

verdi. Her ne kadar bozguna uğrasalar bile, **«ölmek var dönmek yok»**tu. Aslında geriye çekilen bir general için «bozulmayın, saflarınızı sıklaştırın» demek kolay olsa gerekti.

11 Haziran günü Paris duvarlarında, askerî vali Hering'in, başkenti açık şehir ilan ettiğine dair afişleri vardı. General Weygand Paris'in boşu boşuna silahların atış alanına girmesini istemiyordu. Almanlar bu şartı kabul etmek için radyo kanalıyla Saint-Germain, Versailles, Juvisy, Saint-Maur ve Meaux'nun kuzeyinde kalan tüm hatlarda ateşin kesilmesini bildirdiler. Bu istekleri yerine getirildi.

Hükümetin kentten ayrılması uzaktan kara dumanların görülmeye başlanması ve açık şehir ilanlarının duvarları süslemesi üzerine Paris'ten ayrılanların sayısı büyük bir oranda arttı. Almanların önünden kaçan sivil halkla, Paris'te ayrılanlar birleşince Fransa'nın güneyine inen yollar tamamen tıkandı.

O gece beklenmedik bir ziyaret oldu. Winston Churchill özel uçağıyla birlikte Fransa'ya geldi. Doğruca General Weygand'ın şatosuna gitti. Burada kendisini Reynaud, Petain, Weygand ve son savaşta gösterdiği yararlıklardan ötürü savaş sekreterliğine atanmış olan General de Gaulle karşıladı. Churchill'in de yanında ünlü generalleri vardı.

Weygand derhal durumu açıkladı. Ellerinde hiç yedekleri bulunmadığını ve Almanların başkente çok yaklaştıklarını açıkladı. Ancak hâlâ iyimserliğini koruyordu. 2. Ordu grubunun kendisini toparlayacağını ve son nefeslerini alan panzerlere iyi bir ders vereceğini öne sürüyordu. Weygand'ın iyimserliği bu kez biraz ileri gitmeye başlamıştı. Fransa artık son demlerini yaşıyordu. Panzerlerin ise o anda bırakıverilseler Pirenelere kadar gidecek nefesleri vardı.

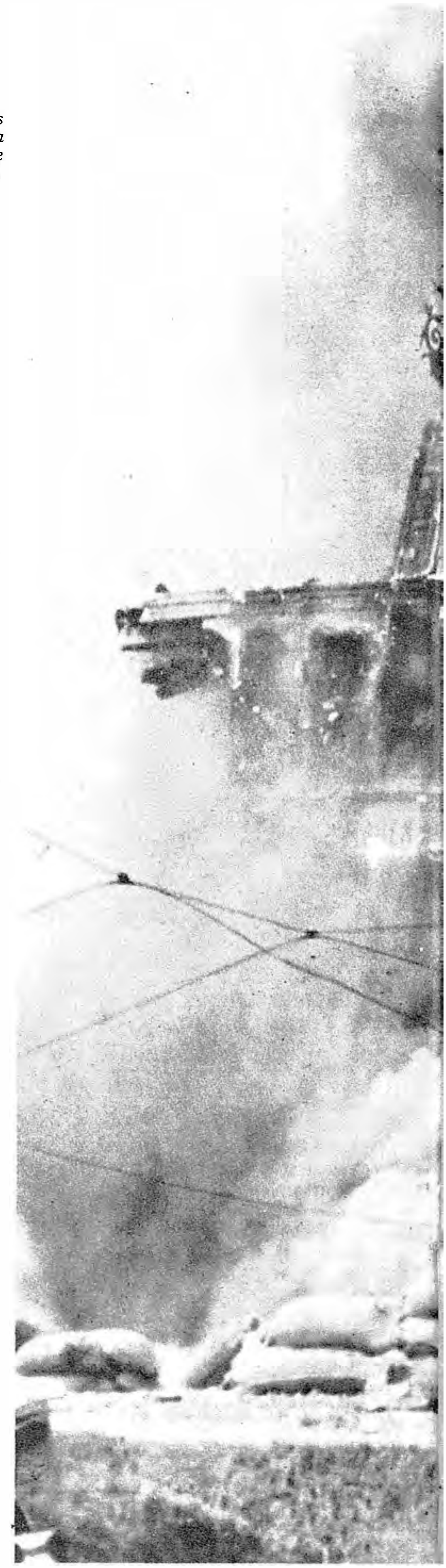
Churchill'in yaptığı konuşma ise daha da yürekler acısıydı. Fransa'ya hemen 72 adet topu bulunan bir tümenden fazlasını veremezdi. Geriye kalan askerleri ise İngiltere'yi koruyacaklardı. Bir ara büyük bir devlet sırrı açıklıyormuş gibi şöyle dedi:

«Bahara kadar bir karşı saldırı için 25 tümen verebilirim.»

O anda Almanlar günde 50 kilometre yol almakla meşguldüler.

Fransız generaller toplantıda Churchill'den yardım istediler. Özellikle Alman Hava Kuvvetlerinin saldırıları karşısında aciz kaldıkları için, İngiliz uçaklarına gereksinmeleri vardı. General Weygand'ın ısrarına Churchill'in verdiği yanıt olumsuzdu. Weygand bir ara General Altmayer komutasındaki Fransız birliklerinin birkaç gün önce tam Almanları geri püskürtürlerken Alman uçaklarının saldırısı ile karşılaştıklarını ve geri çekilmek zorunda kaldıklarını anlattı. Churchill yine karşı çıktı. Aslında Ingilizleri, Fransa'nın istilâsı sırasında, birleşik hareket etmeye ça-

Almanlar Amiens kentini inatçı bir direnme sonunda ele geçirdiler Kente girdiklerinde yıkıntılardan başka birşey yoktu..

ğıran bir Fransız daha vardı.

Bu Fransız günümüzde **«Avrupa'daki birleşmenin kurucusu»** olarak anılmaktadır. Savaş sırasında İngilizlerle, Fransızları, Hitler'e karşı ortak bir cephe kurmaları için birleştirmeye çalışmıştır. Hatta 1938 yılında A.B.D. Başkanı Roosevelt'ten Fransa ve İngiltere'yi askerî bakımından desteklemesini istemiştir.

Bu Fransız Jean Monnet'dir. Mayıs 10'unda Almanların saldırıya geçmesi üzerine Ingiltere'de Müttefik Kuvvetler'de bulunan Monnet, Churchill'e şöyle bir mektup göndermişti:

«Eğer İngilizler ya da İngiliz stratejisi Fransa yıkıldığında İngiltere ve Britanya İmparatorluğu nasıl savunulur diye kafa yormaya başlarsa, eğer Fransız hükümeti, ordularımızın önemli bir bölümü telef olmadan ne tür bir barış antlaşması imzalayabiliriz diye düşünmeye başlarsa Nazilerin amacı gerçekleşmiş olur...»

Jean Monnet daha savaşın ilk günlerinde Almanların nasıl bir taktik uygulayabileceklerini ve İngilizlerin neler yapmayı tasarladıklarını anlamıştı. Nitekim Dunkerque olayı düşüncelerinin ne denli doğru olduğunu ortaya koymuştur. Zaten Dunkerque'den İngiliz askerlerinin boşaltılması Fransız - İngiliz dostluğunun bozulmasının ilk belirtileridir.

Monnet 6 Haziran'da Churchill'e gönderdiği ikinci mektupta İngiliz Hava Kuvvetlerinin Franso'da etkin bir biçimde harekâta girişmelerini önermişti:

«Masanızın üstüne ulaşan sonuçlardan sizin de anladığınız gibi eğer iki devletin orduları birlikte hareket etmezlerse, Nazilerin Fransa göklerinin hâkimiyetini ele geçirmelerini ve tüm güçlerini Ingiltere üzerine saldırmak için hazırlığa girişmelerini elimiz kolumuz bağlı olarak seyredeceğiz. Şu anda Fransız uçakları kendilerinden çok üstün sayıda Alman uçaklarıyla çarpışmak zorundalar. Eğer iki hava gücü birleşirlerse bu oran bire karşı bir buçuğa düşmüş olur. Bu da savaşı kazanabilmemiz için büyük bir etkendir.»

Almanların ağır topları 5 Haziran sabahından başlayarak ölüm kusuyordu.

«Kısaca, eğer başarı kazanmak istiyorsak iki orduyu birleştirmeli ve pilotlarımızı tek bir ordunun elemanları olarak kullanmalıyız. Bu kuvvetin idaresi eğer iki hükümet arasında sorunlar doğuruyorsa, kanımca bu sorunun çözümlenmesine şimdiden başlanmalıdır. Tek bir güç olarak birleşmemiz şarttır.»

Aslında tek bir güç olarak birleşebilmek için çok geç kalınmıştı. Churchill bu mektubu okuyup, üzerinde düşünene kadar uçaklar ve ordular konusunda zaman çok geçti... Tabiî Weygand'ın uçaklar konusunda ne denli geciktiğini söylemeye gerek yok.

Churchill'in Fransa'ya uçak vermemesinin tek nedeni, Ingiltere'yi korumak istemesidir. Almanların ülkesini istilâ etmeye kalkışmaları halinde tek güveneceği şey uçaklarıydı.

Churchill İngilizlerin hiç bir şey veremeyeceğini söyledi ve toplantı sona erdi. Bir süre sonra da Fransa'dan ayrıldı. Havanın sisli olmasından yararlanarak düşman uçaklarından kaçtı. Ama Havre limanı üzerinde kendisini koruyan sis perdesi kalktı. İngiltere.ye sağ salim varabilmek için de Manş'ın 30 metre üzerinden uçan uçağının içinde tehlikeli saatler geçirdi. O gece savaş kabinesinde Fransa'da yaptığı çalışmaları şöyle özetledi:

«Fransa kaybedilmiştir beyler...»

Weygand şöyle dedi:

«Eğer hükümet bana emir verirse direnmeye devam edeceğim. Ama şu anda açıkça söylemek istediğim bir şey var: Ateş-kes istemenin zamanı gelmiştir.»

Ertesi gün yarılmış olan Fransız ordularının ortasından geçen Panzerler, bir yelpaze gibi yayıldılar Hoth Normandiyo üzerine yöneldi. Nogent ve Romilly-sur-Seine köprüleri kullanan Kleist Bourgogne üzerine doğru, Guderian ise 2. Ordunun yan ve arka cephelerine doğru saldırıya geçti.

Bu arada General von Leeb «Tiger Harekâtı»nı başlattı. 7 tümenle güçlenen 1. Alman Ordusu, General Hubert komutasındaki ordunun üzerine saldırdı. Ancak Hava Kuvvetlerinin yoğun desteğine rağmen önemli bir ilerleme kaydedemediler. Ancak geceleyin General Hubert, Cenevre - Dôle hattına çekilme emrini uygulayınca ilerleme olanağını buldular. Bu hareket 15 Haziran sabah Baer Horekâtı gereğince Ren nehrini geçmesi gereken 7 Alman Ordusunun ilerlemesini kolaylaştırdı. Alman piyadeleri düşman topçusu uzakta olduğu için rahatça nehri geçtiler. 7 Ordu bu geri çekilme nedeniyle Alsoce düzlüğüne yeterince yayılma olanağını ve Mulhouse yönünde ilerleyen Guderian'ın Panzer grubuna erişme yolunu buldu.

Her ne kadar birbirinden çelisik emirler aldığını öne sürmesine rağmen Guderian oldukça hızlı hareket etmiş ve kendisine takılan «Hızlı Heinz» lâkabına lâyık olduğunu göstermiştir. Ayın 15'ine doğru

Alman piyadesi hücumda. Tatbikatlarda büyük bir rahatlıkla yaptığı hareketlerin aynısını tekrarlıyor..

Langres'e erişmiş, 51. yaş gününü kutladığı 17 Haziran günü ise Pontarlier'de General Lemelsen komutasındaki 29. Motorize Tümenle buluşmuştu.

39. Panzer Tümeninin bu korkunç ilerleyişi, Saint-Dizier'i geçtikten sonra Almanların önemli sayılacak hiç bir direnmeyle karşılaşmadıklarını göstermektedir. Kent girişlerinde kurulan küçük barikatların dışında araçların geçişini engelleyebilecek hiç bir şey yoktu. Aynı durum 41. Panzer Tümeni için de geçerlidir. 15 Haziran günü Verdun ve Barle-Duc'deki direnme merkezlerini ezip geçmiş, 48 saat sonra da Vesoul-Port sur Saône-Bourbonnes les Bains bölgesine erişmişti. Aynı gün Alman Yüksek Komutanlığından gelen bir emirle Guderian 16. Ordu ve «C» grubu ordularından bağımsız hareket etme olanağını kazandı. Bunun üzerine Guderian 39. Panzer Tümenini Pontarlier - Besançon bölgesi üzerine yolladı. 41. Tümen ise Epinal ve Charmes üzerine yürüdü.

29. Motorize Tümen İsviçre sınırına yaklaştığı anlarda, Kleist'ın Panzer grubunun sol kanadını oluşturan 16. Panzer Tümeni Dijon'a ulaştı. Bir gün önce bu tümen Saulieu ve Semur-en-Auxois dolaylarında Fransızların 3. Zırhlı Tümeniyle, Polonyalıların bir zırhlı tümeninden arta kalanların oluşturduğu son direnmeleri de yıktı. Ateş-kes için toplantılar yapılmaya başlandığında Polonyalıların başında bulunan General Maczek adamlarıyla Fransa'yı doğudan batıya katetmiş ve Ingiltere için gemiye binmişti bile. Bu cesur asker 1944 yılının Ağustos ayında Caen-Falaise yolu üzerinde yeniden karşımıza çıkacaktır.

Panzer tümenlerinin Pontarlier ve Dijon üzerine gedikler açarak ilerlemeleri Argonne'un batısında bulunan tüm Fransız kuvvetlerinin ikmal yolunu kesmişti. Orduların bir kısmı kuzeyde sıkışınca komuta düzeyinde bozukluklar oluşuvermişti. Örneğin General Pretelat Almanların oluşturduğu bu kıskacın içinde kaldığı için birlikleriyle yeterince haberleşme olanağını bulamadı.

Fransa'nın batısında da aynı durum vardı. 16 Haziran günü Saint-Valéry-en-Caux önündeki hattı geçen Rommel'in emrindeki 15. Panzer Tümeni, Perté Vidame'a geldi.

Bu arada General Weygand Somme muharebesinden ve Dunkerque'den arta kalan askerlerle yeni bir 10. Ordu kurmaya çalıştı. Ancak bunlar kavgadan arta kalanlar oldukları için ne ağır silahları vardı ne de doğru dürüst teçhizatları.

14 Haziran sabahı ise ilk Alman birlikleri **«açık şehir»** ilan edilen Fransa'nın başkenti Paris'e girdiler.

Alman uçaklarının saldırısının artması, hükümet içinde başgösteren huzursuzluklar ve İngiltere ile olan ilişkilerin bozulması üzerine, Fransız hükümeti halkın güvenliğini daha fazla tehlikeye sokma-

Alman zırhlı birlikleri arazı şartlarına uygun bir biçimde kamufle edilmişlerdi.

mak için, ateş-kes antlaşması imzalamaya karar verdi. Fransızların bu kararı vermesinde en büyük etken İngilizlerden yeteri derecede destek görmemeleri neden olmuştur 28 Mart 1940 tarihinde yapılan antlaşmada tarafların birbirlerine yardım etmeleri söz konusu edilmişti. Ancak 13 Haziran'da Churchill'in kesinlikle yardım edemeyecek durumda bulunduklarını bildirmesi üzerine bu antlaşma suya düştü.

Bu durumda Fransız hükümetinin önünde iki seçenek vardı. Ya teslim olacaklar ya da ateş-kes isteyeceklerdi. Bu iki bilinmeyenli denklemin çözülmesi günümüze değin süregelen tartışmaların çıkmasına yol açmıştır. İçinde bulunulan durumdan çıkmanın en iyi yolunu kendilerine göre arayanlar, bu soruya yanıt olacak yüzlerce eser bırakmışlardır. Bu eserlerin sayısı o kadar çoktur ki, hepsini anlatmamız ve yazmamız için zaman yetişmez.

Durumun kötüye gitmesi üzerine hükümetin ve yönetici kadroların ileri gelenlerinde iki genel kanı oluşmaya başladı. Birincisi ateşkesi kabul edip Fransa sınırları içinde bir hükümet kurmak, ikincisi ise ne pahasına olursa olsun düşmanla savaşmak ve başarılamazsa Kuzey Afrika'da bir hükümet kurmak. Elde kalan askerlerin ve teçhizatların Kuzey Afrika'ya geçirilmesiyle kurulacak yeni bir orduyla savaşa devam edilebilirdi. Bu fikre karşı çıkanlar, ordunun Kuzey Afrika'ya geçirilmesinin çok zor olduğunu öne sürüyorlardı. Üstelik burada bulunan İtalyan ve Ispanyol Kuvvetleri sayıca Fransızlardan çok daha üstündüler. Buraya geçirilecek Fransızların, yeni bir savaş tehlikesi doğurmaları işten bile değildi. Üstelik Fransa'nın Kuzey bölgelerinde sıkışıp kalmış olan orduyu Morsilya üzerinden Kuzey Afrika'ya geçirmek ölümlerden ölüm beğenmekti. Bu Dunkerque olayından çok daha zor işti. Zira bu kez Almanların aklı başına gelmişti ve yeniden böyle bir olayın yaratılmasına fırsat tanımaya hiç mi hiç niyetleri yoktu.

Bu arada Fransız hükümetinin vereceği kararı bir yana bırakıp İtalyanların Güney Fransa'da yaptıklarına daha doğrusu yapmaya çalıştıklarına bakalım Aslında İtalya ile Fransa arasında pek savaş olmadı. Hitler, Mussolini'yi barış görüşmelerine katılmak için Münih'e çağırdığı sırada. 32 tümenlik bir İtalyan ordusu, bir haftalık savaştan sonra 6 tümenlik küçük bir Fransız ordusunu yerinden bile oynatamamıştı. Oysa aynı tarihlerde Almanların panzerleri Fransız ordularının geri hatlarını tehdit ediyorlardı. 12 Haziran'da Kont Ciano güncesine şunları yazmış:

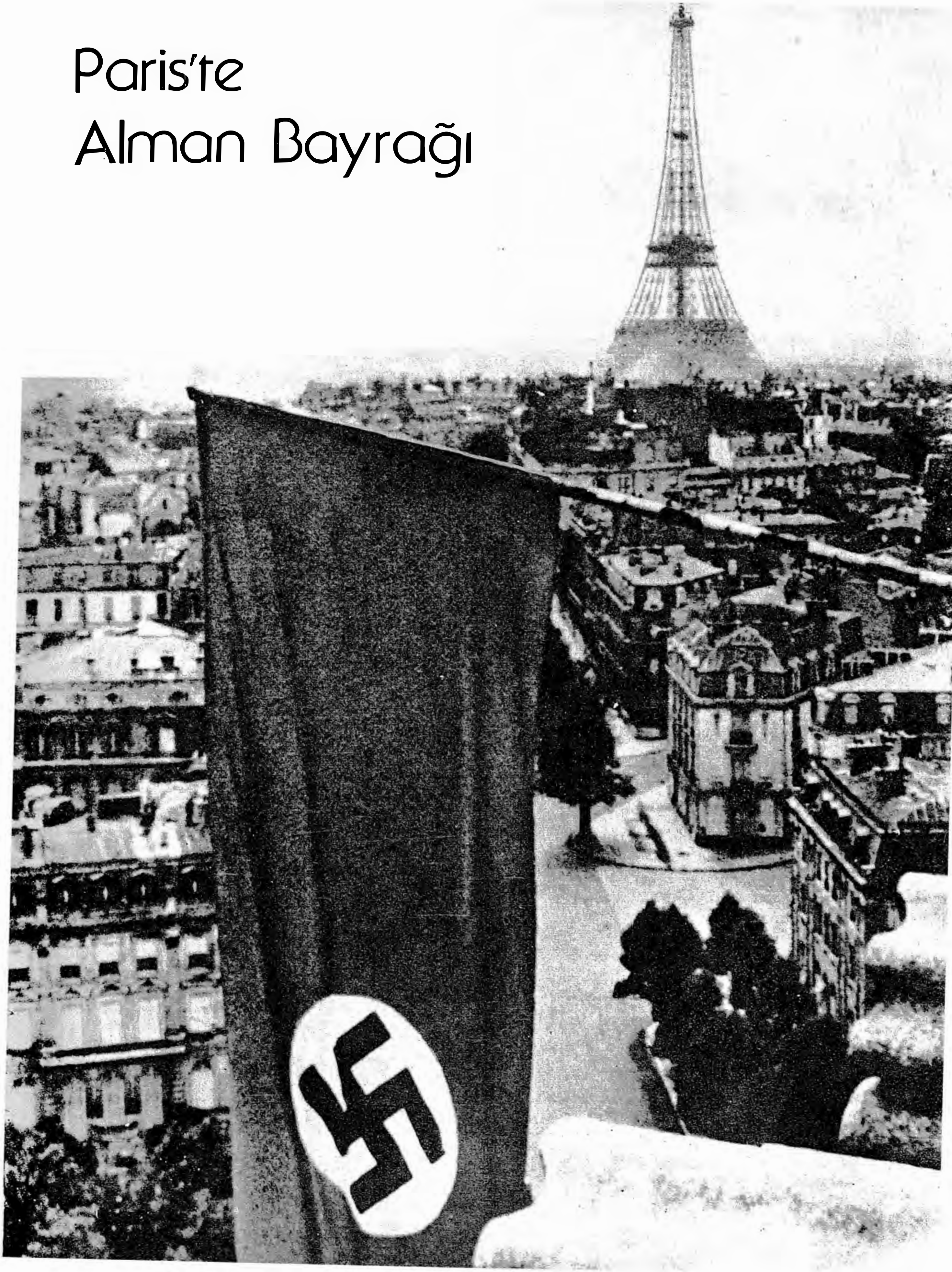
«Mussolini çok utanıyor. Zira askerlerimiz bir adım bile ileri gidemedi. Bugün bile bir ilerleme yapamadılar. Üstelik çok az bir direnme gösteren ilk Fransız barikatının önünde duruverdiler.»

Bu sözler Mussoli'nin göklere çıkardığı İtalyan askerlerinin bir palavrodan başka bir şey olmadığını tüm gerçeğiyle ortaya koymuştu bu savaş 17 Haziran akşamı Münih'e teslim şartlarını görüşmeye giden Mussolini çok üzgündü. Ciano güncesine şunları yazmış:

«Mussolini durumdan memnun değil. Bu çabuk barış onu rahatsız ediyor. Fransızlarla yapılacak ateş-kes antlaşmasının koşullarını aydınlatmak için kendisiyle uzun uzadıya konuştum. Duçe... Fransız topraklarının tamamen işgal edilmesine kadar gitmek niyetinde. Fransız filosunun teslim olmasını istiyor. Ancak düşüncelerinin yalnızca danışma niteliğinde de olduğunu biliyor. Savaş İtalya'nın hiç bir aktif rolü olmadan Hitler tarafından kazanılmıştır. Bu nedenle son sözü Hitler söyleyecek. Bu durum elbette Mussolini'yi tedirgin ediyor ve üzüyor.»

Şimdi Fransız hükümetinin karşısında iki seçenek vardı. Ya ateş-kese gitmek ya da Kuzey Afrika'ya geçerek savaşı orada sürdürmek. Ateş-kesi isteyenler, savaşın o anında Fransa yollarında halkın yüzde 15'inin dolaştığını öne sürerek savaştan vazgeçilmesini öneriyorlardı...

Paris'te Alman Bayrağı

Almanların hızlı saldırısı sonucunda birçok Fransız askeri esir düşmüştü. Bu askerlerin yüzünde büyük bir bezginlik ve yorgunluk okunmaktaydı.

Fransa'nın çökmesi artık bir an sorunuydu. Almanlar son direnme noktalarını da teker teker yıkıyorlardı. Fransız hükümeti için savaşı sürdürmek artık olanaksız bir hale geliyordu. Eğer bir ateşkes kararı alınırsa İngiltere nasıl bir tavır takınacaktı? Bu bir yerde iki müttefikin arasında doğabilecek en önemli anlaşmazlıktı.

12 Haziran günü Muguet şatosunda yapılan toplantıdan ayrılan Churchill, Fransız Donanma Komutanı Amiral Darlan'ı bir kenara çekmiş ve şöyle demişti:

«Darlan, Fransız Donanmasının, onların (Almanların) eline geçmesine aslâ izin vermemeliyiz.»

Churchill'in en büyük korkusunun Fransız donanmasının Almanların eline geçmesi olduğu açıktı. Churchill anılarında, Darlan'ın kendisine söz verdiğini ve **«böyle bir durumun aslâ söz konusu»** olamayacağını söylediğini yazar.

Bu sözün içten verildiğine dair kanıtlar var elimizde. Zira daha 28 Mayısta kötüye gittiğini gören Darlan, Amiral Le Luc'e kendi el yazısıyla yazdığı şu notu vermişti:

«Eğer askerî durum, Almanların bir ateşkesi dikte etmelerine doğru giderse ve donanmanın teslim edilmesi şartı öne sürülürse, bu kararı kesinlikle uygulamayacağım.»

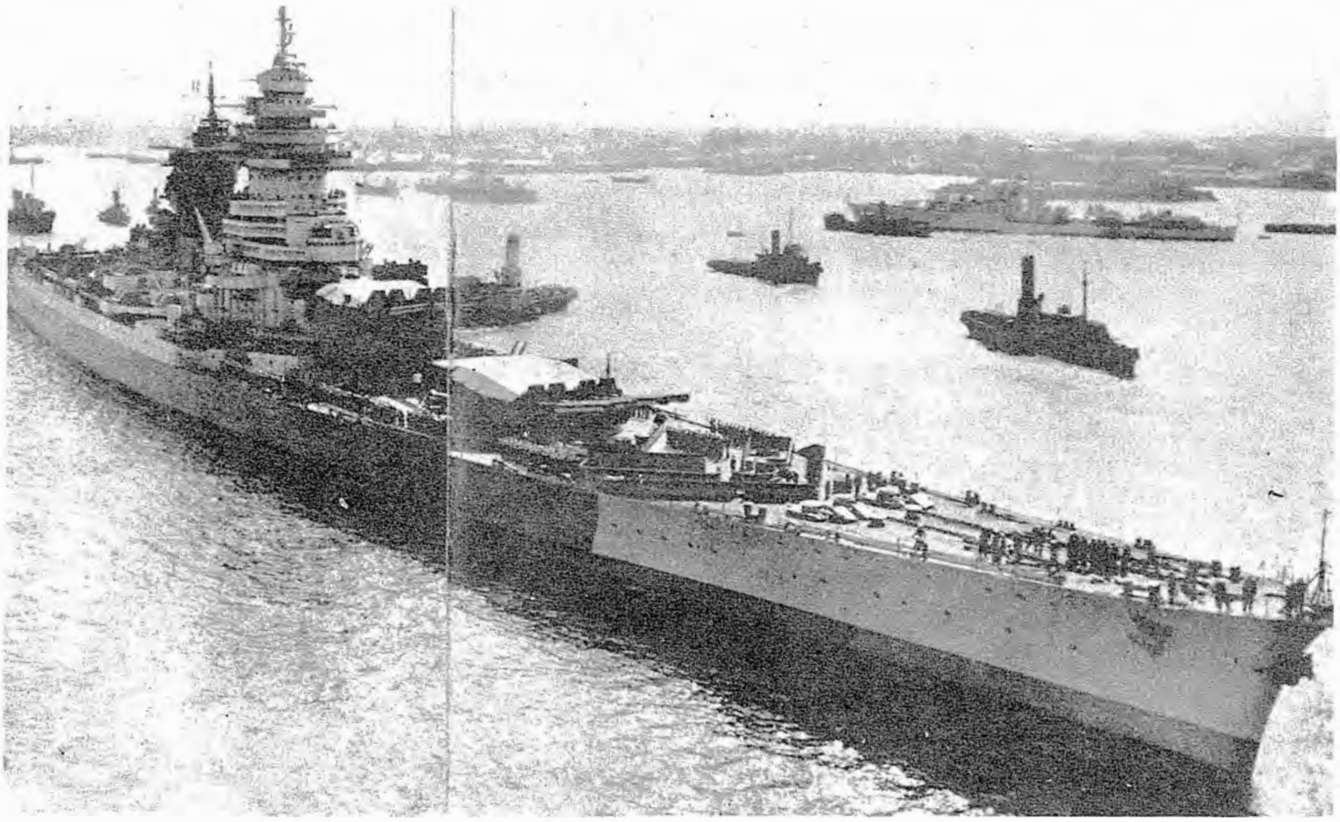
Bu arada Darlan, İtalya'nın savaşa girip girmeyeceği konusunu da yazmış ve bu durumda nasıl bir davranış içine gireceğini yazmıştı. Ancak durum ne olursa olsun Darlan şu sonuca varıyordu:

«Tüm gemiler, uçaklar ve deniz araçları en yakın İngiliz limanına varmakla yükümlüdürler.»

Daha önce de söylediğimiz gibi Churchill, ayın 13'ünde Fransız yetkililerle Tours

Savaşın karşı karşıya getirdiği bu iki insan anlaşamamanın verdiği çaresizliğin içindeler. İkisi de birbirlerinin dillerinden birşey anlamadıkları için ne yapacaklarını bilemiyorlar.

Limanların işgal edilmesinden korkan Fransız gemilerinin bir bölümü Afrika'ya kaçtı. Resimde dakar limanına sığınan Richelieu zırhlısı görülüyor.

kentinde buluşmuş ve son durumu görüşmüştü. Bu toplantının hemen ardından Cangé'de Bakanlar Kurulu toplandı. Bakanlar Kurulunun durumu karışıktı. Bakanların önemli bir bölümü ateşkese karşı çıkıyorlardı. General Weygand toplantının ortalarına doğru ayağa kalkarak, savaşa devam etmek isteyenlere bağırdı. Eğer o kadar istekliydiseler neden Paris'te kalıp savaşa devam etmediklerini sordu. O ana kadar sakin sakin bir köşede oturan Cumhurbaşkanı elini Generalin omuzuna koydu ve şöyle dedi:

«Peki General ... Eğer hükümet teslim olsaydı bu ülke için iyi mi olacaktı? Teslim olmuş bir hükümet savaşın devamı ya da ateşkes konusunda nasıl bir karara varabilir? Dizginleri elinden alınmış bir hükümet, hükümet değildir.»

General biraz durakladıktan sonra, yeniden ayağa kalktı ve Fransa'nın ancak Ingiltere'nin yardımıyla kurtulabileceğini anlattı. Salondaki hava oldukça elektrikliydi. Generalin sözleri bakanlar üzerinde soğuk bir duş etkisi yapmış, Cumhurbaşkanının sözleri bu düşün etkisini pek azaltamamıştı. Weygand anlattıklarını bitirir bitirmez salonu terketti. Bakanlardan birinin —Mandel— konuşmasını yaparken güldüğünü öne sürmüştü.

Ertesi gün Başbakan Reynaud Bordeaux'ya doğru hareket etti. Hareketinden bir saat kadar sonra da, otomobille terkettiği Chissay kalesi Almanlar tarafından bombalandı.

Yolda Başbakanın otomobili ülkenin kuzeyinden kaçanlar tarafından kesildi. Bunların çoğu kadındı. Kadınlardan biri şöyle dedi:

«Ben Parisliyim. Kocam silâh altına alındı. Paris'in düşmesi önemli değil. Biz sizinle birlikteyiz!»

Başbakan saat 20'de Bordeaux'ya geldi. Burada General De Gaulle'le buluştu. De Gaulle kendisiyle nerede buluşabileceğini sorduğunda Reynaud şu cevabı verdi:

«Cezayir'de!»

De Gaulle az sonra Londra'ya hareket etti. Kuzey Afrika'ya yapılacak nakliyeler için gemi bulmağa gidiyordu.

16 Haziran sabahı Bakanlar Kurulu toplandı. Toplantı bütün bir gün sürdü. Toplantıda A.B.D. Başkanı Roosevelt'ten gelen mektup okundu. Ardından Ingiltere ile müşterek olarak yapılacak savaş konusu görüşüldü. Tam bu sırada Mareşal Pétain ayağa kalktı:

«Bu hükümette daha fazla kalamam. Zaman geçiyor ve ordularımız eriyor. Tek çözüm durmadan ertelenmekte. Fransa'ya çok pahalıya malolan bu gecikmeyi yaratanlarla birlikte olmak istemem.»

Bu konuşma üzerine toplantı oldukça dramatik bir havaya büründü. Bakanlar Kurulundakilerin hepsi o saatlerde Fransız halkının önemli bir bölümünün Mareşal'in kanısını paylaştıklarını düşünüyorlardı. Eğer giderse hükümet düşerdi. Tam salonu terkediyormuş gibi bir hareket yaparken Cumhurbaşkanı ayağa kalktı:

«Yoo! Hayır! Tam bu anda bunu bize yapamazsınız.»

Bakanların büyük bir bölümü Mareşalin kalması ve onuruyla hükümeti desteklemesini istediler. Mareşal bu yalvarmalar karşısında geri döndü ama oturmayı reddetti. Bakanlar Kuruluna karşı olan güvensizliğini belirtmek için tüm toplantıyı ayakta izledi. Bu arada Başbakan Reynaud'nun sinirlerini bozan başka bir olay daha cereyan etti. Saat 14 sularında İngiltere'nin Fransa elçisi Ronald Campbell, Churchill'in bir telgrafını Reynaud'ya verdi.

16 Haziran 1940, 12. 35

B. Churchill'den, B. Reynaud'ya,

Savaşın kötü gitmesi halinde ülkelerden birinin ateşkes isteyip antlaşma masasına oturmaya kalkışmasını aramızda

Geriye doğru çekilenler kendileri için en değerli olan eşyayı da canlıyı da yanlarına alıyorlardı. İşte savaşın acı manzarası. Yerinden ve yurdundan olmuş bir anne ile masum yavrusu.

vardığımız bir anlaşma sonucunda reddetmiştik. Bu antlaşma Fransa Cumhuriyeti ile imzalanmıştır, bir hükümet ya da bir hükümet üyesiyle değil. Bu nedenle Fransa'nın şerefi söz konusudur. Ancak bir şartla, FRANSIZ DONANMASININ ATEŞKES GÖRÜŞMELERI SORASINDA INGİLTERE'YE DOĞRU YÖNELMESİ ŞARTIYLA, İngiltere hükümeti Fransa'nın çıkarlarını korumak için Fransız hükümetinin yapacağı bir ateşkes görüşmesine izin vermektedir. İngiltere hükümeti savaşa tek başına devam edeceği için ateşkes antlaşmasında alınacak kararlara ya da kendisini ilgilendirecek kararlar öne sürüldüğünde hiçbirine bağlı kalmayacağını bildirir

Telgrafı okuyan Reynaud, önce bir an duraladı, sonra kıpkırmızı kesilip bağırmağa başladı:

«Ne saçmalık! Fransız donanması şu anda Akdeniz'in batısını ve Cezayir'i korumakla görevli iken... Hem bu şartı öne sürüyorsunuz hem de bizi Kuzey Afrika'ya çağırıyorsunuz. Yoo... yoo... bu ger çekten büyük bir aptallık.

Bu şartınızla Kuzey Afrika'daki tüm limanların İtalyanlara açılacağını hesaplamadınız mı? Çok büyük bir aptallık... Şu anda Fransız donanması Akdeniz'de İngiliz donanmasını da rahatlatack bir görevi yerine getiriyor. Bizimkini buradan göndermek demek sizinkinin görevini daha da zorlaştırmak demektir.»

Ateşkes imzalanana kadar Almanların esir ettikleri Fransız askerlerinin sayısı 1 milyon 450 bine yaklaşmıştı. Binlercesi bir düzlükte toplanıyor ve başlarına birkaç nöbetçi dikiliyordu.

İngiliz elçisi bu konuşmayı dinledi ve geri döndü. Reynaud böylece bu telgrafı reddetmekle, İngiltere hükümetinin ateşkes görüşmeleri için kendisi açtığı kapıyı kapatıyordu.

Saat 15.10'da İngiltere elçisi Campbell'e ikinci bir telgraf geldi. İngiltere hükümeti eğer Fransızlar bir ateşkese razı olurlarsa ne şartları öne süreceklerini öğrenmek istiyor ve görüşmelerin durumu hakkında ayrıntılı bilgilerin devamlı olarak Londra'ya aktarılmasını bildiriyordu. Bu arada Fransız ordularıyla birlikte çarpışmakta olan Çek, Polonyalı ve Belçikalı askerlerin de Ingiltere'ye gönderilmesi için çalışmalarda bulunulmasını istedi. Bu dilekleri gözönüne alan elçi gerekli girişimlerde bulundu. Bunun üzerine 24 bin 300 Polonyalı, 5 bin Çek ve 163 Belçikalı İngiltere'ye geçmiştir.

Tam bu sıralarda Reynaud'nun odasındaki telefon çaldı. Kendisini Londra'dan General De Gaulle arıyordu. Reynaud'ya, **«Fransız — Ingiliz Birliğinin demeci»**ni yazdırdı. Daha önce de söz ettiğimiz Monnet'nin çalışmaları sonucunda hazırlanmıştı.

«Modern dünyanın tarihi için oldukça önemli olan şu anda Birleşik Krallık ve Fransa Cumhuriyeti, insanları bir robot ve köle düzeyine indiren bir sisteme karşı adeleti ve hürriyeti savunmak için birleşmişlerdir.

Her iki hükümet, gelecekte Ingiltere ve Fransa'nın iki ayrı ülke değil, Fransız - İngiliz Birliği olacaklarını bildirirler.

Birlik savunma, dış politika, maliye ve ekonomik konularda ortak çalışacak olan organlar oluşturacaktır.

Her Fransız vatandaşı, Birleşik Krallığın bir vatandaşı olacaktır. Her İngiliz ise bir Fransız vatandaşı durumundadır.

Her iki ülke nerede olursa olsun savaşın yol açtığı zararları birlikte karşılayacaklar ve her ikisinin de güçleri bu ortak çalışma için harcanacaktır.

Savaş sırasında bir tek Savaş Hükümeti olacak ve İngiltere ile Fransa'nın ister karada, ister denizde, ister havada olsun tüm kuvvetleri onun komutası altına girecektir. Hükümet etmenin en kolay olduğu yerde çalışmalarını sürdürecektir. Her iki meclis de birleşeceklerdir. Birleşik Krallığı oluşturan ülkeler yeni bir ordu vücuda getireceklerdir. Fransa havada, karada ve denizde bulunan kuvvetlerini hazır tutacaktır. Birlik, Amerika Birleşik Devletlere çağrıda bulunarak ekonomik yönden müttefikleri desteklemeyi ve malzeme yardımı yapmasını istemiştir.

Savaş nerede olursa olsun Birlik tüm gücünü düşmana karşı kullanacaktır.

Ancak böyle zafere ulaşabiliriz.»

İngiliz Generali Spears Reynaud'nun bu telefon konuşmasını nasıl yaptığını şöyle anlatıyor:

«Birden telefon çaldı. Reynaud ahizeyi eline aldı. Kısa bir süre sonra şaşkınlıktan kaşları alnına doğru kalktı.

— Bir dakika, dedi. Şunu bir yere not etmeliyim.

Masanın üzerinde bulunan kağıtlardan birini aldı ve kendisine söylenenleri yazmağa başladı.

«Onu dinlerken, diye anlatmasını sürdürüyor Spears, heyecanımın artmakta ve tam bir şaşkınlığa düşmüş olduğumu anımsıyorum. Londra'dan kendisine De Gaulle tarafından Birliğin metni yazdırılmaktaydı. Bildiri uzamağa kelimeler kağıdın üzerinde çoğalmağa başladığında onun da heyecanı artıyordu. Yazdığı kağıt masanın üzerinde kaymağa başlayınca durması için tuttum. Kağıtlardan biri bittiğinde, önüne boş bir kağıt sürüyordum. Kalemi kırılınca benimkini uzattım. Sonunda durdu ve sordu:

— Bütün bunları kabullendi mi? Tekrarlıyorum: Bu metni size Churchill mi verdi?

— Evet! Bu İngiltere hükümetinin bir kararı, diye karşılık verdi De Gaulle Kabine halen çalışmalarını sürdürüyor. Metin ana hatlarıyle kabullendi, yalnız birkaç kelimenin değiştirilmesi gerekiyor. Fakat bunlar küçük ayrıntılardan başka birşey değil. Büyük bir olasılıkla Birliğin ilk savaş kabinesinin başkanlığına atanacaksınız.

Birbiri ardına dizilmiş olan binlerce Alman aracı Paris'e girerken sokaklarda pek fazla insana rastlanılmıyordu

Burada sözlerine bir ara verdi. Az sonra telefonda Churchill'in sesi duyuldu.

— Alo! Reynaud? dedi İngiltere Başbakanı. De Gaulle haklı. Bu önerimiz büyük olaylara yol açabilir. Direnmeliyiz.

— Oldu, dedi Reynaud. Zaten yarın görüşeceğiz.

— Güzel, diye karşılık verdi Churchill. Öyleyse yarın! Concarneau'da!»

Reynaud ahizeyi, yerine koydu, diye sürdürüyor anlatımını Spears. Sevinçten havalara uçuyordu. Fransa'nın artık savaşa devam edeceğinden emin olduğu için mutluydu. Ingiliz önerisi çok hoşuna gitmişti.»

Churchill ise anılarında, bu metin kendisine 15 Haziran'da sunulduğunda pek onaylamadığını yazar. Ancak bu önerinin kabinesinde yarattığı coşkunluk karşısında direncinden vazgeçtiğini anlatır. Bu öneriyle Reynaud'ya büyük destek olunabileceği ve hükümetini savaşa devam etmek amacıyla Kuzey Afrika'ya gitme konusunda ikna edebilmesi için yardım kapısı açıklabileceğine inanmış olduklarını yazar Churchill.

Churchill bu düşüncesinde belki haklıydı ama Reynaud'nun içinde bulunduğu durumu pek gözönüne almıyordu. Reynaud bu öneriye gerçekten inanmış ve bel bağlamıştı ama geriye kabinesindeki bakanları ikna etmek kalıyordu.

Bakanlar Kurulu saat 17'de yeniden toplandı. Reynaud Ingiliz önerisini okuyunca, üyeler arasından hoşnut olmadıklarını gösteren tepkiler yükselmeğe başladı. Durumun bu merkezde gelişmeğe başlaması üzerine Reynaud Cumhurbaşkanı Lebrun'a istifasını sundu ve yerine Pétain'i önerdi.

Reynaud yaşlı askerin en büyük emelinin ateşkes olduğunu biliyordu. Mareşal'e göre Fransa topraklarından hükümetin ayrılması demek hainlik demekti. Mareşal Fransa'do kalarak halkının çektiği cefalara ortak olmak istediğini söylüyordu. Bu nedenle Reynaud istifa ederken, yerine gelecek olanın ne tür bir yol izleyeceğini daha şimdiden biliyordu. Büyük üzüntüsüne rağmen arkasından gelene yol açmaktan geri durmuyordu.

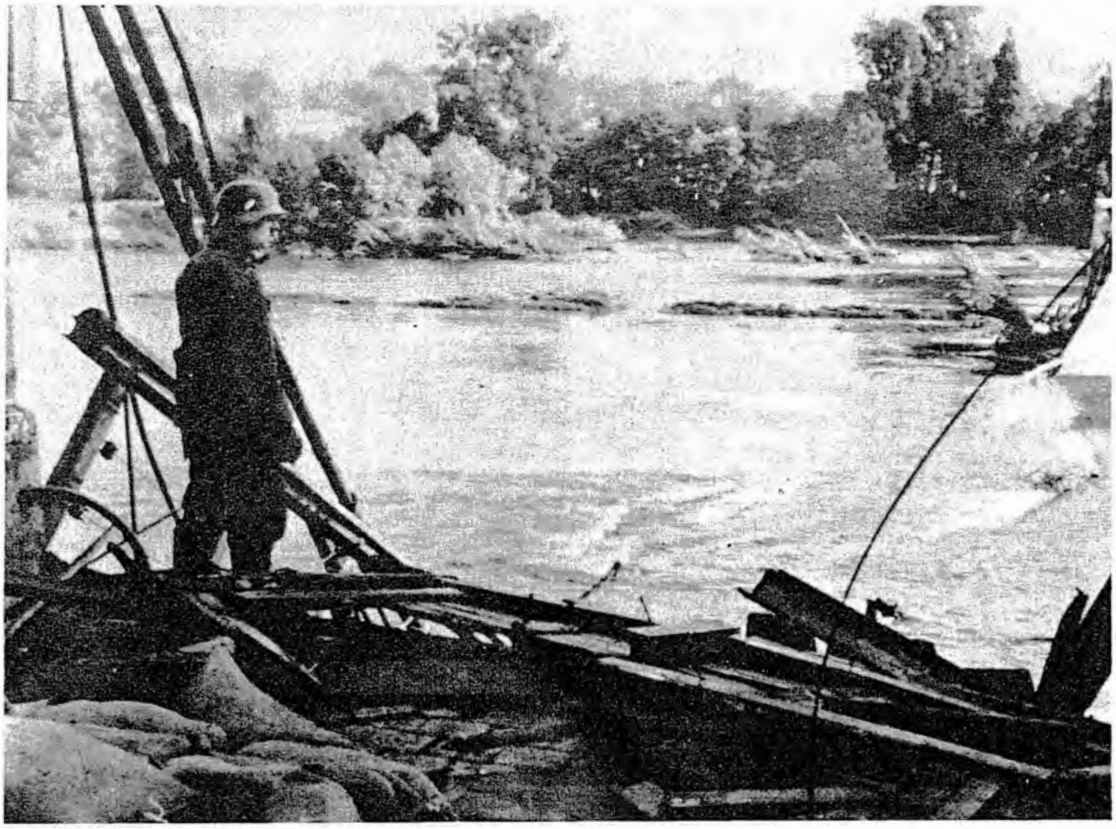
Reynaud hükümetinin istifa ettiğini Churchill, kendisini Southampton'a götürecek olan özel trene binerken öğrendi. De Gaulle ise Reynaud'nun görevinden ayrıldığını ve yerine Pétain'in atandığını Bordeaux havaalanında Londra'dan gelen uçağından inerken öğrendi. O anda hangi yolu seçeceğine karar vermişti bile.

Aynı gece, yani 16'yı 17 Haziran'a bağlayan gece, «Broompark» isimli İngiliz gemisi Fransa'nın küçük bir limanı olan Bassens'i terk etmişti. Gemi tanınmış bilim adamı Frédéric Joliot-Curie'nin Fransız Ordusu 2. Şubesi Başkanı Jacques Allier yardımıyle Norveç'ten getirttiği 185 bidon «ağır suyu» taşıyordu. Tanınmış fizikçilerden Hans-Heinrich Halban ve Lew Ko'arski'de bu kıymetli yükü taşıyan gemide bulunuyorlardı. Fransa Koleji'nde büyük bir gizlilik içinde yapılan çalışmaları Londro'da sürdürmek için İngiltere'ye Albay Mayer'in yanına gidiyorlardı. Atomun parçalanması yolunda yapılan bu çalışmalar bizi bu savaşın son sayfalarından biri olan Hiroşima'yo kadar götürecektir

Lebrun tarafından yeni görevine atanacağı zamanı beklerken, Mareşal Pétain bir kağıda çalışma arkadaşlarının isimlerini yazıyordu... Bunların arasında Reynaud hükümetinde görev almış kişiler de vardı. Örneğin Savunma Bakanı olarak düşünülen yere General Weyfand'ın adını yazmıştı. 16 Haziran gecesi saat 23.30 sularında hazırlanan yeni bakanlar kurulu bir mareşal, üç general, bir amiral, yedi milletvekili, bir senatör ve beş yüksek düzeydeki memurdan oluşuyordu. Hükümet programının esası ise ateşkes olarak özetlenmişti.

Sabah saat bire doğru yeni hükümetin Dışişleri Bakanlığı görevini üstlenen Paul Baudoin, Ispanya elçisinden, Madrid kanalıyla, bir ateşkes çağrısının Alman hükümetine iletilmesini istedi. Sabaha karşı aynı tür bir girişimin İtalya kanalıyla da yapılması kararına varıldı ve yolda çalışmalar yapıldı.

Birkaç saat sonra fransız radyosu Almanlara ateşkes çağrısında bulunan Ma-

Ateşkes çabaları sürerken Fransızlarla Almanlar kıyasıya savaşıyorlardı. Yandaki resimde düşmanın geçmemesi için Fransızların Loire nehrinde havaya uçurdukları köprülerden biri görülüyor Altta ise Gien kentini ele geçiren Almanların karşılaştıkları manzara görülüyor

reşal Pétain'in mesajını yayınlıyordu. Bu mesajın sözcükleri ne denli onurlu olursa olsun, tüm cephelerde savaşan askerlerin ve sivillerin morali üzerinde yıkıcı bir tesir bıraktı. O ana değin askerlerin büyük bir bölümü kanlarının son damlasına kadar savaşacaklarına inanıyorlardı.

Fransa, Almanya ve İtlya arasında bir ateşkes zemini için çalışmalar yapılırken savaş Alplerde, Maginot Hattında ve Fransa'nın batısında tüm şiddetiyle sürüyordu. Bu savaşlar Hitler'in yüzünü güldürürken, Mussolini'nin somurtmasına neden oluyordu. Olayların daha iyi anlaşılabilmesi için önce Rethondes ve Villa İncisa'da yapılan ateşkes pazarlıklarından söz edeceğiz, daha sonra savaşın son haftasında olanları özetleyeceğiz.

Fransız Hükümetinin Madrid kanalıyla gönderdiği çağrıyı alan Adolf Hitler Münih'e müttefiki İtolya'yı çağırdı. Her ikisi de aletlerini aynı biçimde akord etmeliydiler ki sonradan aralarında görüş farkları belirmesin.

İtalya-Almanya görüşmeleri 18 Haziran'da Münih'te başladı. Alman heyetini Hitler, von Ribbentrop ve General Keitel oluşturuyordu. Mussolini'nin yanında ise Kont Ciano ve General Roatta vardı. İki ülke arasındaki dil sorununu çözmek için toplantıya Paul Schmidt'te katılmıştı.

Münih'e gelirken Italyanlar ateşkes için bir dizi madde hazırlamışlardı:

1) Fransız ordusunun dağıtılması,
2) Kara, deniz ve hava ordularının tü-

Paris'e giren Alman askerlerinin keyiflerine diyecek yoktu. Dünyanın bu en tanınmış kentinin tek hakimi onlardı. Savaşın yorgunluğunu unutmuşa benziyorlardı.

münün araçlarının galip devletlere teslimi,

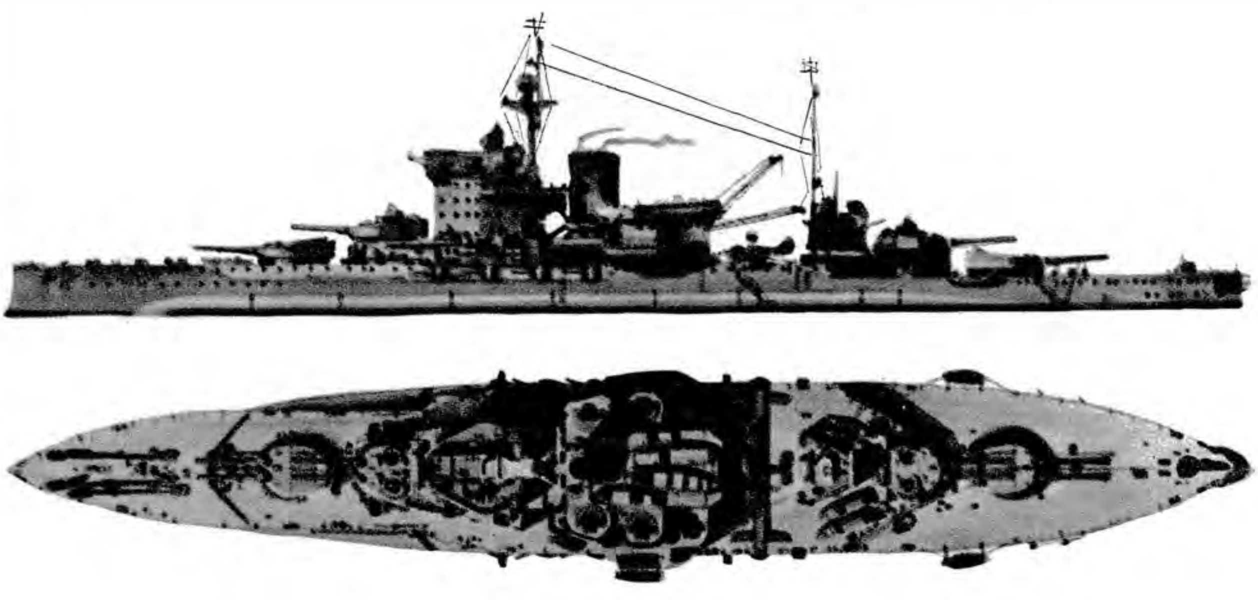
3) Alpler ve Rhone nehri arasında kalan Fransız bölgesiyle, köprü başları özelliğinde olan Lyon, Valence ve Avignon kentlerinin işgali,
4) Tunus'un ve Somali kıyılarının işgali. Cezayir, El-Kebir ve Kazablanka'daki deniz üslerine el konulması. Beyrut'un tarafsız kent olması ve burasının İtalyanlar tarafından işgali için gerekli ortamın hazırlanması,
5) Fransa hükümetinin emri altında bulunan tüm yerleşme bölgelerine düzeni ve barışı korumak, askeri çalışmaları kolaylaştırmak amacıyla girilebilmesi,
6) İtalyan işgal bölgesinde hiçbir demiryolu hattının hasarına yol açılmaması,
7) İngiltere ile olan ilişkilerin kesilmesi ve ülke sınırları içinde bulunan Ingiliz varlığına son verilmesi.»
8) Polonya, Belçika ve diğer ülke askerlerinin silahtan arınması ve bu ülke kuvvetlerinin dağıtılması.

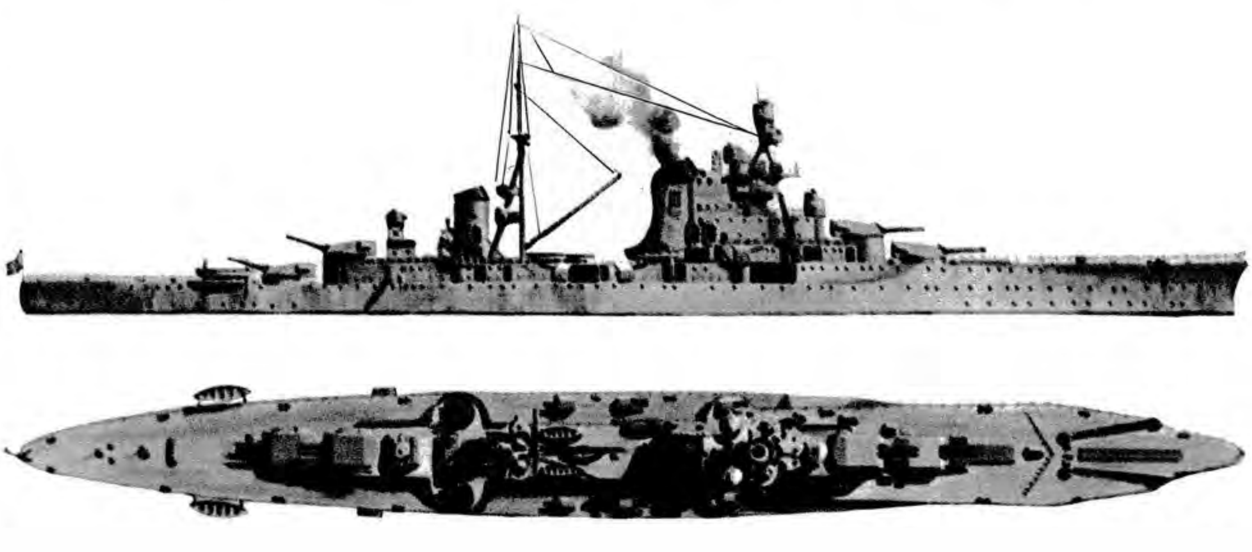
Hitler bu maddeleri okuduktan sonra İtalyan'ların, Fransız yerleşme bölgelerini işgal etmesi konusundaki düşüncelerini olumlu buldu. Bu bölgelerin işgal edilmesiyle her iki ülke Avrupa'nın güneyi ve güney doğusundaki demiryolu hatlarını kontrol altında bulundurabileceklerdi. Bunların kontrol altında tutulması demek İsviçre'nin de göz hapsine girmesi demekti. Ancak Fransız donanmasının İtalyanlara derhal teslimi konusunda müttefikiyle aynı kanıyı taşımıyordu.

Hitler, bir istek karşısında Fransızla-

İNGİLİZ SAVAŞ GEMİSİ WARSPİTE

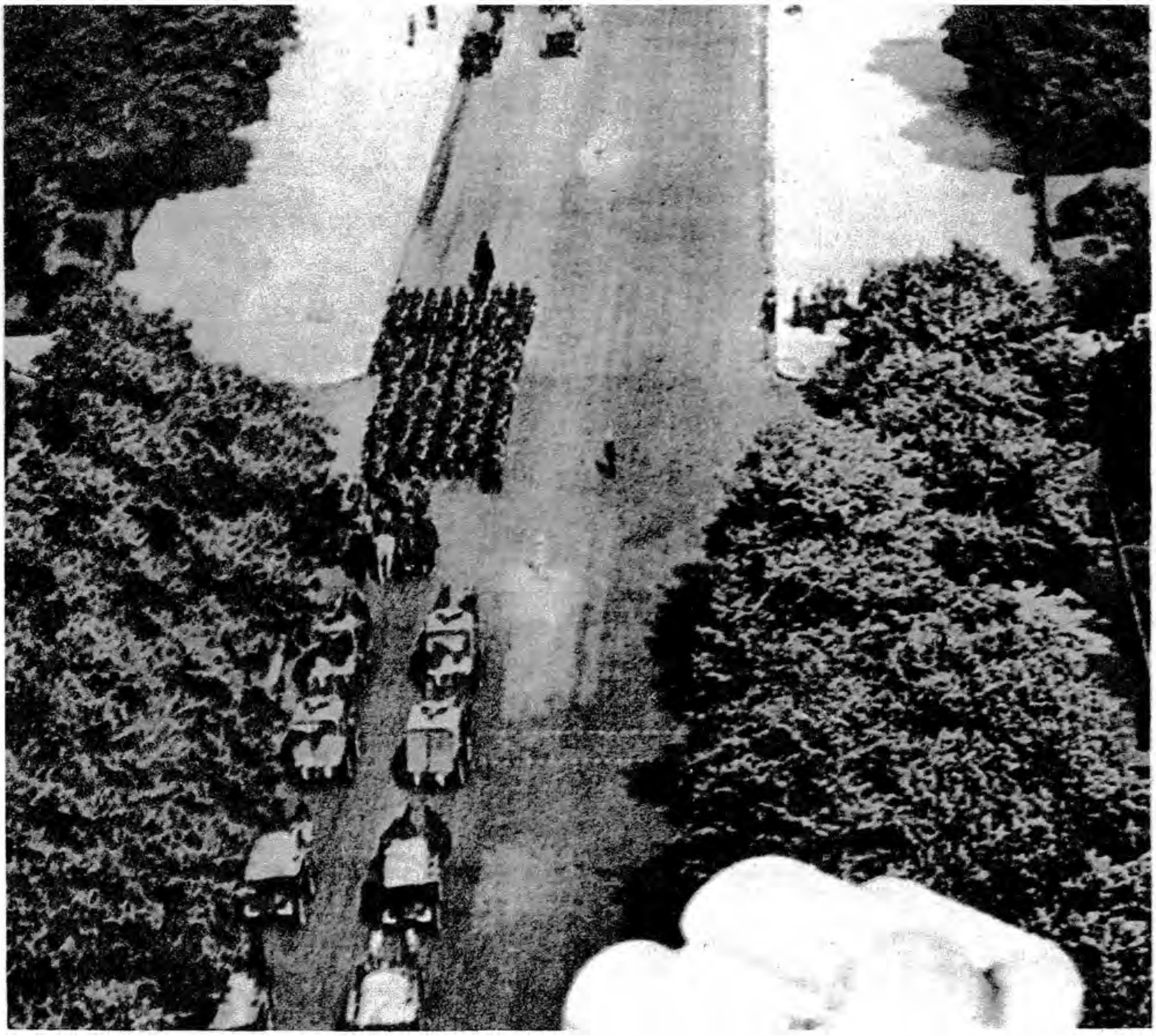
Ağırlığı : 30 bin 600. **Silâhı :** 8 adet 381 mm'lik, 8 adet 152 mm'lik top, 8 adet 101 mm'lik ve 32 adet 37 mm'lik uçaksavar topu, 16 adet 12,7 mm'lik makineli tüfek ve 3 adet uçak. **Zırhı:** Taretler 120-330 mm, güverte 30-127 mm, blokhaus 270 mm, yanlar 100-330 mm. **Hızı:** Saatte 43 kilometre. **Uzunluk:** 195 metre. **Genişlik:** 32 metre. **Su yüzeyinden yüksekliği:** 10 metre. **Mürettebat:** Bin 124 kişi.

İTALYAN AĞIR KRUVAZÖRÜ POLA

Ağırlığı: 11 bin 900 ton. **Silâhı:** 8 adet 203 mm'lik top, 12 adet 100 mm'lik ve 8 adet 37 mm'lik uçaksavartopu, 8 adet 13,2 mm'lik makineli tüfek ve 2 adet uçak. **Zırhı:** Taretler 150 mm, güverte 70 mm, blokhaus 150 mm, yanlar 150 mm. **Hızı:** Saatte 52 kilometre. **Uzunluk:** 182,8 metre. **Genişlik:** 20,6 metre. **Su yüzeyinden yüksekliği:** 7,2 metre. **Mürettebat:** 841 kişi.

Paris'in alınmasından sonra Almanlar törenler düzenleyerek bu büyük kente girdiler Resimde Foch sokağından göçen Alman birlikleri görülüyor

rın donanmalarını vermeyeceklerini düşünüyordu. Gemilerini sabote edip batırmaktansa da Ingilizlere vermeyi tercih edeceklerini biliyordu. Bu da onun hiç işine gelmiyordu. Bunları göz önüne alan Hitler gemilerin tarafsız limanlarda barındırılabileceğini düşünüyordu. Böylece yenilenler barış antlaşması imzalandıktan sonra gemilerini yeniden ele geçirebileceklerini sanarak umuda kapılacaklardı. Mussolini önce karşı çıkmasına rağmen sonunda bu çözüme razı oldu.

Geriye kalan konularda Hitler'de Mussolini ile aynı kanıdaydı. Yeni bir savaş çıkarmaktan ve Amerikalıların bir müdahalesine yol açmaktan hiç mi hiç çekinmiyordu. Ancak konuşmalarında fazla aç gözlü olmadığını göstermek istiyordu. Ciano'nun sorduğu bir soruya şu karşılığı vermişti bir keresinde:

«Fazla aç gözlü olmak iyi değildir. Biraz daha insaflı olun.»

Halbuki kendisi bir aç kurt gibi ülkelerin üstüne saldırıyordu. Fransa'yı ve Belçika'yı sınırlarına katıyor, Norveç'in limanlarını işgal ediyordu. Afrika'da eski Alman kolonilerini yeniden bir birlik halinde toplama çabasındaydı. Tabii toprakları İspanya'ya, limanları ise Almanya'ya verilecek olan Fas'ı unutmamak gerek.

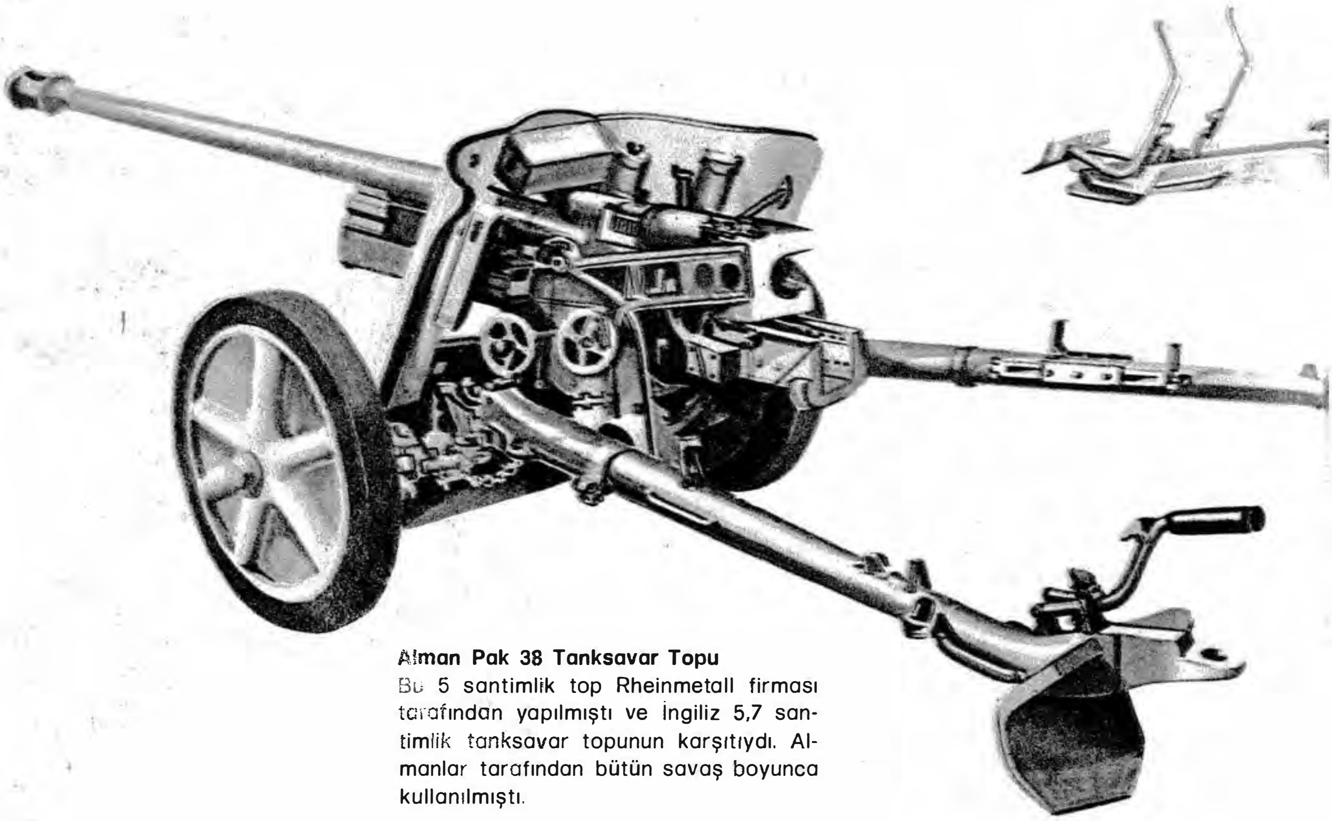
Mussolini hazırlanan plana fazla karşı çıkmadı. Zira Alpleri, Korsika'yı, Cezayir'i, Tunus'u ve Cibuti'yi kendi ülkesine katıyordu. Ingiltere'nin yenilmesiyle de Mısır, Sudan ve Somali'nin toprakları üzerinde söz söyleme hakkına sahip olacaktı.

Ama bir soru vardı. Acaba Ingiltere yenilecek miydi? Mussolini'nin söylediğine göre Hitler bu soruya Manş üzerinden bir saldırı yapılacak biçiminde karşılık vermişti. Ancak bu saldırı o zaman bir varsayımdan öteye gitmemişti. Mussolini bu cevaplar karşısında bir kuşkuya düşmüştü. Acaba ortağı büyük bir imparatorluk kurarken, Italya'nın çıkarlarını bir kenara mı atacaktı?

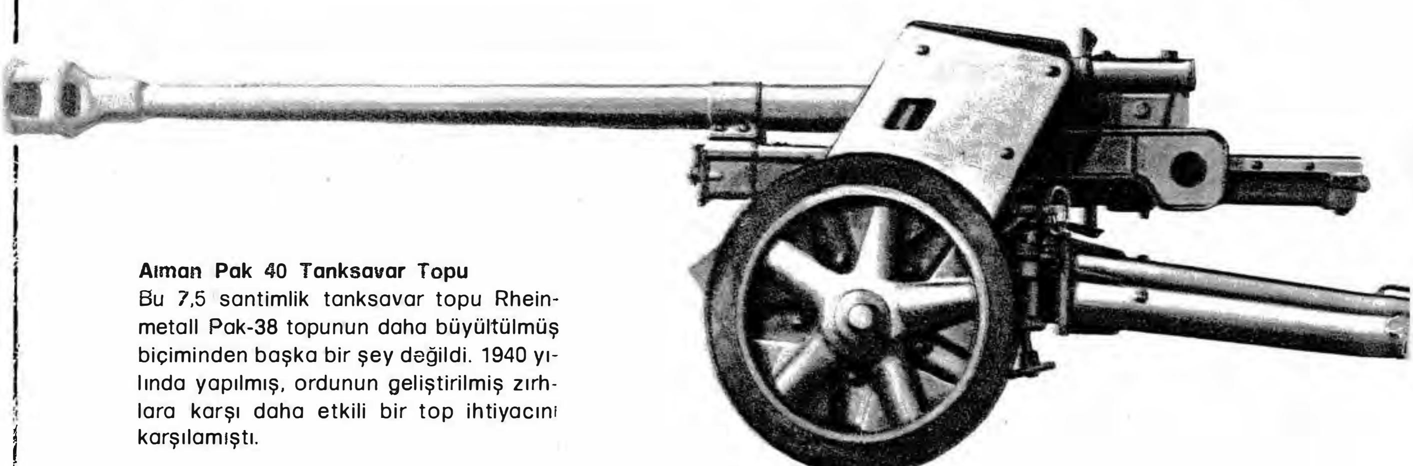
Italyanları kuşkuya düşüren başka bir neden daha vardı. Almanlar, ordularının durmayacağı ve saldırıyı sürdürerek Alplerde savaşan Fransızlara arkadan saldıracağını söylemişlerdi. Tabii Almanlar ve Fransızlar arasında yapılacak olan ateşkes antlaşması, ancak İtalyan ordusu savaşı bitirmek istediği zaman geçerli olacaktı. Fakat her iki ateşkes antlaşmasının pazarlıklarının ayrı ayrı yapılması İtalyanları Almanların niyetleri karşısında şüpheye düşürüyordu.

20 Haziran saat 14.30'da ateşkes görüşmelerinde bulunacak olan Fransız heyeti Bordeaux'dan ayrıldı. Heyetin başkanlığını General Huntziger yapıyordu. Elçi Léon Noel ise politik danışmanıydı. Hava ve Deniz kuvvetlerinden de birer yüksek

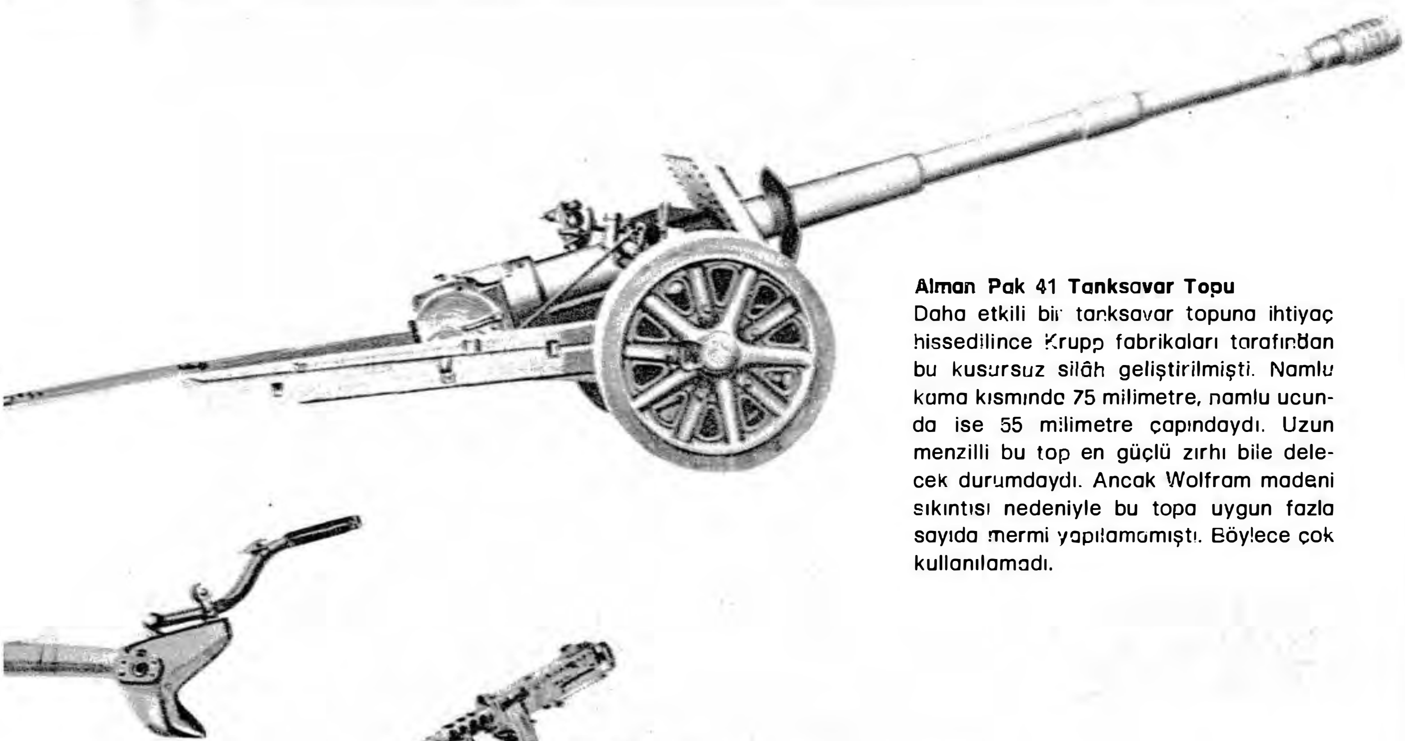
PIYADE TOPLARI

Alman Pak 38 Tanksavar Topu
Bu 5 santimlik top Rheinmetall firması tarafından yapılmıştı ve İngiliz 5,7 santimlik tanksavar topunun karşıtıydı. Almanlar tarafından bütün savaş boyunca kullanılmıştı.

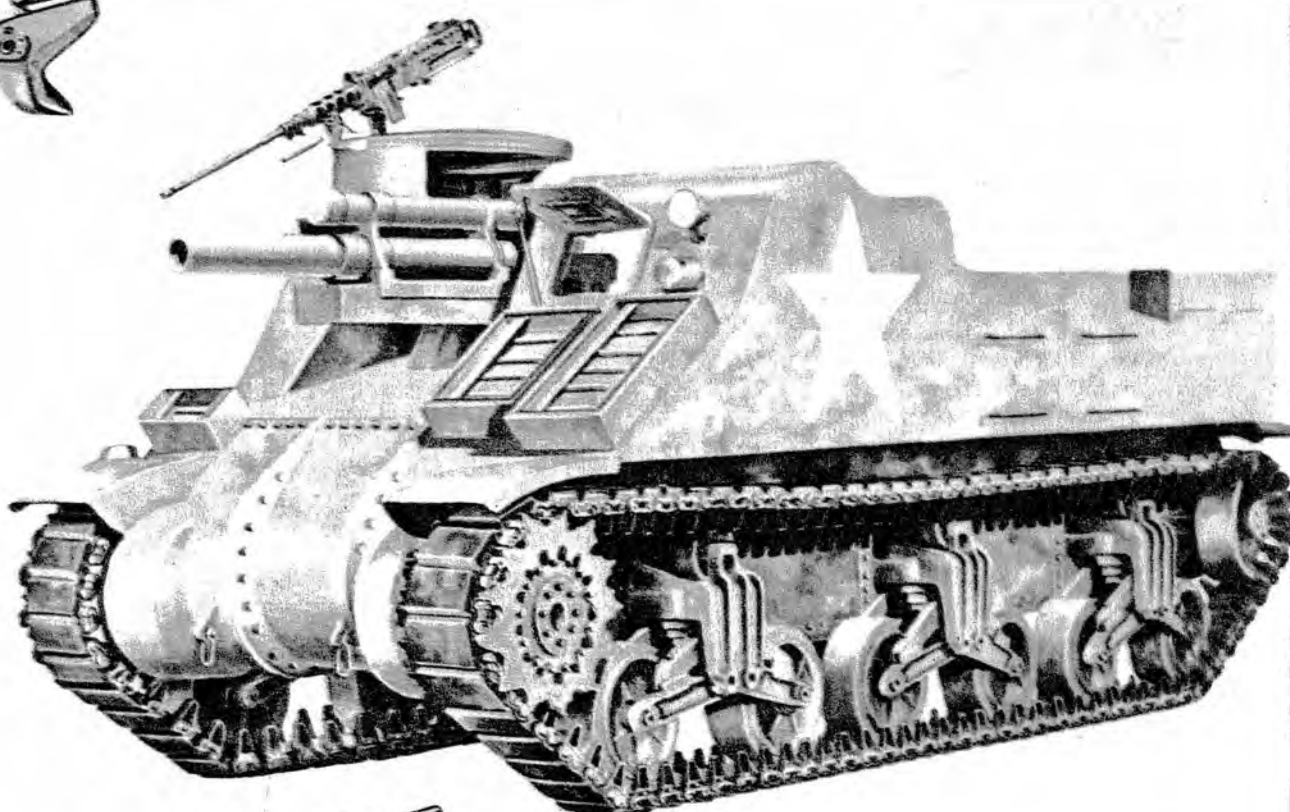

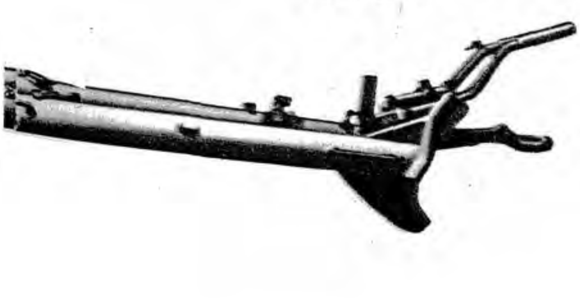
Alman Pak 40 Tanksavar Topu
Bu 7,5 santimlik tanksavar topu Rheinmetall Pak-38 topunun daha büyültülmüş biçiminden başka bir şey değildi. 1940 yılında yapılmış, ordunun geliştirilmiş zırhlara karşı daha etkili bir top ihtiyacını karşılamıştı.

Alman Pak 41 Tanksavar Topu

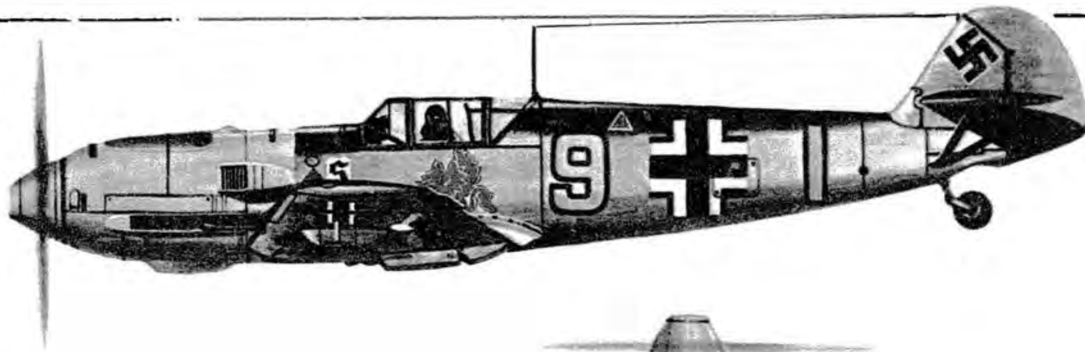
Daha etkili bir tanksavar topuna ihtiyaç hissedilince Krupp fabrikaları tarafından bu kusursuz silâh geliştirilmişti. Namlu kuma kısmında 75 milimetre, namlu ucunda ise 55 milimetre çapındaydı. Uzun menzilli bu top en güçlü zırhı bile delecek durumdaydı. Ancak Wolfram madeni sıkıntısı nedeniyle bu topa uygun fazla sayıda mermi yapılamamıştı. Böylece çok kullanılamadı.

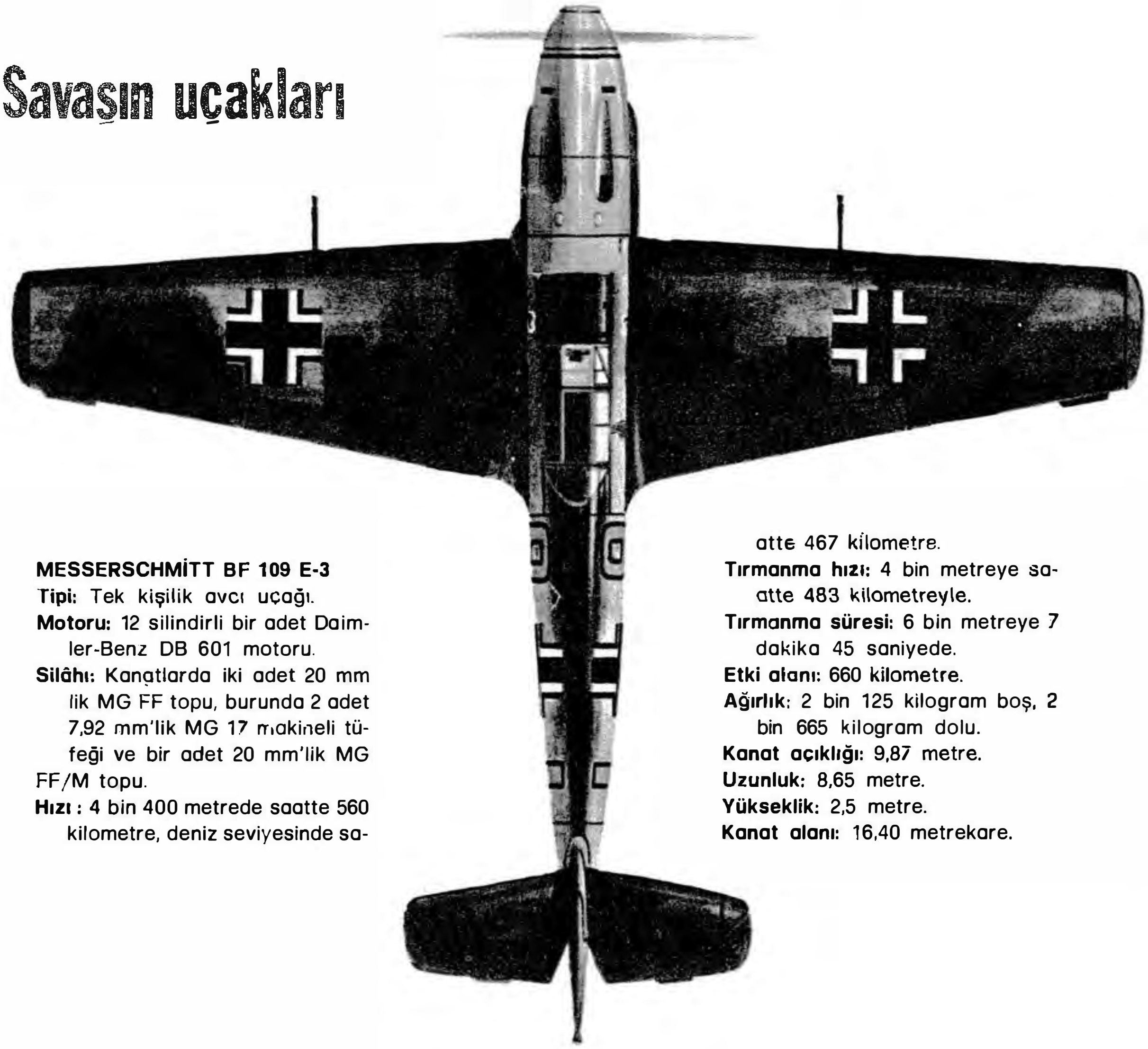

Amerikan 105-mm-Kundağı Motorlu Sahra Topu

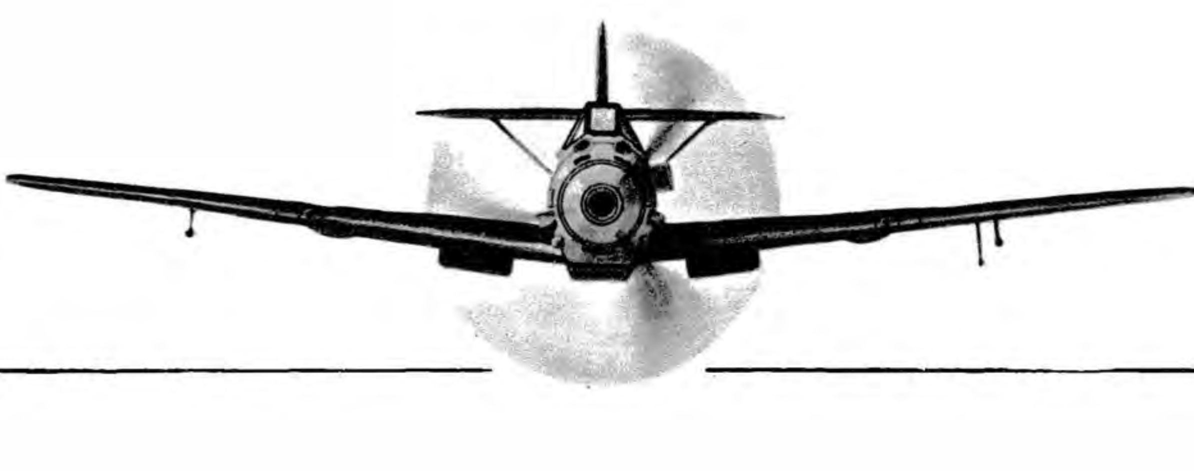
Amerikan saldırı topu M 7 askerler tarafından «Rahip» adiyle bilinmekteydi. Çünkü makineli tüfek kulesi bir kilisenin minberine benzemekteydi. M 4 tankı esas alınmıştı. Ilk yapılan örnekler Ingiliz 8. Ordusunda Rommel'in Afrika Kolordusuna karşı çölde kullanılmıştı. Burada saldırı toplarının çok yararlı olduğu anlaşılmıştı.

Savaşın uçakları

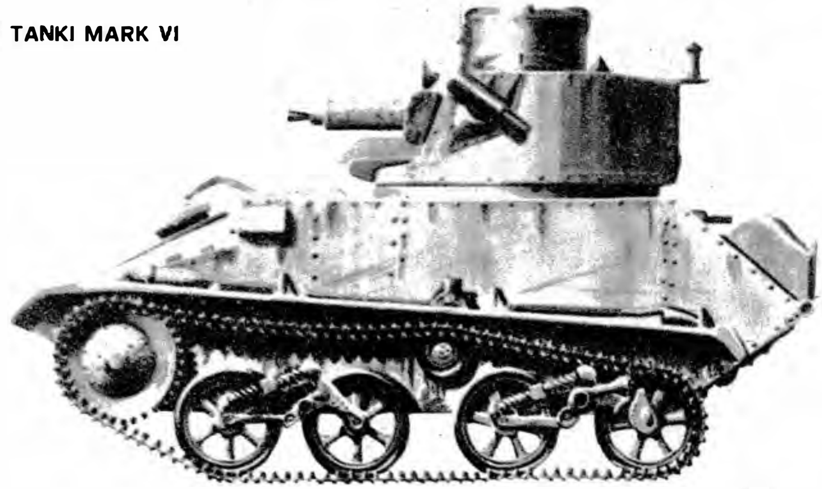

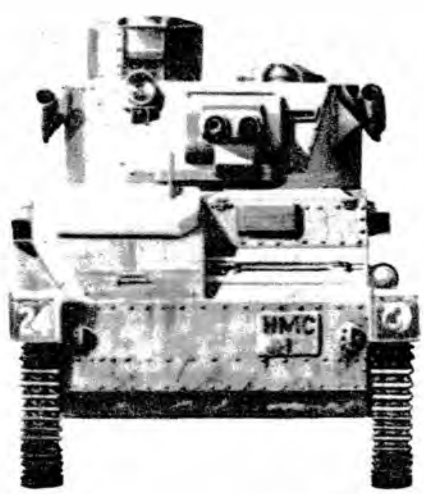
MESSERSCHMİTT BF 109 E-3
Tipi: Tek kişilik avcı uçağı.
Motoru: 12 silindirli bir adet Daimler-Benz DB 601 motoru.
Silâhı: Kanatlarda iki adet 20 mm lik MG FF topu, burunda 2 adet 7,92 mm'lik MG 17 makineli tüfeği ve bir adet 20 mm'lik MG FF/M topu.
Hızı: 4 bin 400 metrede saatte 560 kilometre, deniz seviyesinde saatte 467 kilometre.
Tırmanma hızı: 4 bin metreye saatte 483 kilometreyle.
Tırmanma süresi: 6 bin metreye 7 dakika 45 saniyede.
Etki alanı: 660 kilometre.
Ağırlık: 2 bin 125 kilogram boş, 2 bin 665 kilogram dolu.
Kanat açıklığı: 9,87 metre.
Uzunluk: 8,65 metre.
Yükseklik: 2,5 metre.
Kanat alanı: 16,40 metrekare.

Savaşın silahları

İNGİLİZ HAFİF TANKI MARK VI

Mark VI, 1936 yılında servise konmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında İngilizlerin en çok kullandığı hafif tankların başında gelmektedir.

Ağırlık : 5,2 ton.

Ekip : 3 kişi.

Silâhı : 12,7 milimetrelik ve 7,7 milimetrelik birer adet Vickers makineli tüfeği.

Zırhı : En kalın yeri 15 milimetre, en ince yeri 4 milimetre.

Motoru : 6 silindirli 88 beygir gücünde bir adet Meadows motoru.

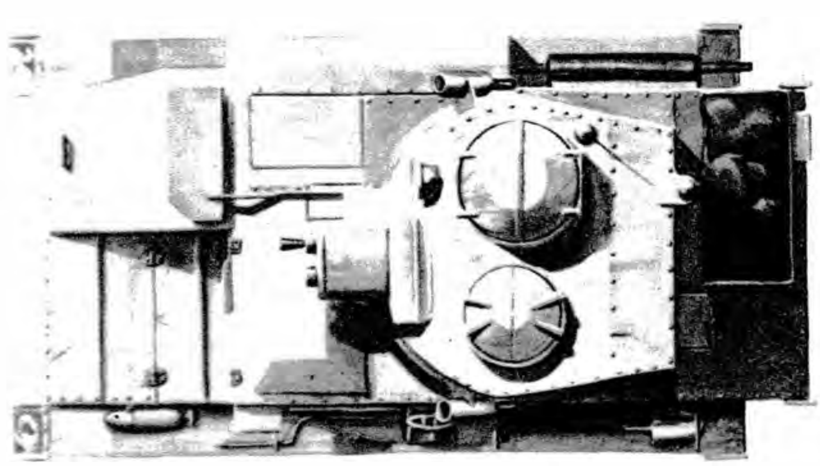
Hızı : Saatte 56 kilometre.

Aldığı yol : 200 kilometre.

Uzunluk : 4 metre.

Genişlik : 2,07 metre.

Yükseklik : 2,25 metre.

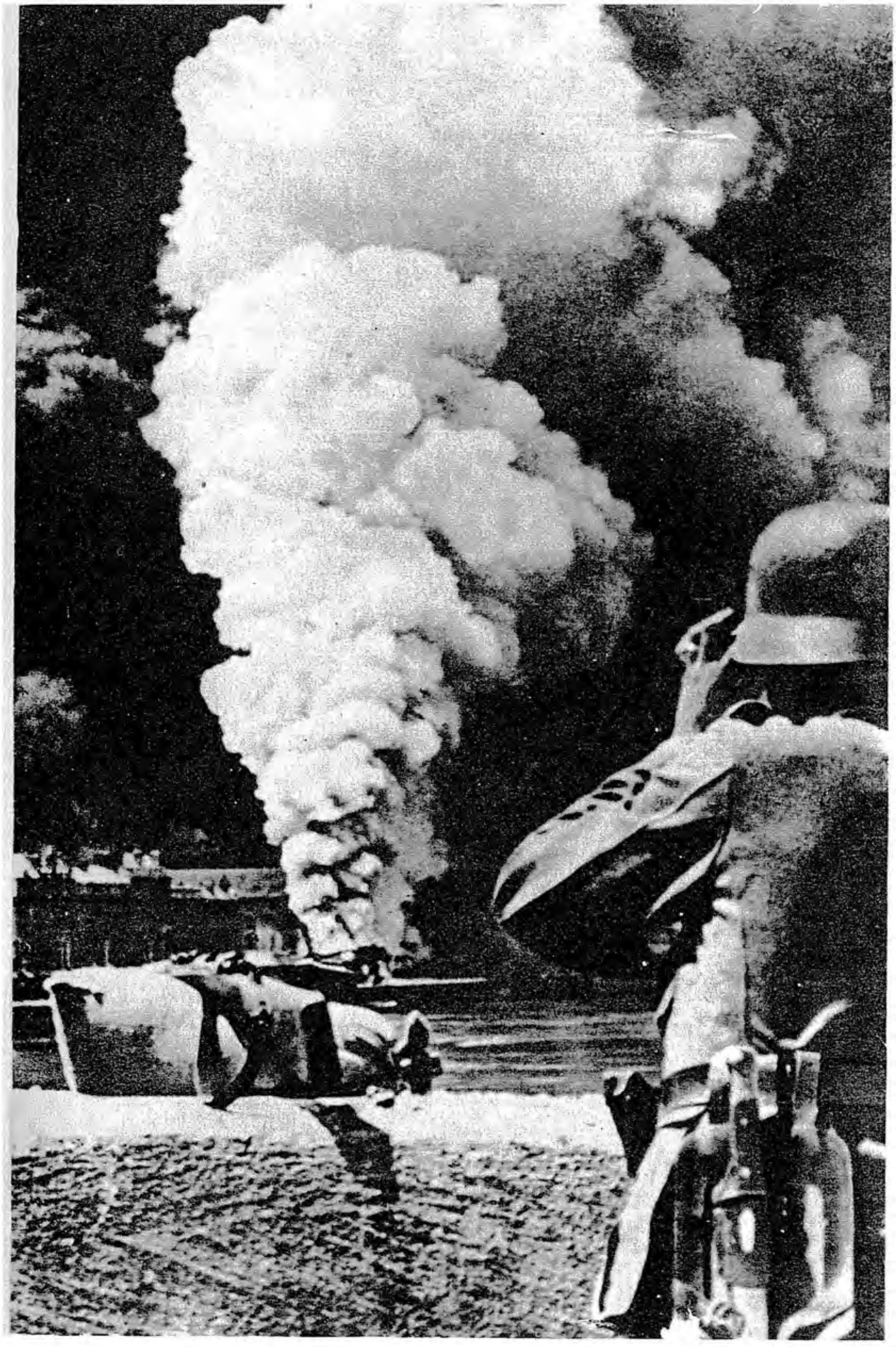

Fransız heyeti ateşkes antlaşmasını imzaladıktan sonra vagonu terk ediyor. Fransız heyeti fazla sert maddeleri olmayan bir antlaşma yapmak için gelmişti. Ancak Hitler'in katı maddeleriyle karşılaştılar

rütbeli subay vardı. Heyetin görevi yalnızca görüşmelerde bulunmaktı. Almanların önerilerini inceleyecekler, bunların biraz daha yumuşatılmasına çalışacaklardı. Fakat hükümetten bir emir almadan en küçük bir kağıt parçasını bile imzalamayacaklardı. Görüşmeler sırasında en can alıcı nokta olarak Fransız donanmasının teslimi gösteriliyordu. Ancak Fransızlar donanmanın hiçbir surette Almanların eline düşmemesi için ellerinden geleni yapmağa and içmişlerdi.

Ertesi gün saat 15.30'da Fransız delegasyonu General von Tippelskrich'in öncülüğünde Rethondes'a getirilen Mareşal Foch'un vagonuna girdi. İçeri girdiklerinde, Hitler, von Ribbentrop, Rudolf Hess, Mareşal Göring, General Keitel ve Raeder'i ayakta buldular. Herkes yerine oturduktan sonra Hitler sözü Keitel'e verdi. General kalın bir sesle dokunaklı sözlerle yazılmış olan bir bildiriyi okuduktan sonra, Fransız delegasyonundakilerden herbirine üzerinde ateşkes koşulları yazılı bulunan birer kağıdı uzattı ve bir tek kelime bile söylemeden vagonu terketti.

Koşulların büyük bir tartışması yapıl-

Almanlar bir direnmeyle karşılaştıklarında var güçleriyle saldırıyorlardı. Sonunda da geriye duman ve enkazdan başka birşey kalmıyordu.

madı. Zira General Huntziger, koşulların biraz daha hafifletilmesi konusundaki bir sorusuna Keitel, bağırarak itiraz etti ve buraya tartışmağa değil, Hitler'in hazırladığı koşulları yazdırmağa geldiğini söyledi. Elçi Léon Noel'in sakin bir biçimde yaptığı istekler sonucunda Bordeaux ile heyetin arasında telefon bağlantısı kurulmasına razı oldu.

Almanlar öne sürdükleri ve kayıtsız şartsız kabul edilmesini istedikleri 24 madde konusunda en küçük bir tartışmaya bile girmiyorlardı. Ancak Albay Bergeret'in itirazları sonucunda ve Keitel'in Göring'in onayını almasından sonra, Fransızların u-

Rethondes'a gelen Fransız ateşkes heyeti trene binmeğe hazırlanıyor. Hitler başkanlığındaki ateşkes heyeti görüşmelerin yapılacağı trene gelirken.

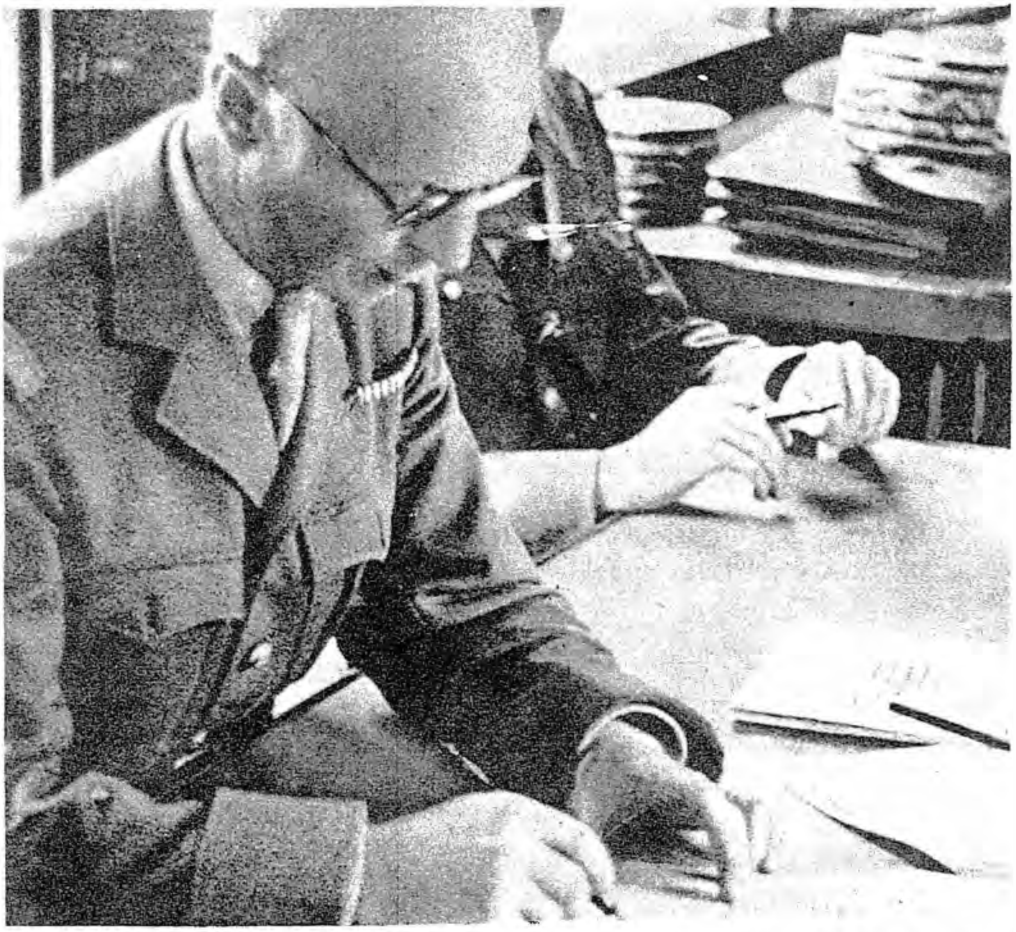
Fransızların ne denli büyük bir bozguna uğradıklarının en büyük kanıtı yukarıdaki fotoğraftır. Alman askerinin elinde ele geçirilen Maginot hattının anahtarları görülüyor.

çaklarını derhal teslim etmelerini yazan 6. madde, uçakların silâhtan arınması ve Almanların gözetiminde güvenli bir yerde kalması biçiminde değiştirildi.

Öne sürülen koşulların 8 numaralısı Fransız donanmasını ilgilendiriyordu:

«Mad. 8. — Fransız hükümetine çıkarlarını korumak için bırakılacak bir kısmı hariç, geriye kalan tüm Fransız donanması belirtilecek olan limanlarda toplanacak, silâhtan arınacak ve Almanya veya İtalya'nın gözetimi altında kalacaktır.»

Bu limanlar barış zamanında gemilerin bağlı bulundukları limanlara göre saptanacaktır. Alman hükümeti kıyıların muhafazası ve mayınların toplanması görevleri dışında, kendi gö-

General Huntziger 22 Haziran 1940'da saat 18.42'de ateşkes antlaşmasını imzalıyor.

Fransa'nın düşmesinden sonra Hitler büyük sevincini saklıyamıyor. İlk resimde elini kalbine getiriyor. İkincisinde ise orkestra şefi gibi hareketlerde bulunuyor. Son resimde ise sevinçten dans ediyor.

zetimine bırakılmış olan Fransız donanmasını savaş sırasında kendi amaçları için kullanmayacağına dair teminat verir.
Bundan başka barışın kurulması sırasında Fransız donanmasından herhangi bir talepte bulunmak niyetinde olmadığını açık ve ciddi bir biçimde bildirir. Fransız hükümetinin çıkarlarını korumak için görevlendirilmiş gemiler hariç, Fransız karasuları dışında bulunan tüm gemiler ülkeye geri çağrılmalıdır.»

Tabii Hitler'in donanmaya dokunulmayacağı konusunda verdiği bu söz, diğer tüm sözleri gibi tutulmayacaktı.

General Huntziger, Almanlar tarafından işgal edilmiş bulunan Cherbourg, Brest ve Lorient limanlarına yönelen gemilerin İngiliz Hava Kuvvetleri tarafından bombalanma olasılığını öne sürerek, silahtan ve askerden arınma işlemlerinin Kuzey Afrika'da yapılmasını önerdi. Aslında El-Kebir, Kazablanka ve Dakar'da demirlemiş olan donanmanın büyük gemilerinin Almanların eline geçmesini istemiyordu. Ancak Keitel'in bu önerinin gerçek nedenini sezmeyecek kadar aptal olduğunu öne sürmek saflıktan başka birşey olmaz. Keitel maddede herhangi bir değişiklik yapılmayacağını bildirdi. Ancak metinde yer alan Almanca bir kelimenin anlamı üzerinde oynayarak, bunun derhal ve ivedilikle yerine getirilmesi gereken bir karar değil de, prensip olarak uygulanması gereken bir karar olduğunu söyledi. Bu da Bordeaux hükümetine istediği açık kapıyı bıraktıracak kadar manalıydı.

Keitel 22 Haziran 1940 günü saat 18.34'te Fransız delegasyonuna bir ültimatom vererek bir saat içinde General Huntziger önündeki belgeyi imzalamazsa, savaşın yeniden başlayacağını bilidirdi.

Boğazına dayanan bıçağın ucunun sivri olduğunu gören General Huntziger ateşkesi imzaladı...

Ertesi gün Alman Hava Kuvvetlerinin kendilerine ayırdığı özel uçakla Fransız delegasyonu Roma'ya hareket etti...

İtalyan Fransız ateşkes görüşmelerinden söz etmeden önce kısaca bir noktaya değinmek iyi olur. Ateşkes antlaşmasının imzalandığı yer Almanların ll Kasım 1918'de Müttefiklere teslim olduğu yerdi. Hitler özellikle burayı seçmiş ve intikamını almak istemiştir. Hitler savaşı kazanacağından o kadar emindir ki daha 20 Mayıs'da ateşkes görüşmelerinin ilkinin burada yapılmasına karar vermiştir.

21 Haziran günü Hitler'in ateşkes görüşmelerinin yapılacağı yere gelişini yazar ve tarihçi William L. Shirer şöyle anlatıyor:

«Hitler büyük bir Mercedes içinde geldi. Trenden 200 metre kadar geride Alsace-Lorrain heykelinin bulunduğu yerde, yanındakilerle birlikte otomobilinden indi. Hitler görmesin diye heykelin üstü Alman savaş bayraklarıyla örtülmüştü. Heykelde, 1918'deki Müttefikleri temsil eden büyük bir kılıç İmparatorluk Almanyasını temsil eden topal bir kartala batırılmıştı. Hitler heykele baktı ve yürüdü.

Yüzünü görebiliyordum. Sert, ciddî ve intikam dolu. Yaylana yaylana yürüyüşünde muzaffer bir fatih, dünyaya meydan okuyan bir adam hali var.

Ormandaki açıklığa vardığında gözleri yerden bir metre kadar yüksekte bulunan bir taşa takıldı. Taşın üzerinde Fransızca şunlar yazılmıştı:

1918 KASIMININ ONBİRİNDE ALMAN IMPARATORLUĞUNUN CANİCE GURURU BURADA KIRILDI — ESİR ETMEĞE ÇALIŞTIĞI HÜR İNSANLAR ONU BURADA YENDİLER.

Hitler ve yanındakiler yazıyı okuyorlar. Haziran güneşi altında sessizce ayakta duruyorlar. Hitler'in yüzündeki anlama bakıyorum. Tiksinti, öfke, kin, intikam ve zaferle dolu.

Anıttan iniyor. Başını çevirip bakıyor. Kinli, kızgın. Bakışlarında intikamcı, zafere ulaşmış bir tiksinti var. Birden ellerini kalçalarına götürüyor, omuzlarını büküyor ve bacaklarını açıyor. Muazzam bir meydan okuma, bulunduğu yere karşı tiksinti. Alman İmparatorluğunun yıkıldığı günden beri yirmi iki yıldır savaştığı davayı temsil eden bir jest.»

Yukarıda anlatılan bu olaydan sonra Hitler ve yanındakiler görüşmelerin yapı-

Paris'i gezen Hitler, kazandığı büyük zaferin tadını çıkarıyordu.

lacağı vagona girmişlerdir. Anıt ise üç gün sonra Hitler'in emri üzerine bombayla havaya uçurulmuştur.

Gelelim İtalyanlarla, Fransızlar arasında yapılan ateşkes görüşmelerine. Bordeaux hükümetinin Mussolini'nin, Fransız donanmasının tarafsızlaştırılması konusunda Hitler'in öne sürdüğü fikri kabul ettiğinden haberi yoktu. Bu nedenle 22 Haziran 18.12'de Amerial Darlan, Mareşal Pétain'in de onayını aldıktan sonra Ameral Esteva, Duplat ve Gersoul'a aşağıdak telgrafı gönderdi:

«İtalyanların istekleri kabul edilmez olduğu an İtalyan askeri hedeflerine ve limanlarına karşı bir saldırı yapmak amacındayım... Bu hareketin gerçekleştirilmesi elzem olduğu anda, sorumluluğu üstüme alıyorum...»

Darlan'ın öne sürdüğü kuşkular her iki heyetin de karşı karşıya gelmesinden sonra ortadan kalktı. İlk görüşmede Mussolini yerine, damadı, Bodoglio, General Roatta ve Amerial Cavagnari bulundular

Bir yandan ateşkes görüşmeleri yapılıyor bir yandan da savaşa devam ediliyordu. Alman topçusu büyük bir inatla direnmeğe devam ederek Fransızlara ölüm yağdırıyordu.

ve oldukça alttan alan bir havaya büründüler.

Mussolini Münih'e gitmeden önce hazırladığı şartlarda değişiklik yapmak zorunda kalmıştı, Hitler'in yüzünden. Fransızlardan istediği toprakları sınırlandırmıştı. Yalnızca ateşkes yürürlüğe girdiğinden İtalyan ordusunun işgal ettiği topraklarla avunacaktı. Bu hattan başlayarak elli kilometre içeriye kadar olan Fransız toprağında silâhtan arınacaktı. İtalyanlar hava ve deniz kuvvetlerinin teslimi konusunda Almanlardan daha yumuşak da davrandılar. Fransız hava kuvvetlerinin silâhtan arınması konusunda ve gemilerin bağlı bulundukları limanları terk etmelerine ilişkin maddede daha esnektiler. Son olarak da Fransa'ya sığınmış olan siyasetçilerin faşist görevlilere iadesine ilişkin maddeyi de geri aldılar.

General Huntziger, 24 saat önce Keitel'in karşısında terlediği kadar terlememişti Villa Incisa'da.

Ertesi gün öğleden sonra tam iki delegasyon ateşkes konusunda bir karara varmışlardı ki, Mussolini General Badoglio'yu telefona çağırdı. Telefonda Duçe Fransızlardan toprak konusunda yeni isteklerde bulunulmasını arzuladı. Ancak General* çak geç kalındığını öne sürerek bu toprak isteminden vazgeçmesini söyledi. Duce'de sanki emri veren kendisi değilmiş gibi, telefonu tartışmayı fazla uzatmadan kapattı.

Ateşkes antlaşması saat 19.25'te her iki heyet tarafından Villa İncisa'do imzalandı.

Fransa İtalya Almanya arasındaki ateşkesin ise 25 Haziran günü saat 0.35'de yürürlüğe girmesi kararlaştırıldı.

Geçen sayımızda Fransızların 2. Ordu Grubunu 14 Haziran günü gerçekleştirdiği geri çekilme hareketinden sonra, Komutanı Prelat ile olan ilişkisini yitirmiş ve sarılmış halde bırakmıştık. Ayın 19'unda İse I. Panzer Tümeni ve 7. Alman ordusu kıskacı kapatınca, Vosges'larda Fransızların 8., 5., 3., ve 2. Ordularına mensup 400 bin asker mahsur kalmıştı. Münih'te yapılan toplantılar sırasında Hitler, Mussolini'ye bu muharebelerin çetinliğinden söz açmıştı. Ancak 22 Haziran akşamı cephesinin tükendiğini gören General Condé teslim olmak zorunda kaldı. Bu karar üzerine I. Polonya Tümenine komuta etmekte olan General Duch askerlerine dağılmalarını ve hangi biçimde olursa olsun Ingiltere'ye geçmelerini bildirdi. Bunlardan bir bölümü İngiltere'ye geçmeyi başardı. Bir kısmı ise bulundukları yerlerde kalarak yeraltı direnme örgütleri kurdular.

Bunun yanı sıra geriye çekilmekte olan Fransız tümenlerinden önemli bir bölümü Almanların karşısında dize gelmek zorunda kaldı. Bu arada Alplerde çarpışmakta olan Fransızların geri kalan hatlarına Alman kuvvetleri sarkmağa başladı. Geri çekilmekte olan Fransızları kovalayan 9. Panzer Tümeni La Charité yakınlarında terk edilmiş bir garda Fransız Genelkurmayının arşivini ele geçirdi. Hitler bu arşivlerden pek çok şeyi öğrenme olanağını buldu. Ele geçirilen belgelerin arasında Ankara hükümeti ile yapılan görüşmelerin zaptı da vardır.

Gien ve Samur arasında Fransızların 3. Ordusundan geriye kalanlar Almanlara kafa tutmağa başladılar. Ancak bu kafa 19 Haziran'a kadar sürdü.

Batıda ise Panzerlerin saldırısı büyük bir hızla gelişiyordu. Bu arada Dunkerque'den kurtulan Ingiliz birliklerinin yeni bir cephe kurması kararlaştırıldı. Ancak Ingilizler hiç bir işe yaramayacağını öne surdükleri bir savaşa girmeyi kabullenmediler. Fransız ordusu ve İngiltere ile yapılan sayısız telefon görüşmesi sonucunda 15 ve 20 Haziran günleri arasında 145 bine yakın İngiliz askeri ülkesine dönmeyi başardı.

Kuzeyde ise sarılmış bulunan Maginot hattında Fransızlar 25 Haziran'a kadar kaldılar. Garnizonlarda kalan 22 bine yakın asker General Weygand'dan kendilerine gelen yazılı emri görmeden adımlarını bile dışarı atmadılar.

Güneyde ise Italyanların saldırıya başlamasıyla 185 bin Fransız 450 bin Italyanla karşı karşıya geldi. Dağlarda yapılan savaş savunmayı kolaylaştırıyordu. 25 Haziran günü ateşkes yürürlüğe girdiğinden, İtalyanlar hiç de Mussolini'nin öne sürdüğü kadar parlak bir savaş kazanmamışlardı.

6 hafta kadar kısa süren savaş sonunda fransızların kayıpları şöyleydi: 92 bin ölü, 250 bin yaralı ve 1 milyon 450 bin esir. Hollandalılar 2 bin 890 ölü ve 6 bin 889 yaralı, Belçikalılar 7 bin 500 ölü ve 15 bin 850 yaralı, İngilizler ise 3 bin 457 ölü ve 13 bin 60? yaralı vermişlerdir.

25 Haziran'da ise Alman Yüksek Komutanlığı kayıplarını şöyle açıkladı: 27 bin 74 ölü, III bin 34 yaralı ve 18 bin 384 kayıp. Bu kayıpların önemli bir bölümünün ölmüş olabileceğini göz önüne almak gerekir. Hitler bu denli az kayıp verdiği için övünüyordu. Geçmişten örnekler gösteriyordu. Şöyle ki: II. Willhelm'in orduları Birinci Dünya Savaşında yalnızca Verdun muharebesinde 310 bin ölü vermişlerdi.

Böylece 2. Dünya Savaşının bir sayfası kapanıyor, İngiltere Savaşı diye adlandırılan bir diğer sayfası açılıyordu.

İngiltere Almanya'ya karşı

Churchill İngiliz radyosundan halkına sesleniyor: «Size yalnızca kan, ter ve gözyaşı sunabileceğim...»

Fransa'nın yenilgisinin Rethondes ve Villa İncisa antlaşmalarıyla kesinleşmesinden sonra Ingiltere kendisini hedef alan Alman saldırısına karşı hazırlanmağa başlad Fransa'nın yenilgisi İngiliz halkının ve ulusal birlik hükümetinin direnme azminden birşeylerin eksilmesine yol açmamıştı. Sonuna değin gitmeye. kararlıydılar Bu **«sonuna değin»** sözcüğü. Hitler Almanya'sının ve Faşist Italya'nın yıkılmasında kullanılıyordu.

İngilizlerin bu denli inatçı tutumunun kökeninde Başbakanları Winston Spencer Churchill'e karşı duydukları büyük güven yatıyordu. Bunda Churchill'in tam bir savaşç devlet adamı olarak beklenilmeyen olaylar karşısında gösterdiği dirayetli tutum kadar, askerliğin ince ayrıntılarını gözönüne alarak kesin hedefe ulaşması yatmaktadır Churchill'in bu denli çok tutulmasının bir başko nedeni ise son teknik gelişmelerle birlikte Ingiliz Radyosu B.B.C. den yararlanmasıdır B.B.C. elindeki tüm olanaklarla Churchill ve bakanlarının halkı direnmeye çalışmasına yardım etmiştir Ingilizleri. ülkelerini bu denli inatçı bir tutumla savunmalarına yol açan nedenleri açıklamak için tanınmış yazar Rudyard Kipling'in şu sözüne bakmak yeter sanırız

«Doğru ya da yanlış, önemli olan vatanım.»

Geçen sayımızda Hitler ve Mussolini'nin Fransız donanmasına karşı olan niyetlerini görmüştük. Winston Churchill Hitler'in kağıt üzerine attığı bu imzaların geçerli olmadığını biliyordu. Ancak bu gemilerin bulundukları limanlarda, Almanlar ya da Italyanlar tarafından kuvvet zoruyla elde edilmeleri de olanaksızdı. Tabii ilk ihtarda teslim almaları olasılığı hariç.

Ateşkesin imzalanmasından sonra Amiral Darlan 20,22 ve 24 Haziran tarihlerinde donanmaya hiçbir kuşkuya yer etmeyecek olan bazı emirler gönderdı Bunlardan en son gönderilen şöyleydi:

«Ateşkes antlaşmalarının **maddelerini öğrendikten sonra aşağıdaki önlemleri almak gereğini hissettim:**

Bir: Tarafsızlaştırılmış olan Fransız savaş gemileri, Fransızlara ait limanlarda

Fransa'nın düşmesinden sonra Almanya'ya kafa tutan yalnızca İngiltere kalmıştı. Yukarıda Paris'te Bourbon Sarayı üzerine asılan bir Alman dövizi görülüyor· Almanya her cephede muzaffer

kalacaklar, fransız bayrağı taşıyacaklar ve fransızlar tarafından idare edileceklerdir.

İki: Bir düşman ya da yabancı tarafından ele geçirilmesi halinde kullanılmasını önlemek için gemilerde sabotaj önlemleri alınacaktır.

Üç: Eğer maddeleri yürütmekle görevli heyet birinci paragrafta söylediğimden daha değişik bir karar alınmasını isterlerse, savaş gemileri ikinci bir emre gereksinme göstermeksizin Amerika Birleşik Devletleri'ne yollanacaklar, eğer düşmandan kaçmak için başka yol bulamazlarsa imha edileceklerdir. Düşmana hiçbir biçimde sağlam bırakılmayacaklardır.

Dört: Kumandanın emri olmaksızın düşman limanlarına sığınmış olan gemilerden hiçbiri Almanyaya da İtalya'ya karşı bir harekata girişmeyeceklerdir.»

Bu telgrafı göndermekle Darlan, 18 Haziran'da Bordeaux'ya gelip donanma konusunda düşüncelerini öğrenmek isteyen İngiltere Donanması Birinci Lord'u V A. Alexander ve arkadaşı Sir Dudley Pound'a vermiş olduğu taahhütleri yerine getiriyordu. Daha sonra Pétain'i görmeğe giden Alexander ve Dudley aynı sözleri Mareşal'in ağzından da duymuşlardı. Bu arada Churchill'in haberi üzerine A.B.D. Başkanı Roosvelt, Bordeaux'da bulunan elçisi Anthony Biddle'i fransız hükümetinin Donanma konusundaki fikirlerini öğrenmekle görevlendirmişti. 18 Haziran günü yapılan girişimlerden sonra Beyaz Saray'a bir rapor gönderilmiştir:

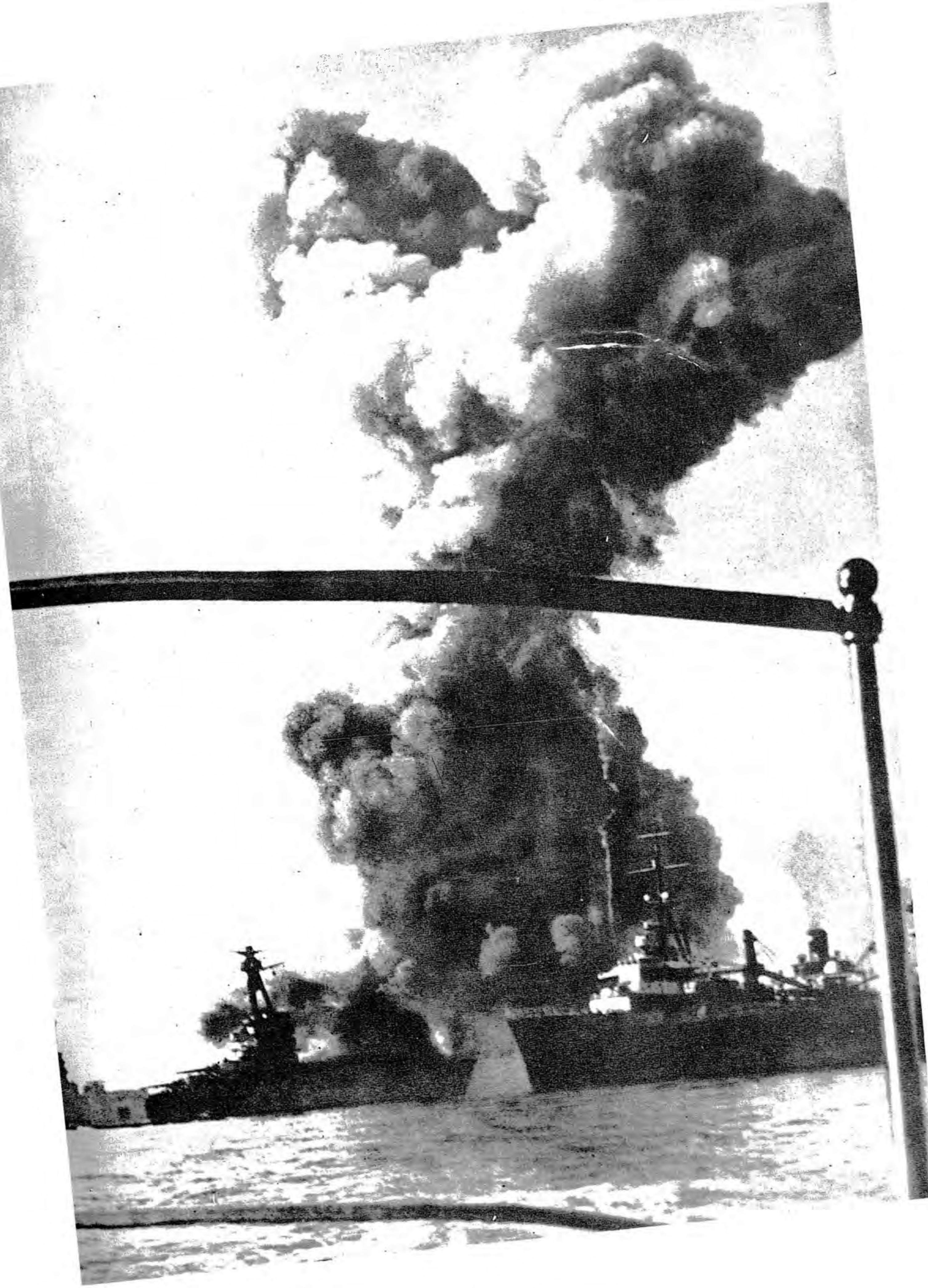
«Paul Baudouin, Fransız hükümeti adına donanmanın asla düşmanın eline geçmeyeceği konusunda bana teminat verdi. Böyle bir durumun söz konusu olamayacağını söyledi. Yalnız Baudouin Fransız Donanmasının İngiltere'ye gitmesi konusunda bir teminat veremeyeceğini de ekledi. Donanma başka limanlara da gönderilebilirmiş. Ya da imha edilecek.»

Bütün bu girişimlerden Fransız hükümetinin, donanmayı düşmana teslim etmektense havaya uçurmayı yeğ tuttuğunu göstermekte. İngiliz yetkililerin de bu karardan haberi olduğunu eklemek gerekir

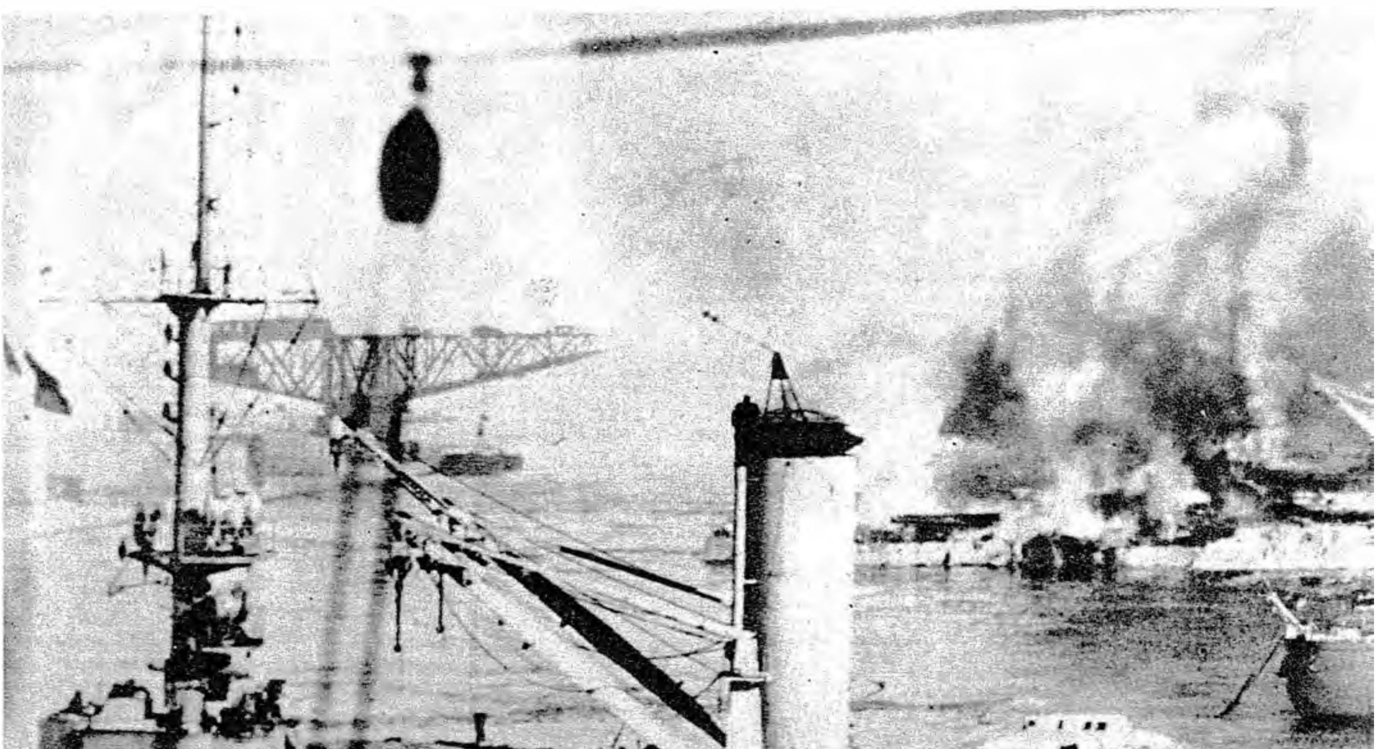
Londra hükümetinin kendi kendisine sorduğu bir soru vardı. Eğer Dungerque ve Richelieu tipi dört savaş gemisi limana dönerlerse ne olacaktı? Gerçi Kreitel ve *Badoglio* antlaşmanın bu maddesi üzerinde esnek bir tavır takınmışlardı ama ne yapacakları pek belli olmazdı. Bu durumun böyle olduğu Haziran ayının son günlerinde görüldü. 29 Haziran'da İtalyanlar, donanmanın Turin'de ve Kuzey Afrika'da hareketsiz bırakılmasını öne sürdüler Amiral Gensoul komutasındaki gemilerin Atlantik okyanusuna çıktıklarında Brest yerine, bir İngiliz limanı olan Plymouth'a yönelmesinden korkan Almanlar, Amiralin Akdeniz'den çıkmasını engellediler

Gemilerin bağlı bulundukları limanlarda demirlemesi üzerine Fransız hükümeti hoşnut kalmıştı. Bu arada 22 Haziran'da Sir Ronald Campbell'in Fransa'yı terk etmesi üzerine iki müttefik arasındaki doğrudan görüşme yolu ortadan kalkmıştı. Bu konudaki gelişmeler Londra hükümetine, Fransız Donanmasının Londra temsilcisi Odend'hal tarafından bir telgrafla ulaştırılıyordu.

Churchill kararını aslında 15 gün kadar önce vermişti. 17 Haziran'da Hood kruvazörü ve Ark Royal uçak gemisi tarafından desteklenen bir filoya, Cebelitarık'ta üstlenmesini ve Fransız donanmasını izlemesini bildirmişti. Birkaç gün sonra filoyu güçlendirmek için *Valiant* ve *Resolution*-kruvazörlerini göndermiş ve bu kuvve-

3 Temmuz 1940 günü Fransız donanmasının saldırıya uğradığı El-Kebir limanı ve Körfezi. İngiliz gemileri saldırıya geçiyor En arka planda Bretogne gemisi yanıyor. Ön planda ise Provence gemisi İngilizlere karşılık veriyor İkisinin ortasında kalan Strasbourg ise atışlara hedef olmuyor

tın başına Amiral Somerville'i geçirmişti. Aynı 17 Haziran günü Akdeniz Filosu kumandanı Sir Andrew Cunningham Fransız filosunun ya batırılacağı ya da ele geçirileceğini bildiren bir emir aldı. Bu arada Ingiliz limanlarına gelen Fransız gemilerine de aynı biçimde davranılması konusunda emir geldi. Bu da Churchill tarafından alınan kararda Fransız donanmasına ait gemilerin bulunduğu limanların ikinci derecede bir rol oynadıklarını göstermektedir

Bu emirden sonra El-Kebir dramı meydana geldi.

«Catapult» harekatının emirlerini alan Sir Dudley North ve Sir James Somerville dehşete düştüler Ancak yukarıdan verilen emirleri değiştirmek ellerinde değildi.

Harekatın 3 Temmuz sabahı saat 7'de başlaması kararlaştırılmıştı. Ingiliz limanlarında bulunan Fransız gemilerinin ele geçirilmesi kolay oldu. Ancak küçük bazı direnme hareketleri sonucunda bir Ingiliz eri öldü birkaçı da yaralandı. El-Kebir'de ise tam bir savaş oldu.

3 Temmuz sabahı saat 7'de limanın girişini mayınlamakla işe başlayan Sir James Somerville komutasındaki «H» grubu 1 ağır kruvazör, 1 uçak gemisi ve 2 kruvazörden oluşuyordu. Amiral Gensaul'a önce 5 maddeden oluşan İngiliz ültimatomu verildi:

«1) Almanya ve Italya'ya karşı savaşa devam edebilmek için Ingiliz komutası altına girmek,

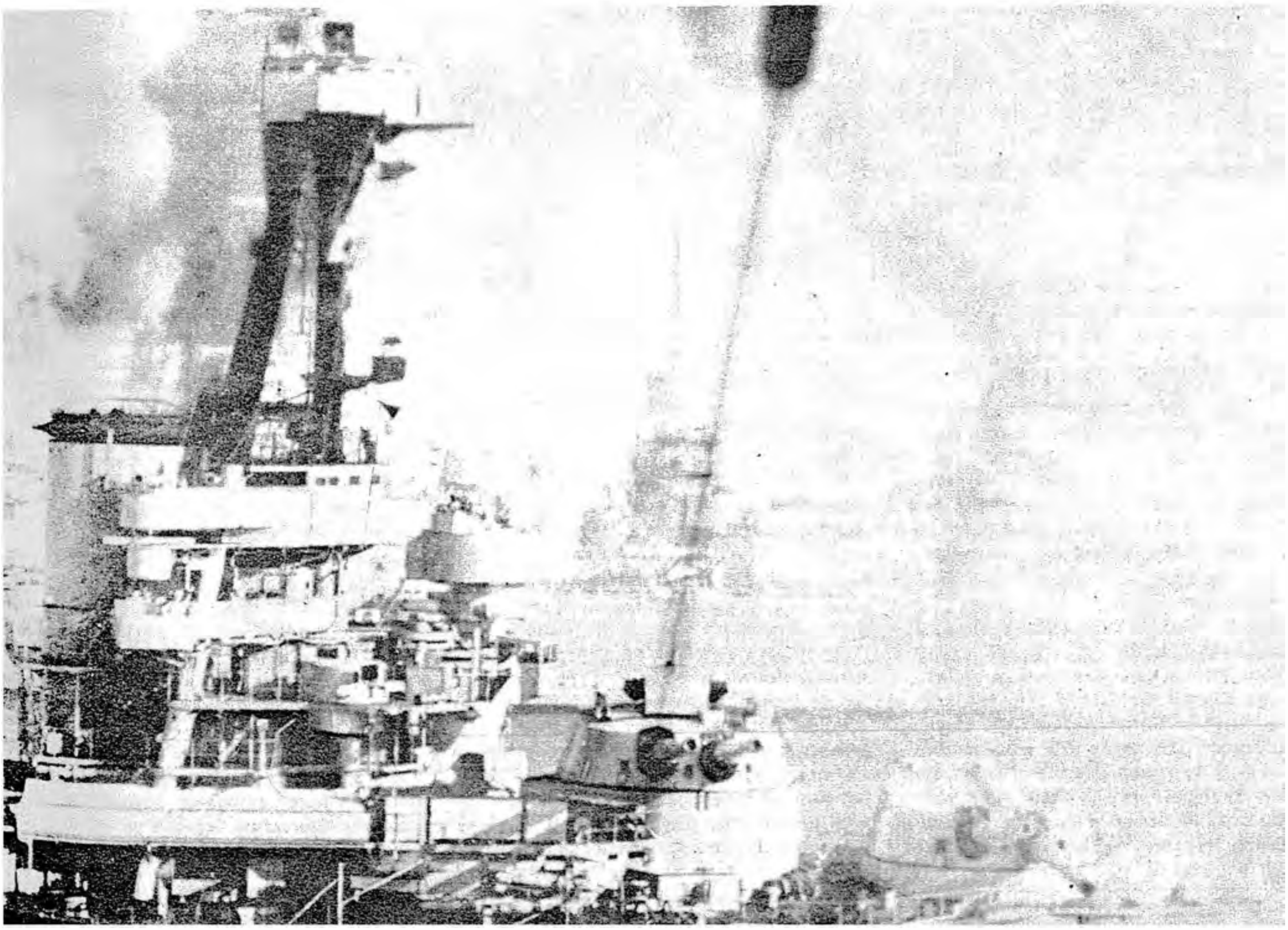
2) Ingiltere'ye ait bir limana, İngiliz komutası altında gitmek,

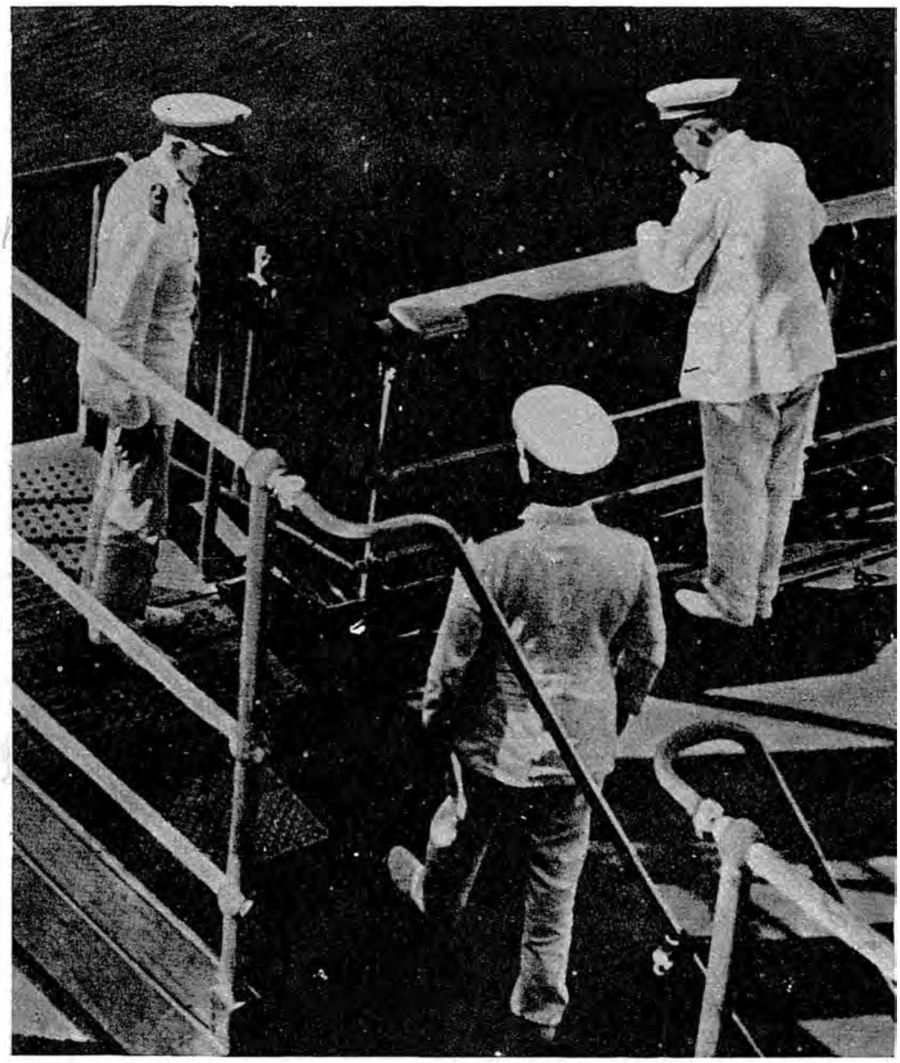
3) Antilles adalarına gitmek. Burada Fransız mürettebat savaş sonuna değin korunmak üzere A.B.D. hükümetine teslim edilecekti.

4) Gemileri havaya uçurmak,

5) Yukarıda sayılan tüm koşulları reddetmek. Bu durumda İngiliz Amirali kuvvet zoruyla Fransız gemilerini imha edeceğini bildirir ve 6 saatlik bir süre tanır.»

Ültimatomu alan Gensaul önce Ingilizlerle gitmenin daha mantıklı olacağı sonucuna vardı. Ancak bu durumda hükümetinin imzaladığı ateşkes antlaşmasının maddelerine aykırı davranacağını gözönünde tutarak Amiral Darlan'a durumu bildirdi. Bu arada Ingilizlere, Fransız gemilerinin hiçbir suretle düşmanın eline geçmemesi için alınan sabotaj önlemlerini gösterdi. Bunun üzerine Sommerville Londra'ya bir haber göndererek Fransızların

3 Temmuz günü saat 7'de İngiliz ültimatomunu Fransızlara veren subay Dun kerque gemisini terk ediyor.

gemilerini ne pahasına olursa olsun düşmana teslim etmek niyetinde olmadıklarını gördüğünü söyledi. Ancak Churchill'in kararı kesindi. Saat 16.26'da Londra'dan kendisine şu cevap geldi:

«Ya Fransızlar kendi kendilerini batırırlar ya da siz akşamdan önce onları imha edersiniz.»

Bu arada Gensoul'un hiç te ummadığı bir cevap, harekatın başlamasından beş dakika önce Darlan tarafından gönderildi. Darlan Gensoul'ün teslim olmama kararını onaylıyor ve ültimatomu reddetmesini bildiriyordu.

Saat 16.46'da «H» kuvveti yanyana demirlemiş olan ve ateş etmekte güçlük çeken Fransız kuvvetine karşı zor kullanmağa başladı. Saat 17 10 sularında kaçmayı başaran Strasbourg gemisini izleyen *Dunkerque 381 mm'lik (885 kilo) bir top*la etkisiz hale geldi. Arka tarafından yara alan Bretagne ise 977 kişilik mürettebatıyla battı. Provence ve Mogador isimli gemilerde bir süre sonra kullanılmaz hale geldiler Saat 17 12'de Sommerville ateşi durdurdu ve Strasbourg'un peşine uçak ve gemi yolladı. 6 Haziran günü etkisiz duruma getirlen Dunkerque deniz dibi bombalarıyla imha edilmek istendi. Bu da Fransızlardan 150 kişinin daha ölmesine yol açtı. Iki gün içinde Fransız Deniz Kuvvetleri 1297 ölü verdi.

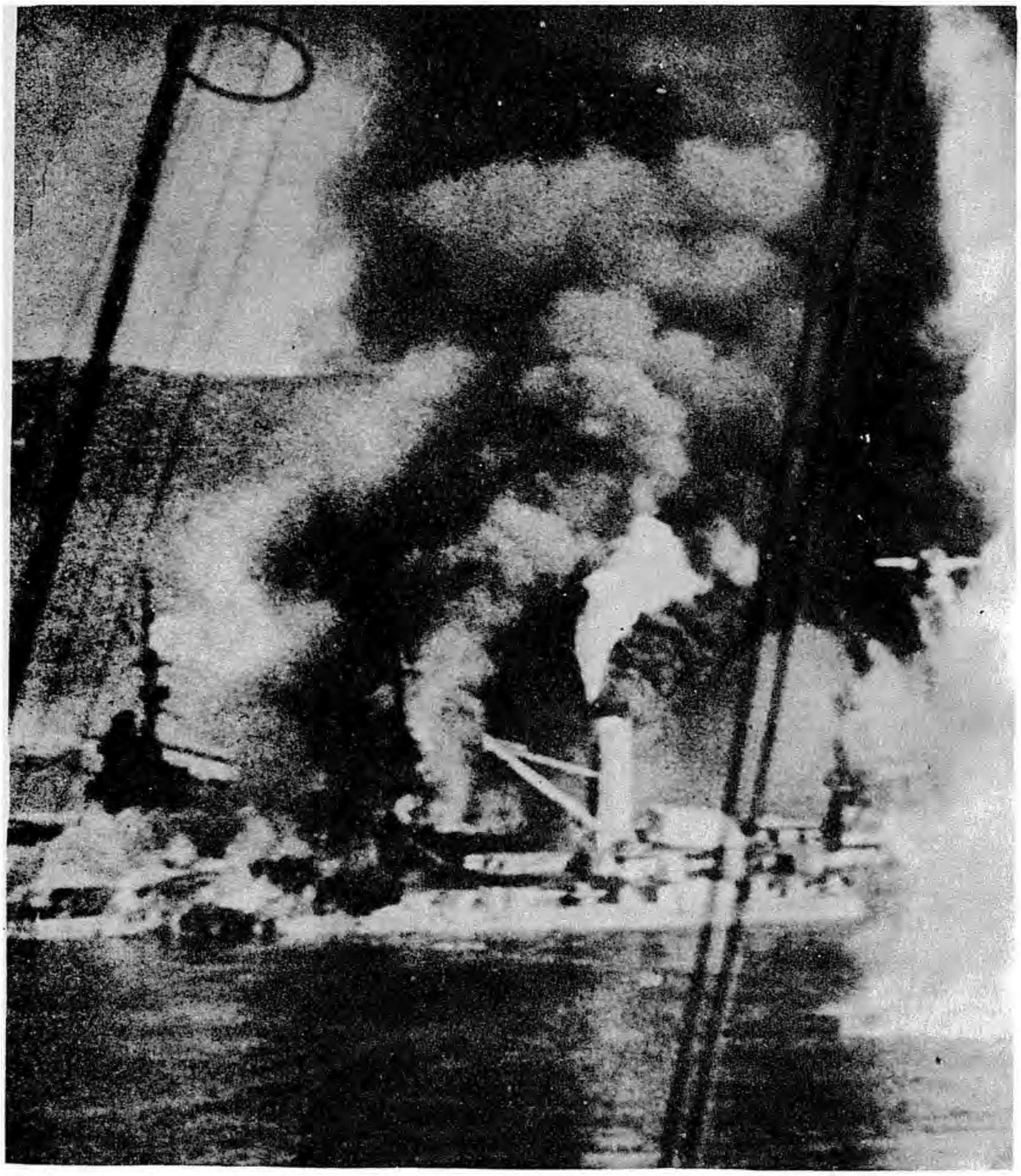
El-Kebir olayının Fransız hükümetinde yarattığı tepkilere değinelim bir de. General Weygand olayı nasıl öğrendiğini anlatıyor:

«3 Temmuz günü saat 15 ile 16 arasında Park Otel'den çok acele olarak çağrıldım. Bay Baudouin'i beni beklerken buldum. Mareşal Pétain'in odasına girdik. Amiral Darlan'da oradaydı. El-Kebir limanının çevresinin güçlü bir İngiliz filosuyla çevrildiğini ve kumandanı Sommerville'in Gensoul'a ya İngiliz donanmasına katılmaları ya da gemilerini imha etmesini isteyen bir ültimatom verdiğini söyledi. Ültimatomun reddedilmesi üzerine İngiliz gemilerinin hareket ve atış kabiliyetinden yoksun olan gemilerimize ateş açtığını ekledi. Eşit şartlarda olmayan bu savaşın halen sürdüğünü bildirdi. Yalnızca sonuçları üzerinde fikir yürütebileceğimiz bir oldu bitti karşısında kalmıştık.»

Amiral Weygand anılarında daha sonra şöyle diyor:

«Daha sonra, Almanya'dan dönüşümde, Darlan'ın bizi çağırdığında muharebenin başlamadığını ve ültimatomda donanmamızın savaş sonuna değin Martinik'te kalmasını öneren bir madde bulunduğunu öğrendim. Bu madde belki de iki ülke arasında bir anlaşmaya yol açar ve kanlı olay önlenebilirdi. Ancak donanmayı ilgilendiren sorunlarda sır saklamaktan hoşlanan Amiral Darlan, tahminimce Gensoul tarafından iyi aydınlatılmadığı için bizi bir oldu bittiyle karşı karşıya bıraktı.»

Iskenderiye'de ise *Amiral Cunningham* ve Amiral Gorfray aklıselim sayesinde ve birbirlerine karşı duydukları saygının da yardımıyla, Fransa'nın Ingiltere'ye ayırdığı «X» kuvvetinin başına kanlı bir olay gel-

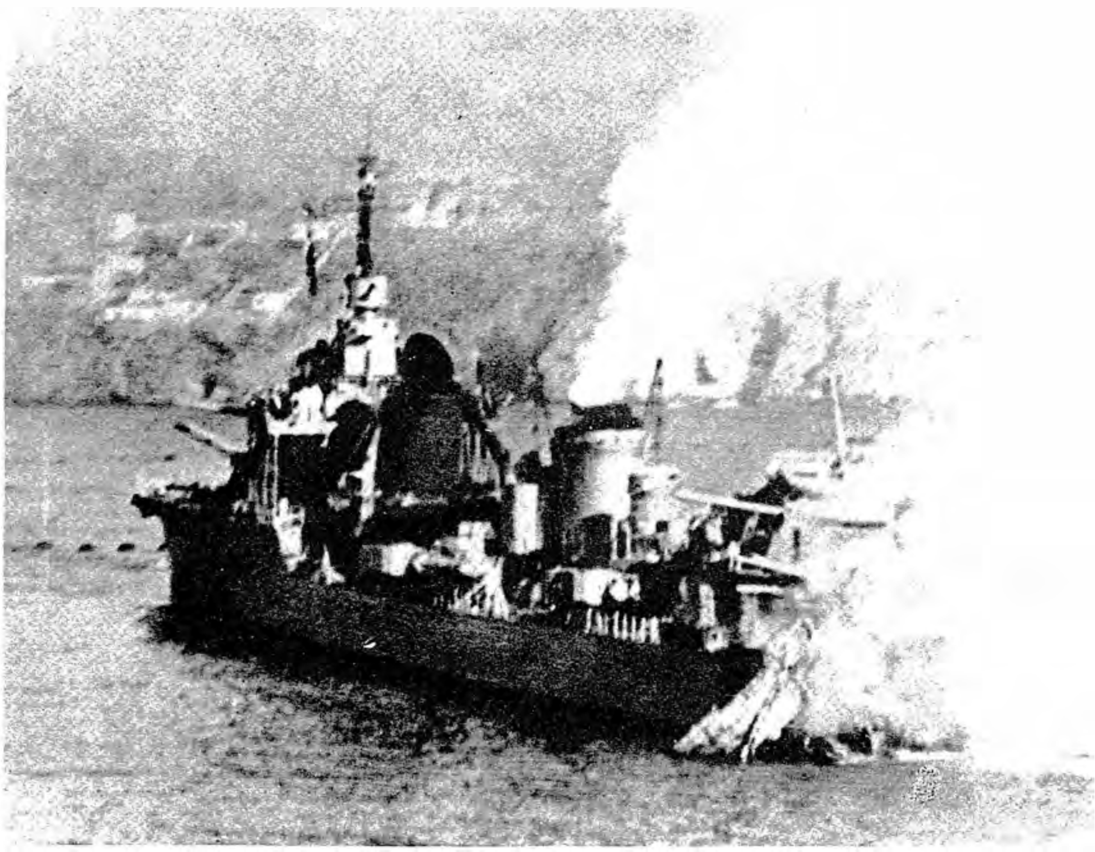
İngilizlerin sürekli ateşi altında kalan Bretogne gemisi 977 kişilik mürettebatıyla birlikte sulara gömüldü.

İngiltere savaşı daha başlamamıştı ama denizlerde savaş sürüyordu. Ticaret filolarına karşı Alman denizaltılarının saldırısı sürüyordu. Resimde saldırıya uğrayan bir ticaret gemisinin batışı görülüyor

İngiliz toplarına hedef olan Mogador gemisi yanarken

mesini önlediler. Amiral Cunningham Londra'dan harekatın 3 temmuz akşamı bitirilmesi konusunda gelen emri dinlemedi. Fransızların kumandanı ise El-Kebir olayının yarattığı derin hırsa gem vurmasını bildi. Hükümetlerini dinlemeyen bu iki amiral 4 Temmuz günü aşağıdaki maddelerden oluşan bir protokol imzaladılar:

«1) «X» kuvveti (Lorraine zırhlısı, Duquesne, Tourville, Suffren, Duguay-Trouin kruvazörleri ve beş torpido), Iskenderiye açıklarında yakıtsız olarak demirleyecekler,

2) Filonun toplarını ve torpidolarını ateşlemeye yarayan parçalar, şehirdeki Fransız elçiliğine teslim edilecek.»

8 Temmuz'da Hermes uçak gemisinden havalanan torpilli bir uçak Richelieu gemisine karşı saldırıya geçti ve pervanelerini hasara uğrattı. Aynı türden bir saldırı Béarn uçak gemisine, Jeanne-d'Arc ve Emile-Bertin kruvazörleri için de planlanmıştı. Ancak Waşington'dan son anda gelen yazı üzerine uygulanılmasından vazgeçilmiştir.

3 Temmuz günü Ingiliz limanlarında bulunan gemilerin çok büyük bir kolaylıkla ele geçirildiğini söylemiştik. Siu kızılderelilerinin taktiklerini kullanan Ingiliz komandoları, Fransız mürettebatı etkisiz hale getirmeyi başarmıştı. Bu olay üzerine Winston Churchill güncesine şunları not etmekten kendisini alamamış:

«Bütün bunlar, egemen oldukları limanlarda demirlemiş olan Fransız gemilerini, Almanların ne kadar kolay ele geçirebileceklerini göstermektedir.»

Kanımızca bu sav yanlıştır Zira Fransız mürettebat, bir Alman limanında, Ingiliz limanında olduğu gibi korkusuzca ve hazırlıksızca yakalanamazdı.

Aslında Ingiltere başbakanı bu saldırıları düzenlemekle kendi kamuoyunu birleştirmeyi, dünya kamuoyunun ise ilgisini çekmeyi planladığı için yapmıştır Bunu anılarında şöyle açıklar:

«İşte birçok insanın yenildiğini sandığı, yabancıların, karşısına dizilmiş büyük güç karşısında titrediğini sandığı Ingiltere, en eski müttefiğine karşı saldırıya geçmekten sakınmamış ve denizlerin hâkimi durumuna gelmiştir! Bunu İngiliz Savaş Kabinesi'nin hiçbir güç karşısında gerilemeyeceğini ve korkmayacağını göstermek için yaptık. Bunu da kanıtladık.»

Ingiliz harekatının ertesi günü, yani 4 Temmuz'da, Italya Dışişleri Bakanı Kont Ciano defterine şunları yazmış:

«Kral Hükümetinin 18. yüzyılın kaptanlarının ve korsanlarının sertliğini koruduğunu gösterdi bu olay.»

Bu olay Fransız donanmasında soğuk bir duş yarattı. Zaten Ingilizleri fazla sevmeyen denizciler, müttefiklerine kötü bir gözle bakmağa başladılar Amiral Darlan ilk anda bir karşı saldırıya karar verdi. Cebelitarık'ın havadan bombalanması kararlaştırıldı. Gemilerin, Ingiliz donanmasına saldırmasına karar verildi. Bu arada limanlarda bulunan gemilerin silâhtan arınmaları durduruldu. Ancak Dışişleri Bakanı Paul Baudouin'in araya girmesiyle, belki de iki müttefiki bir savaşın eşiğine getirecek olan saldırıdan vazgeçildi.

Donanmada Ingilizlere karşı bir soğukluk belirmişti. Bir süre sonra aynı türden bir saldırının sözkonusu edilmesi üzerine Toulon limanına demirleyen Fransız donanması, 24 Kasım 1942'de gemilerini imha etti.

General de Gaulle'de El-Kebir saldırısından son derece etkilenmişti:

«El-Kebir dramının yarattığı üzüntü, İngilizlerinin davranışları ve kendilerini gururlu gösterme çabaları sonucunda, ben ve arkadaşlarım elem ve kızgınlık içinde Fransa'nın kurtulmasının herşeyin, hatta donanmasının üzerinde olduğunu ve daima savaşmak gerektiğine karar verdik.

8 Temmuz'da radyoda durumu açıkça anlattım. Ingiliz hükümeti, Haberleşme Bakanı Duff Cooper'in raporunu okuduktan

sonra B.B.C. mikrofonlarını, İngilizlerin hiçte hoşuna gitmeyecek olan sözlerimi dinlemeleri için tahsis etti.

Bu bizim için ağır bir darbe oldu. Gönüllülerin sayısında azalma görüldü. Asker ya da sivil bize katılmayı düşünenler geri döndüler. Üstelik Fransa içinde hakkımızda hissedilenler, askeri çevreler de dahil, kararsızlıktan umutsuzluğa dönüştü. Tabii Vichy bu olayı sömürme olanağını kaçırmadı. Tayın sonuçları Kuzey Afrika'daki varlığımızı tehlikeye düşürmüştü.»

Cunningham'ın filosunda amiral olan Anthony Heckstoll-Smith, 1962 yılında El-Kebir için şöyle demiştir:

«Son derece iğrenç ve aptalcasına bir olay!

Şimdi gelelim İngiltere savaşına.

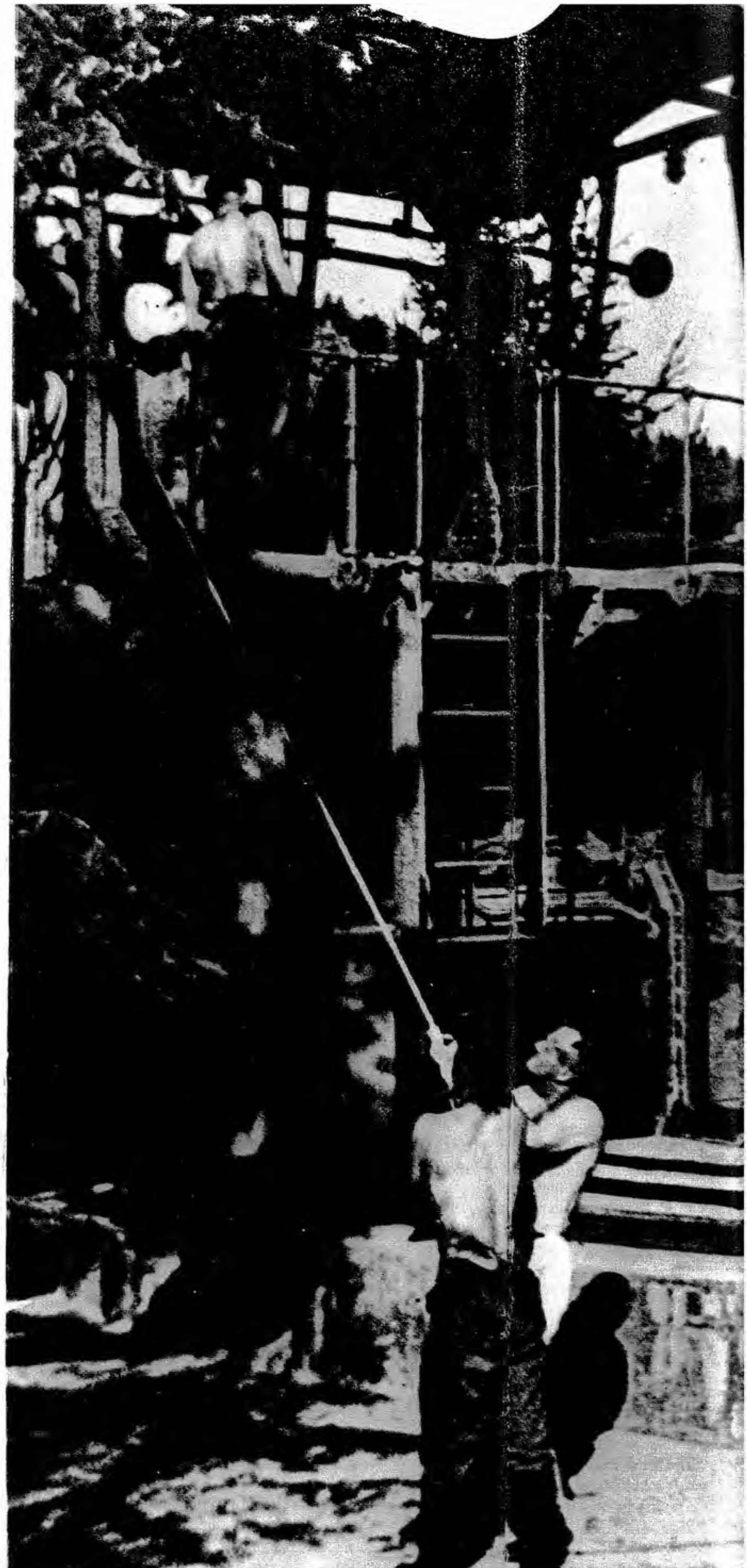
Tarihin çok eski devirlerinde olduğu gibi, İngiltere'ye Avrupa'dan gelecek bir saldırıda en önemli unsur Manş denizinin ve Kuzey kıyılarının korunmasıdır.

1940'da Hitler'in elindeki gemi sayısı pek kabarık değildi. Zira Norveç saldırısından sonra elinde hemen kullanabileceği bir cep kruvazörü, dört kruvazör ve bir düzine kadar destroyer kalmıştı. Buna karşılık Scapa Flow'da üslenmiş olan «Home Fleet» adındaki İngiliz filosu, mayınlar, denizaltılar, İngiltere'nin Kuzey'den gelecek bir saldırıda üstün çıkmasına yol açıyordu. Dunkerque olayından sonra da Amirallik deniz saldırıları konusunda oldukça çekingen davranıyordu.

Manş'ın ve Kuzey Denizinin bir deniz saldırısı için Almanlar'a elverişli olmaması, istila hareketinin en büyük rolünü Alman Hava Kuvvetlerine veriyordu.

Alman uçakları havadan yapacakları saldırı sonucunda galip gelirlerse ve Alman Yüksek Komutanlığının 27 Temmuz 1940'da yayınladığı bildiriye uygun olarak Kent, Sussex, Wight adası ve Dorset'e çıkartma yapılırsa, acaba Almanlar ne tür bir direnmeyle karşılaşacaklardı? Bu sorunun cevabını verebilmek için İngiltere'nin elindeki kuvvetlere bakmak gerekir.

Rethondes ateşkes antlaşmasının imzalandığı tarihte, İngiltere'de 25-26 tümenlik bir asker vardı. Bunlardan 13 14'ü yeni silâh altına alınmış kişilerden oluşuyordu ve eksik teçhizatları vardı. Fransa'da savaşmış olan 13-14 tümen ise silâhlarını,

Almanlar İngiltere'yi ateş altında tutmak için Fransa kıyılarına uzun menzilli toplar yerleştirdiler

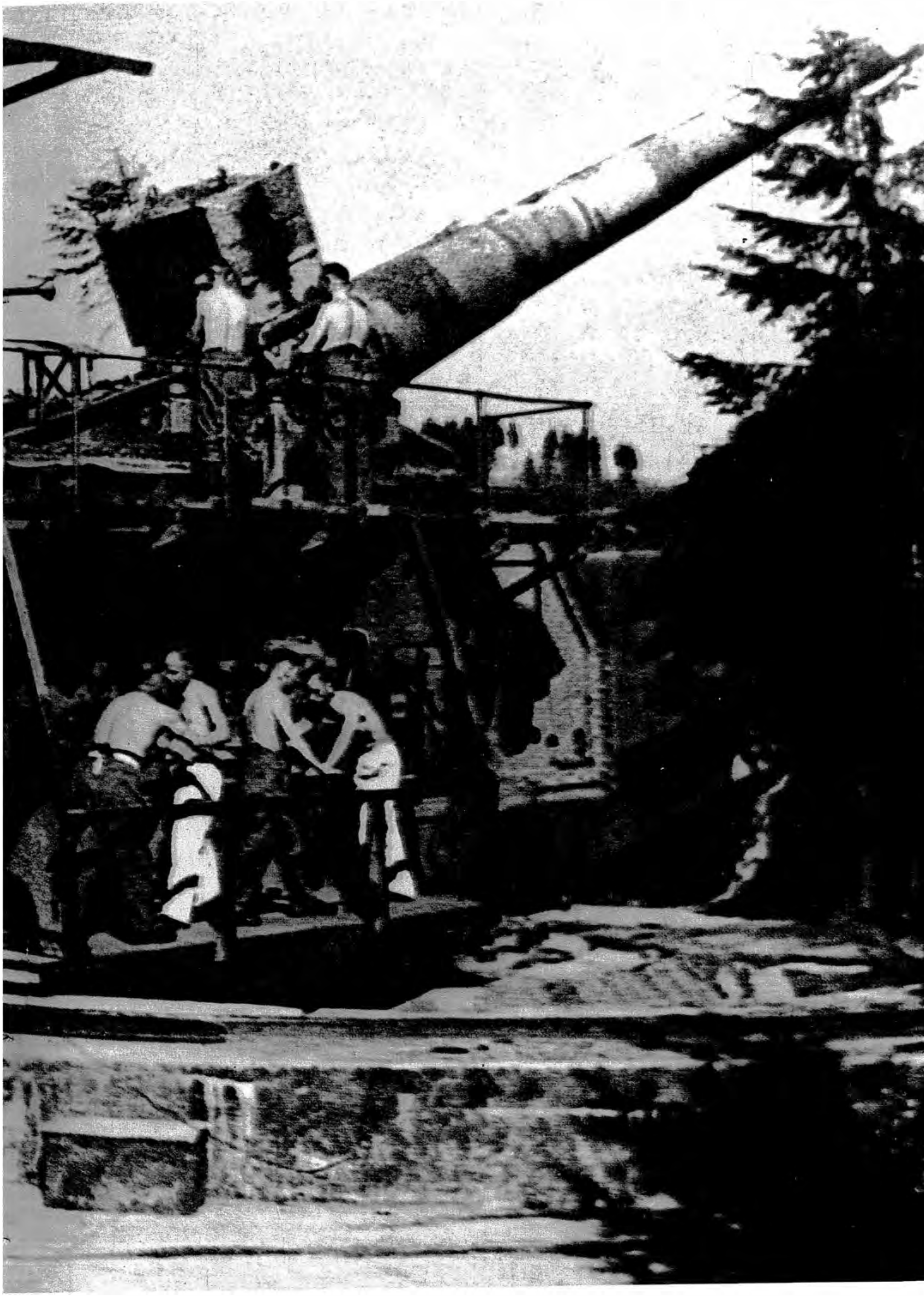
tanksavar toplarını kaybetmiş ve 600 tankından yalnızca 25'ini geriye getirebilmişti. Üstelik bu tümenler düzensiz olarak ülke sathına dağıtılmıştı.

Sir Alanbrooke 26 Haziran'da Churchill'e bir mektup gönderdi ve İngiltere savunması konusundaki düşüncelerini açıkladı

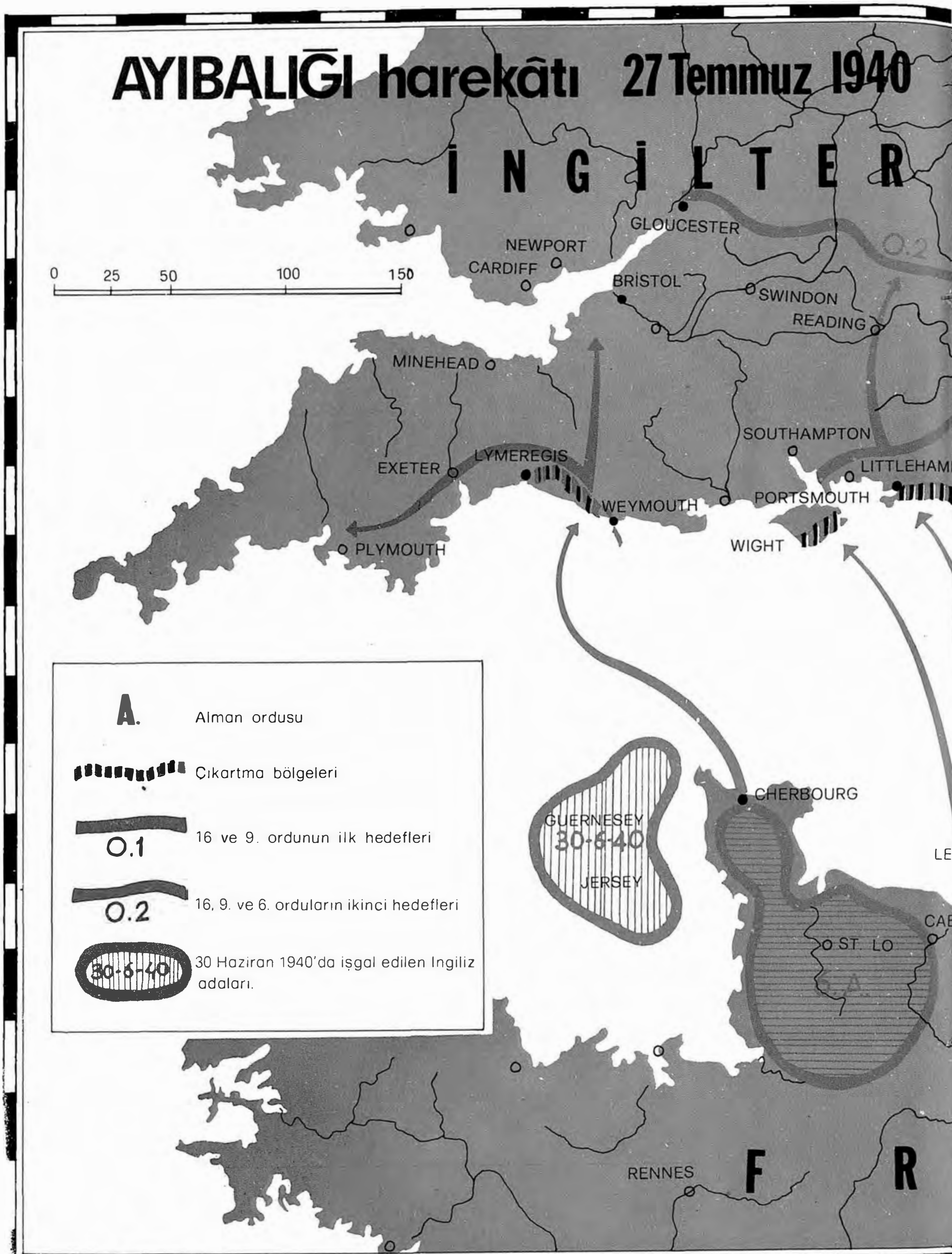
«İngiltere'yi inceledikçe, savaşın başlamasından 10 ay sonra bu ülkede çok şeylerin değiştiğini seziyorum. Tabii inceledikçe de şaşkınlığım artıyor. Savaşın başlamcsı 10 ay öncesine dayanmasına rağmen teçhizat ve eğitilmiş insan sayısında tam bir kıtlık var... Üniforma giymiş bir yığın insan var ama bunların askeri bilgileri çok zayıf. 10 ayda bunların yapılması benim anlayışımın dışında. Üstelik bu durumun Alman saldırısının başlamasına birkaç hafta kala da sürmesi üzüntü vericidir.»

Sir Alanbrooke kısa bir süre sonra Lord Ironside'den boşalan «Home Forces» un komutanlığına atandı. Hızlı ve düzenli bir çalışmaya girdi. Devamlı olarak savaş durumunda bulunuyorlardı. Bu da hem komutanların hem de halkın moralini bozuyordu. 15 Eylül'de Sir Alanbrook güncesine şunları yazmış:

«Almanların cephesinde hâlâ birşey yok. Çıkartma için herşeyleri hazır. Hava savaşı da sürüyor. Bu hafta da çetin geçeceğe benzer. Hitler'in sözünden nasıl döneceği ve çıkartmadan vazgeçeceği şüpheli. Bu bekleyişin yarattığı heyecana, savunma hatlarımızın zayıflığı da eklenince sinirlerimiz iyice bozuluyor. Çıkartmaya açık olan kıyıların uzunluğu, Fransa'da Maginot hattı ve 80 tümenle koruduğumuz sınırdan iki kat daha uzun. Burada yalnızca yarısı savaşabilecek güce sahip 22 tümenimiz var. Allahtan Dunkerque'ten sonra durumumuz biraz değişti ve askerlerin morali düzeldi. Ama ben yine de emrinde bulunan birlikleri eğitebilmek için 6 ay daha isterim. Ülke savunmasında, bu şartlar altında önemli bir görev yüklenmek, insanın omuzlarına bir tonluk yük binmiş gibi birşey. Ülkenin savunması için gerekli olan cesaretli dış görünüşü korumak bazen çok zor.»

AYIBALIĞI harekâtı 27 Temmuz 1940

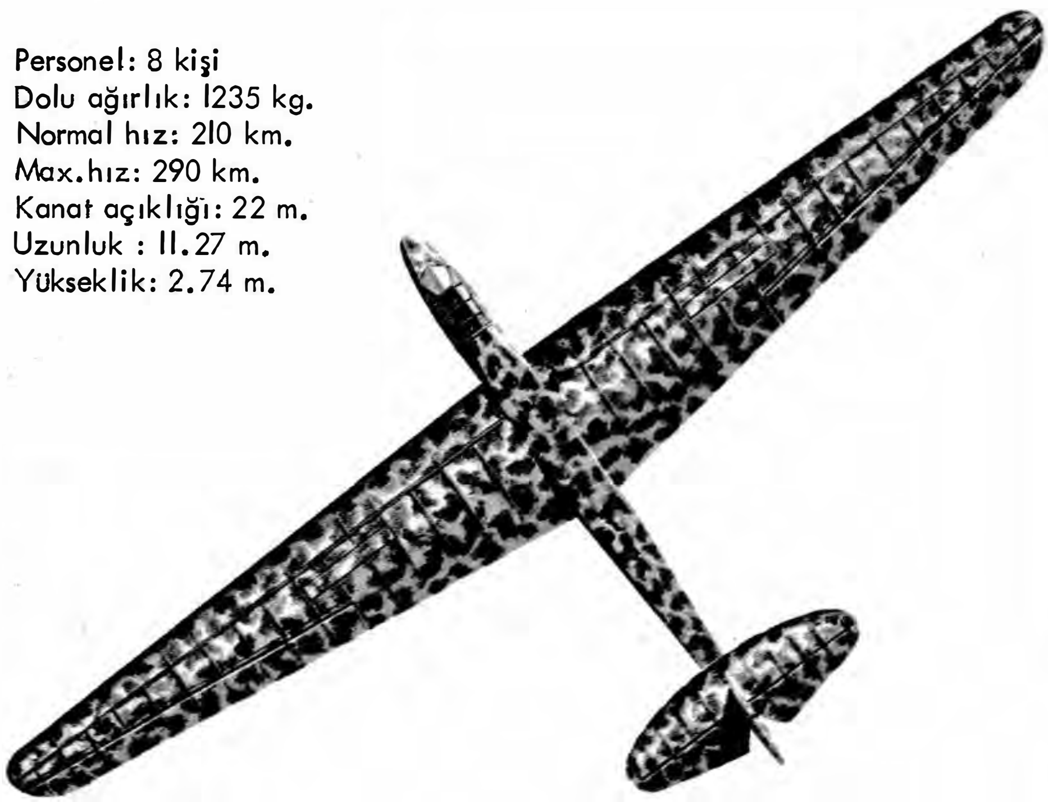
E
IPSWICH
LUTON
MALDON
LONDRA
GRAVESEND
RAMSGATE
FOLKESTONE
DOUVRES
TON BRIGHTON
DUNGENESS
CALAIS
DUNKERQUE
OSTENDE
BRUGES
FLESSINGUE
AMSTERDAM
LAHEY
HOLLANDA
BREDA
ANVERS
BOULOGNE
ROUBAIX
LILLE
BRÜKSEL
BELÇİKA
16.A
MONS
PERONNE
DIEPPE
ST. VALERY
AMIENS
AVRE
9.A
ROUEN
REIMS
PARIS
CHARTRES
FONTAINBLEAU
A N S A

Savaşın uçakları

ALMAN PLANÖRÜ (DFS) 230 A

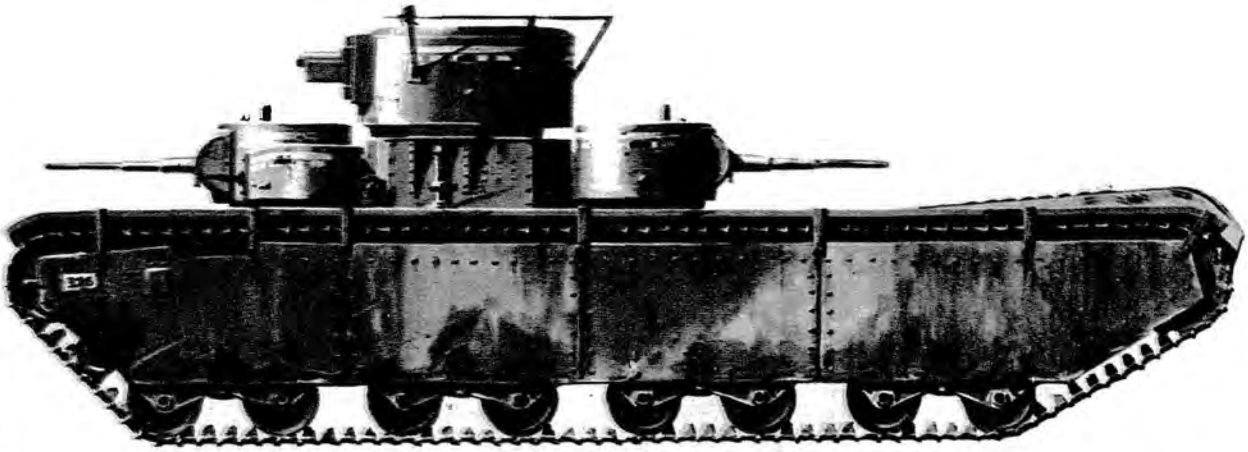
Personel: 8 kişi
Dolu ağırlık: 1235 kg.
Normal hız: 210 km.
Max.hız: 290 km.
Kanat açıklığı: 22 m.
Uzunluk : 11.27 m.
Yükseklik: 2.74 m.

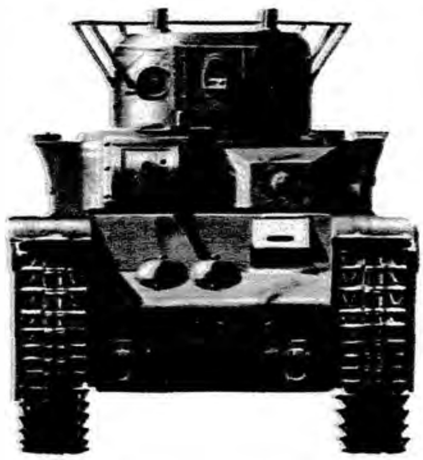

Savaşın silahları

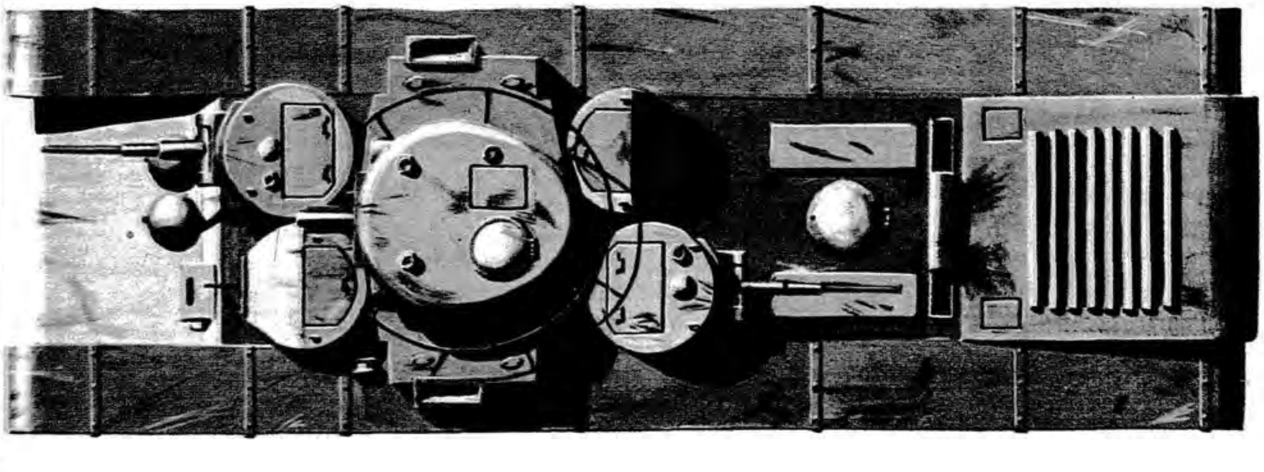
SOVYET AĞIR TANKI T-35 B

T-35 B 1941 yılında görülen diğer Sovyet tanklarının aksine 1935 - 1937 yıllarının bir ürünüdür Almanların başına hiç te ummadıkları dertler açmıştır. Ancak büyük bir hedef teşkil etmesi ve karlı zeminlerde paletlerin etkisiz kalması nedeniyle kısa sürede kullanılmaz hale gelmiştir.

Ağırlık : 45 ton
Ekip : 10 kişi
Silâhı : 76,2 mm'lik bir adet, 45 mm'lik 2 adet top ve 7,62 mm'lik 5 adet makineli tüfek.
Zırh En kalın yeri 50 mm, en ince yeri 11 mm.
Motoru : 12 silindirli, 500 beygir gücünde bir adet M 17 motoru.
Hız: Saatte 29 km.
Aldığı yol 150 km.
Uzunluk : 9,85 m
Genişlik : 3,24 m
Yükseklik 3,45 m

Savaşın üniformaları

Ülkenin karadan yapılacak olan bir saldırıya karşı korunması için alınan önlemler yeterli değildi. Eğer Almanlar bir saldırıya geçselerdi karşılarında deniz, hava ve kara kuvvetlerini aynı güçte yönetecek bir komutan bulmakta zorluk çekerlerdi. Komuta hiyerarşisi tam bir kargaşalık içindeydi. Birçok yüksek rütbeli subay bir yerde toplandığı için kimin kime ve nasıl emir vereceği bazen tartışmalara yol açıyordu.

Burada Dungerque'de kaybedilen savaş malzemelerinin bir an önce yenilenmesi gerekiyordu. Ülke savunması için yetiştirilen yeni askerlerin de silâha gereksinmesi vardı. Bu gönüllülerin sayısı ağustos'un sonunda bir milyona yaklaşmıştı. Gönüllülere verilecek olan silâhlar çok yetersizdi. Öyle ki askeri müzelerden alınan eski toplar savunma için kullanılıyordu. Bir tiyatronun malı olan 10 adet paslanmış eski tüfek bile gönüllülere dağıtılmak üzere toplandı. Av tüfekleri, kılıçlar Almanlara karşı ülkelerini koruyacak olan Ingilizlere dağıtılıyordu.

Bu çalışmalar yapılırken silâh fabrikaları da üretimlerini artırmağa çalışıyorlardı. 8 Haziran'da ülkede 72 adet Matilda, 33 adet de Crusader tankı vardı. Fabrikalar o tarihlerde haftada 12-15 Matilda, 9 adet de Crusader tankı imal ediliyordu. Ancak hızlı üretim sonucunda Ağustos ayında tankların sayısı 200'e, 29 Eylül'de ise 438'e yükseldi.

Fransa'nın ateşkes antlaşmasını imzalamasından sonra bu ülkenin A.B.D. ile giriştiği taahhütlerde skıya alındı. Fransa'nın yerini de Ingiltere aldı. Başkan Roosevelt İngiltere'ye, ilk anda, 500 bin tüfek ve biner mermili 77 mm'lik 900 top verdi. Bu silâhların Amerika'dan taşınması işlemini de Ingiliz donanması yüklendi. Ingiliz donanması, Almanların cep denizaltılarına mümkün olduğu kadar az gemi batırma olanağını vermek için elinden geleni yaptı. Churchill'in söylediğine göre generallerin önemli bir bölümü, Brinci Dünya Savaşı'nın sonlarından kalma bu topları görünce yüzlerini buruşturmuşlardır. 8 Haziran 1940'da Ingilizlerin elinde 420 adet sahra topu, 163 adet de ağır top vardı. Fransa savaşı sırasında tanklara karşı en etkili silâh olarak 75 milimetrelik toplar görünmüştü. Oysa aynı tarihte tanklara karşı kullanılmak için yalnızca 54 adet 40 mm'-lik top vardı.

Yukarıda da özetlediğimiz gibi Ingiltere'nin korunmasını üstlenen Sir Alanbrooke'un emrinde 29 tümen bulunmaktaydı. Elindeki silâhlar ise Almanlarınkilerle karşılaştırıldığında komik denecek düzeydeydi.

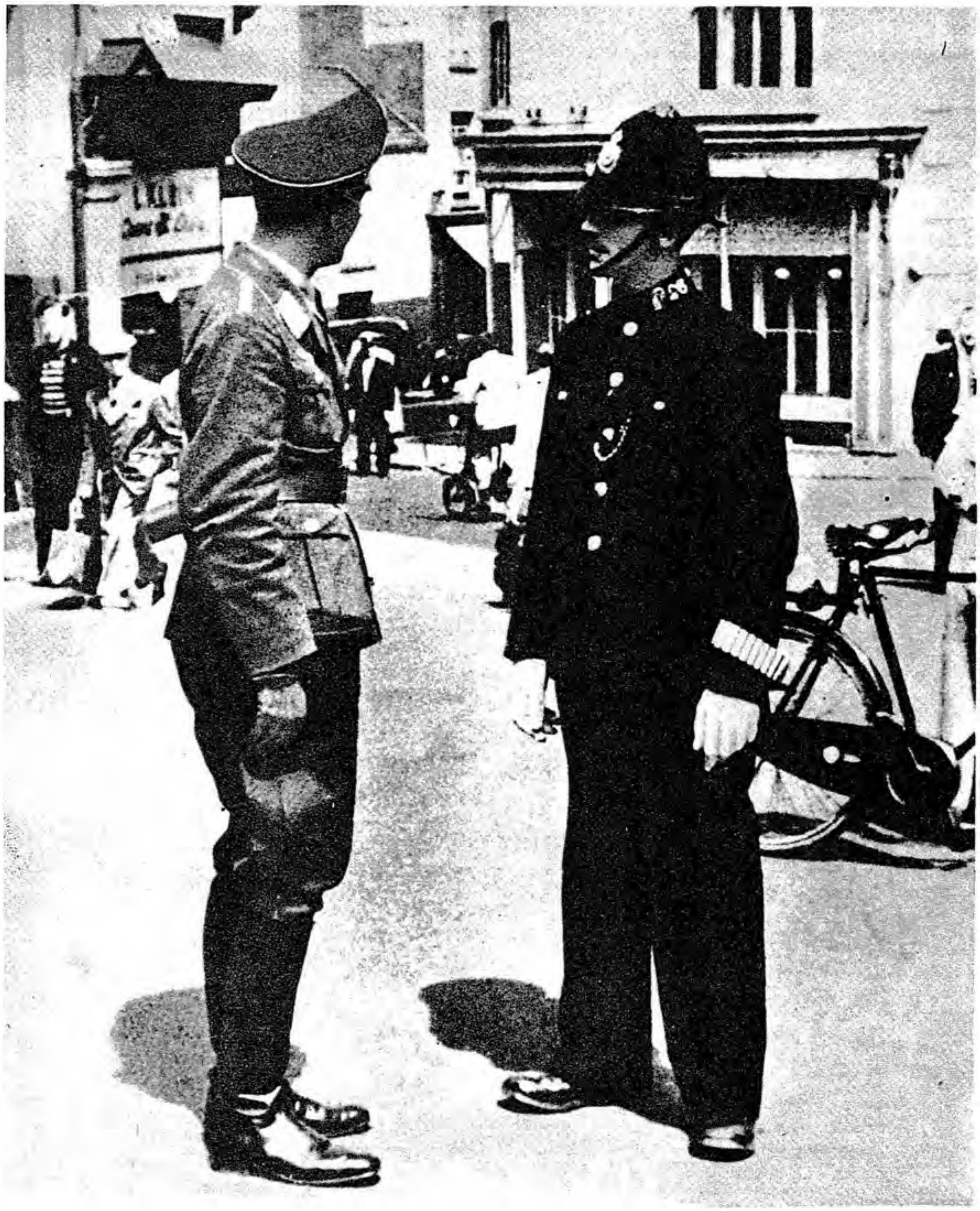
1939-40 yılları arasında herşey Hitler'-

Tank subayı, İngiltere 1940
Yukarıda görülen subay Harp Okulu'nda okumaktadır. Harb Okulundan olanların başlığında beyaz bir şerit vardı. Uzun paltolar giyerlerdi.

Ingiliz gönüllüsü, Mayıs 1940
Gönüllülerin Sivil Savunma için silâh altına alınmasıyla onlara verilecek giysiler önce bulunamadı. Önceleri gündelik elbiseyle dolaşırlar ve kollarında gönüllü olduklarını gösterir pazubent taşırlardı. Hepsinin gaz maskesi ve tüfeği vardı.

Polonyalı piyade eri, Iskoçya 1941
Polonyalılar, İngiliz elbiseleri üzerinde kendi ülkelerinin kokartlarını taşırlardı. Ingiliz Mark 3 tüfeğini kullanırlardı.

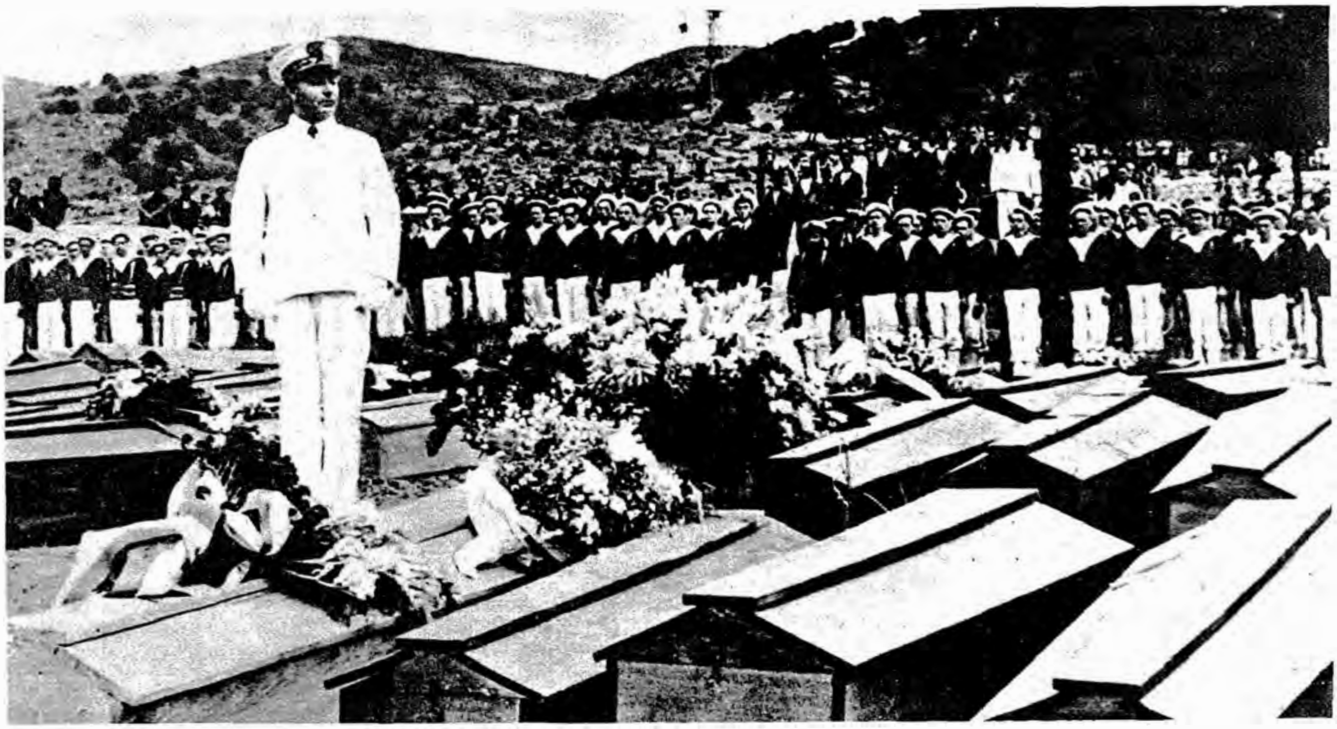

Almanlar tarafından işgal edilen Guernesey adasından bir görünüş. Bir Alman pilotu. İngiliz polisinden yol soruyor

ın dediği gibi gerçekleşir ve eğer Alman orduları Ingiltere'yi ışgal etmek zorunda kalırsa, Amiral Roeder gemileriyle onları nasıl İngiltere adasına geçireceğini düşünmüştür 21 Mayıs 1940'da Alman orduları Boulogne ve Calois'ye doğru ilerlerlerken, Amiral Roeder, Hitler'e Monş'ı aşmak için yaptığı çalışmalar konusunda bir plan sundu. Ancak Roeder'in bu raporu Hitler tarafından fazla önemsenmedi. 20 Hoziron'do da fazla ilgi çekmedi. Amiral'in konuşmalarını dinleyecek yerde Hitler, Yahudileri Madagaskar adasına yerleştirmenin bir yolunu düşünüyordu!

21 Mayıs'ta Hitler'ın Amiral'in sözlerini dinlememesinin bir nedeni savaşın gidişatından tam anlamıyle emin olmadığı içindir Kısa bir süre sonra durumun lehine dönmesinden sonra yeni bir Alman İmparatorluğunun düşlerine kapıldı. Artık kendisini üstün görüyordu. Yalnız bu durumu gölgeleyen bir nokta vardı. Acaba kendisine kafa tutan Ingiltere'yi yenebilecek miydi? Bu onun kafasında kuşkular yaratıyordu. Herhangi bir başarısızlığa uğramamak için uzun süre Ingiltere'yi istila etmek konusunda kararsız kaldı. Bu nedenle önerileri yarım kulakla dinliyor ve kendi kafasına göre bir plan hazırlayıp, Churchill'i yendikten sonra Imparatorluğunun büyüklüğünü kanıtlamak istiyordu:

25 Hoziron'don 5 Temmuz'a kadar Hitler yanında birkaç uzman olduğu holde

Amiral Gensoul, El-Kebir baskını sonunda ölen 1293 denizci için saygı duruşunda. Bu olaydan sonra uzun süre Fransızlarla, İngilizlerin arasına bir soğukluk girmişti.

İngiliz hükümeti savaşı kazanabilmek için halkın yüksek bir morale sahip olması gerektiğini biliyordu. Bu nedenle duvarlara asılan afişlerde şunlar yazıyordu: Sizin cesaretiniz, neşeniz ve dayanınız bize zaferi getirecektir...

İngilizler bir Alman saldırısı olasılığı üzerine savunma hazırlıklarına başladılar Fotoğrafta İngiltere'yi savunan kuvvetlerin başına geçirilen Lord Alanbraok kıyıda kurulmuş bir bataryayı ziyaret ederken görülüyor

Kara Ormanlarda bulunan Freudenstadt yakınlarında bir yerde karargahını kurdu. Olayların biraz daha açıklığa kavuşmasını bekledi burada. 2 Temmuz'da Alman Yüksek Komutanlığı yayınladığı bildiride istila konusunun diğer savaş usulleri arasından yalnız biri olduğu belirtiliyor ve çekingen bir dil kullanılıyordu:

«Hava üstünlüğü elde edilmeden ve birtakım gerekli koşullar yerine getirilmeden İngiltere'ye çıkarma yapılması mümkün değildir. Harekatın başlcma tarihi henüz kararlaştırılmamıştır. Gereken hazırlıklara henüz başlanılmamıştır...

...Tüm hazırlıklar istilanın henüz plan halinde bulunduğuna ve daha kararlaştırılmadığına göre yapılmalıdır.»

Hitler bu bildiriden sonra komutanlarıyla görüşmeğe başladı. Bir istila harekatinin nasıl yapılması gerektiği konusundaki fikirlerini alıyordu. Hitler'i bu arada düşündüren bir konu vardı. Elindeki kuvvetler İngilizlerinkilerinden çok daha fazlaydı. Üstelik savaş yetenekleri ve araçları da yüksek düzeydeydi. İngiltere'nin nesine güvenip koca Almanya'ya kafa tuttuğuna şaşıyor, bir türlü akıl erdiremiyordu. Mussolini'nin kendisine önerdiği yardımlar üzerine gönderdiği mektupta Hitler şöyle diyordu:

«İngilizlere birçok anlaşma, dahası işbirliği önerileri bile yaptım ve çok bayağı tutumlarla karşılaştım. Onun için şimdi akıl ve mantıkla yapılacak yeni bir çağrının da aynı şekilde tepkiyle karşılaşacağından eminim. Çünkü bu ülkede akıl ve mantığın yeri kalmamış...»

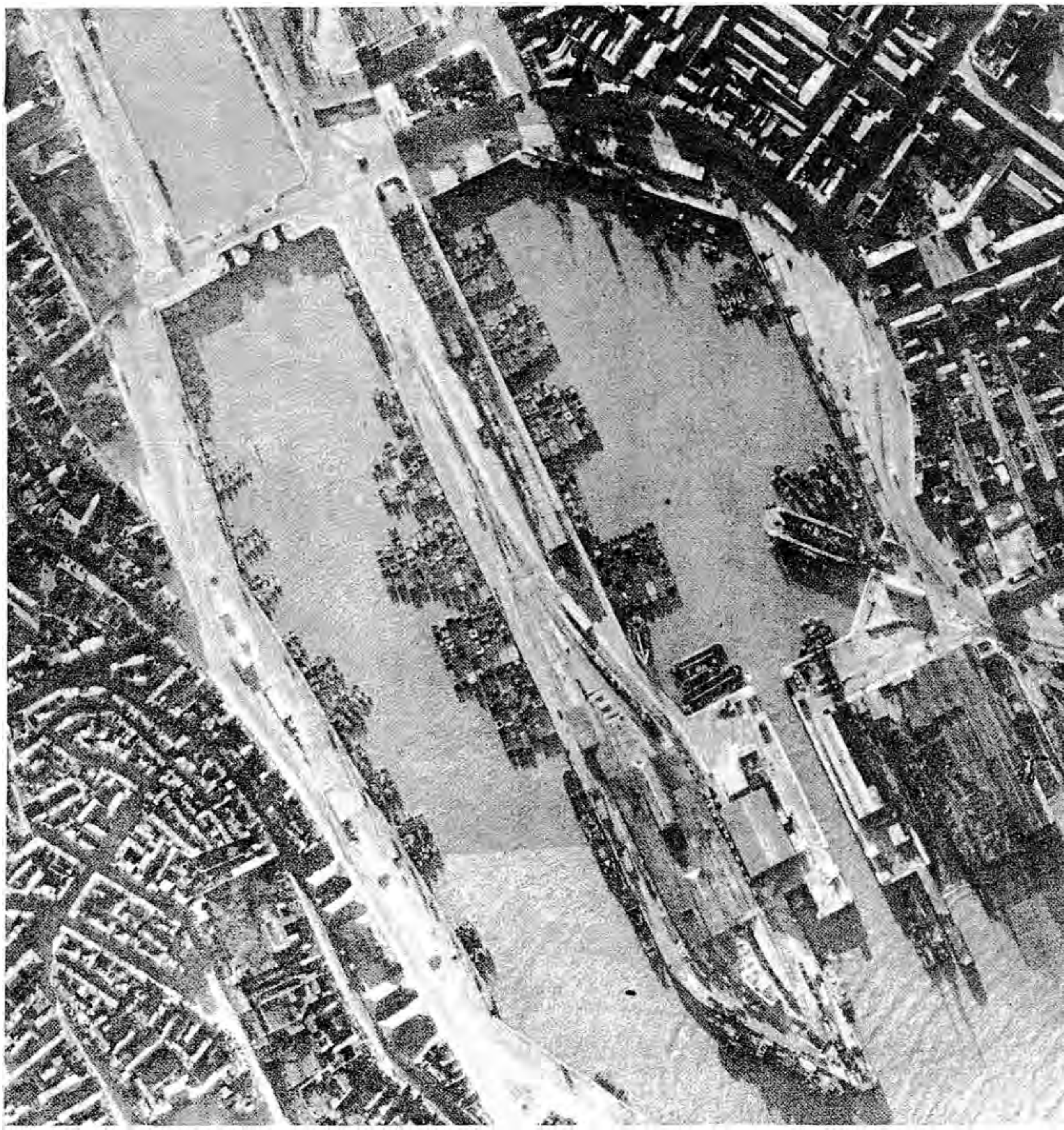
16 Haziran 1940'da Hitler Berlin'de «Ayı Balığı Harekatı» (Seelöwe) ile ilgili 16 numaralı bildirisini yayınladı:

«İngiltere'de askerî durumun umutsuz olmasına rağmen, hâlâ yola gelindiğini gösteren bir belirti olmadığı için bir çıkarma hareketi hazırlamağa ve gerekirse bunu uygulamaya karar vermiş bulunuyorum.

Bu harekatın amacı İngiliz anayurdunu Almanya'ya karşı savaş yürütecek bir üs olmaktan çıkarmak ve eğer zorunluk ortaya çıkarsa, İngiltere'yi tamamen işgal etmek.»

Aslında Führer daha son sözünü söylemiş değildir. Yalnız unutmamak gerekir ki Fransa'nın ateşkesi kabul etmesinden bu yana otuz gün geçmiştir. Bu otuz gün zarfında Lord Beaverbrook tarafından desteklenen uçak endüstrisi büyük adımlar atmıştır.

19 Temmuz akşamı Reichtag kürsüsünden bağıran Hitler, Churchill'e ateş

Yukarıda görülen fotoğraf Londra'nın üstten görünüşüdür ve Hitler'in casusları tarafından çekilmiştir. Hitler, İngiltere üzerine yoğun bir hava saldırısı yapmayı planlamaktaydı.

püskürtüyordu. O çekingen, harekata karar veremeyen Hitler gitmiş, gatih olduğu bilincine varmış bir Hitler gelmişti.

«İngiltere'den yalnızca bir tek ses işitiyorum. Bu ses halkın sesi değil politikacıların: Savaşa devam edilmelidir! Bu politikacılar kavganın sürmesinin ne demek olduğunu acaba tam olarak biliyorlar mı? Sanmıyorum. Savaşa devam edeceklerini, İngiltere yok olsa bile savaşı Kanada'dan sürdüreceklerini söyleyip duruyorlar. Bu sözlerle İngiliz halkının Kanada'ya taşınacağını söylemek istediklerine pek inanmıyorum. Belki de yalnızca savaşlarının devamından çıkarları olanlar oraya gideceklerdir. Korkarım ki halk İngiltere'de kalacaktır, ve... savaşa herhalde Kanada'daki uydurma liderlerin baktıkları gözle bakmayacaklardır.

İnanın bana, Baylar, bütün ulusları felakete sürükleyen bu türlü yüzsüz politikacı tipine karşı içimde derin bir tiksinti duymaktayım. Bu çeşit adamların aslında sarstığı bir yapıya son darbeyi indirmek için

İngiliz ordusu muhtemel bir Alman saldırısına karşı hazırlanıyor

kaderin beni seçmiş olduğunu düşünmek bana hemen hemen acı geliyor... Mr. Churchill elbetteki Kanada'da olacak ve savaşta en çok çıkarları olanların çocukları ve paraları oraya gönderilmiş bulunacak. Öte yandan milyonlarca insan büyük acı çekmeye başlayacak. Büyük bir Imparatorluğun yok edileceğini söylersem, Mr. Churchill herhalde bana birinci kere inanmalıdır, oysa bu İmparatorluğu hiçbir zaman yok etmek, dahası ona ziyan vermek bile, istememişimdir...»

Hitler'in amacı Churchill'e saldırmak, onu halkından ayırmak idi.

«Bu önemli dakikada başka yerlerde olduğu gibi, İngiltere'de de akıl ve sağduyuya bir daha başvurmayı vicdanım bakımından bir ödev sayıyorum. Lütuf denilen bir yenilmiş değil, akıl adına konuşan bir yenen olduğuma göre kendimi bu çağrıyı yapacak durumda sayıyorum.

Bu savaşın devamı için hiçbir neden göremiyorum.»

Bu söylevi burada noktalıyan Hitler on iki generale Reichtag'da Feld Mareşal asasını verdi. Ordu da Feld-Mareşalliğe terfi ettirilen dokuz general şunlardı:

Brauchitsch, Keitel, Rundstedt, Bock, Leeb, List, Kluge, Witzleben, Reichenau.

Hava kuvvetlerinden ise Feld-Mareşalliğe terfi ettirilen generaller şunlardı:

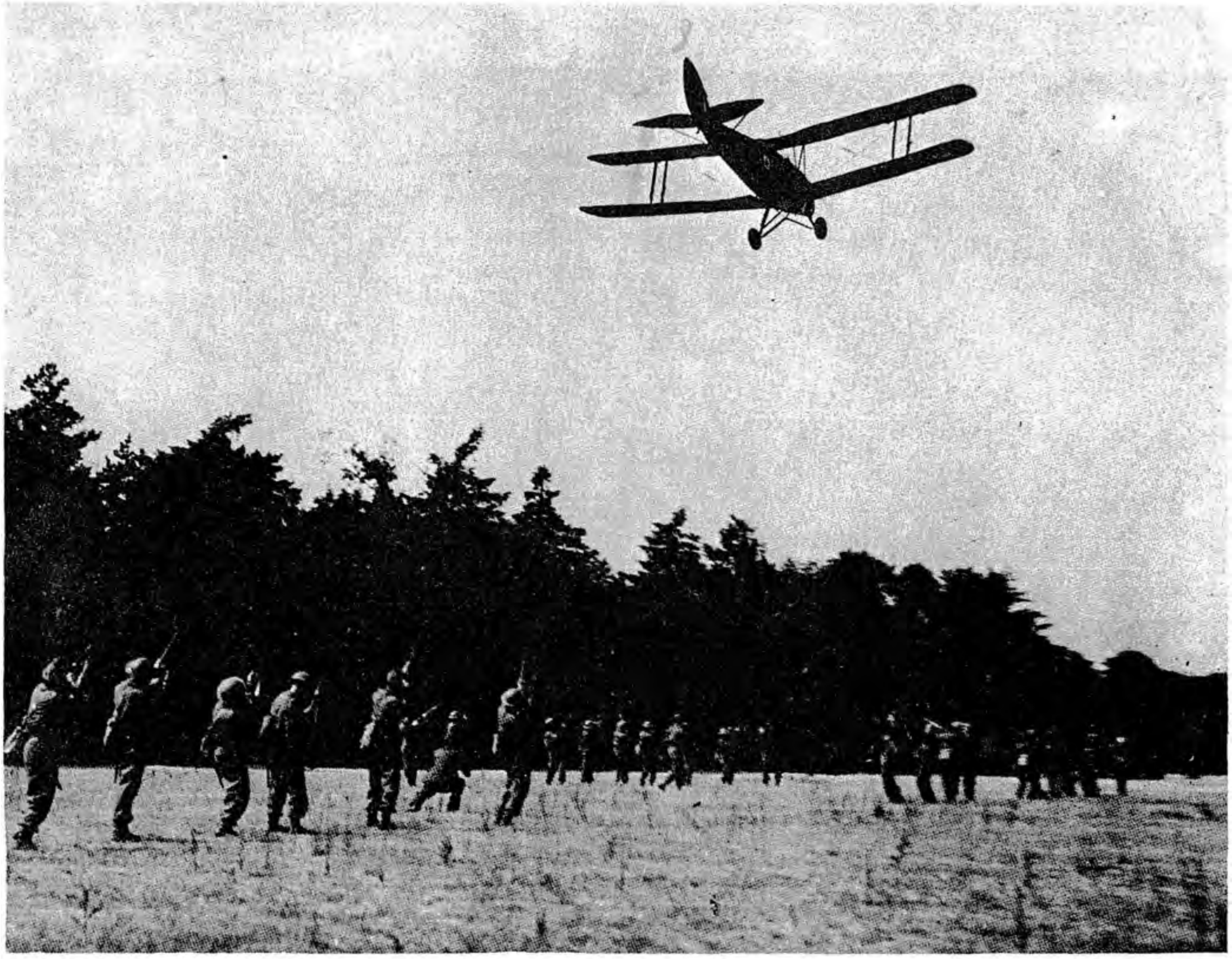
Milch, Kesserling ve Sperrle.

Hitler bu generalleri Feld Mareşalliğe yükseltmek geçmişte kendisine karşı en az üç kez darbe girişiminde bulunmuş olanları avucunun içine alıyordu. Göering'e ise Büyük Alman Imparatorluğu İmparatorluk Mareşali rütbesi verildi. Böylece diğerlerinin üstüne çıkmış oluyordu. Kendisine ise Demir Haç'ın Büyük Haç nişanı verilmiştir.

Bir saat sonra BBC Londra'dan yaptığı Almanca yayında, Ingilizlerin cevabını bildirdi: **HAYIR!**

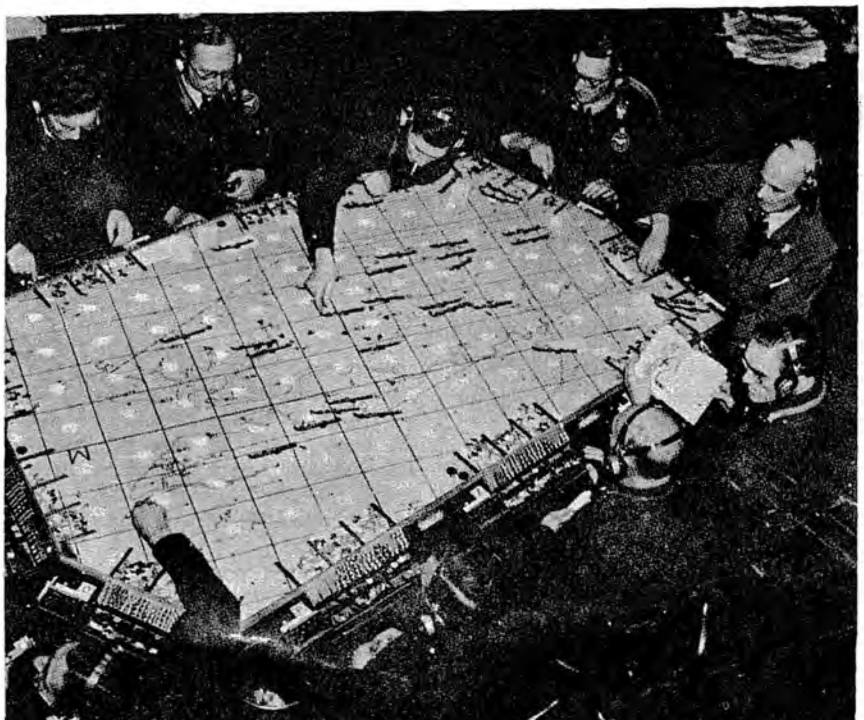
Ingilizler barış önerisini geri çevirmişlerdi.

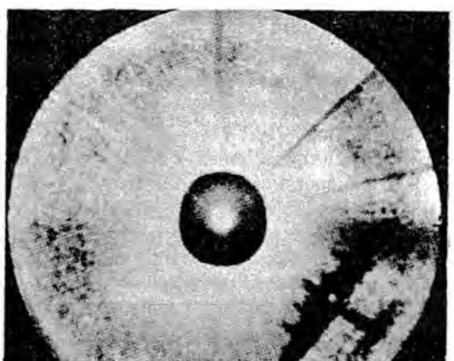
Aslında Hitler'in vermiş olduğu söylev Alman halkını Ingiltere'ye karşı savaşmak

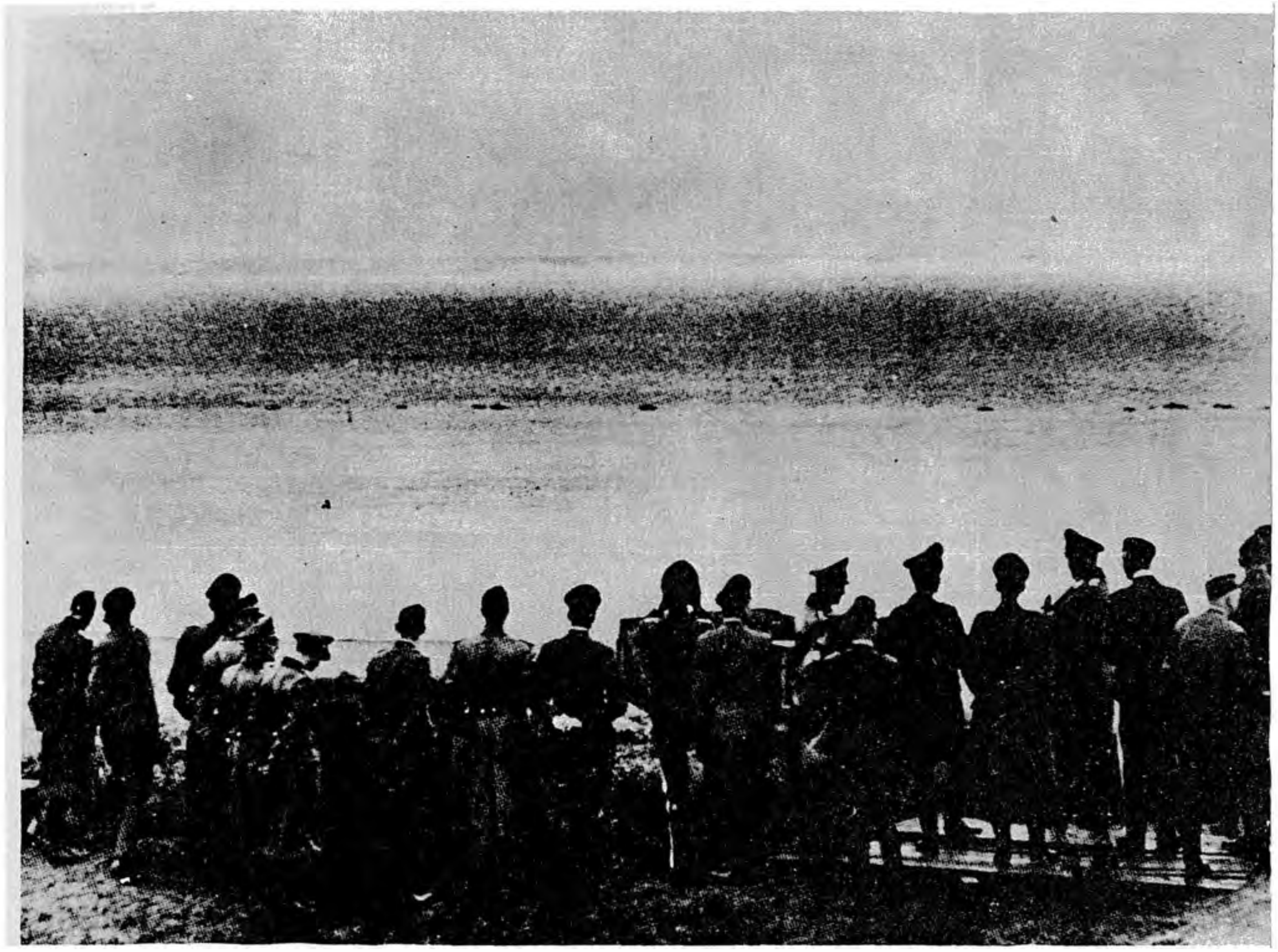

Sivillerin oluşturduğu gönüllüler bir uçağa atış talimi yaparlarken

İngiliz Savunma Bakanlığı bir Alman saldırısı karşısında daha etkili olabilmek için yoğun bir haberleşme örgütü kurdu. En küçük bir gelişme bile anında, yanda görülen Kraliyet Gözleme Merkezine iletiliyordu. Böylece İngilizler daha bilinçli bir savunma yapma olanağına kavuştular Altta ise bir İngiliz radarına giren Alman uçağı görülüyor.

Goering ve kurmay subaylar Kuzey Fransa kıyılarından İngiltere üzerine açılan atışı izliyorlar Almanlar Batı kıyılarını güvence altına almak için gözetleme noktaları oluşturdular Böylece bir saldırı karşısında önceden önlemler olabiliyorlardı.

bakımında bir manevra özelliği taşıyordu. Alman halkının artık bu durumda şöyle düşünmesi normaldi:

«Hitler İngiltere'ye barış teklif ediyor ve herhangi bir şart da ileri sürmüyor. Bu savaşın sürmesi için hiçbir neden görmediğini söylüyor. Savaş sürerse o zaman suç İngiltere'nindir.»

19 Temmuz söylevini Alman halkı yuttu ama Ingilizler yutmadı. Lord Halifax, Almanların önerisini 22 Temmuz'da radyoda resmen geri çevirdi. Söylenmesi kolay, ama yapması zor olan şey sonunda gelip çatmıştı işte.

27 Temmuzda Feld-Mareşal von Brauchitsch, Ordu Yüksek Komutanlığına ilk istilâ planını sundu. Plana göre istilaya 41 piyade tümeni, 6 zırhlı tümen, 3 motorize tümen, 7 paraşütçü tümeni ve Hava Kuvvetlerinin 22 tümeni katılacaktı.

25 Ağustos'tan sonra seçilecek olan bir günde «A» Grubu orduları 2 orduyu Manşın öte yakasına geçirecekti.

— Sağda Ostende ve Somme'da mevzilenmiş olan General Busch'un yönetimindeki 16. Ordu Ramsgate ve Hasting arasında çıkartma yapacaktı.

— Solda ise Somme ile Orne arasında kalan General Strauss'un emrindeki 9. Ordu Brighton ve Little Hampton arasında karaya ayak basacaklar ve bu arada Wight adasını işgal edecekler.

Gravesend-Reigate - Portsmouth arasındaki hat Rundstedt'in ilk gözüne çarpan hedefti.

Hemen ardından ya da bir süre sonra Mareşal von Bock komutasındaki «B» Grubu Orduları, von Reicherau yönetimindeki 6. Ordusunu Cherbourg üstüne gönderecekti. Bunlar Bristol üzerine yürüyeceklerdi. Bi kol ise Devon üzerine saldıracaktı.

Bu arada 9. Ordu North Downs bölgesinde bulunan düşman hatlarını zorlayacaktı. Bu ordu Reading bölgesinde Taymıs nehrini aşacak ve Londra'yı işgal edecekti. Mareşal von Rundstedt ve von Bock ikinci hedef olarak Kuzey Denizinden sarkan bir kolun Cloucester ve Severn'e çıkmasını öngörmüşlerdi.

Bu orduların harekatın başlangıcında Ingiltereye çıkarılmasından ve malzeme ikmali yapmaktan sorumlu olan Amiral Raeder, harekatın bu koşullarda başarısızlıkla sonuçlanacağını öne sürüyordu. Ellerindeki tüm gemiler ve özel işlerde kullanılan tüm deniz araçlarının bile bir araya gelmesi halinde yalnızca 13 tümenin taşınabileceğini öne sürüyordu.

Öte yandan denizciler von Brauchitsch'in planladığı gibi geniş bir kıyı üzerine çıkarma yapılmasını sakıncalı görüyorlardı. Korunmanın olanaksız olacağı konu-

Ağustos ayında İngiliz gönüllülerin oluşturduğu savunma kuvvetinin sayısı bir milyona yaklaşmıştı. Ancak bunların ne özel giysileri ne de yeterince silâhları vardı.

Çıkartma gününü bekleyen Alman ordusu Fransız kıyılarında çalışmalar yapıyor

sunda ısrar ederek Manş geçişinin sağlanması için Calais'nin tutulması gerektiği görüşünü öne sürüyorlardı. Halder ve Brauchitsch ise geniş bir kıyıya çıkartma yapılması konusunda ısrar ediyorlardı.

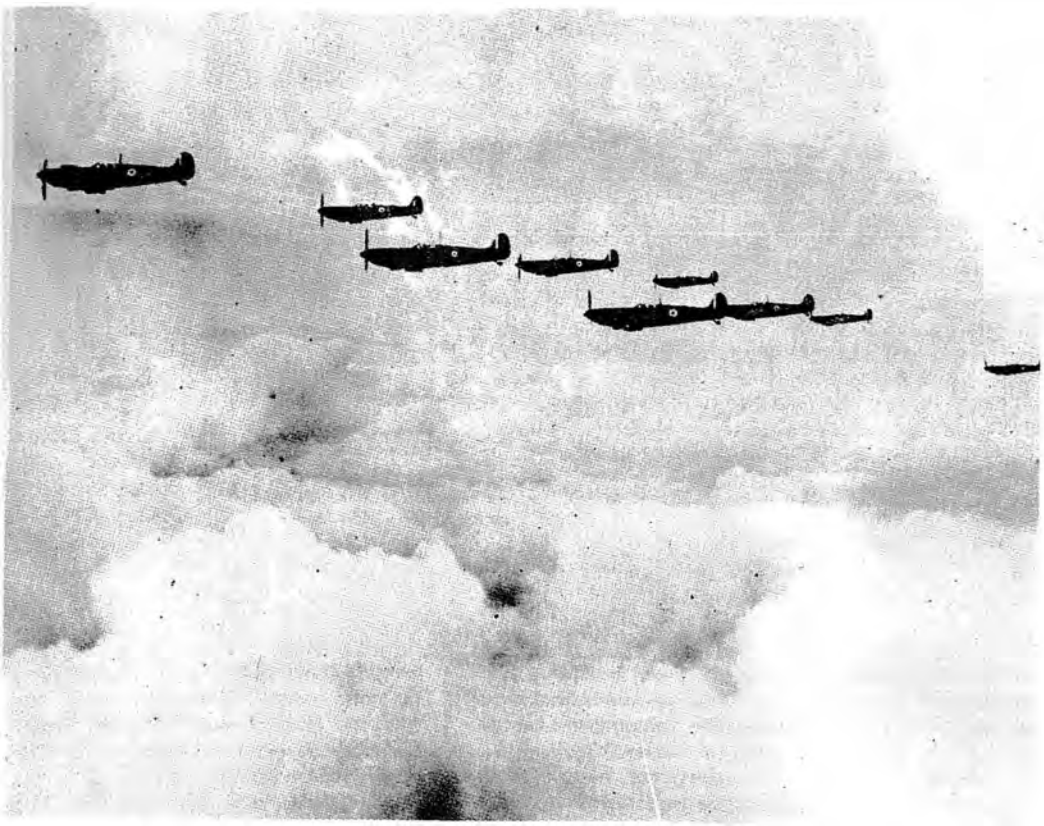
Sonunda bir anlaşma zemini bulundu. Cherbourg'dan harekata başlayacak olan 6'ıncı Ordunun harekata katılması engellendi. Bu arada sağ cenahın çıkış yerinin Ramsgate'ten Folkestone'a kaydırılması düşünüldü. 9. Ordunun hedefleri değişmeyecekti. Bunun üzerine 27 tümenle yetinilmek zorunda kalındı. 21 Eylül olarak saptanan istilanın ilk gününde 9'nun taşınması kararlaştırıldı. Bu arada İngilizlerin dikkatini dağıtmak için Norfolk kıyılarına karşı bir istila planlanmıştı.

Bu tür bir harekatta donanmanın topları ve Hava Kuvvetlerinin desteği yeterli olmayacağı için tanklardan yararlanılması düşünüldü. Bu amaçla 128 adet Mark III ve Mark IV tipi tank 8 metreye kadar suyun altında gidebilecek biçimde değiştirildi. Bu derinlikte basıncın 0,8 atmosfer olacağı hesaplandığından tüm delikler kalafatlandı ve deniz suyuyla temas edecek olan madeni yüzey pasa karşı korundu. Suyun yüzünde yüzen bir araç yardımıyla tankın ve içindekilerin oksijen gereksinmesi karşılandı.

41 Panzer tümeni komutanı Reinhart başkanlığında Sylt adası açıklarında yapılan denemelerde, bu denizaltı tankların kendilerine verilecek görevleri büyük bir rahatlıkla başaracakları görüldü. Bu arada Manş kıyılarına uzun menzilli toplar yerleştirildi. 280 mm'den 406 mm'ye kadar yerleştirilen 14 adet ağır topun menzili 39 ilâ 56 kilometre arasındaydı.

İşte savaşın başında Alman ve İngiliz kuvvetlerinin durumu buydu.

KARTAL SALDIRIYA HAZIRLANIYOR

610. Filo'ya ait Spitfire I uçakları savaş durumuna geçmiş halde. Az sonra güçlü Alman uçaklarıyla savaşacaklar.

İngilizler savaşın başlama tarihi olarak 10 Temmuz'u göstermektedirler. Alman Hava Kuvvetlerinin dizginleri o zamana kadar Hitler tarafından salıverilmemişti. Yalnızca Manş kıyılarında seyretmekte olan ticaret filolarına ya da harekatın muhtemel başlama bölgeleri olarak sayılan Güney İngiltere kıyılarında dolaşan gemilere saldırıyorlardı.

Almanlara göre İngilizler henüz Dunkerque'in yarattığı şaşkınlıktan kurtulamamışlar ve içinde bulundukları durumun vahametini anlayamamışlardı. Gerçeği bir an önce kavrayıp barış çağrısında bulunacaklarını sanıyorlardı. Bu arada, eğer kalmışsa, savunucuların uçaklarını biraz rahatsız etmek hoşlarına gidiyordu.

Fransa, Belçika ve Hollanda kıyılarındaki alanlarda bekleyen savaş ve bombardıman uçaklarının mürettebatı arasında bir heyecan fırtınası esiyordu. Hepsi de dinlenmişti. İngiliz gemilerinin Manş'ta dolaştıklarını ve limanların gündelik yaşamlarına devam ettiklerini görüyorlardı. Acaba savaşacaklar mıydı yoksa barış mı yapılacaktı? Ancak bu sorunun cevabı ne olursa olsun güçlü Alman Hava Kuvvetleri, Manş'ın İngilizlerin egemenliği altında olmadığını göstermeye kararlıydılar ve göstereceklerdi de.

Almanlara göre, pilotlarını bekleyen görev oldukça basitti. Açık havalarda bir İngiliz kıyı kenti olan Douvres'un falezleri, Luftwaffe'nin gözleme merkezleri tarafından seçiliyordu. Aynı zamanda sahilde demirlemiş olan gemiler, havuzun içinde çocukların yüzdürdüğü oyuncakları andırıyordu. Kolay hedeflere benziyordu bunlar. Birkaç taş attın mı batacak türdendi!

10 Temmuz günü Luftwaffe kendisine bir konvoy seçti.

Öğleyi az geçe bir ticaret konvoyu Douvres'un önünde seyrederken Hava Mareşali Dowding'e garip birşeyler döndüğüne dair haberler gelmeğe başladı. O zaman RDF olarak adlandırılan radar, Calais ardında çok sayıda uçağın toplanmağa başladığını haber veriyordu. Dunkerque'den sonra Hitler'in sakınliğini yitirip, kesin darbeyi vurmak üzere Londra üzerine büyük bir hava saldırısı yapacağı tasarlanıyordu. Ancak o güne kadar hiçbir şey olmamıştı.

Stanmore'da bulunan Savaş Komutanlığının ve bağlı merkezlerin haberalma

Hitler bir çıkartma için karar vermeğe çalışırken, İngiliz savaş endüstrisi kaybettiği zamanı kapamağa çalışıyordu.

salonlarına yerleştirilen masalarda çalışan **WAAF'a (İngiliz Hava Kuvvetleri'nin Yardımcı Kadınları)** bağlı kadınlar ellerindeki krupyi sopalarıyla uçak maketlerini büyük haritalar üzerinde belirli yerlere sürerlerken, bu hazırlığın Hitler'in büyük saldırısının belkide bir habercisi olduğu düşünülüyordu.

II'nci Grubun başında bulunan Yeni Zellandalı Mareşal Keith Park tetikte beklemeğe başladı. Zira komutası altında 200 adet Spitfire ve Hurricane uçağı vardı. Bu da İngiltere'nin elinde bulunan kullanılmağa hazır uçaklardan üçte birini oluşturuyordu. Altı Spitfire ve on üç Hurricane filosu. Park en küçük bir hatasının ülkesini birkaç saat içinde savaşı kaybetmiş bir duruma sokabileceğini biliyordu. Bu nedenle karşı taraftaki hazırlığın İngiltere'ye yöneltilen büyük bir saldırı değil de, bir ticaret konvoyuna karşı yapılan küçük çaplı saldırı olacağını anlayınca, karşılayışı daha ölçülü oldu. O anda çevrede görev uçuşunda bulunan 32. Filodan 6 Hurricane ve 11., 74., 64. ve 56. filolardan oluşan 20 Hurricane ve Spitfire bölgeye doğru gittiler.

Ama İngilizler daha o bölgeye gelmeden, ticaret konvoyu Almanların saldırısına uğradı. İlk altı uçak bölgenin üzerine geldiklerinde oldukça sinir bozucu bir manzarayla karşılaştılar. Konvoyun etrafını saran 70'e yakın gamalı haçlı uçak, bir peteğin çevresinde dolaşan arıları andırıyordu. Hurricane'ler yardım gelmesini beklemeden saldırıya girdiler. 70'e karşı 6.

Ötekilerin gelmesine kadar Hurricane'ler, Almanları savunma biçimi almağa zorlamışlardı. Bir silindiri andırıyorlardı. En üstte Messerschmitt 109'lar, ortada Dornier 17'ler ve en altta da Messerschmitt 110'lar.

Yardıma gelenlerin arasında bulunan 74. filodan 8 adet Spitfire'ı, 4 bin metreye, Almanların teşkil ettikleri savunma hatlarının aşağı yukarı 300 metre üstüne çıktılar. Sonra birden silindiri andıran savunmanın ortasına dalışa geçtiler. Silindirin altına geldiklerinde Spitfire'lerin çoğu cephanesini tüketmişti. Bu orada küçük tonajda bir gemisini yitiren ticaret konvoyu yoluna devam ediyordu.

Ancak Luftwaffe 4 uçağını yitirmişti. İngilizlerin kaybettiği uçak sayısı ise 3'tü. Bir günde üç uçağın yitirilmesi İngilizler için artık pek önemli değildi. Zira Beaverbrook fabrikalarından haftada 100 adet yeni uçak çıkmoğa başlamıştı. Fakat bu üç adet uçağa bir hafta önce kaybedilen 15 uçak da eklenince durum vahimleşiyordu.

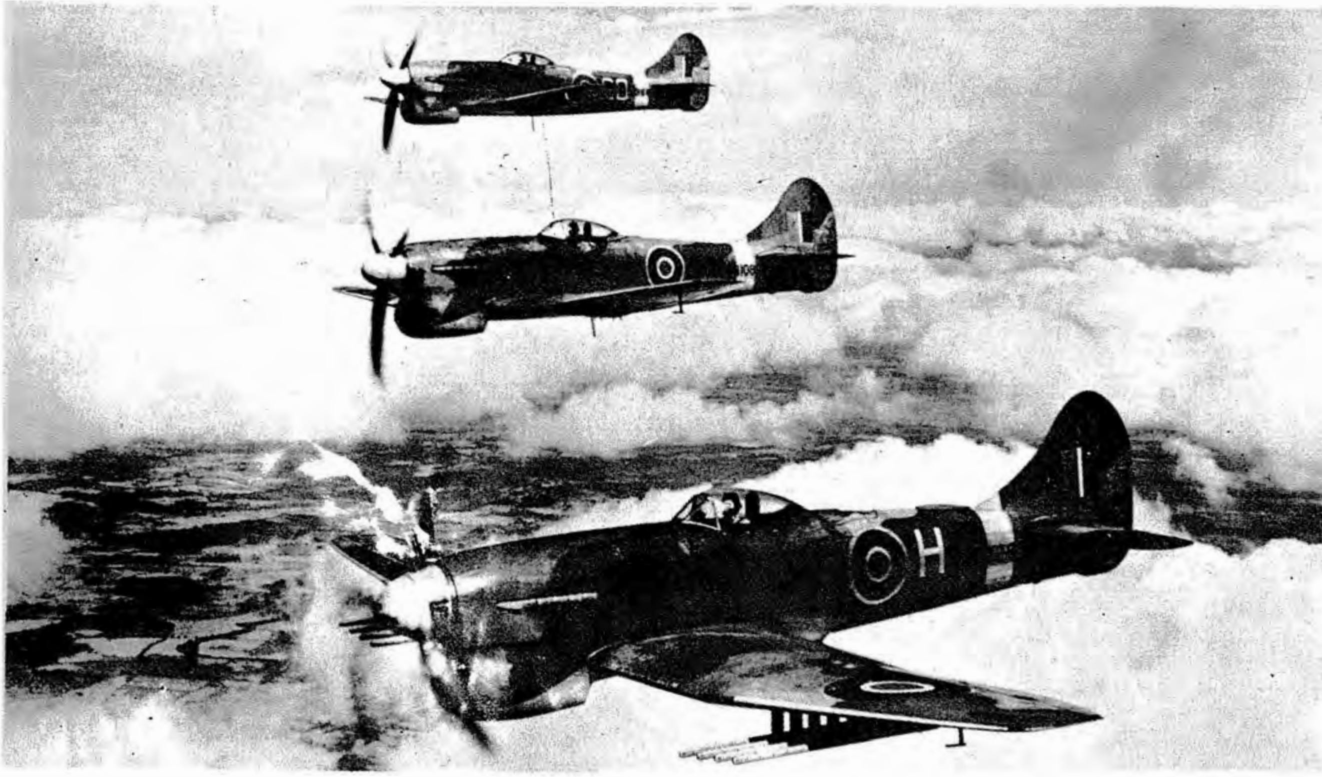
Dowding'in endişesi artmıştı. Eğer Almanlar fabrikalar, radar istasyonları, havaalanları ve Londra'ya karşı bir harekatı girişirlerse sonları ne olacaktı? Eğer bir hafta içinde havada, korada ve fabrikalarda oluşacak olan zararlar hesaplanmağa başlanırsa İngiltere'nin sonu hiç de iyi gözükmüyordu.

Luftwaffe'nin ilk günkü saldırısı bazı sorunlar doğurmuştu. Deniz ticaret filoları ya yalnız başına Alman saldırılarına karşı bırakılacak ya da Alman uçaklarına saldırıya geçilecekti. Ama geleceği düşünmek zorundaydılar Dowding bu durum üzerine Deniz Kuvvetlerine haber göndererek ileride ticaret konvoyların korunmasının güçleşebileceğini bildirdi.

Savaşın ikinci günü, yani 11 Temmuz'da, gün doğar doğmaz İngilizler için sorunlar başladı. Bu kez saldırı sırası Mareşal Sperrle'nin emrinde bulunan ve Kuzey Fransa'da üslenmiş 3'üncü Luftflot'te idi.

Stuka'lar bu kez Lyme koyu etrafından dolaşan bir konvoya saldıracaklardı. 10 adet Junkers 87 (kısaltılmışı Ju.87) ve 20 tane Messerschmitt 109 (kısaltılmışı Me.109) Cherbourg yakınlarından havalandılar. II. Gruptan 3 Hurricane düşmanı engellemekle görevlendirildi. Bu orada kendilerine yardımcı olarak 6 Spitfire gönderildi.

Hurriconeler kendilerinden 7 kez daha kalabalık olan Me.109'ların üzerine saldırdılar. Üçünden biri hemen sof dışı kaldı. Spitfire'lar ise üç kayıp verdiler. Al-

İngiliz uçakları görev uçuşunda. Bu görev uçuşları sırasında aldıkları bir emirle Alman uçaklarının üstüne giderlerdi.

manlar bir Stuka kaybetmişlerdi. Konvoy ise sağ salim yerine ulaşmıştı.

Henüz kendilerine uçma izni verilmeyen pilotlar ise üslerinde büyük bir heyecanla düşmana karşı çıkacakları günü bekliyorlardı. Masaların ardında oturan komutanlara ve yüksek rütbeli subaylara karşı çıkıp duruyorlardı. Neden ellerinde birçok uçak varken, kalabalık düşmanın üzerine az uçak gönderdiklerini anlayamıyorlardı. Bu heyecanlı pilotlardan bir bölümü 609'uncu Filonun günlüğüne şunları yazmışlardı:

«Pilotlar Portland üzerine güçlü bir biçimde gelen Alman uçaklarına karşı az miktarda uçağın gönderilmesinin yararsızlığını acı bir biçimde anlamışlardır. Görev uçuşlarından alınıp, kalabalık düşman filolarının üzerine gönderilmeleri bile, ne denli savaşçı olurlarsa olsunlar, pilotların moralini anında bozmaktadır. Bu durumda Ingiliz avcı uçakları düşman bombardıman filolarını etkisiz durumda bırakmak yerine savunmaya geçmiş bulunmaktadırlar.»

Durumdan habersiz olan İngiliz halkı ise pilotlarının ona karşı bir biçimde Almanlarla savaştıklarını duyunca, kelimenin tam anlamıyla, **«zevkten dört köşe oluyorlardı.»** Halbuki hiç biri Ingiliz uçaklarının çok daha kalabalık bir biçimde Almanlara karşı geleceklerini bilmiyorlardı.

14 Temmuz günü, Almanların bu tür saldırılarından sonra, Douvres'dan yapılan bir radyo röportajı sonucunda halk, **RAF'ın (Ingiliz Hava Kuvvetleri)** az sayıda pilotla Almanlara kafa tuttuğuna iyice inandı. Niteliğin niçeliğe galip çıktığını görünce içlerine iyice güven gelmişti. Spiker Charles Gardner mikrofonda avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

«...Şimdi Almanlar konvoyun üzerine pike yapıyorlar. Bir... iki... üç... dört, beş... altı... yedi Alman uçağı görüyorum, Bir tanesinin hedefe yaklaştığını görüyorum... Bombasını bıraktı... Gemiye isabet etti... Hayır! Iskaladı! Gemilerden hiçbiri vurulmadı. Işte bir düşman uçağı dumanlar çıkararak gökten aşağıya süzülüyor...

Uçakları gözle birkaç saniyeden fazla izlemek olanaksız. Görülen tek şey her yanda dolaşan, dönen uçaklar... Şurada dört tane var. Silâh sesleri duyuluyor... Makineli tarakası bu... Bir uçağı görüyorsunuz izlemeğe kalkışıyorsunuz, ama boşuna. Biraz sonra gözden kayboluyor...

Şu sırada tam üstümüzde birbirleriyle kıyasıya mücadele ediyorlar... Sayıyorum... dört, beş... altı tanesi birbirini izliyor. Dinleyin bakın! Makinelilerin sesini duyuyor musunuz? Duyuyor musunuz?... Bir, iki, üç, dört, beş altı... O ne!? Bir tanesi diğerinin peşine takıldı. Tamam işte!. Gidiyorlar... Evet, kazandık. Geldikleri yere dönüyorlar. Kaçıyorlar... Hah haa!... Kaçıyorlar işte. Uç tane Spitfire'ın, üç tane Messerschmitt'i izlediğini görüyorum...

Ah! Sevgili dinleyiciler! Burada olsaydınız da nasıl kaçtıklarını görseydiniz. Şu Messerschmitt'leri görseydiniz... Tamam işte harika bir manzara Bir tane Spitfire, iki Messerschmitt'in peşine takıldı... Vuracak onları...

Tamam! Sevgili dinleyiciler! Vurdu onları! Hayatımda bu kadar iyi başarılmış bir iş görmedim!... RAF'ın çocukları bir harika!»

Hava savaşlarının İngiltere kıyıları üzerinde yapılması ve bunların canlı olarak radyodan iletilmesi üzerine bunların plağa kaydedilmesi düşünüldü. Bir kısım halk bunların aynen maç anlatan spikerlerin seslerine benzediği için, karşı çıktı. Ancak futbola çok büyük ilgi gösteren İngiliz halkının önemli bir bölümü, bu denli hayati bir sorunu, maç dinler gibi izlemekten zevk alıyordu.

Ancak hava savaşlarından uzakta tutulan pilotların önemli bir bölümü için, bu yayınlar sinirlerini daha çok gerginleştirmekten başka bir işe yaramıyordu. **«Neden biz de gitmiyoruz?»** Işte filo karargahlarında en çok sorulan bu soruydu.

Alman pilotları ise karargahlarında hayatlarından memnundu. Gördükleri zayıf direnme sonucunda RAF'ın fazla dayana-

İngiliz uçakları bir Alman filosuna karşı saldırıya hazırlanıyorlar. Bulutların üzerinden giderek düşmanı avlamağa çalışıyorlar.

mayacağına karar vermişlerdi. Ancak aralarında bulunan bazı gözü dönmüş pilotlar ise en küçük kayıpları bile kendilerine yediremiyorlardı. Alman pilotlarının en cesurları ise bizzat Hermann Göering tarafından mükafatlandırıldıklarını bildikleri için tam bir avcı görünüşüyle düşmanın üzerine saldırıyorlardı. Bu onlar için bir spordu sanki. Aralarında bir yarış başlamıştı. Daha fazla düşman uçağı düşürmek için çabalıyorlardı. Bu nedenle çoğu kez, düşman uçağı düşüremem kaygısıyla, onurlarına verilen şölenlere gitmekten vazgeçiyorlardı. Bir keresinde Werner Mölders düşürdüğü kırkıncı uçağın onuruna bir şölene davet edildi. Ancak hemen ardından düşürdüğü uçak sayısı bakımından ikinci gelen Adolf Galland'ın yokluğundan yararlanarak kendisini geçeceği kuşkusuna kapıldığı için, üsten uzaklaşacağı üç gün sırasında onunda izne çıkmasını sağladı. Böylece birinciliği kaptırmamış olacaktı.

Ancak sayıca üstün olmalarına rağmen Alman pilotları kısa bir süre sonra İngilizlerin karşısında yeteneklerini çok iyi kullanmaları gerektiğini öğrendiler. Galland **«Messerschmitt'lerimizle Sonuna Kadar»** adlı yapıtın da bu durumu çok iyi açıklamaktadır:

İngilizlerin birçok pilotu Almanlarla dişe diş mücadele ediyordu. Yanda görülen Yüzbaşı A.G. «Sailor» Malan 35 Alman uçağı düşürme başarısına ulaşmıştı.

Alman istihbarat subayları Kuzey Fransa kıyılarına sıralanmış olan gözleme istasyonlarını kontrol ediyorlar.

Almanların ençok düşman uçağı düşüren pilotu Albay Adolf Golland'ı (solda). İngiltere savaşı sırasında 57 düşman uçağını düşürmüştü.

İngiliz uçakları tarafından vurulan bir He. 111 tipi Alman uçağı İngiltere'ye düşünce mürettebatı savunma örgütlerine esir olmuş.

«Ingiliz pilotlarla her karşılaşma yeteneklerin sonuna değin kullanılması zorunluluğunu doğuruyordu... Teknik olarak bizden çok aşağılarda olmalarına rağmen İngiliz pilotlarının cesaretle ve inatla savaşmaları takdir edilecek bir durumdu. Bu kritik anlarda ülkelerini zafere götürdüklerini tartışmasız kabullenmek gerekir.»

Teknik olarak aşağıda olmaları, Spitfire'lara göre çok daha ağır olan Hurricanne'lerin sayısının, birincilerden fazla olması anlamına geliyordu. Üstelik 1940 temmuzunda Hurricane'ler Me. 109'lara oranla çok daha geriydi. Winston Churchill bu durumu şöyle özetliyor:

«Alman uçakları bizimkilere oranla daha hızlıydı ve çok çabuk tırmanıyorlardı. Bizimkiler ise daha kıvrak ve iyi silâhlandırılmıştı.»

Sayıca kabarık olmalarına karşın Luftwaffe'nin verdiği kayıplar da az değildi. İngiltere Savaşının ilk 9 gününde Almanlar 61, İngilizler ise 28 uçak kaybetmişlerdi. Ama savaşın 10'uncu gününde yani 19 Temmuz'da RAF için zor günler başladı. O günkü hava savaşının sonucunda 8 Defiant'dan oluşan bir Ingiliz filosu 6 uçağını yitirdi. Almanlar ise yalnızca iki uçak kaybettiler.

O sabah West Malling'den gelen 9 adet Defiant, Dauvres yakınlarındaki Hawkinge alanına indi. Saat 12'yi biraz geçe emir geldi: Folkestone'un bin 500 metre güneyinde bir keşif uçuşu. Keşif uçuşu fazla uzun sürmedi. Güneşi arkalarından alan ve 3 bin metreden dalışa geçen Me. 109' ların sayısı 20 idi. Bir kaç dakika içinde 5 Defiant denizin karanlıklarına gömüldüler. Altıncısı ise kayalıklara düştü.

Beaverbraok'un aldığı karar gereğince düşen uçakların yenilenmesi için filoya yeniden 7 Defiant.gönderildi. Ancak bir gün sonra 141. Filo yeniden İskoçya'ya döndü. Büyük ümitlerle geldikleri kuzeyden, geride 6 uçak bırakarak dönüyorlardı. Zira bunları kullanacak kimse kalmamıştı.

Temmuz ayı akıp geçtikçe, Luftwaffe'ın pilotları zafere iyice inanmağa başlamışlardı. Zira hiçbiri RAF'ın bu kayıpları telafi edeceğine olanak vermiyordu. Bu kanılarına gittikçe daha az sayıda Spitfire ve Hurricane ile karşılaşmalarında varıyorlardı. Bu arada kendilerini zafere daha yakın hissetmelerine yol açan bir neden daha vardı. Manş denizindeki ticaret konvaylarının sayısında gözle görülür bir azalma vardı. Eğer bu denli kısa bir sürede Ingilizlere Manş Denizi'ni yasakladılarsa, bir çıkartma olasılığında büyük bir direnme ile karşılaşmayacakları açıktı. Aslında çok yerinde ve mantıklı bir düşünceydi bu. Ancak herşey mantık kuralları içinde oluşmayacaktı.

Manş'ın öte yakasında, sıcak yaz günlerinde, savunmada kalanlar, kendilerini bekleyen tehlikeden haberdardılar. 23 Temmuz'da Luftwaffe'nin kaybettiği uçakların sayısı 85'e, RAF'ınkiler ise 45'e yükselmişti. Ancak ne Park ne de Dawding durumun iyi görüntüsüne aldanmıyorlardı. Almanların o anda yalnızca tırnaklarını

İngiliz pilotları bir dinlenme anında. Pilotların yaş ortalaması genellikle 20 dolayında idi.

gösterdiklerini biliyorlar, tam bir saldırıya geçtiklerinde ise İngiltere'nin başına neler gelebileceğini tahmin edebiliyorlardı. Manş geçici olarak İngiltere'ye yasaklanmıştı. Bu durum 25 Temmuz'daki olaylarla kendisini daha fazla gösterdi.

Taymıs ağzındaki ve Pas de Calais dolaylarındaki konvoyların 2. Luftflotte tarafından saldırıya uğradığının ertesi günü, avcı uçaklarıyla güçlendirilmiş 60'a yakın ağır bombardıman uçağı çoğunluğu kömür taşıyan 21 gemilik bir konvoya karşı hücuma geçti. Sürekli dalışlar ve etkili atışlar sonucunda gemilerden 5'i kısa bir sürede battı, altısı ise hasara uğradı. Almanların Manşa hâkim olduklarını göstermek için de bir hücumbot filosu da saldırıya geçmişti. Akşama doğru bu hücumbotlar hasara uğramış üç gemiyi batırdılar.

Ayın 27'sinde Alman uçakları Douvres'da 2 destroyeri batırıp birini de ağır biçimde hasara uğratınca, İngilizler daha da karamsarlığa saplandılar. Ayın 29'unda Douvres'de demirlemiş olan destroyerlerden biri daha batırılınca, bu liman yerine Porsmouth destroyerlerin demirlenmesi için seçildi. Böylece biraz daha güvenceli bir limana kavuşulmuş olunuyordu.

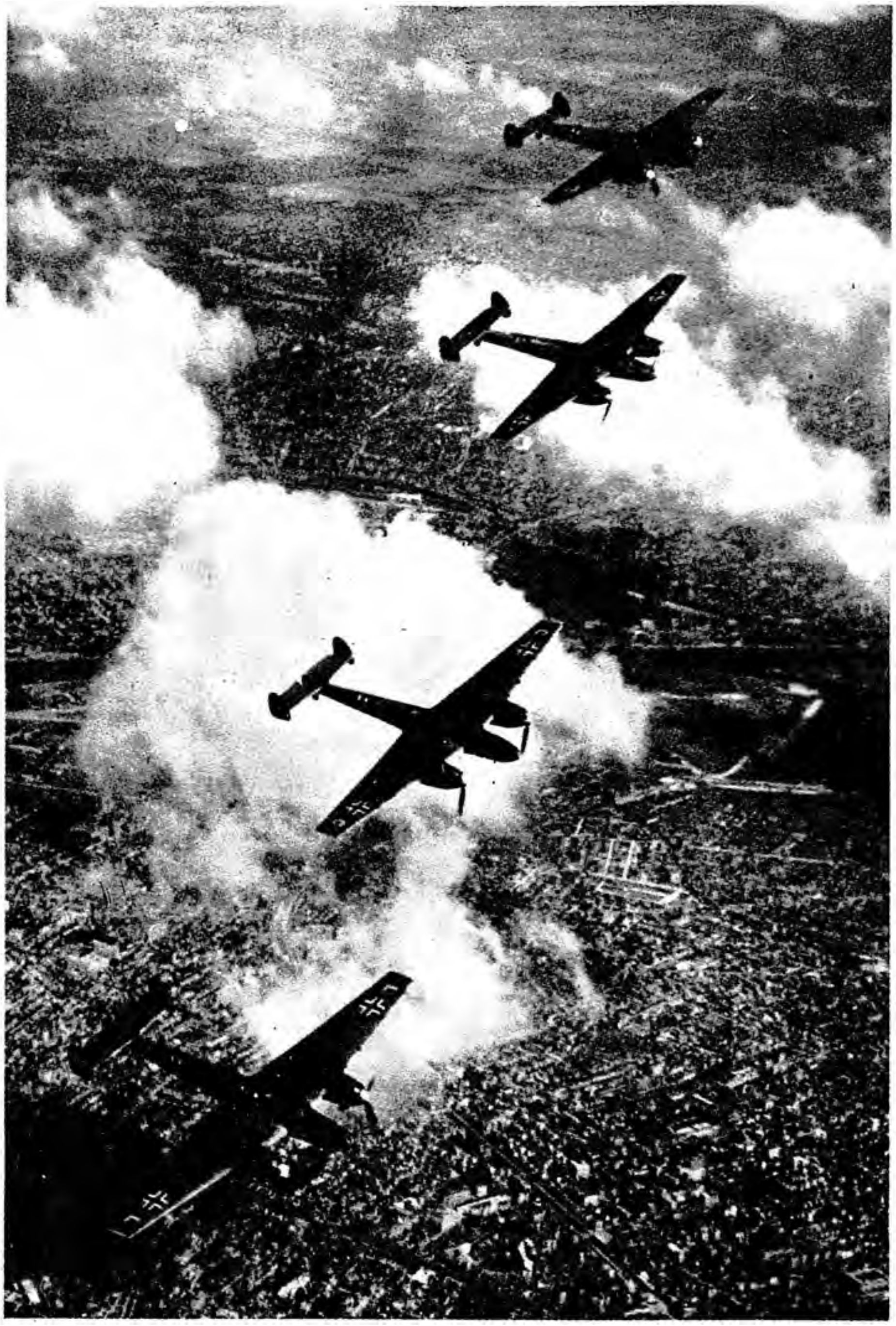
Çıkartma yapılsın ya da yapılmasın Manş ve Güney İngiltere semalarının hâkimiyeti Almanlar'ın barış için elde etmeğe önem verdikleri bir sonuçtu. Bu ilk saldırılar sonucunda Luftwaffe'nin elde ettiği başarılardan hoşnuttu. RAF İngiltere'yi kurtarmak için giriştiği ölüm-kalım savaşının başladığını biliyordu. Alman pilotları ise etkili bir saldırıya geçecekleri günü bekliyorlar ve bunları yalnızca bir başlangıç olarak nitelendiriyorlardı.

30 Temmuz'da Hitler Göering'e Hava Kuvvetleri'nin çok kısa bir süre sonra girişilecek olan saldırı için hazır olmasını bildirdi. Genelkurmayca bu harekata **«Kartal Saldırısı»** adı verilmişti. Hitler'e göre Luftwaffe «düşman uçaklarını, üslerini ve cephane merkezlerini yok etmeli ve RAF'a uçak sağlayan fabrikaları kökünden kazımalıydı.»

Artık dünyanın en korkunç hava saldırısını başlatması için Hitler'in iki dudağının arasından **«Adler Tag» (Kartal'ın Günü)** sözcüklerinin çıkması yeterliydi.

İngiltere ise Hitler'in bu sözcüklerinden habersizdi. Başkente yönelen korku göz önünde tutulursa, Londra'da hayatın eskisine oranla fazla değişmediği açıkça görülürdü. 3 Ağustos günü RAF kendi adamlarından oluşturduğu bir kriket takımıyla Londralı itfaiyecilere karşı bir maç düzenlemişti. Aynı gün ilk kez bir deniz uçağı İngiliz yolcularını Yeni Dünya'ya taşıdı. «Clare» adlı bu uçağın başarısı aslında Yeni Dünya'nın, karmakarışık Eski Dünya'ya daha fazla uzak kalamayacağının bir simgesi olarak yorumlanabilir.

8 Ağustos günü «Clara» bir grup Amerikalı pilotu İngiltere uçak yapımı ve tamiri konusunda yardım için getirirken, Göering ve generalleri «Kartal'ı görüşmek için Karinhall'da toplandılar. Sigaraların

Yan sayfada görülen afişte «İyi Dayanın» kelimeleri yer almaktadır. Winston Churchill'in kararlı ve sert yüzü İngilizlere bir buldog köpeğini anımsatıyordu. Bu köpek onlar için dayanışmanın bir simgesiydi.

Göring tüm ümidini çok ağır uçaklar olan Me. 110'lara bağlamıştı. Ancak bunlar İngiliz avcıları karşısında çok ağır kalıyorlardı.

ve konyağın yardımıyla Göering ve Hava Komutanları savaşın kazanılması şartını ancak Güney Ingiltere göklerinin ele geçirilmesiyle ve 4 gün süreyle iyi bir havanın bulunmasına bağladılar. Üstelik 8 Ağustos günü bu iyimser görüşleri doğrulayacak bir biçimde akıyordu.

O gün Deniz Kuvvetleri karanlıktan yararlanıp fazla zayiat vermemek için 25 gemilik bir konvoy hazırlamıştı. Temmuz ayındaki saldırılardan sonra Deniz Kuvvetleri, gemilerini korumak için çok daha fazla önlemler almıştı. Konvoylar balonlar ve uçaksavarlı destroyerlerle korunuyordu.

Ancak düşman boş durmamış ve Deniz Kuvvetlerinin bilmediği bir şeyi yapmıştı. Wissant'a yerleştirdiği bir radar yardımıyla Douvres'a kadar olan bölgedeki tüm hareketleri izleme olanağına kavuşmuştu.

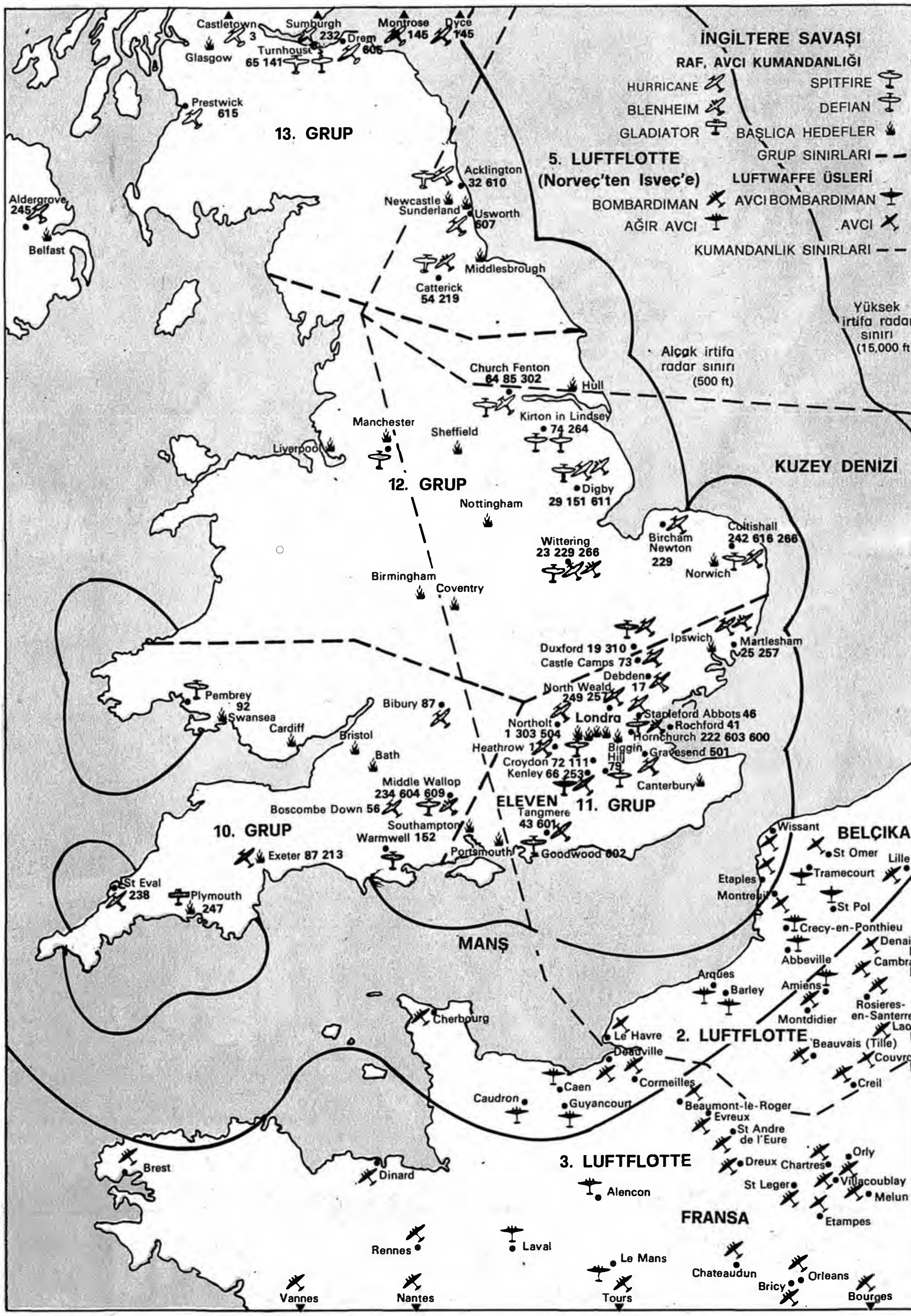
Fransa kıyılarına yerleştirilen üslerden çıkan hücumbotlar ve torpidobotlar büyük bir hızla ilerlemeğe başladılar. Günün doğmasına yakın 3 gemiyi batırmışlar, ikisini de ağır yaralamışlardı. Öğlenleyin de konvoydan geriye kalanlar Wight adası açıklarında Luftwaffe'nin saldırısına uğradılar.

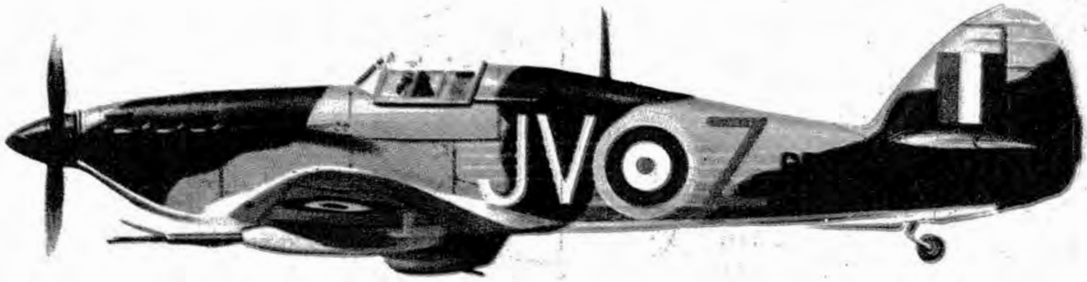
80'den fazla uçakla Stukalar iki kez saldırıya geçtiler. Bu Ju. 87 filolarına eşlik eden avcı uçaklarının sayısı ise, Ju. 87'lerin üç katı idi. Luftwaffe Avcı Komutanlığına (Fighter Command) açıkça meydan okuyordu: «Gelin cici gemilerinizi koruyun da, hesaplaşalım» diyorlardı sanki. Sanki Spitfire ve Hurricane'lerin işini savaşın sonundan önce bitirmeye çalışıyorlardı.

10. ve 11. Gruptan 7 filo havalanma emri aldı. Hurricane'lerin kumandanı J.R.A. Peel, üzerlerine saldırdıkları Stukaların önce küçük birer noktayı andırdıklarını gördü. Üzerlerine doğru gittikçe bu noktalar büyüyordu.

«Dikkat, Me. 109'lar!» İngiliz pilotları kendi uçaklarından daha ağır ve yavaş

HOLDING THE LINE!

İNGİLTERE SAVAŞI
RAF, AVCI KUMANDANLIĞI
HURRICANE
SPITFIRE
BLENHEIM
DEFIAN
GLADIATOR
BAŞLICA HEDEFLER
GRUP SINIRLARI
5. LUFTFLOTTE
(Norveç'ten Isveç'e)
LUFTWAFFE ÜSLERİ
BOMBARDIMAN
AVCI BOMBARDIMAN
AĞIR AVCI
AVCI
KUMANDANLIK SINIRLARI
Yüksek irtifa radar sınırı (15,000 ft)
Alçak irtifa radar sınırı (500 ft)
KUZEY DENİZİ
13. GRUP
12. GRUP
11. GRUP
10. GRUP
ELEVEN
Castletown 3
Sumburgh 232
Montrose 145
Dyce 145
Drem 605
Turnhouse 65 141
Glasgow
Prestwick 615
Aldergrove 245
Belfast
Acklington 32 610
Newcastle
Sunderland
Usworth 607
Middlesbrough
Catterick 54 219
Church Fenton 64 85 302
Hull
Kirton in Lindsey 74 264
Manchester
Sheffield
Liverpool
Digby 29 151 611
Nottingham
Wittering 23 229 266
Bircham Newton 229
Coltishall 242 616 266
Norwich
Birmingham
Coventry
Ipswich
Martlesham 25 257
Duxford 19 310
Castle Camps 73
Debden 17
North Weald 249 257
Londra
Stapleford Abbots 46
Rochford 41
Hornchurch 222 603 600
Northolt 1 303 504
Heathrow 1
Croydon 72 111
Kenley 66 253
Biggin Hill 79
Gravesend 501
Canterbury
Pembrey 92
Swansea
Cardiff
Bibury 87
Bristol
Bath
Middle Wallop 234 604 609
Boscombe Down 56
Southampton
Warmwell 152
Portsmouth
Tangmere 43 601
Goodwood 602
Exeter 87 213
St Eval 238
Plymouth 247
MANŞ
Wissant
BELÇIKA
St Omer
Lille
Tramecourt
Etaples
Montreuil
St Pol
Crecy-en-Ponthieu
Denain
Abbeville
Cambrai
Arques
Barley
Amiens
Rosieres-en-Santerre
Montdidier
Laon
Cherbourg
Le Havre
2. LUFTFLOTTE
Deauville
Beauvais (Tille)
Couvron
Caen
Cormeilles
Creil
Caudron
Guyancourt
Beaumont-le-Roger
Evreux
St Andre de l'Eure
3. LUFTFLOTTE
Brest
Dinard
Dreux
Chartres
Orly
Villacoublay
Melun
St Leger
Alencon
FRANSA
Etampes
Rennes
Laval
Le Mans
Chateaudun
Orleans
Bricy
Vannes
Nantes
Tours
Bourges

HAWKER HURRICANE IID

Tipi: Tek kişilik avcı uçağı.

Motoru: Bir adet 12 silindirli, bin 280 beygir gücünde Rolls-Royce Merlin xx motoru

Silâhı: Kanatta 2 adet 40 mm'lik Rolls-Royce topu ya da 2 adet Vickers Type S topu ve 2 adet 7,7 mm'lik Browning tipi makineli tüfek.

Hızı: 6 bin 235 metrede saatte 518 kilometre.

Tırmanma hızı: Dakikada 832 metre.

Tırmanma süresi: 6 bin 96 metreye 12 dakika 24 saniyede.

Etki alanı: 676 kilometre, yedek tanklarla bin 448 kilometre.

Tırmandığı yükseklik: 9 bin 784 metre.

Ağırlığı: 2 bin 517 kilo boş, 3 bin 674 kilo dolu.

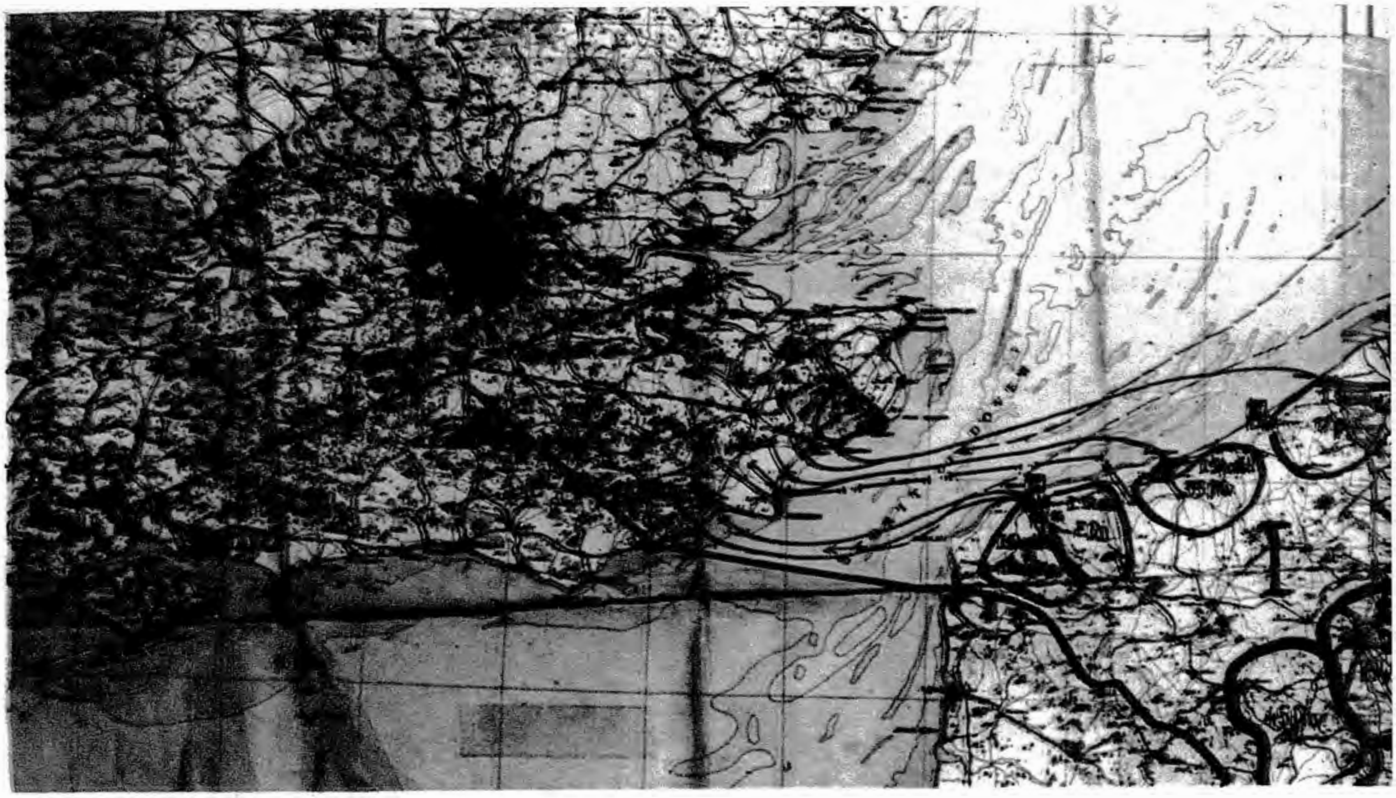
Kanat açıklığı: 12,19 metre.

Uzunluğu: 9,75 metre.

Yüksekliği: 4 metre.

Kanat alanı: 23,97 metrekare.

olan Alman bombardımanlarının üzerlerine saldırdıklarında, bu kez Alman avcı uçaklarının hedefleri haline geldiklerini gördüler. Avcıyken, av durumuna düşmüşlerdi. Stukaların koruyucu melekleri gibi dolaşan Me. 109'ların pilotları, güneşi arkalarına alıp dalışa geçtiklerinde neler olacağını tahmin edebiliyorlardı. Birkaç saniye içinde İngilizlerin kuyruklarına takılmışlar ve onları saldırıdan vazgeçtirip, kendilerini savunma durumunda bırakmışlardı. Peşine 2 tane Me. 109'un takıldığı komutan Peel raporunda şöyle diyor:

«Düşman uçakları arkamızda dolaşıp duruyor, dalışlar yapıyorlardı. İçlerinden birine 5'er saniyeden iki kez makineliyle ateş ettim ve bir an sonra denize gömüldüğünü gördüm. Daha sonra peşime takılan ötekini yakaladım ve tam geri dönerken vuruverdim.»

Ama bu kez düşürülme sırası Peel'e gelmişti. Düşman kıyıları yakınlarında, Boulogne dolaylarında denize düştü. Kurtarma gemileri düşman tarafından batırılacaklarını söyleyip, geri dönebileceklerini radyo ile Peel'in filosuna haber gönderince şu karşılığı aldılar:

«Söyleyin onlara, eğer böyle birşeyi yapmağa kalkışırlarsa, onlara biz ateş eder, batırırız!»

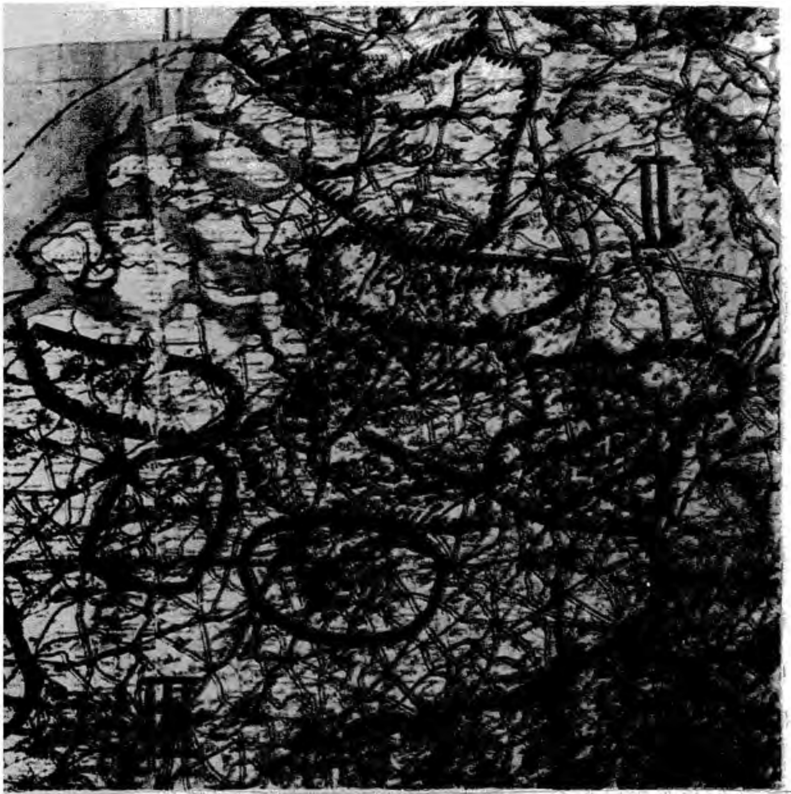
Bu sert tepki sonucunda Peel kurtulabilmişti.

8 Ağustos günü olan savaşlar sonucunda Hurricane'ler ve Spitfire'lar 31 düşman düşürmüşler ama 19 kayıp vermişlerdi. Bu 10 Temmuz'dan beri bir günde yapılan savaşlarda verilen en büyük zayiattı. Konvoy geçmişti ama saldırılar sonucunda 6 gemi batmıştı.

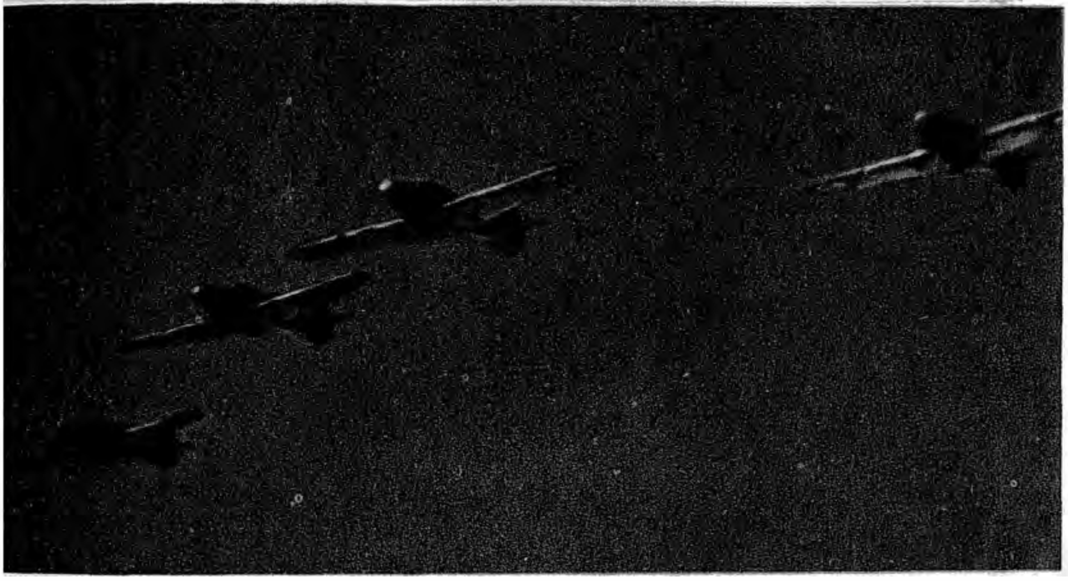
İşler iki taraf için de kızışmağa başlamıştı. Ingilizler'e biraz daha güven gelmişti. Daha fazla sayıda pilotun sefere çıkması onlara moral veriyordu. Yeni bir duygu daha belirmişti: tehlike ve önem. Ölüm, yanıklar, ağır yaralar hava savaşına çıkan pilotları bekliyordu. Bu genç insanlar ki çoğunluğunun yaş ortalaması 20 dolayında idi, bir maçtan ya da spor karşılaşmasında çok daha önemli ve tehlikeli bir işin içine girdiklerini anlıyorlardı. Artık tam anlamıyla bir düello yapılıyordu. Hitler'e genç insanların nereye kadar gidebileceklerini göstermek amacındaydılar.

İngilizler savaşa daha çok uçak sokuyorlar ve kayıpları daha da artıyordu.

12 Ağustos günü yapılan meteoroljik tahminler sonucunda uzun zamandır beklenen «Adler Tag» sözcüklerinin kullanılabileceğini gösteriyordu. Gerçekten de 12 Ağustos günü, birkaç sis dışında, güzel başlamıştı. O gün Ingiltere'de geleneksel avcılık bayramı vardı. Bayramı Kral VI. George topraklarında vurduğu bir avı askeri hastahanelere bağışlayarak açmıştı. Ilk kuşlar tepelere çıkan avcıların kurşunlarıyla yere düşerken, havanın güzelliğinden yararlanan Luftwaffe başka tür bir avcılığa hazırlanıyordu. Savaşın başından beri ilk kez Dowding'in kıyıya yerleştirdiği

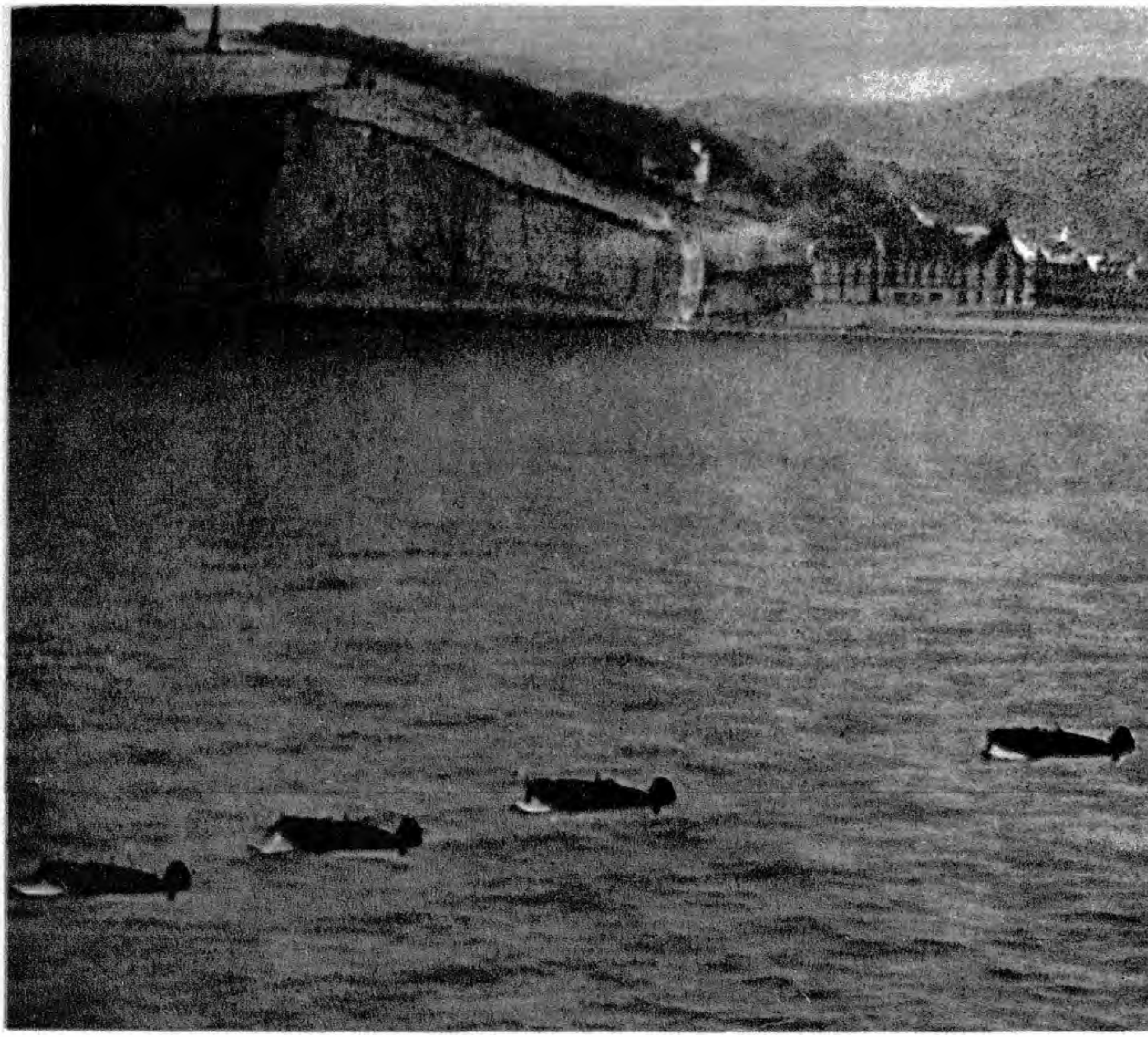

Yukarıdaki harita Alman subayları tarafından «AYI BALIĞI» harekatını göstermek için kullanılmıştır. Temmuz ayında başlayan savaşta İngiliz uçakları kendilerinden çok daha güçlü Alman uçaklarıyla savaşmak zorunda kalmışlardır. Birinci fotoğrafta keşif uçuşuna çıkmış bir Hurricane filosu, ikincisinde ise saldırıya hazırlanan Alman bombardıman filosu görülüyor.

Douvres açıklarında dolaşan bir ticaret konvoyuna saldırmağa hazırlanan Messerschmitt 109'lar İngiltere kıyılarında uçuş halinde.

radarlara ve kontrolü sağlayan üslere karşı harekata hazırlanıyordu.

Savaştan önce ısrarla Dowding'in kurulması için çalıştığı bu sistem, tam bir kontrol sağlıyordu. Bütün emirlerin verildiği ve haberlerin sağlandığı yer Avcı Komutanlığıydı ama anında verilmesi gereken kararlar Mareşal Park'ın Komutanlığı olan II. Grup tarafından da alınabiliyordu. Saldırıdan büyük bir payı da bu komutanlık alacaktı.

Uxbridge'de bulunan II. Grubun üslerini görenler hayranlıklarını gizleyemiyorlardı. Churchill burayı şöyle anlatıyor:

«Grubun harekât odası 20 metre genişliğinde 2 katlı bir tiyatroyu andırıyordu. Bizi balkondaki koltuklara oturttular. Aşağıda üzerinde büyük bir harita bulunan masa vardı. 20'ye yakın genç kadın ve erkek masanın çevresindeydi. Arkalarında telefoncular vardı. Tam karşımızda, yani tiyatronun perdesi olarak düşünebileceğimiz duvarda 6 kolona ayrılmış bir kara tahta bulunuyordu. Bu bölümlerden her biri bir sektörü gösteriyordu. Üstlerinde ise filo sayısı kadar düşey çizgi vardı. Ve hepsi de yatay çizgilerle bölünmüştü. En altta bulunan sıradaki yanık lambalar, 2 dakika içinde kalkabilecek uçakları gösteriyordu. Bir sonraki sıra ise 5 dakika içinde havalanabilecek uçakları simgeliyordu. En sonraki sıra ise hemen harekete hazır olmayan uçakları gösteriyordu (bunlar en geç 20 dakika içinde kalkışa hazır duruma geliyorlardı). Üstteki sırada uçaklarını havalandırmış filolar, daha sonra da düşmanla temasa geçmiş olanlarınki geliyordu. Kırmızı lambaların bulunduğu sıra ise düşmanla savaşa tutuşmuş uçakları gösteri-

yordu. Bir üstü ise uçakları üslerine dönen filolara ayrılmıştı. Yandaki camlı bölmede ise o zamanlarda sayıları 50 bine yaklaşan gençlerden, erkeklerden ve kadınlardan oluşan Gözleme Birliklerinin gönderdikleri haberleri değerlendiren 4 - 5 subay oturmaktaydı. Radar daha o zamanlar fazla gelişmemiş olmasına rağmen kıyılarımıza yaklaşan bir saldırıyı bize haber veriyordu. Ama en büyük haber kaynağımız dürbünleri ve portatif telefonlarıyla kıyılarda gezinen gözleyicilerdi. Bir harekât sırasında bize ulaşan haberlerin sayısı binleri buluyordu. Yerin altında bulunan salonlarda toplanmış birçok uzman bu haberleri tek tek inceliyorlar ve sonuçları masa başında oturanlara ve camlı bölmenin sorumlusuna iletiyorlardı. Sağda bulunan bir diğer camlı bölme ise kara subaylarına aitti. Bunlar uçaksavar bataryalarıyla doğrudan ilişki içindeydiler...»

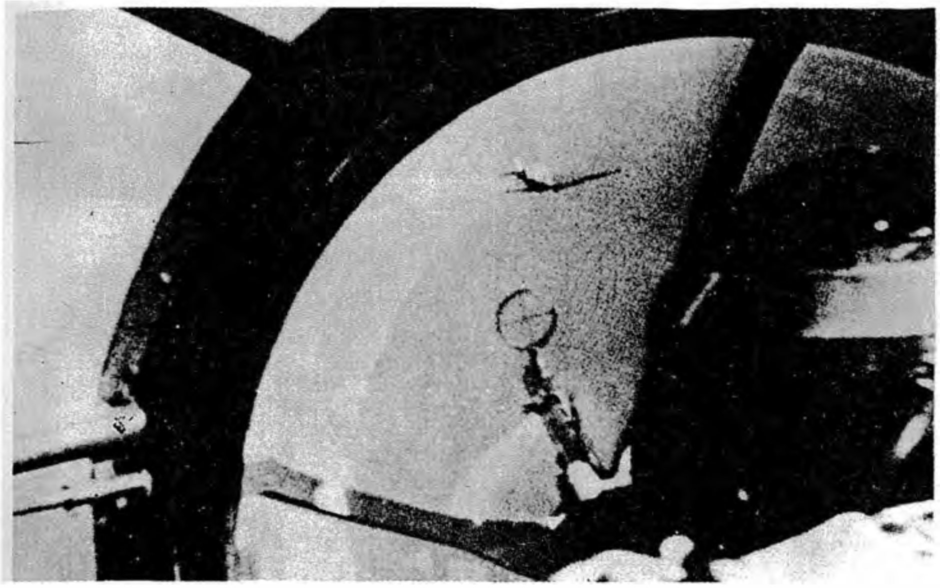
Savaşın üniformaları

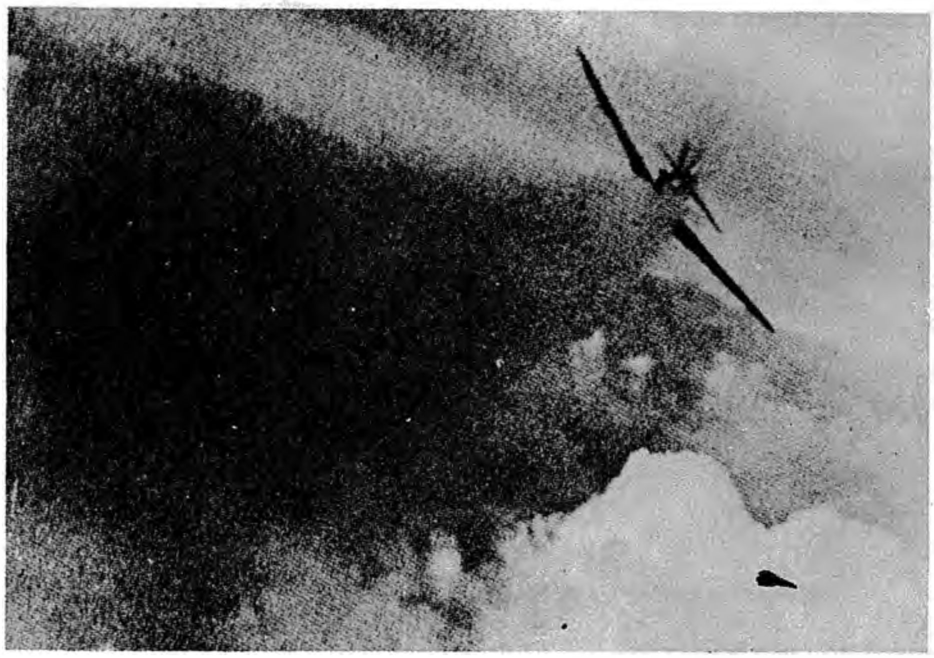
Bağımsız Çek Birliği Teğmeni, İngiltere 1941.
Fransa'nın işgalinden sonra İngiltere'ye geçen çeklerin savaş üniformaları üzerinde kırmızı renkli «Çekoslovakya» yazısı bulunurdu.

Fransız Lejyoneri, İngiltere 1940
Fransa'nın düşmesinden sonra bu askerler bir süre İngiltere'de kaldılar sonra Kuzey Afrika'ya gönderildiler Lejyoner üniformaları giyerler ve fransız yapısı MAS 1936 tüfeğini taşırlardı.

Özel Piyade, İngiltere 1940
Bunlar özel görevlerde kullanılırdı, savaş giysileri olmasına rağmen, genellikle sivil giyinmeyi tercih ederlerdi. İngiliz yapısı Mark 1 tüfeğini taşırlardı. İngiliz yapısı gaz maskeleri kullanırlardı.

Bir Heinkel 111 tipi uçağın hedef noktasına giren Spitfire vurulmaktan kurtulamayacaktı

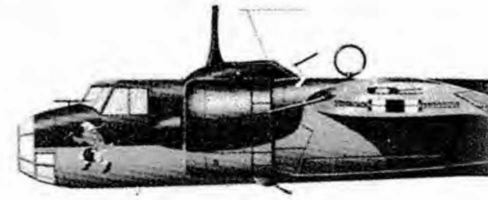

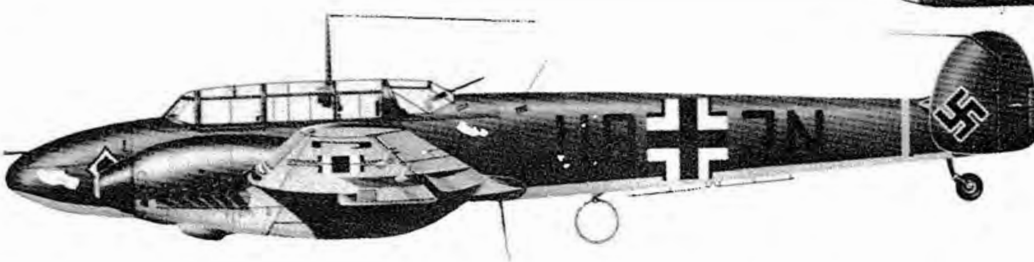
Dumanlar çıkararak aşağılara doğru süzülen Alman uçağı İngilizlerin kazanç hanesine eklenen bir sayıydı.

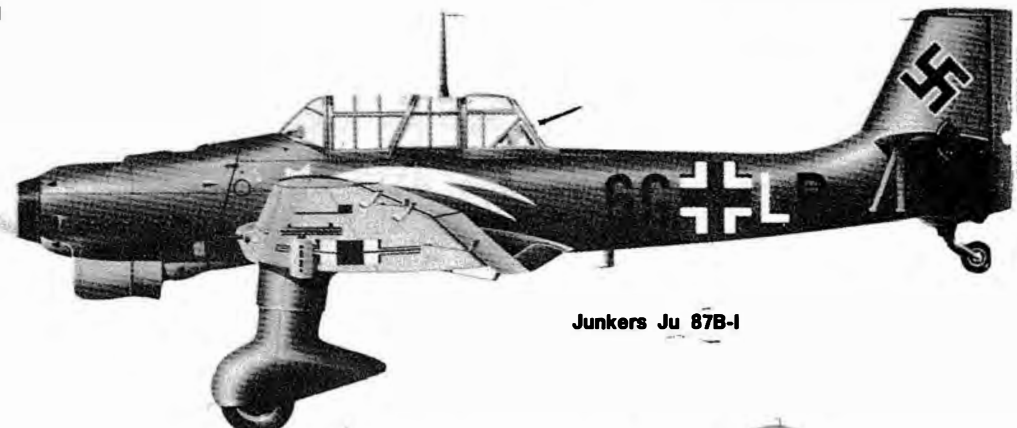
Almanların Me. 109 tipi uçağı İngilizlerinkine oranla daha ağır olmasına rağmen savaş kabiliyetleri daha yüksekti.

İngiltere savaşının uçakları

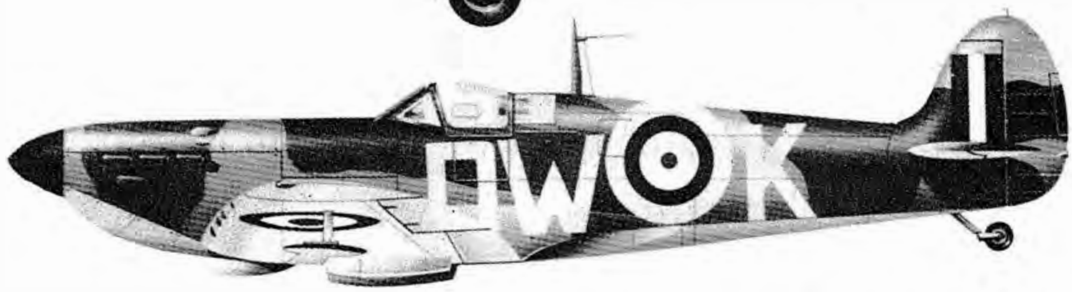

Messerschmitt Bf 110C-1

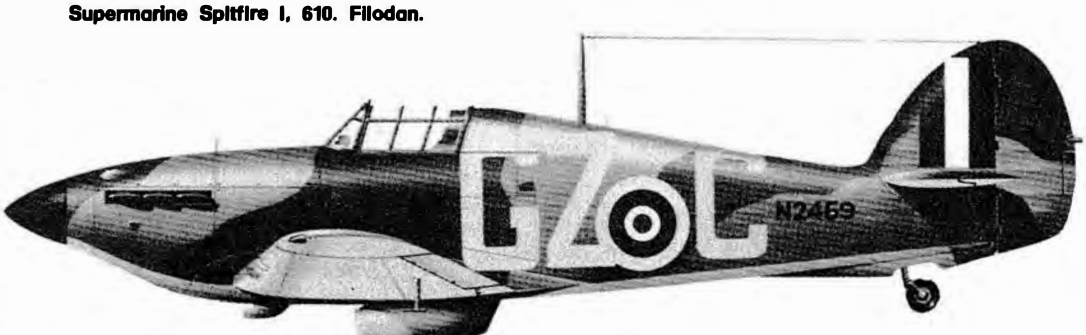

Junkers Ju 87B-1

Supermarine Spitfire I, 610. Filodan.

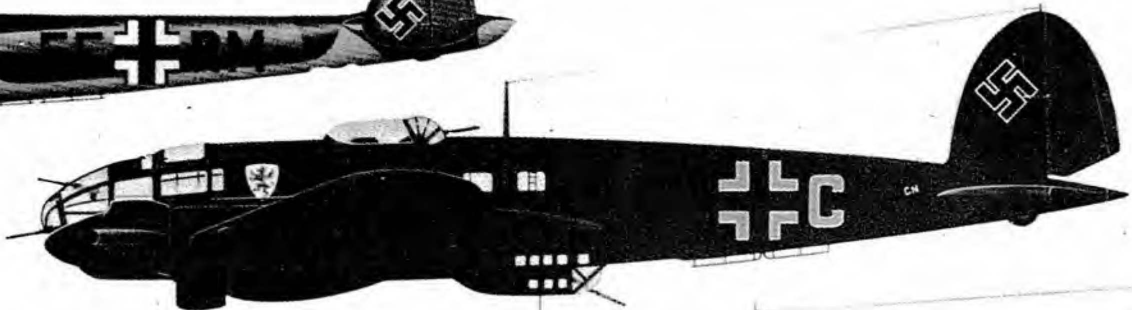
Hawker Hurricane I

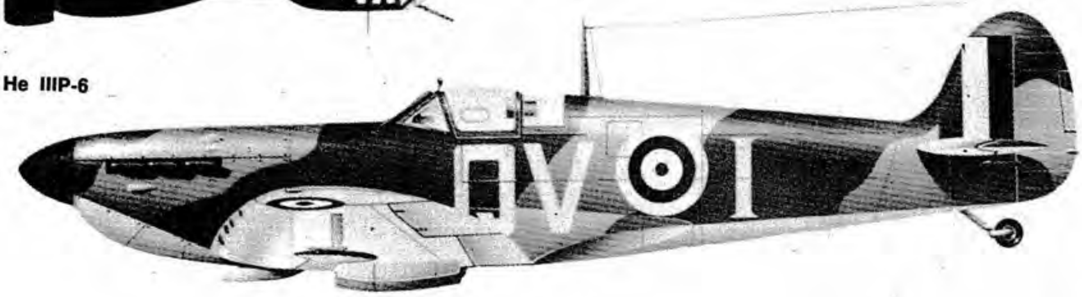
Messerschmitt Bf 110C-3

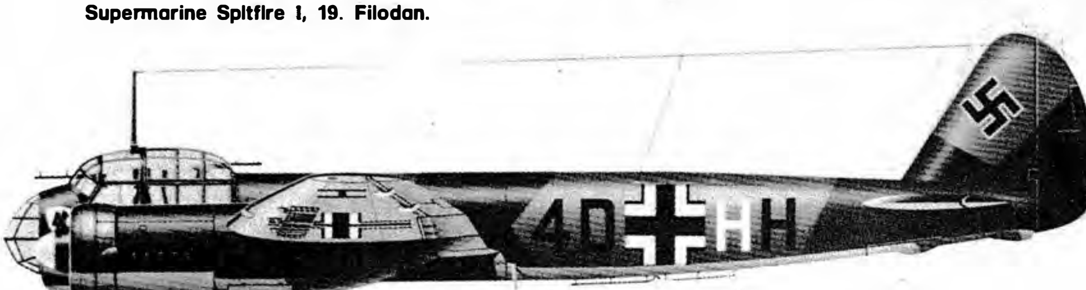
Dornier Do 17P

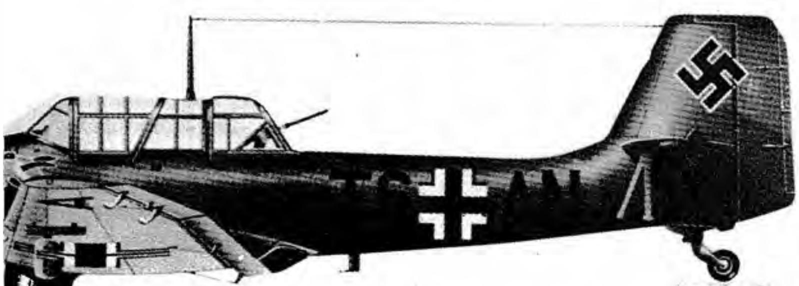
Heinkel He IIIP-6

Supermarine Spitfire I, 19. Filodan.

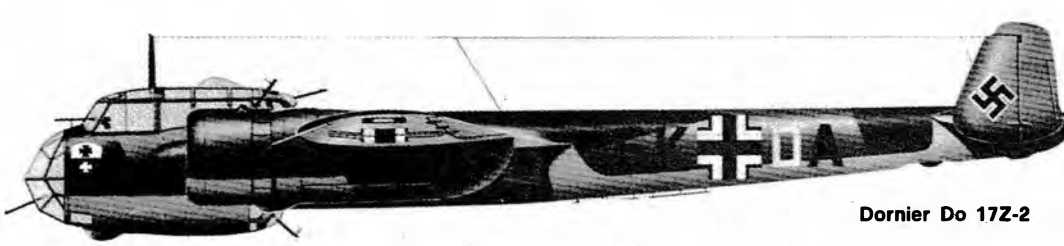
Junkers Ju 88A-I

Junkers Ju 87B-2

Messerschmitt Bf 109E-3

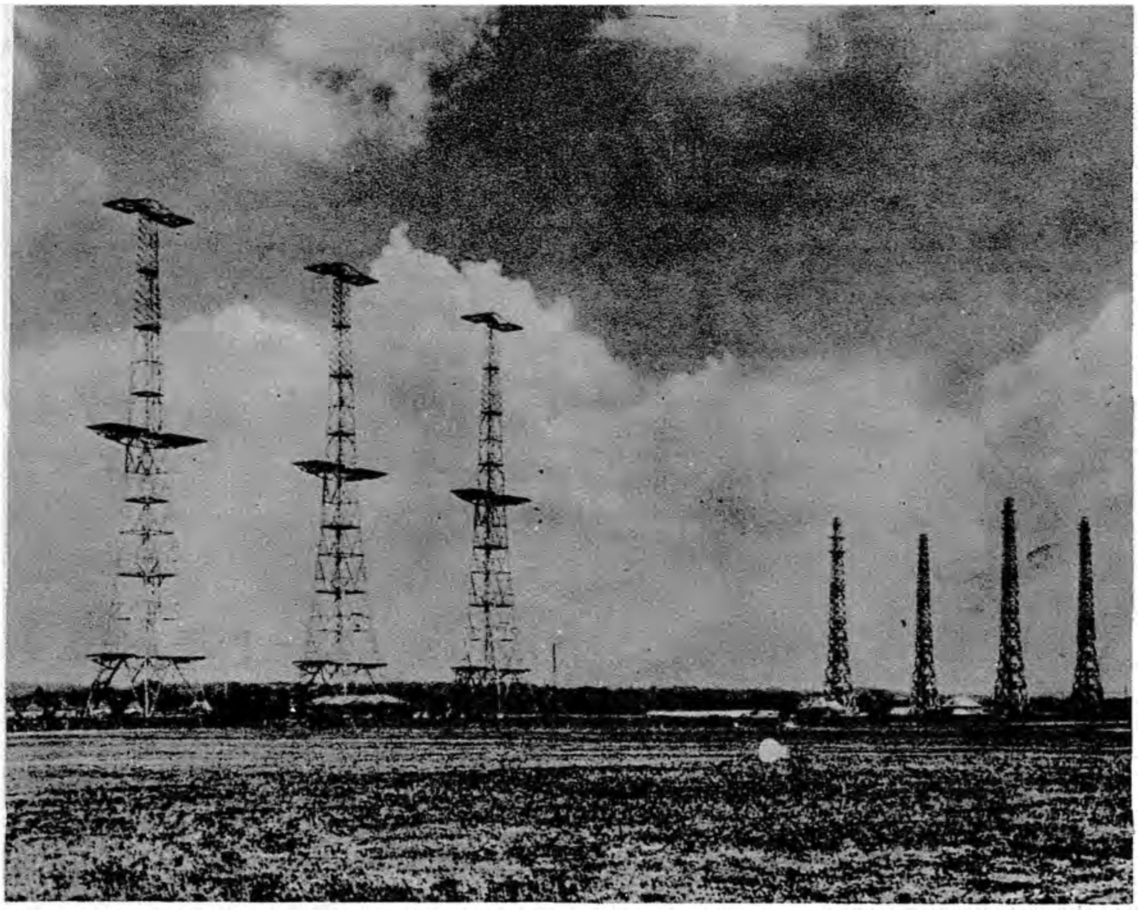
Dornier Do 17Z-2

Göring İngiltere savaşının safhalarını izliyor ve muhtemel bir çıkartmanın şansını hesaplamağa çalışıyor.

Luftflotte kumandanları Sperrle ve Kesserring'in radarın gözlerinin ne denli önemli olduğunu anlamaları için haftalar geçmesi gerekti. Sonunda 4 gün içinde Güney İngiltere'nin göklerinde bulunan uçakları saf dışı etmek için önce bu haberleşme merkezlerinin ve üslerinin yok edilmesi gerektiğini gördüler. Pas de Calais'deki birkaç tartışmadan sonra, 12 Ağustos günü Luftwaffe, Dowding'in savunma sistemine ağır bir darbe indirmek için hazırlandı.

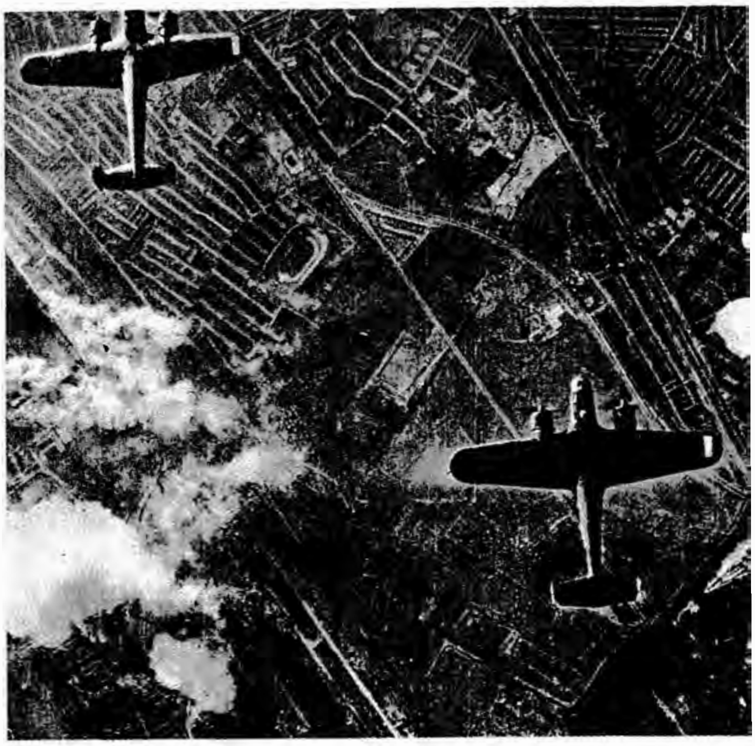
Sabahın dokuzundan başlayarak İngiltere'nin güneyinde bulunan ve haberleşmenin önemli merkezlerini kapsayan radar üslerine bomba yağmağa başladı. Douvres ve Wight adası arasında bulunan 6 radar üssü avcı ve bombardıman uçaklarının saldırısına uğradı. Ventor üssü tamamiyle tahrib edildi. Saldırı Kent bölgesinde bulunan avcı havaalanları üzerine de yapıldı. Manston, Hawkinge ve Lympne havaalanları bu saldırıdan nasiplerini aldılar. Hemen kıyıda bulunan bu alanlar bir saldırıya açıktılar Manston uzerine düşen ilk 175 bomba uçakların gövdelerini terkederken, alanda Rochford'dan gelen Spitfire'lerden oluşmuş 65. Filonun uçakları bulunmaktaydı. Spitfire'lerini uçuşa geçirmek için koşuşturan pilotlar arasında «Paddy» Finucane adlı bir subay da bulunuyordu. Filoya yeni tayin edilmişti. Daha o sabah bir göreve çıkmış ve arkadaşlarıyla birlikte 30 Me. 109'la çarpışmak zorunda kalmıştı. Içlerinden birini düşürmeyi de başarmıştı. Bu kez Manston üzerinde

Dowding'in kurduğu radar istasyonları düşmanın gelişini bildiriyor ve İngiliz karşı saldırısının daha etkili olmasına yardım ediyordu.

İngiliz uçakları sayıca az oldukları için sürekli olarak gözden geçirilmeleri gerekiyordu. İyi bir bakımla çok daha fazla uçabiliyorlardı.

Hitler İngilizleri barış masasına oturtmak için ülkenin büyük kentlerini ve canalıcı merkezlerini yoğun bir bombardımana tuttu.

bir başka Me. 109'u avlamıştı. Kendisini artık 32 uçak düşürme başarısına kadar götürecek olan bir yolun başlangıcındaydı.

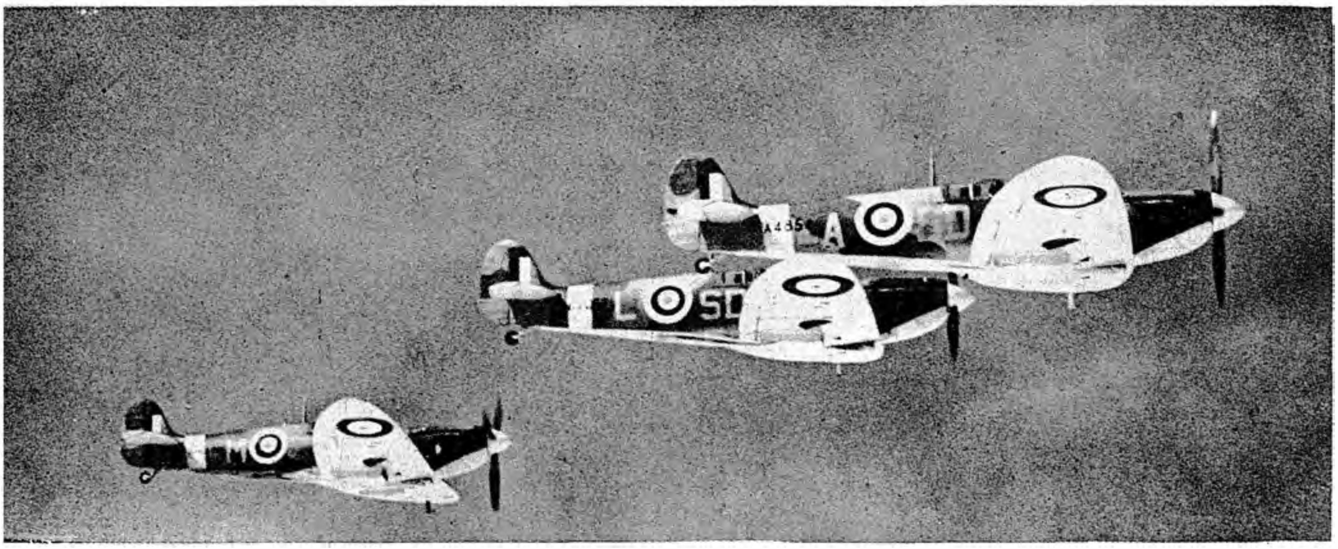
Manston, Hawkinge ve Lympne saldırıdan oldukça etkilenmişlerdi. Hawkinge'de Ju 88'ler iki hangarla birlikte atölyeleri tahrip etmişler ve pisti bir köstebek yuvasına döndürmüşlerdi.

Luftwaffe'nin o günkü saldırısı yalnız alanlara ve radar üslerine karşı yapılmamıştı. Dowding Taymıs'ın ağzında hareketlenmiş olan iki konvoya ve Portsmouth limanına karşı saldırılar düzenlendiğini öğrendi.

İngiltere Savaşının en şiddetli saldırılarından biri burada oldu. Limanın dar girişinden yararlanan ve balonların gözleminden kaçmak için çok sayıda Stuka dalışa geçti. Ancak bu denli sıkışık ve mükemmel hedeflerin bulunduğu limanda tesisler ve askeri yapılar fazla zarar görmedi. **«Altımızda bir bombacının rüyasında**

...Ve Londra'ya saldırdı

Spitfire'lar büyük bir hızla düşman uçaklarının üzerine saldırıyorlardı. Bu uçaklar Luftwaffe'nin çekindiği uçakların başında geliyordu.

görebileceği tüm hedefler vardı, demişti saldırıdan sonra bir Alman pilotu radyoda yaptığı konuşmada. Dokların boyuna demirlemiş bir sürü gemi. Hedefler birbirine o denli yakındı ki ıskalamak olanaksızdı.»

Ama buna rağmen ıskaladılar. Bombaları Almanlara büyük bir zafer getirmediği gibi, İngiliz denizcilerinin moralini de fazla etkilemedi.

Akşam olduğunda, İngilizler eğer Almanlar tüm güçleriyle radar üslerine ve olanlara karşı tüm güçleriyle saldırmağa devam ederlerse başlarına neler gelebileceğini tahmin etmeğe çalışıyorlardı. Almanlar ise bayram sevinci yaşıyorlardı. Her rütbedeki asker eğleniyordu. Sanki saldırdıkları tüm hedefleri yok etmişler gibi, harita üstünde bunları karalamaktan çekinmemişlerdi. Gerçekte bu denli büyük bir güçle yapılan saldırı için Almanların yarım bir başarı kazandığını söylemek yerinde olur.

Alman pilotlar 60 düşman uçağını saf dışı bıraktıklarını öne sürüyorlardı. Aslında Luftwaffe 31, RAF ise 22 uçak yitirmişti. Manston ise ancak 24 saat hava trafiğine kapalı kaldı. Ventnor radar üssünün yerine, onun görevini görebilecek bir başkası Bembridge yakınlarında kurulmağa başlanmıştı bile.

İngilizlerin 175 Alman uçağını düşürdüğünü yazan gazetenin sayfası

ILY MIRROR, Monday, Sept. 16, 1940.

Daily Mirror

SEPT 16

No 11,473 ONE PENNY

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

175 MASS RAIDERS DOWN

A HUNDRED AND SEVENTY-FIVE GERMAN RAIDERS WERE DESTROYED UP TO 10 p.m. YESTERDAY. FOUR FELL TO THE A.A.

The R.A.F. had one of its greatest days in smashing two mass attacks on London.

Thirty of our machines were lost, but ten pilots are safe.

The two raids came in little over two hours.

In the first Buckingham Palace was again bombed. The King and Queen were not there.

Crowds in London streets cheered and danced with joy as they saw a bomber crash.

Pictured on right is a Dornier crashing in flames.

Yesterday's German losses bring up to over 2,000 the total of enemy planes destroyed since the beginning of the war.

BOMB HIT QUEEN'S APARTMENT

THE Queen's private apartments were badly damaged when Buckingham Palace was bombed again yesterday—for the third time in a week.

But the King and Queen escaped the murderous attack. They were not in the palace when the bombs fell. There were no casualties.

The raider was shot down soon afterwards. It was engaged by British fighters and shot to bits.

Two high explosive bombs and a shower of incendiaries were dropped. Neither of the high explosive bombs has yet exploded. The first fell in the Queen's apartments and the second on the lawns.

The incendiary bombs scattered over the Palace grounds, where they started several small fires on the grass.

These fires were quickly dealt with by the Palace A.R.P. staff and police.

Break in Pieces

Watchers said that they saw the German plane high over the Palace and heard the whistle of bombs.

"Then we saw British fighters attacking the plane," said one. "A few seconds later we saw the plane break in pieces and the wings go fluttering in one direction while the fuselage fell almost like a stone.

"One of the crew jumped, but his parachute failed to open and he fell on the roof of buildings close by. He was killed instantly."

In the first attack on the Palace a delayed action bomb was dropped last Monday. It exploded on Tuesday, damaging the Princesses' swimming pool.

On Friday a raider swooped down and released a salvo of five high explosive bombs. One of these wrecked the Royal Chapel.

After Friday's raid the King declared in reply to the Cabinet's congratulations: "Like so many other people the Queen and I have now had a personal experience of German barbarity which only strengthens the resolution of all of us to fight through to final victory."

ST. PAUL'S SAFE —TON BOMB IS RACED AWAY

ST. PAUL'S CATHEDRAL has been saved from the biggest bomb ever dropped on London. The bomb weighed a ton.

For three days soldiers risked their lives to dig it clear. Two lorries were needed to haul it out.

Then it was loaded on to a fast lorry. All the way from St. Paul's to Hackney Marshes the route was cleared of traffic, and the lorry with its deadly load was driven through at high speed to be safely exploded.

In charge of the bomb disposal section on this highly dangerous job was Lieutenant R. Davies.

The bomb had been dropped in Dean's Yard, close to the west end of St. Paul's. It fractured a six-inch gas main and three of the soldiers were gassed at an early stage.

Officer Drove

When the gas had been cut off the bomb disposal section had to dig 27ft. 6in. into the subsoil before they found the bomb.

It looked like a vast hog, about 8ft. long. It was fitted with fuses which made it deadly dangerous to touch or move.

To save devastating damage to St. Paul's, the risk of removal had to be undertaken.

Two lorries in tandem were used to haul it out of the hole, and Lieutenant Davies himself drove the

Hunted Down by R.A.F.

THE R.A.F. gave the German Air Force its most gruelling day ever yesterday—and its most costly day for nearly a month.

Four hundred enemy machines were launched in two mass raids.

Most of those that escaped were chivvied and harried to the coast.

Spitfire and Hurricane squadrons, many of them veterans in London defence, fought the raiders over the Kent coast as they came in, fought them over Maidstone and Canterbury, above the Medway and Thames Estuary.

Many then turned away. The survivors they fought again over London itself.

Squadron after squadron of fighters flew into action.

Every One a Hero

KARTAL SALDIRIYOR

Uzun süre geciktirildikten ve birçok kez ertelendikten sonra Almanların büyük bir gururla bekledikleri sözcükler kullanıldı. Ama Kartal'ın Saldırısı umulduğu gibi gerçekleşmek bir yana, açıkça söylemek gerekirse tam bir fiyasko oldu.

Ancak saldırının ilk anlarında savunmadakiler bu durumun önemini ve neler getirebileceğini anlamaktan oldukça uzakta idiler. Onlar hâlâ geçmişteki saldırıları örnek alarak, bunun bir çıkartma habercisi olduğunu sanıyorlardı. Burada, daha saldırının ilk gününde, Almanların yaptığı bir hataya işaret etmek gereklr. Luftwaffe daha işe başlar başlamaz büyük bir yanıt yapmıştı. Saldırının başlamasından kısa bir süre sonra, ikinci bir emirle hareket öğleden sonraya bırakılmıştı. Ancak havalanmış olan ilk filolar bu emirden haberdar değildiler.

Almanların bu değişikliğini, İngilizlerin şansına yorumlamak gerekir. İngilizlerin şansını ise yaşadıkları ülkenin havasının değişkenliğine bağlamak yerinde olur.

13 Ağustos salı sabahı hiçte iç açıcı bir havayla başlamamıştı. Gök pek açık değildi. Fransa ve Belçika havaalanlarında ise görüş mesafesi iyi idi. Güney İngiltere'de ise hava bulutluydu. Ancak İngiltere'nin işinin kıştan önce bitirilmesi isteniyorsa Kartal Harekatında oldukça geç kalındığı da ortadaydı. Meteoroloji raporları, denizaltılardan gelen raporlar ve şifresi bilinen Ingiltere radyosunu dinledikten sonra Almanlar o sabah saldırıya geçmeyi kararlaştırdılar. Ancak kısa bir süre sonra İngiltere üzerinde havanın gerçekte sanıldığı kadar iyi olmadığı anlaşılınca Goering saldırıyı birkaç saat ertelemeyi kararlaştırdı.:. Ama havalanmış olan filoların durumdan haberleri yoktu.

Her iki tarafın pilotları ve habercileri içinde Kartal'ın Günü erkenden başladı. Sabah saat 5.30 sularında 70 tane Dornier 17 havalanmıştı bile.

Eğer Dornierlerin komutanı Albay Fink, harekatın ertelendiğine dair gönderilen ikinci emri daha önce alsaydı, pilotlarıyla birlikte birkaç saat daha fazla uyuma olanağına kavuşabilirdl. Gün doğarken Fink ve arkadaşları üslerinin tepesinde kendilerine eşlik edecek olan avcı uçaklarını beklerken sıkıntıdan patlıyor-

Tüm İngiliz halkı birlik olmuş düşmana karşı koymağa çalışıyordu. Yukarıdaki resimde düşman uçaklarının gelişini gözleyen iki gönüllü sivil görülüyor

lardı... Avcı uçakları ise kalktıktan kısa bir süre sonra harekatın ertelendiğine dair gönderilen ikinci emri almışlardı. Avcı uçaklarının eşlik edecekleri bombardıman uçakları ile hiçbir radyo bağlantıları yoktu. Durumu anlayan avcı uçaklarının kumandanı Fink'in uçağının önünde birkaç akrobatik hareket yapmıştı. Ama boşunaydı. Avcı uçakları dönmek için emir almışlardı. Bombardıman uçakları ise bombalamak için emir almışlardı. Emir emirdir... Harekatın ertelendiğine dair gönderilen emir Kesselring'in Komutanlık üssünün radyosu tarafından birçok kez tekrarlandı. Ancak alıcısı bozulmuş ve yerle bağlantısı kesilmiş olan Fink'e hiç bir zaman ulaşmadı. Ancak mesaj filoda bulunan bombardıman uçaklarının biri tarafından alınmış fakat yanlış yorumlanmıştı... Yalnızca harekatın teyid edildiğini sanmışlardı!

Böylece Fink ve pilotları uçaklarıyla birlikte gökte yalnız başlarına kalmışlardı. Kartalın ilk gününde Fink ve arkadaşları avcı uçaklarının neden geriye döndüklerini anlamamışlardı. Ancak şansı onu tamamen terketmemişti. Önünde büyük bir bulut denizi uzanıyordu. İkinci emrin verilmesine o neden olmuştu. Fakat bu bulut radarları yanıltmış ve avcı uçaklarına hedeflerini belirten gözleyicileri etkisiz bırakmıştı. Bombardıman uçaklarının işi sanıldığı kadar zor değildi.

Fink'in yardımcısı rotayı çok iyi saptamıştı. Tam bulutlar dağılmağa başlarken 3 bin metre altlarında Eastchurch alanı belirdi. Luftwaffe'nin pilotları birbiri ardına dizilmiş RAF'ın uçaklarını gördüler. Sanki barış zamanında halkın ziyareti için açılmış bir hava sergisindeymişler gibi...

Ancak hedefin önemi pek büyük değildi. Ziya Eastchurch alanında dizilmiş olan uçaklar Avcı Komutanlığının değil, Kıyı Koruma Komutanlığınındı. Eğer avcı uçakları yanlarında olsaydı, Almanlar bu alanı bombalamayı düşünmezlerdi. Zira bu bombalama sonucunda Dowding'in avcı uçakları hemen üslerinden kalkıp üstlerine saldıracaklardı. Avcı uçakları eşliğindeki Alman filoları için bu bulunmaz bir fırsattı. Böylece RAF'a ağır bir darbe indirebilirlerdi. Fakat bu kez yanlarında avcı uçakları yoktu ve aldıkları emir bombalamaktı.

Radar istasyonunda çalışanların dalgınlığından ve kalın bir bulut tabakasının örtmesinden yararlanan Fink'in uçakları ilk bombalarını saat 7 dolaylarında attılar. Alan cehennem yerine dönmüştü.

İngiliz uçaklarının işi bu kez kolaydı. Almanlara dönüş yolunda saldırıp işlerini bitirmeyi amaçlıyorlardı. John Thompson komutasında bulunan, III. Filo'ya alt Hurricane'ler, Folkestone üzerinde görev uçuşu yaparlarken aldıkları emir gereğince Dornier'lerin üzerine saldırdılar. Birkaç dakika içinde 5 düşman uçağını düşürdüler. Yeniden ülkelerine dönme şansları çok azalan Dornierlerin pilotları kendilerini yalnız bırakan avcı uçaklarına lanet yağdırıyorlardı. Almanlar yalnızca III. Filonun Hurricaneleriyle karşılaşmamışlardı. 74. Filonun Spitfireleri ve 151. Filonun Hurricaneleri ile çarpışmak zorunda kalmışlardı.

Fink üssüne sağ salim dönmeyi başardı. Ancak badireyi sağ olarak atlattığı için mutlu değildi. Yaşı elliye yaklaştığı için pilotları arasında bir baba olarak tanınıyor ve kendisini onlardan sorumlu tutuyordu. Bu nedenle doğrudan doğruya filo komutanı Kesselring'in karşısına çıkarak durumu protesto etti. Kesselring bu subayının davranışını haklı bularak yanına kadar gitti ve kendisinden özür diledi.

Bir hata sonucunda havalanan Dornierlerin şansı biraz olsun yaver gitmiş ve ikinci derecede önemi olan Eastchurch alanını bombalamışlardı. Ancak onlardan daha batıda saldırıya geçme emri alan Ju. 88'lerden kurulu bir filonun şansı pek o kadar iyi gitmemiş ve bulutların arasında kaybolmuşlardı. Avcı uçaklarının eşliğindeki bu grup ikiye ayrıldı ve Odiham ile Farnborough alanlarına karşı saldırıya geçmeyi planladı. Ancak bu alanların önemi büyük değildi. Kartalın Günü gibi önemli bir saldırıda bu denli ikinci planda kalan alanlara karşı saldırıya geçilmesi Almanlar için hiçte bir zafer belirtisi gibi gösterilemez. Almanların bu denli saldırışlarla 4 gün içinde İngiliz göklerinin hâkimiyetini sağlamalarına yardım etmezdi. Ju. 88'ler ne hedeflerine ulaşabildiler nede rahatça geriye dönme olanağına kavuşabildiler. Üstelik alanları arayışları sırasında 43., 64. ve 601. filolara mensup uçaklar tarafından etkili bir bicimde rahatsız edildiler.

601. Filonun pilotlarından biri de gönüllü Amerikan subaylarından Billy Fiske'ydi. Tangmere'deki alandan ilk kez saat 6.45'de ayrılırken İngiliz göklerinde başı-

Alman uçakları 15 Ağustos günü dalga dalga Ingiltere üzerine geldiler. Resimde «V» uçuş biçimindeki Alman uçakları görülüyor.

na bir bela almaktan çekiniyordu. Ancak 13 Ağustos günü birçok kez havalanmak zorunda kalacaktı. O anda kahvaltısını yapmadığını düşünüyordu. Ülkesi fiilen savaşa katılmadığı içinde RAF'ın üniforması altında başına bir iş gelmesin diye dua edip duruyordu. Amerikalı gönüllülerden oluşan Kartal Filosu henüz savaşa katılmamıştı. Fakat buna rağmen Fiske daha ilk çıkışında iki Ju.88 uçağını saf dışı bıraktı.

Sabahın biraz daha ilerlemiş saatlerinde Luftwaffe'nin verdiği geri dön emri, Almanların yine kayıp vermesine neden oldu. Portland limanı üzerine saldırıya geçmesi emredilen bir grup bombardıman uçağı yolda geri dön emrini aldı. Ancak kendilerine eşlik eden 30 tane Me. 110 emri almadı ve yola devam etti. Portland üzerine geldiklerinde ummadıkları bir saldırıyla karşılaştılar. Altı dakika içinde 5 tane Me. 1-10 saf dışı olmuştu. Geriye kalanlar hiç beklemeden Fransa'nın yolunu tuttular. 601. Filonun pilotlarından Teğmen Archibald Hope güncesine şunları yazmış:

«Önüme doğru yaklaşan bir düşman uçağına kısa aralıklarla ateş açıyorum. Hemen onu geçiyorum. Aynı işlemi bir başkasıyla tekrarlıyorum. Bu kez ani bir dönüş yapıyor. Tam altımda mavi renkli gövdesini görünce bütün cephanemi üzerine boşaltıyorum...»

Kendilerinden çok daha üstün düşman uçaklarıyla savaşmaya alışan İngilizler, Almanların hemen geri dönmelerine şaşırmışlardı. Bu çarpışmadan sonra, o yaz boyunca yapılan her çarpışmadan sonra olduğu gibi, denizin üstündeki gök sakinleşti ve boşaldı. Kavga bitmişti. Ama bu hemen üsse dönmek için bir neden değildi. Yakıtları kaldığı sürece denizin üstünde daima yapacak birşey bulurlardı. O gün 601. Filonun komutanı Hope suda arkadaşlarının bulunup bulunmadığını anlamak için alçaldı. Bu hareketi yapmakla hergün denize düşen bir çok pilotun hayatının kurtulduğunu biliyordu. Hem denize düşen arkadaşlarının yerini saptıyorlar hem de onları koruyorlardı. Şimdi Hope'u dinleyelim:

«Eğer üstlerinde dolaşmazsak onların denizden çıkarılamayacağına karar vermiştik. Onları yukarıdan rahatça görebiliyorduk. Tabii paraşütleri suyun üstünde kaldığı sürece. Bu da aşağı yukarı yarım saat demekti.»

İngilizlerin, Alman saldırısına karşı koymak için kullandıkları uçaklardan biri de Hurrıcane'lerdi.

Hope bu dalışında pilotlarından birini suyun üstünde görmüştü. Etrafında daireler çizerek bir torpidobotun arkadaşını bulmasına yardım etti. Pilot kurtarıldıktan hemen sonra bir hastahaneye götürüldü. Akşama doğru ise üssü Tangmere'e döndü.

Eğer pilotlar arasında bu arkadaşlık ve dayanışma olmasaydı, bir çoğu denize düştükten sonra bulunmayacak ve ölüp gideceklerdi. Bu anlattığımız olay 1940 yazında İngilizlerin Deniz Arama ve Kurtarma Örgütünün ne denli aciz olduğunu göstermek icin yeterlidir. 1940 Ağustosunda RAF'ın elinde bütün İngiltere kıyıları için yalnızca 14 adet kurtarma gemisi bulunmaktaydı. Bir keresinde denize düşen bir pilotu sandalıyla kurtaran genç bir kadın Kral tarafından madalya ile taltif edilmişti. Bu küçük olay bile Ingiliz halkının düşmana karşı nasıl yekvücut olduğunu ve dayanışma içinde bulunduğunu göstermektedir Tabiî bunun yanısıra RAF'ın denize düşen pilotlarının kurtarılması için de etkili bir arama örgütünün kurulması gerektiğini de ortaya koymaktadır. Bu tür olayların artması üzerine Kara, Hava ve Deniz orduları Pas de Calais dolaylarında RAF'ın küçük gemilerinden, Deniz Kuvvetlerinin hücumbotlarından ve Kara Kuvvetlerinin, gerektiğinde denizbotları atabilen, 12 adet Lysander tipi keşif uçağından kurulu bir Kurtarma örgütü oluşturdular.

Almanların tarafında ise durum çok daha değişikti. Manşa düşen tüm pilotları kurtarmak ve en kısa zamanda üslerine dönmelerine yardımcı olmak için etkili bir kurtarma örgütü kurmuşlardı. Luftwaffe'nin elinde bu iş için He. 59 tipi denizuçakları ve hücumbotlar vardı. Savaşın hararetlenmesi üzerine içinde yataklar, örtüler, yiyecekler ve içecek su bulunan salları kullanmağa başladı.

Me. 109 uçaklarının pilotlarının şişirebilinen denizbotları vardı. Buna karşılık Spitfire ve Hurricane pilotlarının yalnızca cankurtaran yelekleri vardı.

Kötü hava koşullarının sürmesine rağmen Almanlar, 13 Ağustos günü öğleden sonra akınlarını yoğunlaştırdılar. Ulkenin güneyini kaplayan kalın bir bulut tabakası işlerini zorlaştıracak, Ingiliz uçaklarıyla yapacakları çarpışmaları güçleştirecekti. Ancak bütün bunlara rağmen Almanlar İngiltere semalarına kısa bir sürede hâkim olmayı planlıyorlardı.

Öğleden sonra Alman atakları sıklaştı. Taymıs nehrinin ağzından Southampton'a kadar olan bölge bombardıman uçaklarının hedef alanını oluşturdu.

Güçlü bir avcı uçağı filosuyla korunmuş olan 90 adet bombardıman uçağı, İngiltere'nin Güneyinde bulunan hava savunma tesislerini, havaalanlarını ve Southampton dokların, imha etme emrini almıştı. Ingiliz Genelkurmayında kaşlar çatılmıştı.

Ju.88 uçakları Southampton doklarının önemli bir bölümünü yakıp yıktılar. Ancak önemli havaalanlarından hiçbirinde zarar yoktu. Üstelik bulutların her aralanışında Almanların başı, Ingiliz avcı uçaklarıyla belaya giriyordu.

Içinde daha öncede sözünü ettiğimiz Amerikalı gönüllülerin bulunduğu 10. Gruba ait uçakların neler yaptığını bir günceden izleyelim:

«Warmwell'den kalkan 13 tane Spitfire-Lyme körfezi üzerinde bulunan Ju.87'lerin 14 tanesini düşürdü. Bu arada onlara eşlik eden 5 tane Messerschmitt'de saf dışı kaldı.Düşman uçakları eşit oranda dağılmış ve dört adet «V» («V» harfi biçimindeki uçuş şekli) grubu oluşturmuşlardı. Üstlerinde ise Me.109 ve 110'lardan oluşan avcı uçakları vardı. Güneşi arkalarına alan 609. Filonun uçakları onları şaşkına çevirdi. 13 uçakta aynı anda ateş açtı...»

İngiliz Savaş Malzemesi Bakanı Beaverbrok haftada 100 yeni uçağı RAF'a teslim ederek kayıplarını tamamlamasına yardım ediyordu. Resimde Beaverbrok'u, Churchill ile birlikte görülüyor

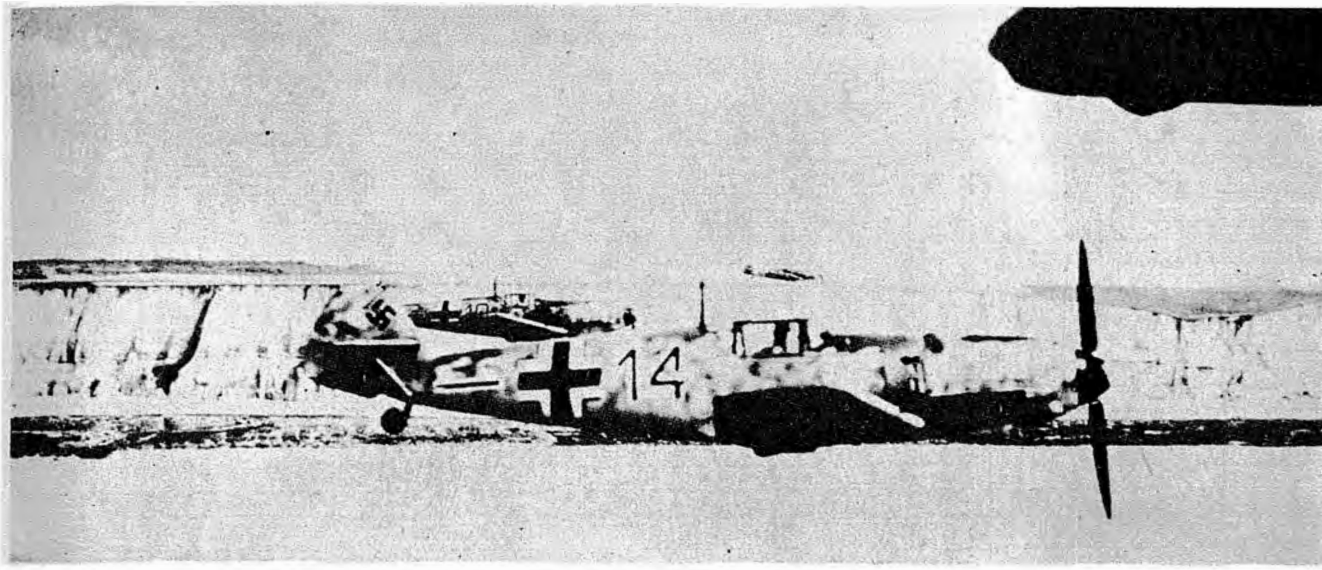
Bu olayı anlatan pilot 12 Ağustos günü yapılan çarpışmalara katılmamanın acısını taşıyordu. Ancak 609. Filonun 13 Ağustos günü elde ettiği büyük başarı moralini yükseltti.

Öğleden sonra RAF'ın bir saniyesi bile boş geçmedi. Özellikle doğu kısmında çok uğraştı. Luftwaffe bu bölgede, Detling alanına saldırdı. Gerçi bu alan da Eastchurch gibi Kıyı Komutanlığına bağlı idi ama oldukça önemli hasar vardı. Saldırı sırasında üssün komutanı ölmüş, harekat odaları, yemekhane ve sosyal tesislerin önemli bir bölümü harap olmuştu. Ancak ertesi gün herşey yine normale dönmüştü.

Akşama doğru, İngiliz Hava Kuvvetlerinin yok edilmesini amaçlayan Kartalın Günü aslında tam bir fiyaskoya dönmüştü. Güneş batarken hesaplar ortaya çıkmaya başladı. Luftwaffe'de çıkış yapan uçakların sayısı bin 485 idi. Bunların yarısı bombardıman uçağı idi. RAF ise 700 çıkış kaydetmişti .Savaştan sonra yapılan bilançoya göre Luftwaffe 45, RAF ise 13 uçak kaybetmiştir. Ancak o gün Luftwaffe şlerin iyi gittiğini sanmıştı. 88 İngiliz uçağını düşürdüğünü öne sürerek, kötü hava koşulları içinde elde ettiği bu hayali başarının tadını çıkarmağa uğraşıyordu. İngiliz göklerine yakında hâkim olacağı inancındaydı.

İngiliz Hava Kuvvetleri 13 Ağustos'da elde ettiği bu başarıya rağmen endişeliydi. Durum giderek güçleşiyordu. Zira Luftwaffe'nin akınları artmış ve hedeflerin alanları genişlemişti. Bu nedenle RAF'ın daha çok sayıda filoyu savaşa sokması gerekiyordu.

14 Ağustos günü, bir gün öncesine oranla daha az yoğun olmasına rağmen, İngilizlere daha ağır geldi. Luftwaffe kötü hava koşulları nedeniyle hem saldırılarının yarattığı sonuçları iyi değerlendiremiyor hem de ikinci derece önemi olan alanlara saldırıyordu. Ancak Luftwaffe'nin yaptığı akınlar şaşkınlık yaratıyordu. Radar ve gözcüler düşman uçaklarının gelişini Dow-

Yukarıdaki resimde de görüldüğü gibi Alman uçakları İngiliz kıyılarında serbestçe dolaşıyorlardı. Me 109'ların arkasında İngiltere kıyıları görülüyor.

ding ve filo komutanlarına haber veriyorlardı ama Luftwaffe'nin saldırı alanlarını genişletmesi ve ikinci derecedeki hedeflere saldırmağa başlaması İngilizlerin savunmalarını zorlaştırıyordu. 400 kilometrelik bir alana yayılan üslerin korunması gittikçe zorlaşıyordu. Üstelik Luftwaffe'nin son darbesini nasıl karşılayacağını düşünüyordu. İngilizler Fransa'nın düşmesinden beri bekledikleri tek şey buydu. Son ve güçlü bir saldırıya karşı koyabilme.

15 Ağustos günü Luftwaffe üç ana hava filosunu birden İngiltere üzerine gönderdi. Bu Kartalın Günü için seçilen en etkili saldırıların başında geliyordu. Batıdan, doğudan kısacası cephenin her yanından saldırı başlamıştı. Programda radar istasyonları, üsler ve uçak namına ne varsa hepsinin imhası vardı.

15 Ağustos Reich'in generallerinin bekledikleri gündü. Alman gazetelerinde yayınlanan karikatürlerde Alman Kartalı tarafından sarılan İngiltere'nin acıklı hali gösteriliyordu. Alman generalleri bu Kartalın bir on önce saldırmasını ve avını yok etmesini istiyorlardı. Alman radyosu İngilizce yayınında şöyle diyordu:

«Gümüş bir tepsi içinde bulunan İngiltere Alman uçaklarının saldırısına sunulmuştur. Kurtulmasına olanak yoktur. John Bull bir tilki gibi kapana kısılmıştır. Ya teslim olacaktır ya da İngiltere yok olacaktır.»

İngiltere adaları üzerinde gün doğarken, düşman uçakları yalnızca keşif uçuşlarında bulunuyorlardı. Lympne ve Hawkinge üslerine yapılan saldırılar ne denli görkemli olursa olsun artık günlük olaylardan sayılmağa başlandığı için artık önemsenmiyordu bile. Ancak düşmanın o gün daha değişik bir kalıpta olduğu farkediliyordu. Ayrı ayrı bölgelere yönelmişlerdi. Bu arada sabahtan beri alarm durumuna geçen filoların sayısı artmaktaydı. Burada bir noktaya işaret etmek gerekir. Savaşın şiddetlenmesiyle birlikte İngilizlerin savunmasındaki aksaklıklar su yüzüne çıkmağa başlamıştı. Herşeyden önce alarm durumunda tutulan uçakların sayısının artması nedeniyle bunların bakımı ve ikmali zorlaşmağa başlamıştı. Üstelik devamlı olarak harekata hazır beklemek zorunda olmaları verimlerinin düşmesine yol açıyordu. İngilizlerin radar ve haberalma sistemleri, Almanların havaalanlarının Meuse ırmağının öte yakasında kurulu olması varsayımından hareket edilerek kurulmuştu. Ancak alanların buralarda yapılmaması nedeniyle İngiltere'nin iç bölgelerinde kolon üslerin bile ani saldırılara hedef olmasına yolaçıyordu Üstelik İngiliz pilotları savaşabilmek için yeterli yükseliğe ulaşabilmek amacıyla, önce İngiltere'nin iç bölgelerine yöneliyorlar ancak ondan sonra düşmanın üzerine gidebiliyorlardı.

Öğlene kadar Güney-Doğu ve Pas de Calais çevresinde bulunan birçok üs ani saldırılara hedef oldu. O güne değin fazla rahatsız edilmeyen İngilterenin kuzeyinde de bazı olaylar meydana gelmeğe başladı.

Norveç ve Danimarka'da üslenmiş bulunan Stumpff'un 5. Luftflotte'una bağlı pilotlar, 2. ve 3. Luftflotte'de bulunan arkadaşlarının devamlı olarak savaşa katılıp üslenmelerine içerlemeğe başlamışlardı. Artık sıra onlarada gelmişti. Sonları yaklaşan RAF'a vuracakları bir darbe onları çocuk oyuncağı gibi geliyordu. Keşif uçuşuna çıkıyormuşcasına rahat hissediyorlardı kendilerini. Stumpff'tan aldıkları emre göre İngiltere'nin Kuzey-Doğusunda ve Yorkshire çevresinde bulunan üslere karşı saldırıya geçeceklerdi. İngiltere'nin Kuzeyinde ve Ortasında bulunan filolardan bazılarının Güneyin yardımına gitmek için yerlerini terk ettiklerini biliyorlardı.

Ancak Alman Haberalma Servisleri de yanılmışlardı. Kuzey ve Güney arasında yapılan filo değişimi gerçekte istirahate ihtiyacı olanların Kuzeye yenilerinin ise Güneye gönderilmesi biçiminde bir alışveriş olmuştu. Birinci Dünya Savaşı sırasında düşülen hatayı tekrarlamadı. 14-18 yılları arasında güçlerinin son noktasına gelen pilotların, yorgunluk nedeniyle öldüklerini biliyordu. Bu nedenle yorulanları geriye çekip, dinlendiriyor, yedekleri öne sürerek herkesin çarpışmasını sağlıyordu. Dowding'in bu akıllıca davranışı sonucunda 5. Luftflotte'nin pilotlarını kötü bir sürpriz bekliyordu.

Öğleyi az geçe Avcı Komutanlığı düşman uçaklarının İskoçya kıyılarında bulunan Firt hof Forth'ton 150 kilometre ötede bulunduğunu öğrendi. Çok daha önceden bu haberin alınması Mareşal R.E. Soul komutasındaki 13. Grubun önceden davranmasına yol açtı. Düşmanı denizin üzerinde karşılama olanağını elde etmişlerdi.

Doğu kıyısında bulunan radarlar güneydekilere oranla çok daha az çalıştıkları için gelen düşman uçakları konusundo kesin bir bilgi edinmek olanaksızdı. Ancak bu pek de önemli değildi: Almanlar 65 adet He. III tipi bombardıman uçağı ve 34 adet de Me. 110 tipi avcı uçağıyla geliyorlardı. Soul elinde bulunan tüm kullanılabilir uçaklara havalanma emrini verdi. Üç Spitfire

Mareşal Goering, kurmay subayları ile birlikte, uçaklarının nereleri bombalaması gerektiğini harita üzerinde tartışırken.

Bu afişte şunlar yazılı: Adamlar hazır... Onlara yalnız siz kanat verebilirsiniz İngilizler, ülkelerinin savunmasında en önemli unsurun uçak olduğunu biliyorlardı. Bu nedenle uçak konusuna çok önem veriyorlardı.

ve bir Hurricane filosu düşmanı karşılamak için havalandı. Ardından da bir Blenheim filosu üssü terk etti.

Kıyıdan elli kilometre kadar uzakta Farne adaları açıklarında 72. Filonun pilotları düşmanı gördüler. Ancak tahmin etmedikleri kadar korkunç bir manzarayla karşılaştılar. Karşılarında 100'e yakın bombardıman uçağı gördüler. Aslında kabaca uçakların sayısını tutturmuşlardı ama Me. 110'lar. Üstünde yanılgıya düşmüşlerdi. Aslında bir avcı uçağı olan Me. 110'lar İskandinavya'daki üslerinin hedeflerinden uzak olması nedeniyle yedek yakıt depoları kullanıyorlardı. Teğmen Edward Graham gözlerine inanamıyordu. Sanki küçük bir çocuğa boyundan büyük bir doğum günü pastası sunulmuştu. Çocuk pastayı neresinden ısıracağını bilemiyordu. Graham ve arkadaşları uzun zamandır aç kalmış kurtlar gibi saldırdılar.

Güneydeki arkadaşlarının aksine yükselmek için ülkenin içine yönelmeyen Graham ve arkadaşları Almanlara oranla biraz daha avantajlı durumdaydılar. Güneşide sırtlarına alıp Heinkel ve Messerschmitt'lerin arasına daldılar.

Savaşta en çok darbeyi Messerschmitt'ler yedi. Zira uzun mesafeyi aşabilmek için arka mitralyözlerin yerine yedek yakıt depolarını koymuşlardı. Goering'in «destroyer» adını taktığı Me. 110'ların pilotlarından bazıları depolarını atarak savunma biçimine girdiler. Bazıları ise alçalarak dönüşler yapmakla yetindiler.

Daha uzun mesafe uçağı olan Heinkel'lerin cevabı ağır oldu. İkiye ayrılarak kıyıya doğru gitmeyi amaçladılar. Ancak Saul'un uçaklarının oluşturduğu savunma hattını yaramadılar ve hedeflerini bombalayamadan Norveç'te bulunan Stavanger üssüne döndüler. Üstelik sekiz uçak yitirdiler. Eğer yitirilen 5 Me. 110'u da sayıp, buna karşılık RAF'ın hiç kayıp vermediğini eklersek, büyük bir gururla saldırıya geçen Stumpff'un 5. Luftflotte'nun yediği darbenin büyüklüğünü açıklayabiliriz.

Ancak 150 kilometre daha güneyden saldırıya geçen 5. Luftflotte'a bağlı 50'ye yakın Ju.88'in şansı daha yaver gitti. Kuzey Denizi boyunca hareketlenip Kuzey Danimarka üzerinden gelen bu filo Hava Mareşali Trafford Leigh-Mallory'nin komutasındaki 12. Grup tarafından saptandı. 12. Gruba bağlı uçaklar saldırıya karşı koymak için havalandılar.

Ingilizlerin iştahını arttırmak için Almanların Ju.88'leri avcı uçakları tarafından eşlik edilmeden geliyorlardı. Flamborough Head üzerine yaklaşırlarken 606. Filonun 12 Spitfire'ıve 73. Filonun 6 Hurricane'i saldırıya geçti. Ancak İngilizler kısa bir sürede sekiz uçaklarını yitirdiler. Çarpışmanın şiddetinden birkaç gruba ayrılan Junkers'lerden 30'u barajı aşıp Yorkshire yakınlarında bulunan Great Driffield üssüne saldırdılar. Zarar oldukça önemliydi ve 10 uçak yerde tahrib edildi. RAF'ın kayıpları büyüktü ama Genelkurmay yine de derin bir oh çekmişti. Zira Almanların bombaladığı üs bombardıman uçaklarının yararlandığı yerdi. Eğer 5. Luftflotte avcı uçaklarının kullandığı bir üssü tahrib etseydi, Ingilizlerin zararları çok daha fazla olacaktı. Dowding ve arkadaşları zararın neresinden dönülürse kardır düşüncesine sarılmışlardı.

Gerçekten de savaşın o anında bir

THE MEN ARE READY...
ONLY YOU
CAN GIVE THEM WINGS

bombardıman üssüne saldırmak Almanlara fazla birşey kazandırmazdı. Zira Ingiliz savunmasının kilidi olan Avcı Komutanlığı durdukça bombardıman uçaklarının büyük bir etkinliği olduğunu öne sürmek yanlış olur. Sırf bu havaalanını bombalamak amacıyla Ju.88'ler 8 kayıp vermişlerdi. O gün 5. Luftflotte 123 bombardıman ve 34 avcı uçağından 23 tanesini kaybetmişlerdir. Bu kayıplardan sonra 5. Luftflotte bir daha İngiltere üzerinde görülmedi.

Güneyde ise 2. ve 3. Luftflotte'un saldırıları acımasızdı. Savunucular 5. Luftflotte'a karşı kazandıkları başarının zevkini daha tatmadan birçok alanlarının Almanlar tarafından bombalandıklarını görüyorlardı.

Sabahleyin 60 avcı uçağının eşliğindeki 40 adet Ju.87 bombardıman uçağı Lympne ve Hawkinge üslerine saldırdı. Bu alanlardan ilki tahrib edildi ve iki gün boyunca kullanılmadı. Ikincisinin zararları biraz daha azdı. Ancak bunlardan daha önemlisi elektrik noksanlığı yüzünden radar dizisine bağlı iki istasyon devreden çıktı.

Bir saat kadar sonra 12 adet Me.109 Manston falezlerinde bulunan havaalanına karşı saldırıya geçti. Bombalama sonucunda 2 Spitfire alanda tahrip edildi. Öğleden sonra saat üçe doğrusıra Martlesham Heath'a bulunan avcı uçaklarının üssüne geldi. Çok sayıda uçak tarafından eşlik edilen Stuka'lar acımadan saldırdılar. Aynı saatlerde 100'e yakın avcı ve bombardıman uçağından kurulu bir filo Kent şehrine doğru yaklaşıyordu. Yarım saat kadar sonra 150'ye yakın uçak ikinci bir dalga oluşturarak aynı hedef üzerine yöneldi.

Artık bıçak kemiğe dayanmıştı!

II. Grubun uçaklarını yedekte saklamanın bir anlamı yoktu. Avcı Komutanlığı üslerinin birer birer yok edilmesi karşısında seyirci kalacak değildi. Kuşlar yuvalarını kartaldan korumak zorundaydılar. Toplam olarak yedi adet Spitfire ve Hurricane filosu güçlü düşman uçaklarını dağıtmağa çalıştılar. Ancak göğün her tarafından ortaya çıkan Me.109'lar nefes almalarına olanak bile tanımıyorlardı.

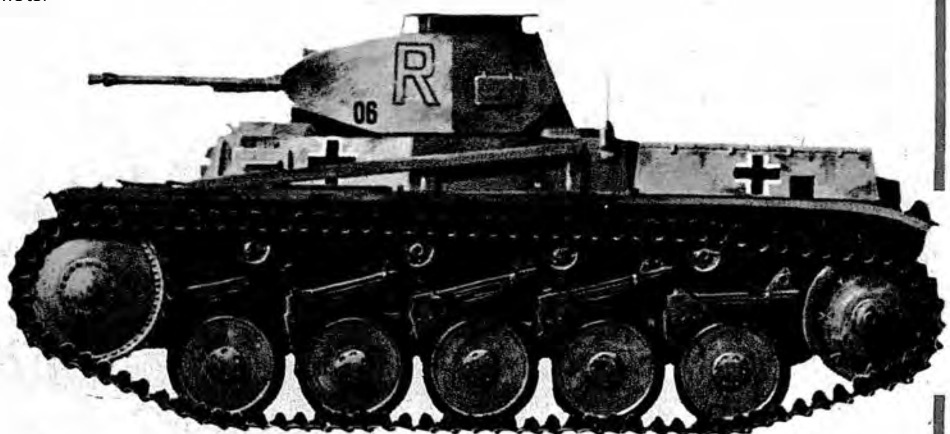
Öğleden sonra daha batıda başka oyunlar oynandı. 3. Luftflotte'a bağlı 250'ye yakın uçak Hampshire ve Wiltshire üzerine çullandı. Ancak RAF bu kez canını dişine takmıştı. 130'a yakın uçağıyla Almanların ortasına daldı. Sperrle'nin pilotları fazla bir zarar veremeden ve 25'e yakın uçak kaybederek geri dönmek zorunda kaldılar.

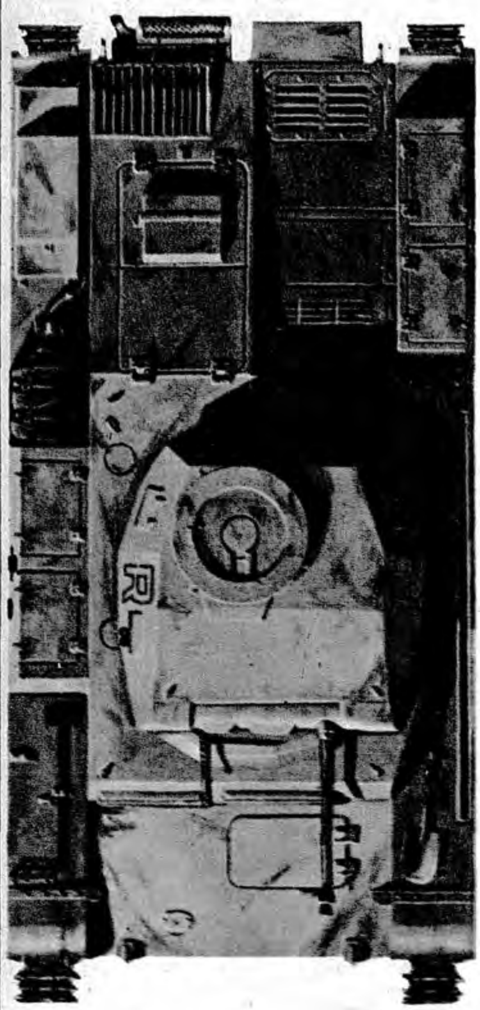
Akşama doğru cephe bu kez güney doğuya kaymıştı. Radarlar Calais üzerinden gelen 70 «haydutu» saptamışlardı. Bu uçakların görevi Kenley ve Biggin Hill çevresinde bulunan ve Ingilizler için hayati önemi taşıyan avcı üslerini bombalamaktı. Ancak saldırının önemli bir bölümü. Ingiliz pilotlarının Almanları şaşırtması üzerine West Malling üzerine yöneldi.

Almanlar 24 saat içinde İngiltere üzerine en etkili ve yoğun saldırılarını yapmışlardı. 5 yüzü bombardıman olmak üzere bin 780 çıkış yapmışlardı. 5. Luftflotte'un uğradığı şaşkınlığı bir yana bırakırsak Almanlar için oldukça iyi bir gün geçmişti. Alman bombardıman ve avcı uçaklarının pilotları iyi bir iş yaptıklarını söylüyorlar ve 82 adet düşman uçağını düşürdüklerini ya da saf dışı bıraktıklarını öne sürüyorlardı. Aslında bu sayı savaştan sonra

Savaşın silahları

Pzkptw. II. Aust F
Ağırlık: 9,35 ton.
Ekip: Üç kişi.
Silâhı: Bir adet 20 mm'lik KwK 30 topu, bir adet 7,92 mm'lik MG 34 makineli tüfeği.
Zırh: Gövde 30 mm, yan kısımlar 20 mm.
Motoru: Bir adet, 6 silindirli 140 beygir gücünde Maybach HL 62 TR tipi motor.
Hızı: Saatte 40 kilometre.
Etki alanı: 190 kilometre.
Uzunluk: 4,81 metre.
Genişlik: 2,28 metre.
Yükseklik: 2,02 metre.

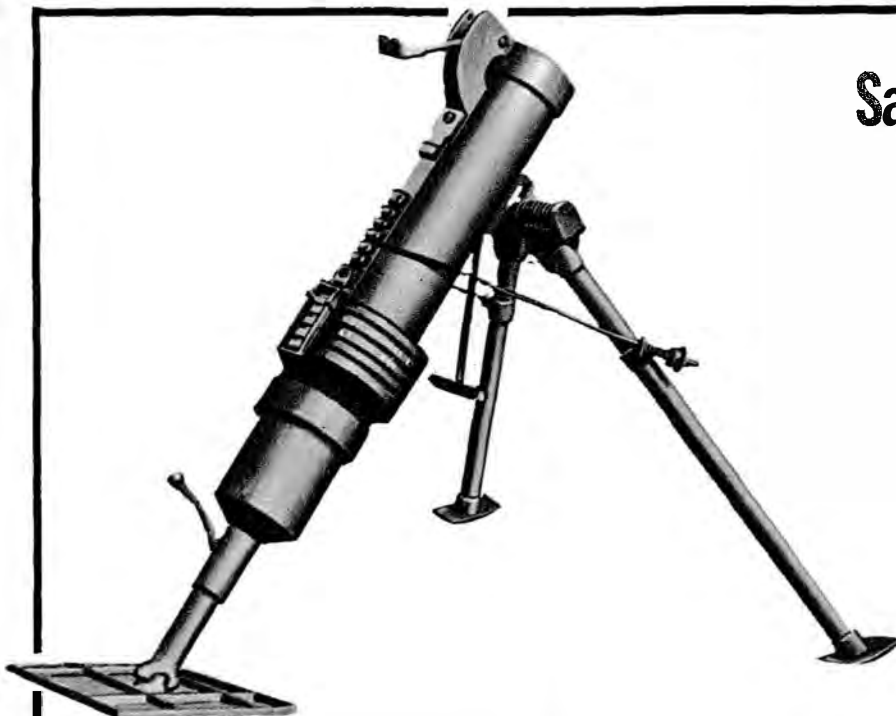
yapılan bilançolardan öğrenildiğine göre 34'ten ibaretti. Luftwaffe ise bir günde 75 uçağını yitirmişti. RAF'ın öne sürdüğü 182 adet Alman kaybının da gerçeklerle ilgisi olmadığı ortadadır Ancak bu saldırıdan sonra Almanlar bütün savaş boyunca buna benzer bir ikinci saldırıya geçme cesaretini kendilerinde bulamayacaklardı.

Güneşin batması bile 15 Ağustos gününün sakin bitmesini engelleyememişti. Hitler'in o tarihlerde askeri olmayan hedeflere karşı bir harekata girişilmemesi hakkındaki kesin emrine rağmen 70'e yakın Alman uçağı İngiltere üzerine geldi. Ülkenin kıyılarını dolaşarak alarm düdüklerinin bütün gece yankılanmasına yol açtılar. Amaçları dayanma noktasının sonunda sandıkları İngiliz halkının sinirlerini bozmaktı.

*Mareşal Goering Luftwoffe'nin İngiltere'yi dize getireceğine inanıyordu. Büyük bir inatla bu ülkeyi bombalamağa devam ediyordu.
Goering Me. 110 avcı uçağından çok ümitliydi. Ancak bu uçak oldukça ağır kalıyor ve İngilizlerle başedemiyordu.*

Savaşın silahları

Fransız 50-mm- Bomba havanı
Bu silâh 0,8 kilo ağırlığındaki bir mermiyi 500 metre uzağa fırlatabilmekteydi. Savaş sırasında az sayıda kullanılmıştı.

Brandt-81-mm- Havan topu
Bu havan topu Fransa'da geliştirildi ve sonra lisans anlaşmalarıyle İtalya, Amerika, Japonya ve öteki ülkeler tarafından imal edildi. Bütün bu ülkeler savaşta benzer silâhlara sahiptiler. Bu havan topu hafif ya da ağır mermileri 3 bin 700 metreye atabilmekteydi.

Savaşın uçakları

MORANE-SAULNİER MS 406
Tipi: Tek kişilik Fransız avcı uçağı.
Motoru: Bir adet 12 silindirli, 860 beygir gücünde Hıspano - Suiza HSA 59 motoru.
Silâhı: Bir adet 20 mm'lik Hispano-Suiza HS 59 (ya da 404) topu, 2 adet 7,5 mm'lik MAC 1934 tipi makineli tüfek.
Hızı: 4 bin 480 metrede saatte 490 kilometre.
Tırmnma hızı: 5 bin metreye saatte 400 kilometre.
Tırmanma süresi: 6 bin metreye 9 dakika 3 saniyede.
Etki alanı: 932 kilometre.
Ağırlık: Boş bin 895 kg, dolu 2 bin 722 kg.
Kanat açıklığı: 10,61 metre.
Uzunluk: 8,08 metre.
Yükseklik: 2,84 metre.
Kanat alanı: 16,00 metrekare.

Tipi: Tek kişilik avcı uçağı.
Motoru: Bir adet silindirli, 930 beygir gücünde, Hıspano - Suiza 12Y45 motoru.
Silâhı Bir adet 20 mm'lik Hispano - Suiza HS 404 tipi top, 4 adet 7,5 mm'lik MAC 1934 M 1939 tipi makineli tüfek.
Hızı: 5 bin 500 metrede saatte 535 kilometre.
Tırmanma hızı: 4 bin metreye saatte 485 kilometre.
Tırmanma süresi: 6 binmetreye 8 dakika 59 saniyede.
Etki alanı: 890 kilometre normal, bin 540 kilometre maksimum.
Ağırlık Boş 2 bin 122 kg, dolu 2 bin 717 kg.
Kanat açıklığı: 10,12 metre
Uzunluk: 8,75 metre.
Yükseklik: 2,57 metre.
Kanat alanı: 15,97 metrekare.

Savaşın üniformaları

İngiliz eri, İngiltere 1940
Bu askerin üniforması savaşın sonuna dek İngiliz askerinin değişmeyen giysisini göstermektedir. Mark I tüfeği, gaz maskesi, el bombaları taşırlardı.

İskoçyalı asker, Fransa 1940
Bu er 51. İskoçya bölüğündendir. Onları diğer askerlerden ayıran özelliklerin başında etekleri ve uzun çorapları gelmektedir. Gaz maskesi ve İngiliz yapısı Mark I tüfeği taşırlardı.

Fransız Motorize Canavarlar birliği eri, 1940 Fransa
Bu asker Co Motorize birliklerin bir kolu olan Canavarlar Birliğinde görev yapmaktaydı. Özel miğferleri ve pantalonları vardı. Diğer tüm Fransız erlerinin kullandığı techizatları taşırlardı. Fransız yapısı tüfekleri vardı.

Ertesi gün RAF'ın Almanlara karşı şiddetle direneceğinin anlaşılması üzerine 5. Luftflotte savaş alanından çekildi. 2. ve 3. Luftflotte'nin saldırıları ise azaldı. Ancak bütün bunlara rağmen Almanlar o gün bin 700 çıkış yaptılar. Bunlar Goering'in verdiği sözü tutacağına ve İngilizleri göklerden sileceğini gösteriyordu. Almanlara göre. Luftwaffe'nin generalleri de İngilizlerin yakında pes diyeceklerine inanıyorlardı. Yaptıkları hesaplara göre temmuz ayı başından beri RAF 574 uçak yitirmişti. Yerde imha edilenlerle birlikte bu sayı onlara göre 770'e yükseliyordu. İngilizlerin uçak üretimini de gözönüne alan Almanlar o günlerde, RAF'ın elinde 300'ü kullanılabilir halde 430 avcı uçağının bulunduğunu öne sürüyorlardı.

Stuka bombardıman uçakları İngiltere üzerinde saldırıya hazırlanıyor

Gerçekte haftada 100 uçak fabrikalardan çıkmaktaydı. Temmuz ayından beri teslim edilen Spitfire ve Hurricane uçağının sayısı da 750'ye yaklaşıyordu. Bunlardan 235'i alanlarda bekleyen 600 adet avcı uçağına katılmak üzereydiler.

Luftwaffe'nin elinde ise 16 Ağustos tarihinde 700 adet Me.109 avcı uçağı vardı. Lowding Almanların muhtemel bir çıkartma yapacakları bölgede Luftwaffe'nin uçaklarına karşı koyabilecek durumdaydı. Park ve arkadaşlarının II. Gruptan bir bölümünü yedek olarak kötü günler için sakladıkları gibi, Dowding'de elinde bulunan 4 gruptan bir kısım uçağı yedek olarak bir kenarda bırakmıştı. Dowding bir Alman çıkartması oluncaya dek bunları savaş alanına sürmeyi düşünmüyordu. Eğer Almanlar İngiltere'ye çıkarlar ve Londra üzerine yürürlerse bu uçakları kullanacaktı.

Bu anlattıklarımızdan da RAF'ın Güney-Doğu'da bulundurduğu uçakların sayısının 300'ü aşmadığı ortaya çıkmaktadır. Almanların tahminleri bir yere kadar doğru gibi gözükmektedir. Dowding'in son kurşunlarını harcadığını sanan Luftwaffe 16 Ağustos'ta yeniden saldırıya geçti.

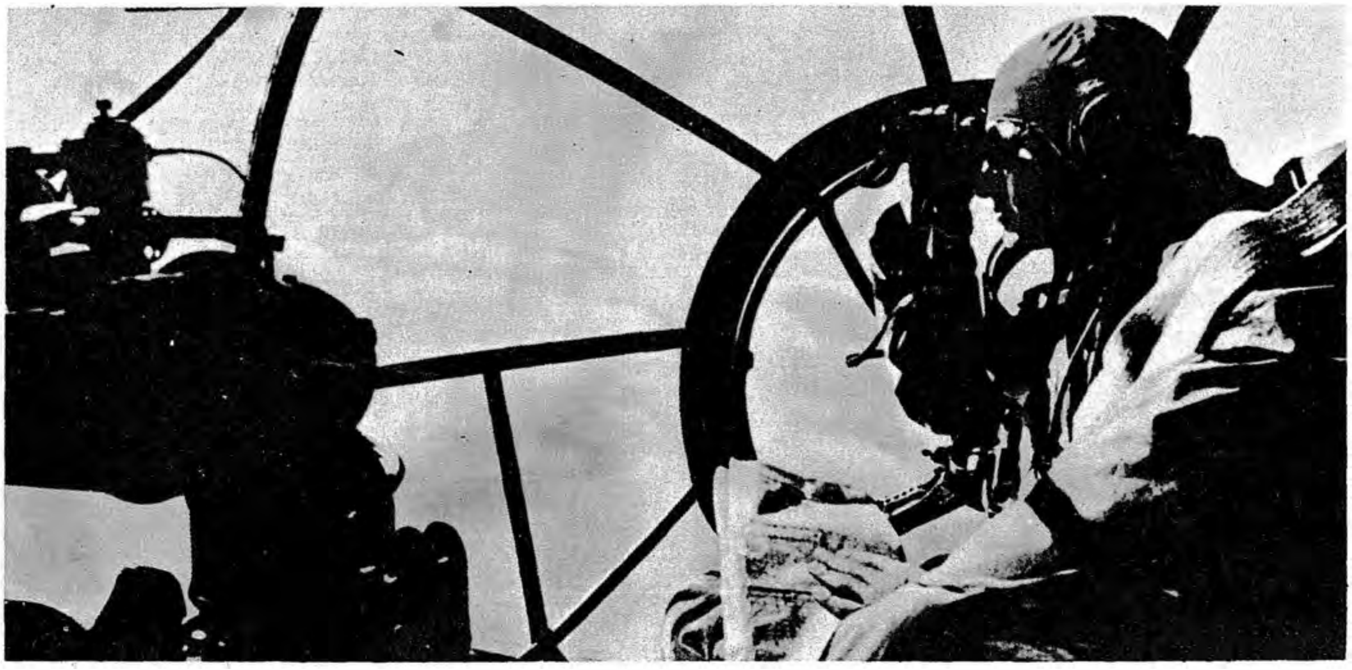
16 Ağustos günü Almanların belli başlı hedefleri yine havaalanlarıydı. Öğlene doğru avcı uçaklarının eşliğindeki 70'e yakın bombardıman uçağı, İngiliz uçaklarının ısrarlı savunmasına rağmen, West Malling havaalanını bombalamayı başardılar. Aslında ikinci derecede önemi olan bu alana saldırmaları Almanlara pek birşey kazandırmadı. Ancak RAF'ın yüksek derecedeki subayları Alman Haberalma servislerinin yeterince bilgi toplayamadıklarını biliyorlardı. Batıda ise Kıyı Komutanlığının ikinci derecede önemi olan alanları saldırıya uğradı. Ancak Tangmere'de işler İngilizlerin sandığından da kötü geçti. II. Gruba bağlı pilotlar tam alanlarına inerken bombardıman uçaklarının alana saldırdığını gördüler.

Üzerlerine doğru gelen bombalara hedef olmadan yere inmeğe çalışan pilotların arasında, orada bulunması için hiçbir geçerli neden olmayan Amerikalı Billy Fiske vardı. Fiske inmeğe hazırlanırken hangarlardan, hastaneden, mağazalardan, yatakhanelerden eser kalmadığını gördü. Fiske ve arkadaşlarını korkunç bir manzara bekliyordu. Fiske inişe geçti. Almanların açtığı deliklere rağmen düşmeden yere inmeğe çalışıyordu. Bir ara etrafına düşen bombalara rağmen başardığı sanıldı. Sonra birden Spitfire'ın etrafını alevler kapladı. Fiske bir süre sonra yanıkların tesiriyle öldü. Bugün Saint-Paul kilisesinin duvarında bulunan bir levhanın üzerinde şunlar yazılıdır:

«İngiltere'nin yaşaması için ölen bir Amerikalı.»

Ölüm ya da yanıklar. RAF'ın pilotlarını her an bekleyen son buydu. Bu son Hurricane'in pilotları için daha yakındı. Alev alan bir Hurricane'den bir dakika içinde çıkamayan pilotun sonu gelmiş demekti.

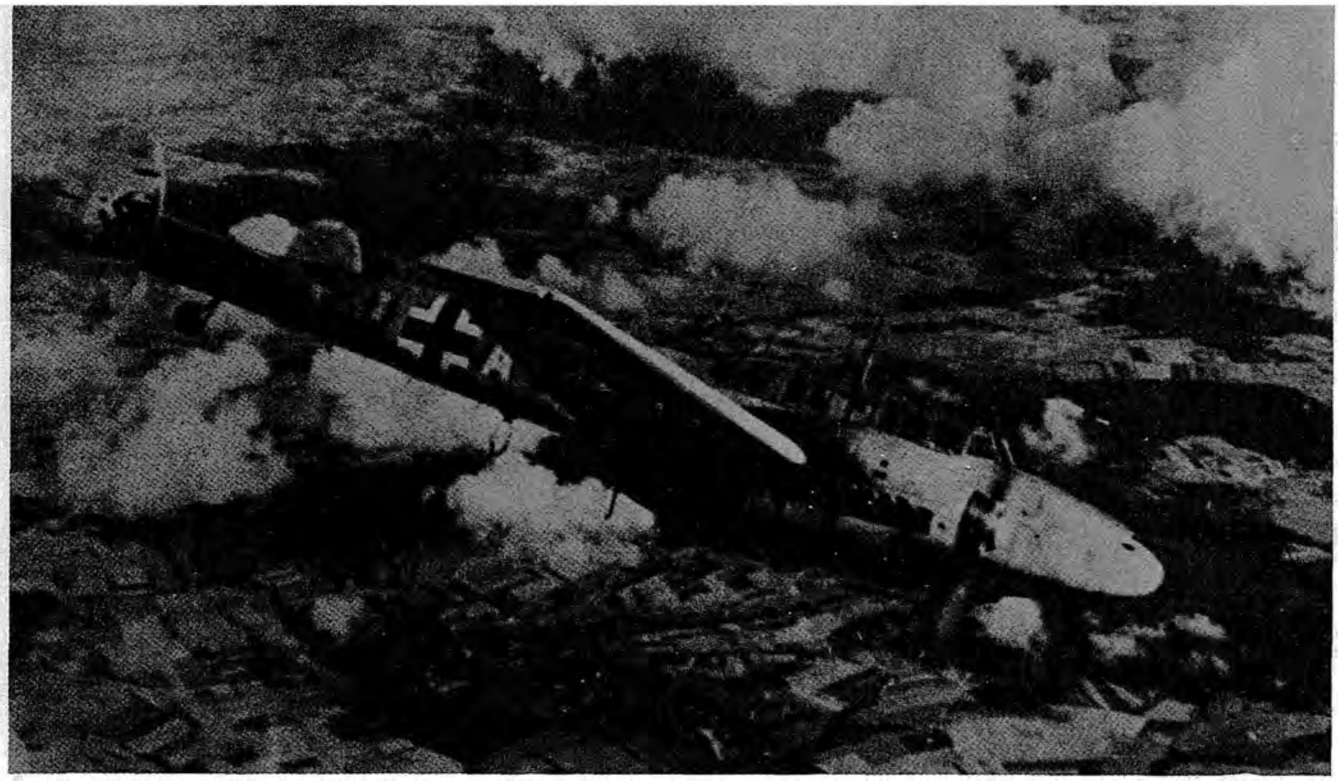
Bir süre önce 72. Filonun Spitfire'ı ile uçan Teğmen Nicholson, güneşli bir Ağustos günü 249. Filonun bir Hurricane'nine kumanda ediyordu. Bulutsuz bir gökyüzüne bakan Teğmen Yorkshire'de bulunan

Alman bombardıman uçağı Heinkel'in gözleyici harita üzerinde bazı noktaları kontrol edip, saldırı hedeflerini bulmağa çalışıyor.

İngilizler muhtemel bir Alman çıkartmasına karşı savunma tedbirleri almışlardı. Resimde Churchill topa karşı ülkesini tüfekle korumağa çalışacak olan bir birliği denetlerken görülüyor.

Almanlar durmaksızın İngiltere'yi bombalıyordu. Bombardıman uçaklarının ilk hedefleri arasında radar istasyonları ve havaalanları vardı.

hamile karısının doğurup doğurmadığını merak ediyordu. Birden karşısında üç tane Ju.88 belirdi. Yanında bulunan iki Hurricane ile birlikte Almanların üzerine gitti. Ancak tam o anda bir Spitfire filosunun Ju.88'lerin üzerine geldiğini gördü. Biraz sonra Junkers'lerden eser yoktu. Tam yükselip arkadaşlarını bulmağa hazırlanıyordu ki güneşi sırtına alan bir Me.110'un saldırısına uğradı. Birkaç saniye içinde Hurricane alevler içinde kalmıştı. Nicholson'un bir gözü kandan göremez olmuş bir bacağına ise kurşun saplanmıştı.

Bu şartlar altında Teğmenin atlaması gerekiyordu. Ancak Nicholson inatçıydı. Şimdiye değin bir düşmanı vuramadığına üzülüyordu. Şimdi eline fırsat geçmişti. Aniden dönüş yaptı. Me. 110 büyük bir hızla geçti yanından. Nicholson saatte 650 kilometrelik bir hızla Almanın peşine takıldı. Me.110 sulara gömülünceye dek de peşini bırakmadı. Sonra kemerlerinden kurtulmak için büyük bir uğraşa girdi. Yanık elleriyle kabinin üzerini açmayı başardı. Dışarıya çıkmayı başarmıştı. Bundan sonrası artık bir pilot için kolaydı. Ama şans bir kez yüzünü çevirmişti Nicholson'a. Yere doğru süzülürken etrafında bir Alman uçağı dolaşmaya başladı. Ama Alman fazla ısrar etmedi ve Nicholson'un peşini bıraktı. Nicholson bu kez rahatlayacağını umuyordu. Ancak aşağıda kendisini bekleyen gönüllüler kendisini Alman sanarak ateş etmeğe başladılar. Allahtan iyi nişan alamıyorlardı. Nicholson sağ salim yere inmeyi başardı. Bir süre sonra İngiltere Savaşı sırasında hiçbir avcı uçağının pilotunun alamadığı bir madalya ile taltif edildi: Victorya Nişanı ile...

Devamlı olarak havaalanlarına saldıran Luftwaffe amacına eriştiğini sanıyordu. Bu alanların saldırıya uğramasıyla 4 gün içinde İngiltere göklerinin hakimi olacaklarını sanıyorlardı. Aslında saldırdığı alanların önemli bir bölümü ikinci derecede önemi olan eğitim alanlarıydı. 46 adet Oxford tipi uçak yerdeyken tahrip edilmişti. Ancak bunların İngiltere göklerinin ele geçirilmesiyle en küçük bir ilgisi bile yoktu.

Bu arada Güney-Doğu'da bulunan alanlara karşı yoğun bir saldırı planlanıyordu. 17 Ağustos günü genellikle sakin geçmesine rağmen 18 Ağustos 1940 öğleden başlamak üzere RAF için çetin bir gün olacağına işaretti.

Aslında saldırılar 15 Ağustos'taki gibi sayıca kalabalık uçaklar tarafından yapılmıyordu. Almanlar sayıca azdılar ama hedefleri bulma bakımından eksiklerini gidermişlerdi. Bu kez Londra yolunu koruyan önemli alanlara karşı saldırıya geçtiler.

O tarihten itibaren Luftwaffe'nin komutanları, RAF'ın kurduğu radar istasyonlarını önemsemeyi ve bunlardan kurtulma çarelerini aramağa başladılar. 18 Ağustos günü bu çareden en büyük plan Park'ın Grubuna ait Biggin Hill istasyonu aldı.

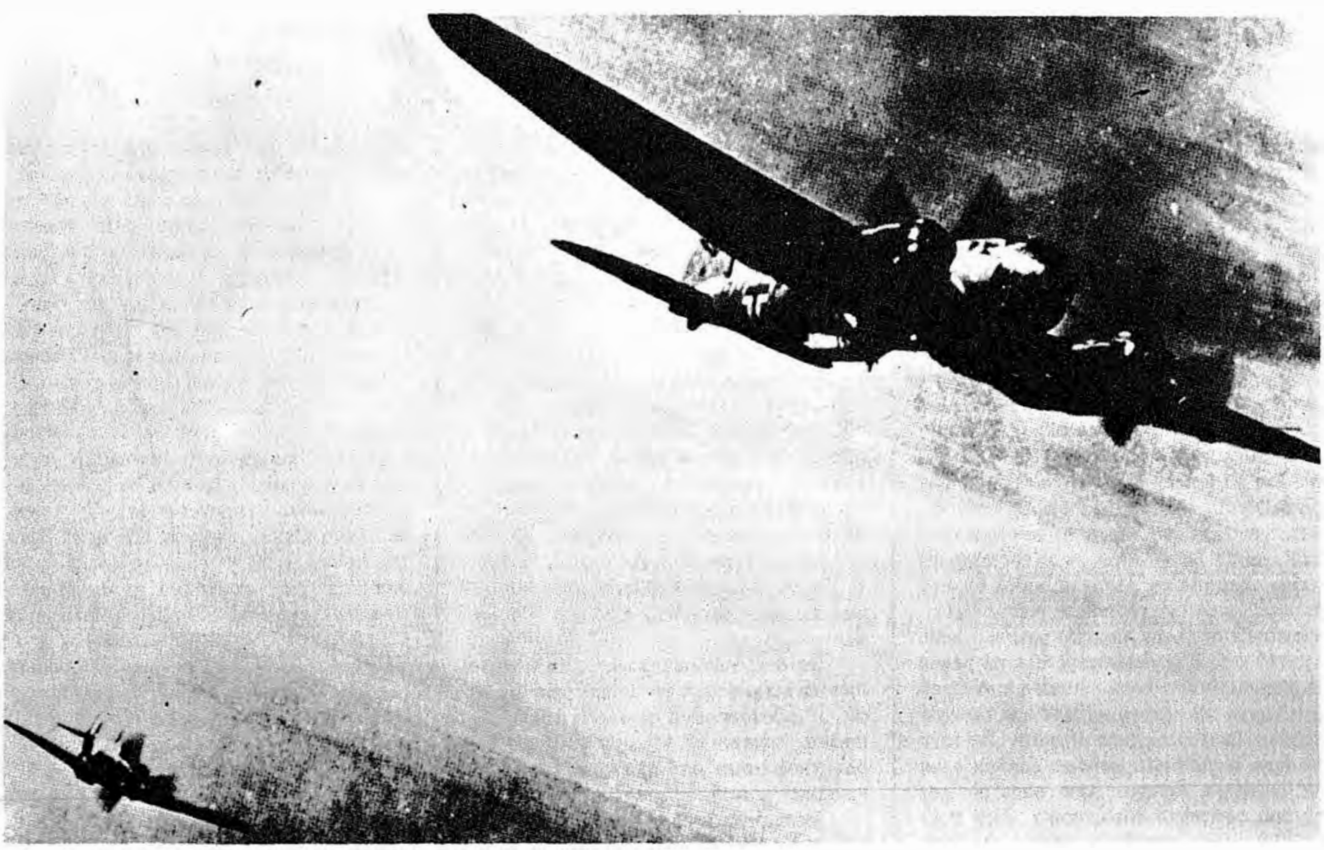
Almanlar şu planı uygulamağa başlamışlardı. Önce yüksek irtifadan iki kuvvetli saldırı yapılacaktı. Hemen ardından da alçak irtifadan uçan ve avcı uçakları tarafından korunmayan bombardıman uçakları gelecekti. Alçaktan ve aniden gelen bu uçaklar, kendilerinden önce gelenlerin yarattıkları yangınlardan yararlanarak hedefi saptayacaklar ve bombalarını bırakacaklardı. «Ya ölüm ya da başarı» sloganıyla hareket eden bir kısım Alman pilotundan seçilmişti bu grup.

Kağıt üzerinde Almanların yaptıkları hesaplara göre bu planın uygulanması karşısında ne radarların ne de İngiliz avcı uçaklarının yapabilecekleri birşey yoktu. Aslında bu planın uygulanması o denli kolay olmadı.

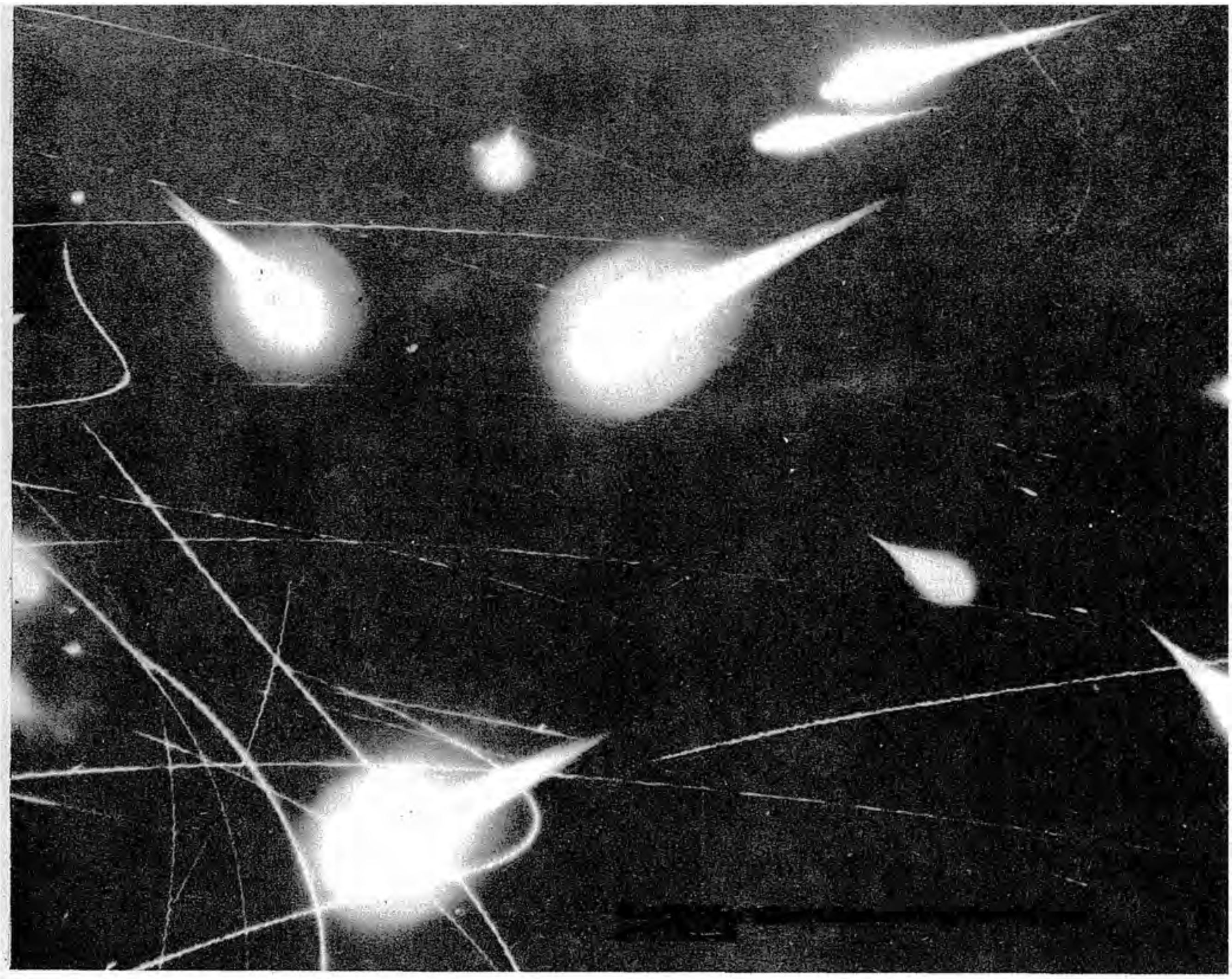
Saldırı Ju.88'lerin yüksek irtifadan yapacakları saldırı için Fransa üzerinde toplanırlarken gecikmeleriyle başladı. Bu nedenle alçak irtifadan gelen 9 tane Do.17

Bir Alman akınından sonra yıkıntılar arasında dolaşan Londra halkı günlük yaşamlarını sürdürme çabasında

Bir Heinkel 111 uçağı İngiliz göklerinde Spitfire'ın takibinden kurtulmağa çalışıyor.

Gece savaşı

uçağı Biggin Hill üzerine vardıklarında hedefi seçmelerine yardım edecek diğer iki grubun bulunmadığını gördüler. Yüksekten uçan bombardıman uçakları hedefin üzerine gelinceye değin, ötekilere oranla daha hızlı olan Do.17'ler Biggin Hill'e varmışlardı bile.

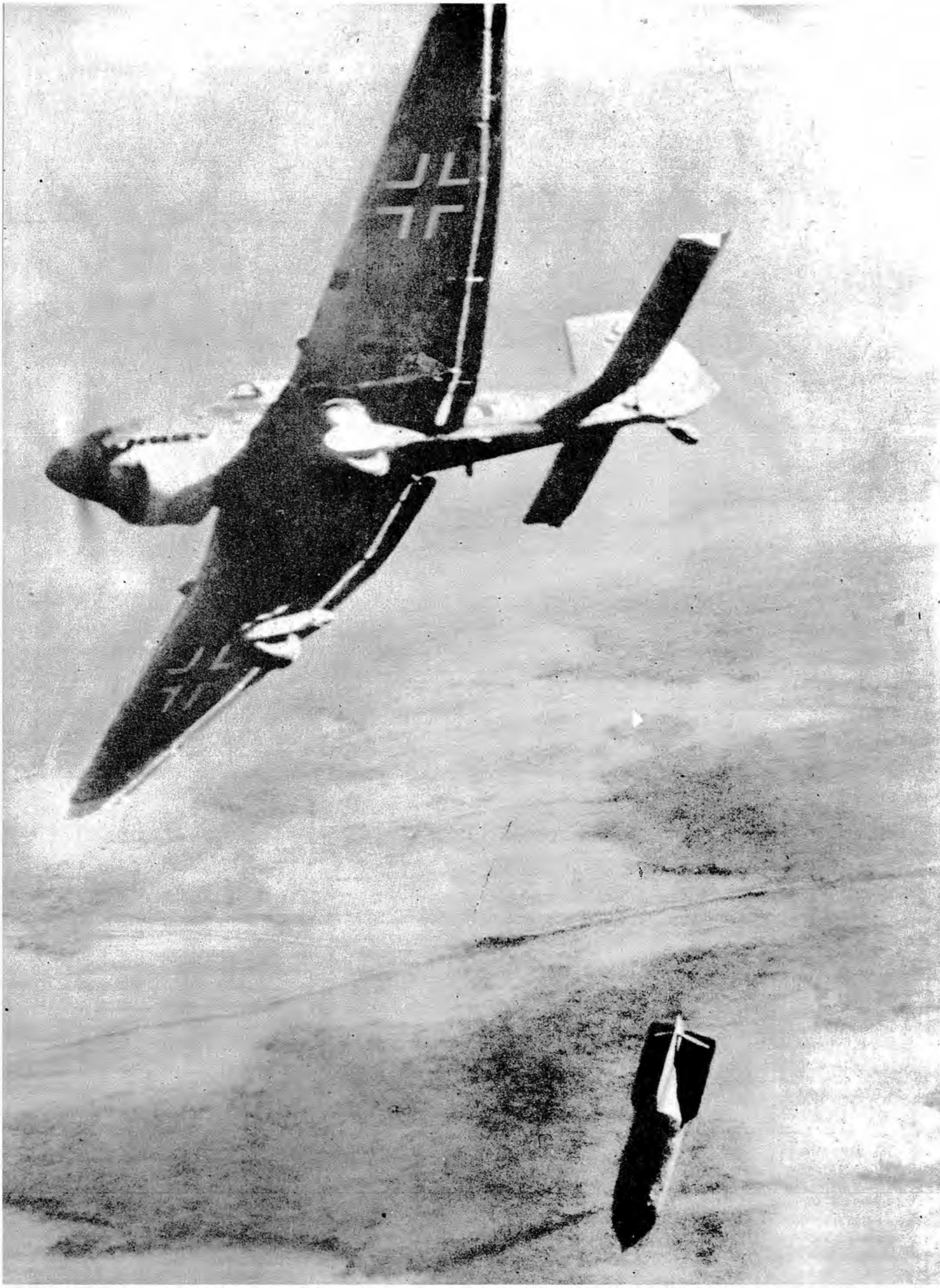
Bu kez onları hem karada hem de havada güçlü bir savunma bekliyordu. Yalnız hemen birşeyi belirtelim. Biggin Hill üslinda alçak irtifadan gelecek bir saldırıyı asla beklemiyordu. Radarlar yüksekten uçan iki filonun üzerlerine doğru geldiğini görmüşlerdi. Bu filolar için hazırlıklarını yaparlarken alçaktan gelenleri karşılarında buluverdiler.

Dornier'ler karşılarında birden bire Biggin Hill alanını görünce şaşırdılar. Sessiz ve sakin bir görünümü vardı. Birden ortalık cehenneme döndü. Korkunç bir uçaksavar ateşi başladı. Dornier'leri bu ateşten başka küçük füzeler şaşkına çevirdi. Yerden atılan füzeler havada patlıyor ve paraşütlerin ucuna asılı çelik halatlar yavaş yavaş yere süzülüyordu. Bir de bütün bunların üstüne radarlar tarafından saptanan iki filoyu karşılamağa çıkan İngiliz uçaklarının ateşi eklendi. Fransa'ya yalnızca Dornier'lerin iki tanesi döndü. Yüksek irtifadan uçan iki filo hedefe geldiğinde aynı tür karşılamayla ağırlandılar. Dört uçaklarını yitirip geri dönmek zorunda kaldılar.

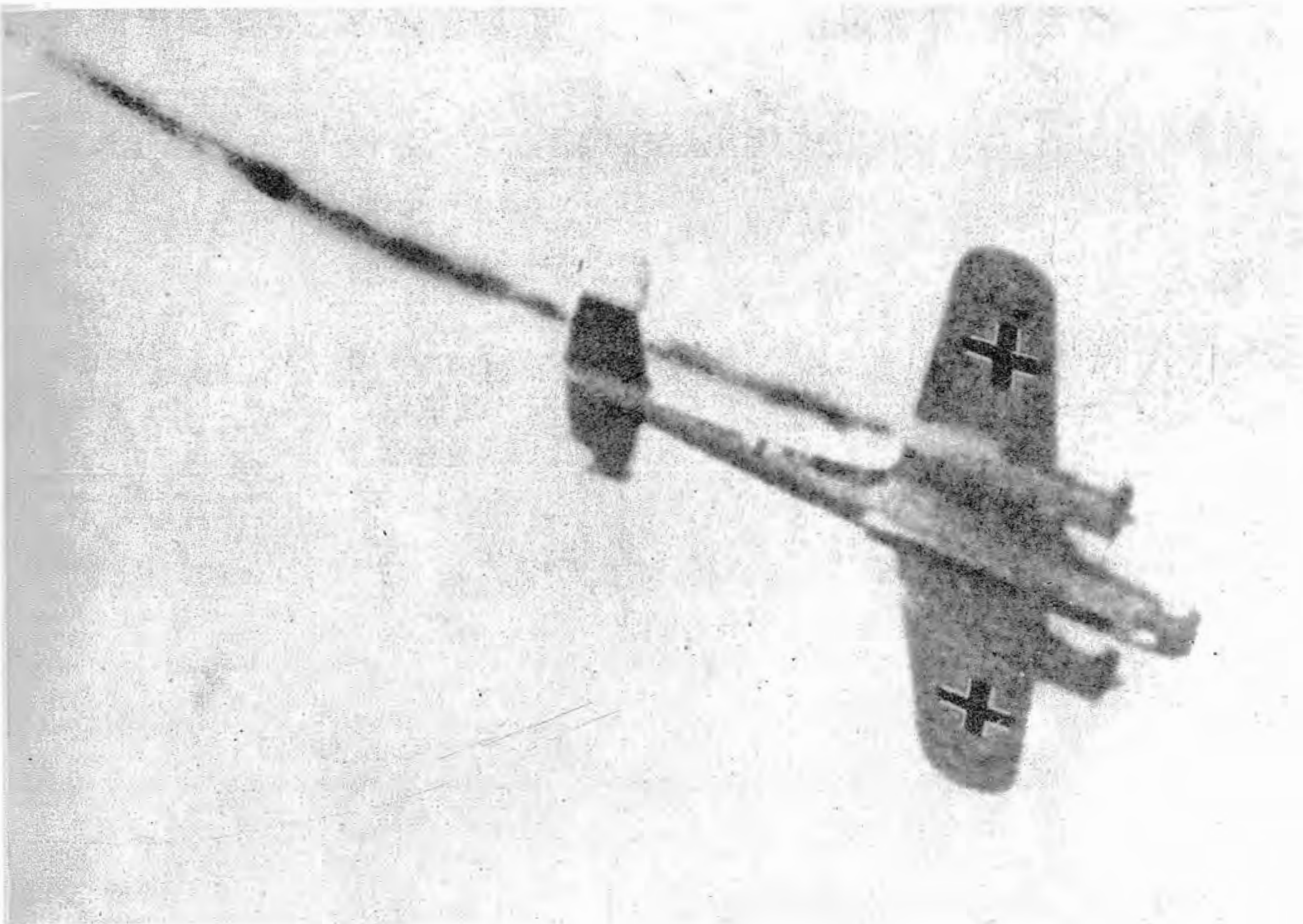
Biggin Hill'deki zararlar pek fazla değildi. Pistte çukurlar açılmış ve ortalığa patlamamış bombalar yayılmıştı. Bu sırada Kadınlar örgütünden genç bir kız askerlerin arasından fırladı. Elindeki kırmızı bayrakları patlamamış bombaların yanına yerleştirmeğe başladı. Almanların hücumu sırasında 28 yaşındaki bu genç kadın uçaksavar toplarının ateşine de yardım etmişti. Joan Mortimer bir süre sonra yaptığı yararlıklardan ötürü, erkeklere verilen Askerî Madalya ile taltif edildi

Biggin Hill saldırıya uğradığı anlarda 10 kilometre daha batıda bulunan Kenley üssü de aynı tür bir akınla karşılaştı. Ancak bu kez olaylar saldıranların lehine gelişti. Yüksek irtifadan uçan iki ve alçaktan gelen bir filonun attığı bombalar sonucunda 6 Hurricane ve birkaç tane uçak tahrip oldu. 10 hangar yerle bir oldu. Dornier'ler birkaç kayıp verdikten sonra Kenley'i içler acısı bir durumda bırakıp Fransa'ya döndüler.

Aynı anda 2. Luftflotte'ye bağlı bombardıman uçakları West Malling ve Croydon üslerine saldırdılar. Öğlene doğru bu kez 3. Luftflotte'nin uçakları Hampshire ve

Almanların bir kaybı daha...

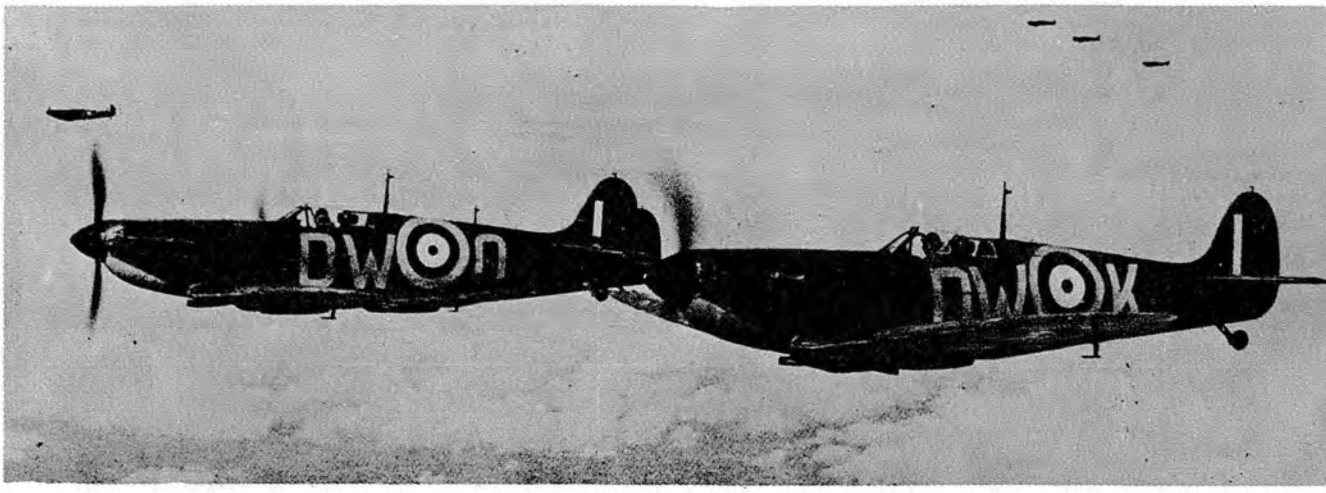

Almanların en iyi bombardıman uçağı olan Ju. 88'de İngiliz uçaklarının hedefi olmaktan kurtulamadı.

West Sussex üslerine saldırdı. Öğleden sonra yeniden saldıran 2. Luftflotte Croydon'u bir kez daha bombaladı. Geceleyin Almanların, İngilizleri uyutmağa niyeti yoktu. Taymis nehrinin ağzına ve Bristol kanalına mayınları isabetli bir biçimde attılar. İngilizler için çok zor bir gün olmuştu. Ancak RAF, Almanlarla dişe diş bir mücadeleye girmişti. O gün Almanların 71 uçağına karşılık, İngilizler 27 uçak ve 10 pilot yitirmişlerdi. Uçaklarını kaybeden birçok pilot paraşütle atlayıp yeniden üslerine dönmüşler ve savaşa devam etmişlerdir.

Ağustos ayının ortalarına doğru Avcı Komutanlığının kayıpları artmağa başlamıştı. Özellikle pilot sayısında kuşku verici bir azalma vardı. Ellerindeki uçaklardan 183 tanesi havada 30 tanesi de yerde tahrip olmuştu. Aynı süre zarfında 94 avcı pilotu yaralanmış ya da kaybolmuş, 60

Spitfire'lar kent üzerine saldırıya geçen Alman bombardıman uçaklarını karşılamağa hazırlanıyor.

tanesi yaralanmıştı. Beaverbrook tahrip olan uçakları haftada yüezr adet olmak üzere yeniliyordu. Ancak Dowding'in en büyük kuşkusu pilotlardı. Elindeki pilotlar tükenince ne yapacaktı. Yeni bir pilot sınıfı yetişinceye dek, elinde kalanlarla idare edebilecek miydi acaba?

Churchill pilotlara «civciv» adını takmıştı. Zira bunların çoğunun yaş ortalaması 20 dolayında idi. Dowding'in İngiltere'yi koruyabilmesi için «civcivler»e ihtiyacı vardı. Ancak genç pilotların yetişmesi kolay değildi. Bu nedenle Hava Komutanlığından ellerinde bulunan bombardıman uçaklarının pilotlarının Avcı Komutanlığına verilmesini istedi. Ancak Hava Kuvvetleri bunları muhtemel bir istila hareketi karşısında kullanmak üzere sakladığını bildirerek isteği geri çevirdi. Ancak Dowding'in ısrarı karşısında bombardıman ve diğer uçaklarda talim görmüş 53 pilot Avcı Komutanlığına verildi. Bu pilotların Spitfire ve Hurricane tipi uçaklara alışabilmesi için 6 günlük bir staj yapıldı. Hem uçağı kullanması hem de genç pilotlarla birlikte ölmesini öğrendiler.

20 Ağustos günü Churchill yaptığı unutulmaz konuşmasında şöyle dedi:

«Adamızda, İmparatorluğumuzda hatta diyebilir ki dünyada bulunan tüm yuvalarda, yalnızca katillerin barındıkları hariç, tehlike karşısında korkusuz, ölüm karşısında sarsılmaz bir biçimde duran ve cesaretleriyle, inançlarıyla dünya savaşının seyrini değiştirmeğe çalışan İngiliz pilotlarına karşı, minnet duyguları beslenmektedir. İnsan çatışmalarının tarihinin hiçbirinin de bu denli çok insan hayatının, bu denli az kişiye bağlı olduğu görülmemiştir.»

Churchill'in pilotları hakkında söylediği bu sözler tarihe geçmiştir. 1940 yılında yapılan İngiltere Savaşı'nda hayatlarını kaybeden 415 pilotun varlığı hatırlandıkça bu sözler unutulmadı.

4 günlük süre dolmuş ama Almanlar bir türlü İngiltere göklerini elleri ne geçirememişlerdi. Üstelik Alman pilotlarda bir huzursuzluk görülmeğe başlamıştı. Ellerinde bulunan uçaklar İngilizlerin Spitfire'larından daha üstün olmalarına rağmen bir türlü bunlarla baş edemiyorlardı. Almanların ünlü pilotu bir keresinde Goering'e şöyle haykırmıştı:

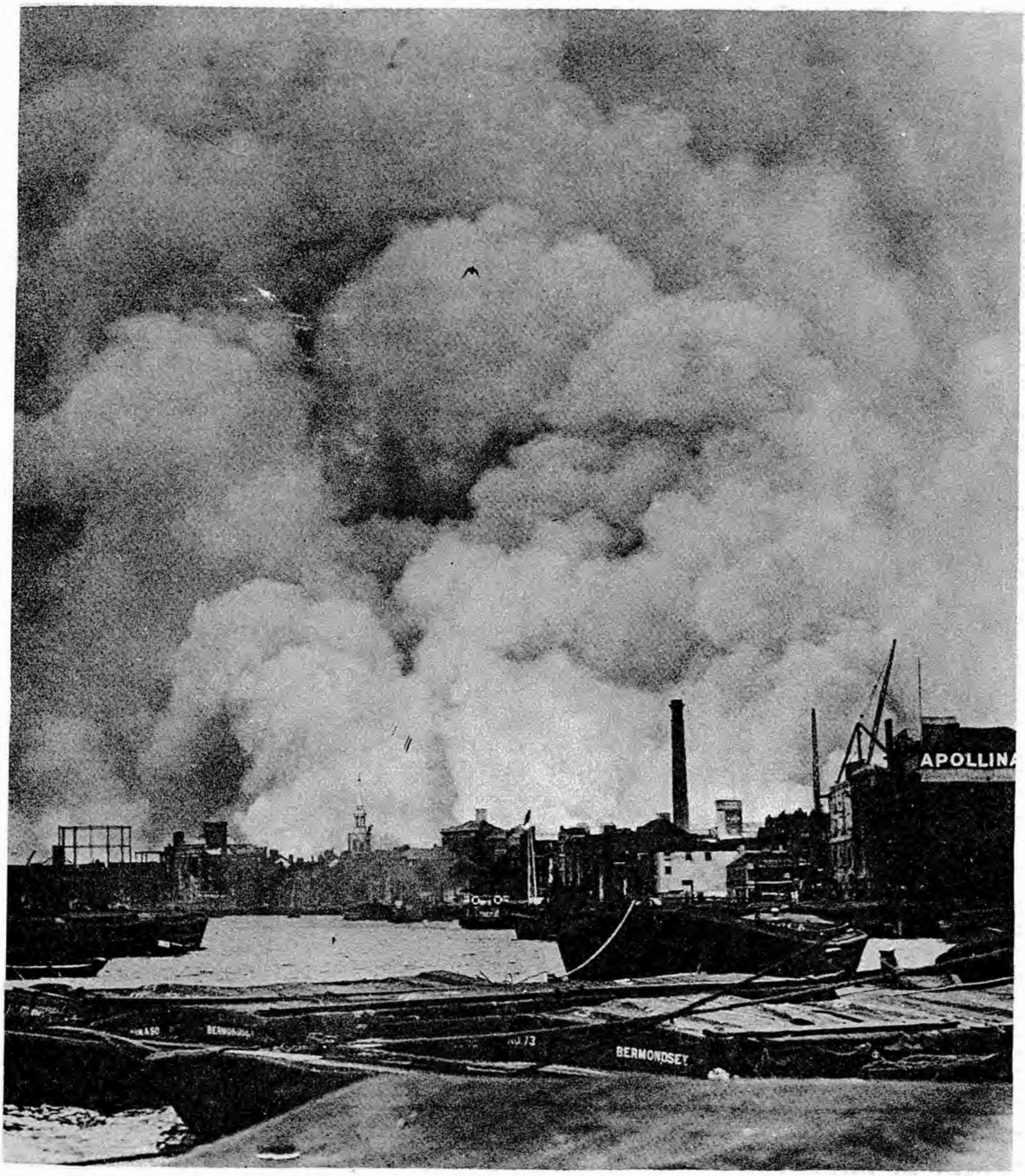
«Emrimde bulunan Me.109 avcı uçaklarının tümünü Spitfire'larla değiştirirseniz daha iyi olur.»

Spitfire'larda savaşın başında görülen bazı aksaklıkların değiştirilmesi onları Me. 109'lardan daha üstün yapmıştı. Pervanelerde ve karbüratörlerde yapılan değişiklikler sayesinde manevra kabiliyetleri artmıştı. Me.109'ların pilotlarının moralini bozan başka bir konu ise bombardıman uçaklarına eşlik etmeleriydi. Zira İngiltere'ye gidip gelmeleri bombardıman uçaklarına eşlik etmeleri nedeniyle, Me.109'ların yakıtlarının tükenmesine yol açıyordu. Bu uçaklardan bazıları Fransa kıyıları yakınlarında denize ya da karaya mecburi iniş yapmak zorunda kalıyordu.

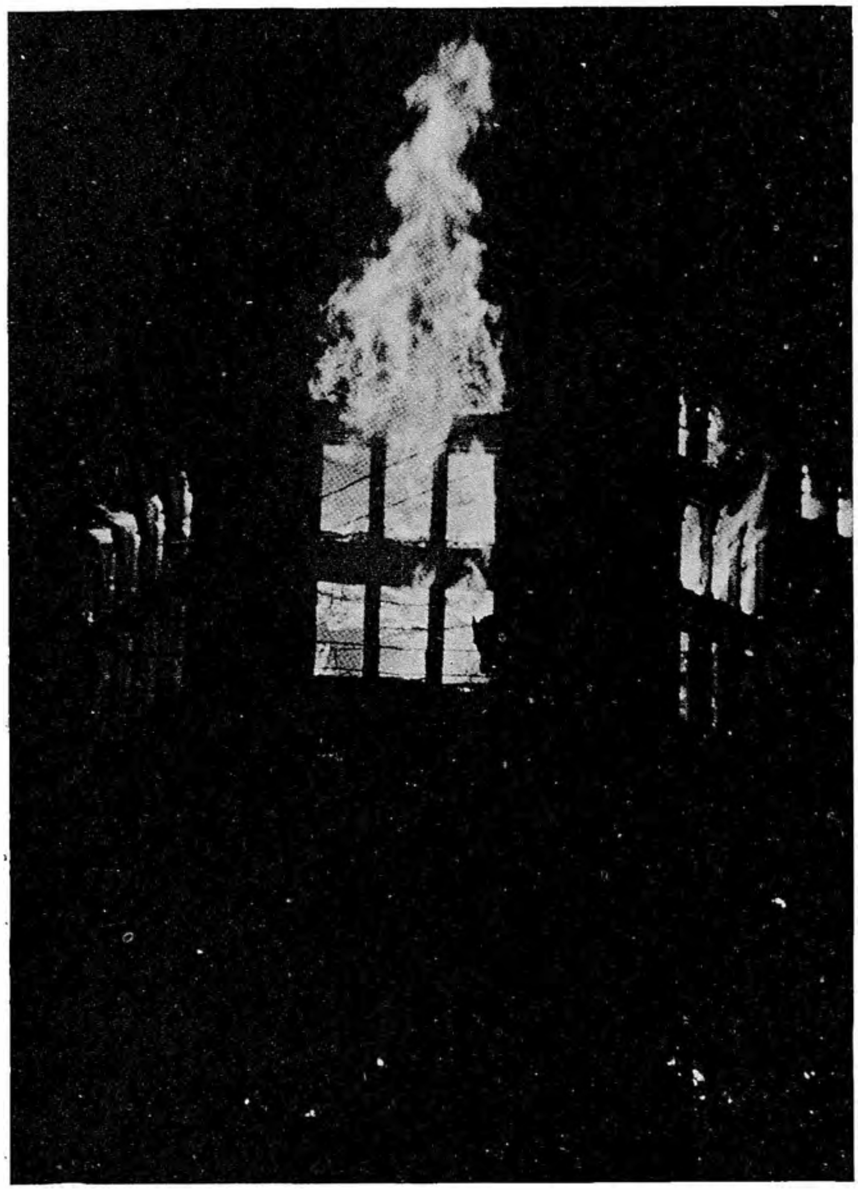
Bu durum Goering'e anlatıldı. Ancak şişman mareşal bütün bu uyarılara sırt çevirip gerekli önlemleri almak gereğini hissetmedi. Luftwaffe'nin İngiltere'yi kısa zamanda dize getireceğine inanıyordu. İyimser bir kumarbaz gibi hep kazanacığını umuyordu. Ona 4 güzel gün daha verilmesini istedi. Bu süreden sonra İngiltere'nin direncini kıracağına inanıyordu.

Karinhall'da yapılan bir toplantıdan sonra Kesserling ve Sperrle Goering'in emirlerini yerine getirmek üzere komutanlıklarına döndüler. Düşmanı hiç durmaksızın 24 saat bombalayacaklardı. Ancak 19 Ağustos'tan itibaren hava şartlarının değişmesi Goering'in işini bozdu. Ancak 24 Ağustos'ta saldırıya geçme olanağını buldu...

Ülke kurtaran hata

Taymis nehrinden Alman uçakları tarafından bombalanan Londra'nın görünüşü

Londralılar için bombardımanlar sırasında en emin yer metro istasyonlarıydı. Geceler boyunca burada uyudular.

Almanlar 7 Eylül'den başlamak üzere Londra'yı bombaladılar. Bombardımanlar sonunda kentin önemli bir bölümü yanıp kül oldu.

Eğer Almanya gerçekten kötü havalar başlamadan Ingiltere'yi işgal etmek arzusundaysa, bu ülkenin 24 saat durmaksızın bombalanmasını emreden Goering yerinde bir karar almış oluyordu. Luftwaffe'nin komutanı artık bu tarihten sonra yalnız İngiltere ile değil zamanla da savaşmak zorundaydı. 24 Ağustos geldiğinde de. Hitler'in vereceği önemli karara yalnızca 3 gün kaldığını gördü: İngiltere'yi işgal etmek ya da etmemek.

Havaların bozmasını ve meteorolojik koşulların çok hızlı değişmesini Luftwaffe bir özür olarak öne sürüyordu. Ancak havalar düzelmeğe başlayınca Almanların moralleri yerine geldi ve yeniden İngiltere'yi kısa sürede havadan tesirsiz hale getireceklerini söylemeğe başladılar.

Buna karşılık İngiltere'de havaların kötü gitmesi II. Gruba bağlı filolarda sevinçle karşılanıyordu. Zira her geçen gün filolarına yeni uçaklar yeni pilotlar katılıyordu. Savaşmış olan pilotlar ise dinlenme olanağına kavuşuyorlardı.

24 Ağustos cumartesi sabahından itibaren, İngiliz radarları Douvres açıklarında çok sayıda Alman uçağının toplanmağa başladığını haber verdi. Bu kez Luftwaffe hata yapmıyordu. Avcı uçakları anında bombardıman uçaklarına eşlik ediyorlardı. 4 bin ilâ 8 bin metre yükseklikte 100'e yakın uçak toplanmıştı. Ancak ne yöne gidecekleri belli değildi. Almanlar İngiliz radarlarının ne denli iyi görev yaptığını anlayınca onları yanıltma yolunu seçmişti. Kesselring uçaklarını Douvres açıklarında toplamakla II. Grubu tedirgin etmişti. Radarlar Almanların ne yöne gideceğini bir türlü saptayamıyorlardı. Üstelik bombardıman ve avcı uçaklarının arasında bir ayırım yapamıyordu. Bu durumda Keith Park uçaklarının havalanmasını bildirdi. Oldukça kritik bir emirdi bu. Zira çarpışmaya girişecekleri anda uçaklar yakıt bakımından güçsüz bir duruma geliyorlardı.

O gün en büyük darbelerden birini Defiant uçaklarının bağlı bulunduğu 264. filo yedi. II. Grubu güçlendirmek için yeni gelmişlerdir. Geldiklerinden beri alârmla ikinci kez havalanmışlar ve saat 8.30'da yeniden üslerine dönmüşlerdi. Tam inmişlerdi ki yeni bir emirle Manston üzerine hareket ettiler. Burada filonun on iki Dornier'inden 9'u yakıt almak için yere inmişler üçü ise havada gözcülük yapıyordu. Aralarından 7 tanesi yakıt aldıktan sonra tam havalanmak üzereydiler ki 20'ye yakın Ju. 88'lerin hücumuna uğradılar. Manston üzerine bombalar yağmağa başladı. Bu karışıklık sırasında 3 tane Defiant saf dışı oldu. Geriye kalanlar Hornchurch üssü üzerine geldiklerinde Luftwaffe'nin yeni bir saldırısıyla daha karşılaştılar. Dördüncü

Londra'da çıkan yangınlar sonucunda «Hollanda Evi» olarak binadaki kütüphanedeki değerli kitapların bir bölümü yandı. Yangından sonra uzmanlar 1607 yılında yapılan binadaki hasarı saptamağa çalışıyorlar

İngiltere savaşı sırasında halkın güvenini toplayan Churchill, Londra sokaklarında.

uçaklarını da bu bombardıman sırasında kaybettiler. Ertesi gün gelen 7 yeni Defiant filoda pek iyi karşılanmadı. Artık Defiantların yetersiz olduğu anlaşılmıştı. Üç gün sonra filo yeni bir saldırı için havalanırken ellerinde kullanılabilir yalnızca üç adet Defiant vardı. Kısa bir süre sonra Defiant'lar Kuzey'e giderek Ingiltere Savaşı sahnesinden çekildiler.

24 Ağustos günü savaş her yerde devam ederken 3. Luftflotte'ye bağlı güçlü bir filo Southampton ve Portsmouth üzerine geldi. Atağın başlamasıyla İngilizler, Almanların bu kez yepyeni bir taktikle üzerlerine geldiklerini anladılar. Almanların yeni taktikleri ve Me. 109'ların kullanılış biçimleri, Ingilizler için büyük bir tehlike arzetmekteydi.

Londra dolaylarında Ağustos ve Eylül aylarında ikinci savunma hattı Kenley, Croydon, Biggin Hill, West Malling, Hornchurch, Rochford, North Weald, Debden, Hawkinge, Lympne ve Manston üslerinden oluşuyordu. Şimdi Ingilizlerin önündeki en büyük problem bu alanların ne kadar da-

COAL
MORTONS LTD
REMOVALS
PIANOS

Londra'nın bombalanmasından itfaiyeye ve sivil savunma görevlilerine oldukça çok iş düştü.

Londralılara bombardıman sırasında yardım yerlerini gösteren levhalar.

yanabileceği idi. Daha şimdiden alanların içerilere taşınması düşüncesi bazı kimselerde oluşmağa başlamıştı.

Komutanlar üslerin daha içlere taşınmasının yaratacağı moral ve askeri problemleri düşünürken RAF'ın pilotlarında yepyeni bir güç vardı. RAF'ta çalışan herkes savaşın içine girmişti. Savaştan önce RAF'a yazılan çavuş Hamlyn memur olarak büroda çalışmasına rağmen o gün bir uçağa kumanda etmiş ve bir adet Ju. 88 ile 4 adet Me. 109'u düşürmüştü. Aslında bu havada çarpışan pilotların yerdekiler olmasa hiçbir şey yapamayacaklarını göstermektedir. Yer hizmetlerinde çalışan elemanlar gece gündüz demeden uçaklara büyük bir ilgi göstererek, pilotların araçlarından daha iyi verim almasını sağlamışlardır.

Zorlu bir hava çarpışmasından dönen bir filo komutanı birgün masasının üzerinde şöyle bir not bulmuştu:

«609. Filonun yer görevlileri ve tüm elemanlarından 609. Filonun tüm elemanlarına ve komutan Darley'e: Son muharebelerde RAF'ın ve özellikle 609. Filonun elde ettiği başarılardan ötürü tebriklerimizi sunar ve gelecek için «iyi avlar» dileriz. Hazırladığımız uçakların bu denli iyi pilotlar tarafından kullanılmasından sonsuz gurur duymaktayız.»

«İyi avlar»! O gün için bu sözcükler Dowding'in adamları için söylenmişti gerçekten. Zira RAF'ın 22 kaybına karşılık, Luftwaffe 38 bombardıman ve avcı uçağı kaybetmişti.

Yazın yerini sonbahara bırakmağa hazırlandığı o günlerde İngiltere Savaşı başlayalı 6 hafta olmuş ancak buna rağmen birçok İngiliz durumun gerçek önemini henüz kavrayamamıştı. Güney İngiltere göklerinde pilotlar ülkelerini korumak için savaşırlarken, Ingiltere'nin iç kesimlerinde hayat sanki hiçbir şey olmamışcasına devam ediyordu. Devamlı olarak geleneksel spor olan kriket oynanıyor ve futbol maçlarının sonuçları büyük bir ilgiyle izleniyordu. Ingilizlerin hergün gazetelerde merakla izledikleri bir başka maç daha vardı. RAF ile Luftwaffe arasındaki uçak düşürme maçı. İngilizlerin soğukkanlılığının en büyük kanıtıydı bu...

Ülkenin birçok kesiminde tiyatrolar ve eğlence yerleri dolup taşıyordu. İngiliz askerlerini alaya alan, hükümetin izlediğ kısıntılı beslenme politikasını yeren birçok fıkra gazetelerde, dergilerde yer alıyor ve İngilizleri gülmekten kırıp geçiriyordu. Aslında bunları bir yerde zor anlarda insanlara güç veren durumlar olarak tanımlamak yerinde olur kanısındayız. Ancak 25 Ağustos sabahı günün ilk ışıklarında yepyeni bir olay oldu: Londra bombalandı.

Aslında bu bir hataydı. Tarihi boyutlara ulaşacak olan bir hataydı bu. Hitler böyle bir emir vermemişti. Ancak Thameshaven petrol doklarını bombalama emrini alan bombardıman uçaklarının mürettebatı rotayı yanlış çizmişti. O gece İngiltere üzerine gelen 170'ten fazla Alman uçağının arasından birkaçının işlediği bu hatayı «New York Times» gazetesinin muhabiri Hanson Baldwin bir süre sonra şöyle değerlendiriyordu:

«Tarihin en büyük düşüncesizliği!»

Bu düşüncesizlik birçok Alman kentinin yanıp yıkılmasına oradan da Dresden ve Hiroşima'ya varılmasına neden olan yo-

İngiltere'nin güneyinde düşürülen bir Me. 109 uçağının çevresinde nöbet tutan İngiliz askerleri.

Feld - Mareşal Goering uçuştan dönen Alman pilotlarını denetliyor.

Luftwaffe'nin en ünlü pilotlarından olan Adolf Galland, Alman pilotlarının büyük bir moral kaynağı idi.

lun başlamasına öncülük etmiştir.

Ülke halkı durumu daha iyice değerlendirmeden, enkazlar doğru dürüst kaldırılmadan 80 Ingiliz bombardıman uçağı o gece Berlin üzerine gitti. İngiliz mürettebatının aldığı emirler son derece kesindi. Ya askeri hedefleri bombalayacaklar ya da bombalarını geri getireceklerdi. Gerçekten de yalnızca 21 İngiliz uçağı bombalarını Berlin üzerine bıraktılar. 21 tanesi ise bombalarıyla geri döndü. Ancak karşılıklı intikam duyguları birden tırmanma eğilimi göstermişti. Hedef «göze göz, dişe diş» olmuştu artık

O güne değin her iki taraf da oyunun kurallarına sadık kalmıştı. Luftwaffe yalnızca Ingiltere'nin hava üstünlüğünü elde edebilmesi için imha edilmesine inandığı askeri hedefleri bombalamıştı. Tabii bu bombardımanlar sırasında bazen hedeflerin tutturulamayışı bazen de bombaların a-

Bir Me.110'un cephanesi yerleştiriliyor Kısa bir süre sonra bu uçak İngiltere üzerine gidecek..

Bombardımanlar sonucunda tüm İngiltere'de beş milyon kişi yangınları söndürmek ve yaralıları kurtarmak için görevlendirildi.

celeyle atılması nedeniyle siviller ölmüştü. Ancak RAF'ın Berlin'e saldırmasına değin hava saldırıları sırasında tam bir centilmenlik örneği gösterilmişti. Bu tarihten sonra ise artık «dehşet ve korku bombardımanları» başlamıştır.

25-26 Ağustos gecesi İngilizlerin ağır bombardıman uçakları Wellington, Hampden ve Whitley'ler ölüm saçmağa giderlerken Dowding, bu hareketin Hitler'i ne denli kızdıracağını bilmiyordu. Bilmediği başka bir nokta da bu kızgınlığın sonucunda savunma hatlarının ilk sırasını oluşturan radar istasyonları ile üslerinin yıkılmaktan kurtulacağı idi.

Dowding'i düşündüren başka bir nokta ise Luftwaffe'nin bombardıman uçaklarının geceleri daha fazla sayıda İngiltere üzerinde dolaşmaya başlamaları idi. İngilizler bu hücumlar karşısında çoğu kez etkisiz kalıyorlardı. Uçaksavar bataryaları gece savaşlarında aydınlatma eksikliği yüzünden çoğu kez etkisiz kalıyorlardı. Bu hücumlara karşı iyi teçpiz edilmeyen RAF ise etkisiz kalıyordu. Ancak Almanların bu hücumlardan umdukları başarıyı elde etkisiz kalıyordu. Ancak Almanların bu hücumlardan umdukları başarıyı elde ettikleri de pek fazla iddia edilemez. Çoğu kez onlar da hedeflerini şaşırıyorlardı. Örneğin üç gece üst üste Liverpool doklarını bombalamağa gelen 150'ye yakın Alman bombardıman uçağı hedeflerinin o denli uzağından geçtiler ki Ingilizler bu uçakların amacının Liverpool olduğunu güçlükle kestirebildiler. Ancak Almanlar ne denli hedeflerini şaşırsalarda bu hücumlar İngiliz toplumu üzerinde büyük etkiler yapıyordu. Her gece verilen alarmlar yüzünden zaten yorgun olan binlerce işçi, memur uykularından oluyor yeni bir iş gününe bitik bir biçimde başlıyorlardı. Bu da İngilizlerinin sinirlerinin gerilmesine ve morallerinin bozularak verim düşmesine neden oluyordu. Fakat o sıralarda savunmada kalanlar yeni bir bilimsel saptama yöntemi buluncaya değin Almanların geçişlerini omuz silkmekle geçiştirmek zorunda kalıyorlardı.

Goering bu bombardımanlar sonucunda İngilizlerin pes edeceğine iyice inanmıştı. Ancak işler umduğu gibi gitmiyordu. Üstelik «Ayı Balığı Harekatına» başlanılması için son karar günü olarak 27 Ağustos seçilmişti. Ancak o gün geldiğinde Hitler yine kuşkuluydu. Karar verememişti. Kesselring'in avcı uçaklarının komutanı Kurt von Doering her seferinde uçaklarını nezici üstünlüğünü öne sürmesine rağmen Hitler kararsızdı. Zira Luftwaffe'nin kayıpları onu bu denli iyimser olmaktan vazgeçiriyordu. Hitler sonunda 10 gün daha beklemeğe karar verdi. Belki bu süre zarfında Ingiltere barış ister ve o da bu çıkartma probleminden kendisini kurtarırdı. Bu süre zarfında da Luftwaffe'ye üstünlüğünü sağlaması için olanak veriyordu.

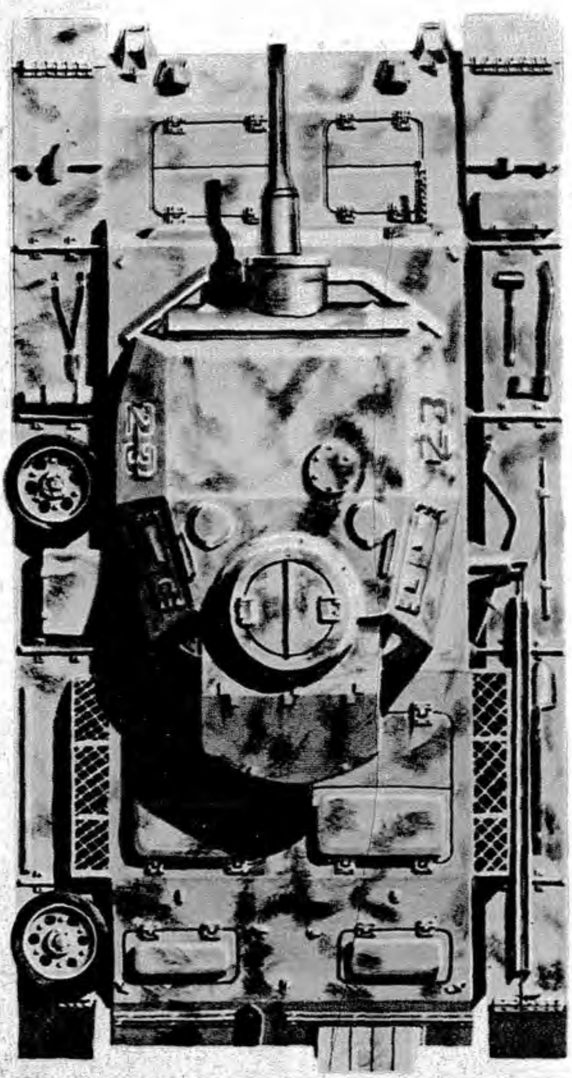
Ancak Doering'in tüm iyimserliğine

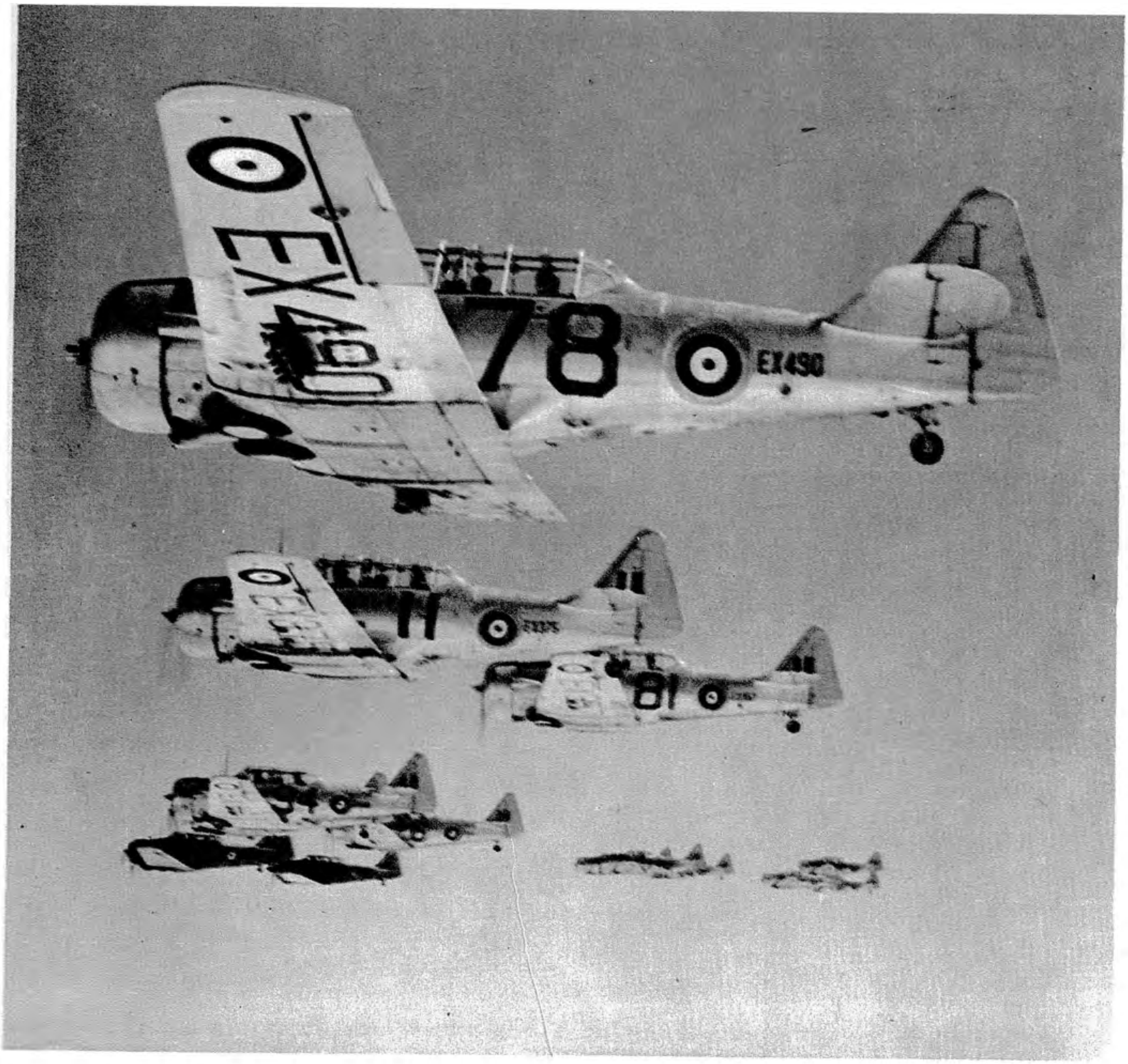

Savaşın silahları

PzKpfw III Ausf F
Ağırlık: 20,3 ton
Ekip: 5 kişi
Silah: 1 adet 50 mm'lik KwK L/42 topu ve 2 adet 7,92 mm'lik MG 34 makineli tüfeği.
Zırh: 30 cm
Motor: 1 adet 300 beygir gücünde HL 120TRM V-12 motoru.
Hız: Saatte 40 kilometre
Uzunluk: 5,41 metre
Genişlik: 2,92 metre
Yükseklik: 2,51 metre

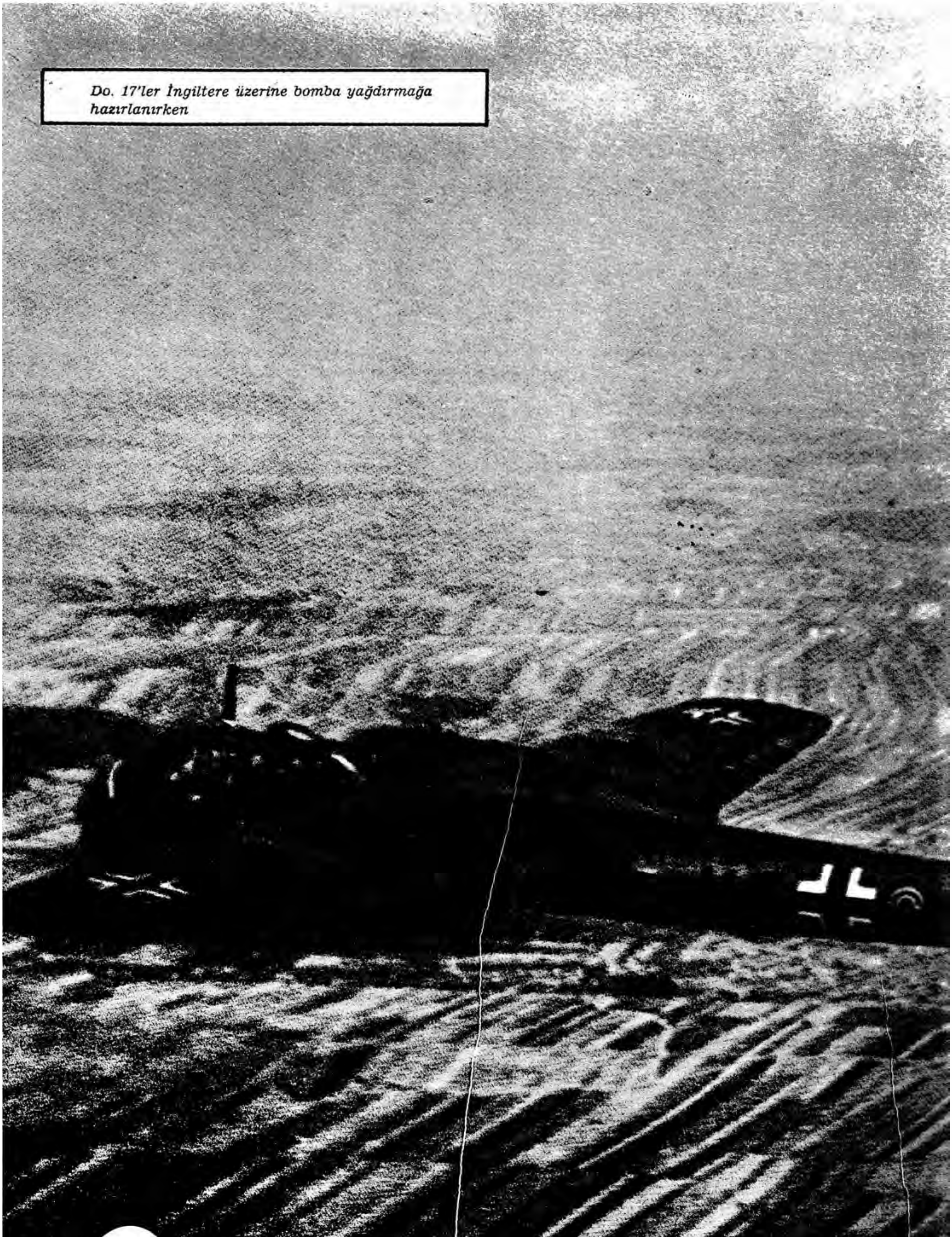
İngiliz gençleri Howard uçaklarında kısa bir talim gördükten sonra kendilerini savaşın içinde buluyorlardı

rağmen bir gün Ingilizlerin bin çıkış yaptığı saptanın Almanların tepesi attı! Bu hiçbir zaman Dowding'in elinde aynı onda havalanabilecek bin adet uçak bulunduğu anlamına gelmez. İlk savunma hattını oluşturan grupta 200 adet Spitfire ve Hurricane vardı. Savaşın giderek yoğunlaşması üzerine bunlar günde birçok kez havalanıyordu. Bunun sonucunda pilotlar yorgun düşüyor uçakların verimi azalıyordu. Üstelik yeni yeni gelen pilotların çoğu genç olduğu için tecrübesizlikleri komutanlarını kara kara düşündürüyordu. İlk savunma hattında çarpışan pilotlar sık sık dinlenmek amacıyla Kuzey'e gidiyor yerlerine hiç savaş tecrübesi olmayan, üniversiteyi ya da okulu yeni bitirmiş gençler geliyordu. Bu gençlerin çoğu da asil ailelerin çocuklarıydı. Ellerinde tüfek kuş vurmakla uçak savaşını aynı şey sanıyorlardı. Dowding işte bu koşullar çerçevesinde artan Alman saldırılarına karşı koymak zorundaydı.

Ağustos sonundan eylül başına kadar geçen süre içinde istisnasız hergün Almanlar İngiliz üslerini bombaladılar. Ancak bu saldırılardan iki tanesi İngiltere savaşı içinde ayrı birer savaş oldukları için burada anlatılmağa değer. Bu savaşın adı Biggin Hill Savaşı'dır.

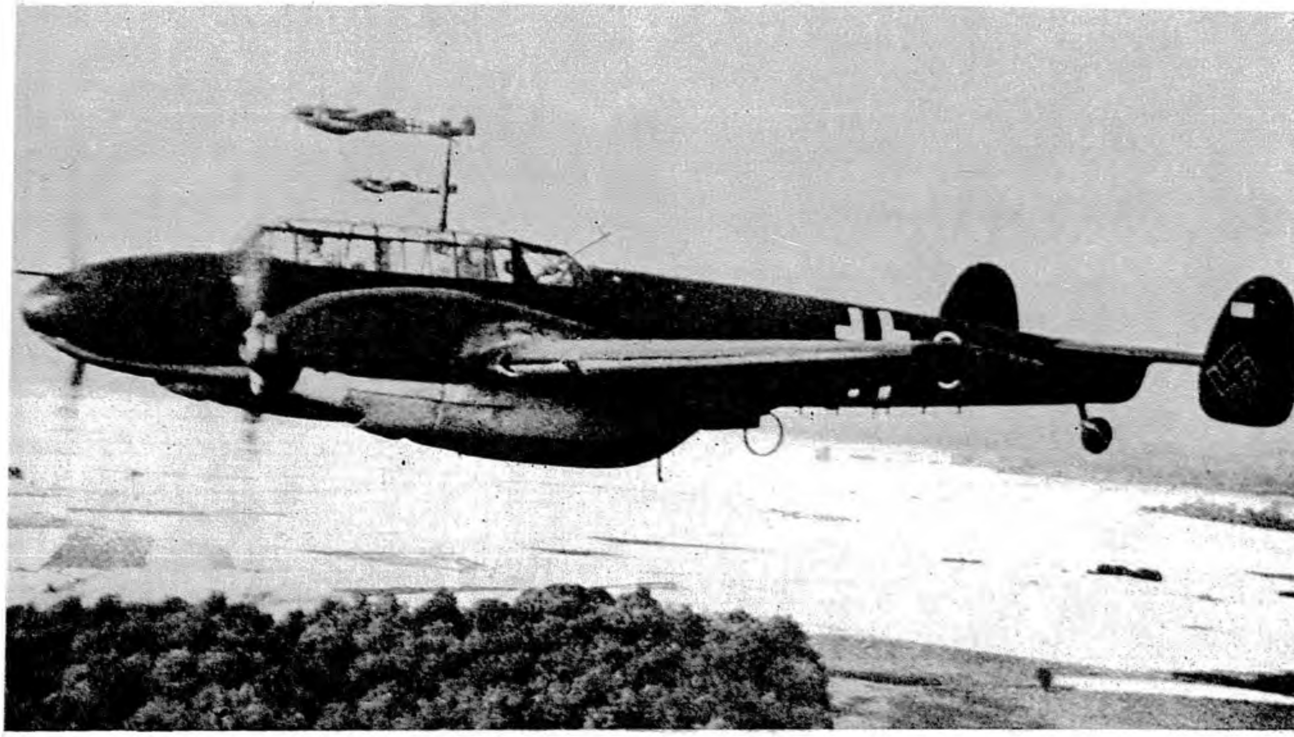
Luftwoffe'nin en çok içini gıcıklayan hedeflerden biri olan Biggin Hill, Park'ın emri altında ve Londra yakınlarında bulunuyordu. 30 Ağustos günü alçak irtifadan gelen Alman uçaklarının kısa saldırısı sonucunda 39 kişi ölmüş, 26 kişi yaralanmış ve birçok bina harap olmuştu. Genellikle bu tür saldırılar sonucundo üs boşaltılırdı. Ancak geriye kalanlar insanüstü bir gayret sonucunda ertesi gün herşeyin normale dönmesine olanak sağlamışlardı.

Büyük bir şans eseri olarak harekat odasının bulunduğu blok sağlam kalmıştı. Başlarında miğferler bulunduğu halde çalışan kadınların bir bölümü dış dünya ile olan telefon irtibatını sağlamağa çalışıyordu. Diğerleri ise yaklaşan diğer saldırıları masa üzerindeki büyük haritada gösteriyorlardı. Üstlerinde çarpışma olurken bile kadınlar görevlerini terk etmiyorlardı. O gün tam bulundukları blokun üzerine bir bomba düşmüştü. Ancak bu 1 Eylül günü düşeceklerin yanında bir hiç kalırdı. O gün kadınlar üstlerinde bulunan bombardıman

Do. 17'ler İngiltere üzerine bomba yağdırmağa hazırlanırken

ransa üzerinde görülen bu Me 110 biraz sonra ombardıman uçaklarıyla İngiltere'ye yönelecek

ıçaklarının sayısını harita üzerinde göstermeğe çalışıyorlardı. Üç gün içinde uğadıkları altıncı saldırıydı bu. O gün düşen bombalar büyük bir titizlikle hedefleri ni buluyorlardı. Harekat odası tahrip oldu.

Almanların savaşı kazanabilmeleri ve RAF'ın da kaybetmesi için Güney İngiltere'de bulunan üslerin tahrip edilmesi gerekiyordu. Biggin Hill bu nedenle hallaç pamuğu gibi atılan tek üs değildi. Manston, Hawkinge ve Lympne'de ağır saldırılara hedef olmuş ve kullanılmaz hale gelmişti. Bundan sonra sıra daha içerlerde bulunan üslerdeydi.

Hergün 200 ya da 300 uçaktan oluşan gruplar sabah ve öğleyin Pas de Calais üzerinde toplanıyorlar ve 10'ar, 20'şer ya da 30'arlık gruplar halinde havaalanlarına saldırıyorlardı. Bu saldırılar geceleyin de aynen tekrarlanıyordu.

6 Eylül günü Londra'nın güneyinde kalan ve çıkartmanın beklendiği üçgende durum dayanılmaz bir hal almıştı. Harekat odaları tahrip edilmiş, pistler ise köstebek yuvasına dönmüştü. Avcı Komutanlığı ne yapacağını bilmiyordu. Ancak tam o sırada zafere çok az kala Luftwaffe Londra ile uğraşmak için buralardan uzaklaştı.

Churchill'in intikam almak amacıyla Berlin üzerine saldırması Hitler'i çılgına çevirmişti. 4 Eylül günü Berlin'deki Spor Sarayı'nın mikrofonundan Churchill ve İngiltere'ye şöyle haykırmıştı:

«Önerilerime üç aydır bir cevap bekliyorum. Bay Churchill büyük bir güçle kentlerimize saldıracaklarını söylüyor. Ben de onlarınkini haritadan sileceğimizi öne sürüyorum.»

Ancak konuşurken yalnızca bir tek kenti düşünüyordu. Çevresindeki danışmanlardan hiç biri Führer'e yanlış adım attığını söylemek cesaretinde bulunamıyordu. Işin garip yanı Goering ve yanındakiler işin başlangıcında buhun hatalı bir davranış olduğunu bilmelerine rağmen, giderek bunun aksini kabullenmişler ve Londra'yı bombalamakla amaçlarına ulaşabileceklerini kendi kendilerine kabul ettirmişlerdir.

Haber alma servislerinin son derece iyimser davranışları sonucunda Almanlar Londra'yı bombalamakla İngilizleri perişan edeceklerine inanıyorlardı. Dowding'in elinde kalan son yedekleri de Londra üzerine çekerek Alman uçakları karşısına çıkaracağını ve bunları rahatlıkla haklayacaklarını hesaplıyorlardı. Hiç karşılık verilmeyen gece saldırıları sonucunda Londra doklarını kolaylıkla imha edeceklerine inanıyorlardı. Onlara göre Londra olgun bir meyve idi ve artık koparılmasının zamanı gelmişti.

Pilotlarının başarısını daha iyi seyretmek ve İngiltere'nin çöküşünü izlemek için Goering özel treniyle Pas de Calais'ye gelmişti. 7 Eylül günü sisler içinde kaybolmağa yüz tutan İngiltere kıyılarını izliyordu. Üzerinde toplanmış olan 300 bombardıman ve 600 avcı uçağını selamlamak için bu kıyıya kadar gelmişti. Uçakların önünde 35 kilometrelik deniz ve 80 kilometrelik de kara üzerinden aşılması gereken yol vardı. Bu yolculuk bir bombardıman uçağı için kısaydı ama gidiş ve dönüş yolu üzerinde her an savaşabilecek olan avcı uçakları için uzundu.

Uçakların başında D.17 filosuyla komutan Fink vardı. 13 Ağustos günü yanında avcı uçaklarını bulamayınca ağır kayıplar veren Fink bu kez de endişeliydi. Avcı uçaklarının her an yakıt yetersizliği nedeniyle yanından kaybolabileceğini biliyordu. Eylül ayının öğleden sonrasında Fink ve arkadaşları için gidiş oldukça iyiydi. İngiliz avcı uçakları fazla boy gösteremeyince hedeflerini kolaylıkla buldular ve Londra'nın doğusundaki doklara 300 tondan fazla bomba attılar.

Son günlerde Almanların üslere devamlı olarak saldırması sonucunda savunmada kalanlar bu kez de Almanların bir havaalanına karşı harekata giriştiklerini sanarak üstlerine fazla gitmediler. Sabahleyin Hawkinge üssü saldırıya uğramış oldukça için bu akının da bir havaalanına karşı girişileceğini sanmışlardı. Ancak Londra'nın kenar mahallelerine ilk bombaların düşmesiyle yanıldıklarını anladılar.

Luftwaffe'nin dönüşü gidişi kadar kolay olmadı. Bombardıman uçakları dönüş yolu içinde Norholt üzerinden gelen 309. Filo ile karşılaştılar. Bu filo İngilizlerin en seçkin filolarından biriydi. Polonya'dan kaçan pilotlar ülkelerini yerle bir eden Luftwaffe'den öç almağa yemin etmişlerdi.' Başlarında tecrübeli komutan Kellet olduğu halde bin 200 metre altlarında 40 adet Dornier uçağını görünce çılgına döndüler. Spitfire'ları ile dalışa geçtiler. Makineli tüfeklerinden çıkan kurşunlar sonucunda Alman uçaklarının dörtte biri saf dışı oldu. 7 Eylül günü Luftwaffe ard arda II. Gruba bağlı 16, 12. Gruba bağlı 3 ve 10. Gruba bağlı bir filonun saldırısına

Savaşın uçakları

MESSERSCHMITT BF 1096G-G
Tipi: Tek kişilik avcı uçağı
Motoru: 1 adet 12 silindirli, 1475 beygir gücünde, Daimler-Benz DB 605AM motoru
Silâhı: 1 adet 30 mm'lik MK 108 topu burunda ve 2 adet 13,1 mm'lik MG 131 makineli tüfeği.
Hızı: 6 bin 900 metrede saatte .620 kilometre.
Tırmanma hızı: Saatte 550 kilometre.
Tırmanma süresi: 5 bin 700 metreye 6 dakikada.
Etki alanı: 5 bin 800 metrede 560 kilometre.
Ağırlık: Boş 2 bin 673 kilogram, dolu 3 bin 398 kilogram.
Kanat açıklığı: 9,92 metre
Uzunluk: 8,85 metre
Yükseklik: 2,50 metre
Kanat alanı: 16,20 metrekare

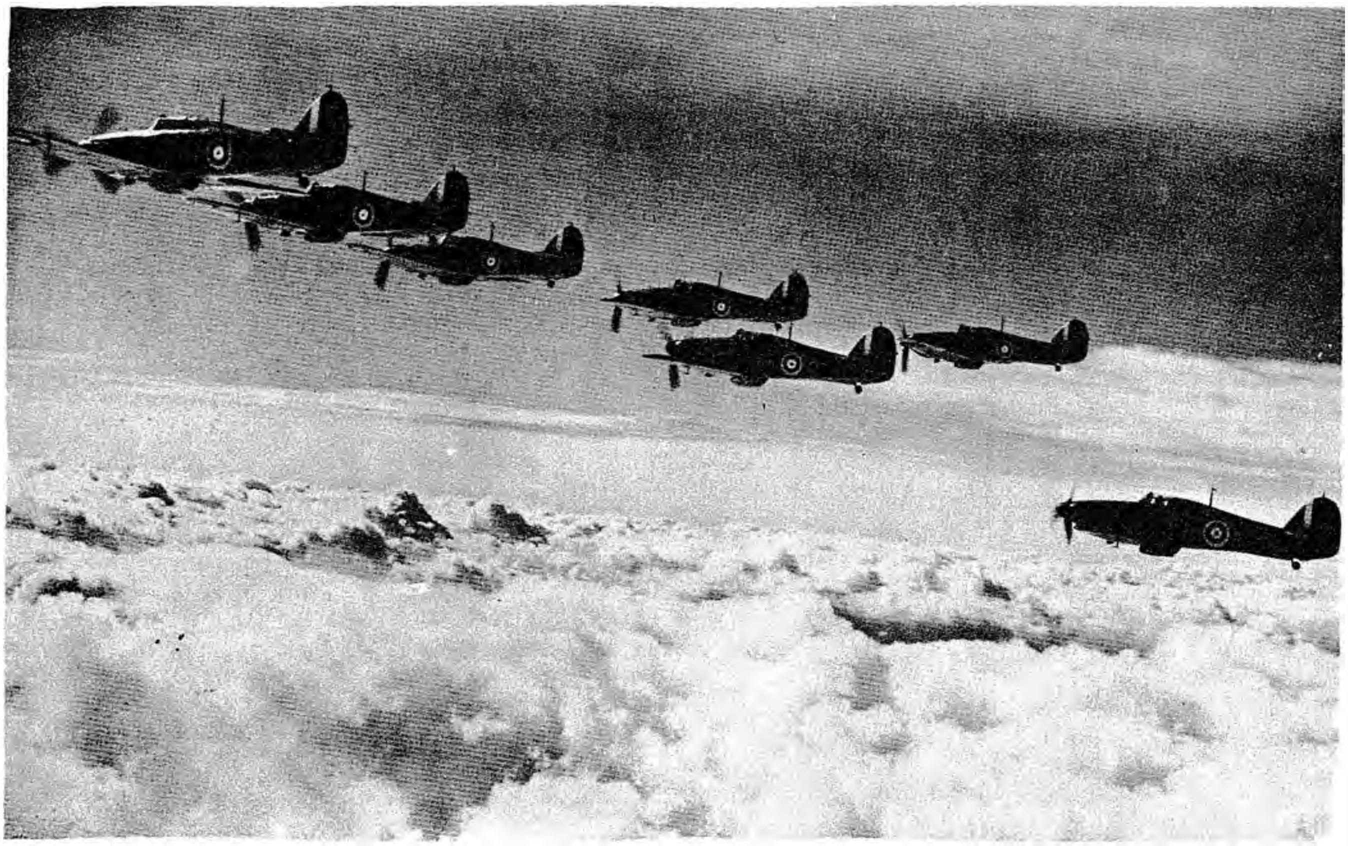
Savaşın üniformaları

Alman tank tegmeni, Fransa 1940
Tank subayları kara subaylarından ayrılmak için siyah giysi ve bere giyerlerdi. Yalnızca M.08 tipi Parabellum (Luger) tabanca taşırlardı.

10. Panzer tümeni eri, Fransa 1940
Panzer tümenlerinde çarpışanlar, araçlarla taşındıkları için daha ağır teçhizat taşırlardı. Normal teçhizatın dışında gaz maskeleri, el bombaları taşırlardı. 98 K türü bir tüfek taşırlardı

Alman piyade generali, Fransa 1940
Alman generalleri armalarla diğer subaylardan ayirtedilirlerdi. Pantolonlarının kenarlarında kırmızı çizgiler vardı. Genellikle küçük kalibreli bir tabanca taşırlardı.

Bulutların üzerinde uçan Hurrıcane'ler biraz sonra Alman bombardıman uçaklarına saldıracaklar

uğradı ve 41 uçağını kaybetti. RAF ise 28 uçağını yitirmişti. Luftwaffe hızlı bir zafer için ödenmesi gereken bir fatura olarak görüyordu bu kayıpları. Almanlar başkentlerini alevler içinde gören İngilizlerin fazla dayanamayacaklarına inanıyorlardı. Gerçekten o gece Londra üzerinde sanki iki güneş vardı ve biri doğudan batıyordu...

O gece alevler Almanların daha isabetli bir biçimde yön tayin etmelerine yol açtı. Geceleyin saat 21 sularında 3. Luftflotte'ye bağlı bir grup uçak yeniden Londra üzerine geldi. Alman pilotlarının önünde bombalarına açık büyük bir başkent vardı. Londra'da bulunan 264 uçaksavar topu bir türlü etkili olamıyordu. Fazla bir karşılık göremeyen 250'ye yakın Alman uçağı Londra üzerinde rahatça dolaştı. Alman pilotlarının bir bölümü bu işten çok hoşlanmışlardı. Hatta radyolarından BBC'nin müzik yayınını izliyor ve daha da neşeleniyorlardı.

İngilizler güç anlar yaşıyorlardı ama Almanların da onlardan aşağı kalır yanları yok değildi. 25-26 Ağustos gecesi Berlin üzerine yapılan hava akını halkın moralini son derece bozmuştu. Kendilerine saldırılamayacağına o denli inanmışlardı ki bir anda tüm güvenlerini yitirmişler ve genişleme belirtileri gösteren savaşın geleceğinden kuşku duymağa başlamışlardı.

7 Eylül günü Londra bombalara hedef olurken RAF'ın keşif uçakları Fransa, Belçika ve Hollanda kıyılarında çok sayıda çıkartma gemisinin toplandığını saptadı. Öte yandan havaalanlarında bir hareketlilik görülüyordu. Bunun bir tek anlamı olabilirdi. İskandinavya'da bulunan 5. Luftflotte'nin bombardıman uçakları 2. Luftflotte'yi güçlendirmek için buralara gelmişlerdi. Dauvres'un hemen karşısındaki alanlarda son zamanlarda Alman uçaklarının arasında pek görülmeyen Stuka'lar belirmeğe başlamıştı.

Bu denli çok kanıtı gören İngiliz Genelkurmayı artık bir çıkartmanın olacağına karar verdi. Tehlikeyi hiç bu denli enselerinde hissetmemişlerdi. Londra yanarken Scapa Flawda bulunan Home Fleet, Manş'ta ölesiye bir savaşa girmek için hazırlanıyordu. Dunkerque'den geriye kalan ve gönüllülerle takviye edilen kara ordusu ise güney kıyılarda siperlere yattı.

Londra üzerinde dalga dalga uçaklar gelirken, kara ordusunun komutanları başlarına neler gelebileceğini hesaplamağa çalışıyorlardı. Askerlerinin ne zaman paraşütçülerin hücumuna uğrayacaklarını merakla bekliyorlardı. Paraşütçülerin geldiğini simgeleyecek olan klise çanlarını daha iyi duyabilmek için kulak kabartmışlardı.

Birden alarm çaldı. Kasabadan kasabaya çan sesleri ulaştı. Gençler ve ihtiyarlar ellerine tırmıkları ve bıçakları alıp sokağa fırlıyorlardı. Ama bu bir yanlış alarmdı...

Ne Donanma ne Kara Kuvvetleri, ne de halk, Almanların muhtemel bir çıkartmasını RAF'ın yardımı olmadan önleyebileceğine inanmıyordu. Hitler ise bir türlü uçaklarından emin olamadığı için çıkarmaya karar veremiyordu.

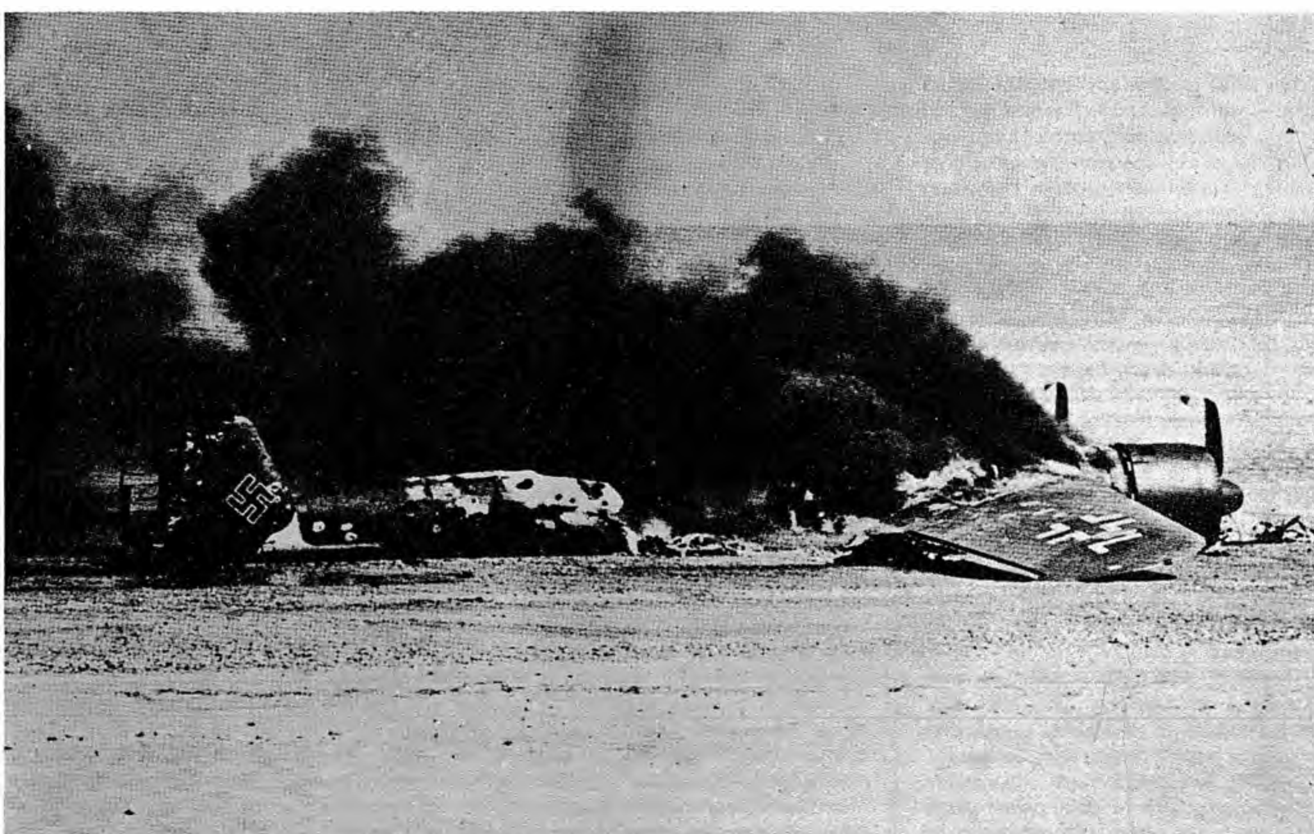
8 Eylül günü Alman radyosu Luftwaffe'nin Londra'ya karşı yürüttüğü saldırıların komutanlığına Goering'in getirildiğini bildirdi. O gün Londra'lılar ölülerini gömecek zamanı sağladığı için Almanlara müteşekkirdiler. Kentin düzenlenmesi ve enkazların kaldırılması için önlerinde az da olsa zaman vardı.

Avcı Komutanlığı da sevinçliydi. Zira bir gün daha saldırılar II. Gruba karşı aynı şiddette devam etseydi Park'ın komutanlığının haritadan silinmesinden başka çare yoktu.

Dowding'in anlayamadığı ve çözümünü bir türlü bulamadığı bazı sorular vardı. Yolunda gitmeyen neydi? Nasıl oluyor da bu denli kalabalık düşman filoları gündüz vakti savunma hatlarını rahatça geçebiliyorlardı? 10, 12 ve Park'ın grubuna alt olan filolarda bulunan 300 Hurricane ve Spitfire nerelerdeydi?

Metrolara sığınmış olan Londralılara konser veren bir topluluk

«Uçan Kalem» olarak anılan bir Do. 17 yanarken

Londra'daki Saint Paul Katedrali'nin alevler arasından görünüşü.

Tüm bu olayların kökeninde Park hareket ortasında bulunan kontrolörlerin hatası yatıyordu. Radarlardan ve gözleyicilerden gelen haberleri izleyip değerlendiriken bu adamlar. Almanların daha öncekilerine benzer bir saldırı planladıklarını sanmışlardı. Havaalanlarını koruyarak gerçek hedef olan Londra'yı savunmasız bırakmışlardı. Düşmanının harekâtının bu yanlış değerlendirilmesi İngilizlere oldukça pahalıya mal olmuştu. Tüm bu düzensizliklere de Park'ın bir süre için harekât odasından ayrılması neden olmuştu. Dowding ertesi gün aynı hataların tekrarlanmamasını umuyordu.

9 Eylül günü öğleden sonra Park'ın grubuna bağlı 9 filo 100'e yakın bombardıman uçağıyla bir o kadar avcı uçağından oluşan Alman hücumunu karşılamak için havalanmıştı bile. İlk dalga İngilizlerin sert karşı koymasıyla karşılaştı. Bombardıman uçaklarına saldıran İngilizler bunların şaşırmasına ve bombaların rastgele atılmasına neden oldular.

İkinci dalga ise İngilizlerin tüm karşı koymalarına karşı Londra'nın güney-batısındaki yerleşme bölgelerine ulaştı ve buralara bombalarını bıraktı. Ancak gün Luftwaffe için pek verimli geçmemişti. Pilotlar daha şimdiden Londra'ya saldırmanın kendilerine zafer getirip getirmeyeceğini birbirlerine sormağa başlamışlardı. Almanlar o gün RAF'ın 19 uçağına karşılık 28 kayıp verdiler.

İngilizlerin karşı koyması Almanları biraz hayal kırıklığına uğratmışsa da İngilizleri pek cesaretlendirmedi. Hükümet eğer Alman saldırıları bu şiddette sürerse Londra'nın nereye kadar dayanabileceğini pek kestiremiyorlardı. 1940'da ilk kez bir başkent bu denli ağır bombardıman ediliyordu. Sivillerin bu bombardımanlara ne kadar dayanabileceği ise kuşkuluydu. Hayati önemi olan ihtiyaçlar acaba yerine getirilebilecek miydi? Med ve cezir olaylarının 8 ve 10 Eylül tarihleri arasında denizi çıkarma için elverişli bir hale soktuğu da gözönüne alınırsa Londra hükümetinin içinde bulunduğu çapraşık durum daha da iyi anlaşılabilir

Ancak Hitler, bir çıkarma için yeterli hava üstünlüğünün sağlanamadığı düşüncesindeydi. 10 Eylül'de kararı 14 Eylül'e ertelediğini açıkladı. Bu durumda «Ayı Balığı Harekâtı» nın gerçekleşme tarihi en erken 24 Eylül olarak gösteriliyordu.

Goering, Dowding'i yenebilmek için eline dört günlük bir süre daha geçirmişti. Ama Luftwaffe'nin şansı giderek azalıyordu.

11 Eylül günü Churchill halkına şöyle seslendi:

«Eğer düşman bir çıkartma yapacaksa daha fazla beklemesinin bir yararı yoktur... Bu nedenle önümüzdeki haftayı tarihimizin en önemli anlarından biri olarak gösterebiliriz. Bu haftayı İspanyol donanmasının geçmişte İngiltere kıyılarına gelişine rastlayan anlarla karşılaştırabiliriz...

Bir filo komutanı harita üzerinde pilotlarına neler yapacaklarını son kez anlatıyor

Londra'nın doğusundaki bir kasabanın Alman bombardımanından sonraki durumu görülüyor.

Ya da Bonaparte'nin güçlü ordusu saldırıya hazırlanırken Nelson'un bizim için nöbet tutuşuyla... Bunları hepimiz tarih kitaplarında okuduk, ancak şu anda bizim başımıza gelebilecekler ve gelenler, dünyanın geleceği açısından çok daha önemlidir...»

15 Eylül'de Churchill bir şeyler olacağını sezinledi. Gerçekten de o hafta sonunda Hitler ertelemeyi 14 Eylül'den 17 Eylül'e kadar uzatmıştı. Bu nedenle Park'ın II. Grubunu ziyaret etmeğe karar verdi. Harekât odasında bulunan kadınlar Churchill'i yanında eşi olduğu halde adadan içeri girdiğini görünce şaşırdılar. Churchill'ler sanki bir pazar gezintisine çıkmışlardı.

«Bugün birşeyler olup olmayacağını bilmiyorum, dedi Park başbakana. Şimdilik son derece sakin.»

Ortalığın bir tiyatro sahnesini andırması üzerine Churchill olanları ve kadınları büyük bir zevkle izlemeğe başladı. Düşmanın ilk hareketleri harita üzerinde belirtilmeğe başlanmıştı. Radarlar kalabalık sayıda düşman uçağının toplandığını haber veriyordu. Savunmadakiler gerekli önlemleri almağa başlamışlardı bile. Kontrolörler mikrofonlardan Park'ın filolarına

Bir bombardımandan sonra Londra sokaklarından görünüş.

Avcı komutanlığının başına getirilen Mareşal Dowding, ünlü İngiliz pilotlarından Douglas Bader (ellerini birleştirmiş olan) ile konuşurken

havalanmaları için emir veriyorlardı. Bir yandan da uçaksavarların başında bulunanların hazır olmaları için emirler gönderiliyordu.

Saat 11.30'a doğru Churchill'ler, Park'ın emrinde bulunan 21 filodan 11'inin savaşa hazır duruma geldiğini gördüler. Bu arada 12. ve 10. Guruptan birkaç filo Londra üzerinde koruyuculuk yapıyordu.

Kısa bir süre sonra Ingiltere'nin elektronik muhafızları radarlar alarm düdüklerini çalmağa başladılar. Park'ın filoları, 400 adet avcı uçağının eşliğinde gelmekte olan 100 adet bombardıman uçağını karşılamak için havalandılar.

Luftwaffe'nin ilk uçakları kent üzerinde geçerken muharebe başladı. Her şeyin Londra'yı bombalamakla biteceğini sanan Alman pilotları büyük bir inatla başkent üzerine doğru yollarına devam ettiler.

Londra'ya ulaşıncaya değin İngiliz uçakları defalarca saldırdılar. Her dalışlarında bir Dornier, bir Heinkel ya da bir Junkers yeşil çimenleri boyluyordu. Artık Alman pilotları petrol dokları ile limanı gözden çıkartmışlardı. Akıllarındaki tek düşünce biran önce bombalarını salıverip geri dönmekti.

II. Grubun simgesi olan ünlü Big Ben saat kulesi 12'yi çaldığında Londra üzerine ilk bombalar yağmağa başladı.

Evlerinde ya da barlarda oturan İngilizlerin aklına ilk gelen soru şuydu: Acaba çıkartma başlamış mıydı? Zira o gün —Pazar günü— yayınlanan gazetelerin tümünde muhtemel bir Alman çıkartmasından söz ediliyordu. Gazetelerde şöyle deniliyordu:

«Çıkartma başlarsa, bu sizin için bir sır olmayacak. BBC ve basın kanalıyla anında haberdar edilecekisniz.»

BBC'nin 13 haberlerinde ise şöyle dendi:

«Londra üzerine yönelen ilk hava hücumu bir saattir yoldadır.»

Sirenlerin susmasından kısa bir süre sonra yapılan açıklamalarda ise güneyde uçaksavar atışlarının başladığı ve çevrede bulunan diğer topların da bu atışa katıldıkları açıklandı.

Bu arada gökte amansız bir mücadele başlamıştı. İngilizler, Almanlara göz açtırmıyorlardı. Bacaksız pilot Douglas Bader komutasındaki 60 avcı uçağını çeşitli ülkelerden gelen pilotlar kullanıyorlardı. Önlerine geleni yere gönderen Bader ve arkadaşları bir Alman filosunu bombalarını Londra üzerine bıraktıktan sonra yakaladılar. Hurricane'ler her seferinde olduğu gibi bombardıman uçaklarına, Spitfire'ler de avcı uçaklarına saldırdı.

Londra üzerinden son uçak da kaybolunca cankurtaran ve itfaiye araçlarının sirenleri duyulmağa başlandı. Sivil savunma ekipleri hemen göreve başladılar. Bu arada gizlendikleri yerlerden çıkan memur-

Coventry'de bombaların etkisiyle yıkılan bir kilise.

İngiltere kralı VI. George Doğu Londra'da yıkılmış bir sokağı gezerken.

lor ve işçiler hafta sonu tatilinden yararlanmak için hemen dinlenebilecekleri yerler aramağa başladılar.

Bu olaylı pazar sabahından sonra Luftwaffe ikinci kez öğleyin geldi. Ancak savunmadakileri yine karşısında buldu. 400 adet Alman bombardıman ve avcı uçağına karşılık Londra'yı korumak için 200 adet İngiliz uçağı havalanmıştı.

Ardarda çıkış yapmalarına rağmen İngiliz pilotları yorgunluklarını pek belli etmiyorlardı. Üstelik düşmeleri onlar için fazla bir önem arzetmiyordu artık. Zira Londra üzerinde düşen bir uçağının pilotunun taksiye binip üssüne dönmesi ve akşama doğru bir başka uçakta savaşa devam etmesi alışılmış olaylardandı.

İngilizler, Londra üzerine yeniden dalga dalga gelmeğe başlayan Alman pilotlarına güç anlar yaşatmağa başlamışlardı. Ancak kayıpları sineye çeken Alman bombacıları ne pahasına olursa olsun bombalarını Londra üzerine atmadan dönmüyorlardı. Bu bombalar kentte önemli zararlara yol açıyordu.

Almanlara göre İngilizler savaşın başından beri binden fazla uçak yitirmişlerdi. Bu yüzden sabahki saldırılar sırasında verdikleri ağır kayıpları fazla önemsemiyorlardı. İngilizleri son kez çırpınırken gördüklerini sanıyorlardı. Bu nedenle üzerlerine doğru gelen Ingiliz uçaklarını büyük bir neşeyle karşıladılar. Ancak kısa bir süre sonra da yanıldıklarını anladılar.

O gün İngilizler Almanlara kök söktürdüler. Ertesi gün Churchill çalışma odasına girdiğinde kara tahtanın üzerinde şu yazıları okudu:

«İmha edilen: 183, Belirlenemeyen: 42, Hasara uğratılan: 75, Kayıp: 28»

Bu bilânço üzerine Churchill, Avcı Komutanlığını kutladı ve İngilterenin savaşı kaybetmeyeceğine dair duyduğu hisleri halkına açıkladı. Gerçekte sayılar biraz abartılmıştı. Zira Almanların o günkü kayıpları 60 uçaktı. Ingilizlerin ise 26. Ancak bu sayı Almanların bir çıkartma umuduyla, İngilizlerin teslim olabilecekleri düşüncesini tamamen kafalarından silmelerine yol açmıştır.

O gece Almanlar 180 adet uçakla yeniden Londra üzerine geldiler...

Ertesi gün Berlin'e gelen Goering, kötü hava koşullarından yararlanan İngilizlerin toparlanma olanağını bulduğunu bir özür olarak öne sürdü. Ancak her şeye rağmen Ingilizleri dize getireceğini ve 400 uçaktan oluşan saldırı filolarının düşmanın üzerine göndererek onları dize getireceğini iddia etti. Ancak Hitler, olayları daha realist bir açıdan inceledi. Hava koşullarının gittikçe verimsizleştiğini görerek «Ayı Balığı Harekâtı» nı bir daha eline almamak üzere rafa kaldırdı.

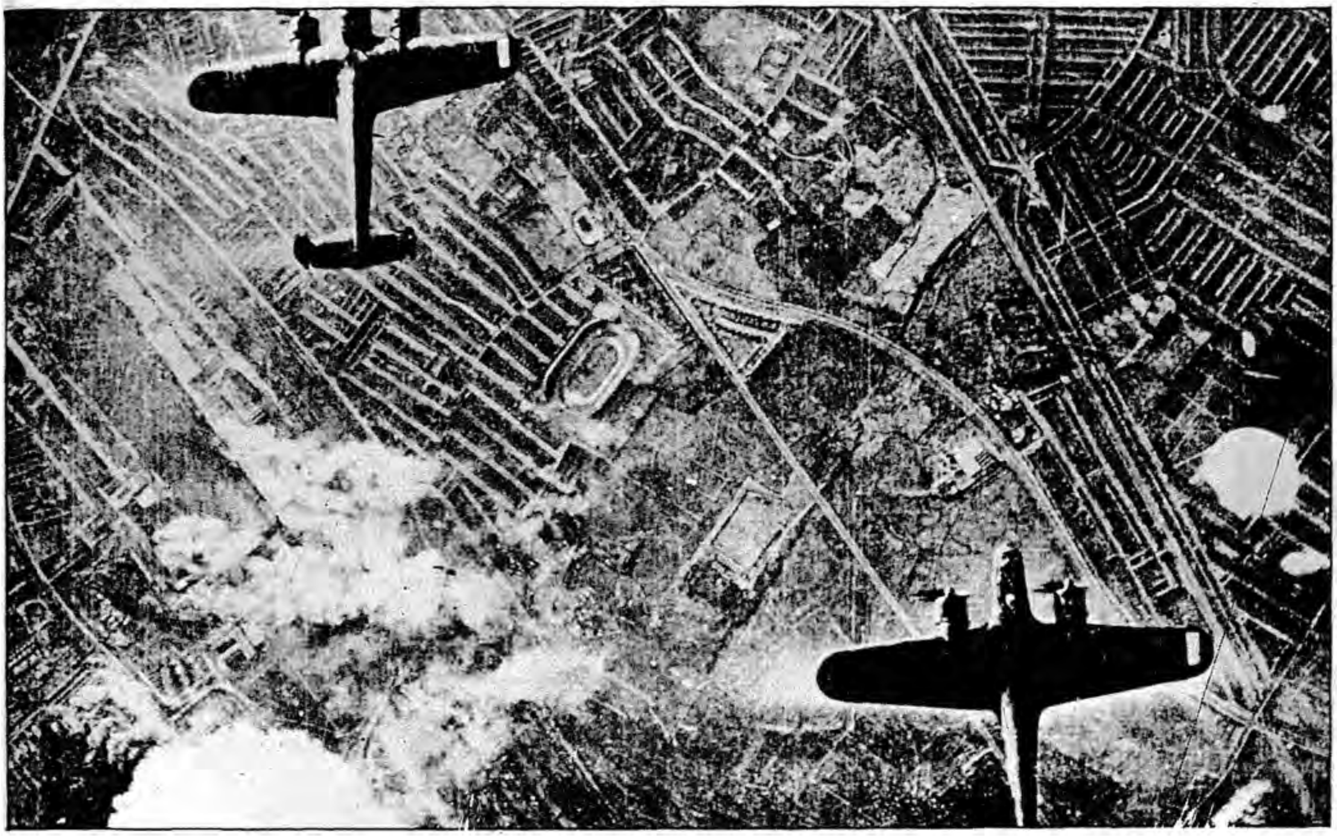
Savaştan sonra, İngiltere savaşının 15 Eylül günü doruğuna eriştiği kabul edildi. Ve bu tarih Ingilizlerin, Nazilerin hırslarını dizginledikleri gün olarak her yıl anılır.

Ertesi gün hava koşullarının değişmesi Almanların saldırı planlarını etkiledi. Ancak o günden sonra da Londra gece ve gündüz Almanların saldırısına uğradı. 23 Eylül'de Almanların üç hafta arka arkaya Londra'yı bombalaması üzerine yeniden Berlin'e karşı bir harekâta girişilmesine karar verildi. O gece Londra üzerine 260 Alman uçağı saldırırken, 119 İngiliz uçağı da Berlin'e doğru gidiyordu.

Ertesi gün Luftwaffe iki kez daha Londra'ya saldırdı. Bunlardan ikincisinde Spitfire uçaklarının yapıldığı fabrika da bombalandı. Bir sığınağın çökmesi sonucunda 100'e yakın insan hayatını kaybetti. Ancak fabrikaya fazla zarar gelmedi. Ertesi gün başka bir uçak fabrikasına yapılan saldırı önemli oranda can ve mal kaybına yol açtı.

Eylül ayının sonuna değin Almanlar askerî önemi olan fabrikalara karşı saldırıya geçtiler. Bunda da başarı sağladılar. Bu arada Londra üzerine yaptıkları saldırıları sürdürdüler. Ancak önemli oranda uçak kaybediyorlardı. 30 Eylül'de 47 uçakları düştü. RAF'ın kaybı ise yalnızca 20 idi. İki aydan kısa bir süre içinde Luftwaffe yenilmezlik ünvanını kaybetmişti. Bombardıman uçakları geceleyin yaptıkları uçuşlarda ancak başarı sağlıyabiliyorlardı. Avcı uçakları olan Me. 109'lar ise korunabilmek için bir başka avcı uçağından, Me. 110'dan medet ummağa başlamışlardı...

Sonuç

Alman uçakları İngiliz halkının moralini bozmak için devamlı olarak büyük kentleri bombalıyordu.

Ekim gelmişti. 12 haftalık bir süre içinde Luftwaffe tüm olanaklarıyla, İngiltere hava sahasını ele geçirmeğe ve bu ülkenin barış masasına oturmasına çalıştılar. Bu önce Pas de Calais üzerindeki gövde gösterisiyle başladı. Daha sonra radar istasyonlarına ve üslere karşı hava akınları görüldü ve etkili olmağa başladığı anda da kesildi. Akınlar bundan sonra Londra üzerine yöneldi. Sonunda ise Almanların aklına uçak fabrikalarını bombalamak geldi.

Tam bir plan başarıya ulaşmak üzere iken terk edildiği için Luftwaffe istediği amacı elde edemedi. Buna karşılık savaş gücünün yüzde 25'ini de yitirdi. Tabii göklerde üstün olduğu kanısı da tüm dünyanın aklından silindi.

Cephenin öte yakasında ise Dowding ve Park'ın elde etmiş gibi göründüğü başarılar aslında büyük problemlerin doğmasına yol açmıştır. Ekim başında havaların iyi gitmesi ve hâlâ bir çıkartmanın söz konusu olması İngilizleri kuşkuya kaptırıyordu.

Avcı uçaklarının koruyuculuğundan kurtulan avcı - bombardıman uçakları İngiltere üzerine radarlarla saptanmamak için oldukça yüksek irtifadan geliyorlardı. 6 bin, 7 bin metre yükseklikten uçan uçakların gözleyiciler tarafından iyi bir biçimde saptanmaları zorlaşıyordu. Bu saldırıların normal irtifa radarları tarafından görülmesi zorlaşınca keşif uçakları çıkarıldı. Ancak bunlar da kısa bir süre içinde Almanlar tarafından yok ediliyorlardı. Çift katlı kompresörleri sayesinde Me. 109'lar 7 bin 600 metrede Hurricane ve Spitfire Mark 2'lerden üstündüler.

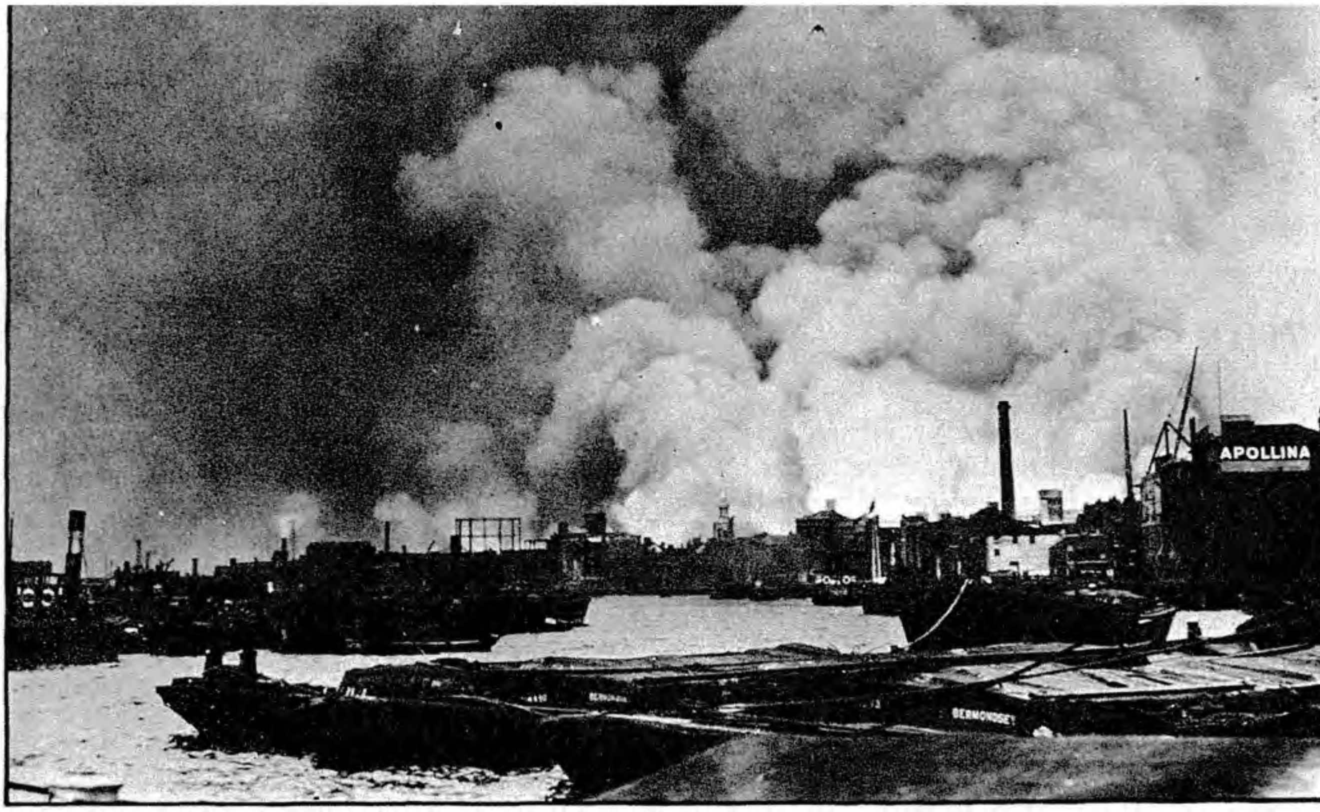
Gece saldırıları karşısında İngilizler hâlâ etkisizdiler. 6 adet Blenheim ve 2 adet de Defiant filosu gece saldırıları için hazırlanmıştı ancak bir sonuç elde edemediler. Radarla donatılmış gerçek bir gece avcı uçağı henüz bulunamamıştı. Uçaksavar topları ise çıkardıkları gürültü nedeniyle halkı rahatsız etmekten başka bir şeye yaramıyorlardı. Işıldaklar ve toplar Almanlara karşı gerekli direnmeyi gösteremiyorlardı.

15 Eylül gününün İngiltere Savaşı'nın anma günü olarak seçilmesine rağmen başkente karşı yöneltilen yoğun saldırılar durmadı. Londra birkaç kez daha güç saatler yaşadı.

«Londra dayanacaktır» sözcüklerinin herkesin dilinde dolaşmasına karşın, başkentin yoğun saldırılara, ölümlere daha ne kadar dayanabileceğini kimse kestiremiyordu.

Hermann Goering ise birçok kez Londra'nın düşeceğine kanaat getirmişti. Dumanlar ve yıkıntılar arasında dolaşan Londralıların sonunda teslim bayrağını çekeceğine kaç kez inanmıştı. 7 ve 15 Eylül arasında yaptığı saldırıların gerçek amacını unutmuşa benziyordu. Başlangıçta RAF'tan geriye kalanları yoketmeyi ve yedekleri başkentin savunması üzerine çekerek safdışı bırakmayı amaçlıyorlardı. Goering şimdi ise Londra'nın tamamiyle yokedilmesiyle İngiliz halkının uğrayacağı moral bozukluğundan yararlanmayı düşünüyordu.

«İngiliz İmparatorluğunun başkenti Londra'ya yaptığınız inatçı ve cesur akın-

Londra Alman uçaklarının saldırısı sonucunda yanarken.

lar İngilizleri kuşkuya ve dehşete sürüklemiştir... Pohpohçu RAF'a usta avcılığınızla verdiğiniz zararlar hiçbirşeyle karşılaştırılamaz.»

Hermann Goering'in pilotlarına bu seslenişte büyük bir gurur vardır. İngilizler bu sözlere büyük bir inatla savunmalarını sürdürerek cevap vermişlerdir. Halk tam bir dayanışma içine girerek yıkıntıların arasında günlük yaşamını sürdürme savaşını vermiştir. İngiliz kralı IV. George ve kraliçe Elizabeth saatlerce sokakta itfaiyecilerin, kurtarıcıların ve doktorların başdestekleyicisi, yardımcısı görevini üstlenmişlerdir. Hitler aslında kralın sarayını bombalamakla, sarayın halkla olan ilişkilerini değiştirmiş ve bu iki çevrenin birbiriyle daha fazla kaynaşmasına neden olmuştur.

Kısa bir süre sonra havaların bozulması ve Messerschmitt'lerin 9 bin metreye kadar tırmanmasıyla radarların görevleri daha da zorlaştı. Hava akınları Londra'ya yirmi dakikalık bir mesafe kaldığında ancak farkedilebilir hale gelmişti. Oysa Park'ın pilotlarının 9 bin metreye çıkabilmesi için yarım saate ihtiyaçları vardı. Akınları zamanında haber alamadıkları için sonunda devamlı olarak havada kalma zorunluluğunu hissettiler. Bu kararın alındığı günlerde ise Almanların saldırıları artık iyice artmıştı.

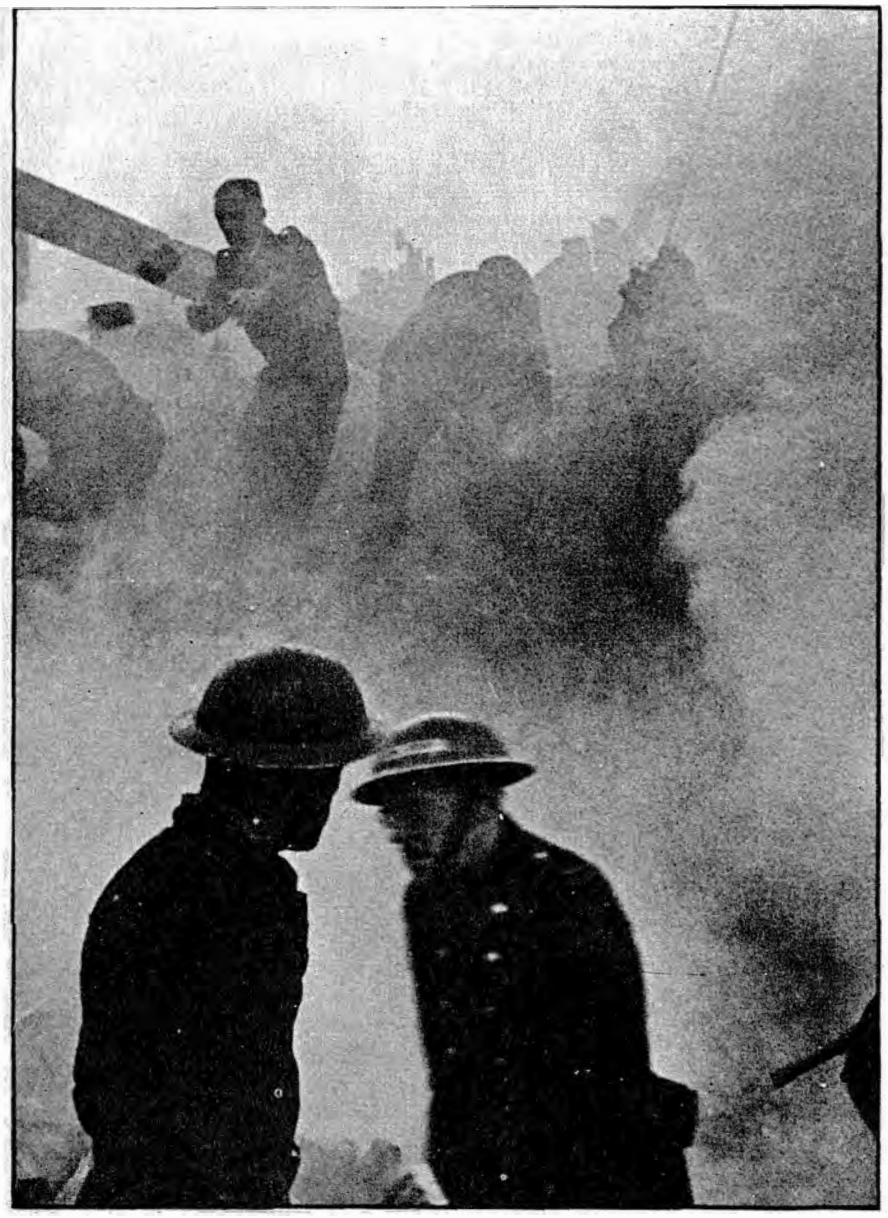
Ekimin sonuna doğru bu cehennem azabının bitip bitmeyeceği Avcı Komutanlığında en çok tartışılan konuların başında geliyordu.

Gece saldırıları sırasında Londra'yı korumağa çalışan bir uçaksavar bataryası.

Pilotların havada kaldıkları süre iyice artmıştı. Devamlı olarak alarm durumunda oldukları için günde 5 saatten fazla uçak kullanıyorlardı. 9 bin metre yüksekliğe çıkmaları ise ayrı bir sorundu. Yapılan istatistiklerden bir pilotun 87 saatlik uçuştan sonra fazla yaşama şansı yoktu. Bu da aşağı yukarı onbeş günlük bir uçuşa bedeldi. 31 Ekim'de savaşa katılan bin 500 pilottan 415 tanesi ölmüştü.

Herşey bittiğinde ve tarihçiler kitaplarına bir tarih koymak ihtiyacını hissettiklerinde sorumlu kişiler savaşın 10 Temmuz ve 31 Ekim arasında geçtiğini saptadılar.

Bir Alman saldırısından sonra itfaiyeciler, gönüllüler ve askerler yıkıntıları temizlemeğe çalışırlarken.

Churchill,

Tabii her iki tarihin dışında da çarpışmalar sürdü, ama tarihçileri memnun etmek ve madalya listelerini hazırlamak için böyle bir tarih saptamasına gerek duyuldu. Kasım ayında İngiltere'nin durumu hâlâ kuşku verici olmasına rağmen, halk artık büyük tehlikenin geçtiğine kendisini inandırmıştı.

Artık halka güven gelmişti. Golf sahaları, futbol alanları ve yarış pistleri yeniden dolup taşıyordu. İngilizler garip bir biçimde savaşın içinde yaşamaya başlamışlardı. Hitler ise bu duruma sinirleniyor ve herşeyin daha yeni başladığını ileri sürüyordu. Ama Hitler'in bağırmalarına kulak asan yoktu. Onlar çok daha çetinlerini gördükleri için Kasım ayından sonraki bombardımanlar günlük hayatın bir parçası haline gelmişti.

7 Eylül ve 13 Kasım arasındaki 67 gecede bir gece hariç, Londra akşam saldırılarına uğradı ve ortalama olarak da 160 uçak tarafından... Bir süre sonra Luftwaffe'nin saldırıları yayılıp, ülke içindeki daha çok nokta Almanların hedefi haline gelince RAF'ın pilotları gece saldırıları karşısında elleri kolları bağlı bir duruma düştü.

14 Kasım'da Coventry kentine yapılan dehşet saldırısı sonucunda İngiltere'yi tüm kış boyunca kuzeyden güneye saldıracak olan saldırıların habercisi gönderildi. Ama Londra dayandı. Halkın moralinin bozulup, barışa zorlanması bir yana kalsın, kentlerinin tek tek yokedilmesi karşısında daha büyük bir inatla dayanmasına yol açtı. 15 Eylül'de en tepe noktasına erişen ve Ekim ayı boyunca devam eden saldırılar artık Kasım ayının ortalarında hızını iyice yitirmişti. Bu arada İtalyanların küçük bir işe karışışını da eklemek gerekir. 11 Kasımda on adet Fiat BR 20 ve 40 adet Fiat CR 42 İngiltere üzerinde zigzag çizmeye başladılar. İtalyanlar ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Bu komik manzarayı seyreden İngiliz pilotları kısa bir sürede 6 İtalyan uçağını saf dışı ettiler. Böylece Almanya 1940'da son zafer şansını da yitirmiş oldu.

Aslında Almanların üstün güçlerine rağmen İngiltere karşısında neden yenildiklerini açıklamak oldukça kolaydır. Luftwaffe Polonya, Hollanda, Belçika ve Fransa'da elde ettiği büyük başarılar karşısında İngiltere'yi kolayca dize getirebileceğini sanmıştı. Kara savaşlarında güçlü bir yardımcı olan uçaklar İngiltere gökle-

Bir bombardımandan sonra halka moral vermek için Churchill, yıkıntıları geziyor.

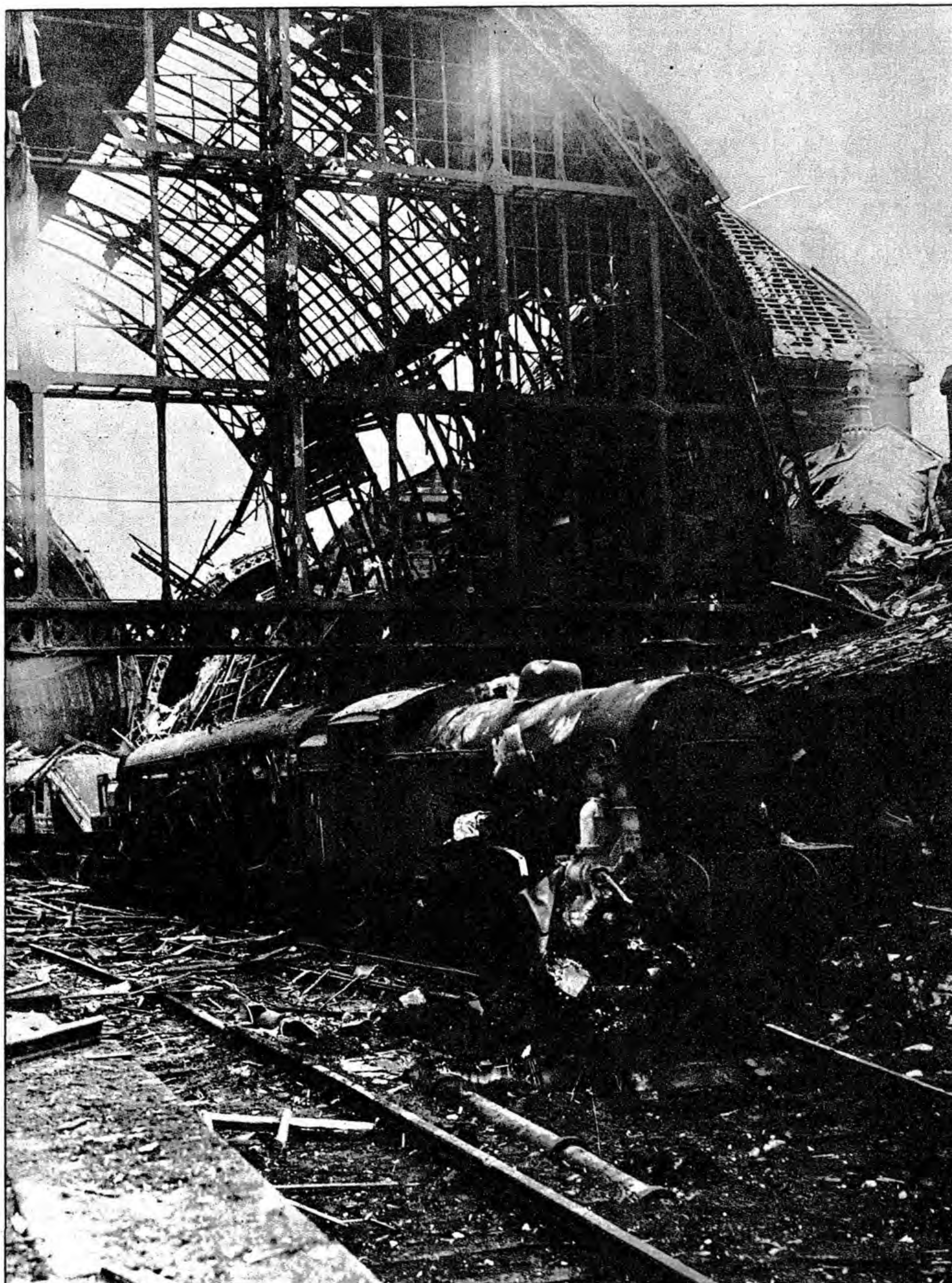
rinde de aynı başarıyı elde edebileceklerini sanıyorlardı. Yanlış taktik ve yanlış hesaplamalar sonucunda Luftwaffe yenilgisini kendisi hazırladı.

Hermann Göring tüm İngiltere savaşı boyunca taktik ve stratejik yönden saldırıların baş düzenleyicisiydi. Kendisine çok güvenen süslü mareşal gerçekte 14 - 18 savaşından kalma bir askerdi. İlkel uçakların saldırı taktikleriyle modern uçakların savaş taktiğini birbirine karıştırmıştı. Hitler de modern uçak savaş taktiklerinden pek anlamıyordu. Nazi Almanyasının bu iki güçlü adamı teknisyenlerin gösterdiği önerileri yeterince ciddiye almayınca Luftwaffe'nin İngiltere göklerindeki yenilgisini hazırlamış oldular. Her ikisi de Dowding'in radarlarını saldırı başında pek önemsemediler. Ancak iş işten geçtikten sonradır ki Almanlar radar üslerine ve uçak fabrikalarına saldırmayı akıllarına getirebildiler. Bu arada bir taktik üzerinde tam başarı elde edilirken, bu taktiğin terkedilmesi İngilizlere rahat bir soluk aldırmaktan başka bir işe yaramadı.

Almanlar ellerindeki üstün yetenekli pilotlardan yararlanmasını da bilemediler. Verilen yanlış emirler sonucunda bu yetenekli subaylar RAF'ın genç, ama azimli pilotları karşısında yenilmekten kurtulamadılar. Dowding anılarında bu pilotlar hakkında şöyle der:

«Gerçekten üstün bir düşmandılar. Bir daha kendilerine gelemeyecek kadar ağır bir yenilgiye uğramayı hiçbir zaman haketmemişlerdi.»

Almanların yenilgisinin bir başka nedeni de İngilizlerin umulandan daha fazla inatçı çıkmalarıdır. Winston Churchill'in RAF için söylediği gibi, **«tarihin hiçbir çatışmasında bu denli az sayıda insan bu bendi çok sayıda insanın hayatını kurtarmamıştır».**

Bir tren istasyonunun Almanlar tarafından bombalandıktan sonraki hali.

Mussolini
gövde
gösterisinde

Roma'da faşist propaganda. «Mussolini her zaman haklıdır.»

Faşist İtalya 2. Dünya Savaşı'na kadar kendisini çok güçlü hissettiği bir anda girme şansızlığını göstermiştir Aslında hiç de Mussolini'nin göstermek istediği kadar güçlü değillerdi. Roma'nın birdenbire kendini savaşın içine atmasındaki en büyük etken Ciano ve Mussolini'nin içine düştükleri kuşkudur.

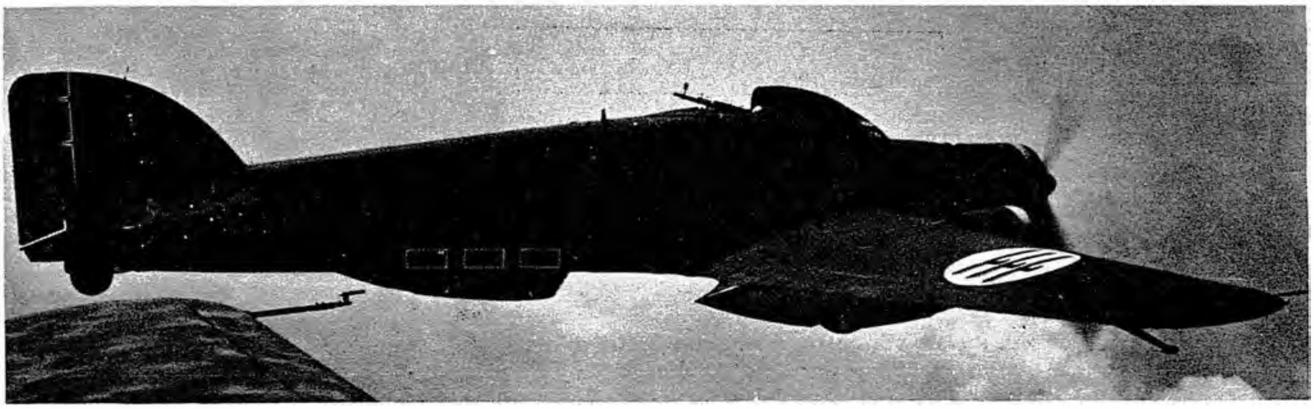
Hitler ne yapmayı planlıyordu? 19 Haziran günü Münih'de yapılan konferansta Ciano Führer'in İtalya konusunda kararsız olduğunu sezmişti. Eğer o toplantıda Faşist İtalya isteklerinde daha fazla direnseydi, bunların hiçbirini elde edemeyecekti. Üstelik Villa Incisa antlaşmasıyle Mussolini'ye Alplerde birkaç küçük köyden başka hiçbir şey verilmemişti.

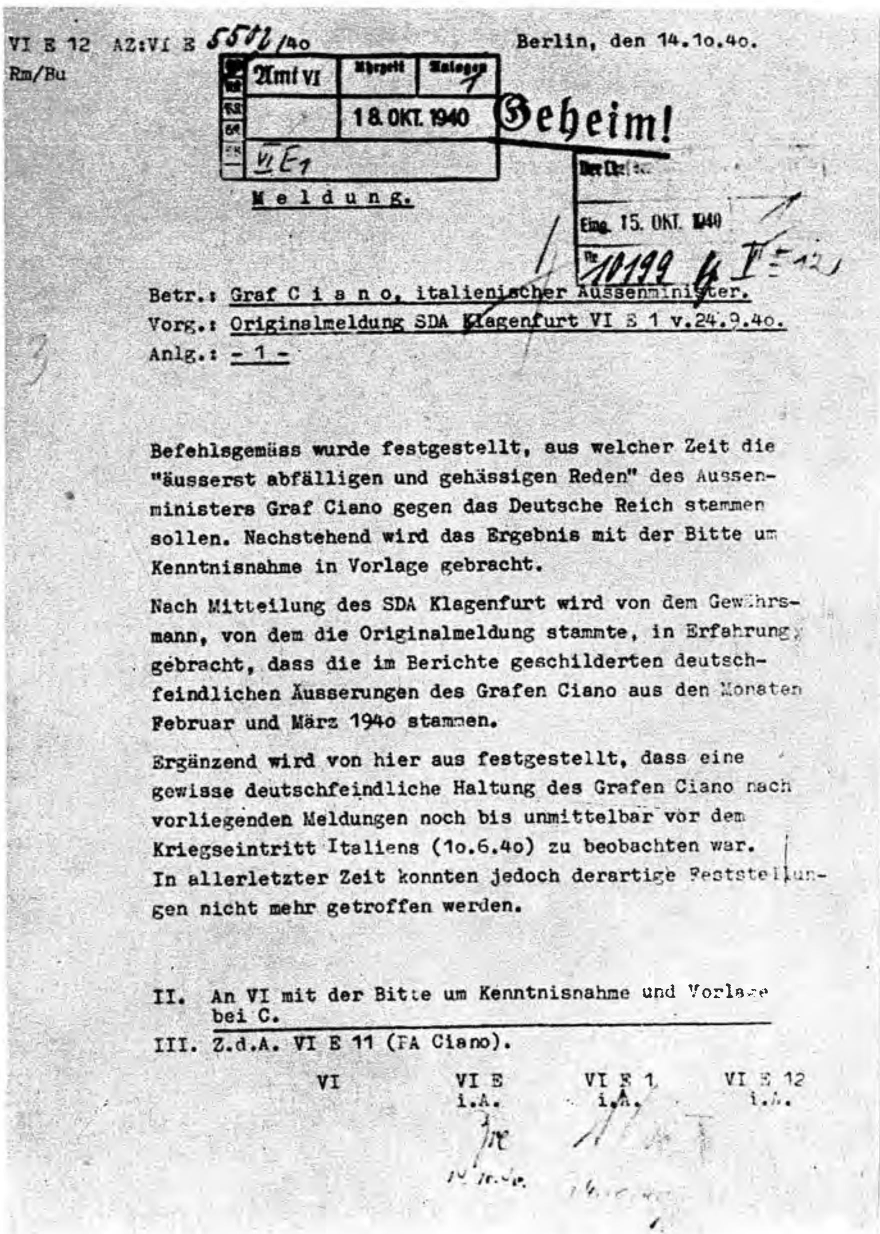
Faşist İtalya'nın ileri gelenleri Balkanlar'da ve Akdeniz'de gözlerini diktikleri bölgeler için Nazi Almanyasından yardım görmeyi pek istemiyorlardı. Führer'in İtalya'nın yanında savaşa girmesi demek, elde edilecek ülkelerden pay alması anlamına geliyordu. Bu nedenle Almanya'yı İtalya'nın işlerine karıştırmamak gerekiyordu.

Öte yandan Hitler Mussolini'ye karşı hem dostluk, hem de düşmanlık besliyordu. Herşeyden önce Kuzey Afrika ve Akdeniz'de girişilecek bir harekâtta Almanya'nın en yakın desteği, hiç kuşkusuz ki İtalya olacaktı. Ancak Kont Ciano'nun 1939 Ağustosunda İngiltere elçisine söylediği bir söz Hitler'in Mussolini'nin damadına karşı kuşku beslemesine yol açtı. Ciano İngiliz elçisine bir Avrupa savaşı halinde Duçe'nin tarafsızlık politikası izleyeceğini söylemişti. Bu da Hitler'e göre Fransa ve İngiltere'nin savaş kararı almasını cesaretlendirmişti.

Hitler'in Faşist İtalya içinde kendi deyimiyle, **«serseri»**, olarak nitelendirdiği bazı kimseler de vardı. Führer bunların içine Grandi, Vatikan ve Faşist burjuvaziyi sokuyordu. Bu kimseleri casus olarak gördüğü için Mussolini'ye projelerinin ancak çok küçük bir bölümünü, onu da çok ilerki bir tarihte açıklıyordu.

Hitler'in müttefikine karşı kuşku duymasının bir başka nedeni de 1. Dünya Savaşı idi. İtalya'nın 1915 mayısında saf değiştirmesini cesaret, sorumluluk ve asker-

VI E 12 AZ:VI E 5502/40
Rm/Bu

Berlin, den 14.1o.4o.

Amt VI — 18. OKT. 1940

Geheim!

Eing. 15. OKT. 1940 — 10199

Meldung.

Betr.: Graf C i a n o, italienischer Aussenminister.
Vorg.: Originalmeldung SDA Klagenfurt VI E 1 v.24.9.4o.
Anlg.: - 1 -

Befehlsgemäss wurde festgestellt, aus welcher Zeit die "äusserst abfälligen und gehässigen Reden" des Aussenministers Graf Ciano gegen das Deutsche Reich stammen sollen. Nachstehend wird das Ergebnis mit der Bitte um Kenntnisnahme in Vorlage gebracht.

Nach Mitteilung des SDA Klagenfurt wird von dem Gewährsmann, von dem die Originalmeldung stammte, in Erfahrung gebracht, dass die im Berichte geschilderten deutschfeindlichen Äusserungen des Grafen Ciano aus den Monaten Februar und März 194o stammen.

Ergänzend wird von hier aus festgestellt, dass eine gewisse deutschfeindliche Haltung des Grafen Ciano nach vorliegenden Meldungen noch bis unmittelbar vor dem Kriegseintritt Italiens (1o.6.4o) zu beobachten war. In allerletzter Zeit konnten jedoch derartige Feststellungen nicht mehr getroffen werden.

II. An VI mit der Bitte um Kenntnisnahme und Vorlage bei C.

III. Z.d.A. VI E 11 (FA Ciano).

VI — VI E i.A. — VI E 1 i.A. — VI E 12 i.A.

Almanlar, Mussolini'nin damadı Ciano'yu fazla sevmiyorlardı. Resimde, Almanlar tarafından, Ciano için tutulmuş gizli bir rapor.

İtalyanların bir Savoia Marchetti S.M. 79 tipi uçağı Akdeniz üzerinde keşif uçuşunda.

Roma sokaklarına asılan bu dev harita yardımıyla halk Kuzey Afrika'daki savaşı izleyebiliyordu. ►

lik duygularıyle bağdaştıramıyordu. Üstelik İtalyan askerlerine de fazla güven duymuyordu. Ne denli güçlü görünürlerse görünsünler, mermerin altından tebeşir çıkacağını biliyordu.

Bu arada Alman yüksek komutanlığının Fransa - İtalya Savaşı sırasındaki gözlemlerini de dikkate almak gerekir. Alman Genelkurmayı Alplerdeki savaş sırasında İtalyan ordusunun durumunu yakından görmüştü. Fransa ile karşılıklı yapılan savaşta İtalyanların bir türlü gerekli toprağı elde edememeleri Almanları İtalyanların güçleri konusunda kuşkuya düşürmüştü. Mareşal Badoglio'nun Fransız hatları arkasına Münih üzerinden İtalyan askerleri indirme önerisi ise Halder tarafından reddedilmişti. İki tarafın komuta heyeti arasındaki sürtüşme Hitler'in İtalyanlara fazla güvenmemesine yol açmıştır.

Yukarıda açıkladığımız psikolojik ve politik nedenlerden ötürü her iki ülkenin de Akdeniz'de, ya da Balkanlar'da ortak bir harekâta girişmeleri pek söz konusu olamazdı. Her iki ülke de Pearl Harbour baskınından sonra İngiliz ve Amerikalıların giriştiği işbirliğinin en küçüğünü bile gösteremezdi. Böyle bir organizasyona gidilse bile, ortak komuta konseyinde alınacak kararların savaş alanlarında çok daha ayrı biçimlerde uygulanacağı belliydi.

Buna rağmen Roma ve Berlin arasında paralel bir savaş sistemi görülür. General Marras Alman Yüksek Komuta Konseyinde İtalyan irtibat generali olarak görev yapıyor, Alman Von Rintelen de Co-

Mussolini 21 Haziran 1940'da yönettiği Alplerdeki savaşta komutanlarla birlikte görülüyor.

mando Supremo da Alman ordusunun danışmanı olarak bulunuyordu. Ancak nedense her ikisi de Duce ve Führer'in aldıkları kararları çok sonra öğreniyorlardı.

Almanlar bu nedenle 28 Ekim 1940'da Duce'nin kendilerinden Yunanistan'a saldırmak istediğini uzun süre sakladığını söylediler. İtalyanların Arnavutluk karşısındaki başarısızlıkları Almanlar şaşkınlıkla izlediler.

İtalyanların Yunanistan'a saldırma amacını Almanlardan gizli tutmalarını Nazi generalleri pek hoş karşılamamıştır. Mareşal Badoglio Keitel ile İnnsbruck'da yaptığı görüşmeyi şöyle anlatır:

«Kasım ayında İnnsbruck'a Keitel ile görüşmeye gittim. Keitel görüşmeye başlar başlamaz Yunanistan'a saldırıyı neden gizlediğimizi sordu. Alman komutanlığının düşüncesi niye alınmadı diye kızgındı. Ona göre Führer Balkanlardaki durumun bozulmasını hiç istemiyordu. Çünkü Almanya bu ülkelerden kendisi için gerekli olan bazı malzemeleri alıyordu. 'Eğer bunları öğrenseydim', dedi bana Keitel, 'derhal Roma'ya gelip bu saldırıyı durdururdum'.

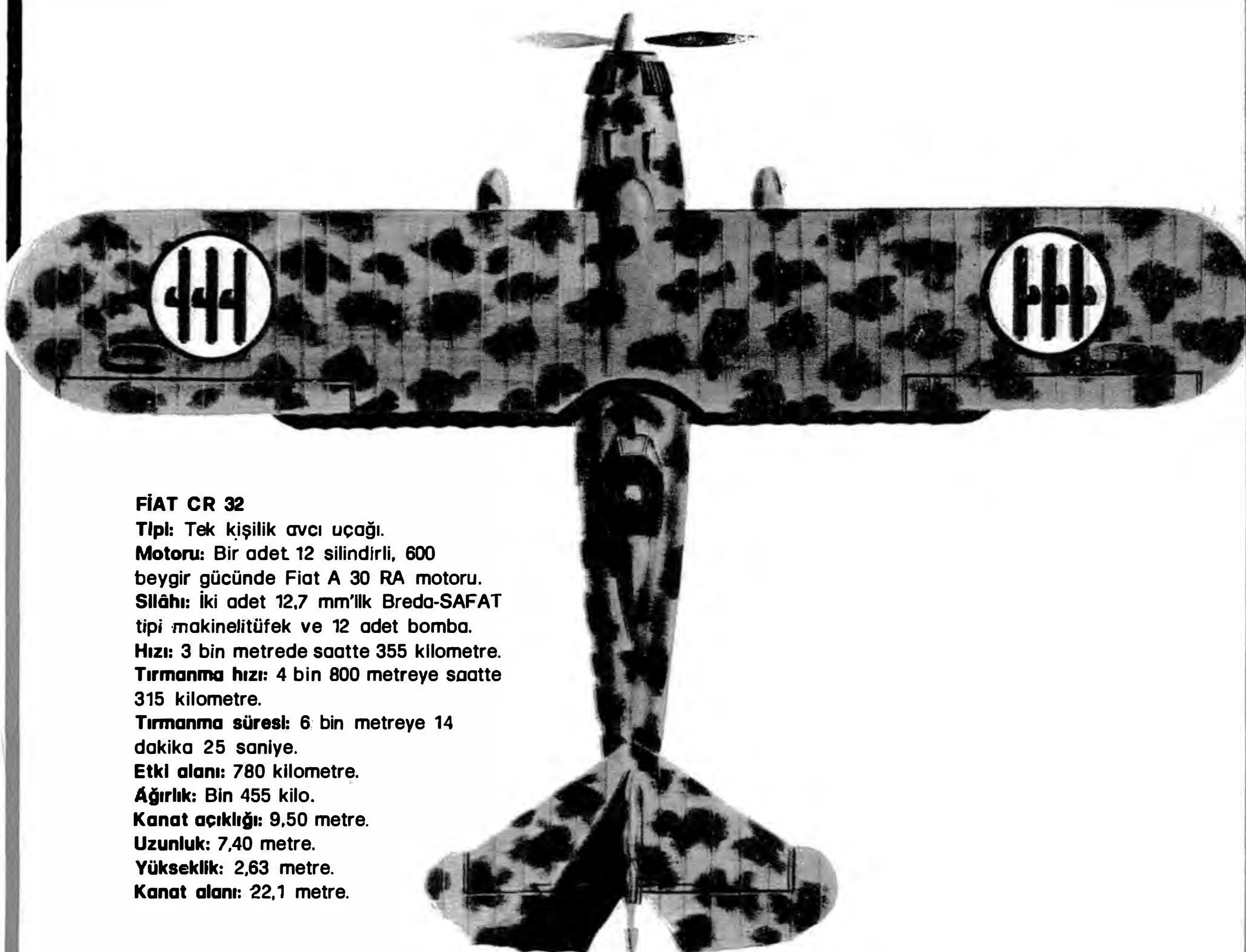
Ona doğruyu söylemek zorunda kaldım. Yani Mussolini'nin Almanya'ya hiçbir şey söylememem gerektiği konusundaki emrini... Bu emri aldığımda Mussolini'ye Almanya ile olan ilişkilerimizi hatırlattım. Mussolini bana kızgınlıkla şöyle bağırmıştı:

'Onlar Norveç'e saldırdıklarında bize bir şey sordular mı? Ya Batıda giriştikleri harekât için bize bir şey danıştılar mı? Sanki biz yokmuşuz gibi davrandılar. Aynını ben de ona iade ediyorum.'»

Mussolini Savaşa girmekle büyük bir hata işlediğinin farkında değildi. Her şeyden önce Faşist İtalya uzun bir savaşa dayanacak kadar güçlü bir askeri kuvvete sahip değildi. Stratejik önemi bulunan hammaddeler konusunda büyük sıkıntı içindeydi. Duce savaş kararını almak ve tüm komutayı kenti üzerinde toplamakla ne denli basiretsiz olduğunu ortaya koymuştu. Onun tipik portrelerine bakanlar güçlü bir kumandan olduğunu sanırlardı. Benito Mussolini elini beline koyduğunda, ya da parmağını burnunun üzerinde dolaştırdığında, alanlarda toplanan halkın üzerinde dinamik ve kararlı bir şef havası yaratırdı. Bugün bile bazı tarihçiler onu gerçekte büyük bir despot ve zavallı halka eziyet eden bir diktatör olarak tanıtırlar. Ancak o dönemden kalan belgeler ve tanıklar Mussolini'nin gerçekte kararsız, nasıl davranacağını kolay kolay bilmeyen ve büyük organizasyon ya da komuta planlaması isteyen işlerde başarısız bir kişi olduğunu göstermektedir. Kısaca tarihin büyük generallerinden biri değil, büyük şar-

Savaşın uçakları

FİAT CR 32
Tipi: Tek kişilik avcı uçağı.
Motoru: Bir adet 12 silindirli, 600 beygir gücünde Fiat A 30 RA motoru.
Silâhı: İki adet 12,7 mm'lik Breda-SAFAT tipi makinelitüfek ve 12 adet bomba.
Hızı: 3 bin metrede saatte 355 kilometre.
Tırmanma hızı: 4 bin 800 metreye saatte 315 kilometre.
Tırmanma süresi: 6 bin metreye 14 dakika 25 saniye.
Etki alanı: 780 kilometre.
Ağırlık: Bin 455 kilo.
Kanat açıklığı: 9,50 metre.
Uzunluk: 7,40 metre.
Yükseklik: 2,63 metre.
Kanat alanı: 22,1 metre.

Gösterişli propaganda konuşmaları sonunda Mussolini de savaşa ağırlığını koymak ve İtalyan ordusunun gücünü göstermek istiyordu Yukarıda görüldüğü gibi Arnavutluk sınırı üstündeki İtalyan askeri zaferinden emindi. Ancak savaş gerçekleşince İtalyanlar bir avuçluk sayılacak güçler karşısında bile dağıldılar, kovalanıp sürüldüler.

Ancak Almanya'nın imdada yetişmesiyle Balkan ülkeleri düştü. İkinci Dünya Savaşından yıllar önce 1931'de Atatürk'ün söyledikleri gerçekleşmişti. Şöyle demişti Atatürk "Mussolini bir gün çıkacak büyük savaşta Sezar olmayı taslarsa İtalya çok mahcub olacaktır."

İtalyan askerleri Mussolini'nin emrine uyarak Arnavutluğa saldırdılar ve zor durumlara düştüler.

latanlarından biridir.

Comando Supremo da Mareşal Badoglio'nun yardımcısı olan General Quiri-No Armellini notlarında Duce'nin yönetiğini İtalyan ordusundaki bu bozukluğu ve organizasyon hatalarını açıkça belirtmektedir. 21 Haziran 1940'da Alplerdeki savaş için şöyle yazmaktadır:

«Bu görevde kaldığım sürece İtalyan ordusundaki hazırlıksızlığı ve her bölgedeki karışıklığı daha iyi anlayabiliyorum. Yüksek Komuta Konseyinin başındakiler askeri bir harekâtın gerektirdiği bilgiye sahip değillerdi. Kara tahta aibi her şevi silip yeni baştan yazıyoruz...»

15 Ağustosta general notlarında daha da üzgün gözüküyor:

«İşin başında bana ilginç gelen durum şimdi artık iyice canımı sıkmaya başladı. Tam bir başıbozukluk ve nereye gittiğini bilmezlik var. Comando Supremo'ya herkes komuta ediyor. Nedense en son konuşan hep haklı çıkıyor. Stratejik önemi olan kararlar hiçbir şey olmamışcasına büyük bir sakinlikle değiştirilip duruluyor. Şöyle diyorlar: 15 gün sonra Yugoslavya'ya karşı harekâta girişmeye hazır olun! Ya da: 8 gün içinde Arnavutluk üzerinden Yunanistan'a saldıracağız. Bütün bu sözleri de sanki bir bardak çay içmeye davet ediyormuşçasına büyük bir hafiflikle söylüyorlar. Duce dağda ya da vadide kışın ya da yazın savaşmanın ne denli stratejik değişiklikler yaratacağını farketmiyor bile. Silâhımızın, cephanemizin ya da hammaddelerimizin yetişip yetişmeyeceğini kimse hesaplamıyor.»

Bütün bu açıklamalar savaş alanında İtalyan generallerinin gözlemleridir. Çoğunlukla Duce'nin yaptığı hatalardan söz edilmektedir. Peki bunda Mareşal Badoglio'nun da hataları yok mudur? 1946'da Comando Supremo'nun Genelkurmay Başkanı, istifa ettiği takdirde durumun asla düzelmeyeceğini söylemiştir. Badoglio şunları da eklemiştir:

«Görevde kalmakla yanlış yol tutulmasını engellemiş oldum. Mussolini gibi askerlik bilgisi olmayan bir insandan da bunu beklemek hiç de zor bir şey değildi.»

Ancak Mareşal Badoglio 1940'larda pek öyle demiyordu:

«Bir general askeri alanlardan uzak olan ve harekâtın son durumu hakkında hiçbir şey bilmeyen bir bakanın ya da prensin emrini uygulamak zorunda değildir. Verilen kararları yanlış ya da hatalı bulan bir general bu planı uyguladığı andan itibaren bir katilden başka bir şey değildir. Bu karara karşı direnmeli ve adamlarının sonu olabilecek böyle bir kararı uygulamaktansa istifa etmeyi yeğ tutmalıdır.»

Saldırılar başlar başlamaz İtalyan ordusunun güçlü olmadığı ortaya çıkmaya başladı. Mussolini'nin öngördüğü deniz ve hava saldırısı gereken etkiyi göstermedi. 29 Haziran'da Akdeniz'de Kızıl Deniz'de ve Hint Okyanusunda İtalyan donanması üç hafta önce elinde bulunan 114 denizaltı-

Akdeniz'de sayıca üstün olmalarına karşın Italyanlar hava savaşlarında pek yararlı olamadılar. Üstelik deniz savaşları sırasında kendi gemilerini de bombaladılar.

dan onunu yitirdi. Denizaltılardaki bu büyük kayıba akümülatörlerin bozulup tayfaları yaydığı gazla sersemletmesi yol açmıştı. Libya'da ise Mareşal Balbo Tunus ve Mısır karşısında savunmada kalma emrini almıştı. Bu, büyük tartışmalara yol açabilecek bir karardı. Zira İtalyan askerî haberalma örgütleri bu bölgelerde 14 İtalyan tümenine karşılık 8 Fransız ve 5 İngiliz tümeninin bulunduğunu bildirmişlerdi. Askerî haberalma örgütünün bu yanlış bilgileri nereden bulup verdiğini anlamak mümkün değildir. Belki de Mussolini'ye düşmanın kalabalık olduğunu gösterip, daha etkili bir saldırı yapmasını amaçlıyorlardı. Gösterilen sayılar çocukları korkutmak için duvarlara çizilen şeytan resimlerinden farklı bir şey değildi.

Gerçekten Fransızların tarafında 10 Haziran 1940'da General Nogues'in komutasında 8 tümen vardı. Ancak bunların 3 tanesi ileri hatlara sürülmemiş, Fas ve İspanyol Sahrası civarına yayılmıştı. İtalyan askerî haberalma örgütleri ise bunların Bizerte ile Maret arasında saldırmaya hazır beklediklerini sanıyordu.

Ortadoğuda üslenmiş olan İngiliz birliklerinin komutanı General Sir Archibald Wavell'ın emrinde 5 tümen ve 100 bin asker olduğu sanılıyordu. Oysa İngilizlerin elinde, Mısır'da 36 bin asker ve tamamlanmamış halde 2 tümen bulunmaktaydı.

Aynı gün Libya'da ise İtalyan Kara Kuvvetlerinin durumu şöyleydi:

Batıda: General Garibaldi'nin 5. Ordusu. Bu ordu 6 tümenden oluşuyordu.

— Doğuda: General Berti'nin 10. Ordusu. Bu orduda ise 7-8 tümen bulunmaktaydı.

Bu arada 14. bir tümen ise Trablus ile Bingazi arasında taşınmaktaydı. Bütün bu tümenleri gözönüne alırsak, Kuzey Afrika'da İtalyanların 236 bine yakın askeri 1811 parça topu, 239 hafif tankı, 8039 motorlu aracı ve 151 uçağı vardı.

Villa Incisa antlaşması Mareşal Balbo'yu hayal kırıklığına uğrattı. Mareşal Tunus'un işgal edileceğini ve Bizerte limanının İtalyanlara verileceğini hesaplamıştı. Böylece askerî yardımı alması daha da kolaylaşacaktı. Ama umduğu gibi olmadı, o da başka...

Mareşali hayal kırıklığına uğratan bir başka konu daha vardı. İngilizlerin 7. Motorize Tümeni 10. İtalyan Ordusunun savunmada kaldığını görünce, sınır hatlarında bazı saldırılara girişti. Bu saldırılar sırasında Mareşal teçhizatının fazla işe yaramadığını da gördü. 20 Haziranda Mareşal Badoglio'ya gönderdiği mektupta bu konuda şöyle diyordu:

«Tanklarımız eski ve yalnız mitralyözlerle silâhlandırılmış. İngilizlerin makinalı tüfekleri ise zırhımızı kolaylıkla deliyor. Zırhlı aracımız hiç yok. Bazı tanksavarlarımız cephane eksikliği ile karşı karşıya. Tüfeğe okla karşı çıkıyoruz sanki...»

Üç tonluk hafif tanklar sardalya kutusunu andırıyordu. Çölde de hiçbir işe yaramadılar. Zaten bu tankların yetersiz olduğu İspanya iç savaşında ortaya çıkmıştı. Fakat buna rağmen 25 Haziranda Badoglio Balbo'ya **«harika»** olarak nitelendirdiği 70 M 11 tankını gönderdiğini bildirdi. 11 tonluk bu koskoca araç 20 milimetreden daha büyük kalibreli toplara dayanamıyordu. Oysa İngilizlerin tanksavar topları 40 milimetrelikti.

28 Haziranda Kuzey Afrika'daki Fransız birliklerinin Mareşal Petain hükümetine bağlı kalacaklarını bildirmeleri üzerine Comando Supremo Balbo'ya Mısır'ı işgal etmesi emrini verdi. Ama bu emir hiçbir zaman yerine ulaşmadı. Zira mesajı alacak olan komutanın uçağı Tobruk üzerinde kendi uçaksavar bataryaları tarafından düşürüldü.

Ordunun Genelkurmay Başkanı Mareşal Rodolfo Graziani onun yerine atandı. Harekât günü olarak da 15 Temmuz 1940 seçildi. Yeni komutanın görevi pek kolay değildi. Çünkü Mısır ile Libya'ya ayıran büyük çölde malzeme taşınabilecek bir tek yol vardı. Bunlar da İngilizlerin kontrolündeki Sidi Barrani ve Marsa Matrouh savunma bölgelerinin emrindeydi. Graziani bu nedenle ordusunun lojistik hareketini sağlayabilecek yeterli sayıda kamyon ve aracı alamadığı sürece harekete geçmemeye kararlıydı. Bu arada Afrika yazının korkunç sıcağını da gözönüne alarak Mısır'ın istilâsı için Ekimden önce harekete geçmemeye kararlıydı.

Ama Mussolini bunlara hiç kulak asmadı. İlk Alman askerinin İngiltere'ye çıkacağı gün Mısır'a karşı saldırının başlamasını istiyordu. Bu nedenle Trablus ve Comando Supremo arasında büyük bir tartışma başladı. İki merkez arasında yoğun bir trafik başladı. 19 Ağustosta Duce Mareşal Graziani'ye şu telgrafı gönderdi:

«Mareşal Graziani, size daha da önceden söylediğim gibi zaman bizim aleyhimize işlemekte. Mısır'ın kaybedilmesi İngiltere için büyük bir darbe olacaktır. Bu zengin ülkenin fethi ise Habeşistan üzerine yapacağımız saldırı için büyük bir he-

Savaşın üniformaları

KUZEY AFRIKA 1940 - 41
İtalyan Tank Subayı, Kuzey Afrika 1940 - 41.
Meşin ceketleri dizlerinin üstüne kadar uzanırdı. Miğferlerinin altında kulaklıklar bulunurdu. Dürbün kullanırlar ve İtalyan yapısı 9 mm'lik Beretta tipi tabanca taşırlardı.

Mareşal Badoglio, Libya 1940.
Subay elbiseleri tüm rütbelerdekiler için standarttı. Rütbe işaretleri omuzda ve kollarda bulunurdu. Uzun çizmeler ve geniş pantolonlar giyerlerdi.

İtalyan Kara Subayı, Libya 1940.
Subaylar sol kollarında bulunan işaretlere göre sınıflara ayrılırdı. Açık renkli bir üniformaları vardı. Çizme yerine uzun çoraplar giyerlerdi. 9 mm'lik İtalyan yapısı Beretta tabancasını kullanırlardı.

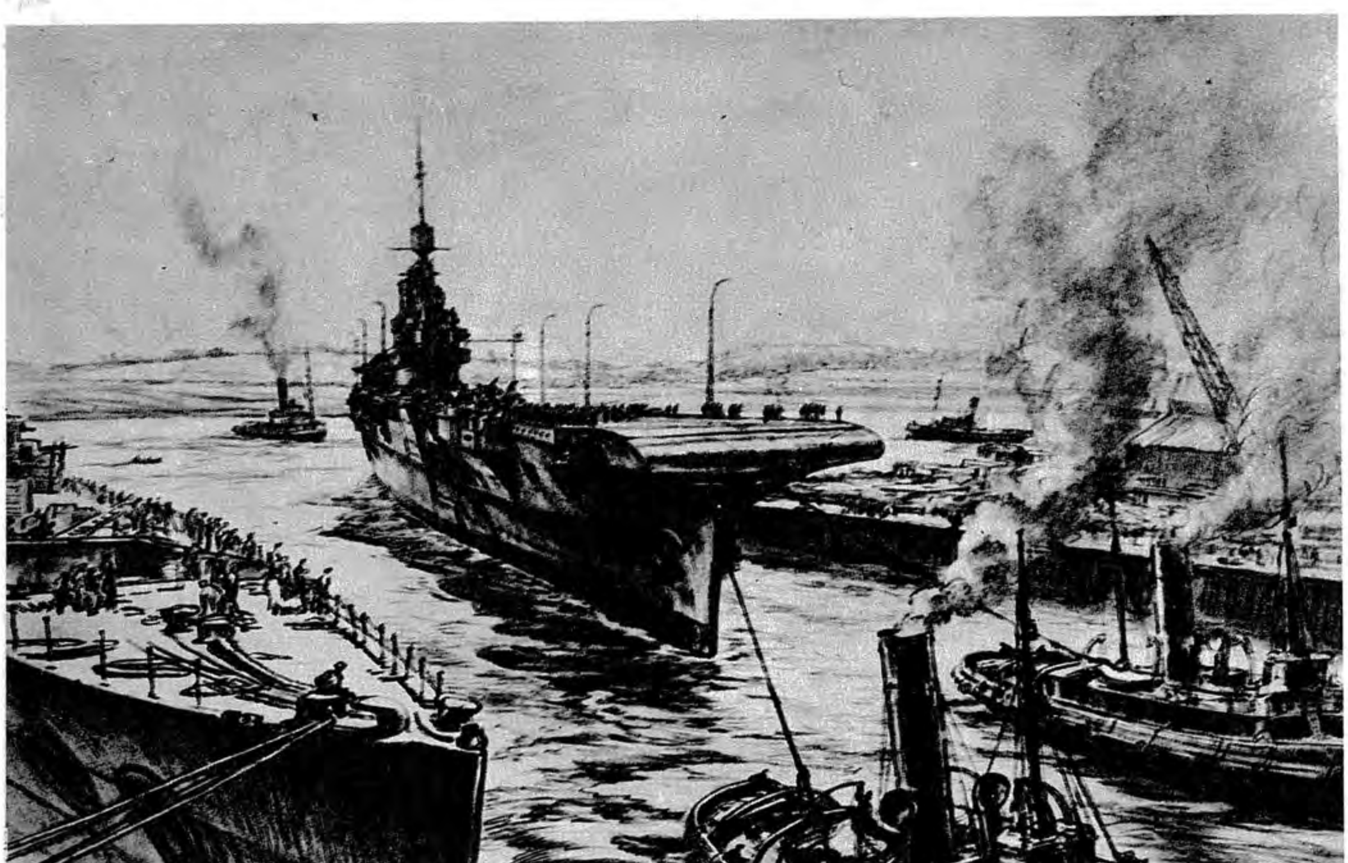

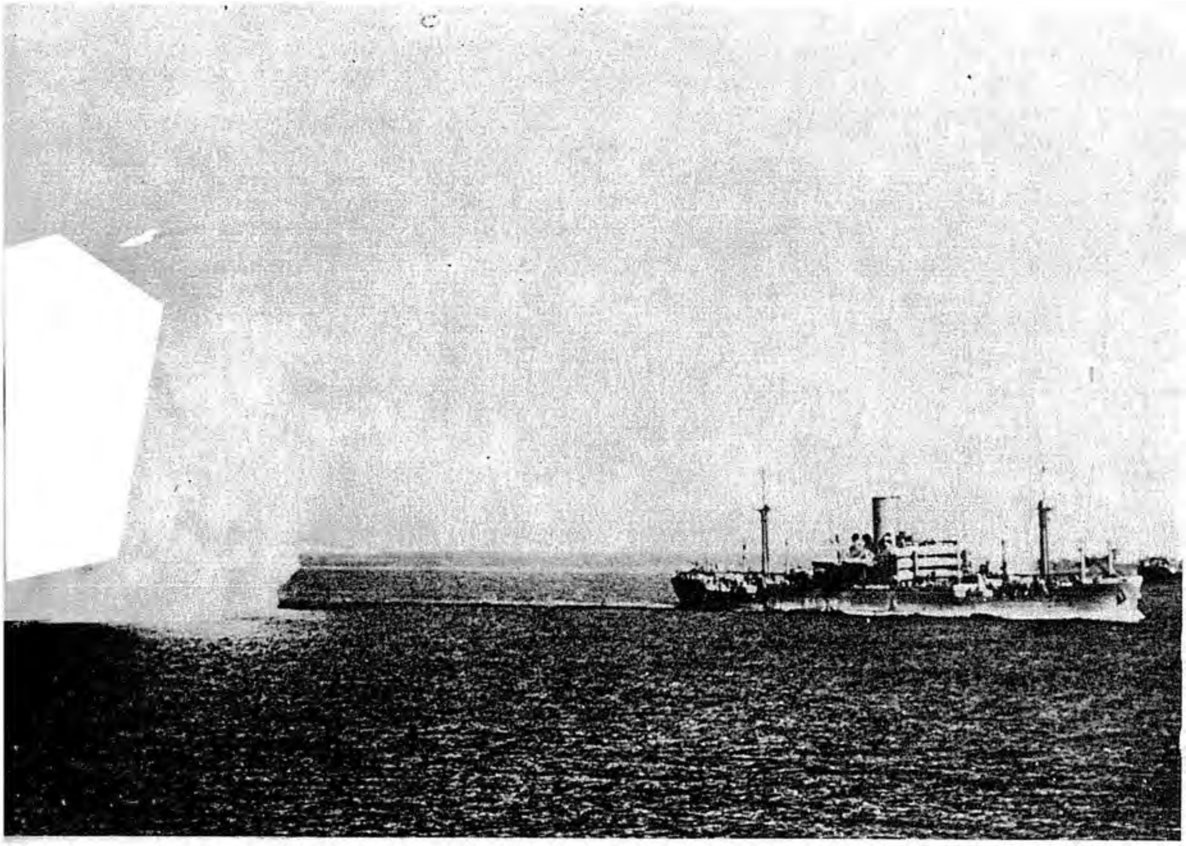
Bir İtalyan gemisi seyir halinde.

Bir İtalyan birliği eftiş sırasında.

1
İtalyanların paletli araçları Sidi-Barzani'ye doğru yol alırken...

2
Malta yakınlarında İtalyan gemilerinin saldırısına uğrayan bir ticaret filosu ateş altında ilerliyor.

Mareşal Babo, Mısır üzerine saldırı emrini alamadan, Tobruk yakınlarında uçağı kendi uçaksavarları tarafından düşürüldü.

◄ *Yukarıdaki temsili resim Illustrious uçak gemisinin 5 Eylül 1940'da İskenderiye limanına girişini göstermekte.*

diyedir. Bu hem İtalya için, hem de sizin için çok iyi olur kanısındayım.»

Bu sözlerden sonra harekete geçmekten başka çare yoktu Mareşal için.

10. Ordunun saldırısı 13 Eylül'de başladı. Toprağın ısısı kimi yerlerde 50 dereceyi aşıyordu. Bu da İtalyanların saldırısını yavaşlatıyordu. Kum fırtınaları ve mayınlar çoğu kez İtalyanların günde 20 kilometreden fazla yol katetmelerini engelliyordu. 16 Eylül'de İtalyanlar çetin çarpışmalardan sonra Sidi - Barrani'yi elegeçirdiler.

Graziani böylece Solloum ve İskenderiye arasında 500 kilometrenin 90'ını elde etti. Öncüleri ise Marsa - Matrouh'a 120 kilometre yaklaşmışlardı. Ancak ikinci hedefine ulaşmadan önce geri çekilen düşmanın verdiği zayiatları onarmak için bir süre durdu. Bu arada Libya'dan Sidi - Barrani'ye kadar bir içme suyu şebekesi kurdurdu. Erzak ve cephane ikmalini sağladı. İngilizlerin komutanı ise Graziani'nin bu denli tedbirli olacağını tahmin etmiyor ve onun Marsa - Matrouh önlerine gücünün son damlasında geleceğini sanıyordu.

Mussolini ise 10. Ordunun ilerlemeyişine bayağı içerlemişti. Fakat 16 Eylül'de Almanların hâlâ Manş'ı geçemediğini görünce biraz daha rahat bir nefes aldı.

Mussolini gecikmenin tüm sorumluluğunu Graziani'ye yüklemekte haksızlık yaptığının farkında değildi. Aslında bu gecikmeden önemli oranda kendisi sorumluydu. Herşeyden önce Fransız İtalyan antlaşmasıyla yeniden kışlalarına dönen ordusunun bir bölümünü hiç olmazsa takviye olarak Graziani'ye gönderseydi, çöllerdeki durum çok daha değişik olurdu. Bu arada gözünü Versailles antlaşmasının bir sonucu olarak gördüğü Yugoslavya'ya da dikmişti. Amacı bu ülkeyi yok etmekti.

Mussolini'nin bu emelleri nedeniyle biri cephe gerisinde üç ordu, Fiume körfezi ile Tarvis geçidi arasında birikmişti. Fakat Hitler kıtanın bu bölgesinde huzurun bozulmasından yana değildi. 17 Ağustos von Ribbentrop, elçi Alfieri aracılığıyla Führer'in Yugoslavya ya da Yunanistan'ın işgal edilmesinden yana olmadığını Ciano'ya iletti. İsteyerek ya da istemeyerek Mussolini bu emri vaki karşısında boyun eğmek zorunda kaldı. Şimdi ortaya bir sorun çıkıyordu. İşi kalmayan bu ordulara ne tür bir iş yaratılabilirdi? Ekonomik durum dolayısıyle bunların askerliklerinin sona erdirilmesine karar verildi. Bunun üzerine 600 bine yakın İtalyan askeri evine döndü... Birkaç hafta sonra yeniden silâh altına alınmak üzere...

Akdeniz'de iki düşman arasında 1940 yazında yapılan çarpışmalarda İngiliz donanması daha başarılı sonuçlar elde etti.

Kamyonlara yüklenmiş olan bu İtalyan topçu tümeni, çölde hareket halinde.

Mussolini'nin kendinden emin konuşması üzerine, İtalyan askerleri sevinçle Libya'ya savaşmaya gittiler.

Bu kez de İtalyan amirallerini etkili bir biçimde saldırıya geçmemekle suçlamak yerinde olur mu? İtalyanamiralleri Roma'da bulunan komutanlıktan yeterince bilgi ve destek görmemişlerdir. «**Supermarina**» daha işin başından, İtalyan uçaklarından ne keşif ne de savaş amacıyla yararlanmak yoluna girmemiştir.

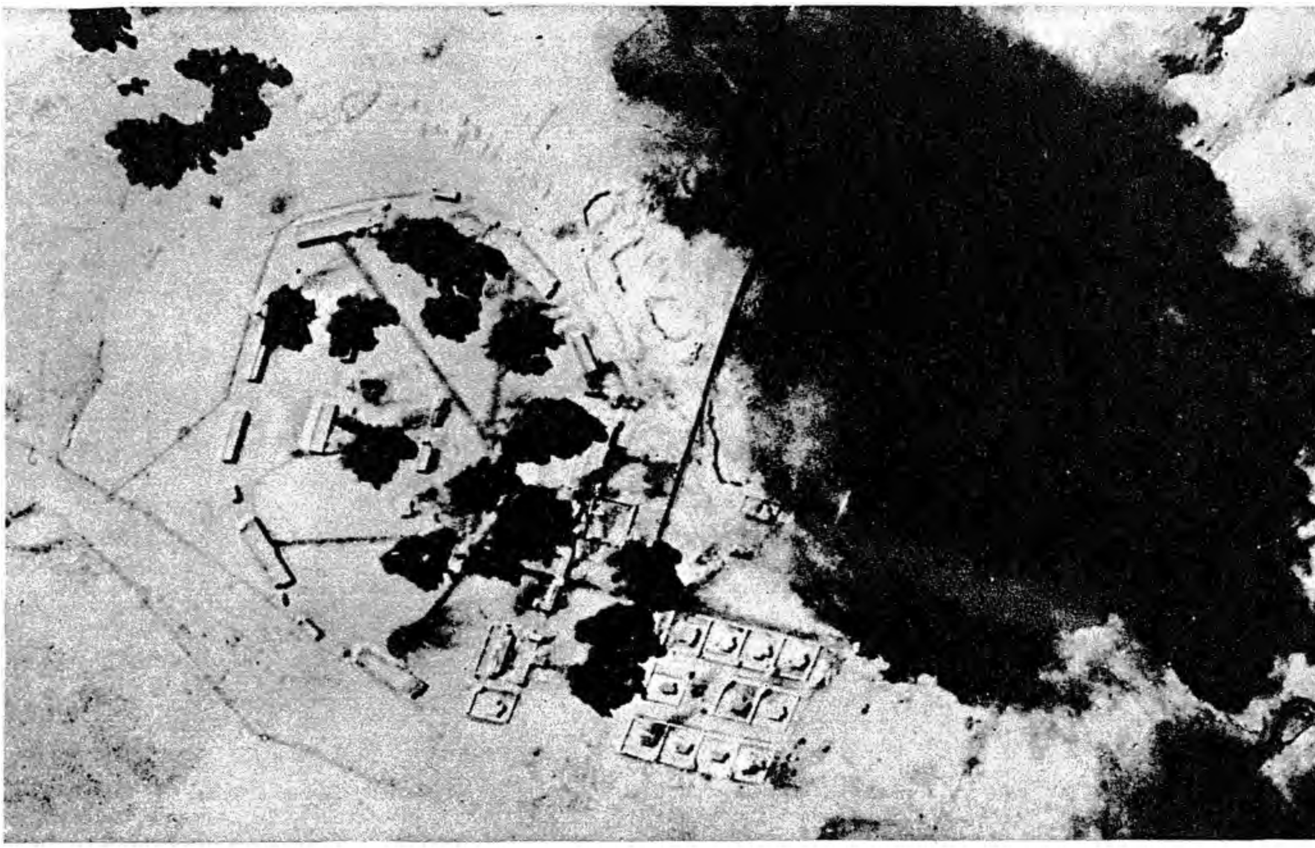
Bu durumu 9 Temmuz 1940'da olan Punta Stilo muharebesinde açıkça görebiliriz. Kalabria kıyıları açıklarında Amiral Campioni komutasındaki İtalyan filosu bir konvoya eşlik ettikten sonra Bingazi'ye dönmekte iken, Sir Andrew Cunningham komutasındaki İngiliz filosu tarafından görüldü. Malta'dan ve Eagle uçak gemisinden kalkan uçaklar tarafından saptanan İtalyan donanmasına karşı saldırıya geçildi. İngilizlerin **Warspite** zırhlısı **Guilio Cesare** zırhlısına ateş açtı. Yara alan İtalyan zırhlısı güçlükle İngiliz gemisinin takibinden kurtuldu ve İtalya kıyılarına sığındı. Bu savaşta İtalyan uçakları gemilerine yardımcı olabilecek herhangi bir olumlu hareketi yapmaktan çok uzaktaydılar. Attıkları binlerce bombadan yalnız bir tanesi hedefini buldu. O da **Gloucester** kruvazörünün burun kısmında küçük bir hasar yaptı. Bu arada İtalyan uçakları kendi gemilerini bombaladılar. Ciano notlarında şöyle der:

«Deniz savaşında gerçek muharebe İngilizlerle bizim aramızda değil, hava kuvvetlerimizle deniz kuvvetlerimiz arasında olmuştur.»

Bu arada Mussolini büyük bir ciddiyetle üç gün içinde İngiliz Donanmasının Akdeniz'de ağır kayıplara uğradığını söylüyordu.

19 Temmuz'da Girit adasını Cerigotto adasından ayıran küçük boğazda yeni bir muharebe daha oldu. İtalyan Deniz Kuvvetlerine bağlı **Colleoni** ve **Bande Nere** hafif kruvazörleri, beş destroyer eşliğindeki Avustralya kruvazörü **Sydney** ile karşılaştılar. Makine dairesinden yara alan Colleoni durmak zorunda kalınca, torpillenerek batırıldı. Öteki İtalyan gemisi ise kaçmayı başardı.

Ağustos ayı başında İtalyanların, **Littorio, Vittorio Veneto, Calo Duilio** ve **Andrea Doria** adlı kruvazörlerini denize indirmeleriyle durum lehlerine dönermiş gibi

Mussolini'nin emirleri üzerine Mareşal Graziani, İngilizlere karşı saldırıya geçmek zorunda kaldı. Fotoğrafta, bir İngiliz üssünün İtalyanlar tarafından bombalanışı görülüyor

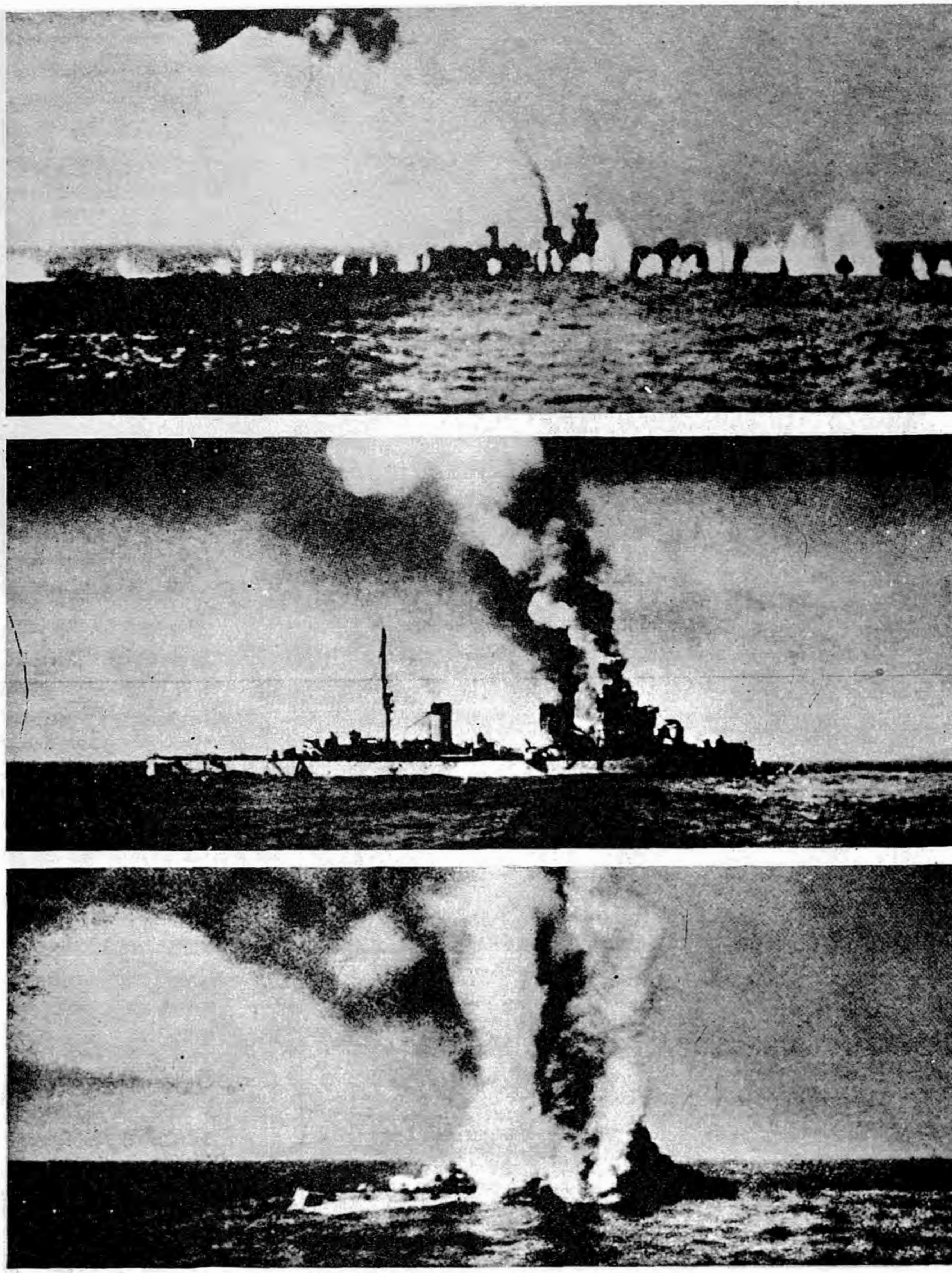

Şiddetli ısı, mayınlar ve kum fırtınaları İtalyanların hareketlerini engelliyordu.

oldu. Bu gemilerden ilk ikisi 885 kiloluk mermiler atabilen 381 mm'lik 9 adet topla donanmış, 35 tonluk dev savaş araçlarıydı. Saatte 55 kilometrelik bir hıza erişebiliyorlardı. Diğer gemiler de modernleştirilmiş ve güçlü toplarla donatılmıştı.

Akdeniz'e yayılmış olan İngiliz donanmasının gemileri sayıca üstünlüklerini İtalyanlara kaptırmış olmalarına rağmen top gücü bakımından hâlâ ilk sıradaydılar. Fakat ellerindeki gemilerden hiçbirisinin hızı saatte 44,5 kilometreyi aşmıyordu. Bu nedenle Punta Stilo deneyini de göz önünde tutan İngiliz Amiralliği **Valiant** ağır kruvazörünü, **Calcutta** ve **Coventry** kruvazörlerini Doğu Akdeniz'e gönderdi. Doğu Akdeniz'e yollanan yeni filonun en önemli gemisi ise 36 uçak barındırabilen **İllustrious** uçak gemisi idi. Böylece filo İtalyan uçaklarından kendisini koruma olanağını bulabilecekti.

İllustrious ve **Valiant** gemilerinin radarla donatılmış olduğunu da eklersek, İngiliz Deniz Kuvvetleri'nin tam zamanında ve etkili bir biçimde davrandıklarını görürüz. Bu gemiler 5 Eylül 1940 günü İskenderiye limanına girdiler.

Sydney kruvazörü tarafından vurulan İtalyan kruvazörü Bartolomeo Colleoni, daha sonra Hyperion ve İlex destroyerleri tarafından torpillenerek batırıldı.

Mussolini'nin düşleri gerçekleşmiyor

İtalyan uçaksavarları atışa hazırlanıyor

Akdeniz'de savaşın başlaması üzerine İngiliz amirallerinden Cunningham, hükümetinin Malta adasının stratejik önemi üzerinde yeterince durmadığını işaret etti. İtalya ile olan çatışmalarında İngiltere hükümeti harekâtını başka merkezlerden yürütmeyi plânlıyordu. Ancak **Comando Supremo ve Régia Aeronautica**'nın Malta üzerindeki çekingen tutumlarından sonra Ingilizler bu adadan saldırı amacıyla yararlanmayı düşündüler.

Ancak bu adadan yararlanırken çok dikkatli ve temkinli hareket etme zorunluluğu vardı. Bunun da nedeni adanın zayıf olan savunması idi. Bu durumu çok iyi bilen **Mediterranean Squadron**'un Kumandanı Amiral Cunningham gönderdiği bir raporda şöyle diyordu:

«Eğer Malta'nın bu durumunu göz önüne alarak tehlikeli bir ortamın yaratılmasını istemiyorsak, adadan yapılacak saldırıların savunma gücüyle orantısız olmamasına dikkat etmeliyiz. Eğer kuvvetlerimiz tüm güçleriyle saldırırlarsa İtalyan ordusunun tüm gücünü adada hissederiz.»

Bu nedenle adadan yapılacak saldırılarda kullanılacak olan gemilerden, uçaklardan ve denizaltılardan sınırlı bir harekata geçmeleri istendi. Sınırlı saldırılar sırasında ada radarlar, uçaksavarlar ve avcı filolarıyla güçlendirilecekti. Adanın savunma gücü arttıkça, saldırıların da şiddeti artacaktı. Bu mantıklı düşünce savaş sırasında doğrulanmıştı. Fakat İngiltere Başbakanı Winston Churchill 9 Eylül'de Cunningham'a gönderdiği bir yazıda, onu yeterince saldırmamakla suçladı. Gerçekte bu suçlama çok yersizdi ve İngiltere Başbakanının yaptığı stratejik hatalardan biriydi.

Bütün bunlar olurken Akdeniz'deki savaşla hiçbir ilgisi olmayan bir bölgesel istek, durumun hiç te beklenilmeyen bir biçimde gelişmesine ve Roma - Berlin Mihverinin gözünün buralara çevrilerek ortalığın iyice karışmasına yol açtı.

O arada tüm dünya politikacılarının da bildiği gibi ne **Horthy** ne de Budapeşte'de ard arda gelen hükümetler 1920 yılında yapılan **Trianon** antlaşmasının sınırları düzenleyen maddelerinden memnun değildi. Münih toplantılarının ertesinde Macaristan, Çekoslovakya'dan bazı toprak parçalarını almayı başarmıştı. Daha sonra Prag olaylarıyla Karpatlarda önemli toprak parçalarını ele geçirdi. Ancak Budapeşte'nin istekleri daha bitmemişti.

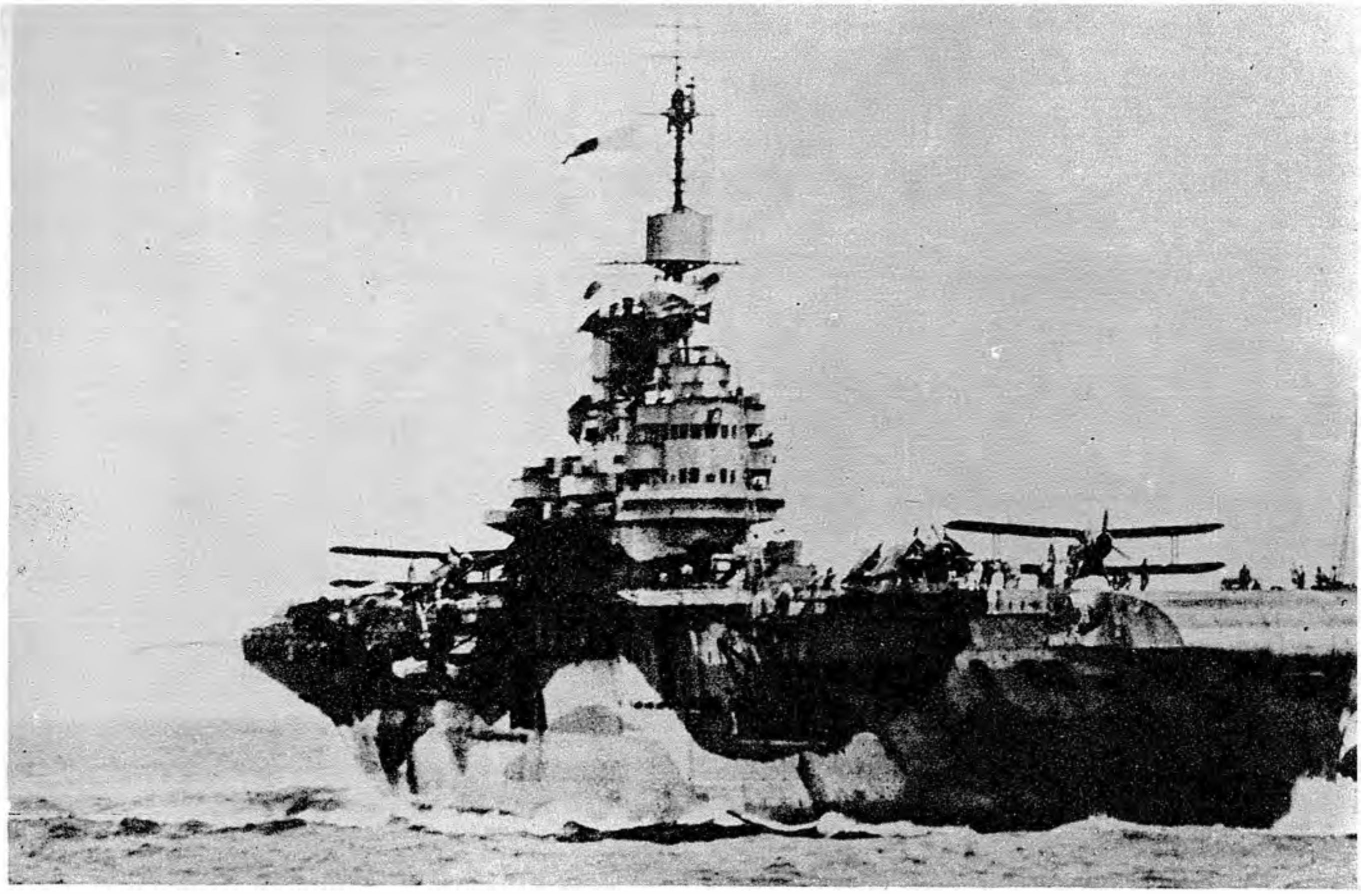
Transilvania çok eskilerden beri Macaristan ile Romanya arasında bir çıbanbaşı olarak duruyordu. 1918'de düşmanının galipler tarafında bulunması nedeniyle Macaristan bu topraklardan çekilmek zorunda bırakılmıştı.. Karpatlarda yaşayan ve **Szeklers** adıyla anılan 2 milyona yakın Macar Romen vatandaşı olarak sayılmalarından hiç te memnun değillerdi.

Fransa'nın çökmesi üzerine Macaristan Transilvania sorununu yeniden ortaya attı. **Kral Carol II** ve başbakan **Gigurtu'**nun bazı noktalarda esnek davranabileceklerine rağmen her iki ülke arasında görüş birliği sağlanamadı. Eğer kıtanın bu bölümünde karışıklıklar çıkmasını istemeyen Hitler ile, Budapeşte'ye karşı bir eğilimi olan Mussolini duruma müdahale etmeseydi savaşın başlaması işten bile değildi. Her iki ülkenin de başbakanları Ciano ve Ribbentrop'la Viyana'da görüşme masasına oturdular. 30 Ağustos 1940'da da bir anlaşma zemini bulundu.

Anlaşmaya göre Romanya Transilvania'nın önemli bir bölümünü elinde tutmaya devam edecekti. Ancak 2 milyona yakın Szeklers Macaristan'a ilhak edecekti. Bunların oturduğu kentlerde Romanya'dan alınıp, Macaristan'a verildi. Fakat herşeye rağmen bu anlaşma Macarları yine de tatmin etmedi. Topraklarının yitirildiğini gören Romenlerde huzursuzluklarını belirttiler. 4 Eylül 1940 tarihinde General Antonescu Romanya'da iktidarı ele geçirdi ve II. Carol'un yerine oğlu Michel'i atadı. Ülke dikta yönetimine kaydı.

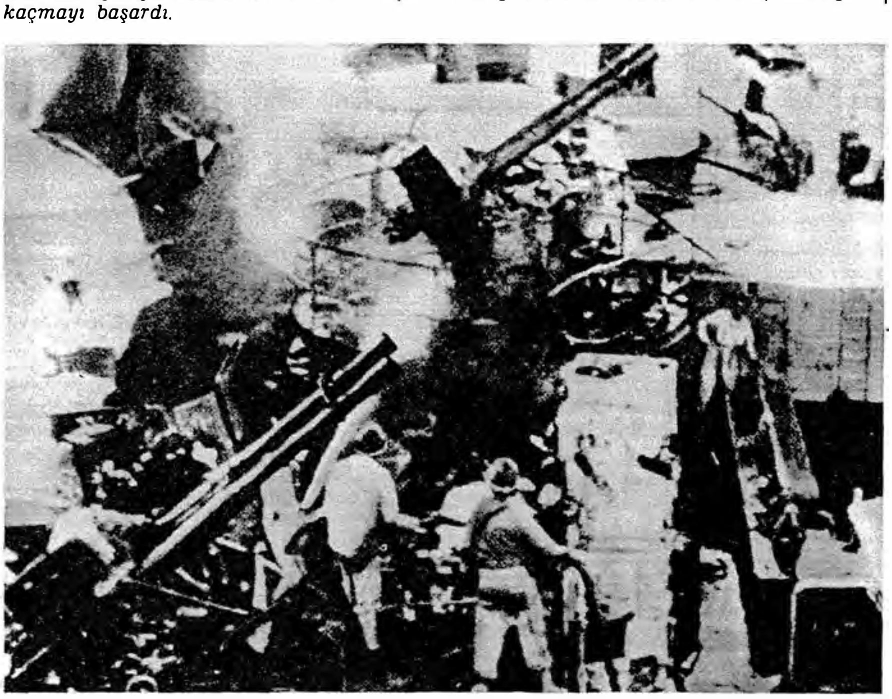
Bu anlaşmazlık sırasında İtalya'nın Macaristan'ı tutması üzerine, önce II. Carol ardından da Antonescu Hitler'in güvencesini kazanmak için çalıştılar, Hitler de Ploesti'de ki petrol kuyularına karşı büyük bir ilgi gösteriyor ve düşman sabotajlarından korunması için aşırı titiz davranıyordu. Bu nedenle Bükreş hükümetinin 2 Eylül'de askeri bir harekât için gönderdiği mektubu büyük bir sevinçle okudu. Mektubun sonucunda General Hansen ve askerleri 13. Motorize tümene bağlı birliklerle Romanya başkentine geldiler.

Viyana'da yapılan anlaşmayla Romanya'nın topraklarında kalması maddesi gerçekte Sovyetlere karşı oynanmış bir oyundu. Ancak Stalin ve Molotov tepkilerini

İlluotrious uçak gemisi radarlarla donatılmıştı 36 adet uçak taşıyabiliyordu.

Guiolio Cesare gemisi, Waispite'in mermileriyle yaralandıktan sonra kaçmayı başardı. ▼

açıkça belli edemediler. Fakat Kremlin'den gelmeyen tepki, İtalya'dan geldi.

13 Ekim günü **«kayınpederi»**nin odasına giren Ciano, Duce'yi tedirgin bir vaziyette buldu. Almanların Romanya'ya asker göndermelerinden hiç de hoşnut değildi. Hitler'in bu kararının İtalyan kamu oyunda yaratacağı tepkileri öne sürerek şunları söyledi:

«Hitler beni daima bir oldu bitti karşısında bırakıyor. Ama bu kez ona hak ettiği cevabı vereceğim. Yunanistan'ı işgal ettiğimi gazetelerden öğrenecek. Böylece eşitlik sağlanacak.»

Akdeniz'de bir İtalyan İmparatorluğunun kurulması fikrini savunan Ciano bu durumdan son derece hoşnuttu. Ancak Mareşal Badoglio ile anlaşıp anlaşmadığını Mussolini'ye sormaktan kendisini alamadı:

«Daha değil, karşılığını aldı Ciano. Ama eğer biri benim Yunanistan'la savaşmam konusunda zorluk çıkarmağa kalkışırsa tüm görevlerimden istifa ederim.»

Ertesi gün Mareşal Badoglio ve General Roatta Mussolini'nin bu kararını öğrendiklerinde şaşkına döndüler. Üç hafta önce Duce'nin emri üzerine 600 bin askeri evlerine göndermek zorunda kalmışlardı. Şimdi de 12 gün sonra Yunanistan'a saldıracak güçlü bir ordunun askere alınmasını istiyordu. Üstelik sabahleyin saldırı tarihi olarak 26 Ekim'i göstermişti.

Mareşal Badoglio Mussolini'nin emirlerine karşı çıkmanın ne denli yersiz olduğunu biliyordu. Bu nedenle harekatın hazırlıklarına başladı. Bulgarların da kendilerine karşı koymak için 6 ilâ 8 tümeni savaşa sokacaklarını hesaplayan Badoglio

Ribbentrop, İngilizleri Cebelitarık'tan kovmak için Serrano Suner ile anlaşmaya çalışıyor.

Italyanların aynı anda 20 tümeni savaş sürmeleri gerekeceği kanısına varmıştı. Oysa Arnavutluk'ta bulunan General **Visconti-Prasca**'nın elinde yalnızca 8 tümeni vardı. Bu nedenle 12 tümen hazırlanması, bunların Adriyatiği geçmesi ve erzak, cephane, yerleşim bölgelerinin kurulması gerekiyordu. Tüm bu işlemlerin de üç aydan önce gerçekleşmesi olanaksızdı.

Duce kendisine gösterilen nedenlerin hepsini reddediyordu. Uç aylık bir bekleyiş sırasında Hitler'in yeni bir vetosuyla karşılaşmaktan çekiniyordu. Mussolini'yi destekleyenler arasında damadı **General Jacomoni** ve General Visconti-Prasca da vardı. Her ikisi de Arnavutluk'ta bulunuyorlardı. 15 Ekim günü yapılan toplantıda Badoglio ve Roatta'nın düşüncelerine karşı çıktılar. Hava ve deniz komutanlıkları da Mussolini'ye karşı idiler. Ciano ise politik ortamın böyle bir harekât için uygun olduğu görüşünde idi. Zira ne Türkiye ne de Yugoslavya'nın Balkan paktı çerçevesi içinde müttefikleri olan Yunanistan'ın yanında bir savaşa gireceklerini tahmin etmiyordu. Gerçekten de Türkiye savaşa karışma eğiliminde değildi. Ciano dağıtılan paralar ve yayılan faşist düşüncelere güvenerek Yunanistan'da fazla direnmeyle karşılaşmayacaklarını ve yeni bir rejime gidebileceklerini öne sürüyordu.

Jacomoni'de Arnavutluk halkının Yunanistan'a karşı bir harekata geçilmesinden yana olduğunu belirtiyordu:

«Diyebiliriz ki bu coşkunluk öylesine yüksek bir düzeye varmıştır ki, Yunanistan'a karşı girişilecek olan harekatın son günlerde biraz gecikmeye başlaması üzerine hoşnutsuzluk belirtileri görülmeğe başlanmıştır.»

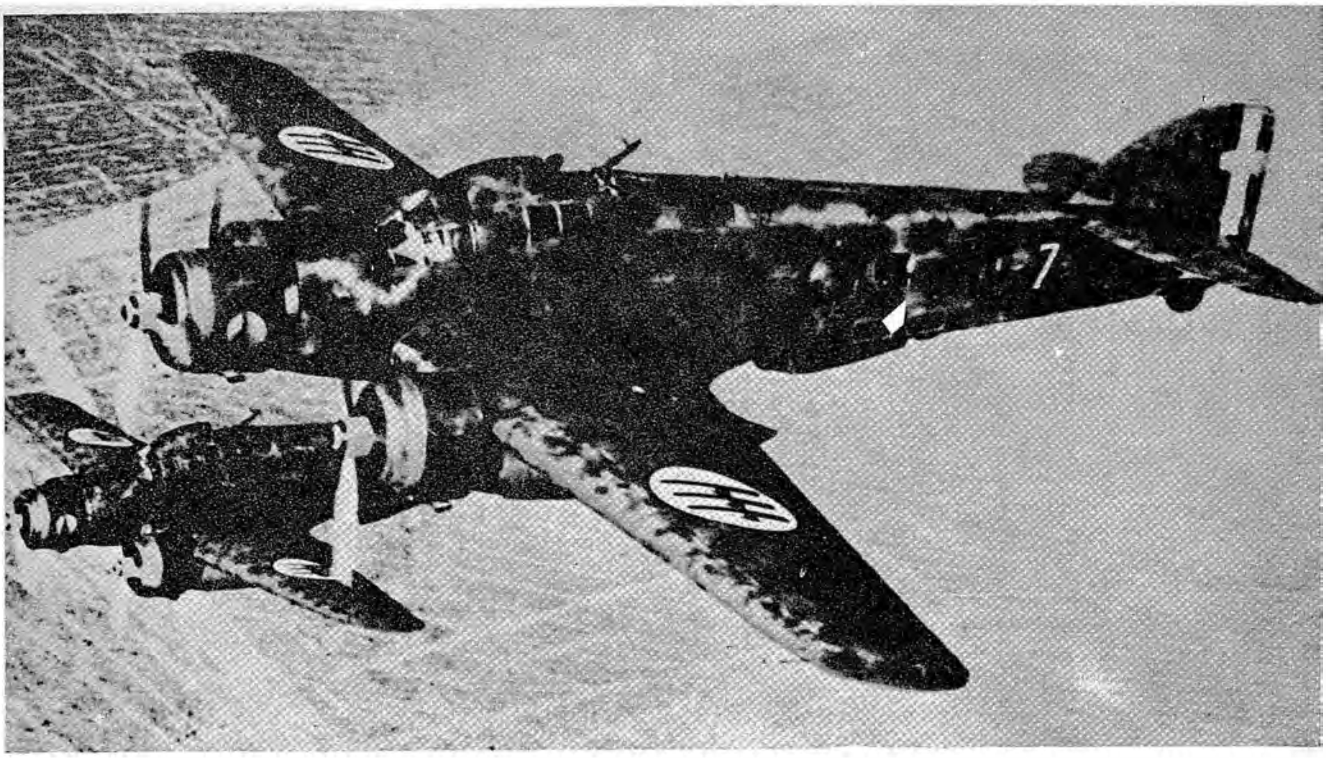
Harekât plânını anlatmak için Roma'ya çağrılan Visconti-Prasca elindeki kuvvetlerle saldırıya geçebileceğini öne sürdü. Arnavutluk'tan saldırarak 10-15 gün içinde önemli bölgeleri ele geçirebileceğini söyledi. 70 bin İtalyan askerinin 30 bin Yunanlının hakkından geleceğini savunuyordu. Bir süre sonra Italya'dan, İon adalarından ve Preveze limanından gelen yardımlarla Atina üzerine yürüyeceğini ve sene sonundan önce burayı işgal edeceğini öne sürüyordu.

Bu savlar karşısında ve özellikle Ciano ve Jacomoni'nin politik oyunları sonucunda Badoglio'nun itirazları kabul edilmedi. Badoglio'da bunun üzerine durumu kabulenip hazırlıklarla uğraşmağa başladı. Ancak Peloponez yarımadası ile Girit'in İngilizler tarafından işgal edilebileceğini söyleyerek, bu bölgelerin de alınmasını eklemeyi de unutmadı. Ona düzenlenen saldırı plânını iyi incelemeyip hafife aldığını karşılığını verdiler. Daha dikkatli davranması gerektiğini de eklemeyi unutmadılar...

Bütün bu olaylar Ciano ve Jacomoni'nin ne denli bir hafiflikle savaş plânladıklarını göstermektedir... Tartışmalardan sonra Duce generallerine hazırlıkların tamamlanması için 2 günlük ek bir süre daha tanıdı. Bu arada Almanya'nın saldırıdan haberdar olmaması için her türlü önlemin alınmasını söylemeyi de unutmadı.

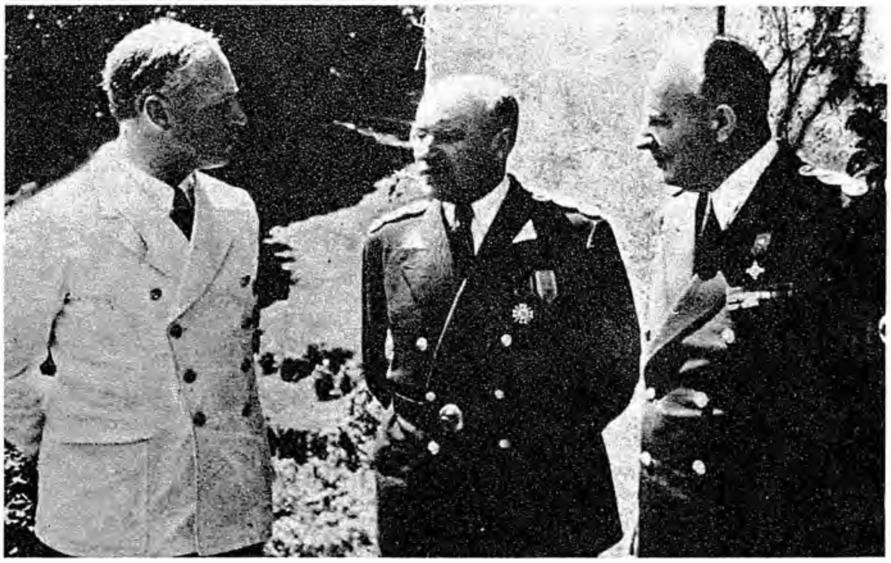

General Visconti - Prasca yerine atanan General Soddu.

İtalyanların Savoia Marchetli SM 79 tipi 2 bombardıman uçağı uçuş halinde.

Hitler Romanya ve Macaristan arasında çıkabilecek bir çatışmadan korktuğu için Ribbentrop'u Viyana'ya gönderdi. Resimde Ribbentrop Romanya başbakanı Gigurtu (ortada) ve Manoilesco (sağda) ile görüşürken görülüyor ▼

Bu arada Hitler bir yandan Barbarossa harekatının plânlarıyla uğraşıyor bir yandan da İtalya ile daha sıkı bir işbirliğine yol açabilecek yeni bir plânın üzerinde duruyordu. Böylece ortak düşmana karşı olan savaşta daha da başarılı olabileceklerdi. **Felix** adını taşıyan bu harekatın amacı Cebelitarık bölgesini ele geçirmekti.

Alman ordularının boğazın her iki yakasına yerleşmeleri demek Akdeniz'in İngiliz donanmasına kapanması anlamına geliyordu. Buna karşılık Atlantik Okyanusu İtalyan donanmasına açılacaktı. Bu bölgenin ele geçirilmesiyle de Kuzey Afrika üzerindeki Alman baskısı yoğunlaşacaktı. Buraya gelmiş olan General Weygand'a da yardım gelmesi engellenecekti. İşgal edilmiş olan Fransa'yı yönetmekte olan Vichy hükümetinin de Cezayir, Fas ya da Tunus'a kaçması da böylece önlenmiş olacaktı. Böylece elçi Otto Abetz Führer'in emirlerini ilettiğinde Vichy hükümeti daha anlayışlı davranacaktı...

Bu tür bir girişim ancak Ispanya hükümetinin desteği ile gelişebilirdi. İspanya hükümeti Hitler Manşı geçmeğe hazırlanırken Kuzey Afrika'daki isteklerini Hitler'e bildirmişti. Özellikle Oran ve Fransız himayesindeki bölgelerde gözü olduğunu açıkça göstermişti. Eylül'ün ortasında İspanya Dışişleri Bakanı Serrano Suner, Hitler ve Nazi Almanyası Dışişleri Bakanı ile bu konuları görüştü. Serrano savaştan sonra yayınladığı anılarında Almanya'daki görüşmelerden sonuçsuz döndüğünü yazmıştır. Ciano'da bu görüşmelerin başarısızlıkla sonuçlandığını yazar.

Hitler ve Ribbentrop, Fas'ın Atlantik yakasını ve Kanarya adalarındaki bir üssü kendisine saklamak istemektedir. Öte yandan İspanya'nın savaşa girmesi halinde bu ülkeye gönderilen ham maddelerin kesileceğini hesaplayan Hitler, İspanya'ya ne denli ekonomik yardımda bulunabileceğini düşünüyordu.

Aynı sorun Brenner garında Hitler, Mussolini ve onların Dışişleri Bakanları arasında tartışıldı. Kuzey Afrika'ya Panzer birliklerinin gönderilmesi fikri Duce tarafından zamansız olduğu gerekçesiyle pek olumlu karşılanmadı. Duce İtalyan ordusunun 3. bölüm harekata giriştiğinde Alman tanklarının Kuzey Afrika'da görülmesinin daha yararlı olacağı görüşünü savundu. 3. Bölüm harekat 10. Ordunun Marsa Matrouh üzerinden Iskenderiye ve Kahire üzerine saldırması idi...

Franco 22 Ekim'de Hitler'i görmeğe geldi. Savaşın uzun süreceğini tahmin ediyordu. Savaşa girdiği takdirde petrol ve buğday sıkıntısı ile karşılaşıp karşılaşmayacağını düşünüyordu. Hitler Franco'nun bu düşüncelerini sezmişti. Ingiltere'nin ye-

1940 eylülünde Berlin'e gelen İspanya Dışişleri Bakanı Serrano Suner Ribbentrop'la görüşmelerde bulundu.

nildiğini ona iyice kabul ettirmeğe çalıştı. Daha sonra da Alman Orduları Cebelitarık üzerine saldırdıklarında, yani 10 Ocak 1941 de kendisinin yanında savaşa girmesini teklif etti. Bu görüşmelerin en iyi tanığı olan tercüman Paul Schmidt bundan sonrasını şöyle anlatıyor:

«Franco, Ingilizlerin bu bölgelerden kovulması için tankların şart olduğunu söyleyince Hitler bayağı rahatladı. «Büyük çölün sınırına kadar bu olanak dahilinde, diye devam etti. Ama Orta Afrika bir adanın deniz tarafından korunduğu gibi çöl tarafından korunacaktır. Kara saldırıları nasıl denizi aşamayıp adayı etkilemezse, çölde aynı biçimde Afrika'yı bir kemer gibi sararak etkilenmesini önleyecektir. Afrika'da çok savaştım ve bundan eminim.» Franco konuşmasını Ingiltere'ye saldırırken Hitler'in kendisinden çok emin davrandığını söyleyerek sürdürdü. İngiliz adaları işgal edilebilirdi. Fakat bu kez İngiliz donanması savaşı Kanada'dan sürdürebilirdi. Tabii Amerikan yardımıyla.

«Franco gayet yumuşak ve monoton bir sesle konuşmasını sürdürürken, Hitler yavaş yavaş sinirlenmeğe başlıyordu. Görüşme asabını bozan bir düzeye gelmişti. Bir ara yerinden fırlayıp artık görüşmelerin sürdürülmesinin faydasız olduğunu bile söyledi. Ama hemen ardından sinirlerine hakim olup, yerine oturdu ve Franco'yu razı etmek için konuşmağa başladı. Franco ise bir anlaşma imzalamağa hemen hazır olduğunu açıkladı. Ancak anlaşmanın bugünkü şartlar içinde ekonomik ve askeri

Hendaye'a gelen Hitler, Franco'yu bir türlü savaşa girmesi için razı edemedi. ▲

2

Macaristan'ın hakimi Amiral Horthy Romanya'dan alınan ve adı Nagyvarad olarak değiştirilen Cluj kentine girerken. 2

30 Ağustos 1940 tarihinde Cano ve Ribbentrop Viyana'da Macar - Romen antlaşmasını imzalıyorlar. 3

yardımlar çerçevesinde arkasında boşluk bulunan bir duvardan başka birşey olmadığını gösterdiğini de ekledi.»

Franco, Amiral Castex'in **«yarı-olumlu»**, İngilizlerin de **«evet, ama» (yes, but)** diye adlandırdığı politikayı çok iyi oynuyordu. Sözlerinin can alıcı bir yerine yerleştirdiği **«ama»** kelimesi karşısındakini tatmin etmiyor, kuşku içinde kalmasına yol açıyordu.

Hitler'in Franco önünde uğradığı bu başarısızlığın benzerini de von Ribbentrop, Serrano Suner karşısında uğradı.

Paul Schmidt, Führer ile Montoire'a giderken, onun Franco için **«alçak»** sözcüğünü kullandığını da yazar

Nazi Almanyası Hendaye'da Franco ile yaptığı görüşmelerden başarısızlıkla ayrıldıktan sonra Montoire görüşmelerine oturdu. Hitler Vichy hükümetinin İngiltere'ye karşı silaha sarılmasını istiyordu. Mareşal Pétain Fransa'nın eski müttefikine karşı silaha sarılmayacağını söyledi. Hatta şimdi de Gaulle'un eline geçmiş olan eski Fransız toprakları (Kuzey Afrikadakiler özellikle) geri verilse dahi. Aynı saatlerde Fransız hükümeti tarafından gönderilen Profesör Louis Rougier, Londra'da Başbakan Winston Churchill tarafından kabul edildi.

Montoire'de yapılan görüşmenin canlı şahitlerinden olan Hitler'in tercümanı Paul Schmidt anılarında şöyle der:

«24 Ekim 1940'da gece bastırırken küçük garı aydınlatan ışıkların altında kimin görüşmeden galip, kimin mağlup çıkacağını anlamak oldukça güçtü. Yaşına rağmen dimdik duran Mareşal, diktatörün elini sıkarken kralları andıran bir eda içindeydi. Soğuk bakışlarını Hitler'in gözüne dikmişti. Hitler, Göring ve nasyonal-sosyalist partinin ileri gelenleri arasında duyduğu hazı iyi biliyordum. Ne zamanın bazı yayınlarının belirttiği gibi muzaffer bir komutan görüntüsü, ne de basit bir çavuşun ezikliği vardı.

«Hitler, Mareşal'i özel vagonuna davet etti, el sıkıştıktan sonra. Petain'in tam karşısına oturdum vagonda. Böylece tüm görüşme sırasında kendisini yakından izleme olanağına kavuştum. Gardaki yüzünden değişik bir görünümü vardı şimdi. Yanakları pembeleşmiş kendisine daha fazla güvenmeğe başlamıştı sanki. Ancak içindeki heyecanı pek fazla saklayamıyordu. Beyaz kravatıyla Laval ve donuk duruşuyla Ribbentrop bu görüşmeyi sessizce izleyenler arasındaydılar.

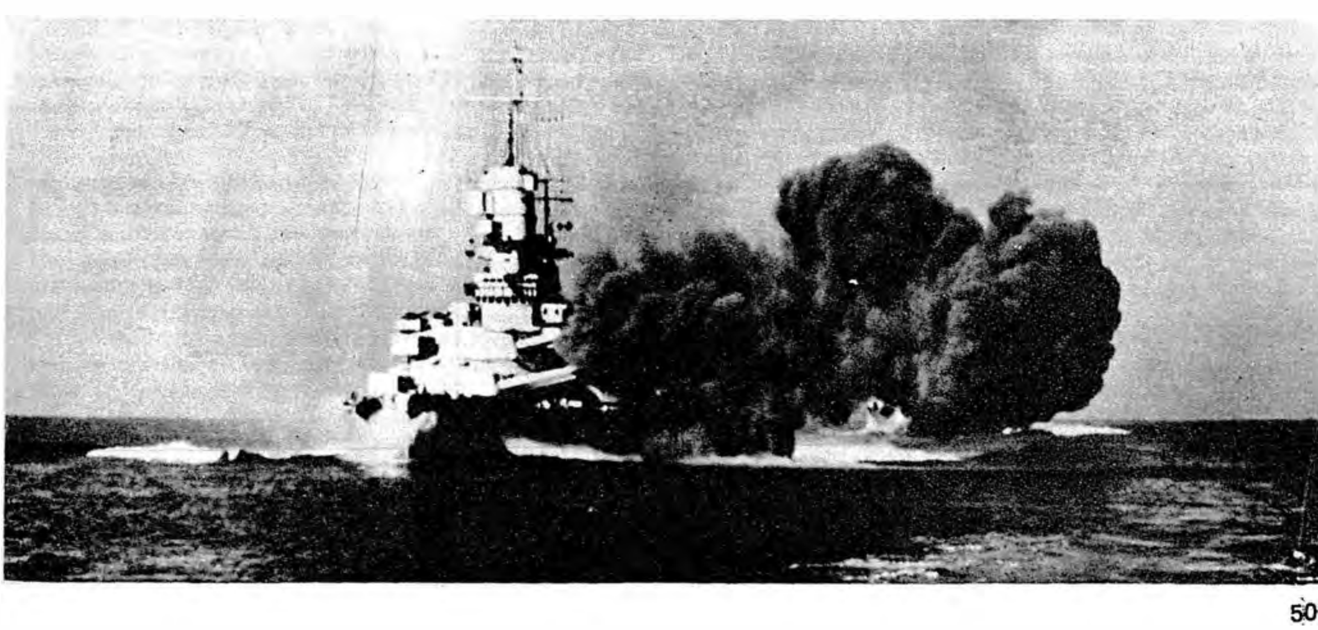
«Pétain büyük bir sessizlikle konuşmayı dinledi. Bir kez bile ağzından Nazi Almanyası ya da Hitler için övücü bir söz çıkmadı.

İtalyan donanmasının güçlü gemilerinden biri olan Vittorio Veneto kruvazörü Akdeniz'de görev başında. ▶

3

Petain ve Hitler görüşmelere başlamadan önce. En sağda Ribbentrop.

«Davranışlarında bir üstünlük havası vardı. Sanki 1940 sonbaharında Fransa'nın içinde bulunduğu durumun kötülüğünü bilmiyormuş gibi.»

Hitler Montoire'ı terk eder etmez Roma elçisinden aldığı bir telgraf yüzünden telaşa kapıldı. Müttefiği Yunanistan'a saldırmak üzereydi. Bu hatalı davranışın önüne geçebilmek için doğrudan doğruya Berlin'e gidecek yerde Alpleri aştı. 28 Ekim 1940 günü sabah saat 10'da Mussolini onu Floransa garında karşılarken şunları söylüyordu:

«Führer, bu sabah güneş batarken İtalyan orduları muzaffer bir biçimde Yunanistan - Arnavutluk sınırını aşmışlardır!»

Korytza, Tarente ve Sidi - Barranı, gövde gösterisine kalkışan Mussolini'nin ordusunun yediği ağır darbelerin adıdır. İtalyan ordusu bu darbelerin acısını hiçbir zaman unutmamış ve bunların verdiği ezik- likten kurtulamamıştır. 1940 yazından beri ezilen Avrupa ulusları için bunlar ilk ümit ışıkları olarak gösterilir.

28 Ekim gününden başlayarak Mussolini ve Ciano, yeni saldırılarını oturttukları politik temellerin çatlamağa başladığını farkettiler. Bulgar Kralı **Boris**'in tetikte beklediğini biliyorlardı. Olayların gidişatına göre askerlerini yöneteceğinden hiç kuşkuları yoktu. Saldırıya uğrayan her ülkede olduğu gibi Yunanistan'da da cansiperane bir savunmayla karşılaşacaklarını doğrusunu söylemek gerekirse pek ummuyorlardı. Hele hele, Kral II. George ile Başbakan Metaxas'ın İtalyan ültimatomunu geri çevireceğini hiç ummuyorlardı.

Gerçekte İtalya Yunanistan pek sevilmiyordu. Girit, Mora ve İon adalarındaki tarihi Venedik baskısının izleri hâlâ silinmemişti. Rodos'ta Vecchi'nin uyguladığı faşist yönetim unutulmuyordu. Sağıyla soluyla tüm Yunanistan halkının Mussolini ve yönetiminden nefret ettiği bir gerçekti.

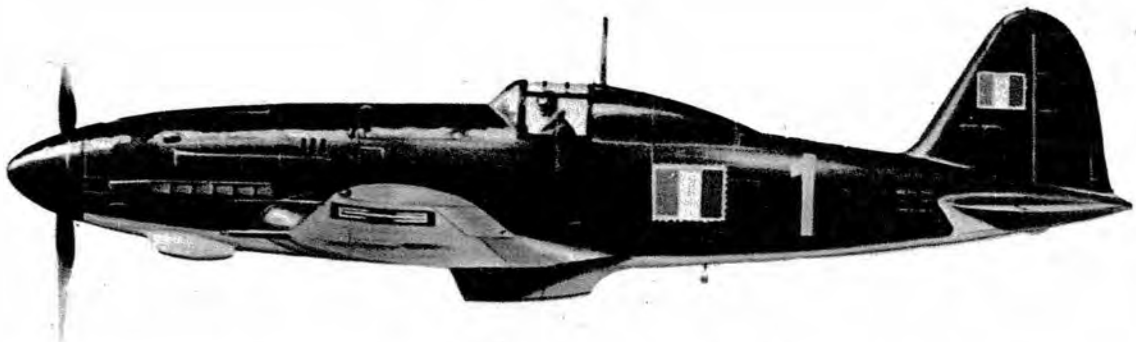
Yunanistan'da seferberliğin ilânıyla General Alexandros Papagos'un emrine 15 tümen verildi. Malzeme açısından Yunan orduları saldırganla boy ölçüşecek durumda değildi ama bu üstünlük savaş alanlarının ağır birliklere kolay geçit vermemesi nedeniyle silinince her iki tarafında terazinin kefesinde eşitliği sağlamalarına yol açtı.

Venedik sarayında yapılan plana göre 4 tümenle Yunanistan üzerinde bir şok etkisi yapılacaktı. Morova üzerine giden iki tümen ise bu saldırıyı destekleyecekti. Visconti - Prasca hızlı hareket ederek Papagos'u hazırlıksız yakalamak niyetinde idi. Ama planı umduğu gibi yürümedi.

İtalyanlar sınırı geçerlerken şiddetli bir yağmura yakalandılar. En küçük bir akarsu bile karşılarına koskoca bir nehir olarak çıkıyor, yollar çamurdan bataklıklara dönüyordu. Gecikmeler ise Papagos'un lehine idi.

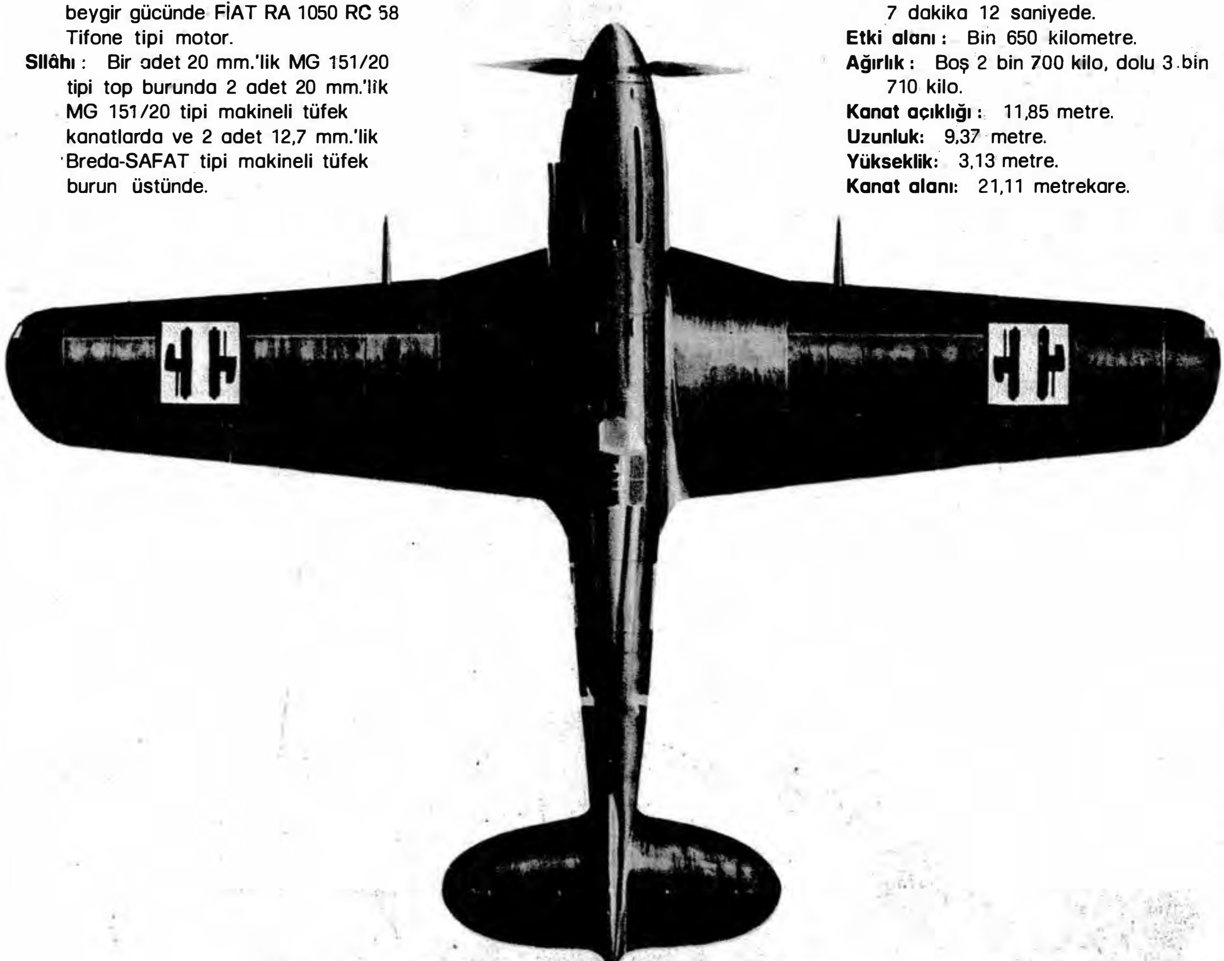
Alp tümeni Julia'dan oluşan General Visconti - Prasca'nın sol cephesi önce Yunan ordusunun ileri hatlarını, ardından da

Savaşın uçakları

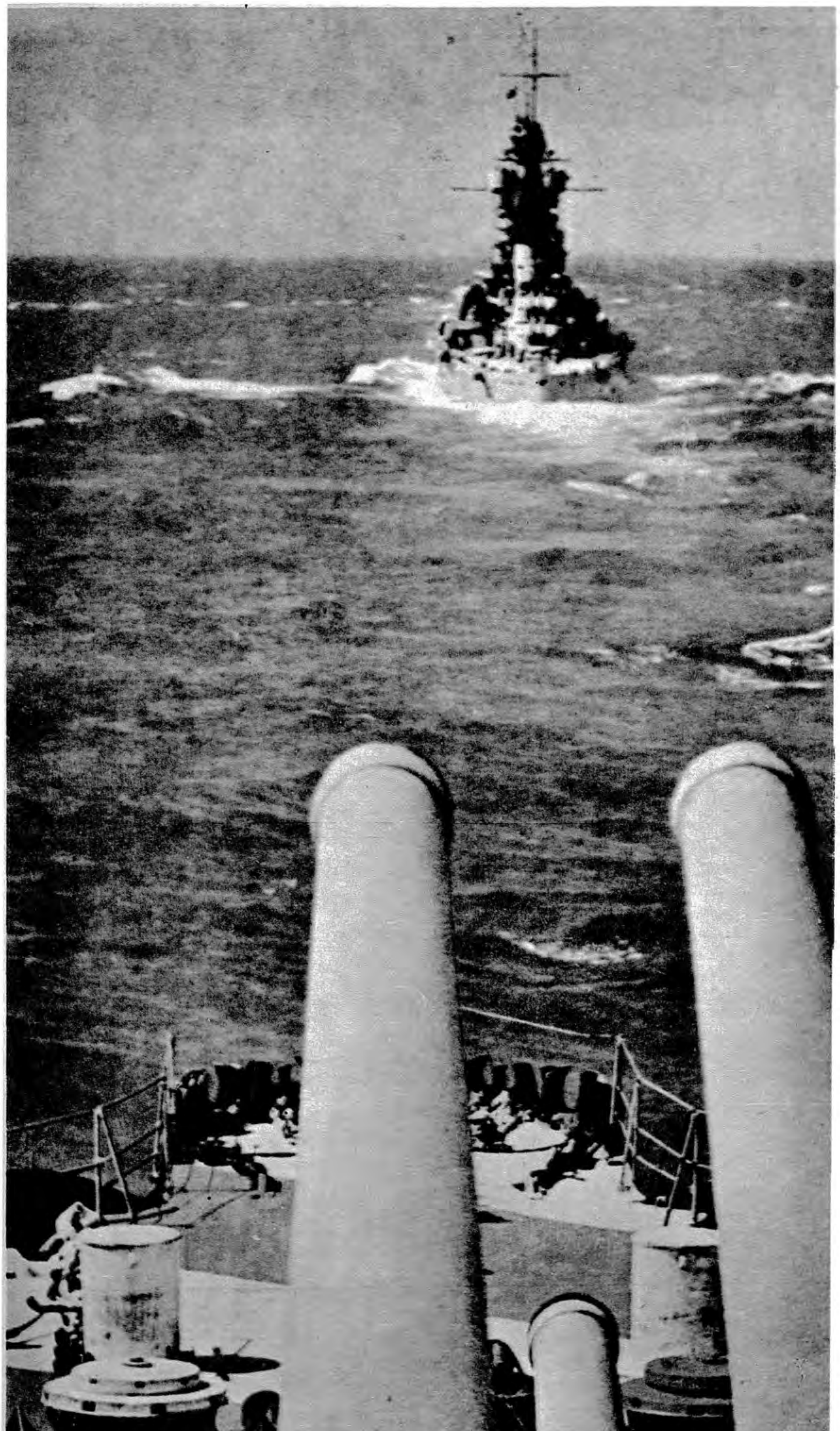

FİAT G55 CENTAURO (CENTAUR)
Tipi: Tek kişilik avcı ve bombardıman uçağı.
Motoru: 1 adet 12 silindirli, bin 475 beygir gücünde FİAT RA 1050 RC 58 Tifone tipi motor.
Sllâhı: Bir adet 20 mm.'lik MG 151/20 tipi top burunda 2 adet 20 mm.'lik MG 151/20 tipi makineli tüfek kanatlarda ve 2 adet 12,7 mm.'lik Breda-SAFAT tipi makineli tüfek burun üstünde.

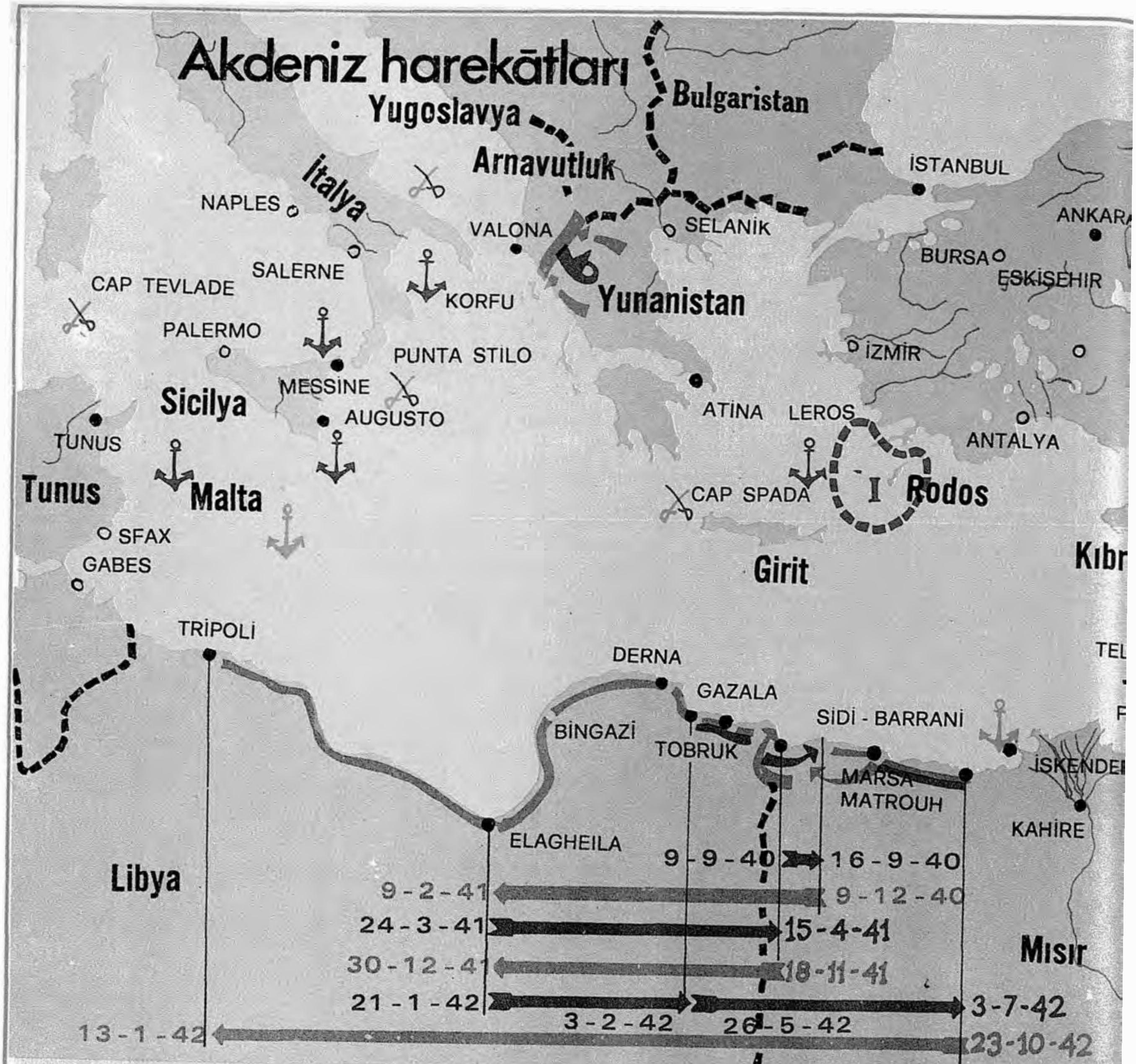
Hızı: 7 bin metrede saatte 620 kilometre.
Tırmanma hızı: Saatte 560 kilometre.
Tırmanma süresi: 6 bin metreye 7 dakika 12 saniyede.
Etki alanı: Bin 650 kilometre.
Ağırlık: Boş 2 bin 700 kilo, dolu 3 bin 710 kilo.
Kanat açıklığı: 11,85 metre.
Uzunluk: 9,37 metre.
Yükseklik: 3,13 metre.
Kanat alanı: 21,11 metrekare.

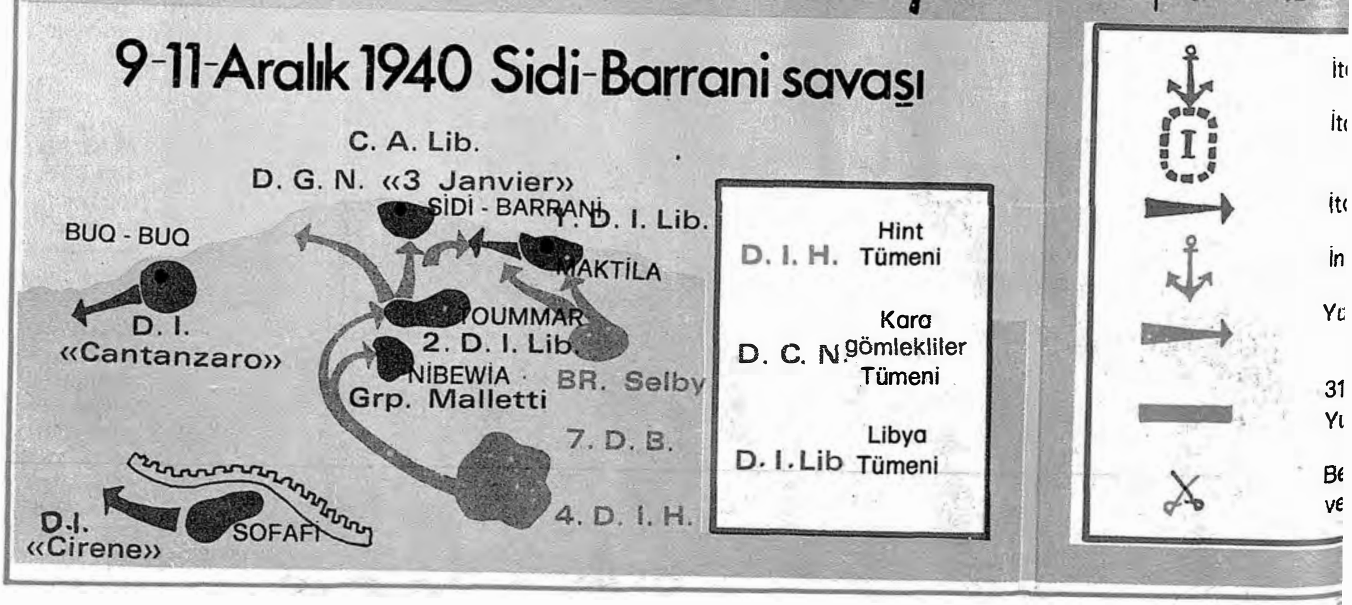

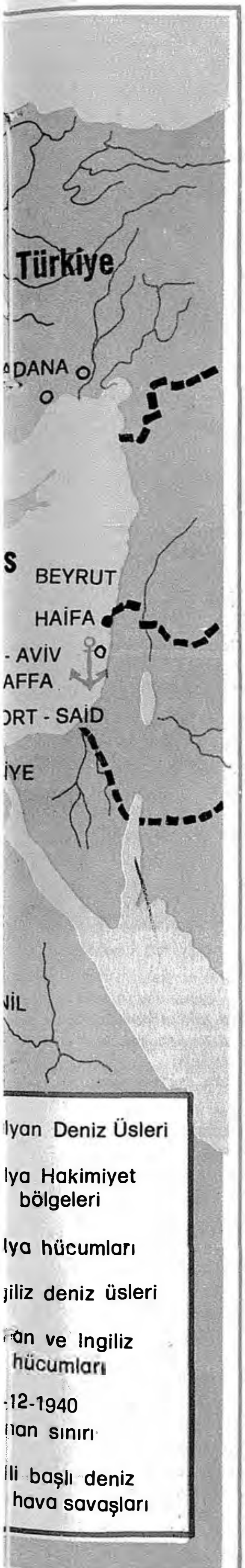

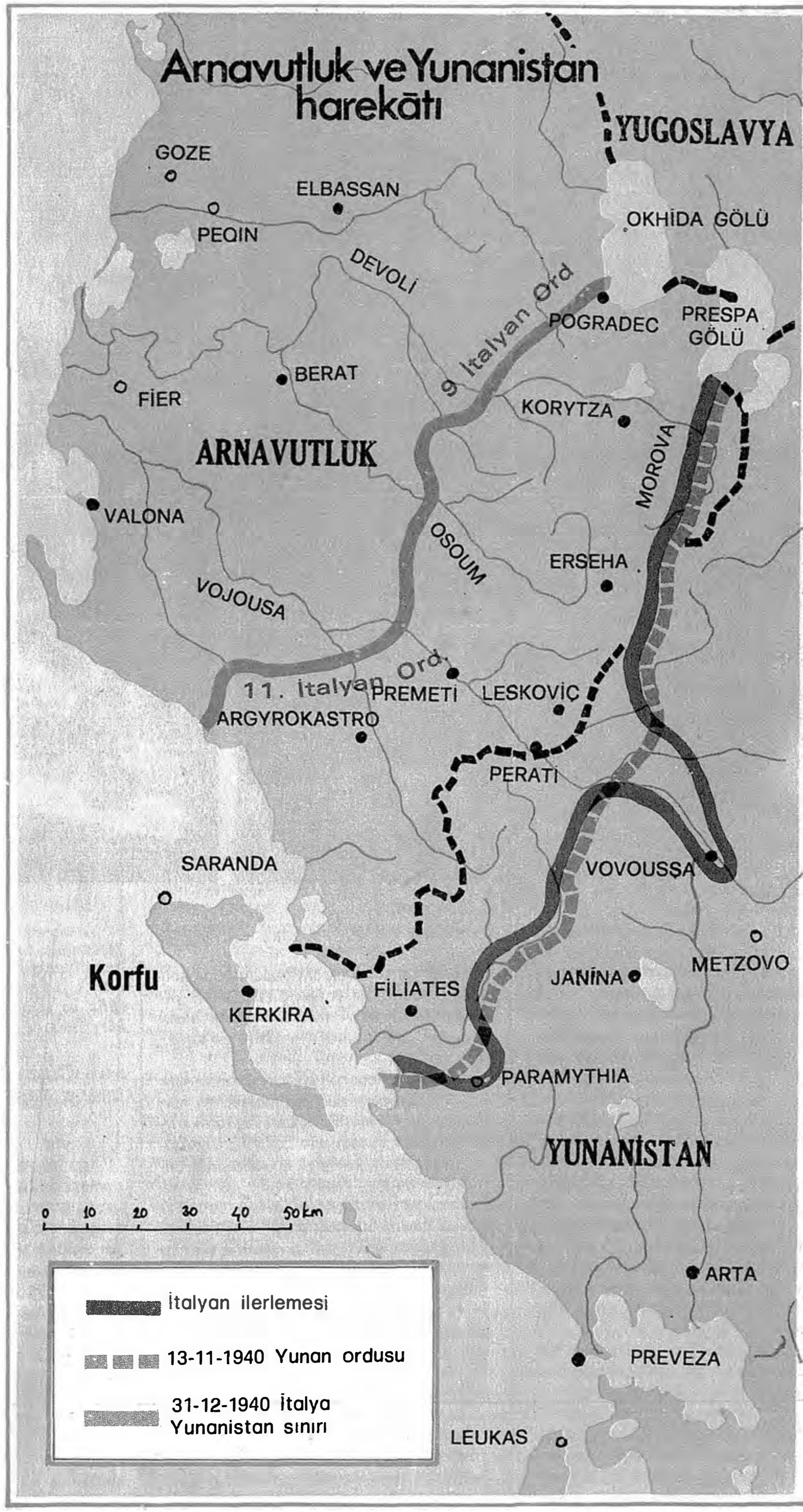

Malta adası dolaylarında yapılan hava ve deniz çatışmaları son derece yoğun idi. Mihver devletlerinin amacı Akdeniz'den başlayarak Orta Doğu'ya kaymayı amaçlıyorlardı. Bu nedenle Malta adasının stratejik önemi büyüktü.

Akdeniz harekâtları
Yugoslavya
Bulgaristan
Arnavutluk
İtalya
İSTANBUL
NAPLES
VALONA
SELANİK
ANKAR
BURSA
ESKİŞEHİR
SALERNE
CAP TEVLADE
KORFU
Yunanistan
PALERMO
PUNTA STILO
İZMİR
MESSİNE
Sicilya
AUGUSTO
ATİNA
LEROS
TUNUS
ANTALYA
Tunus
Malta
CAP SPADA
Rodos
SFAX
GABES
Girit
Kıbr
TRİPOLİ
DERNA
GAZALA
BİNGAZİ
TOBRUK
SİDİ - BARRANİ
MARSA MATROUH
İSKENDE
KAHİRE
ELAGHEILA
Libya
9-9-40
16-9-40
9-2-41
9-12-40
24-3-41
15-4-41
30-12-41
18-11-41
Mısır
21-1-42
3-2-42
26-5-42
3-7-42
13-1-42
23-10-42

9-11-Aralık 1940 Sidi-Barrani savaşı
C. A. Lib.
D. G. N. «3 Janvier»
SİDİ - BARRANİ
1. D. I. Lib.
BUQ - BUQ
MAKTİLA
D. I. «Cantanzaro»
TOUMMAR
2. D. I. Lib.
NİBEWİA
BR. Selby
Grp. Malletti
7. D. B.
4. D. I. H.
D.I. «Cirene»
SOFAFİ
D. I. H. Hint Tümeni
D. C. N. Kara gömlekliler Tümeni
D. I. Lib Libya Tümeni

Türkiye
BEYRUT
HAİFA
Deniz Üsleri
Hakimiyet
bölgeleri
hücumları
deniz üsleri
ve Ingiliz
hücumları
nan sınırı
başlı deniz
hava savaşları

Arnavutluk ve Yunanistan harekâtı
YUGOSLAVYA
GOZE
ELBASSAN
PEQIN
OKHİDA GÖLÜ
DEVOLİ
9 İtalyan Ord
POGRADEC
PRESPA GÖLÜ
FİER
BERAT
KORYTZA
ARNAVUTLUK
MOROVA
VALONA
OSOUM
ERSEHA
VOJOUSA
11. İtalyan Ord.
PREMETİ
LESKOVİÇ
ARGYROKASTRO
PERATİ
SARANDA
VOVOUSSA
METZOVO
Korfu
JANİNA
FİLİATES
KERKIRA
PARAMYTHIA
YUNANİSTAN
0 10 20 30 40 50 km
İtalyan ilerlemesi
13-11-1940 Yunan ordusu
31-12-1940 İtalya Yunanistan sınırı
ARTA
PREVEZA
LEUKAS

2

Yukardaki temsili resimde Duce'nin hayalindeki İtalyan ordusu gösterilmiş. Ancak İtalyan ordusu kendisinden çok daha az sayıdaki Yunan ordusu karşısında mağlup olmaktan kurtulamadı.

Amiral Miklos Horthy 1920 martından itibaren Macaristan'ı idare etmekteydi. 2

savunma hatlarını yarmayı başarıp 2 Kasım'da Vovussa köyünü ele geçirdi. İtalyan tümeni dondurucu bir yağmur altında Larissa'ya doğru giden yolun başını tuttu. Ancak ertesi sabah dağlardan saldırıya geçen Yunan birlikleri karşısında geri çekilmek zorunda kaldı.

Merkezden saldırıya geçen 23. Piyade Tümeni ile 131. Zırhlı Tümen. fazla ilerleyemeden Yunanlıların 8. Tümeninin kurduğu savunma hattının önünde kaldılar. Kıyıdan saldırıya geçen Italyanlar ise diğer tümenlere oranla daha şanslıydılar. Kalamas ırmağını aştılar, savunma hattını yarıp Paramithia'yı ele geçirdiler. Denizde ise donanma Korfu adasına karşı saldırıya geçti. Kötü hava şartları hava kuvvetlerinin üstünlüğünü göstermesine engel oldu.

İlk saldırıların etkisi geçtikten ve İtalyan uçaklarının yoğun bombardıman yapmayıp Yunanlıların ordularını düzenlemesini önleyememesinden sonra Visconti - Prasca'nın söylediklerine dayanarak saldırı planı hazırlayan Mussolini'nin ne denli ihtiyatsız davrandığı ortaya çıktı. 9 Kasım günü General Visconti - Prasca görevinden alınarak yerine General Soddu atandı. Italyanlar büyük bir ümitle ülkelerinden yedeklerin gelmesini ve Yunanlıların alışık oldukları dağlardan kovulmasını diliyorlardı.

General Papagos ise savunmada elde ettiği başarılara fazla güvenmedi. 45 milyon İtalyanı 7 milyon Yunanlıyla karşı karşıya getiren bu savaşta bekleyip ona göre davranmak yenilgiyi kabullenmek demekti. Düşmanın yaptığı hatalardan yararlanmalı, zaman geçirerek bu hataların telâfi edilmesini önlemek gerekliydi. Eğer zaman geçirilirse Italyanların üstün asker ve malzemeden yararlanarak durumu lehlerine çevirme olanakları vardı. Bu nedenle 14 Kasım günü Yunanlılar Prespa Gölü ile Iyon Denizi arasında kalan bölgede saldırıya geçtiler.

Sağ koldan ilerleyen General Çolakoğlu'nun kuvvetleri 8 günlük bir çarpışmadan sonra 9. Italyan ordusundan Korytza kentini geri aldı. Ayrıca 2 bin esir, 80 top, 55 tanksavar top ve 300 makineli tüfeği ele geçirdi. 4 Aralık günü ise Okhrida Gölü kıyısındaki Pogradec'i işgal etti.

21 Kasım günü General Papadopulos komutasındaki kuvvetler de saldırıya geçerek Erseha, Prati ve Leskovic yerleşme bölgelerini ele geçirdiler. 5 Aralık'ta ise Arnavutluk topraklarının 37 kilometre kadar içinde bulunan Premeti yerleşme bölgesini aldı. Sol kolda bulunan General Kosmas'ın kuvvetleri ise Italyanların II. Ordusunu önlerine katarak 8 Aralık'ta Argyrocastro kasabasına girdi. Bu kasabaya girerken Yunanlılar Arnavut köylülerinin sevgi gösterileriyle karşılaştılar. Bir süre önce Jacomoni, Arnavutluk halkının kısa sürede Yunanistan'a karşı saldırıya geçmesini istediğini Duce'ye söylerken bu köyü örnek göstermiş ve halkının Yunanlılardan nefret ettiğini ballandıra ballandıra anlatmıştı.

Sunderland tipi bir deniz uçağı kalkışa geçerken. Bu uçaklar Tarente'nin bombalanması sırasında önemli rol oynadılar.

Bu tarihten itibaren Yunanlıların ilerleyişi yavaşladı. Zırhlı araçlar ve tanksavar silahlara sahip olmayan Yunanlılar geniş ovalar ve vadilerden geçmekten kaçınıyorlardı. Erler daha çok tepelerden ilerliyordu. Ancak Aralık ayının başından itibaren 2 bin metreye yaklaşan o yüksekliklerde ısı sıfırın altında 15 ve 20 dereceler arasında oynamağa başlamıştı. Yürüyüş zorlaşmağa başlamıştı. Üstelik kamyon gibi taşıyıcı araçların azlığı nedeniyle kaçmakta olan düşmanı yaya takip etmek zorunda kalıyorlardı. Bundan yararlanan İtalyanlar 28 Ekim ve Aralık sonuna değin 8 tümeni Arnavutluk'a geçirdiler. General Soddu malzeme yönünden desteklenmeğe başladı. Yunanlıların yavaş ilerlemelerinden yararlanan İtalyanlar önemli oranda malzemeyi Arnavutluk'a geçirmelerine rağmen bunları doğru dürüst bir organizasyonla gerekli yerlere gönderemiyorlardı. 4 Aralık 1940 tarihinde General Scuero Roma'ya gönderdiği bir raporda depolarda ve mağazalarında bulunan malzeme konusunda şöyle yazar

«Yiyecek	**sıfır;**
Teçhizat	**çok az;**
Yünlü giyecekler	**sıfır;**
Piyade cephanesi	**sıfır;**
Topçu cephanesi	**önemsiz;**
Silâh ve top	**tükenmiş;**
İstihkam malzemesi	**kalmadı;**
Sağlık malzemesi	**yetersiz.»**

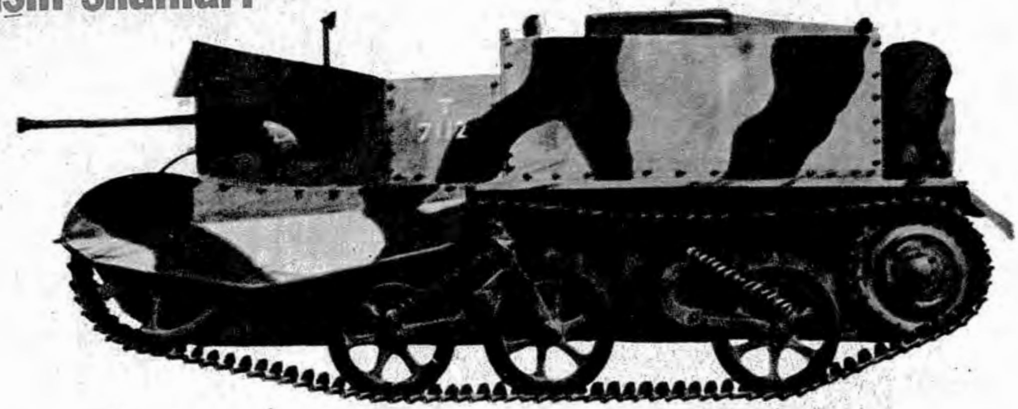
Bu yukarıda gösterdiğimiz belge savaşın sonucu hakkında bir yorum yapmamıza yeter. Herşeyden önce kazanan taraf olan Yunanlıları göklere çıkarıp madalyalarla taltif etmekten sakınıp, anlatmağa çalıştığımız yetersiz koşullar altında savaşmağa çalışan İtalyan askerlerine acımak gerekir. Üstlerinin tedbirsiz davranmalarının cezasını yanlızca onlar çekmişlerdir Hem de ülkesini her ne pahasına olursa olsun korumağa azmetmiş bir askerin önünde yardım gönderilmeksizin yetersiz bir biçimde savaştırılarak...

Bu arada Ingiliz Donanması Italyanların Yunanlılara tattırdığı yenilginin, acının bir benzerini tattırdı. İllustrious uçak gemisi yeni görev merkezine geldikten sonra Tarente üssünde bulunan İtalyan Donanmasına karşı torpido - uçaklarla saldırıya geçmenin bir yolunu aramağa başladı. Yapılan planlar sonunda bu harekata **«Judgment» (Yargı)** adı verildi.

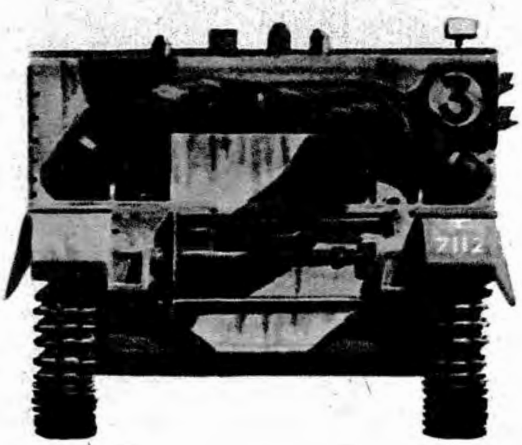
Akdeniz'deki uçak - gemilerinin komutanı olan Amiral Lyster önce 21 Ekim gecesi saldırıya geçmeyi kararlaştırdı. Ancak Illustrious uçak gemisindeki bir arıza «Judgment»in 11 Kasım'a ertelenmesine yol açtı. O tarihte dolunay olacağı planlandığından saldırı için eşi bulunmaz bir gece olacaktı. 11 Kasım öğleden sonra Maryland ve Sunderland tipi uçaklardan oluşan bir keşif filosunun da yardımıyla 6 düşman kruvazörünün limanda olduğu öğrenildi. Tarente'ye 300 kilometre kadar yaklaşan Amiral Lyster elindeki 21 uçağı havalandırdı. Bunlardan 11'i torpillerle donatılmıştı. Geriye kalanlarda bombalar ve havai fişekler vardı.

Harekatın iyi geçmesine birçok şey yardım etti. Birkaç gün önce patlayan şiddetli bir fırtına liman çevresindeki çok sayıda gözcü balonun yerlerinden sökülmesine yol açmıştı. Italyan gemilerini limanda demirli oldukları zamanlarda koruyan torpil ağları sekiz metreye kadar inmişti. Oysa büyük bir şans eseri İngiliz torpilleri denizin 10 metre altında patlayacak biçimde ayarlanmıştı. İngilizlerin son şansı alarm verildikten sonra Italyanların uçaksavar bataryalarının görüntüsünü zorlaştırmamak için gemilerini dumanla kamufle etmemeleri oldu. 100 milimetrelik 21 batarya, 200'e yakın küçük kalibreli top ve donanmaların silahları sonucunda alçaktan uçan İngiliz uçakları hedeflerini rahatlıkla saptayıp torpillerini gönderdiler.

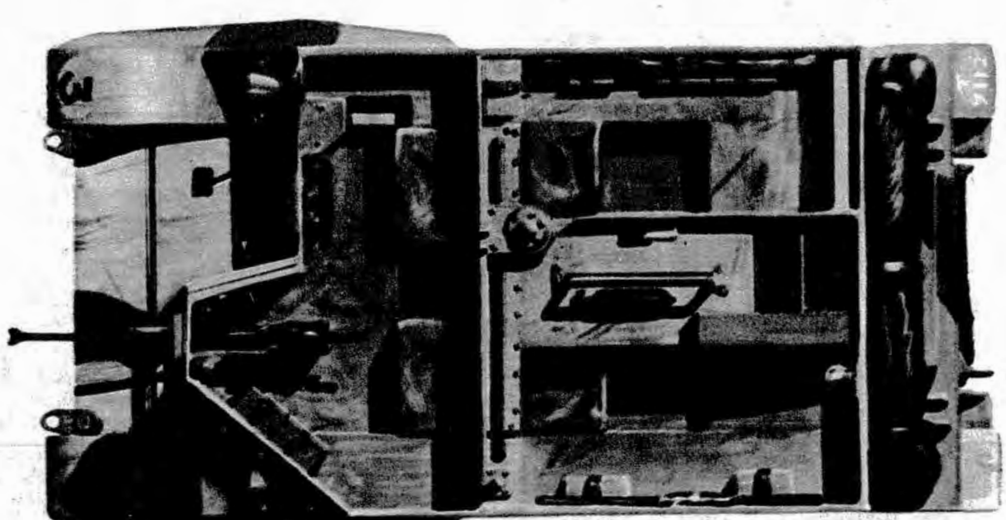
Saldırı sırasında gönderilen 11 torpil'den 6'sı hedefini buldu. Uç tanesi **Littorio,** 2 tanesi **Duilio** bir tanesi de **Cavour** gemilerine isabet etti. İngilizler ise yalnızca 2 uçaklarını yitirdiler. Bir ölü ve 3 de esir verdiler. Littorio ve Duilio ancak altı aylık yoğun bir çalışmadan sonra yeniden sefere çıkma olanağına kavuştu. Cavour ise limandan çıkarıldıktan sonra kaderine terk edildi. Bu harekatın sonucunda İtalyan donanmasının elinde yaz sonuna değin kullanabileceği 3 adet kruvazör kaldı. Amiral Cunningham ise elindeki Ramillies ve Malaya kruvazörlerini Atlantik'e göndererek

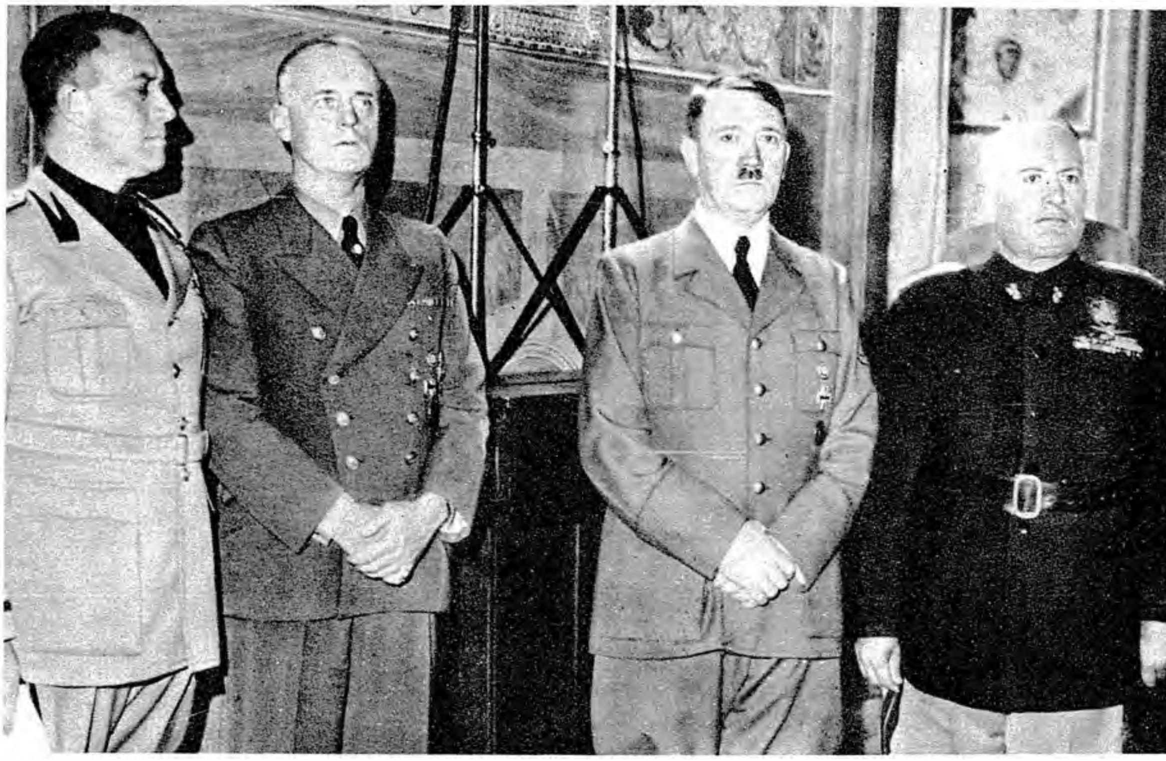

UNİVERSAL NO 1, MARK II, PALETLİ TAŞIYICI
Ağırlık: 4,25 ton.
Ekip: 4 kişi.
Silahı: 13 mm.'lik Boys tipi tanksavar top, 2 adet 7,7 mm.'lik Bren marka hafif makineli tüfek, mayın.
Zırh: 7 ilâ 10 mm. arası.
Motoru: 85 beygir gücünde bir adet Ford V-8 motor
Hızı: Saatte 48 kilometre.
Aştığı uzaklık: 260 kilometre.
Uzunluk: 3,75 metre.
Genişlik: 2,10 metre.
Yükseklik: 1,60 metre.

28 Ekim'de İtalyan orduları Yunanistan'a saldırırken Ribbentrop, Ciano, Hitler ve Mussolini Floransa'da buluştular

General Papagos'un emrindeki Yunan kuvvetleri sayıca Duce'ninkilerden az olmasına karşın galip gelmeyi bildiler.

konvoyların daha rahatça dolaşmalarına yardım etti.

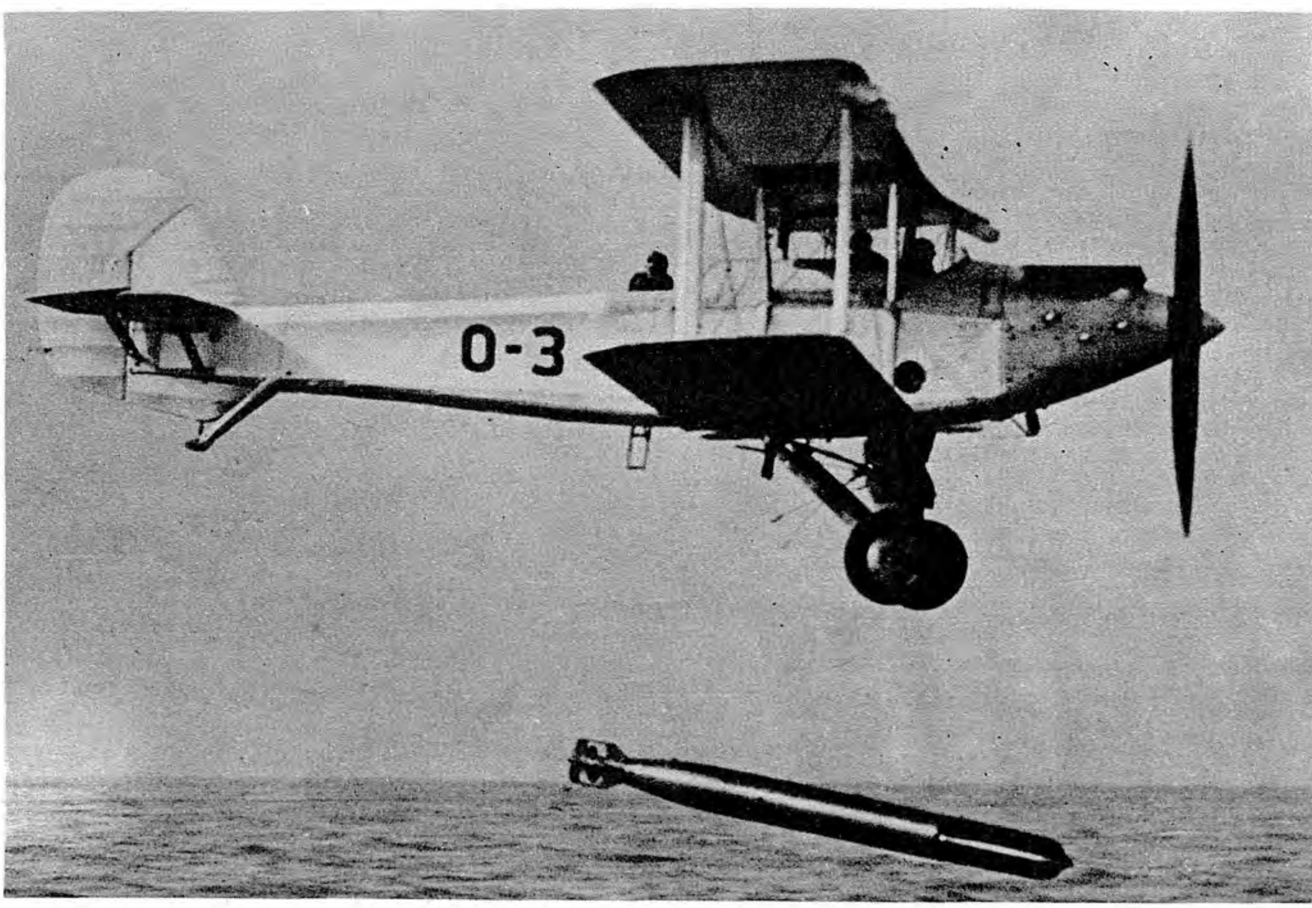
Ard arda alınan başarısızlıklar Italya'da büyük bir karışıklık yarattı. Karada ve denizde işlerin tersine döndüğünü gören Mussolini, saygınlığını yitirmemek için kendisine bir kurban seçti. Genelkurmay Başkanı Badoglio'yu faşist ordularının komutanı olarak doğrudan doğruya suçlayamayacağını bildiği için emrindeki basını harekete geçirdi. Bunlardan Robert Farinacci «Regima Fascista» adlı gazetesinde 23 Kasım günü yayınladığı bir makale ile Badoglio'ya sert eleştirilerde bulundu. Badoglio, kuvvetlerinin yetersiz ve Duce'nin dahi emirlerini bilerek bilmeyerek dinlemeyen bir yaradılışta olduğu biçiminde bir suçlamayı doğrusu hiç beklemiyordu. Badoglio derhal cevap vermek için kendisine bir hak tanınmasını istedi. Bu isteğinin reddedilmesi üzerine de 26 Kasım'da görevinden ayrıldı.

Yerine General Ugo Cavallero getirildi. Süpermarinanın komutanı Amiral Cavagnari görevinden alındı, yerine Amiral Riccardi getirildi. Böylece Tarente için kamuoyuna bir suçlu verilmiş oiunuyordu. Ege hükümetinin başına da General Bastico getirildi. Vecchi görevden alındı.

İtalya'nın bocalamağa başlaması üze-

Kasım ayındaki şiddetli yağışlar nedeniyle İtalyanların kamyonları bataklık haline gelen yolları aşamaz oldu.

İngilizlerin Swordfish tipi uçağı torpilini salarken.

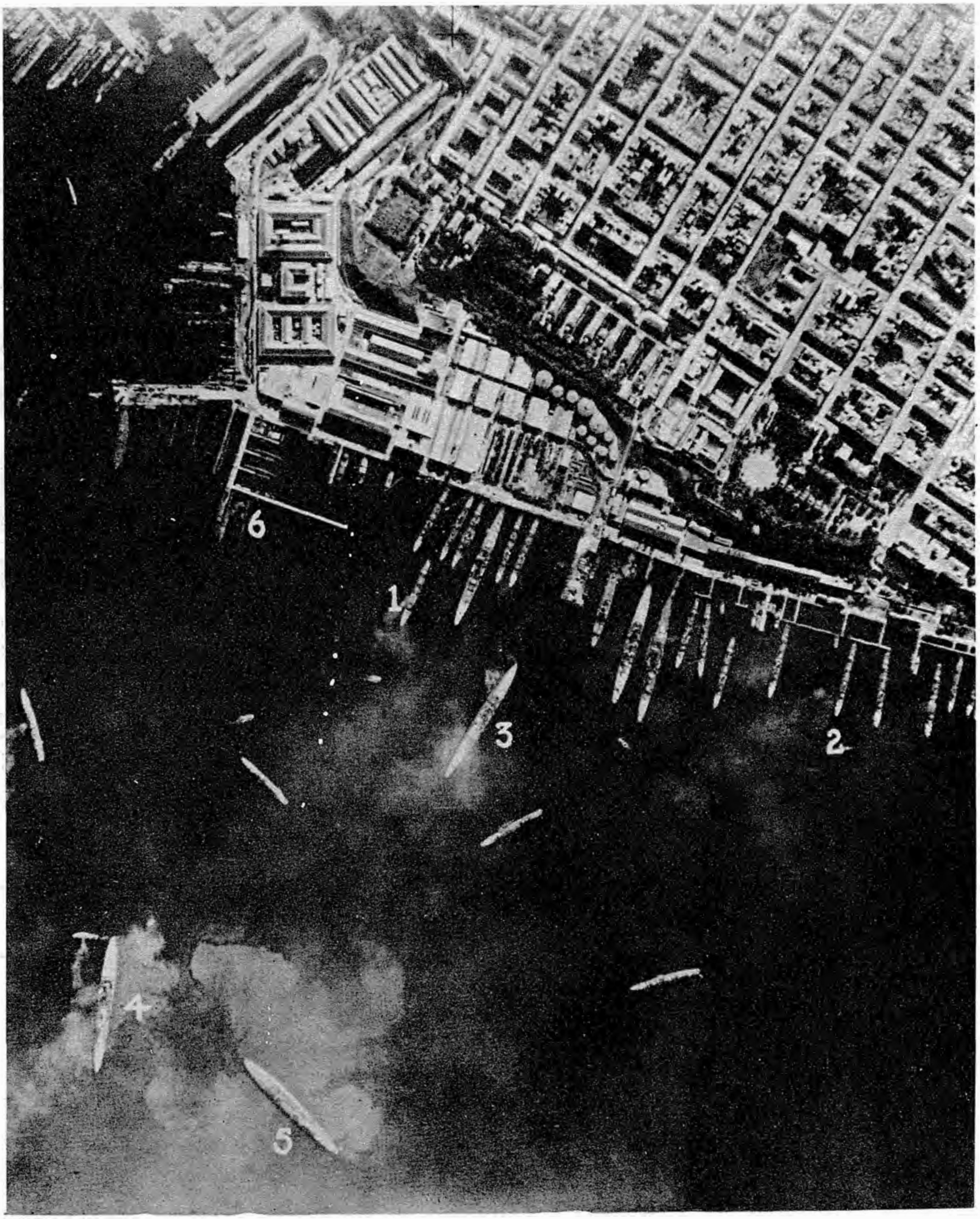
İtalyanları püskürten Yunanlılar, önemli oranda malzeme ele geçirdiler.

rine Hitler, dostuna yardım etmeğe karar verdi. Aslında Romanya'ya gönderdiği kuvvetlerle Ploesti'deki petrol yataklarını Ruslardan korumayı amaçlıyordu. Balkanlarda herhangi bir projesi yoktu. Bunları 18 Kasım günü Berghof'da Ciano'ya açıkladı. Ustelik İtalya'nın böyle bir harekata girişmesi, Almanların RAF'ın uçaklarının hedef alanına girmesine yol açmıştı. Hitler'in böyle bir yardıma girmeden önce bazı şartları vardı tabii. Öncelikle Duce'nin Yugoslavya'ya karşı yürüttüğü düşmanlıktan vazgeçmesi gerekiyordu. Mihver devletlerinin geleceği açısından bu ülkenin sınırlarının korunması gerekiyordu. Ağzına bir parmak bal sürmek için de Selanik'in Yugoslavya'ya verilmesi sözkonusuydu. Geriye kalan topraklar ise İtalya'nın ola caktı.

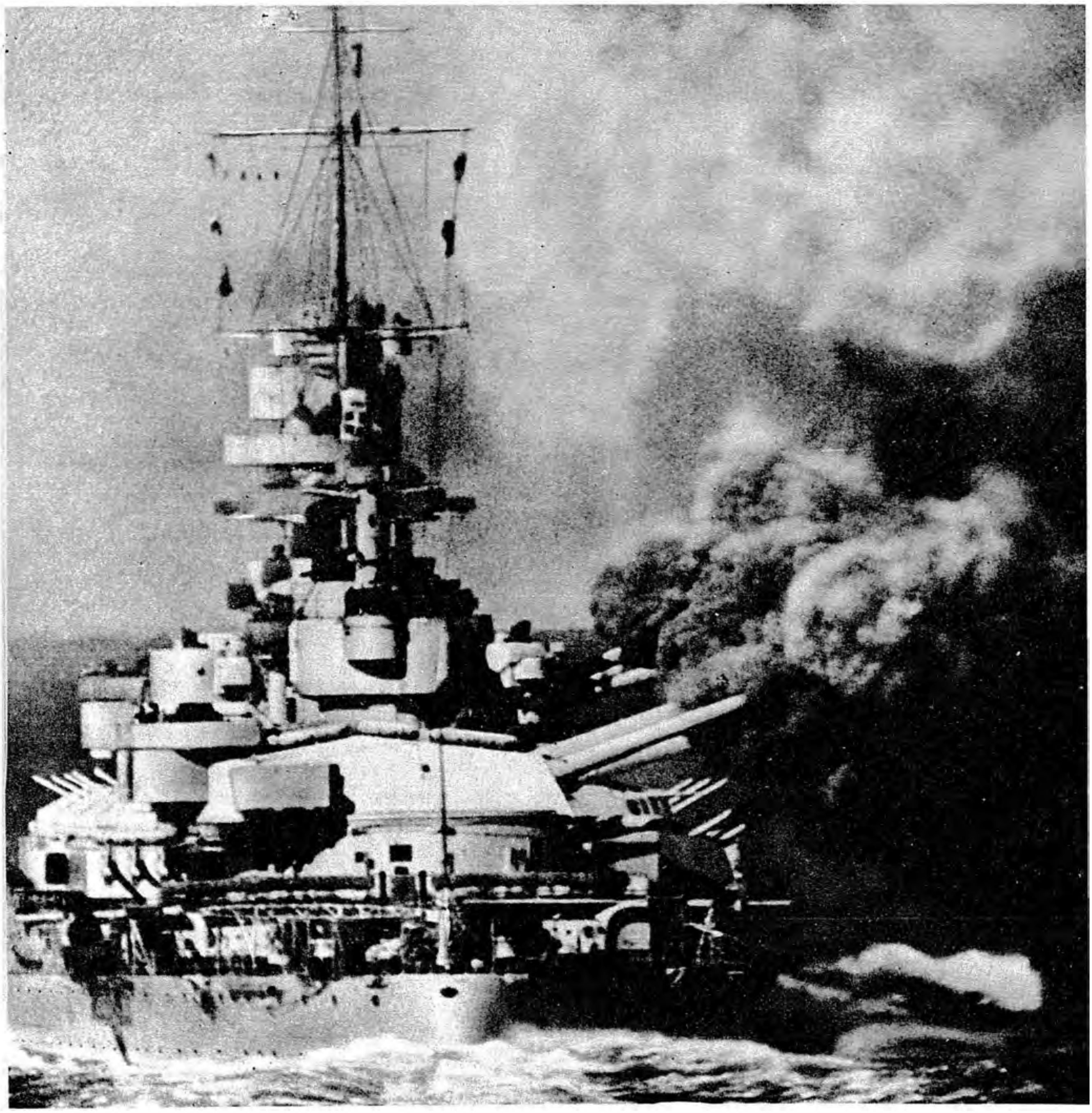
Ciano bu görüşmeden sonra şu gerçeği anladı. Artık Hitler emir verecek, Mussolini'de bunları yerine getirecekti...

Hitler 13 Aralık günü gönderdiği bir emirle 24 tümenlik bir kuvvetin Balkanlarda girişeceği «**Marita**» adlı harekatın ayrıntılarının hazırlanmasını istedi.

Ciano ile Hitler'in görüştüğü günün ertesinde, İspanya Dışişleri Bakanı Rib-

Tarente limanın İngilizler tarafından bombalanmasından sonra havadan çekilmiş resmi. 4 ve 5 nolu gemilerin yanındaki izler, bombardıman sonucu depolardan sızan yakıtları göstermekte.

Ingiliz donanmasına yakalanan bir İtalyan gemisi atış halinde.

bentrop ve Führer ile görüşmek için geldi. 12 Kasım günü Cebelitarık'ın işgal edilmesi amacıyla «Felix» adını taşıyan harekatın hazırlıklarının başlatılmasını emrettiği için bir an önce Madrid'in dileklerini öğrenmek istiyordu.

Karşısında Avrupa'nın hakimini gören Serrano Suner için cevap vermek oldukça zordu. Zira ülkesinden ayrılmadan önce Franco, General Vigon, General Varela ve Amiral Moreno'dan oluşan bir konsey toplanmış ve Ispanya'nın ne savaşa girmesi gerektiği ne de girmemesi gerektiği gibi garip bir karar alınmıştı.

Bunun üzerine Hendaye görüşmelerinde uyguladıkları taktiği kullanmağa karar verdi. Cebelitarık'ın alınmasının ancak İtalyanların Akdeniz'in öteki ucunu Port-Said'ten kapatmalarıyla etkili olabileceğini söyledi. Öte yandan yeni ekonomik koşulları öne sürerek 22 Ekim'de verdikleri taahhütleri yerine getiremeyeceklerini bildirdi. Hitler tüm vaatlerine rağmen Serrano Suner'i kandıramadı. Bu sayede Suner, Berghof'tan ayrıldığında ne önerileri red etmiş ne de birşeylere evet demişti.

Franco'nun böyle bir karar almasına yol açan etkenlerin arasında Korytza ve Tarente olayları gelmektedir. Bir süre sonra Sidi-Barrani olayıyla İspanyollar ne denli haklı olduklarını anlayacaklardı.

Yakın Doğu'daki İngiliz orduları komutanın saldırısı büyük bir başarı kazanınca, savaşa girdikten 6 ay sonra bir uçurumun eşiğine gelen Italya'ya Hitler'in yardım eli uzandı. Bu işte General Archibald Wavell'in başarısı büyüktür. Ama ona iyilik olsun diye her türlü olanağı yaratan İtalyan ordularının komutanı Graziani'yi de unutmamak gerekir...

Aslında savaşın bu cephesi konusunda elimizde pek sağlam belgeler 1965'e değin bulunmamaktaydı. Yalnızca Winston Churchill'in anılarından yararlanılıyordu. Ancak bu tarihte Savaş kabinesinin ba-

Wavell'in istediği yardımlar Mısır'a Ümit Burnu'nu aşarak geldi.

kanlarından olan Anthony Eden'in anılarını yayınlamasıyla daha çok bilgi sahibi olunuldu.

Churchill, Wavell'i **yetenekli ve kuvvetlerini başarıya götürmek için çeşitli engelleri kolaylıkla aşabilecek bir düzeyde** bulmuyordu. Generali **«şaşkın»** ve **«canı tez»** sözcükleriyle nitelendiriyordu. Hatta bir ara onu görevden alıp yerine General Auchinleck'i atamayı bile düşündü.

Churchill Ingiltere savaşı sırasında elinde bulunan yetersiz malzemelerden bir kısmını Mısır'daki kuvvetlerine göndermeyi düşündü. Bunlar 154 adet zırhlı araç, 48 adet tanksavar topu, 20 adet uçaksavar topu, 87,6 mm.'lik 45 top ve çeşitli piyade silahlarından oluşuyordu. Donanma Akdeniz'den bu denli kıymetli malzemeyi geçirme sorumluluğunu üstüne almadı. Bunun üzerine Churchill malzemeleri Ümit Burnu yoluyla gönderdi. Gemiler 19 Eylül günü Kızıl Deniz'e girdiler. Massaouah'ta üslenmiş olan Italyan donanmasına ait gemiler ise kendilerini seyretmekten başka birşey yapmadılar. Orta Doğu'da bulunan İngiliz Hava Kuvvetlerine yardım etmek amacıyla Ağustos sonundan Aralık sonuna değin 107 adet Hurricane ve Blenheim tipi uçak Afrika kıtası üzerinden yollandı.

«Eğer İtalyanlar saldırıya geçmezlerse ne olur?» diye 15 Ekim 1940 günü Kahire'de soran Eden'e cevap olarak General Wevell yardımcısı General Henry Maitland Wimson'u odaya çağırdı. Ondan Sidi - Barrani'de yerleşmiş olan İtalyanlara karşı hazırladıkları saldırı planını açıklamasını istedi. İtalyanların Yunanistan'a saldırmaları Londra ile Mısır'da bulunan kuvvetlerin komutanlığının arasının açılmasına neden olmuştu. Savaş kabinesi Yunanistan'ı malzeme yönünden desteklemek gerektiğini bildirerek Wavell'in 63 avcı ve 46 bombardıman uçağından feragat etmesini istiyordu.

Aynı tür sürtüşmeler Roma ve Tripoli

Çamura saplanan motorsikletini çıkarmaya uğraşan bir İtalyan askeri.

arasında da oluyordu. Duce Marsa - Matrouh'a saldıracak yerde beklemekte olan orduya asker ve malzeme yardımı yapmak istemiyordu. 26 Ekim'de gönderdiği bir yazıda, yeni malzeme istediği anda Graziani'nin istifa mektubunu da birlikte göndermesi gerektiğini bildirdi.

Sidi - Barrani'ye yerleşmiş olan İtalyanlar yanlış bir biçimde siperlenmişlerdi. Birbiri ardına yerleştirilmiş iki hat vardı. Aralarında fazla bir açıklık yoktu ama gene de korunma önlemleri alınmamıştı. İtalyan ordusu zırhlı birliklerin saldırısı karşısında anında toplanıp karşı hücuma geçebilecek biçimde yerleşmemişti. Parçalanıp yok edilmeğe hazır biçimdeydiler. Sahanın kayalık olması uçaksavar toplarının yerleştirilmesini engellemişti. Mayınlar yeteri kadar bol değildi. 47 mm.'lik toplar ise zırhlı araçların saldırısına karşı koyacak güçte değildi.

Savunmadaki tüm eksikliklere Roma ve Tripoli'de bulunan haberalma örgütlerinin yetersizliği de eklenince herşey tamamlandı. Düşmanın kuvvetleri hakkında yeterli bilgiler toplamaktan uzaktılar Graziani düşmanın elindeki askerleri 200 bin dolaylarında sanıyordu... Ingilizlerin zırhlı birlikleri konusunda fazla bir bilgiye de sahip değildi.

9 Aralık günü Ingilizler saldırıya geçtiler. Geceleyin ulaştıkları mevzilere «Piccadilly Circus» adını veren Ingilizler buradan Nibewia ve Sofafi arasında kalan bölge üzerine saldırdılar. Bir kısım kuvvetler de kıyıda bulunan Maktila üzerine hücuma geçti. İtalyanlar Ingilizleri bir anda karşılarında görünce şaşkına döndüler. Palet seslerine uçakların gürültüsü karışıyordu. General Malletti'nin motorize birlikleri tarafından korunan Nibewia kısa bir sürede işgal edildi. İngilizler 56 ölü vermişler 2 binden fazla esir almışlardı. Toummar'da kısa bir süre sonra İngilizlere teslim oldu. 9 Aralık gecesi 7 Zırhlı Tümen denize ulo-

İspanya Dışişleri Bakanı Serrano Suner Berchtesgaden'de Hitler ve Ciano tarafından karşılandı.

şarak Italyanların geriye doğru çekilmesini engelledi. Küçük bir cebe sıkıştırılan İtalyan kuvvetleri denizden donanmanın da yardımıyla 11 Aralık günü imha edildi. Aynı gün Graziani birliklerine geri çekilme emrini verdi. General Spinelli komutasındaki Catanzaro Tümeni emri yanlış anlayınca yarı yarıya İngilizler tarafından imha edildi. Bu son olayla İtalyanların 10. Ordusu 38 bin esir vermiş oluyordu. Ayrıca 237 top ve 73 tankı da yitirmişlerdi.

Fakat bu zaferin tadına varamadan İngilizler önemli bir hata yaptılar. General O'Connor komutasında bulunan 4. Hint Tümeni Eritre'nin işgali için saklandığı için geri gönderildi. Son derece güçlü bir tümenin savaş alanından çekilmesi yanlış bir hareketti. O'Connor kendisine gönderilen yedekleri beklemeden kaçmakta olan düşmanın peşine takıldı. 14 Ekim'de Capuzzo'nun güneyinden Libya sınırını aştı. 18 Aralık'ta Bardia'ya girdi.

(Bu şaşkın olarak nitelendiren Wavell başarısıydı...)

Bu bölgede 45 bine yakın İtalyan askeri ve 430 top bulunmaktaydı. Bardia'nın alınmasıyla da 1940 yılında bu bölgede yapılan harekatlar geniş anlamıyla sona ermiş bulunuyordu.

Atlantik 1940

Anthony Eden atış talimi yapan İngiliz gönüllülerini denetlerken.

1940 yılının ilk yarısında Atlantik'teki durum İngiltere ve Fransa için pek kuşku verici değildi. Amiral Dönitz'in az sayıdaki denizaltısı önemli işler başarmaktan uzaktı. Yalnızca ticari konvoylara saldırmakla yetiniyorlardı. 1 Ocak 1940'dan 31 Mart 1940'a değin Almanlar toplam olarak 343 bin 610 tonluk gemi batırabildiler. Oysa aynı tarihlerde İngiliz tersanelerinin aylık kapasitesi 200 bin tondu. Aynı tarihlerde 7 adet Cep Denizaltısı da müttefikler tarafından imha edildi. E.ı da İngiliz ve Fransızların denizlerden fazla kuşku duymamasına yol açıyordu.

Ancak Paris ve Londra gelecekte Alman denizaltılarının sayısında bir çoğalma olacağını biliyorlardı. Yıl sonuna doğru Baltık ve Kuzey Denizindeki tersanelerin yardımıyla Atlantik'teki denizaltıların sayısında bir artış beklendiği için, ticaret konvoylarının daha sıkı korunmasına karra verildi. Sir Dudley Pound ve Amiral Darlan denizlerden bir tehlike gelmeyeceğine inanıyorlardı.

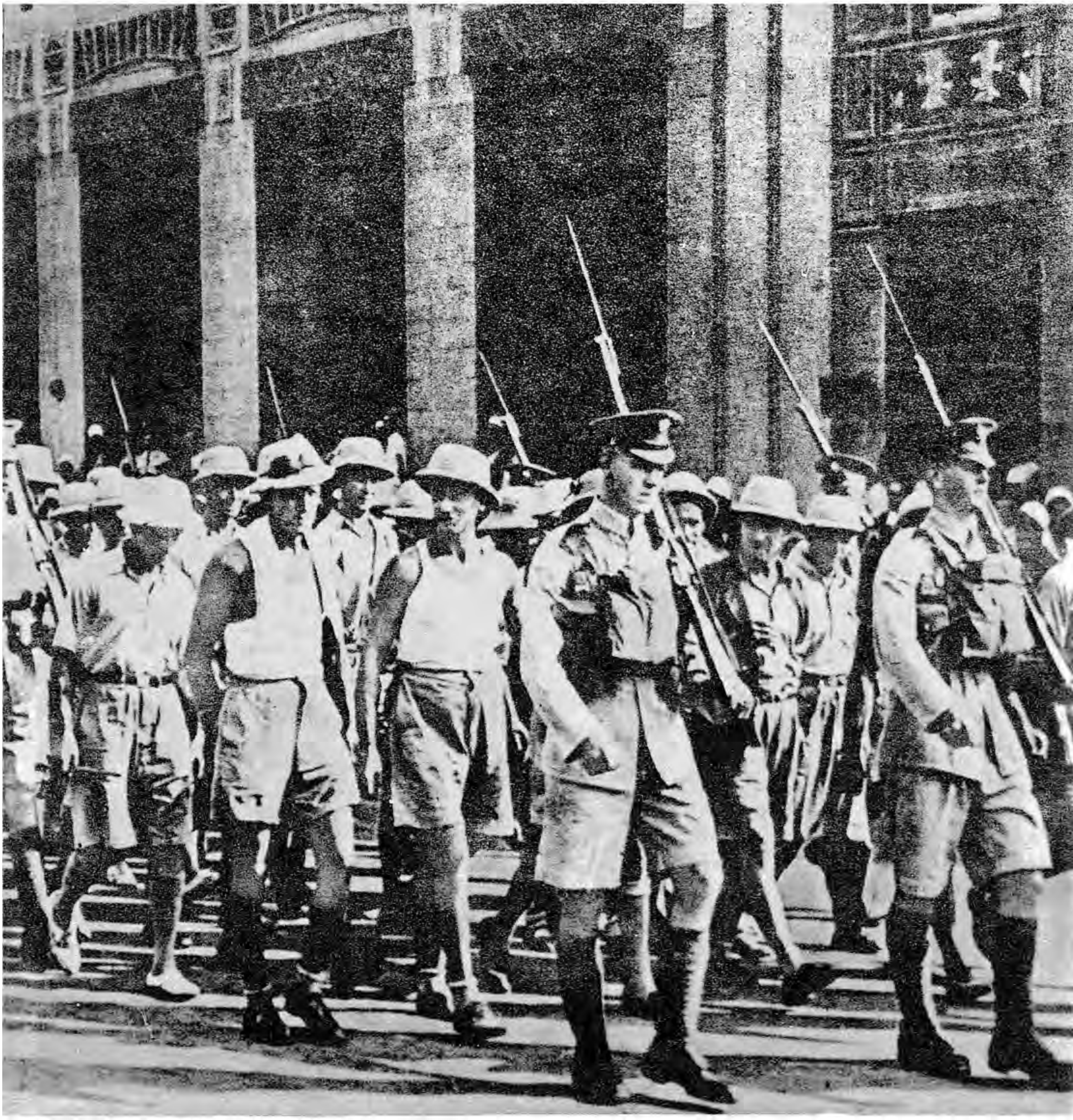
Fakat bu kadar kendilerinden emin olmaları pek iyi değildi. Manyetik mayınların başlarına ne belalar açtıklarını unutmuşa benziyorlardı. Yalnızca Kasım 1939'da 120 bin 985 tona yakın 27 gemileri manyatik mayınlar nedeniyle sulara gömülmüştü. Bu mayınların sırrı kısa bir süre içinde çözülünce İngilizler ve Fransızlar, en değerlilerinden başlayarak, gemilerini korumak için çeşitli önlemler almaya başladılar. Bu önlemler sonucunda Mart 1940'da mayınlardan olan kayıpları 35 bin tona indi. Bu da 14 adet küçük tonajlı geminin karşılığı idi.

Hitler'in ilk gizli silahı olan bu mayın sırrını ele vermeden önce büyük zararlara yol açtı. w. M. James adlı bir İngiliz uzman şunları yazıyor:

Bu mayın herhangi bir geminin geçmesiyle yarattığı manyatik akımlarla patlıyordu. Bu nedenle çelikten bir gövde taşıyan tüm deniz araçları için büyük tehlike arzediyordu. Durumun en karanlık olduğunu sandığımız anda şans bize yardım etti. Bu mayınlardan iki tanesi Taymıs nehrinin ağzında bulundu. Yüzbaşı Ouvry ve Lewis başkanlığındaki bir ekip derhal mayınların bulunduğu bölgeye gitti. İkisi de son derece tehlikeli bir mayınla karşı karşıya bulunduklarını anlamışlardı. Korkusuzca ve tehlikeli bir uğraştan sonra patlamayı sağlayan küçük silindiri mayından ayırdılar ve Portsmouth'taki mayın okuluna getirdiler. Bilginlerin geceli gündüzlü uğraşları sonucunda korkulu rüyalarımız sona erdi.»

Güney Atlantik'teki Rio de La Plata savaşında ise (13 Aralık 1939) Almanların ünlü gemisi Admiral Graf von Spee sulara gömülmüştü. (50 bin 081 tonluk bu kayıptan başka Deutchland gemisi de Kuzey Atlantik'te başarısız bir seferden dönünce, 1940'ların ilk aylarında hiçbir Alman suüstü gemisi, İngiliz donanmasının İzlanda ile Orkney Adaları arasında kurduğu barajı geçmeye cesaret edemedi.

Mart ayının başlarında Amiral Dönitz 8 denizaltıyı Atlantik'e 6'sını da Kuzey

İtalyanların 10. Ordusunun 38 bin eri İngilizler tarafından esir edildi. Yukarıdaki resimde Kahire sokaklarından geçen bir grup esir

Denizine göndermeğe hazırlanıyordu. Müttefiklerin konvoylarına daha etkili bir biçimde saldırmaya planlıyordu. Ancak 4 Mart 1940'da Hitler'den gelen bir yazıyla ikinci bir emre kadar denizaltıların harekâta girişmesi engellendi. Hitler bu denizaltıları Wesserübüng Harekâtında kullanmak istiyordu. Norveç'e doğru yol alan Alman gemilerinin müttefiklerden korunması için denizaltılara ihtiyaçları vardı. Bu arada ilk şaşkınlıkları geçen ve her an yeni kuvvetlerini Norveç'e göndermeğe hazırlanan müttefiklerin bu girişimini engellemesi gerekiyordu.

Hitler bu iş için 31'den fazla denizaltıyı görevlendirince müttefik konvoylarının torpillenmesi işi nisan ve mayıs 1940'da iyice yavaşladı. İngiliz donanmasının resmi tarihçisi Yüzbaşı Roskill'in kayıtlarına göre Norveç harekâtı sırasında İngilizlerin kaybı, 20 gemiye, yani yaklaşık olarak, 88 bin tona düştü. Savaşın başından beri Cep denizaltılarının elde ettiği en düşük sayı idi bu.

Denizaltıların bu denli az gemi batırmasına karşılık Norveç'te önemli bir başarı elde edemediklerini de bildirmek ge-

Churchill, Roosevelt'e bir cevap göndererek donanmayı teslim etme niyetinde olmadığını bildirdi.

rekir. Aman denizaltıları birçok kez müttefik gemileriyle burun burun gelmelerine karşın bir türlü torpillerinden sonuç alamıyorlardı. Hepsi de keskin nişancı olmalarına ve iyi eğitim görmelerine karşılık ellerinden hiçbir şey gelmiyordu. Bu neticeye varılmasında en büyük etken torpillerdi. Amiral Dönitz'in 11-19 Nisan tarihleri arasında tuttuğu kayıtlardan şu sonuçlar anlaşılmakta:

«11 Nisan:

— **10 Nisan gecesi iki destroyere torpil gönderildi. Sonuç izlenemedi. U 25'ten.**

— **Saat 12.30'da Cumberland'a 3 torpil yollandı. Sonuç yok. Yalnızca bir patlama. York tipi bir kuruvazöre 3 torpil. 7 metrede hedefe varmadan bir patlama. U48'den.**

12 Nisan:

— **Saat 22'50'de iki başarısızlık. 300 metre sonra bir patlama, atıştan 30 saniye sonra ikinci bir patlama. Bir destroyerin 100 metre kadar gerisinde. U51'den.**

15 Nisan:

— **Warspite ve iki destroyer üzerine başarısız atışlar. U48'den.**

— **Bir ikmal gemisine iki torpil. Başarısızlık. U64'ten.**

18 Nisan:

— **İki başarısız saldırı U37'den.**

19 Nisan:

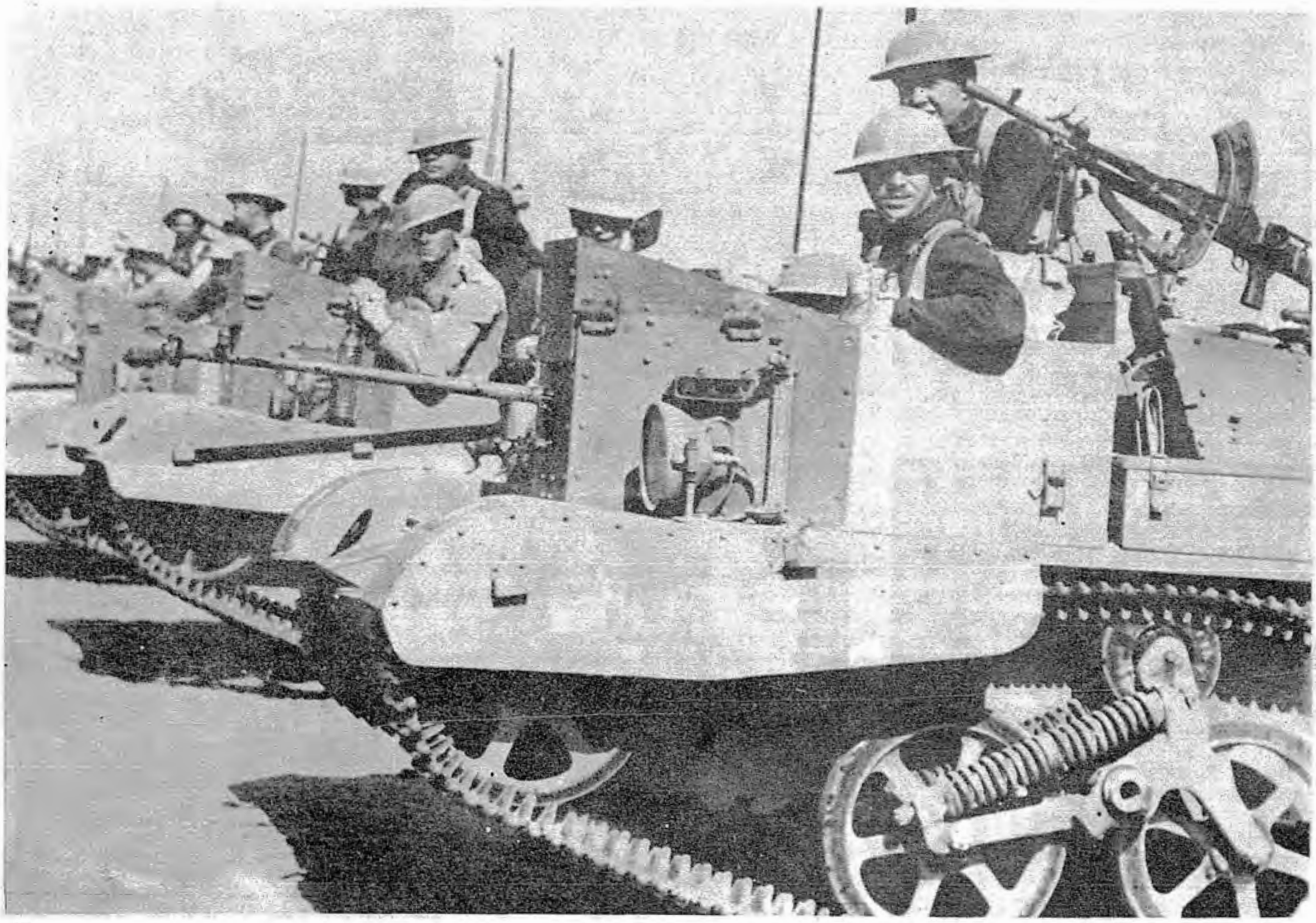
— **900 metreuzaklıktaki Warspite iki torpil gönderildi. Biri çok erken patladı. İkincisi ise hedefe çok az kala. U47'den.**

— **Emerald kruvazörüne Vaags fiyordu çıkışında torpil gönderildi. Atıştan 22 saniye sonra başarısız bir patlama. U65'ten.»**

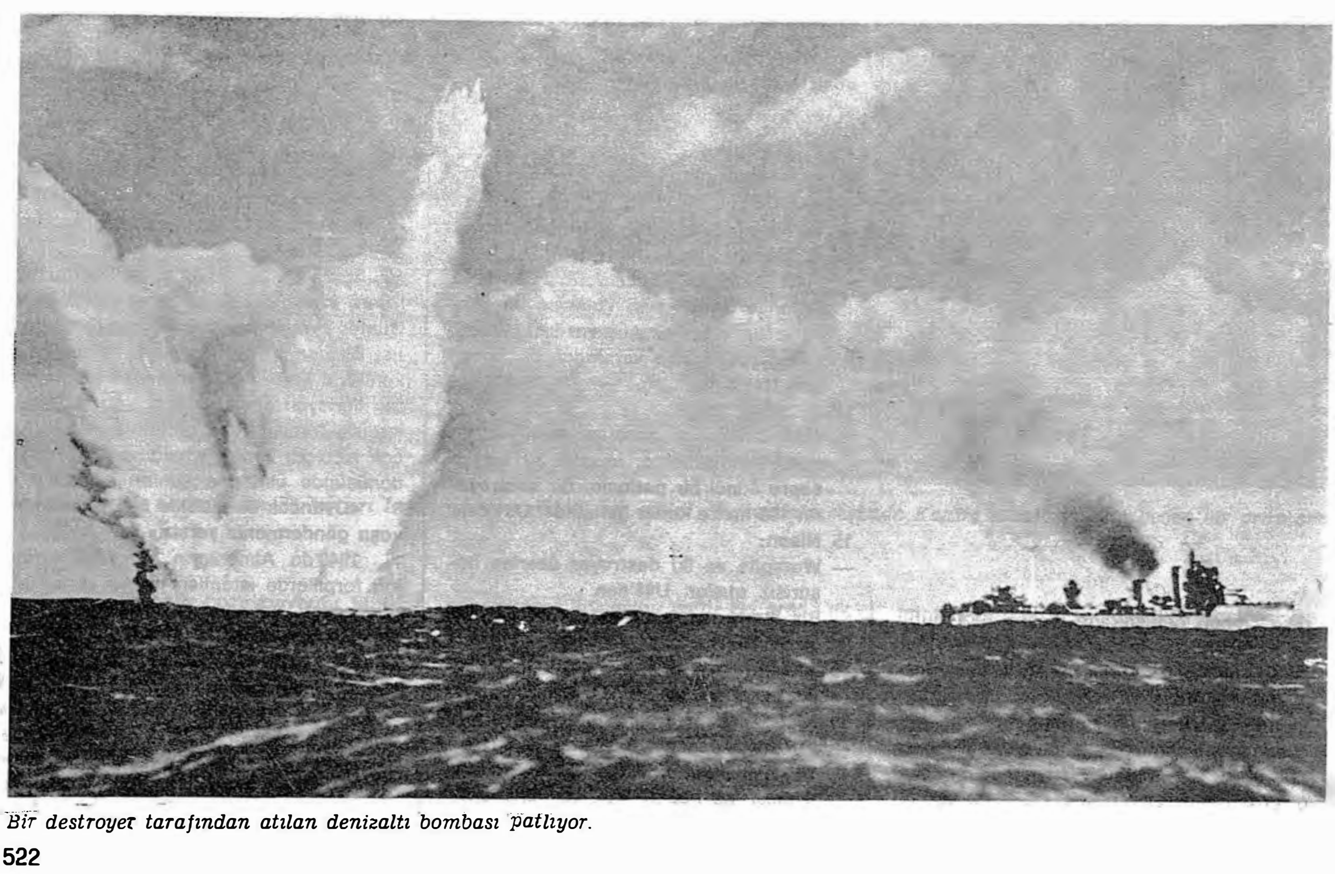
16 Nisan'da ise Scape Flow'da İngilizlere karşı büyük bir başarı elde eden Günter Prien komutasındaki U47 denizaltısı Bydden Fiyordunda çok kalabalık bir konvoyla karşılaştı. Birbirlerine bitişik olarak ilerleyen gemiler bir duvarı andırıyorlardı. 8 torpil birden gönderdi. Prien. Ancak hiçbirisi hedefini bulamadı. Görevden dönüşünde üstlerine şunları söyledi:

«Oyuncak bir tüfekle bizi yeniden savaşa göndermeniz yersiz.»

1940'da Almanların manyetik horozları torpillerde istenilen görevi yerine getirememişti. Aslında bu duruma fazla şaşmamak gerekir. Zira 1941 yılında İngilizler, 1942 yılında ise Amerikalılar aynı teknik güçlükle karşılaşmışlardır. Horoz madenden bir cismin etki alanına girip mayını patlattığında çoğu kez ayarlandığı derinliğin 3 metre daha altında bulunuyordu. Bu da hedef olarak seçilen geminin altında patlaması anlamına geldiği için pek

Çölde büyük yararlar sağlayan zırhlı araçlar harekete hazır beklerken.

Bir destroyer tarafından atılan denizaltı bombası patlıyor.

İtalyanlar Sidi - Barrani'de İngilizlerden ummadıkları bir yenilgi aldılar.

büyük bir etki yapmıyordu.

Almanlar torpillerdeki başarısızlıklar yüzünden fazla etkili olamadılar. Üstelik çok erken patlama İngiliz gemilerinin dikkatini ateş edenin üzerine çektiği için denizaltılar kısa bir sürede korkunç bir karşı hücumla karşı karşıya kalıyorlardı. 10 Nisan ve 31 Mayıs arasında 6 Cep Denizaltısının yitirilmesinin nedeni de buydu.

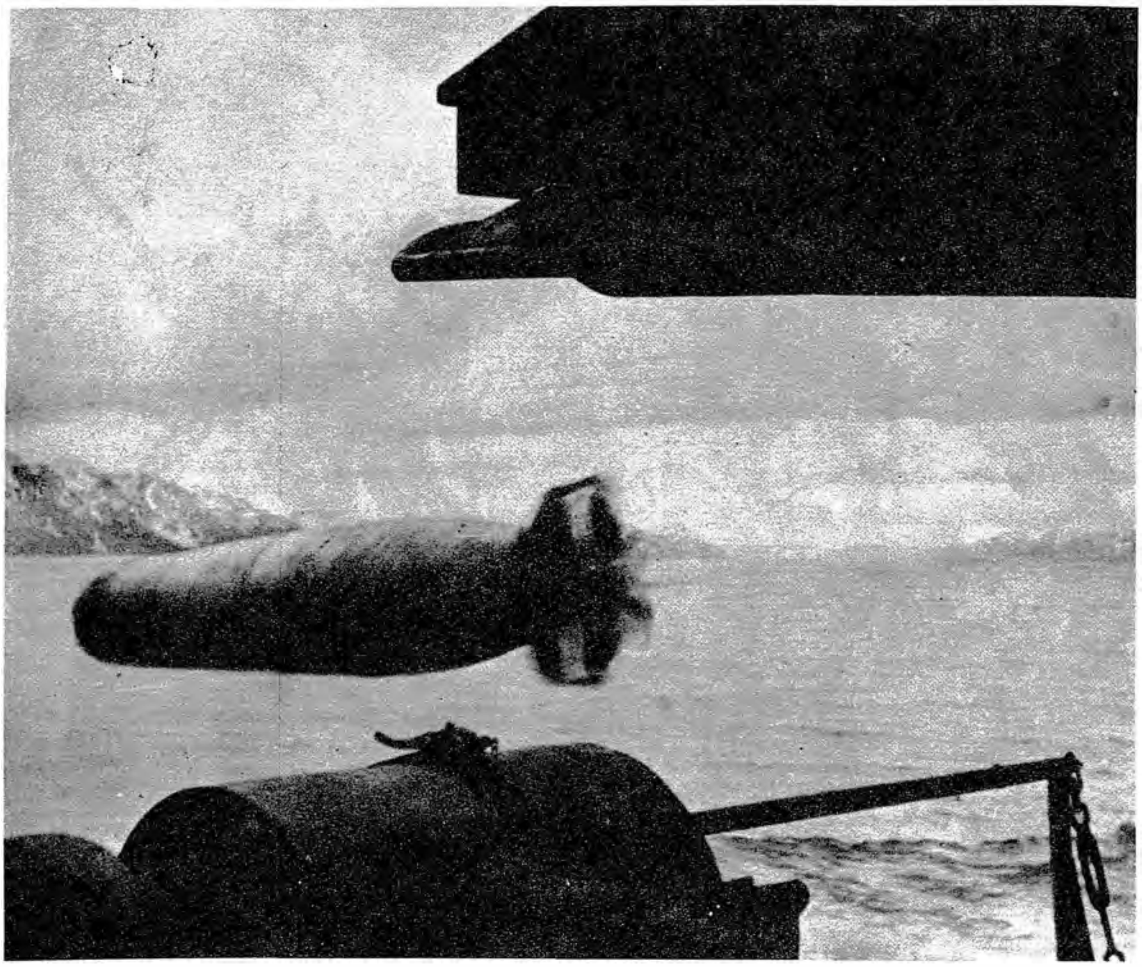
Norveç'te kazanılan başarıdan sonra Amiral Dönitz yeniden kuvvetlerini toplayarak ticaret gemilerine saldırmaya başladı. Haziran ayında toplam olarak 284 bin 113 tonluk 58 gemi batırdılar. Bu o yılın en yüksek sayısıydı. Bu arada Hollanda ve Belçika kıyılarıyla, Kuzey Fansa'ya yerleşmiş bulunan Alman uçaklarının İngiliz gemilerine karşı giriştiği saldırıları da unutmamak gerekir. Ne olursa olsun Almanların her iki biçimde yaptıkları etkili saldırılar İngilizlere pahalıya mal oldu. Almanların türlü saldırıları sonucunda İngiliz donanması toplam olarak 585 bin 496 tona yaklaşan 140 gemi yitirdiğini gördü. Bu ticaret gemilerini nyitirilmesi İngilizler için büyük bir darbeydi.

İtalya'nın işe karışması, Rethondes antlaşmasıyla da Fransız donanmasının etkisiz hale gelmesi, denizlerdeki dengeyi bir anda Almanların lehine çevirdi. Herşeyden önce İtalyanların Batı Akdeniz'de harekâta girişmelerini önlemek için İngilizler Cebelitarık'ta bir uçak gemisi ve 2 kruvazörden oluşan bir «H» kuvveti bulundurmaya karar verdiler. İngilizlerin Mediterranean Squadron adını verdikleri Akdeniz'deki güçleri göz önünde tutulursa, Mussolini'nin bir hareketi yüzünden, bu gemilerin 3'te birinin belli bir yerde bulundurulması gibi son derece kritik bir sorun ortaya çıkıyordu.

Bu arada ateşkes antlaşmasının imz-

Fransız denizcileri kıyıya vurmuş bir Alman mayınını tesirsiz hale getirmeğe çalışıyorlar.

Bir destroyer tarafından torpil fırlatılıyor

lanmasından sonra Ingiliz limanlarına sığınan 4 parça gemi hariç tutulursa, 60'a yakın Fransız refaket gemisi, Alman denizaltılarının saldırılarının arttığı bir dönemde savaş alanından çekilmiş oluyordu. Bu güç duruma rağmen İngiliz tersaneleri Alman uçaklarının bombaları altında destoyer ve Cep denizaltılarına karşı korvet yapımına hız verdi.

Alman ordusu ve hava kuvvetleri işgal ettiği alanlarla, deniz kuvvetlerine türlü stratejik harekâtları uygulayabileceği bir alanı açmıştı. Haziran 1940 sonunda Amiral Raeder'in emrinde Tromsö'den Saint-Jean-de Luz'a kadar uzanan tüm Avrupa limanları vardı.

Rotterdam ve Cherbourg arasındaki Limanlar İngiliz Uçaklarının üslerine çok yakın olduğu bir gerçekti. Ancak bu bölgede donanmanın hücumları Alman uçakları tarafından desteklendi. 1940 temmuzunda 4 destroyer ve 18 kargo gemisi uçak bombalarıyla suyun dibini boyladılar. Sırf bu nedenle Londra ve çevresinin yakıt ihtiyacını karşılayan Cardiff'den gelen gemiler, İskoçya üzerinden dolaşmaları emredildi. Kulağı ters taraftan tutmak belki çok uzundu ama emindi...

Alman donanması, kara ve hava kuvvetlerinin kendisine sağladığı üstünlüklere rağmen yine de İngilizler karşısında güçsüz sayılırdı. Almanların İngilizler karşısında o yıllarda ne durumda olduğunu Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında Alman donanmasının strateji tarihç;isi olan Amiral Kurt Assmann'ın 1956 yılında yazdığı anılarından öğrenelim:

«O tarihte durum 1914'tekinin tam tersiydi. Birinci Dünya savaşı sırasında İngilizlerle boy ölçüşebilecek bir donanmamız var ama hareket noktası olarak kullanabileceğimiz stratejik bir limanımız yoktu. Bu kez elimizde stratejik üslerimiz vardı. Ama İngilizlerle boy ölçüşebilecek güçte bir donanmaya sahip değildik.

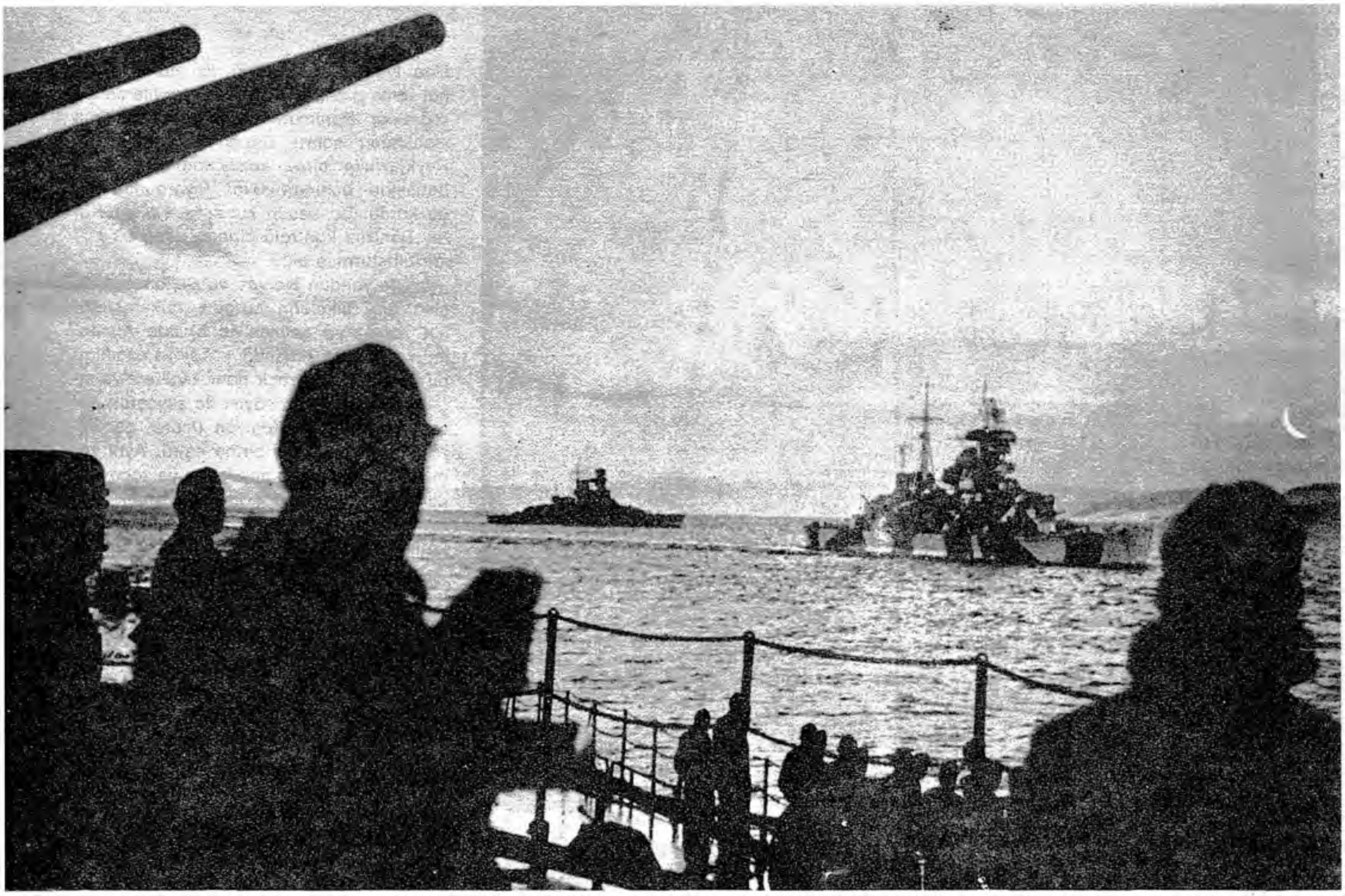
«Üstelik İkinci Dünya Savaşı sırasında elimizde bulunan üsler havadan gelebilecek bir saldırıya yakındı. Zira çoğunluğu İngiliz hava kuvvetlerinin etki alanı içinde idi. İngilizlerin İskoçya'daki «Home Fleet» adını verdikleri donanmaları ise Norveç ve birçok ülkedeki Alman hava üslerinin etki alanının dışındaydı. Kuzey Fransada'ki Alman üsleri ise RAF'ın savaş alanı içindeydi.»

İngiltere Rethondes antlaşması ve Norveç'in istilasıyla zor bir duruma düşmüş olmasına rağmen, yine de durumu o denli korkunç sayılmazdı.

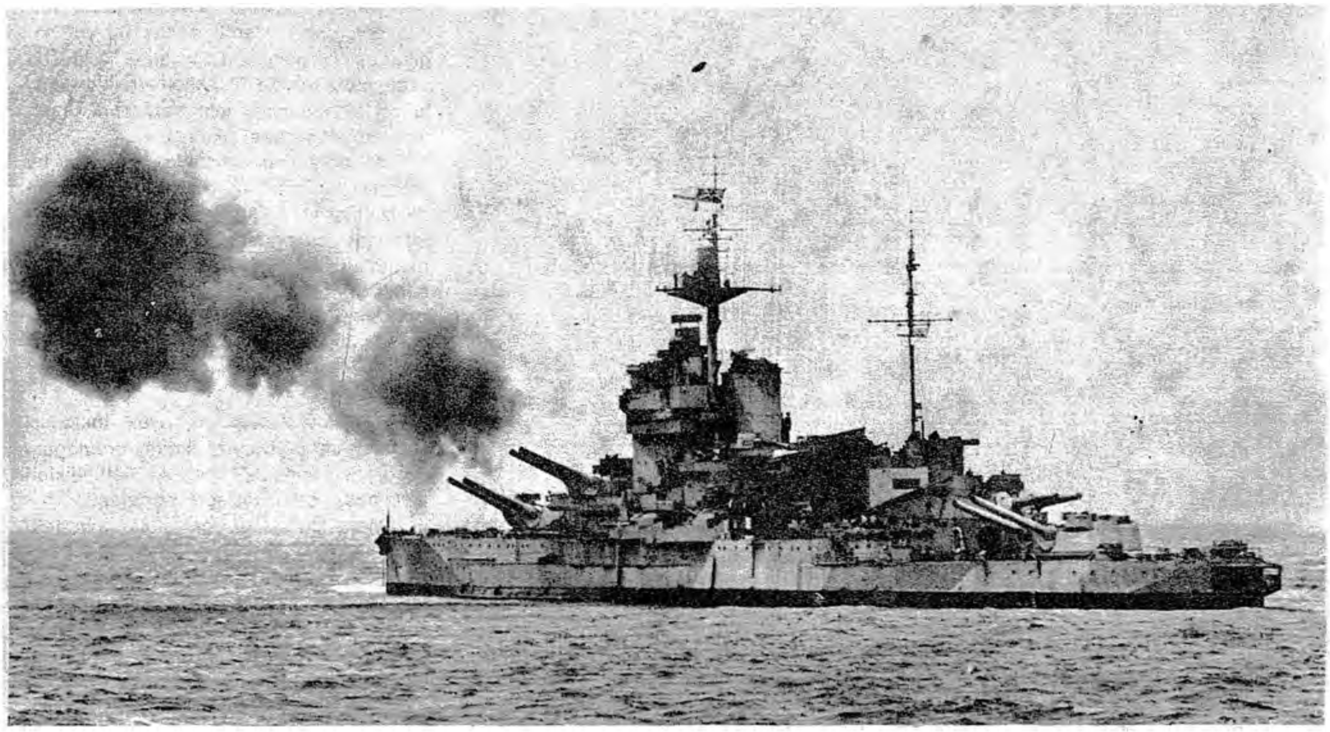
Danimarka'nın işgal edilmesiyle bir-

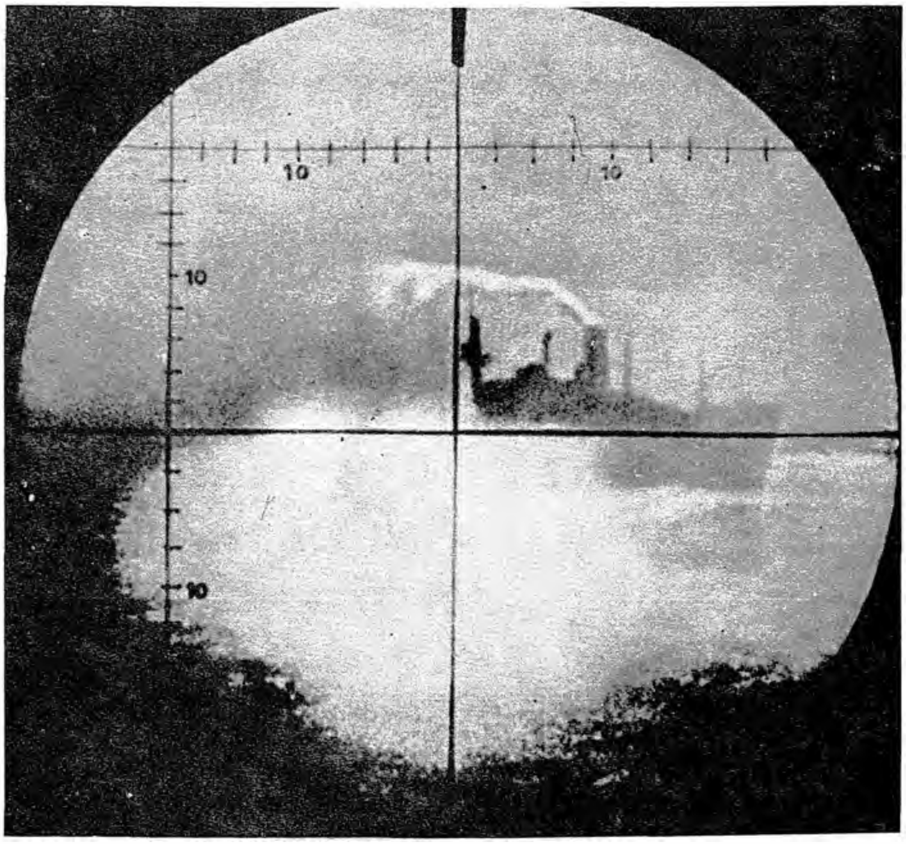
Başkan Roosevelt İngilizlere 50 destroyer karşılığında bazı üslerin verilmesini istedi.

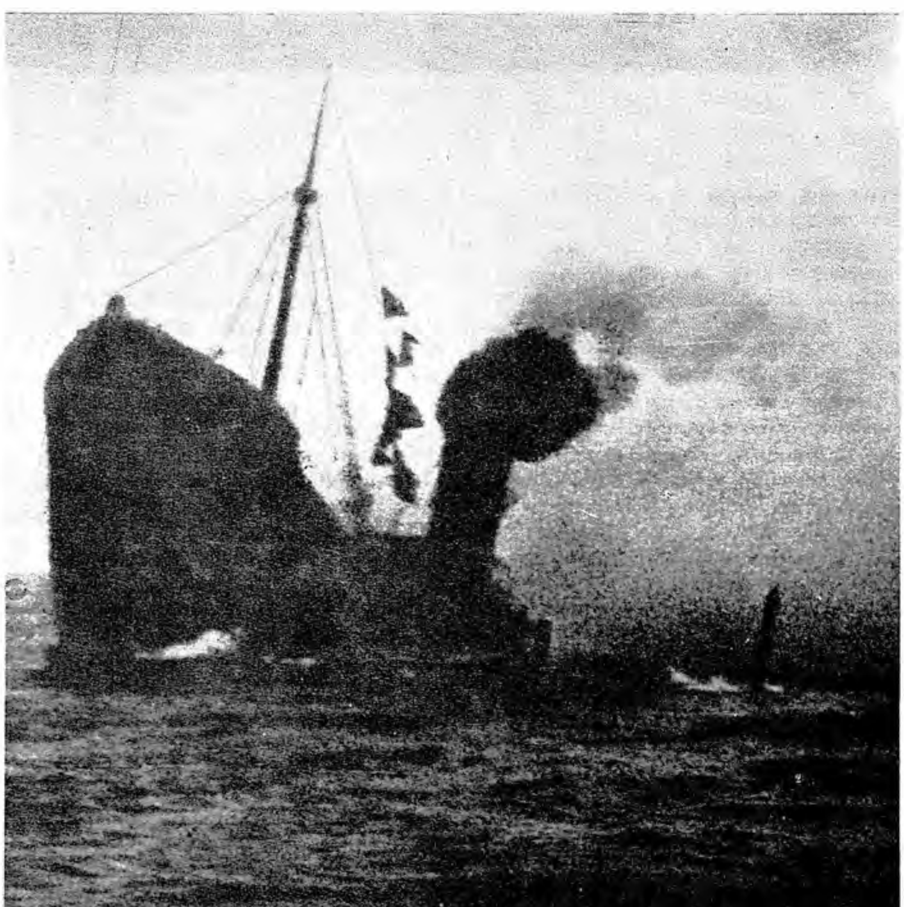
Bismark kruvazörü son yolculuğuna çıkarken.

*İngiliz **Warspite** destroyeri Norveç fiyordlarında destek atışında.*

Bir İngiliz kargo gemisi cep denizaltısının periskopunda.

Cep denizaltısından atılan torpil hedefini bulmuş, kargo sulara gömülüyor.

likte Feroè takımadaları ve İzlanda'yı işgal etme olanağını buldu. O tarihlerde bu topraklar Danimarka'ya aitti. İzlanda'nın işgalinden sonra Donanma komutanlığı Reykjavik'in biraz kuzeyinde ve adanın batısında bulunan Hvál Fiyordunda bir üs kurdu. Bu üssün kurulmasıyla da Kuzey Denizini kontrolü altında tutan bir barajı oluşturmuş oldu.

Öte yandan Norveç ve Hollanda, Belçika gibi ülkelerin sürgün hükümetlerinin Londra'ya gelmesiyle birlikte Almanların girdikleri limanda yakalayamadıkları bu ülkelere ait birçok gemi Ingiltere'ye sığındı. Bu gemilerin sayısı da savaştan önce İngiliz bayrağı taşıyan ticaret gemilerinin sayısının üçte birine eşitti. Aynı zamanda bu ülkelerin gemicileri ve subayları da ortak düşmana karşı savaşmak için kurtardıkları gemilerle Ingilizlerin safına katıldılar. Ateşkes sırasında ve sonrasında Ingilizler limanlarında ve açık denizlerde buldukları Fransız gemilerine de el koydular.

Bu güçlenmelerle birlikte İngiliz donanması Atlantik Savaşına yaklaşık olarak 30 milyon tonla çıkıyordu. Oysa 3 Eylül 1939'da bu sayı 21 milyon ton idi. Üstelik İngiltere ve Fransa gibi büyük bir müttefike yapmak olduğu yardımlardan da kurtulmuştu.

Atlantik kıyılarındaki Fransız üsleriyle, Manş çevresine yerleşen Alman donanması ve Hava Kuvvetleri İngilizler için büyük bir sorun teşkil etmeğe başlamıştı. Bunun üzerine İngilizler Amerika'dan gelen konvoyların yollarını değiştirmeğe karar verdiler. Liverpool üzerine gelen ya da bu limandan ayrılan gemiler İzlanda ile Britanya adası arasındaki Kuzey Kanalından geçeceklerdi. Ancak bu yol değiştirmeler gemilerin yollarını oldukça uzatıyordu. Saatte 18,5 kilometrelik bir hızla yol alan gemiler için New York, İngiltere arası 15 güne çıkmıştı.

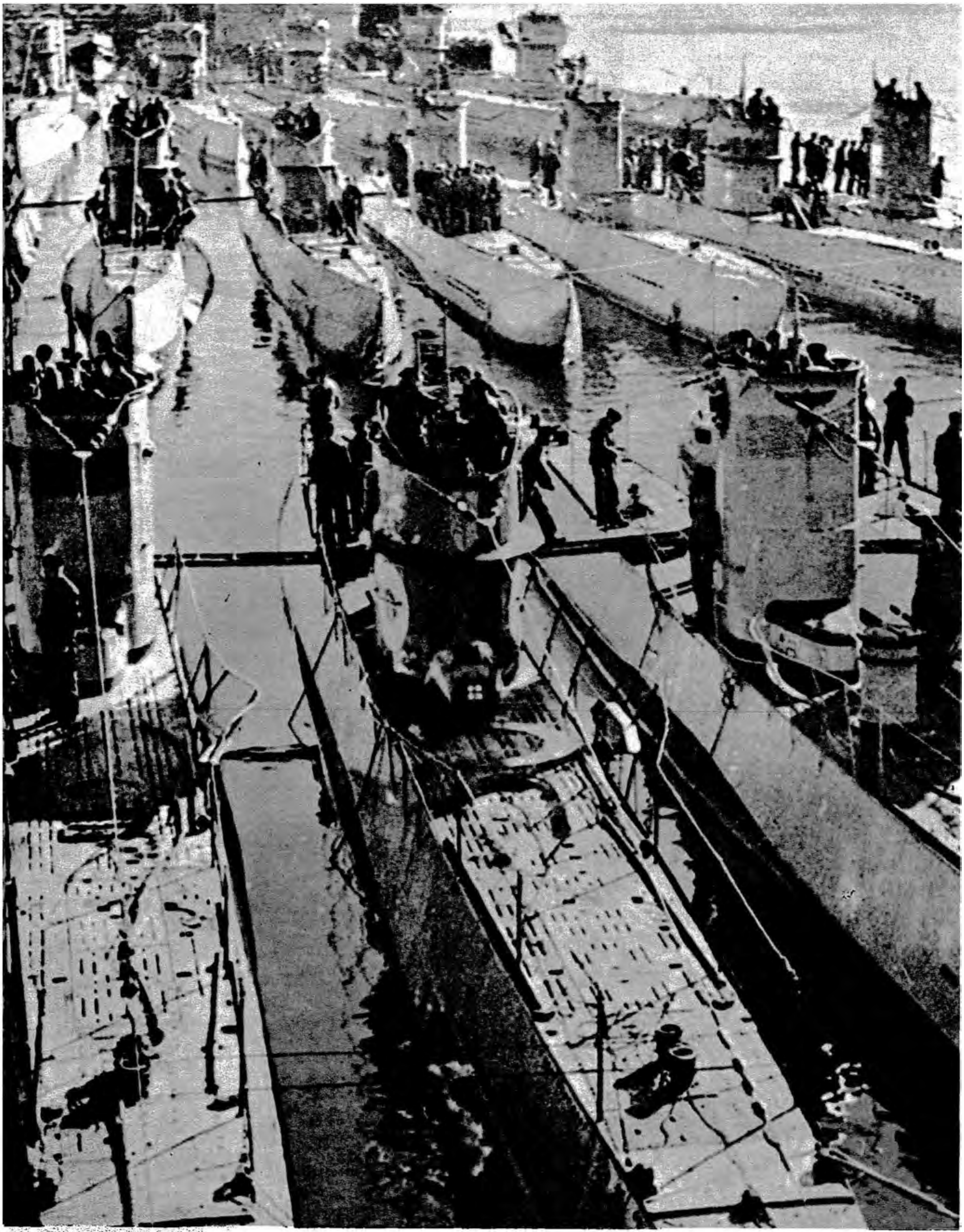
İki donanma arasında başlayan bu amansız savaşın ilk bölümünde Batıdan denizaltılar ya da Luftwaffe tarafından gelebilecek saldırıların önlenmesi işi Plymouth'un komutanı Amiral Dunbar-Smith'e verildi. Daha sonra, 17 Şubat 1941'de bu göreve Amiral Sir Percy Noble getirildi ve komutanlık Liverpool'a taşındı.

Savaşan tarafların ikincisine gelince...

Denizaltı savaşının büyük taktikçisi sayılan Amiral Dönitz, Alman ordularının kendisine sağladığı büyük üstünlükleri kullanmak için uzun süre beklemedi.

Manş'tan geçiş denizaltılar için tehlikeli olduğu için Kuzey Atlantik'te müttefik konvoylarına karşı savaşan denizaltılar, Orkney takımadalarını dolaşarak üslerine dönmek zorundaydılar. Bu tehlikeli yolculuk nedeniyle denizaltılar konvoylarla çarpışmak için fazla zaman ve yakıt ayıramıyorlardı. Atlantik kıyısındaki Fransız limanlarında üslenmiş olan Alman denizaltıları gidiş gelişleri sırasında bin 600

Alman denizaltıları üslerinde harekete hazır beklerlerken.

kilometreden fazla bir mesafe katetmeleri gerekiyordu.

Ateşkes antlaşması daha tam anlamıyla yürürlüğe bile girmeden Amiral Dönitz, Kuzey Fransa kıyılarındaki üsleri yerinde tetkiki etmeğe başladı. Bu inceleme sonunda Lorient'da karar kıldı. 7 Temmuz 1940 tarihinde bu limandan ilk kez yakıt ve torpil alan Alman denizaltısı U30 oldu. 3 Ağustos'da ise Almanya'dan gelmiş olan birçok işçi ve uzman ekiplerin çalışması sonucunda bu liman denizaltıların güvenlik içinde yakıt ve cephane alabilecekleri bir üs haline getirildi. Seferden dönen tüm gemiler gerekli bakıma burada tâbî tutulabilirlerdi. Aynı tarihlerde İngiliz uçaklarının hava hücumlarından korunmak için dev hangarların yapım projeleri ortaya

Alman denizcileri bir dinlenme anında

kondu. Denizaltılar 7 metrelik birbeton tabakasının altına sığınacaklardı. Burada Ingilizlerin yaptığı bir hataya değinmeden geçemeyeceğiz. RAF 1941 ve 1942 yılları arasında Alman şantiyelerine ve tersanelerine karşın yoğun bir saldırıya geçti. Binlerce bomba yağdırdı. Oysa böyle bir işe girişmeden önce bu dev hangarları daha yapımı bitirilmeden imha etmeliydi...

Ağustos 1940 sonlarında denizaltıların komutanı Wilhelmshaven'deki karargâhını terk ederek, Lorient yakınlarındaki Kernèvel'e yerleşti. Normal karargâh subaylarının yanı sıra Dönitz birçok teknisyeni de yanında getirmişti. Hepsi de son model elektronik aygıtlarla donanmıştı.

Radiogonometri uzmanları en küçük bir işarette düşman konvoylarının yerini saytapabiliyorlardı. Şifre uzmanları ise Atlantik'in ortasından gönderilen şifreli mesajları ve Batı Kıyıları Komutanlığının emirlerini fazla uğraşmadan çözebiliyorlardı. Bu yollarla edinilen bilgilerin ışığında Amiral Dönitz güçlü radyo vericilerinin yardımıyla denizaltılarını dilediği yere gönderebiliyor, istediği hedefi izletebiliyordu Son derece hassas ve karmaşık radyo yayınları yardımıyla Amiral Dönitz Kernèvel'den araçlarını büyük gruplar yardımıyla kullanma olanağına da kavuştu.

Toplu olarak saldırma denizaltı savaş taktiklerinde yepyeni bir gelişme idi. Birinci Dünya Savaşı sırasında böyle bir taktik kullanılmamıştı. Almanlar buna **«Rudeltaktik»** adını vermişlerdi. Kelime anlamıyla **«sürü taktiği»**...

U-Botların saldırılarında yeni bir düzen daha görüldü. O güne değin gündüzleri suyun altında iken saldırıya geçerlerdi genellikle. Ancak artık geceleri ve su yüzünde iken saldırıya geçiyorlardı. Bu taktiğin tek güç yanı. büyük cesaret isteyen bir iş olmasıydı. Geceleri denizaltıların görülmesi oldukça zordu. Fazla yüksek olmadıkları için gözcüler tarafından farkedilmesi olanaksızdı. Üstelik suyun altından gitmedikleri için, müttefik gemilerinde bulunan denizaltı tesbit aygıtları tarafından saptanmaları da olanaksız hale geliyordu. Torpillerin horozlarında yapılan acele bir değişiklik, bunların eskisine oranla daha iyi sonuçlar vermelerine de yardım etmişti.

İngiliz donanmasının tarihçisi Roskil'in yazdığına göre Amiral Dönitz bu yeni denizaltı taktiklerini savaşın başlamasından kısa bir süre önce Berlin'de yayınlanan kitabında açıklamıştı. Bu durumdan pek haberleri olmayan İngilizler Atlantik Savaşının aldığı yeni durum karşısında şaşkına dönmüşlerdi. Etkili bir karşı koyma biçimi de bulunamamıştı. Bütün bunlar üst üste eklenince, İngilizlerin, müttefiklerin ve tarafsız ülkelerin cep denizaltıları tarafından batırılan gemilerinde büyük bir artış görüldü. 1940 yılının ikinci yarısında İngilizler şu tabloyla karşılaştılar:

	Tonaj	Sayı
Temmuz	**195.825**	**38**
Ağustos	**267.618**	**56**
Eylül	**295.335**	**59**
Ekim	**352.407**	**63**
Kasım	**146.413**	**32**
Aralık	**212.590**	**37**
Toplam	**1.470.388**	**285**

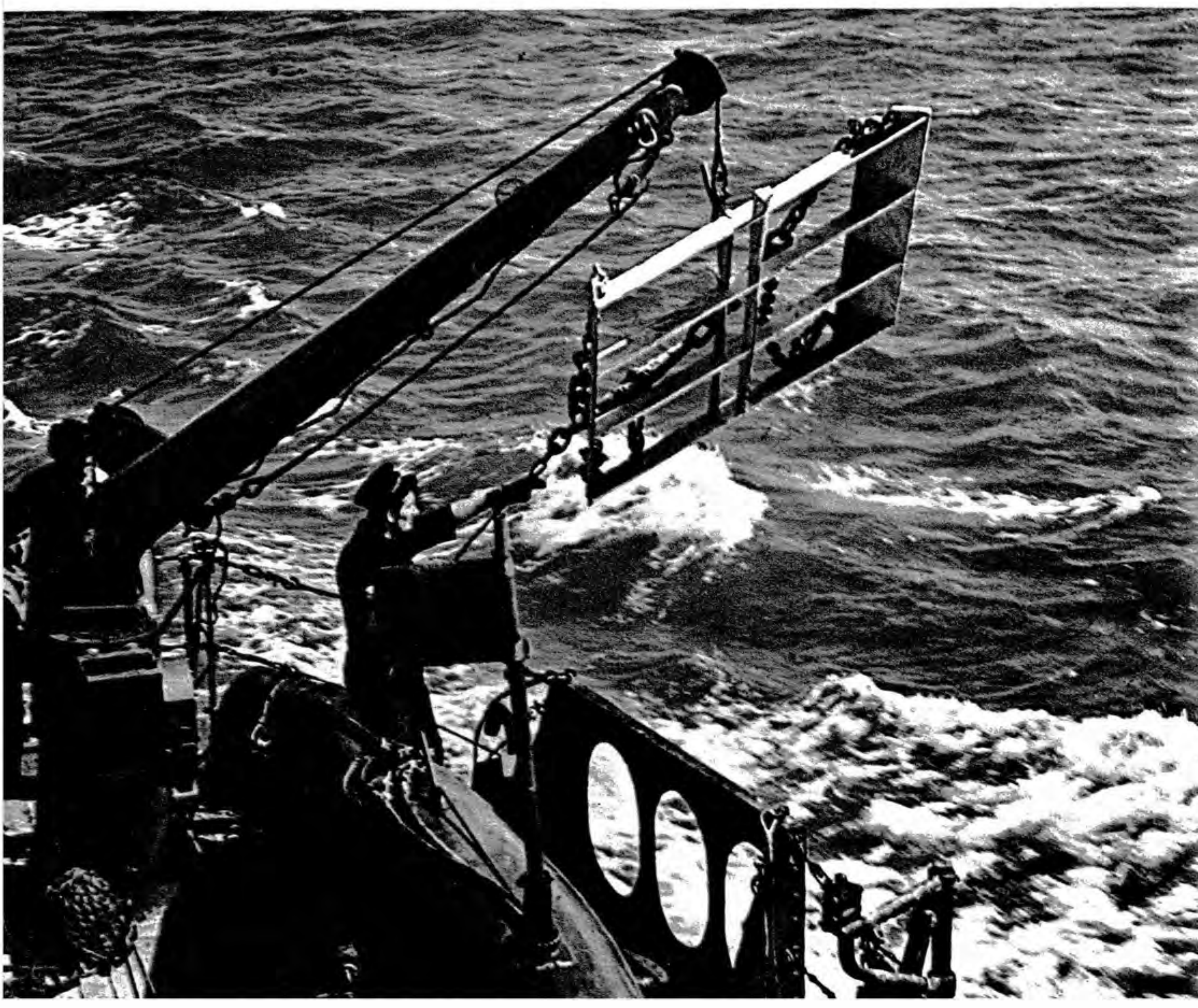
Bu başarıların bir diğer yönü ise oldukça az sayıda denizaltı tarafından başarılmasıydı. 1 Eylül 1940'da Almanların elinde 57 tane denizaltı vardı. Savaşın başladığı tarihte de Almanların elinde bu sayıda denizaltı bulunmaktaydı. Yeni yapılan denizaltılar ancak kayıpların yerlerini doldurmakla yetinmişlerdi. Bu kayıplar da 28 tane idi. Bu denizaltılarda çalışacak personelin eğitim, taşınması ve denizaltıların hazırlanıp bakım süreleri de göz önüne alınırsa, Amiral Raeder'in ne denli az sayıda denizaltıyla çok işler basardığı ortaya çıkar. Amiral İrlanda'nın kuzey-batısındaki harekâtlar için elinde hiçbir zaman 8-9'dan fazla denizaltı bulunmamıştır. Bu durum İngiltere Savaşı sırasında RAF'ın durumuna çok benzemektedir. Nitelik, nicelikten önce gelmişti...

Almanlar savaştan önce yaptıkları çalışmaların yararlarını şimdi görmeğe başlamışlardı. Yetenekli kaptanlar sayesinde oldukça önemli oranda Ingiliz gemisi batırmağa başlamışlardı. Ekim 1940'da batırılan gemi sayısı İkinci Dünya Savaşı'nın en yüksek ortalamasına çıktı. Bu cep denizaltıların elde ettiği en yüksek ortalama oldu. Bir günde bir denizaltı ortalama olarak 920 tonu suların dibine gönderiyordu. İngiltere adalarının etrafını saran çember son derece etkiliydi.

Bu çembere bir örnek verelim dilerseniz. 16 ve 19 Ekinm arasında SC7 ve H konvoyların başına gelenleri anlatalım.

Bu konvoylardan biri Sidney'den gelmekteydi. Ötekisi ise Halifax'tan. Bir 34 diğeri ise 49 gemiden oluşan konvoylardı. Üç gece içinde su yüzünden saldıran 6 denizaltı 32 adet kargo şilebi imha etti. 4

Yukarıda soldaki resimde mayın arama tarama gemisinde makineli tüfeğin başında çalışanlar görülüyor. Sağdaki resimde ise bir destroyerin torpil atışına hazırlanması görülüyor. Yanda Bir mayın arama-tarama gemisi çalışma halinde.

tanesini ise yaraladılar. Daha fazla bilgi almak için U 99'un komutanı teğmen Kretschmer'in seyir defterine yazdıklarına bakalım:

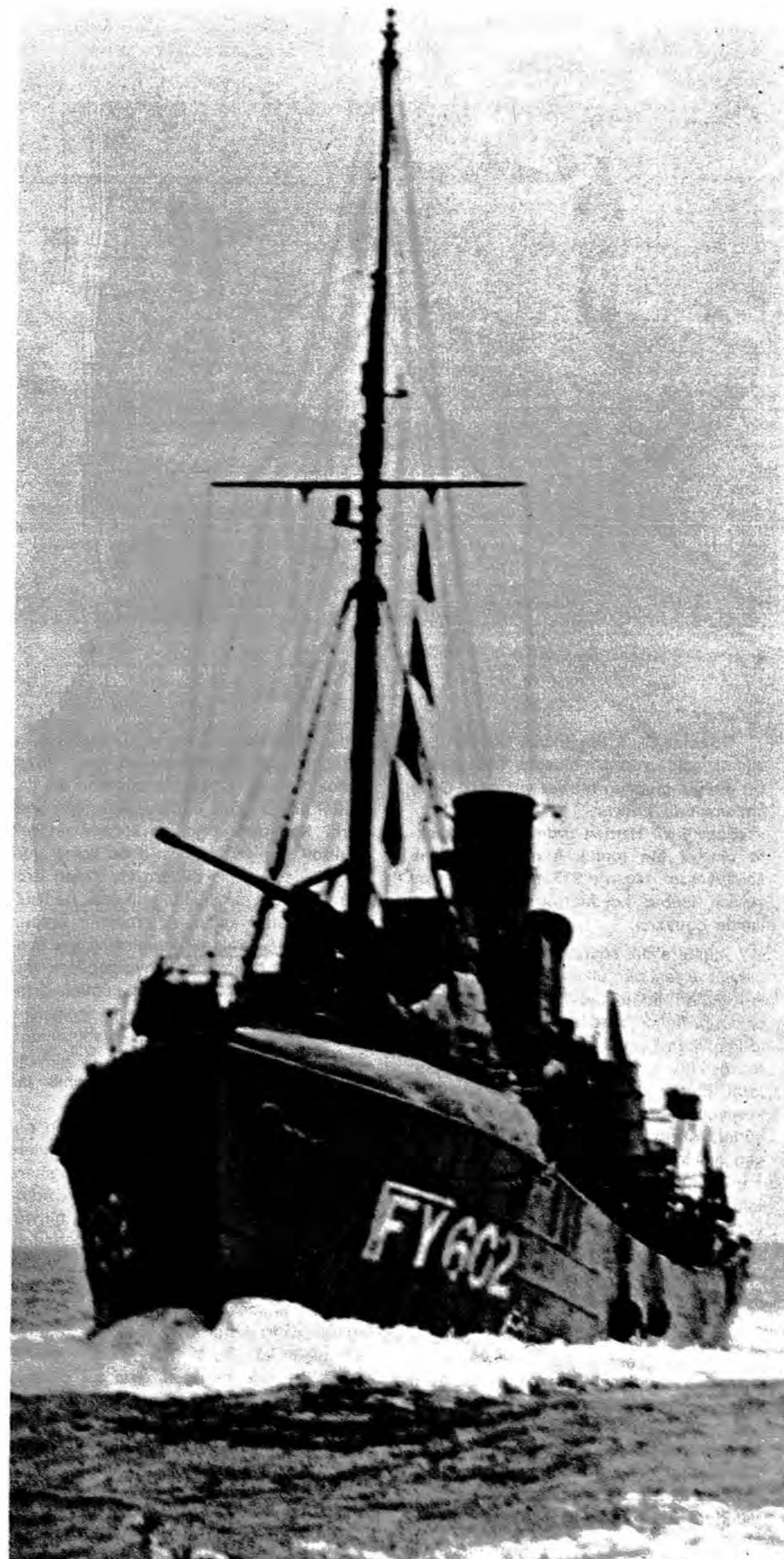
«18 Ekim:

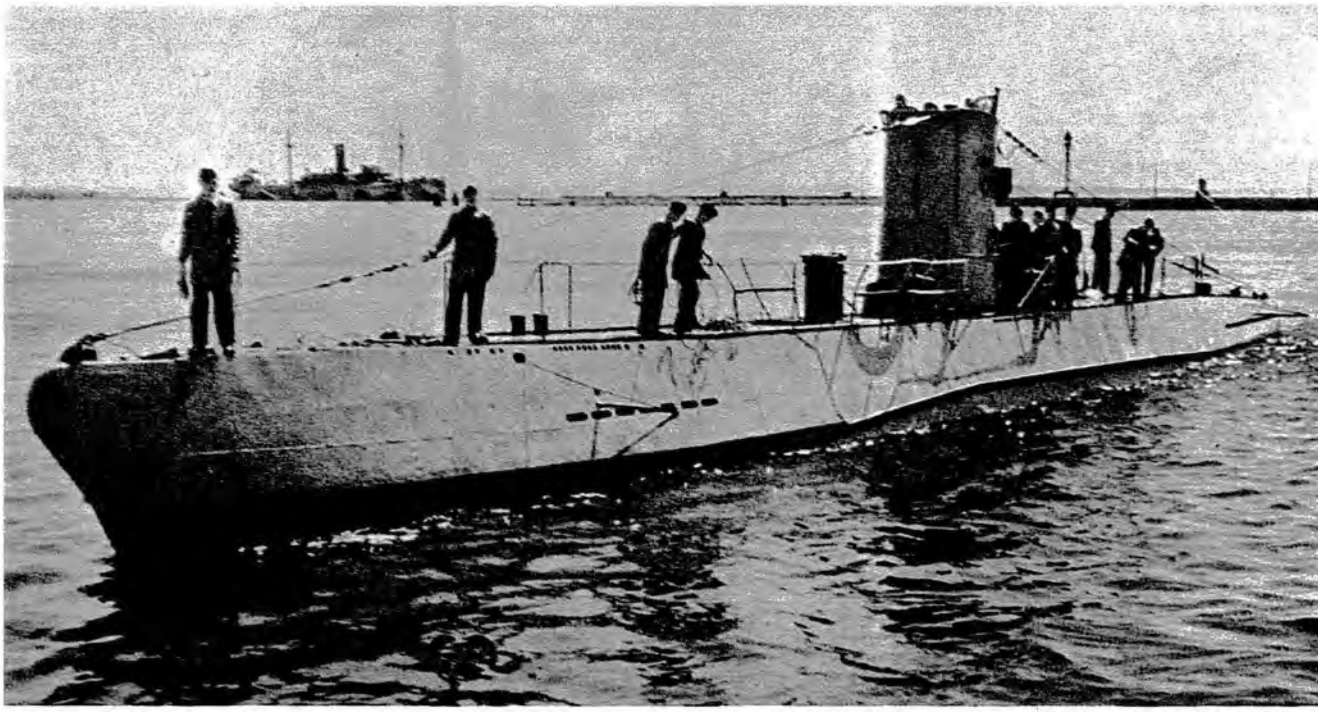
Saat 22.30 Bu kez konvoyun sağ başına saldırıyorum. Büyük bir kargo gemisi zikzaklar çizerek yol aldığı torpil yanından geçiyor. Ama az ilerisinde seyretmekte olan daha büyük bir kargo gemisine bin 740 metre yol aldıktan sonrá çarpıyor. Bu 7 bin tonluk gemi. Torpil burundan isabet etti. Kısa bir süre içinde ön tarafı sulara gömüldü. İki bodrumun da su almış olması gerek.

«23.55. 6 bin tonluk bir kargoya önden saldırıyoruz. Mesafe 750 metre. Patlama sonucunda gözcü direğine kadar olan kısım gemiden ayrıldı. Dumanlar 200 metre yüksekliğe kadar çıktı. Gemi yeşil bir alevle yanıyor.

«19 Ekim:

Saat 00.15. Üç destroyer kargonun yanına geldiler. Etrafı araştırıyorlar. Görünmeden güney-doğuya doğru hareket ediyorum. Ama konvoyun başka bir kısmı ile karşılaşıyorum. Devamlı olarak diğer denizaltıların attığı tornillerin sesleri duyuluyor. Destroyerler ne yapacaklarını bilmiyorlar. ışıldaklarını parlatıyorlar devamlı olarak. Ay ışığı nedeniyle hiçbir işe yaramıyor bu tabii. Konvoyun arkasından dolanmağa başlıyorum.

Resimde bir Alman denizaltısı görülmekte.

«Saat 1.38. 6 bin tonluk bir kargoya önden saldırıyorum. Mesafe 945 metre. Ön direğin altından alevler yükseldi. Gemi patlamalarla batıyor.

«Saat 1.55. Hemen ardından ilerlemekte olan 7 bin tonluk kargonun üzerine saldırıyorum. Mesafe 975 metre. Yine aynı yerden isabet kaydediyorum. 40 saniye içinde batıyor.»

İngiltere'nin savunmasından sorumlu olanlar, ertesi gün ülkelerinin işgal edildikleri haberi ile uyandırılıp uyandırılmayacaklarını kendi kendilerine sorarak yatarlarken, konvoylara koruyucu olarak verilen gemiler yalnızca biblo olarak kalıyorlardı. Birinci Dünya Savaşından kalan ve koruyucu görevlendirilen eski tip destroyerler, Kuzey Denizinden seyretmek için yapıldıkları için fazla dayanıklı değildiler. İngiliz limanlarından ayrıldıktan sonra 15'-inci batı meridyenini geçemiyorlardı. Halifax'ta görevli olan aynı tip gemilerde Kanada kıyılarından açıldıktan sonra ancak 35'in batı meridyenine kadar olan saha içinde konvoyları koruyabiliyorlardı. Bu gemiler açık denizde yakıt alma olanağından da yoksundular. Hval Fiyordundaki üs devreye girene değin **«Atlantik Deliği»** adlandrılan bölgeyi korumak imkânsızdı.

Bu bölgeyi Kıyı Komutanlığına bağlı uçaklarla da korumanın br olanağı yoktu.

Eylül 1940'da gelen yardımların önemli bir bölümü Avcı Komutanlığı emrine aktarıldığı için damla damla büyümeğe çalışıyorlard. O tarihlerde ellerindeki uçakların sayısı 226 idi

Churchill denizaltılarla savaşmak için ayrı bir destroyer birliğinin kurulması fikrindeydi. Bunlar denizaltılar tarafından batırılma tehlikesini hiçe sayıp bu sularda dolaşacaklar ve denizaltılara karşı savaşacaklardı. Oysa birçok komutanın da belirttiği gibi bu iğne ile kuyu kazmaya benzerdi. Konvayların yanına kadar yaklaşan denizaltıların saptanması daha kolay olurdu. Böylece geniş bir arazide onları arama zorunluluğu ortadan kalkardı. Denizaltıların üzerine giden destroyerler onların suyun dibine dalarak kaçmasına yol açabilirdi. Açık denizde saldırıya geçecek yerde, konvoylardaki savunma gücünü arttırarak denizaltıların üzerlerine gelmesini beklemek daha akıllıcaydı. Komutanların önemli bir bölümü savunmada kalarak saldırmayı amaçlıyorlardı. Churchill ise saldırmak taraftarıydı.

1939 ve 40 yıllarının programına alınan denizaltılarına karşı savaş gemileri, henüz göreve başlamadığı için İngiltere önemli bir problemle karşı karşıya kaldı. Churchill göreve başladıktan kısa bir süre sonra Amerika Birleşik Devletlerinden, Birinci Dünya Savaşı sonunda yapılmış olan destroyerlerden 40 ya da 50 tanesinin gönderilmesini istemişti. Beyaz Saray'ın bu çağrı karşısında sustuğunu gören Churchill, isteğini 11 Temmuz'da yineledi. Amerikan toplumu İngilizlerin tek başlarına verdikleri cesur mücadeleyi destekliyordu ama böyle bir isteğin yerine getirilmesi halinde Mussolini ve Hitler'in ne tür bir tavır takınacakları konusunda büyük tartışmalar çıkarıyordu. Askerî çevreler, **«demokrasinin büyük cephaneliği»** olarak nitelendirilen ülkelerinin tam hızlı bir üretime geçmişken savaşa girmelerinin sakıncalarını öne sürüyordu.

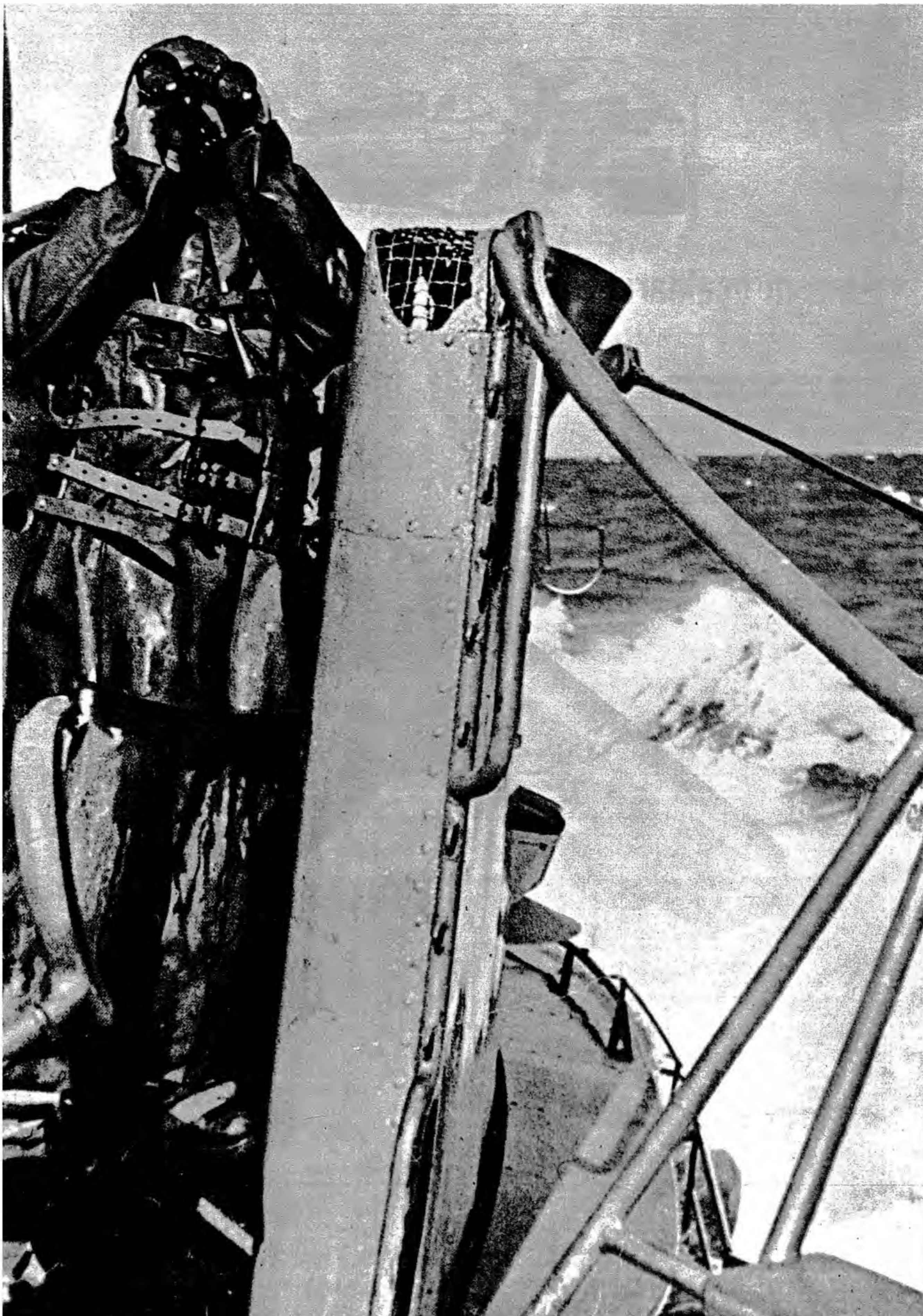
Başkan Roosevelt bu kritik anda soruna her iki tarafı da memnun edecek bir çare buldu. Hem İngiltere'nin istediği destroyerleri verecekti hem de ABD'nin askeri güvenliğini arttıracaktı. Roosevelt 50 destroyere karşılık İngiltere'nin Guyan, Antil, Bermuda ve Bahama adalarındaki üslerine girme ve bunları 99 yıl süreyle kullanma hakkını istedi. İngiltere bu toprakların Amerikalılar tarafından kullanılma isteğine fazla karşı çıkmadı.

Batı Kıyıları Komutanlığına atanan Amiral Sir Percy Noble.

Bir Alman denizaltısının gözcüsü dürbünüyle çevreyi araştırırken.

Anlaşma henüz tam anlamıyla sağlanamamıştı. Zira Roosevelt'in bir koşulu daha vardı. İngiliz hükümetinden, duru-

Savaşın uçakları

SOVYET AVCI UÇAĞI POLİKARPOV I-153

Motoru : 1 adet 9 silindirli, bin beygir gücünde M-63 tipi motor

Silahı : 4 adet 7,62 mm.'lik ShKAS tipi makineli tüfek ve 6 füze ya da 75 kg.'lık 2 bomba

Hızı : Saatte 430 kilometre

Tırmandığı yükseklik : 11 bin metre

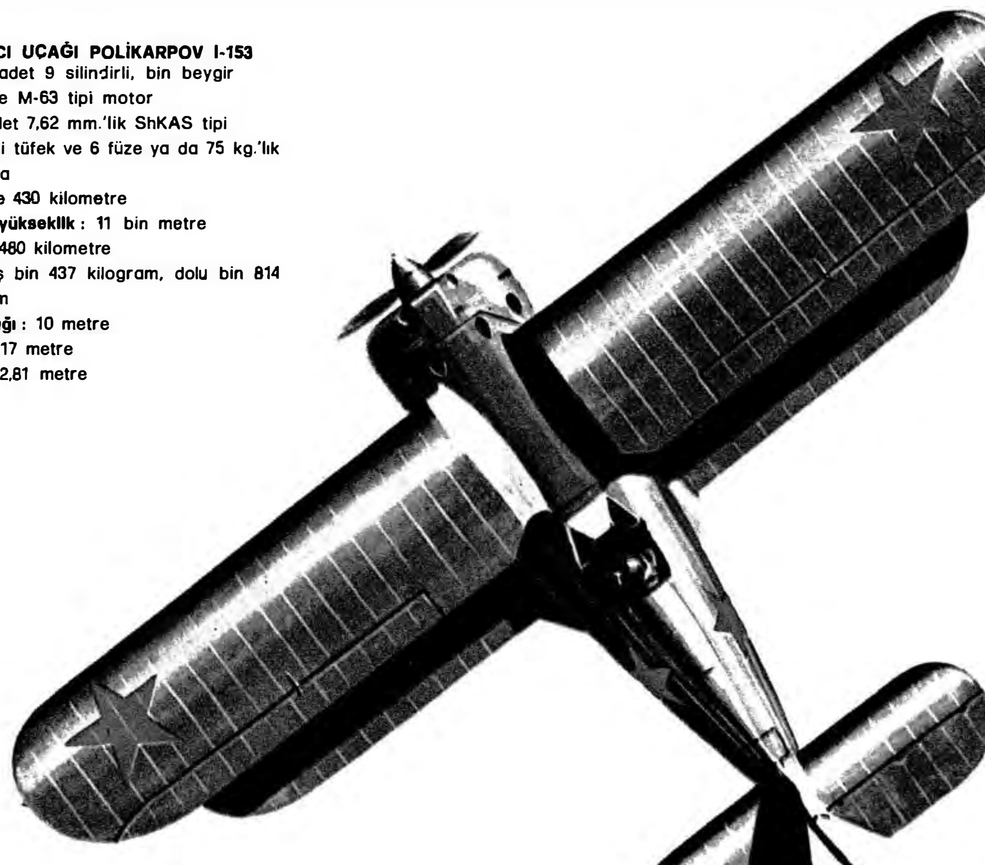
Aldığı yol : 480 kilometre

Ağırlık : Boş bin 437 kilogram, dolu bin 814 kilogram

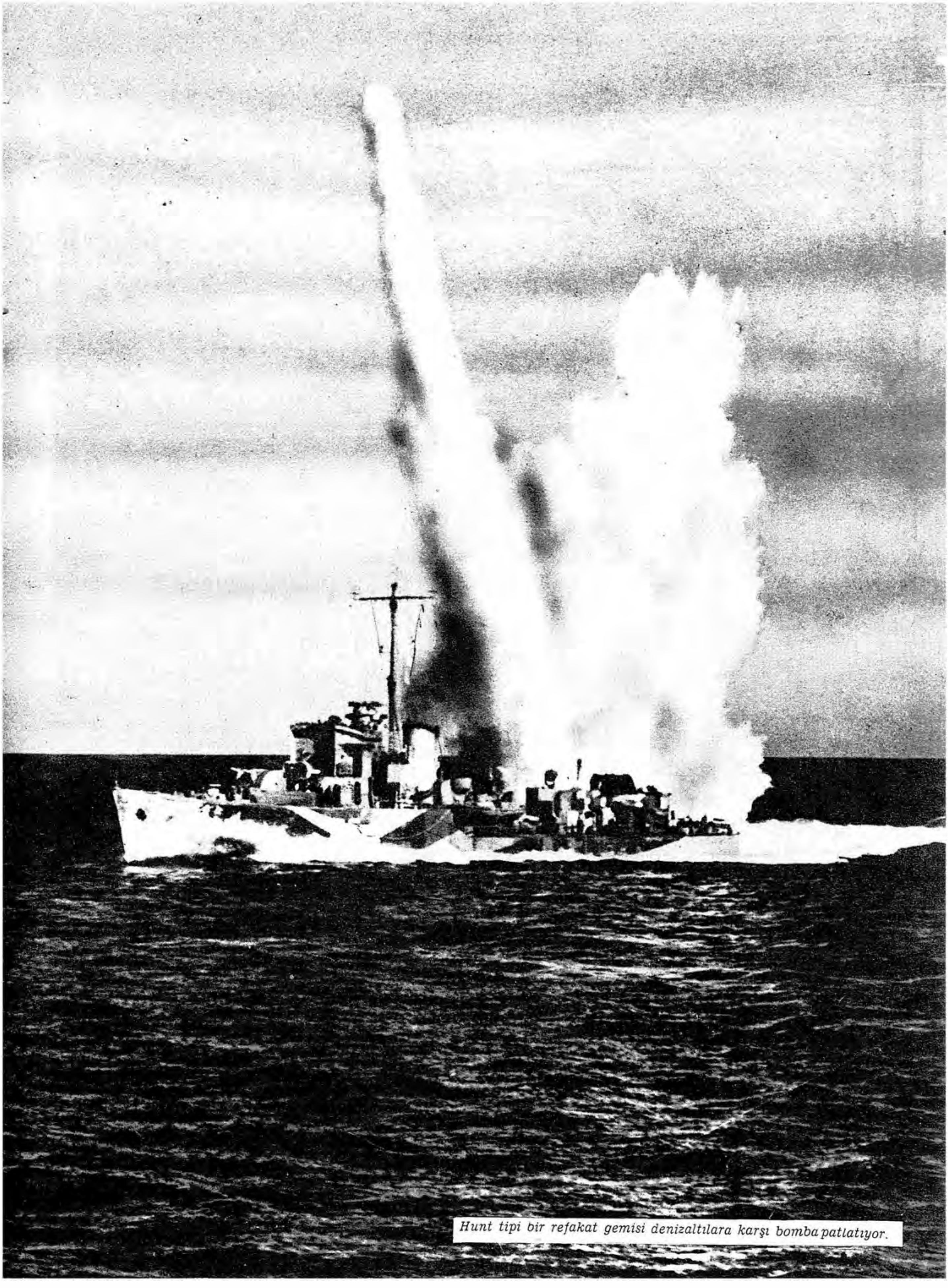
Kanat açıklığı : 10 metre

Uzunluk : 6,17 metre

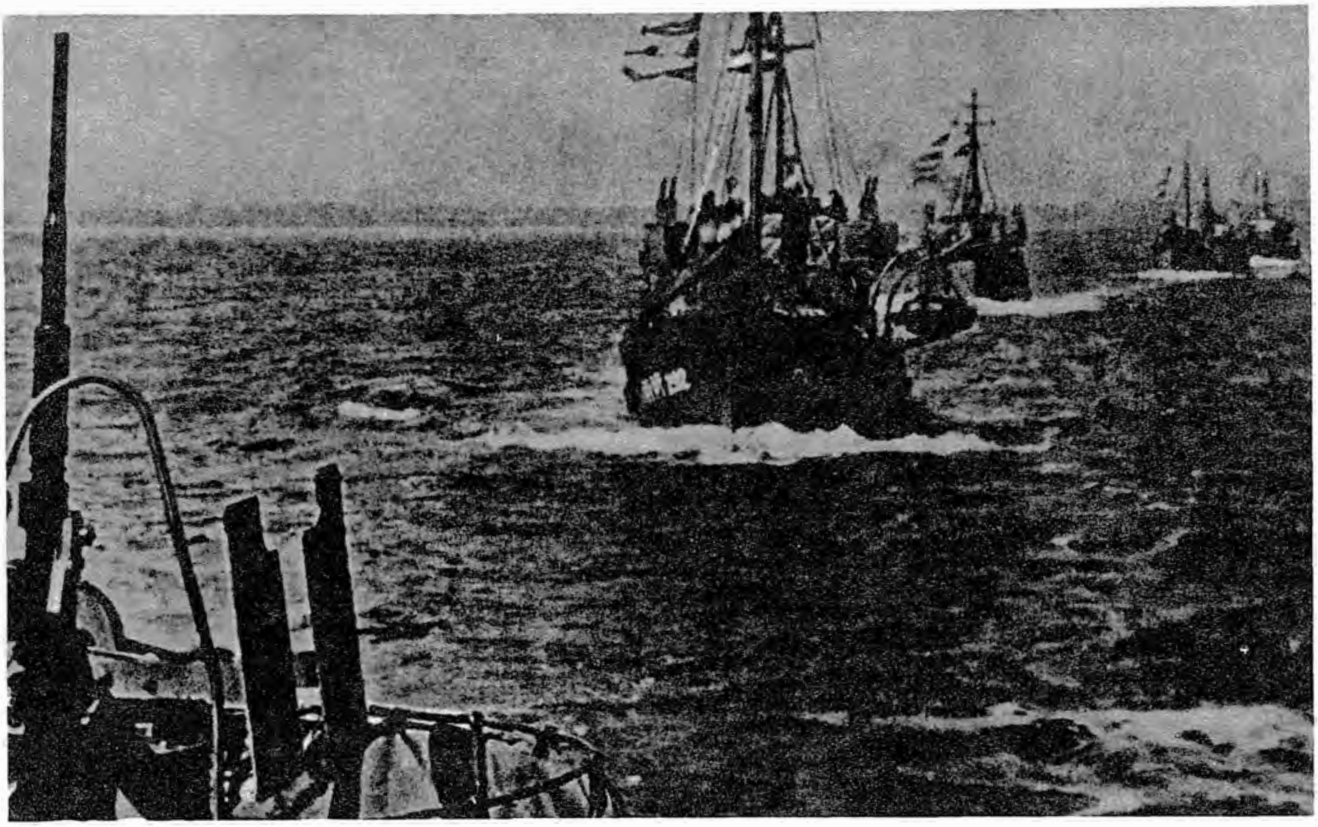
Yükseklik : 2,81 metre

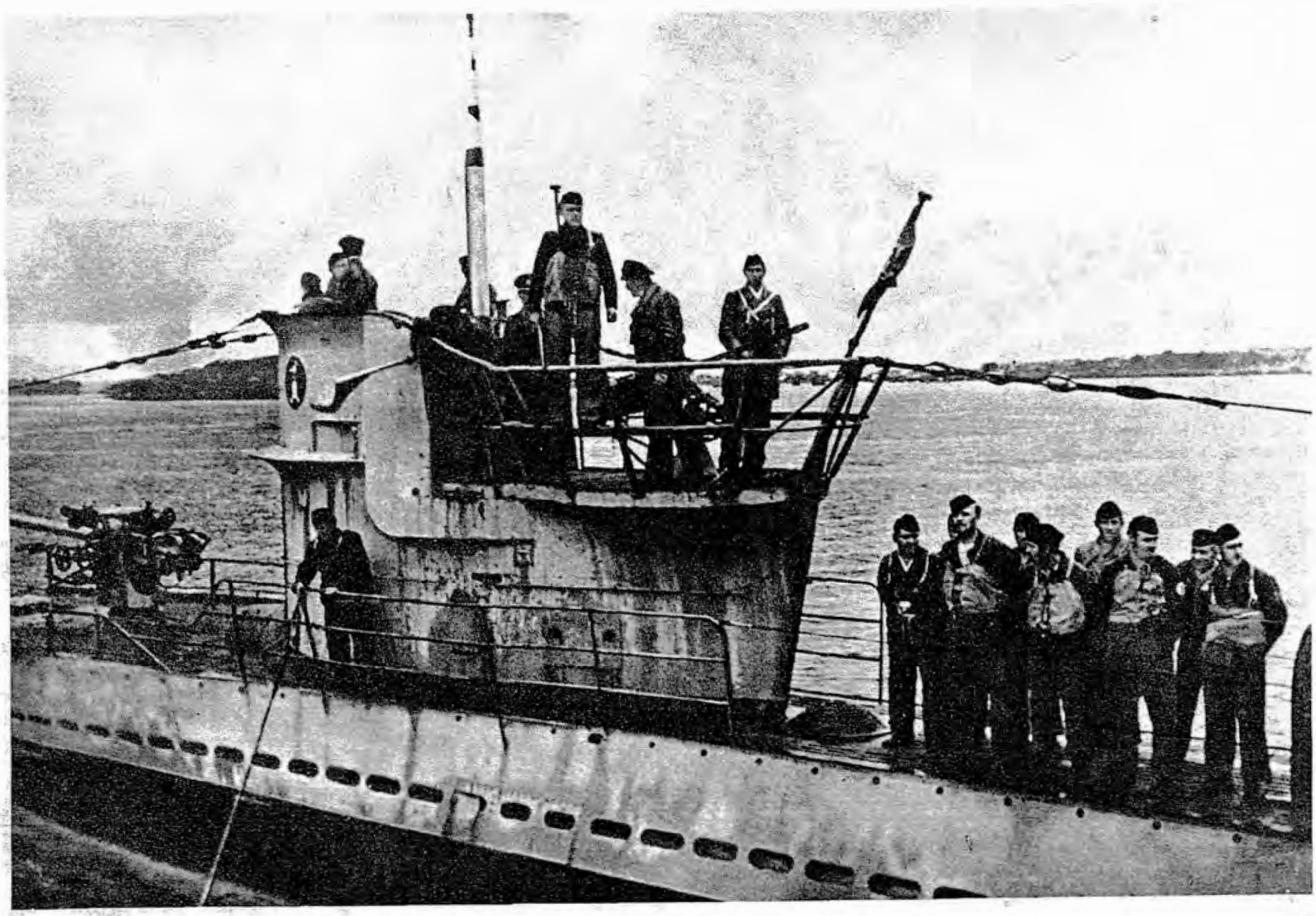

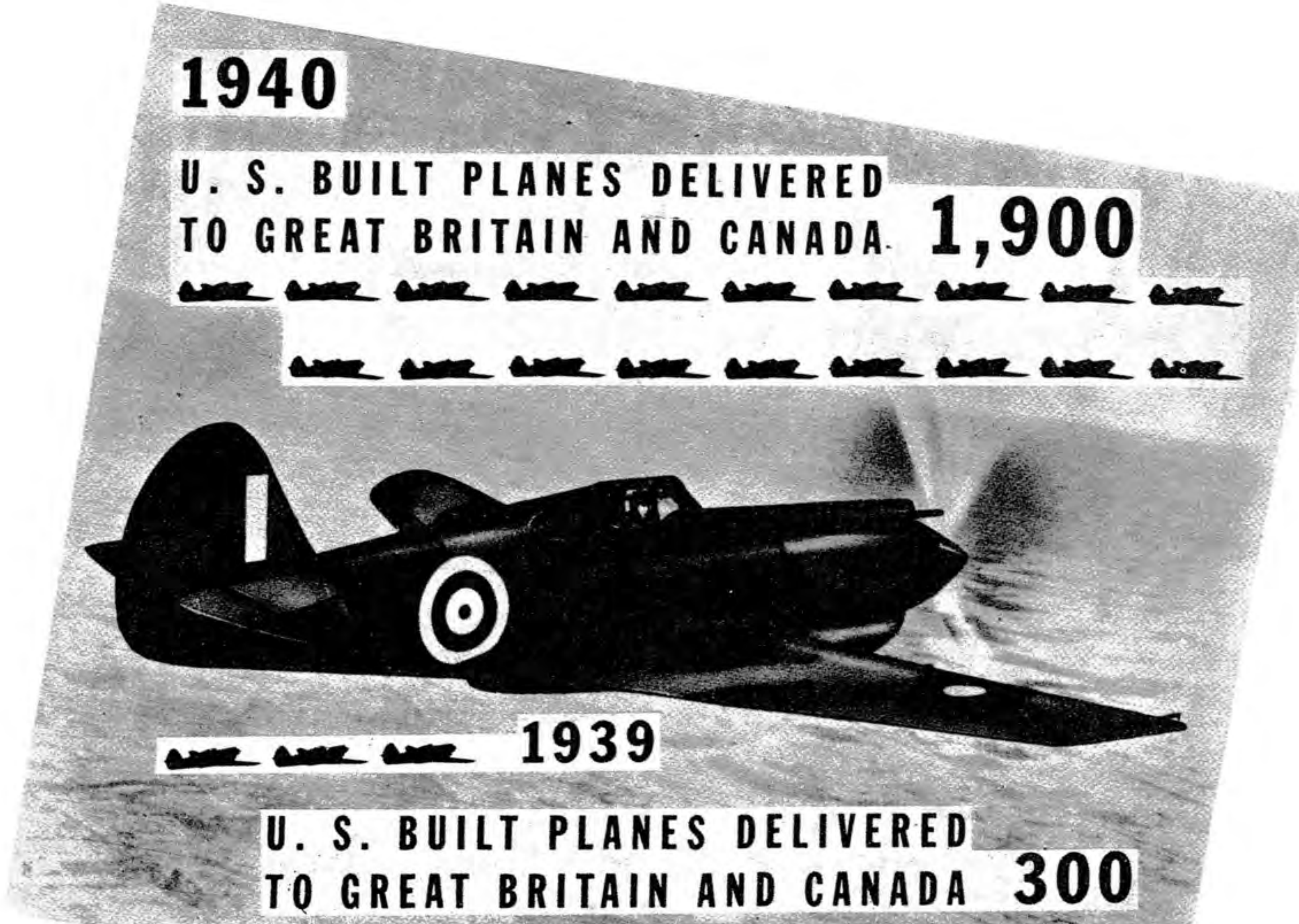
Hunt tipi bir refakat gemisi denizaltılara karşı bomba patlatıyor.

Bir sürü balıkçı gemisi aenizaltılara karşı savaşta kullanıldı.

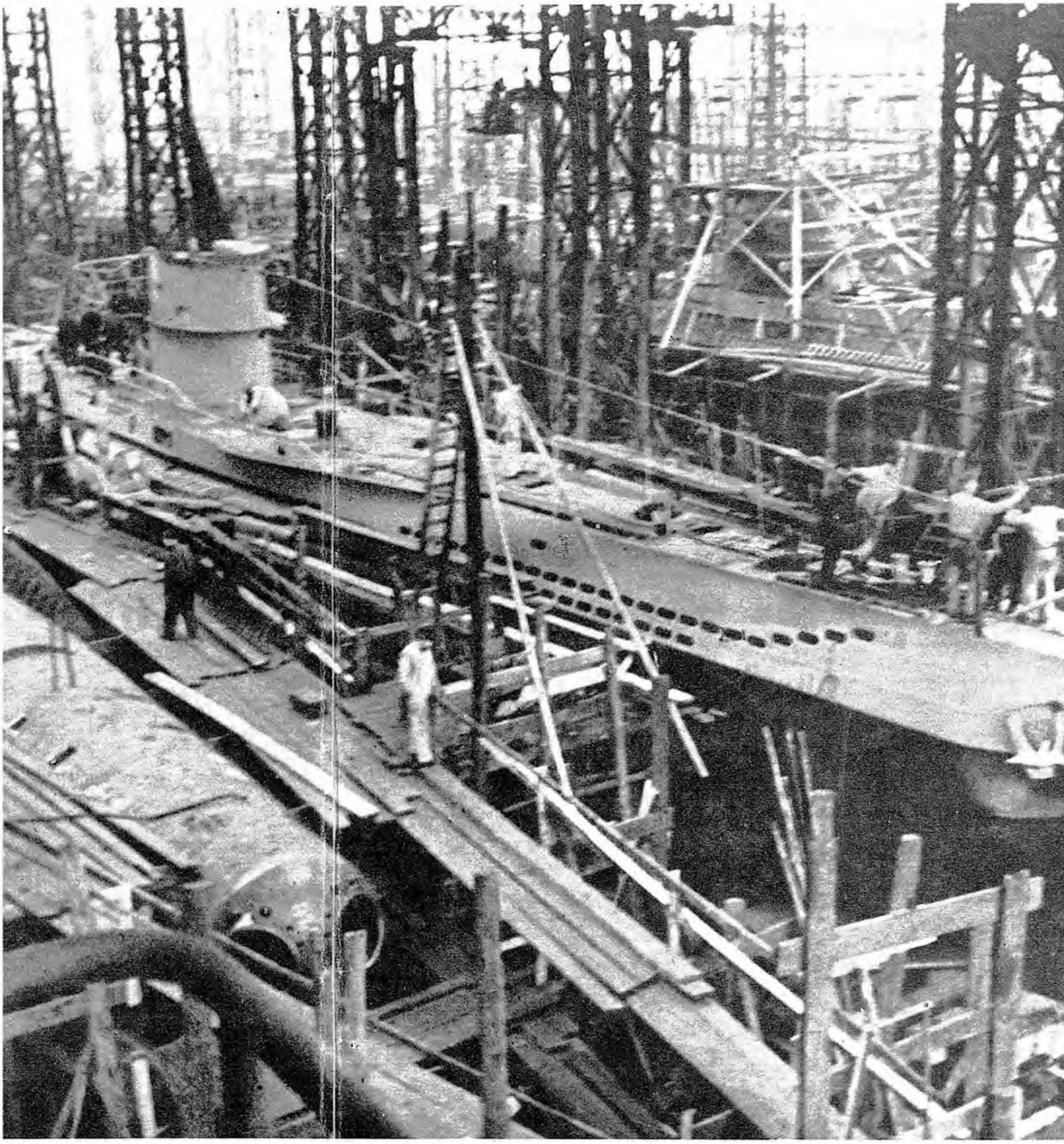
Bir Alman cep denizaltısı seferden döndükten sonra limanda...

Yandaki afişte Amerikalıların Kanada ve İngiltere'ye yaptıkları yardımları anlatıyor.

Fransızların yolcu gemisi Roven, Almanlar tarafından savaş gemisine dönüştürüldü.

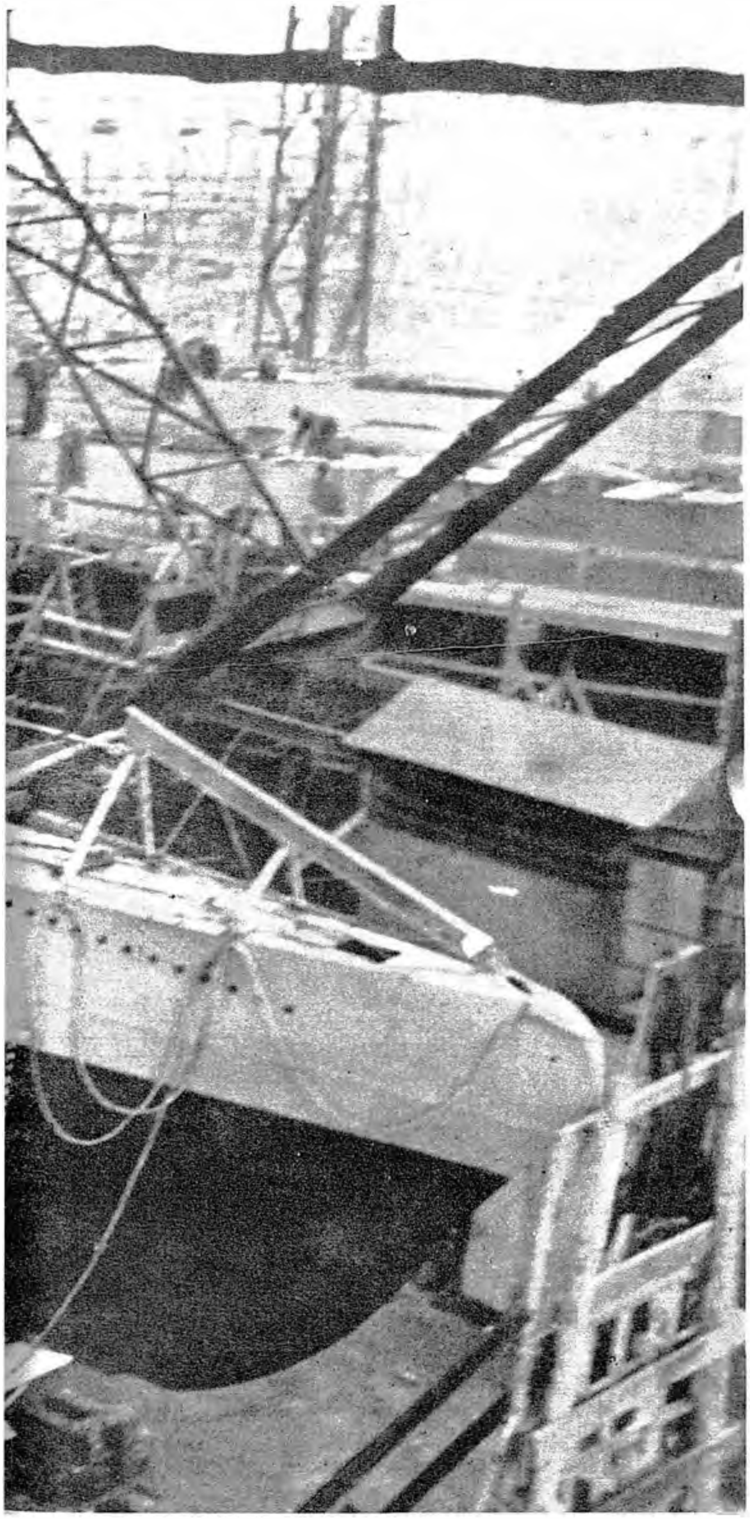
Almanlar dev şantiyeler kurarak çok sayıda denizaltılar yapmağa başladılar. Ancak Göring'in engellemesiyle donanmaya büyük bir sekte vuruldu.

Göring, donanmayı küçük görerek gemi inşa programını engelledi ve Almanları belki de İngiltere'yi dize getirmekten etti. ·2

-mun aleyhlerine değişmesi halinde ya da karasularının barınılmaz bir görünüm arz etmesi üzerine, donanmanın Atlantik'i aşırılıp ABD'ye teslimini istiyordu. Churchill uzun süre bu sorun üzerinde düşündü. Bazılarının iddia ettiği gibi İngiliz donanmasını bir pazarlık konusu yapmak amacında değildi. Yalnızca böyle bir durumu aklına getirmek istemiyordu. 31 Ağustos'ta Amerika Birleşik Devletleri Başkanına şu mektubu gönderdi

«Sayın Başkan, benden 4 Haziran günü Parlâmento'da ne olursa olsun donanmanın teslim edilmeyeceği ya da imha edilmeyeceği konusunda yaptığım konuşmanın, hükümetin değişmeyen politikası olup olmadığını sormaktasınız. Elbette ki evet. Bu sorun bence, Alman donanmasından ya da bizimkilerden geriye kalanlarını ilgilendirecektir.»

Roosevelt'in aslında öğrenmek istediği, İngiltere'nin Norveç, Hollanda, Belçika

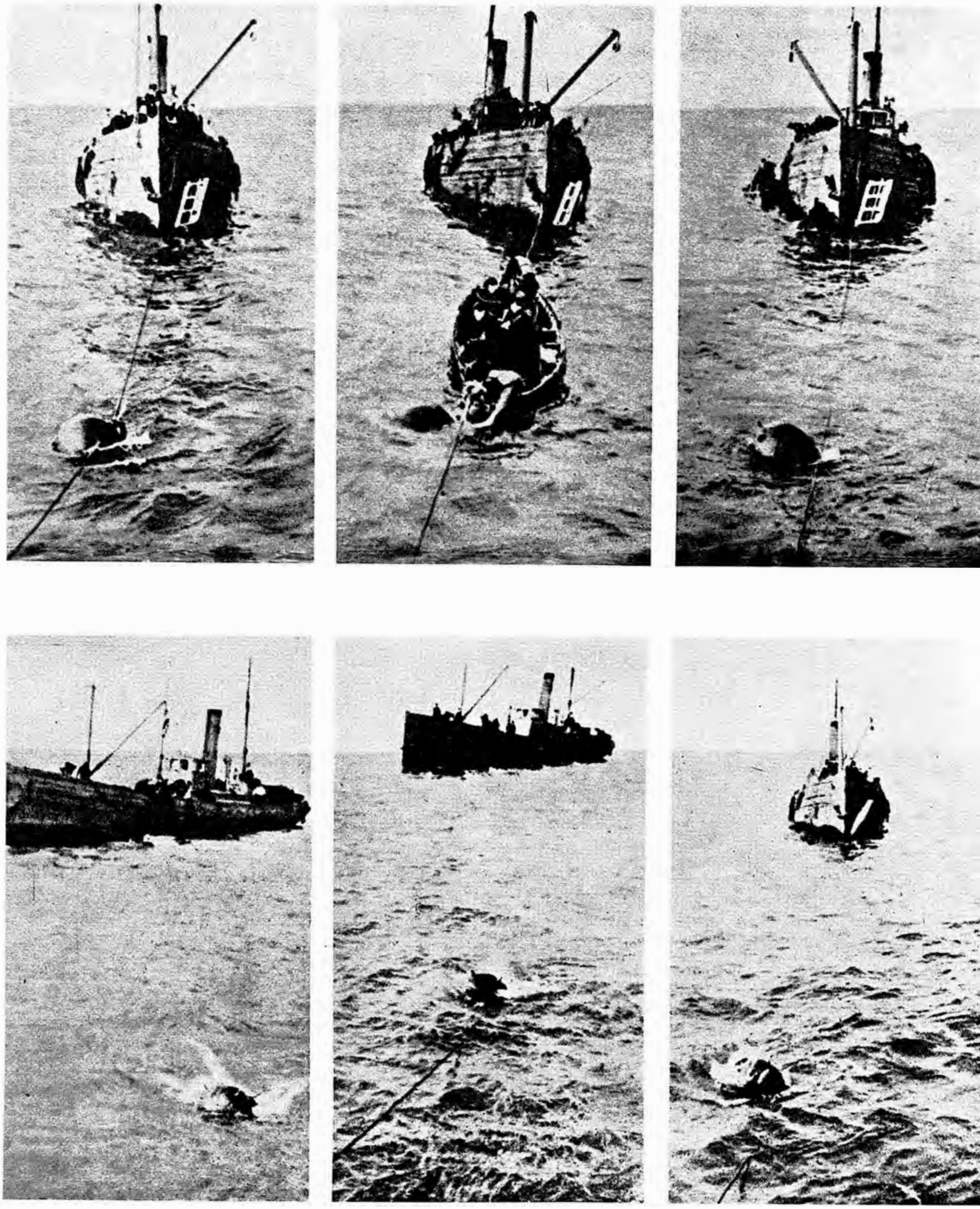

ve Fransa gibi aynı sona erişmesi halinde, donanmasının Scapa Flow'da üslenmiş olan gemilerinin gerekli anda burayı terk edip etmeyeceği idi. Bu koşulun üzerinde gerekli güvenceleri aldığını hissettiği onda destroyerleri teslim etti.

Bin 90 tonluk 50 adet destroyelden 7 tanesi Kanada hükümetinin emrine verildi. Bunlar, daha önce sözünü ettiğimiz «**Asdic**» adlı denizaltı saptama aygıtlarıyla donatıldıktan sonra Atlantik'te göreve başladılar. Göreve başladıktan kısa bir süre sonra da Atlantik'ten geçen gemilerin batırılmalarında gözle görülür bir azalma oldu. Daha yukarıda verdiğimiz kayıp tablosunda Ekim ayından sonraki sayılara bakıldığında bunlardaki düşmeler görülebilir Bu arada İngiliz uçakları da üzerlerine düşen limanlardaki gemileri koruma görevini de başarıyla yerine getirince, daha çok sayıda destroyer konvoyları korumakla görevlendirildi.

Bir süre sonra Ingilizlerin lehine dönmeğe başlayan savaştan kısa bir bölüm aktaralım. Tarih 15 Mart 1941

«Körleşen U100 oldukça derin sayılabilecek bir noktaya indi. 230 metreye. Kaptan Schepke'nin çıkmaktan başka bir çaresi yok. İki avcı izini bulmak için gruplaştı. Vanoc'un radarcısı sancak tarafından bir işaret gördüğünü bildirdi. Aynı anda gözcüler sağ tarafta, 500 metre kadar ilerde, satıha çıkmış olan bir denizaltı

Sunbeam II gemisinin mürettebatı bir Alman mayınını etkisiz hale getirmeğe çalışıyor.

gördüler. Ani bir dönüş yapan destroyer, denizaltının üstüne doğru geldi. Schepke kötü bir durumda. Dizel motorları bozulduğu için yalnızca elektrik motorlarıyla hareket edebiliyor. Bu nedenle ne yön değiştirebilecek ne de kaçabilecek zamanı var. Destroyerin üzerine doğru gittikçe yaklaştığını görünce mürettebatına denizaltıyı terketmesi için emir verdi. Can yeleğini geçiren kendisini denizaltıdan dışarıya atmağa çalışıyordu. Saat 13.18'de Vanoc'un gövdesi denizaltıyı ortasından ikiye biçti. Schepke ise periskopun bulunduğu yerde ezilerek can verdi.»

Eğer Hitler ve Göring, Amerial Raeder ve Dönitz'in rolünü bir Külkedisi olarak gözlerinde küçültmeselerdi Ingiltere'nin 1940'ın ikinci yarısında karşılaştığı çem-

Fransız donanmasının Rethondes antlaşmasıyla saf dışı kalması İngilizlerin zor durumda kalmasına yol açtı. Resimde, Fransız donanmasının şapkaları görülüyor.

berden kurtulması kolay olmazdı.

Yapılan planlamalara göre savaşın başlamasıyla Bismarck ve Tirpitz zırhlıları, Prinz Eugen ve Seydlitz kruvazörleri ile Graf Zeppelin uçak gemilerinin yapımına hız verilecekti. Bu arada çeşitli hafif tonajlı gemiler ve ayda 29 adet denizaltı inşa edilecekti. Alman donanmasının yaptığı hesaplara göre bu harcamaların tümü Almanya'nın yıllık çelik tüketiminin yüzde 5'ini aşmayacaktı.

Oysa Hitler savaştan önce yaptığı bu planın uygulanmasını ve düzenlenmesini silahlanma diktatörü ve hammadde koordinatörü olan Göring'e vermişti. Göring bu yarışta hem yarışçı hem de hakem rolündeydi. Zira Hava Kuvvetlerinden kendisi sorumluydu. Kendisini kayırmağa başlayıncaAmiral Raeder kırıntılarla yetinmek zorunda kaldı. Ayda 29 adet olarak saptanan denizaltı sayısı Mart 1940'tan başlamak üzere 25'e düştü. Ancak düşkırıklığı burada da bitmedi. Alman ordusunun kazandığı zaferlerden sonra kendisine daha fazla önem verileceğini sandı. Fakat Ayı Balığı ve Barbarossa harekatlarının uygulanma alanına konması üzerine silahlanmadan umduğunu bulamadı.

Gerçekte 1940 yılının ilk bölümünde şantiyelerden çıkan ve teslim alınan denizaltıların sayısı ayda 2 tane idi. 1940 yılının ikinci yarısında bu sayı 6'ya, 1941'de de 13'e çıktı. Ertesi yıl ise 13'ten 20'ye yükseldi. Bu sayının üzerine bir daha hiç çıkılmadı. Neden olarak da Barbarossa harekatının başarısızlığının Alman endüstrisine indirdiği ağır darbe gösterilebilir. Yine tarihçi Roskill'in bir notunu burada anmakta yarar var:

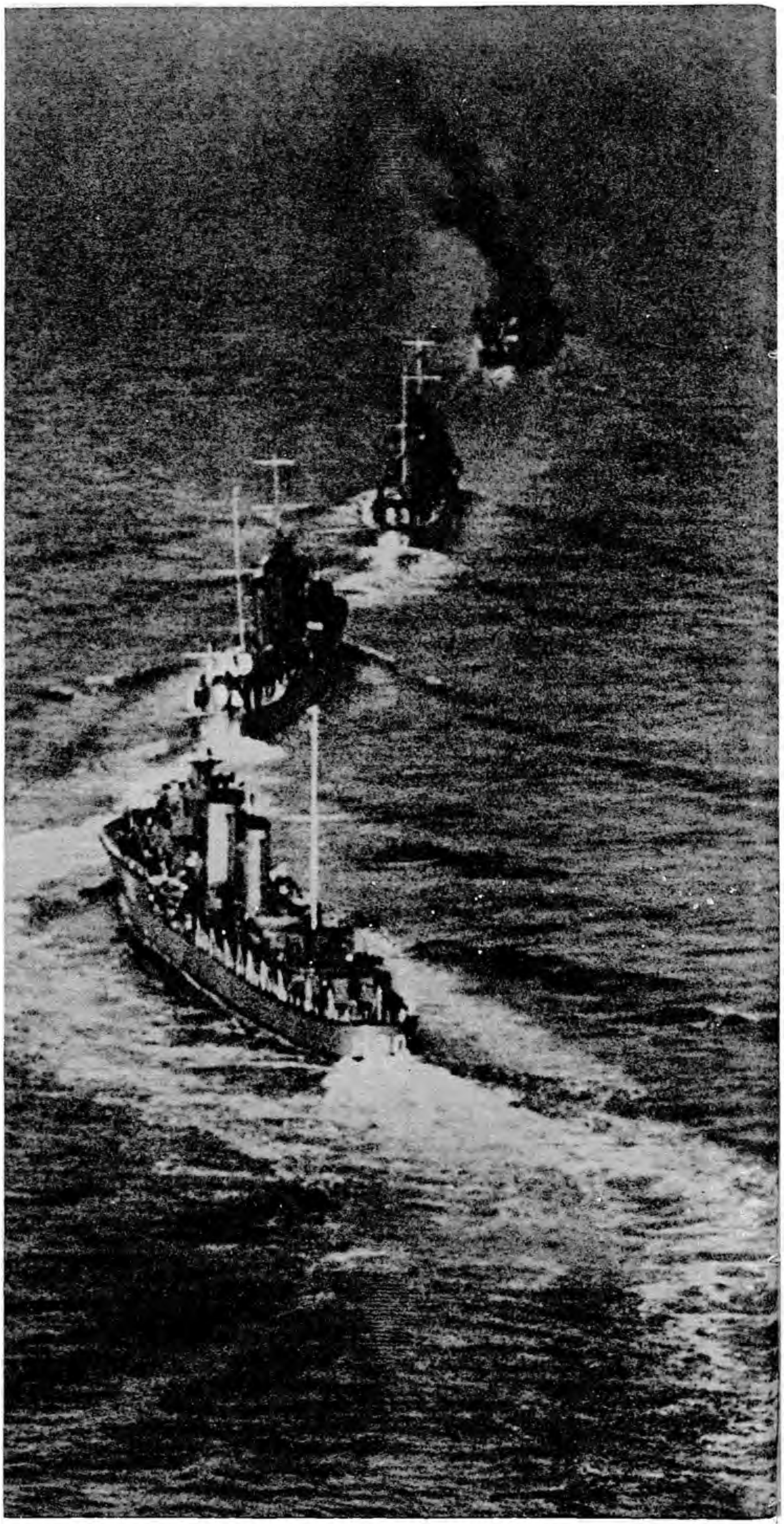
«İngilizlerin en büyük şansı, Almanların denizaltı yapım sayılarını yavaş yavaş arttırmalarıdır.»

Göring'in Führer'e yaptığı etkinin bir başka kötü etkisi daha görüldü Alman donanmasında.

«Uçan herşey bana aittir» diye gururla bağıran Luftwaffe'in mareşali donanmanın kendisine ait bir çok filosunun bulunmasını engellemiştir. İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'nın aksine donanmanın kendisine ait bir uçak filosu olmayınca, her seferinde Hava Kuvvetlerine başvurma zorunluluğu ortaya çıktı. Bu sistem uygulama alanına konduğu anda çeşitli aksaklıkları da beraberinde getirdiği için, bir başarısızlık örneği oluyordu her seferinde.

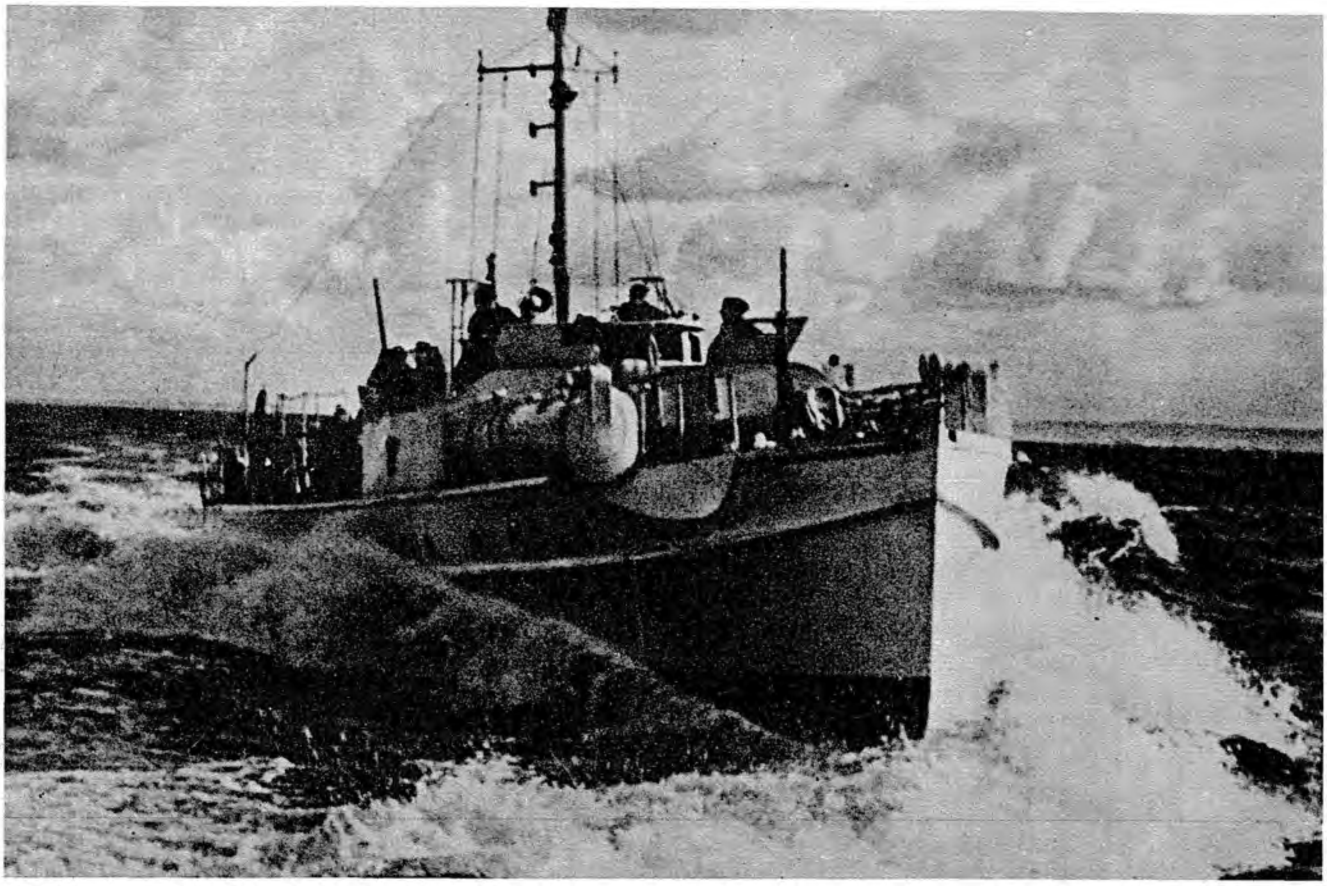
Bunun en açık örneğini 22 ubat 1940' da Kuzey Denizinde Leberecht Maas ve Max Schultz'un başına gelenleri teşkil etmektedir. Bunlardan birincisi Alman Stukalarının bombalarıyla battı. İkincisi ise bombalardan kurtulmak isterken kendisini mayınların ortasında buldu.

Cep denizaltılarının Fransız kıyılarına yerleşmesiyle Alman uçuklarına yepyeni bir dönem açıldığı sanıldı. Batı Kıyılarında dolaşarak konvoyları gözleyebilir, bunları üsse bildirererk sürülerin hedefin üzerine gitmesini rahatlıkla sağlayabilirdi.

İngiliz destroyerleri seyir halinde.

Savaş yayılıyor

Almanlar hızlı hücumbotları sayesinde Manş kıyılarındaki konvoylara saldırmağa başladılar.

Ancak barış zamanında böyle bir eğitimden geçmeyen Alman pilotları için oldukça zor bir görevdi bu. Bazan hedeflerin bulunduğu noktayı Kernevèl'deki üsse bildirirken 150 kilometrelik hatalar yapıyorlardı. Öten yandan denizaltılarla haberleşme olanakları çok kısıtlıydı.

Amiral Reader ve Dönitz uzun süre Führer'i donanma konusundaki görüşlerinden caydırmak istediler. Ancak **«Nuh diyen Hitler bir türlü Peygamber demiyordu.»** 1943 yılında dayanamayan Dönitz şöyle dedi:

«Tarihçiler İkinci Dünya Savaşı'nı bağlı bulundukları toplumlara göre değişik yorumlar getirerek anlatacaklardır. Ancak bir tek noktada hemfikir olacaklardır. 20. yüzyılda Alman donanması hava savunması ve kendi hava kuvvetleri olmadan körü körüne savaşmıştır. Sanki uçak hiç bulunmamışcasına. Bunun da cevabını bir türlü veremeyeceklerdir.»

İngiliz donanmasına karşı yürütülen bu savaşta Almanların su üstü gemilerinin yaptıklarından da söz etmek gerekir. 1940 Ekiminin sonunda Cep kruvazörü Admiral Scheer, Atlantik Okyanusuna sızmayı başarmış ve Hint Okyanusuna değin korsancılık oynamıştır. 30 Mart 1941'de Grönland ve İzlanda arasında bulunan Danimarka kanalından geçerek Baltık'a döndü.

Alman kruvazörlerinin başarıları da büyüktür. Bunlar hızlı kargo gemileri görünümündeydiler. Çok kez milliyet değiştiriyorlardı. Norveç sularında Sovyet gemisi oluyorlar, Orta Atlantik'te İspanyol kisvesi altına bürünüyorlardı. Hint Okyanusunda ise Hollanda veya Japonya bandıralı gemi oluyorlardı. Çok iyi kamufle edilmişlerdi. 150 mm.'lik 6 topları. 4 adet torpil tübü, bir adet deniz uçakları ve yüze yakın mayınları vardı. Bunları Ümit Burnu, Yeni Zellanda ve Avustralya limanlarının çevresine döküyorlardı.

31 Mart, 3 Aralık 1940 tarihleri arasında bu gemilerden 6 adedi Alman limanlarını terk ettiler. Bunlardan Komet, Sovyet gemilerinin de yardımıyla Kuzeydoğudan Bering Boğazını geçerek Pasifik Okyanus'una indi. Pinguin adlı gemi ise yüzen fabrika ve balina gemilerine saldırdı. 8 Mayıs 1941 batırıldı. Atlantis ise 1940 Nisan'ında Danimarka Boğazını aştı. Dünya turunu tamamladıktan sonra 22 Kasım 1941'de, yani hareketinin 622. gününde, Madagaskar açıklarında Devonshire kruvazörü tarafından batırıldı. Geriye kalan 4 tanesi limanlarına dönmeyi başardı.

1940 yılının ikinci bölümünde Alman denizaltılarının batırdığı gemi sayısı göz önüne alındığında, su üstü gemilerinin batırdığı 62 gemi ve toplam 400 bin ton az gelir. Amiral Raeder'in umduğu başarıyı elde etmekten uzaktılar.

11 Haziran 1940'da ise ilk İtalyan denizaltısı Cebelitarık Boğazını aşarak Atlantik'e çıktı. Rethondes antlaşmasından sonra 26 denizaltı daha Atlantik sularına çıktı. Bunlar Bordeaux limanında üsleniyorlardı. Böylece **«Comando Sommergibili Atlantici»** (Atlantik Denizaltı Komutanlığı) kuruldu. Başına Amiral Parona getirildi.

İtalyan denizaltıları beklenildiği kadar başarılı çıkmadılar. Almanlarınkilere oranla daha yavaş hareket ediyorlar ve Kuzey Denizinin fırtınalarına daha az dayanıyorlardı. Bu nedenlerle onları daha aşağı enlemlerde çalıştırmak düşüncesi üzerinde durdu Amiral Dönitz. Oysa Atlantik konvoyları bu bölgeden geçmiyorlardı. Sonuçta İtalyanların Atlantik savaşındaki rollerinin önemsiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

1 Eylül 1939'dan beri yalnızca Avrupa görünümündeki savaş, 1941'den başlayarak tam anlamıyla dünya savaşı oldu.

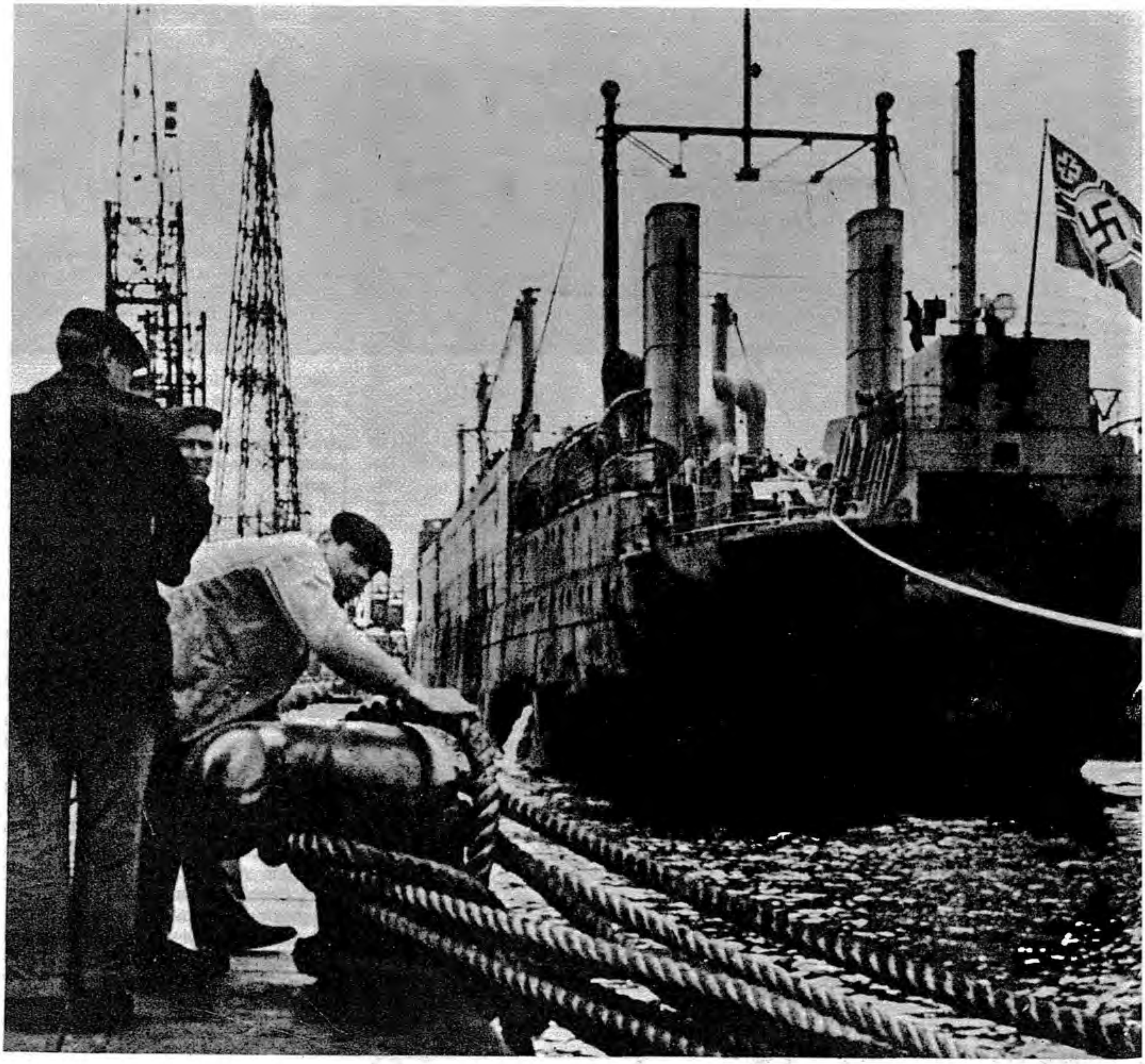
Gerçekte daha öncede gördüğümüz gibi Alman gemileri Avrupa'yı çevreleyen denizlerin dışına çıkmışlardı. Ancak Güney Atlantik, Hint ve Pasifik Okyanuslarında yapılan saldırılar ne denli huzursuzluk yaratsalar bile, stratejik planda fazla etkin olamıyorlardı. Alman Deniz Kuvvetlerinin gücü, ticaret filolarını yoğun bir biçimde korumağa çalışan İngiliz Donanması karşısında zayıf kalıyordu.

22 Haziran 1941'de Barbarossa Harekatının başlamasıyla savaşın sınırları 28 Eylül 1939'dakilerinin çok ötelerine uzandı. Bering Boğazında bile savaşın varlığı hissedildi. 7 Aralık'ta ise, Japonların bir hareketi sonucunda savaş, Havai ve Seylan arasındaki büyük bölgeye sıçradı. Eğer 1932'den beri bu bölgede süregelen huzursuzluğu da göz önüne alırsak, savaşın tüm dünyaya yayılarak uluslararası bir biçime büründüğünü rahatlıkla söyleyebiliriz.

Sovyet Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi endüstrinin iki büyük devinin savaşa girmesiyle çatışmanın teknik düzeyi de yükseldi. Her ne olursa olsun, kimilerinin de öne sürdüğü gibi savaşın bu dönemden sonra laboratuvarlardan ve fabrikalardan idare edildiği önerisine katılmasak bile, savaşa doğrudan taraf olan ülkelerin bütçelerinin bir savaş ekonomisine göre planlandığı açıktır. Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetlerin askeri harcamaları giderek yükselmiş, endüstrinin önemli bir bölümü savaşın parçası haline gelmiştir.

Sayılarla birkaç örnek vermek yerinde olur Almanya'nın 1941'de 2 bin 235 olan tank üretimi 1944'te 27 bin 345'e yükselmiştir 1944'de yapılan tanklar 45,5 tonluk Panter ve 56 tonluk Tiger I ve hatta 70 tonluk Tiger II'lerdir. Savaşın ilk yıllarında kullanılan 5,5 ve 9,5 tonluk tanklar yapılmaz olmuştu. 1941'de Amerikan ordusu 25 ilo 28 ton civarında bulunan 4 motorlu uçaklardan yalnızca 317 bin bombardıman uçağını teslim alıyordu. Oysa 1943-44 yılları arasında bombardıman uçağı olarak 25 bin 946'lık bir sayıya ulaşmıştır. Bunların 4 bini de 61 tonluk **Boeing B-29 Superfortress'**lerdi **(Uçan kale).**

Bu endüstriyel yarışta Almanya, Japonya ve hele hele İtalya, Amerika ve Sov-

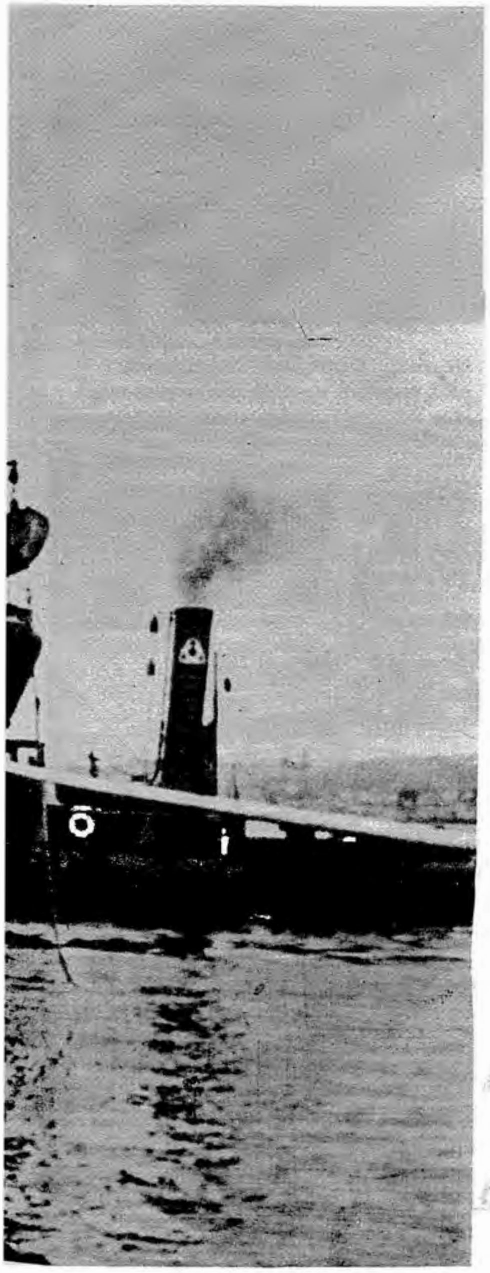
yetlere oranla geri sayılırlardı. Aslında bu geri kalma savaşın ana stratejilerinin çizilmesine yol açacaktı.

Rusya karşısında Hitler ve Amerika karşısında Tojo'nun uygulamaları gereken bir tek plan vardı. Düşmana beklemediği anda, şiddetli darbeler vurmak, bu darbelerin yarattığı şaşkınlığın giderilmesi için geçecek zamandan yararlanarak aradaki endüstriyel açığı kapamak. Böylece her iki diktatörün de savaş planlarında en büyük yeri saldırı tutuyordu.

Öte yandan her iki ülkenin de saldırı hedefleri arasında ön planda tuttuğu yerler arasında ekonomik değerleri yüksek bölgeler vardı. Örneğin Donetz'in kömürleri, Krivoi-Rog'un demirleri, Nikopol'un mangânezleri, Petsamo'nun nikelleri Kafkasya'nın, Endonezya'nın, Birmanya'nın

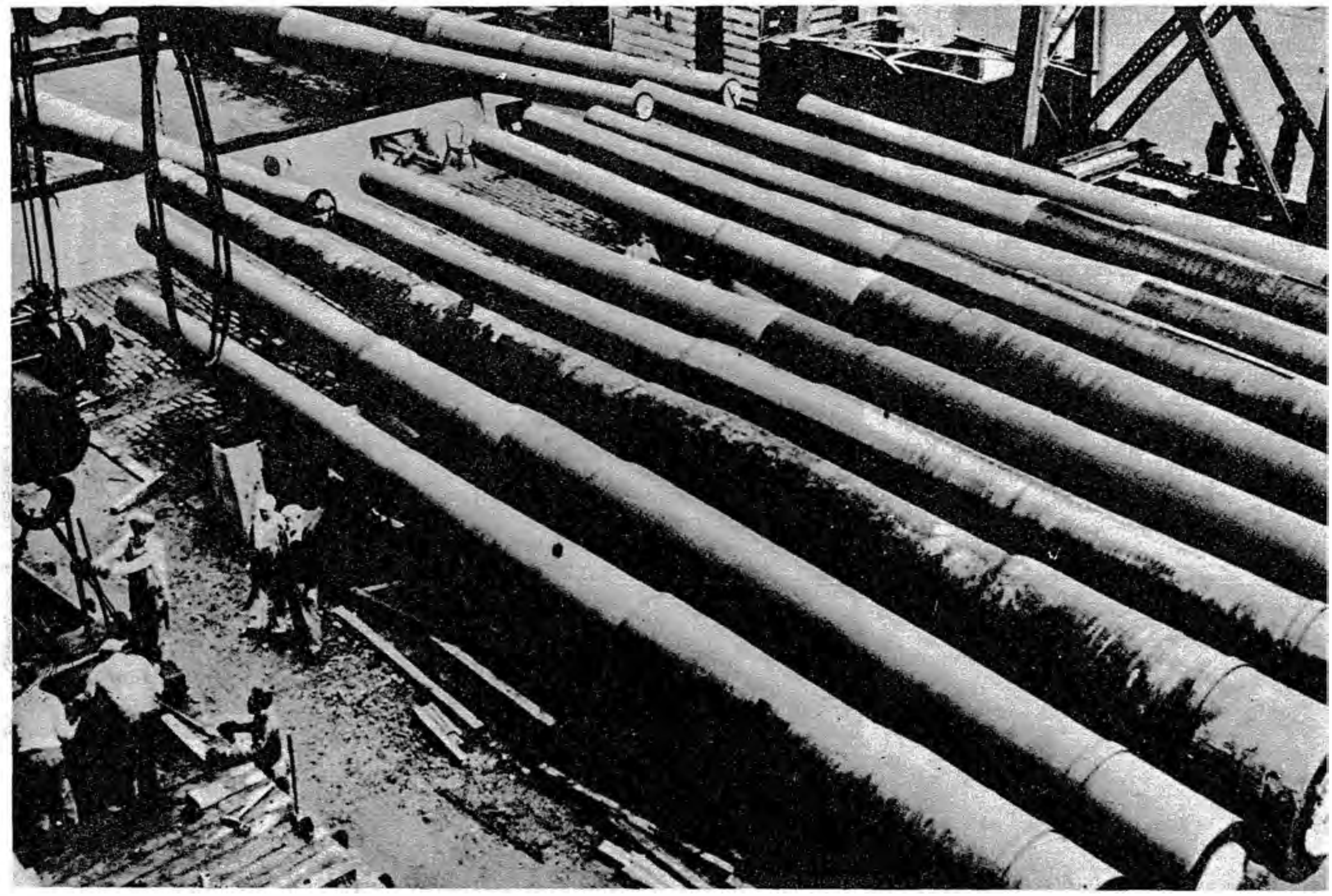
Fransa'da Fotainebleau ve Nemours arasına asılan levhada «Yahudiler sizin şanssızlığınızdır» yazmakta.

Almanların cep kruvazörleri açık denizlerde balina gemilerine saldırıyordu. Bunlardan biri olan «Pinguin» adlı gemi 22 bin tonluk balina gemisini Bordeaux limanına getirdi.

Silah endüstrisi geliştikçe, savaş araçlarının da gücü artıyordu. Resimde 56 tonluk Alman «Tiger» tankı görülüyor

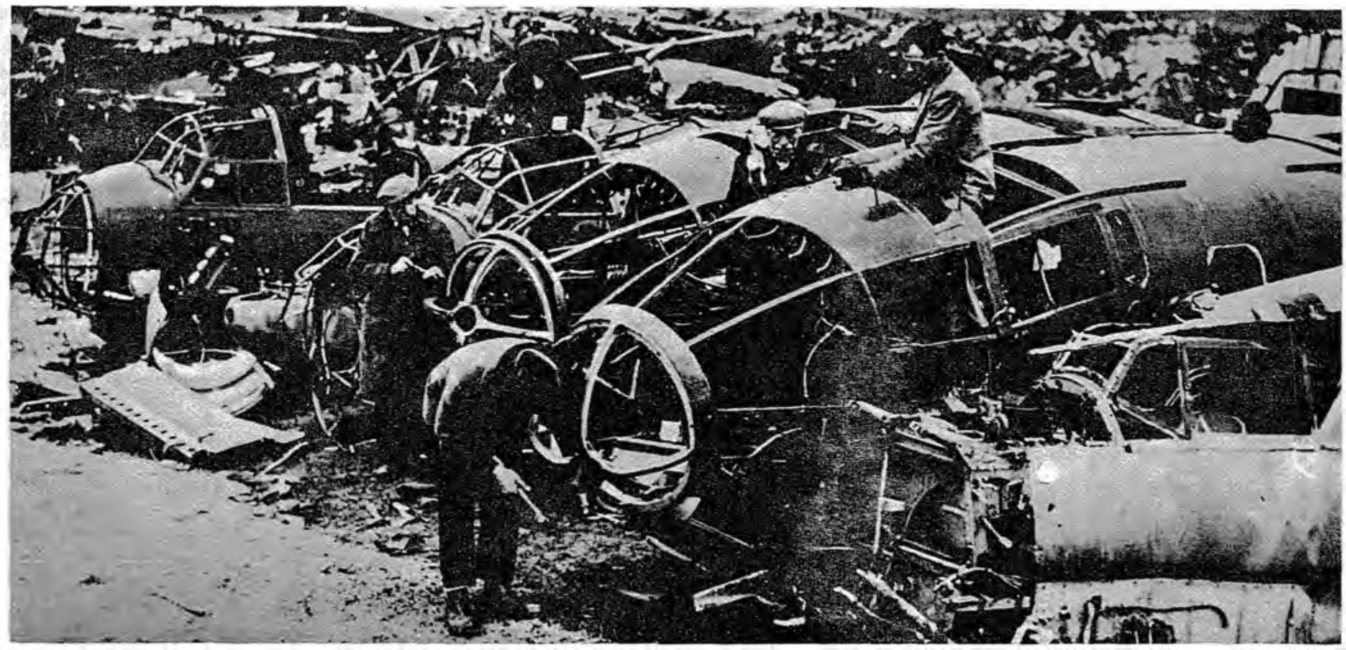

Bir Amerikan cephaneliğine istif edilmiş savaş gemilerine ait toplar

1943-44 yılları arasında Amerikan Hava Kuvvetlerine 4 binden fazla 61 tonluk Boeing B-29'lar teslim edildi.

İngiltere üzerinde düşürülen Alman uçaklarından işe yarayan malzemeler sökülmekte geriye kalanlar ise hurdalıklara atılmaktaydı

petrolleri, Malezya'nın kauçuğu...

Bu ekonomik faktörleri göz önüne alarak saldırdığını öne süren Hitler, saçma ve tutarsız planlarına dayanak aramaktan başka birşey yapmamıştır.

Bunlardan da anlaşılacağı üzere iki anglo-sakson (Amerika ve İngiltere) ülke arasındaki okyanus trafiği önemli bir noktayı oluşturmakta idi. Koruma ya da saldırı aracıyla yapılan deniz ve hava harekatlarının da önemi büyüktü. Roosevelt'in de dediği gibi Pearl Harbor'dan sonra, bize göre daha da önce, Amerika Birleşik Devletleri demokrasilerin büyük cephaneliği» olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerinin, Sovyet Rusya'ya Mourmansk ve Arkhan gelsk limanları üzerinden gönderdiği yardımların 5 bin tank ve 7 bin uçak olduğunu söylersek cephaneliğin büyüklüğü konusunda bir fikir vermiş oluruz kanısındayız.

Bu konuda son bir noktaya değinmeden geçemeyeceğiz. Hitler ve Churchill'in yanıldıkları bir tek nokta vardı. Alman ve İngiliz uçaklarının gece bombardımanlarının ne denli önemli olduklarını ve ne etkiler yarattıklarını bir türlü gerçek biçimiyle kavrayamamışlardır.

Nazi İmparatorluğunun, Sovyet Rusya'ya saldırmasıyla çatışmanın gelişimi önemli boyutlar kazanmıştır.

Daha başlangıcında İkinci Dünya Savaşı'nın kökeninde ideolojik bir sorun yatar. Bu sorun Birinci Dünya Savaşı'nın kökeninde yoktur. Bir yanda Hitler ve Mussolini tarafından temsil edilen diktatör devletler, öte yanda Orta Avrupa ve Batı ülkelerinin temsil ettiği parlamenter ülkeler. Ancak bu ideolojik karakterin görünümü 22 Haziran 1491'de değişti. Bu kez savaş olanlarında karşı karşıya gelen iki uluslararası ideolojidir. İki dinin savaştığını söylersek herhalde aşırıya kaçmamış oluruz...

Doğu cephesinde yalnızca iki düşman karşı karşıya gelmemiştir. Bu cephe de işi mezhep sapıklığına da dökmüşlerdir. Moskova dilinden **«faşist-germenler»** sözcüğünü düşürmemektedir. Hitler, Bormann ve Goebbels'in nasyonal-sosyalist propagandasının ana damarı ise **«bolşevik yahudiler»**dir. Bütün bu koşullar göze alındığında, Sovyet-Alman savaşı sırasında Cenev-

Resim 1923 yılında Hitler'in «Kavgam» adlı eserini yazdığı yıllarda çekilmiştir.

Hitler Rusya'ya saldırmaaan önce gücünün zirvesinde idi.

re antlaşmasıyla saptanmış olan insan haklarına neden riayet edilmediği kendiliğinden göz önüne çıkar.

Saldırı gününden önce Hitler, Moskova tarafından Kızıl Ordu'ya atanan komiserlerin tanındıkları gün kurşuna dizilmelerini emretmiştir Bu insanlık dışı emrin cephede aynı karşılığı gördüğü açıktır Kanıt olarak Sovyet Rusya'nın esir kamplarına gönderdiği İtalyan, Japon ve Alman esirlerinin yüzde 85'inin bir daha geri dönmediğini gösteren sayıları gösterebiliriz.

Sovyet-Alman savaşıyla milliyet sorunu yeniden ortaya çıkmıştır. Bu 16 ve 17 yüzyıllarda görülen din savaşlarına benzemektedir Hitler bu konuda Stalin'e oranla daha az şanslıdır. Zira işgal ettiği ülkelerde kendi ordusuna Viking ve SS birlikleri içinde dahi olanlar çok azdır. Oysa Stalin tüm Avrupa'nın komünist partilerini yanında bulmuştur Bunlar Stalin'in en disiplinli ve sadık müttefikleri olmuşlardır Ancak her zaman kendi ülkeleri için savaştıklarını unutmamağa çalışmışlardır.

Savaşın şimdiye değin pek sözedilmemiş, ancak bilinmesi gereken başka bir yönü daha vardır. Almanların hücumunun başlamasıyla, Sovyet ajanları o zamana değin bulmadıkları bir fırsatı ellerine geçirmişlerdir Batılı ülkelerde birçok ajan rahat çalışma olanağı bulmuştur. 1945-50 yılları arasında İngiltere ve Amerika'da casusluk suçuyla yargılananların birçoğunun kökeni, Stalin, Roosevelt ve Churchill'in dostça el sıkıştıkları günlere dayanır.

Gerçekten çok iyimser olan bu iki devlet başkanı, Hitler ve Mussolini'nin yıkılmasından sonra **«Soğuk Savaş»** döneminin başlayacağı akıllarının ucundan geçirmiyorlardı. Yalnızca hammadde ve silah değil, haberalma konusunda Sovyetlere önemli oranda ödünler vermişlerdi.

Bu sayımızdaki girişimizi bitirmeden önce 1941 yılına damgasını vuran başka bir olgudan sözedelim: Adolf Hitler'in karmaşık kişiliği.

Bugün Almanlar dahil milyonlarca insan, Hitler'e **«Modern Neron»** dendiği zaman karşı koymaz. Dünya kamuoyu onu bir «cani» olarak damgalamıştır.

İşin o yanı bizi fazla ilgilendirmez. Üzerinde daha büyük bir önemle durduğumuz askeri yönüne gelince, onunla hergün birlikte olan kimselerin ve hatta tarihçilerin bile aynı fikir çevresinde birleşmediklerini görmekteyiz.

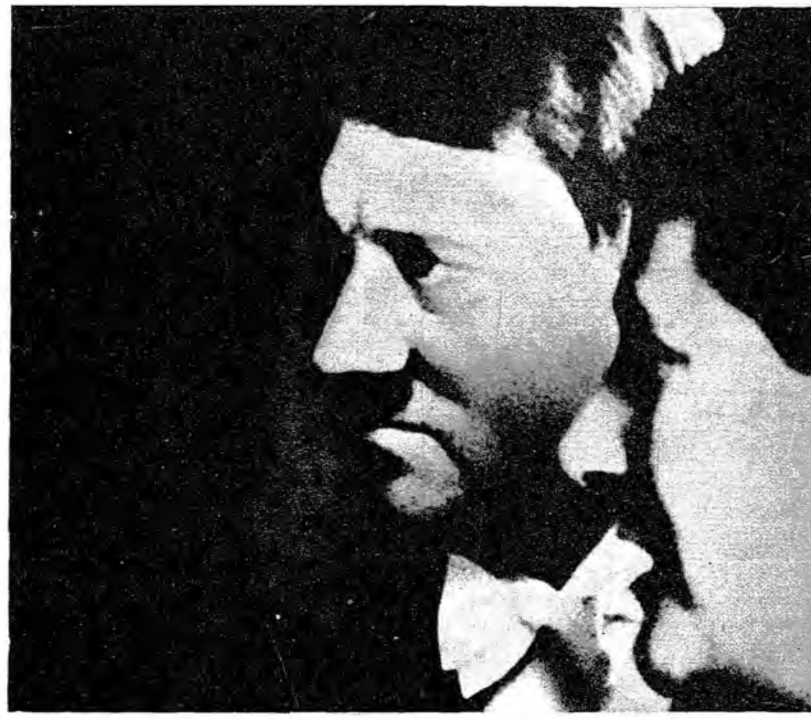
Nuremberg Mahkemesinde Mareşal Keitel ve General Jodl, Hitler'in stratejik alanda büyük bir dahi olduğunu, güçlü bir hafızası bulunduğunu, savaş tarihi konusunda en küçük detayları dahi bildiğini ve askeri problemleri büyük bir çabuklukla çözdüğünü iddia etmişlerdir. Oysa Mareşal von Rundstedt Hitler'i **«derbeder onbaşı»** olarak nitelemektedir. 1945 yılından sonra kalemleri ellerine alıp, gerçekleri yazmak gereğini hisseden birçok alman subayı Rethondes antlaşmasından sonra **«tarihin en büyük komutanı»** olarak nitelendirilen Hitler'in aslında birçok stratejik ve politik hata yaptığını öne sürerler

Oysa Sovyet tarihçileri, birçok Alman subayının Hitler'i suçlamasına karşı çıkmaktadırlar. Bunlara göre, Alman subayları, doğu cephesinde yaptıkları kişisel hataları, Hitler'e yükleyerek kendilerini kurtarmak istemektedirler. Führer'i bir kalkan olarak kullanıp, onun arkasına gizlenmek amacındadırlar. **Mareşal A.I. Eremenko** Almanların, Ruslar önündeki yenilgisini şöyle özetler:

«Hitler'in ölümcül kararları ve Alman generallerinin bu kararları koruyucu telkinleri.»

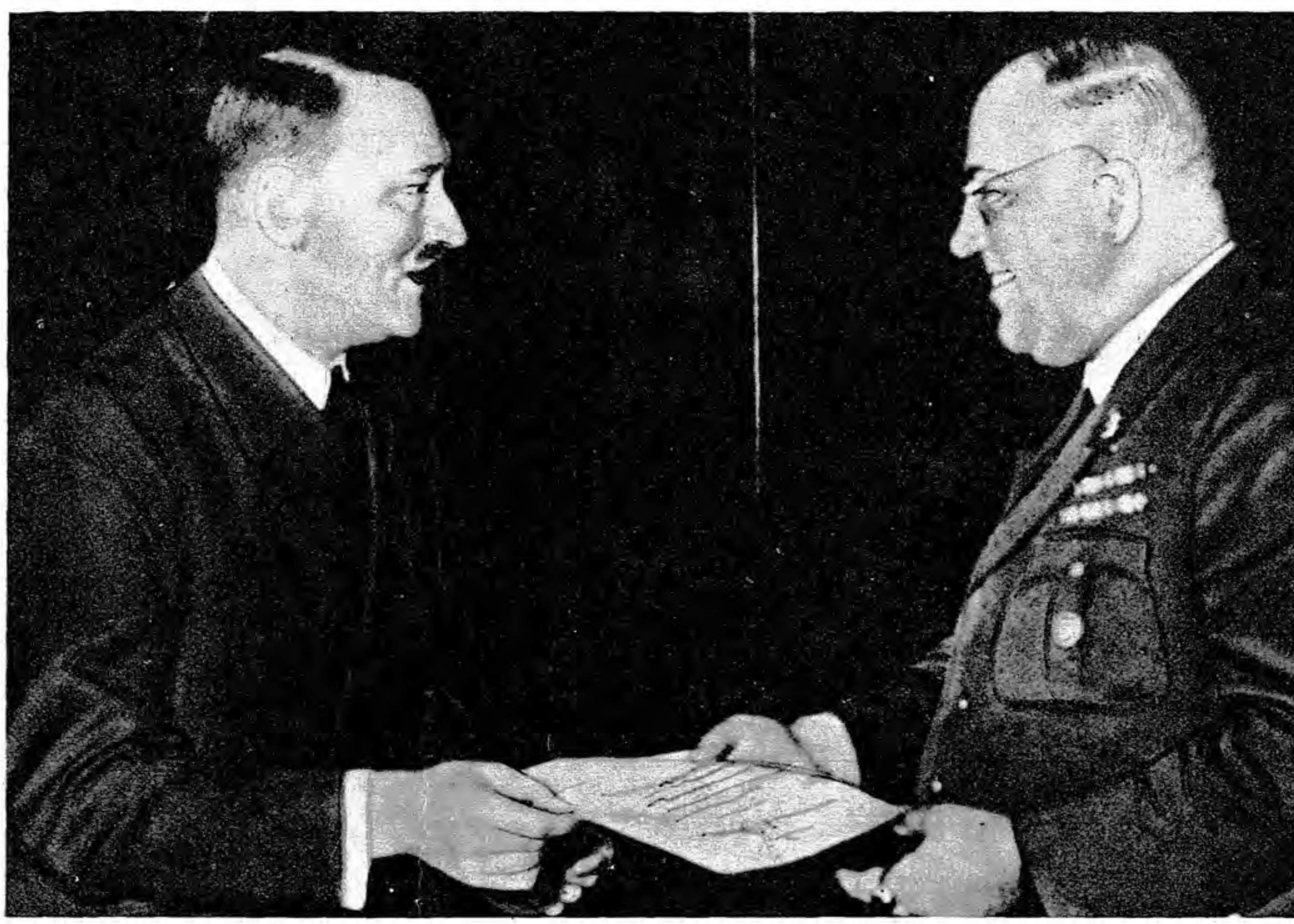
Mareşal Eremenko, savaştan sonra yazdığı eserde, von Manstein, Guderian, von Tippelskirch, von Blumentritt, Doerr, Rendulic, von Mellenthin'i **«tarihin kalpazanları»** olarak nitelendirmektedir. Mareşal aynı düşüncelerini Amerikan ordusundan Marshall'a da yüklemektedir Marshall'ı gerçekleri göstermekle değil, tarihin gerçeklerini bozmakla suçlamaktadır. Amerikalıların bu yola, ordularına en küçük bir leke sürülmesin diye girdiklerini iddia etmektedir, Sovyet generali. Amerikalıların bir amacı da, Nazi generallerini temize çıkarıp, tüm suçu Hitler ve onun yakın çevresini oluşturan Göring, Keitel ve Jodl'a

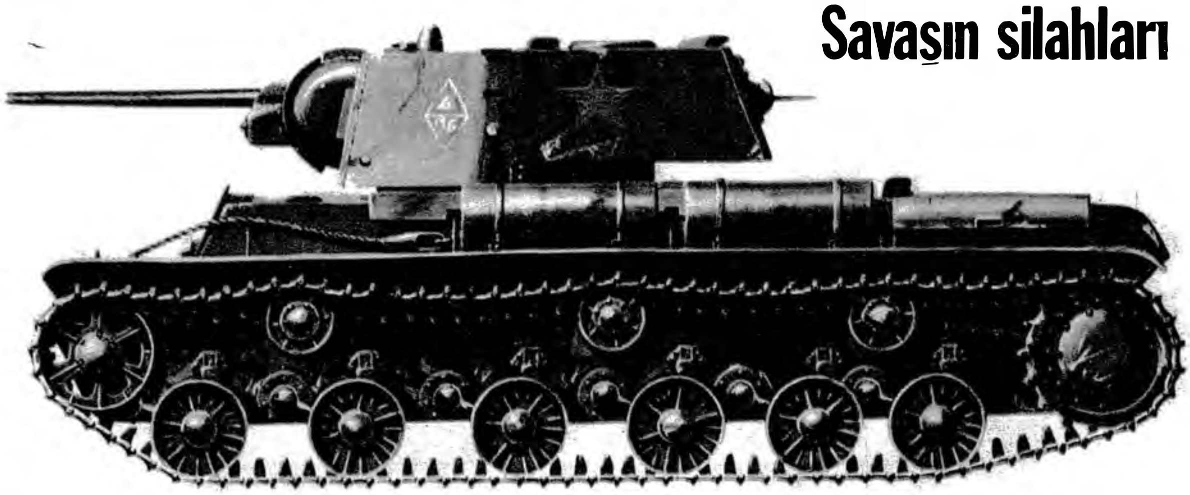

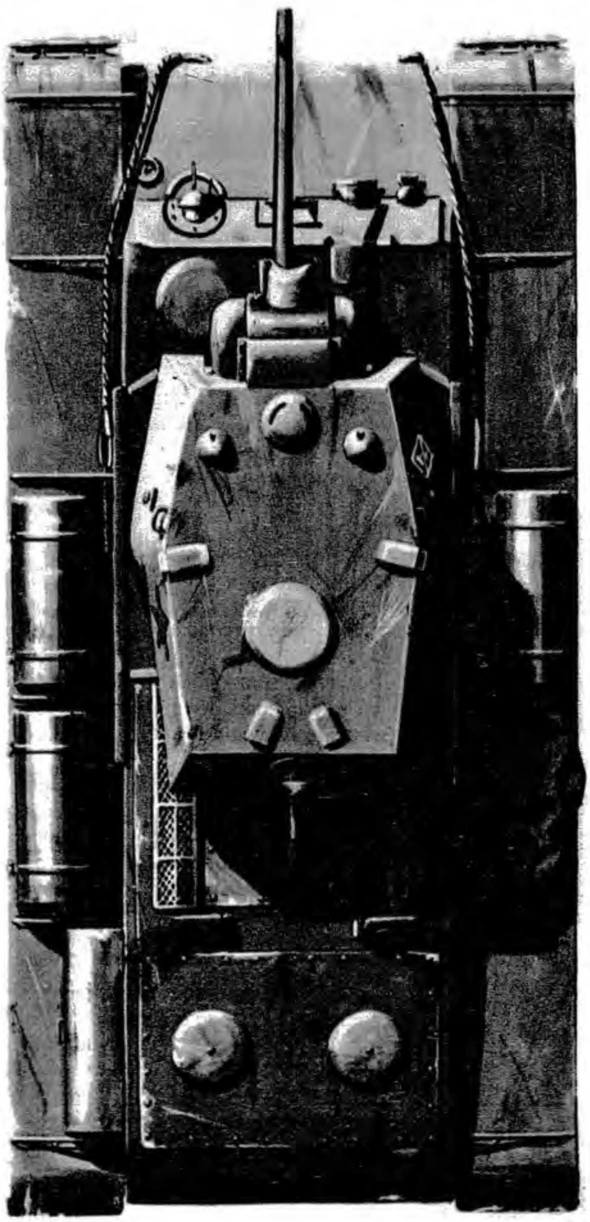

Nazi İmparatorluğunun yüksek rütbeli yöneticileri için hayat tatlı idi. Resimde Hitler'i Bayan Winifred Wagner ile müzik dinlerken görülüyor.

Hitler'in doktoru Morell, meslekdaşları arasında bir şarlatan olarak tanınıyordu. ▼

RUS AĞIR TANKI KLİMENT VOROCHİLOV (KV) - 1A

Ağırlık 43,5 ton
Ekip 5 kişi
Silahı 76,2 mm.'lik bir adet F 34 topu, 3 adet 7,62 mm.'lik Degat yarev makineli tüfek
Zırh Ortalama kalınlık 75 mm.
Motor Bir adet V-2K tipi, 12 silindirli 600 beygir gücünde motor
Hız Saatte 34 kilometre
Aldığı yol 337 kilometre
Uzunluk 6,90 metre
Genişlik 3,32 metre
Yükseklik 2,92 metre

Hitler'in Alman halkı üzerinde büyük bir etkisi vardı. Resimde gençlerle birlikte görülüyor.

Hitler Almanlar tarafından ilâh mertebesine çıkarılmıştı. Resimde görülen klişeler S.S. subayları tarafından devamlı olarak cepte taşınıyordu.

atmaktır... Zira ölüler ayaklanıp gerçeği söyleyemezler...

Yukarıda söylediklerimizden bir tek sonuç çıkarmak kabildir. Nazi İmparatorluğunun yıkılmasına yol açan olayların tümünün sorumluluğunu Hitler'e yüklemek doğru değildir. Örneğin 24 Mayıs 1940'da Panzerleri Dunkerque önünde durdurup, İngilizlerin karşı kıyıya geçmesine yol açan emrin sorumluluğu Hitler kadar von Rundstedt'e de aittir.

Yeri gelmişken bir hatıradan daha söz etmek gerekir. Genel Kurmay Başkanı General Franz Halder'in görevde kaldığı 24 Eylül 1942 tarihine değin, günü gününe tuttuğu notlarda hiçbir ön yargıya ya da kişisel çıkarlara dayanan düşünceler bulunmaz. Savaştan sonra ünlü alman tarihçisi Hans Adolf Jacobsen bu notları yayınlamıştır. Bunlardan bir bölümünü Fransa Savaşı sırasında aktarmıştık. Şimdi notlara 23 Temmuz 1942 tarihinden itibaren, yani Mareşal List'in öncülerinin, Kafkasların limanı olan Rostov'un kenar mahallelerine vardıkları günden başlayarak bir göz atalım:

«Düşmanı hafife alışı nedeniyle durum gittikçe komik ve tehlikeli bir yön alıyor. Dayanılmaz bir durum. Ciddi bir işten söz etmek olanaksız hale geldi. Hastalıklı tep-

Bir alman tankı manevralar sırasında

kiler, kumanda örgütünün nelere kadir olduğunu önemsememek... O, buna harekatları yönetmek adını veriyor...»

İşte Nazi İmparatorluğunun stratejisini çizen bir adamın anatomisi.

Aslın tüm bu çelişkili görüşlerin arasından bir özümleme yaparak, doğru kararlar vermek zorundayız. Hitler'in savaş teknikleri konusunda büyük bir bilgiye sahip olduğu tartışılmaz. Büyük Frédéric, Clausewitz, Moltke, Schlieffen gibi askerlerin eserlerini okumuş, Ludendorff gibi bir askerin ise yanında bulunmuştur. Göreve bağlılığı ve insani duygulardan yoksunluğu bu dehasının çok ilerilere gitmesine yol açmıştır.

Almanların 1940'larda kazandığı zaferlerin Hitler'e ait olduğu bir gerçektir. Norveç'e yaptığı beş çıkartma büyük bir cesaret örneğidir. Zira İngilizlerin güçlü donanmasıyla baş etmek kolay değildir. Fransa savaşı sırasında General Manstein'ın önerdiği değişik taktiği büyük bir hızla kavramış ve uygulama alanına koymasını bilmiştir.

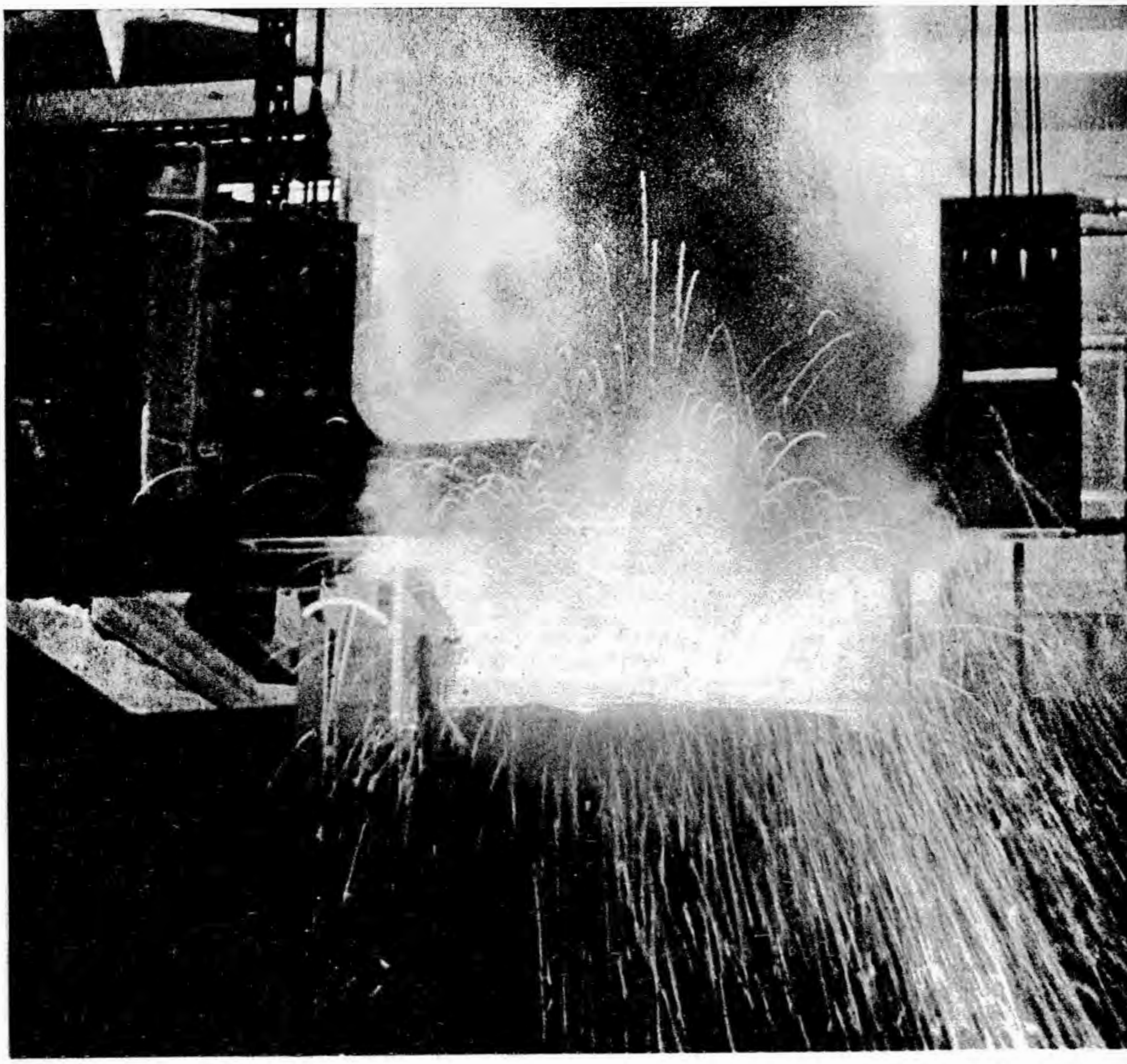
Napolyon bir savaş planı hazırladığında çocuk doğuran kadın» kadar sıkıntılı olduğunu söyler. Ancak iş savaş alanlarına dökülünce kesin kararlı, rahat ve acımasız olduğunu da ekler. Hitler ise aksine. Savaş planını hazırlarken uyurgezerler gibi adımlarını emin atar. Ancak orduyu idare etmeğe kalkıştığında aynı kararlılığı ve cesareti gösteremez.

Uygulama safhasında kararsız, şüpheli, mızmız, ne söylediğini bilmeyen ve üstelik bir an için aklına gelen bir düşünceyi en doğru çözüm olarak kabullenip inat eden bir insandır.

Hitler generallerine de pek güvenmeyen bir insandır. Norveç ve Fransa Savaşlarından sonra, kendisine karşı tutum alan bazı generaller süt dökmüş kediye benzemişlerdir. Führer'in askerî planlarının fiyasko ile sonuçlanacağını öne sürenler seslerini çıkaramaz olmuşlardır. Blaskowitz, Witzleben ve von Leeb'in huysuzlukları dinmiş, Brauchitsch ve Halder'in kararsızlıkları geçmiştir. Rejimin kurallarına körü körüne uymasalar bile, Führer'in verdiği emirlere geçen kışa oranla daha yumuşak davranmaktadırlar. Zafer taçlarıyla donatılan Führer'in önünde engel yoktur artık...

Hitler ile generalleri arasında bu dönemde pek sürtüşme görülmez. Nüremberg duruşmaları sırasında birçok general, Hitler'in Sovyetlere saldırmağa karar verdiğini söylediği anda şaşırdıklarını ifade etmişlerdir. Barbarossa harekatından kalan belgelerden anlaşıldığına göre generallerden hiçbiri bu karara karşı çıkmamıştır. Emir direkt olarak Hitler'den gelmiştir.

RALPH ILIGAN
DEFENSE OF OUR LIBERTY
BEGINS IN THE FACTORY
"..it all depends on you and me!"

Almanya'da Fabrikalar Ordu'nun ihtiyacı olan malzemeleri yapmak için üretimi maksimum düzeye çıkarmıştı.

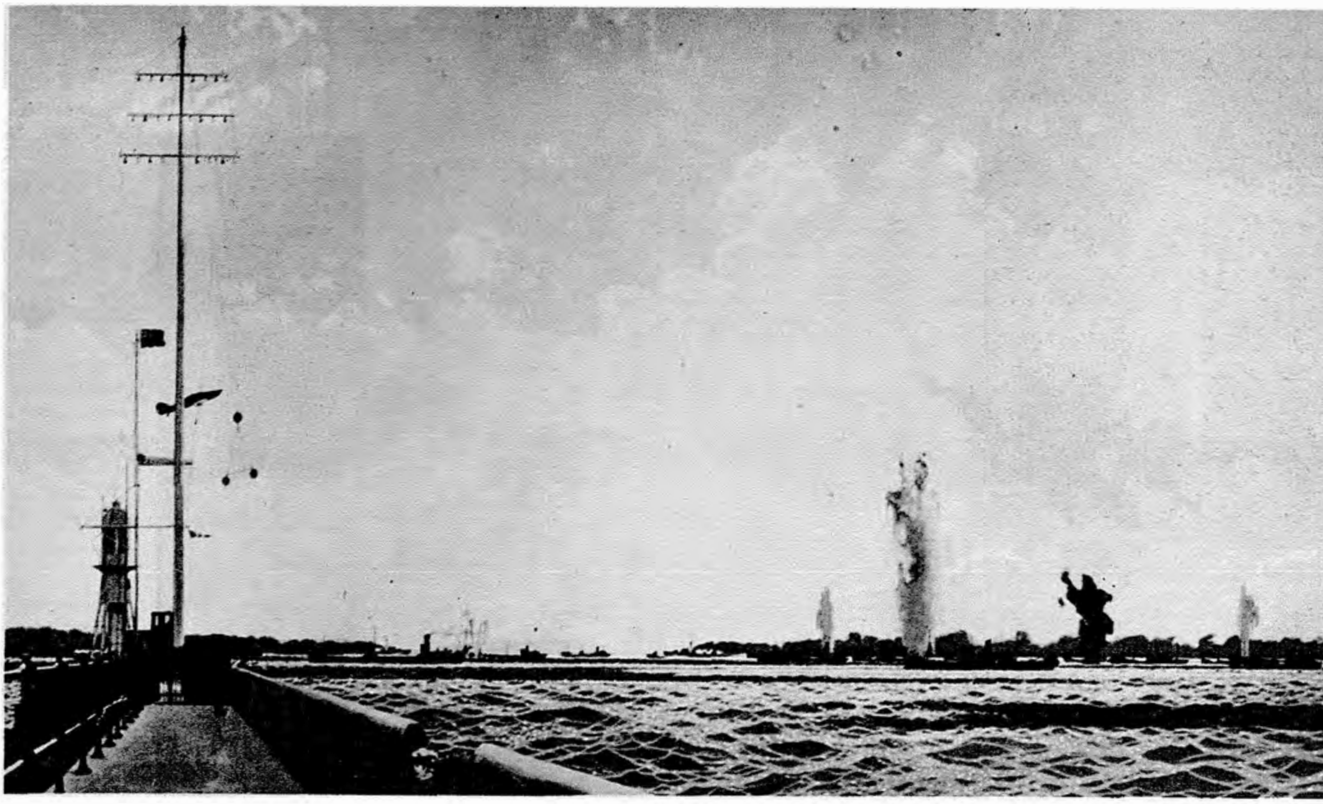
Erkekler cephede savaşırken. Kadınlar Fabrikalarda ordunun ihtiyaçlarını karşılamada büyük yardımları oluyordu.

◀ *«Hürriyetimizin savunulması fabrikalardan başlar» Amerika Birleşik Devletleri büyük bir hızla endüstri çarklarını döndürmeğe başlayınca ülke gerçekten «Demokrasilerin cephaneliği» haline geldi.*

Onun tutumuna karşı olan askerler dahil, hiçbir yüksek rütbeli bu karara karşı çıkmak cesaretini göstermemiştir. Bu durum da emirleri veren Führer'in, generalleri üzerinde tam bir hakimiyet kurduğunu gösterir.

Hitler ve generalleri arasındaki sürtüşme 1941 yazında tekrar başladı. Doğu cephesindeki harekatlar nedeniyle başlayan sürtüşmeler sonucunda, Hitler Brauchitsch'in elinden Kara Kuvvetleri Komutanlığını 19 Aralık'ta aldı.

Kıyıdan seyreden bir ticaret konvoyu Alman uçaklarının saldırısından korunmaya çalışıyor.

Bu tarihten sonra Hitler hem Devlet Başkanı, Hükümet Başkanı, Genelkurmay Başkanı, Kara Kuvvetleri Komutanı hem de Nasyonal-Sosyalist parti başkanıdır. Alman toplumunun dizginlerini tamamiyle eline geçirmiştir.

Sabır denen şey, der Halder anılarında, onun yanından bile geçmemiştir. Gerçek bir şef gibi harekatın tamamiyle oluşmasını bekleyemezdi. Ordu komutanlarının daha önceden tahmin ettiği kritik anlarda sabırsızlıktan yerinde duramaz ve şeflerine haber vermeden birçok subaya aklına gelen emri verirdi. Bu durumda bir komuta dengesizliği doğardı.»

Birçok kimse bu denli çok görevi yüklenen Hitler'in acaba fiziksel ve zihinsel olarak, bunları yerine getirebilecek güce sahip midir diye sorar. 1944 yılında Cassino'da yaptığı başarılı savunma nedeniyle mükafatlandırılan zırhlı birlikler generali **Frido von Senger und Etterlin** şöyle der:

«Genç subayların ondan nasıl etkileneceklerini merak ediyordum. Alman toplumunun körü körüne inandığı bu adam onların gözünde bir «Yarı-Tanrı» gibi idi. Güven duyulan gözlere karşı kaldırılan sıkılmış yumruklar, kendilerine güç veriyordu. Sarı bir ceketi, beyaz bir gömleği, sarı bir kravatı ve siyah pantolonu vardı. Kısa boynu, garip bir fiziği vardı. Yüzünün derisi gevşekti. Solgun yüzünde uykusuzluğun derin izleri görülmekteydi. Binlerce insanı büyülediği söylenen mavi gözleri, durmadan verilen uyuşturucular nedeniyle donuklaşmıştı. İnsanın elini sıkan bir pelteydi sanki. Sol kolu sarkıktı. Titriyordu. Söylevlerdekinin aksine ağır ve monoton bir sesi vardı. Belki de onu, o anda etkili tek şey sesiydi.»

1943 yılında İsviçre'ye gelen haberlere göre Hitler Parkinson hastalığına yakalanmıştı. Bu nedenle sol kolu devamlı olarak titriyordu. Bazıları ise onun saraya yakalandığını öne sürerler. Yukarıda anlatılan duruma düşmesinde ve hastalanmasına neden olan şey, Hitler'in yaşadığı hayat ve düzendir. Saatlerce generalleriyle toplantı yapardı. Onlara çok kısa sürelerle söz hakkı tanır, hep kendisi konuşurdu. Bütün gecelerini sabah saat üçe değin parti sorunlarıyla uğraşarak geçirirdi. Martin Bormann'a steno ettirdiği bir sürü ipe sapa gelmez notları vardır. Birkaç saat uyur, sıcak bir banyo alır ve yeniden haritanın başına geçerdi.

Günden güne yoğunlaşan bu koşullara dayanabilmek için Doktor Morell'in ilâçlarına ihtiyacı vardı. Burada küçük bir parantez açıp, Doktor Morell'in Almanya'daki meslektaşları arasında bir şarlatan olarak tanındığını da belirtelim. Bu doktor gece çalışmalarından çıkan Hitler'e yüksek dozda uyku ilacı sabah kalktıktan sonra da zindelik kazandırsın diye özü «striknin» olan bir esrarı enjekte ederdi. Zindeliğin daha uzun sürmesi için bazı tabletler de yutturur du.

Bu son verilen ilaç Hitler'in üzerinde büyük etkiler yapmıştır. Zamansız sinir krizleri ve zihin bulanıklığı. Bu anlarda Hitler'den doğru dürüst bir kararın çıkması olanaksızdı. Yalnız bir noktayı aydınlatmak gerekmektedir. Yukarıda anlatılan duruma düşmesine neden olan gerçekten Doktor Morell'in verdiği ilaçlar mıdır? Yoksa bu ilaçlar gerçekte var olan bir hastalığın etkilerini azaltmış mıdır?

Ne olursa olsun 1941'lerde Hitler durumun tek hakimidir. Generalleriyle yaptığı yazışmalardan anlaşıldığına göre kararlarını alırken son derece enerjik hareket etmektedir. Ancak bazı dengesizlikler o tarihten beri farkedilmektedir.

Biraz da o günlerde savaşın aldığı durumdan söz edelim.

1940 yılında İtalyanların karada ve denizde uğradıkları başarısızlıklar Almanların kayıtsız kalmalarına engel olmuştur. Eğer Mussolini'nin yarattığı politik ve askeri durum çözülmezse Führer'in prestiji tehlikeye girecekti.

Mussolini'nin doğurduğu ortamın etkileri kısa sürede görülmeğe başlamıştı. 11 Kasım 1940'da bir grup öğrenci Paris'te aleyhte bir gösteri düzenledi. Bir süre sonra da Fransız-İtalyan sınırının geçtiği yerde bulunan Menton'da üzerinde şu yazılar bulunan tabelalar görülmeğe başlandı:

«Burası Fransız toprağıdır. Yunanlılar kovalamacanızı burada bitirin!»

10 Aralık günü Hitler kara, hava ve deniz komutanlıklarına gönderdiği 19 numa-

Savaşın uçakları

HENSCHEL 123A, ALMAN UÇAĞI

Motoru: 1 adet, dokuz silindirli, 870 beygir gücünde B.M.W. 132D motoru.

Silâhı: 2 adet 7,92 mm.'lik MG17 makineli tüfeği ve 250 kg.'lık bir bomba.

Hızı: Saatte 345 kilometre.

Tırmandığı yükseklik: 9 bin metre

Aldığı yol: 852 kilometre

Ağırlık: Boş bin 400 kilogram, dolu 2 bin 110 kilogram

Kanat açıklığı: 10,51 metre

Uzunluk: 8,33 metre

Yükseklik: 3,20 metre

Savaşın üniformaları

İngiliz subayı, Libya Aralık 1940
İngiliz subayları çölde uzun pantolonlar ve süveterle dolaşıyorlardı. Miğferlerinin üstü bezle örtülüydü. Dürbün çantaları vardı. Ellerinde ise subaylara mahsus özel çantaları bulunmaktaydı. Mark VI tabancalarını kullanırlardı.

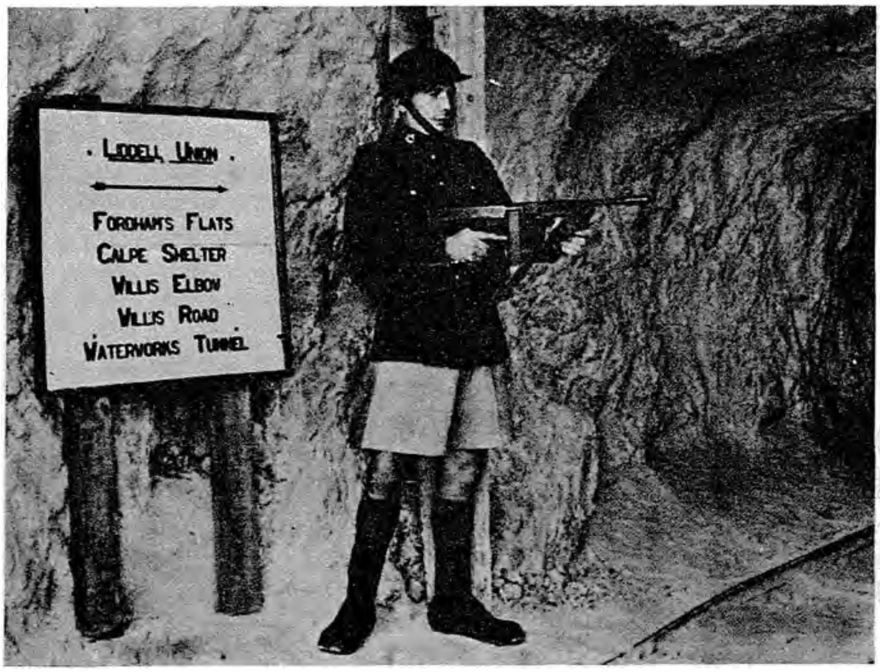
İngiliz generali Sir Archibald Wavell, Libya 1940
Wavell İngiliz subayı üniforması üzerine palto ve uzun çizmeler giyerdi.

İngiliz piyadeleri, Libya 1940
İngiliz erleri haki üniforma, kısa pantalon giyerler, kum fırtınalarına karşı gözlük kullanırlardı. Gaz maskeleri, matra ve asker teçhizatı taşırlardı.
Mark III tüfeği kullanırlardı.

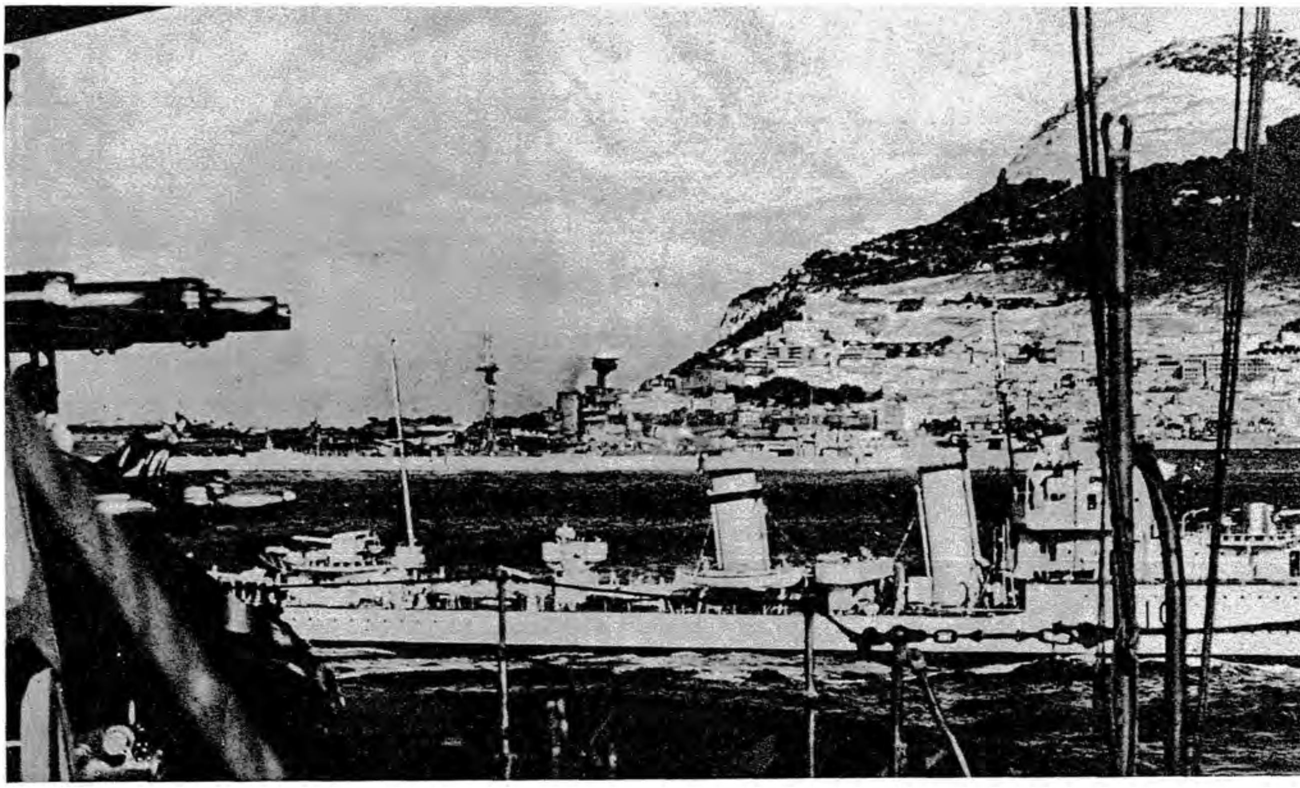
Sicilya'ya yerleşen Luftwaffe'nin amacı Akdeniz'deki İngiliz egemenliğine son vermekti.

Bir Ingiliz askeri Cebelitarık'taki silâh depolarının birinde nöbet tutuyor.

ralı emirle, fransızların serbest bölgesinin işgali için gerekli önlemlerin alınmasını istedi. Bu amaçla kuvvetlerin bir bölümü, Dijcn'dan hareketlenerek Saône ve Rhône vadilerine inecek, Marsilya'yı işgal edecek ve Beziers'de Bordeaux, Toulouse ve Narbonne'dan gelen ikinci bir kuvvetle birleşecekti. «**Atilla**» adını alan bu harekata 2 zırhlı ve 4 motorize tümen katılacaktı. Bu arada Deniz ve Hava Kuvvetleri, Fransız Donanmasının Toulon'dan çıkmasını önleyecekti. Fakat bu bölgelerin işgali Kuzey Afrika'da durumun İtalyanların lehine gelişmesine yardım etmeyecekti. Arnavutluk'ta ise mevsim'den yararlanarak ilerleyen Yunanlılar, ilkbaharla birlikte durdurulabilirdi. Marita harekatıyla 5 ordu grubu, 4 zırhlı tümen, bir motorize ve 10 piyade tümeni karşı saldırıya geçecekti. Libya'da ise Sidi-Barrani yenilgisiyle durum İtalyanlar için hiç de parlak değildi.

10 Aralık'ta, bu durumu düzeltebilmek için Luftwaffe Sicilya'ya yerleşti. Junkers Ju 87 ve 88'lerin de bulunduğu ugüçlü bir filo üslendi adaya. Kuvvetlerin başına geçirilen Hava Generali Geissler bir yıl önce Norveç'te müttefik hava ve deniz kuvvetlerine zor anlar yaşatmıştı. Bu kez görevi Sicilya Boğazını İngiliz Donanmasına kapamak ve Malta'daki müttefik uçaklarıyla uğraşmaktı.

Ertesi gün Hitler **«Akdeniz bölgesindeki savaşlarda alman kuvvetlerinin uyuşumu»** adını taşıyan 22 numaralı bildirisini yayımladı:

«Müttefikimizden güçlü olan İngiltere'nin Akdeniz'de yarattığı durum karşısında, politik, stratejik ve psikolojik nedenlerden ötürü bir alman müdahalesi gerekmektedir.

«Tripoli tutulmalıdır. Arnavutluk cephesinin çökme tehlikesi önlenmelidir. Cavallero'nun kuvvetlerinin, 12 Ordunun ileride yapacağı harekatlara yardım edebilmesi için saldırıya geçebilecek biçime getirilmesi gerekmektedir.

İngiliz zırhlı birliklerinin hücumu karşısında müttefiklerimizin dayanabilmesi için, Tripoli bölgesinde bir baraj kuvvetinin bulundurulması zorunludur.»

Daha sonra bir dağ tümenin Arnavutluk'ta kullanılması bildirilmektedir.

Öte yandan Almanlar Kuzey Afrika'da bulunan Sır Archibald Wavell'in elinde halen 17 tümenin bulunduğunu, 4 tane yeni tümenin de kendisine katılmakta olduğunu sanıyorlardı. Uçak sayısını ise bin 100 olarak hesaplamışlardı.

Bütün bunlar olurken Mihver devletlere Cebelitarık'ı kazandıracak olan harekatın planları bir sonuca erişmekteydi. Felix adını taşıyan harekatın komutasını Mareşal van Reichenau üstlenecekti. Reichenau'nun elinde 2 zırhlı, 4 motorize ve 1 tane de dağ tümeni bulunacaktı. Bu arada Luftwaffe'nin 8. Filosunun gücünden de yararlanacaktı. Portekiz sorunu da planda öngörülmüştü. Eğer Führer'in çağrısına rağmen, Salazar bekler ve İngiltere'yi yardıma çağırırsa, 39. Pazar Tümeni Irun-Burgos-Seville üzerinden Lizbon'a yürüyecekti. Bu arada güçlü toplar ve bol malzeme sağlanacaktı. Cebelitarık harekatı dolayısıyla gönderilecek olan silahların arasında bulunan «Thor» 124 ton ağırlığında idi ve 600 mm.'lik mermileri 6

▲ *İngiliz donanmasına ait gemiler Cebelitarık'ta seyir halinde.*

6. Avustralya tümenine ait askerler kum fırtınasına aldırmaksızın Bardia'ya doğru ilerliyor ▼

bin 800 metreye kadar gönderebilecek güce sahipti.

Amiral Canaris 1940 aralığının sonunda Madrid'e giderek durumu Franko'ya anlatmakla görevlendirildi. Franko'dan sınırlarını 10 Ocak'ta açmasını istiyorlardı. Böylece 8 Şubat'ta von Reichenau Cebelitarık hücumuna girişebilecekti. Ancak Franko bir kez daha aynı isteklerini öne sürdü. Hitler tarafından arabuluculukla görevlendirilen Mussolini'de 12 Şubat'ta Bordighera'da aynı olumsuz tutumla karşılaştı.

Bu arada Mussolini'nin üstlendiği görevi büyük bir ciddiyetle yaptığı da söylenemez. Franko'ya Hitler'e şöyle dediğini anlattı:

«Onunla konuşurum ama baskı yapmam.»

Bu cümleyi söylemesi herhalde Franko'nun savaşa girmesini çabuklaştırmak için değildi. Görüşmenin italyanca kayıtlarından anlaşıldığına göre Duce, Franko'ya bir de açık kapı bırakmıştır:

«Duce, Franko'ya İspanya'nın takındığı tutuma karşı olan sempatisini bir kez daha belirtmiştir. Savaşın İspanya'ya ait olan bölümüne kayıtsız kalamayacağını, ancak savaşa girme zamanını, biçimini yalnızca kendisinin tayin edebileceğini söyledi. Savaş başkaları istedi diye girilebilecek basit bir iş değildir.»

Mussolini'nin bu garip tutumunu açıklamak oldukça zordur. En akla yakın gibi görülen cevaplardan biri Felix harekatının başarıya ulaşmasını istemediğidir. Herşeyin bittiği gün Akdenizi'n çıkışında İngilizlerin değil de Almanların hakimiyetine girecekti. Oysa Faşist İtalya'nın hazırladığı planlar arasında Cebelitarık'ın tarafsızlaştırılması vardır.

İngilizlerin çölde kazandıkları başarıların yaratıcıları: General Wavell (sağda) ve General O'Connor (solda).

Hitler'e gönderilen bir raporla, İspanya'nın olumsuz tutumu bildirildi Hitler, Mussolini'ye 28 Şubat'ta gönderdiği mektupta, Franko'nun tutumunu hiçte tasvip etmediğini bildirmektedir:

«İspanyolca uzun gevezeliklerin ve tercümelerinin kısa anlamı İspanya'nın,çatışmaya girmeğe niyeti olmadığını ve girmeyeceğidir. Bu oldukça tatsız bir durumdur. Zira böylece İngilizleri en basit biçimde vurma yolu ortadan kalkmış oluyor. Franko'nun hareketinin bir başka olumsuz yanı da, Fransa'nın kararsızlığına bir son vermemize engel olmasıdır. Franko'nun Cebelitarık'a, İspanyol kuvvetlerinin saldırmasını istemesi, bu ülkenin askeri gücünü pohpohlamak için bulduğu zekice bir yoldur.»

1 Ocak 1941'de «Çölün Batısındaki İngiliz Kuvvetleri» ve komutanlığı doğrudan doğruya Kahire'ye bağlandı. Böylece komuta heyetinin daha basit bir işlerlik kazanması sağlanıyordu. General O'Connoru'n komutasındaki bu kuvvetler aynı gün Bardia'ya karşı saldırmağa hazırlanıyorlardı. Burası çok iyi korunmuş iki savunma hattıyla çevriliydi. Bu hat 38 kilometreye yaklaşıyordu. Her kilometrede müstahkem mevkiler bulunuyordu. Birinci hatla ikincisini derin çukurlar ve mayınlar ayırıyordu.

Burayı koruyan Bergonzoli ise savunma hattına ve elindeki kuvvetlere güveni-

Goebbels'in emrindeki propaganda bakanlığı Yahudilere karşı büyük bir kampanya açmıştı. Tüm Almanya Yahudi aleyhtarı afişlerle donatıldı.

Tobruk savaşı sırasında ateşe hazırlanan bir top.

yordu. General O'Connor'un, Sidi-Barrani'de yaptığı gibi tanklarıyla hücum etmesine pek olunak yoktu. Tankları azalmıştı. Derin çukurları aşma görevini Avustralyalı birlikler yüklenmişti. Çukurların aşılmasıyla mayınlar temizlenecek ve tankların geçişi kolaylaşacaktı.

Saldırı güney yüzü kadar iyi korunmayan batı cephesinden başladı. 3 Ocak saat 5.30'da Avusturyalılar çukurları aştılar. Bir saat sonra da tankların geçmesi için mayınlardan arınmış iki yolu hazır ettiler. Bir süre sonra tanklarla birlikte karadan ve havadan bombalanan Bardia üzerine yürüdüler.

Ertesi gün denize ulaşıp italyan garnizcnunu ikiye böldüler. 5 Ocak'ta ise İtalyanlar 45 bin esir vererek teslim oldular. General O'Connor'un ele geçirdikleri arasında 460 top, 128 tank ve 700 kamyon vardı.

Aynı tarihlerde Yunanistan'a İngiliz müdahalesi sorunu yeniden ortaya çıktı. 2 Kasım 1940'da Kahire'de bulunan Anthony Eden'e bir mesaj yollayan Churchill, Orta-Doğu'daki uçakların General Papagos'un işi için kaydırılmasını istemişti. Eden ise gönderdiği cevapt aMısır'ın Yunanistan'dan daha önemli olduğunu bildirmiş ve halen Libya'daki düşman uçaklarının tehlikesinin sürdüğünü eklemişti. Sorun Arnavutluk cephesinde İtalyanların arka arkaya aldıkları yenilgiler sonucunda biraz hafiflemişti. Ancak Romanya'da üslenen alman askerlerinin sayısının artmasıyla durum yeniden kritikleşmiş ve İngilizleri yeniden müdahale sorunuyla karşı karşıya bırakmıştır

Bardia'nın düşmesinden sonra Churchill, buralarda olanlara Yunanistanda olanlardan daha kayıtsız kaldığını görüyoruz. Libya harekatının son durağı olarak Tobruk görülüyordu.

İyi korunmuş bir koyda kurulan Tobruk kenti İtalyanların malzeme temini için önemliydi. Aynı önemi İngilizler için de ta-

Sabah olurken Avustralya tümenine bağlı askerler Bordia'nın savunma hatlarına karşı saldırıya geçtiler.

Tanklar için açılan çukurları aşan Ingiliz erleri, arkadan gelenlere yol açmağa çalışıyor.

5 Ocak'ta Bardia'nın garnizonu teslim oldu. 45 bin İtalyan askeri esir edildi.

şıyordu. Üstelik İskenderiye ile Tobruk arasındaki denizyolunun 600 kilometre olması değeri arttırıyordu. 6 bin tonluk bir kargo gemisi 50 kişilik mürettebatıyla anbarlarında 600 ila bin 200 kamyonun yükünü taşıyabiliyordu. Oysa bu kamyonların aradaki mesafeyi karadan almaları için bir şoföre ve yardımcısına ihtiyaçları vardı. Eleman çokluğunun yanı sıra büyük oranda yakıt kaybı olmaktaydı. El-Adem havaalanına yakın olması İngilizler için Tobruk'un daha fazla önem taşımasına yol açıyordu.

Tobruk'un savunma hattı da Bardia'sını General Pitassi-Manella üstlenmişti.

Daha Bardia'nın düşmesini beklemeden General O'Connor bir bölüm askerini Tobruk'un çevreyle olan bağlantısını kesmekle görevlendirdi. Avustralyalılar tarafından desteklenen bu birlikler 21 Ocak'ta saldırıya geçtiler.

General Pitassi-Manella düşmanın yeni harekata bu denli çabuk başlayabileceğini tahmin etmediği için şaşkındı. Birkaç etkili saldırı sonucunda, İtalyan topçusu tüm cephanesini yitirince General O'Connor kazanç hanesine 25 bin asker daha ekledi.

O'Connor'un ele geçirdikleri arasında 208 top, 23 tank ve 200 kamyon vardı. İlerleme o denli hızlı olmuştu ki birkaç gün içinde Tobruk limanı yeniden çalışır duruma getirildi. Bu iki harekatı büyük bir başarıyla götüren 6. Avustralya Tümeni yalnızca 179 ölü ve 638 yaralı vermişti.

Tobruk'tan sonra sıra Bingazi'ye mi gelmişti. 6 Ocak 1941 günü Churchill yaptığı konuşmada böyle bir olasılıktan söz etmiştir. Ancak önemli olan Valona'yı alabilmeleri için Yunanlılara yardım etmekti:

«Bingazi'nin alınması için, Yunanlıların Valona'yı almalarına engel olmak bir hatadır. Bu durum hem onların cesaretini kırar, hem bize karşı olan güvenlerini sar-Konseyinde incelenmiş ve böyle bir karara varılmıştır.

«4) Tüm sorumlulukları üstlendiğimizi bildirir, kararlarınız süratle ve etkili olmasını dileriz.»

14 ve 15 Aralık günleri Yunanistan'a giden Wavell ve Longmore, Atina'da General Metaxas ve Ordu Komutanı Gene-

Savunma hatlarına güvenen İtalyanlar, Bardia'nın düştüğünü görünce şaşırdılar Resimde bir İngiliz askeri şehri koruyan tellerin başında görülüyor.

Tobruk İngilizlerin elinde. Bombardıman sonucu limanda başlayan yangınlar kısa sürede söndürüldü.

Avustralya tümenine bağlı topçular Derna önünde 30 Ocak'ta İtalyanlar burayı teslim ettiler.

rol Papagos'la görüşmelerde bulundular. **sar, hem de İtalyanlarla bir barış antlaşmasına kadar götürür. Bu nedenle Tobruk'un alınmasından sonra Nil Ordusunun harekatının biraz yavaşlatmak gerekir. Mısır'ın batı cephesi sağlama bağlandıktan sonra Yunanistan'a yardım edilmesinde bence hiçbir sakınca yoktur.»**

10 Ocak günü Volona'nın artık pek fazla önemi yoktur. Romonya'da birikmeğe başlayan Alman kuvvetleri hedefi Yunaniston olan büyük bir harekatın habercisidir artık. Bu nedenle Balkonlarda bir İngiliz mevcudiyeti kaçınılmaz hale geliyordu. Başbakan Wavell'e gönderdiği yazıda şöyle diyor:

«Planlarınızı büyük alanlara yayılmış olan çıkarlara göre ayarlamanız gerekecek.

«3) Hiçbir şey Tobruk'un alınmasını engellememelidir. Ancak onun ardından Libya'da girişilecek tüm harekatlar askıya alınmalı ve bu yazımın alınmasından sonra Yunanistan'a yardım için derhal hazırlıklara başlanmalıdır. Tüm sorunlar Savaş

Bir Alman müdahalesi karşısında Balkon ülkelerinin tarafsızlıklarını bozamayacaklarını söyledi Metaxas. Papagos ise böyle bir durum karşısında olabilecekleri bildirdikten sonra o anki askeri durumu açıkladı. İtalyanların Arnavutluk cephesinde kuvvetlenmeleri bekleniyordu. Romanya ve Bulgaristan'da bulunan Almanlar hareket halinde gözükmüyorlardı. Yalnızca havaalanlarını ve sınıra giden yolları onarmakla yetiniyorlardı. Tüm bu hazırlıklardan ve kuvvetlenmelerden bir Alman saldırısı karşısında ona hedefin Makedonya ve Selonik alacağı açıktı. General Papogos bu askeri ve politik durum karşısında sağlam bir savunma hattı kurabilmek için 9 İngiliz tümenine ve güçlü bir hava kuvvetine ihtiyaçları olduğunu söyledi. Bununla da yetinmeyerek hemen harekete geçilmesi ve Trakya'nın batı yakasının işgal edilmesi gerekiyordu.

Tüm yukarıda anlattıklarımızdan sonra Wavell ve Longmore'un Londra'ya gönderdikleri telgrafta şunların yazması ilgi çekicidir:

«Yunanlılar saldırıya geçecek kadar yeterli kuvveti göndermediğimiz sürece Selanik'te İngiliz askeri görmek istemiyorlar.»

Yukarıdaki telgrafı alan Churchill'dir. Gerçekte Churchill 2 generalin kendisine gönderdikleri yazıyı yukarıdaki biçimde anlamış ve anılarına böyle geçirmiştir.

Yanlış anlaşılmaya bir kenara bırakalım.General Wavell Yunanlılara, istedikleri kuvveti hemen veremeyeceğini söyledi. Sadece birkaç birlik yollayabilirdi. İstedikleri gücü hazırlayabilmesi için en azından 2-3 aylık bir süre gerekiyordu. Ingiliz hükümetinin kendilerine önerdiği birkaç birlik sözünü duyunca oldukça şaşırdılar.

Yunaniston'a gönderilecek olan 60 top, 40 uçaksavar ve 65 tank ülkenin savunmasına hiçbir şey katmayacağı gibi, Hitler'in saldırmak için aradığı bahaneyi de yaratabilirdi.

Atina'nın olumsuz bir tutum takınması üzerine, Londra ısrar etmedi. 21 Ocak 1941'de Kahire'deki Kurmay Başkanlığa gönderdiği bir yazıyla da Bingozi üzerine saldırının devam etmesini bildirdi.

General O'Connor kendisine çok güvenen Grazioni'ye karşı saldırıya geçti. Elindeki tankların azalmasına, kum fırtınoları yüzünden yolunu şaşırmasına rağmen 5 Şubat günü Bingazi'ye doğru geri çekilmekte olan İtalyan birliklerini kıstırdı. 6 Şubat'ta çetin bir muharebe oldu.

Rommel Sahneye çıkıyor

İngilizler saldırıya geçiyorlar. Çölde askerler mevzilenecek bir yer bulamadıkları için çok kolay bir hedef teşkil ediyorlardı.

7 Şubat saat 9 sularında General O 'Connor'un gönderdiği telegrafta Wavell şunları okudu:

«Tilki açık havada öldürüldü.»

Aynı mesajın değişik bir biçimde Mussolini'ye ulaşacağını bildiği için O' Connor şifre kullanmamıştı. Ağır yaralanan General Tellera birkaç saat sonra can verdi. 10. Ordunun Genelkurmayı ve General Cona ile Babini de esirler arasındaydı. Bardia'nın alınması sırasında Avustralyalı askerlerin elinden sıyrılmayı başaran General Bergonzoli bu kez kaçamamış ve İngilizlere tutsak düşmüştü. Generallerle birlikte esir edilen İtalyanların sayışı 20 bindi. 11 ve 13 tonluk 112 tank, 216 top ve bin 500 motorlu araç İngilizlerin eline geçti.

Başlangıçta 5 günlük bir harekât olarak planlanan «Compass» iki aylık bir sefere dönüşmüştü. 4 çetin muharebeden sonra General O'Connor hareket ettiği noktadan 900 kilometre uzaklaşmıştı. Hiç bir seferinde elinde iki tümenden fazla asker bulunmamıştı. Buna karşılık italyanların bir ordusunu, 4 ordu grubunu ve 3 tümenini saf dışı bıraktı. İngilizlerin kaybı ise fazla değildi: 500 ölü, 1373 yaralı ve 56 kayıp. İtalyanların 130 bin askeri esir edildi. Bunların arasında 22 general ve bir amiral vardı. İtalyanların 845 topu ve 380 tankı tahrip edilmiş ya da İngilizlerin eline düşmüştü. İtalyanlar Afrika'daki harekatlarını kelimenin tam anlamıyle **"yüzlerine gözlerine bulaştırdılar."**

10 Şubat'ta ise Mareşal Graziani'ye görevini General Gariboldi'ye devretmesini ve İtalya'ya dönmesi bildirildi. Mareşal'ın savaş sırasındaki tutumu ve emirleri bir komisyon tarafından incelendi. Ancak bu harekatlarda Mareşal'i suçlayabilecek bir sonuca varabilmek için Duce'nin yaptığı hataların ortaya çıkması gerekiyordu. Mareşal'in Sidi-Barrani savaşının ertesinde 27 Aralık'ta Mussolini'ye yazdıkları İtalyanların hatalarını ortaya çıkarması bakımından önemlidir:

"Bu zor günlerin deneyi bize zırhlı bir tümenin, koskoca bir ordudan daha etkin olduğunu gösterdi.»

Daha önce de söylediğimiz gibi Luftwaffe'nin Sicilya ve Calabria'ya yerleşmesiyle Almanlar Akdeniz'deki savaşların içine girdiler. 1940 Aralığının sonunda General Geissler'in kuvvetleri Taormina'ya yerleşti. Palermo ve Reggio di Calabre gibi bölgenin önemli havaalanlarından İtalyan uçaklarıyla birlikte kullanma olanağına eriştiler. Bu alanlarda bulunan 45 bombardıman ve 75 avcı uçağıyla, Sardunya'da üslenmiş olan 70 bombardıman ve 25 avcı uçağıyla, Mihver devletlerin Sicilya boğazı çevresindeki 140 kilometrelik bir alanda 600 den fazla uçakları oluyordu.

Normal olarak bu kuvvetlerin emirlerini İtalyan Hava Kuvvetleri olan **"Superaero"** dan almaları gerekiyordu. Ancak Hermann Goering hiç de oralı değildi Kendi uçakları üzerinde başka bir komutanlığın bulunmasını kabullenmiyordu. Bu nedenle harekatların yönetilmesi konusunda bazı anlaşmazlıklar görülüyordu.

Passero'nun 100 kilometre kadar doğusunda bulunan Malta'da üslenmiş olan RAF'ın uçakları için durum hiç de parlak değildi. O tarihte ellerindeki uçak sayısı fazla değildi. 12 adet Swordfish, 16 adet Hurricane, 16 adet Vickers Wellington bombardıman ve birkaç tane de Glenn-Martin Maryland tipi uçakları vardı. İngilizler büyük bir kuşkuyla 16 adet Hurricane uçağının gelmesini bekliyorlardı. Ama bu koca denizde bir su damlası kadar öneme sahipti.

General Geissler ve adamları **"Express"** adlı harekatta kendilerini gösterme olanağını buldular. Bu harekat aslında General Sommerville tarafından düzenlenmişti. Cebelitarık'ın ağzından Sicilya Boğazına değin dört kargo gemisine refakat edecekti. Bunlardan biri Malta'ya, diğer üçü ise Yunanistan'a gidecekti. **"H"** Kuvvetinin Batı Akdeniz'de görülmesinden doğan şaşkınlıktan yararlanacak olan Amiral Cunningham, üç kargoyu Malta'dan geçirerek Pire'ye götürebilecekti.

İki İngiliz konvoyu doğudan ve batıdan Malta'ya doğru ilerlerken, adada üslenmiş olan uçaklar 8 Ocak'ı 9'a bağlayan gece, Tarente'den kaçıp Napoli'ye sığınmış olan gemilere karşı saldırıya geçtiler. Giulio Cesare kruvazörü yara aldığı için başka bir limana gönderildi. Vittorio Veneto ise yara almamasına rağmen güvenlik için La Spezia'ya doğru yola çıkarıldı. Böylece bu gemiler Malta adasında bulunan bombardıman uçaklarının hedefi olmaktan çıkıyordu ama, Sicilya Boğazı çevresindeki sularda görev yapamaz duruma geliyorlardı.

İngiliz kuvvetlerinin bir bölümü kendi üzerlerine düşen görevi yapti. Sommerville 9 Ocak gecesi Malaya Renown kruvazörleri ve Ark Royal uçak gemisiyle birlik te Sardunya üzerinden Cebelitarık'a döndü. Konvoyu geriye kalan yolda bir kruvazör ve dört destroyer koruyacaktı. Ancak Akdeniz filosu bu işten pek kolay ko-

İngilizler yendikleri İtalyanların lideri Mussolini'nin resmine alaylı bir biçimde bakıyorlar.

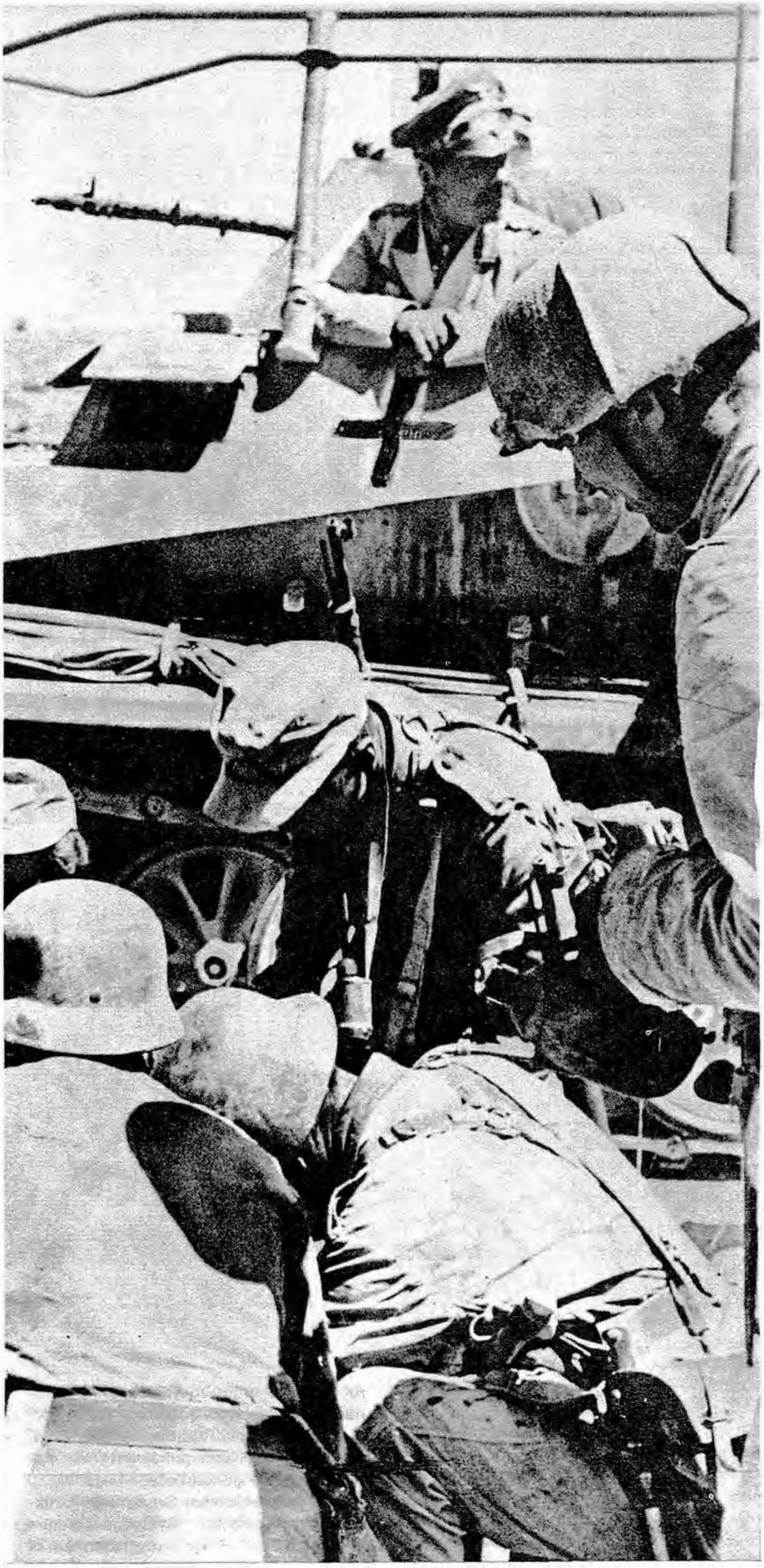
5. Hafif Tümen, savaştan önce İtalyanlar tarafından yapılmış olan "Via Bolbia" yolu üzerinde Maisa-el-Brega'ya doğru ilerliyor.

lay sıyrılamayacaktı. 10 Ocak sabahı Gloucester ve Southampton kruvazörleri konvoya katıldı ve gruba karşı saldırıya geçen Vega torpidosunu batırdılar. Bu çatışma sırasında bir mayına çarpan Gallant destoreyeri Malta'ya döndü. Ancak yoğun düşman bombardımanı yüzünden bir türlü tamir olanağı bulamadı.

Aynı gün öğleye doğru gökte Junkers Ju 87 ve Ju 88'ler belirdi. Warspite ve Valiant kruvazörlerinden açılan yoğun ateşe rağmen Illustrious uçak gemisinin üzerine saldırdılar. Filo komutanı Amiral Sir Andrew Cunningham anılarında bu anı şöyle anlatmaktadır:

"Bu yeni tür saldırı karşısında korkudan çok şaşkınlık duyuyorduk. Şüphesiz işini bilen ustaların saldırısı karşısındaydık. Filonun üzerinde önce bir daire oluşturuyorlar, sonra teker teker dalışa geçerek bombalarını savuruyorlardı. Onların bilgisine hayranlık duymaktan başka birşey yapamıyorduk."

10 dakikadan kısa bir süre içinde Illustrious uçak gemisinin güvertesine 2 adet 250 kiloluk, 4 adet de 500 kiloluk bomba düştü. Geminin zırhı kalın olduğu için güvertede büyük bir hasar görülmedi. Ancak kumanda mekanizması bozulduğu için pervanelerle yoluna devam etmek zorunda kaldı. Amiral Cunningham gerekli tamiratın yapılması için Malta'ya dönülmesini emretti. Ertesi gün dönüş yolunda Akdeniz Filosu yeniden General Geissler'in uçaklarının saldırısına uğradı. Southampton alevler içinde kalınca mürettebatı tarafından terk edildi ve torpillenerek batırıldı.

Rommel adamları arasında

Malta'da mühendisler ve işçiler büyük bir çabayla Illustrious'u tamir etmeğe başladılar. 16 Ocak'ta Alman bombaları sonucunda uçak gemisinde yeniden zararlar belirdi. 23 Ocak gecesi Illustrious Malta'yı terketti ve İskenderiye limanına doğru saatte 44,5 kilometrelik bir hızla hareket etti. Ancak geminin yeni baştan gözden geçirilmesi gerekiyordu. Bu da ancak Amerikalıların yardımıyla gerçekleşebilirdi. Bu nedenle Londra Atlantik'te bulunan Pormidable uçak gemisini Ümit Burnu yoluyla İskenderiye'ye göndermeğe karar verdi. Ancak Almanların Süveyş Kanalını ve İskenderiye limanını manyetik mayınlarla doldurdukları için Formidable'ın Amiral Cunningham'ın filosuna katılması uzun sürecekti.

Mihver devletlerin uçakları Sicilya'dan, Malta üzerine yaptıkları akınlar sonucunda, İngiliz uçaklarına ağır kayıplar verdirdiler. Şubat ayının sonlarına doğru Wellington bombardıman uçaklarından geriye kalanları Mısır'a getirmek gerekti. 11 Mart'ta ise Messerschmitt Me 109 ve Me 110'lara karşı birkaç başarı kazanan tek uçaklar olan Hurricane'lerin sayısı 8'e inmişti. Ancak Libya'da bulunan Afrika korps'ların hava desteğine gereksinme duyması ve Balkanlardaki Marita harekatının gerektirdiği uçaklar General Geissle'in kuvvetlerinin azalmasına yol açtı. Bu da Malta üzerindeki Luftwaffe baskısının azalmasına neden oldu. 3 Nisan ve 21 Mayıs 1941 tarihleri arasında "H" Kuvveti, Luftwaffe'nin uçaklarının azalmasından yararlanarak Ark Royal'ın üç seferinde 82 Hurricane'i Malta'ya taşıdı.

Aslında Almanlar ve İtalyanlar Sicilya'ya yerleşen Luftwaffe'nin bu bölgede sağladığı ezici hava üstünlüğünden gerektiği gibi yararlanamadılar. Yalnızca saydığımız harekatlar sonucunda, üç aylık bir sürede, Almanlar Afrika kıtasına asker çıkarmayı başardılar. Fazla rahatsız olmadan İtalyanların 10. Ordusunu bozguna uğratan İngilizlere karşı savaşmak için Tripoli'ye (Trablus) asker çıkardılar.

1 Şubat 30 Haziran 1941 tarihleri arasında Mihver devletlere mensup 81 bin 785 asker ve 450 bin ton malzeme Afrika'ya çıktı. Şubat ve mart ayları sırasında ezici hava üstünlüğünden yararlanan Almanlar çok az denecek kadar kayıplar verdiler. Bu tarihten sonra kayıplarda artma olmasına rağmen, taşıma süresi içinde bu sayı hiçbir zaman çıkarılan askerlerin yüzde 4,8'ini geçmemiştir.

Kuzey Afrika'ya İtalyanların Ariete Zırhlı, Trento Motorize Tümenleri ile Almanların **5. Leichte (Hafif) Tümeni geçti.** Almanların bu tümeni Afrika'da kurulan Deutsches Afrikakorps'un temelini oluşturdu. Bu birliklerin Afrika ya geçirilmesi sırasında İtalyan Deniz Kuvvetlerinin büyük yararlığı görülmüştür. İtalyanların bu denli iyi çalışmasından

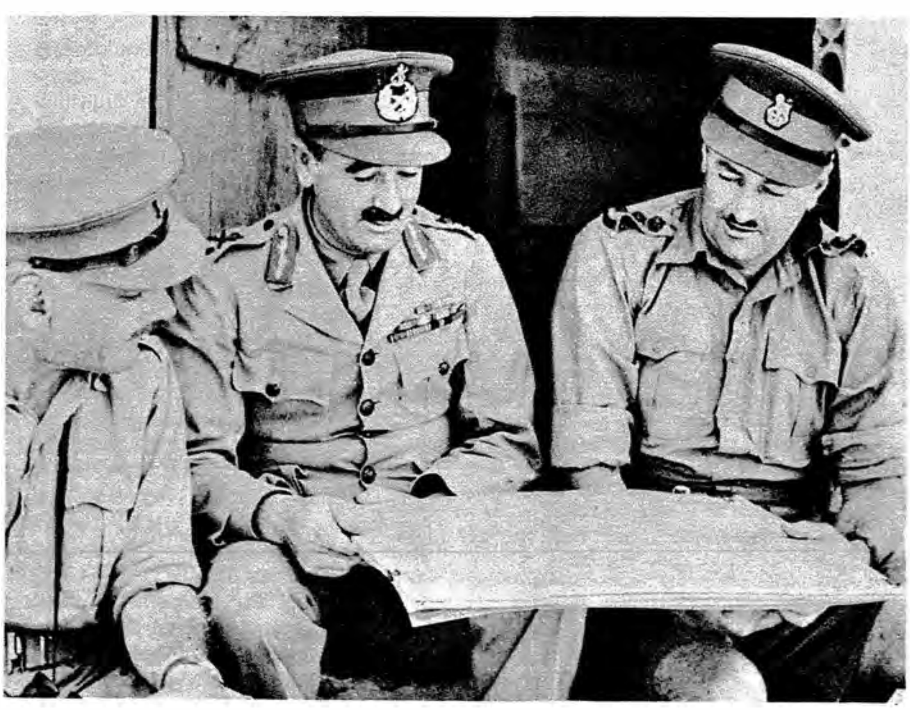

hoşnut olan Alman Ordu Komutanlığı onlara bir başarı telgrafı çekmekten kendisini alamamıştır.

6 Şubat 1941'de General Erwin Rommel, Mareşal von Brauchitsch tarafından kabul edildi. Mareşal ona yeni görevini açıkladı. Afrika'ya gönderilen birliklerin komutanlığı kendisine verilmişti. Libya'ya en kısa zamanda gitmesi gerekiyordu. Bu gönderilen kuvvetle-

Hızlı bir harekâta girişen Rommel'in önünde tutunamayan İngilizler esir düştüler.

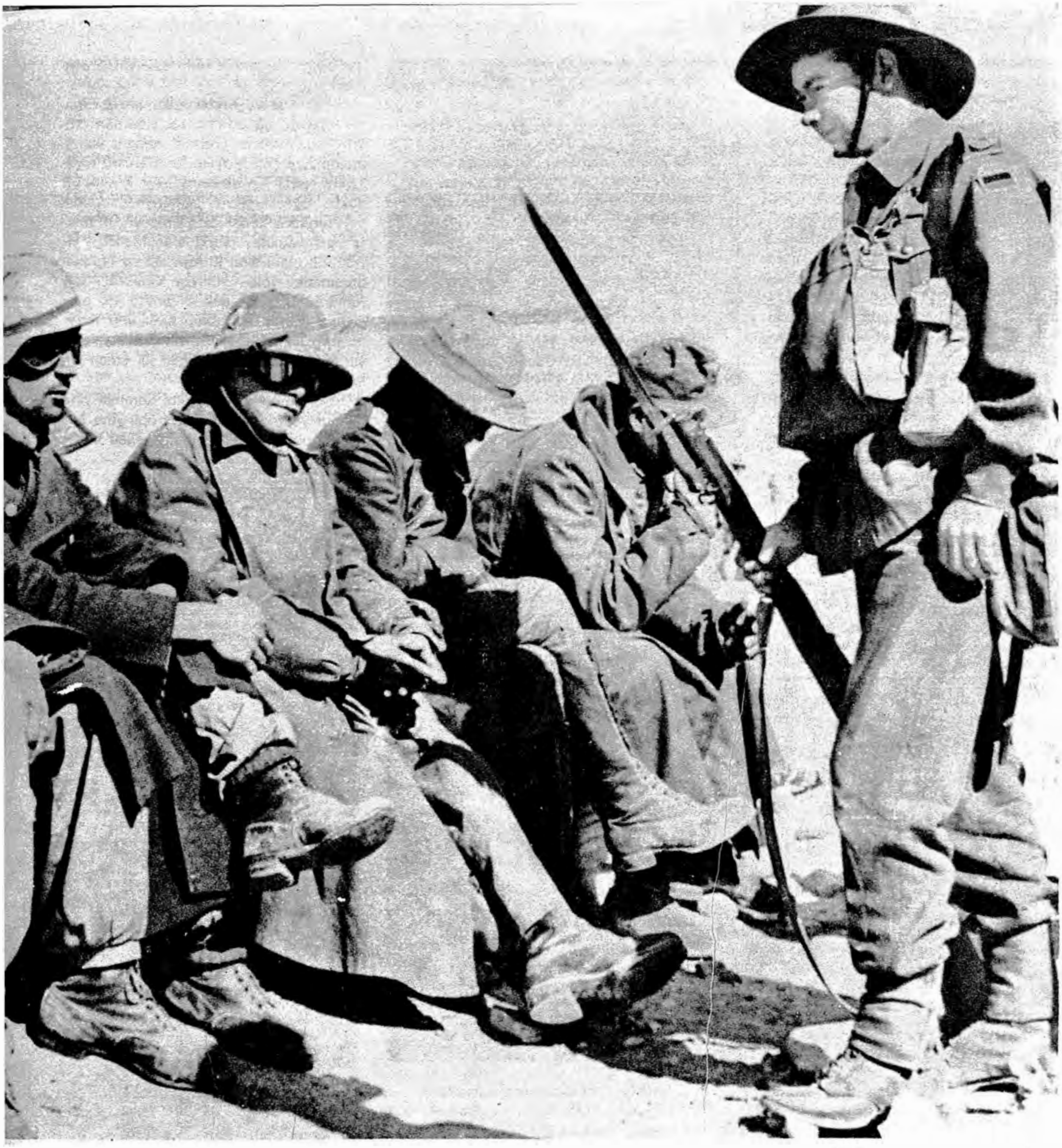
General Moronead (ortada), 9. Avustralya Tümeniyle, Tobruk'u büyük bir inatla savundu.

rin nasıl bir organizasyona girmeleri konusunda araştırma yapması gerekiyordu. Ona ilk Alman birliklerinin şubat ayının ortalarında, son panzerlerin ise mayıs sonlarında gönderileceği bildirildi.

Rommel, Mareşal Graziani ile birlikte komuta edecekti. Aynı gün öğleden sonra Rommel, Hitler tarafından kabul edildi. 11 Şubat günü ise İtalyan Genelkurmay başkanı Roatta ile görüştü. 12

Afrikakorps'a mensup esirler Avrustralyalı bir er tarafından nezaret ediliyor.

Şubatta ise Trablus'a geldi. Derhal, Mareşal Graziani'den görevi devralan General Gariboldi ile görüştü. Birlikte çalışmaları söylenen bu iki komutanın ilk görüşmeleri pek de iç açıcı geçmedi:

"Gariboldi, der Rommel anılarında, sıkıntılı ve tedirgin görünüyordu. Çökmüş bir görünümü vardı. Yeni atandığım bu görevin güçlüklerini bilmediğimi sanıyordu. Etrafı kendim gezmemi söyledi.

"Öğleden sonra Albay Schmundt'la birlikte bir Heinkel He III'e bindim. Savunma hatlarını ve Trablus'un doğusunda kazılmış olan Tank çukurlarını gördük. Üzerinde uçtuğumuz toprak kumluydu; tekerlekli ve de paletli araçlara zor yol verir bir görünüme sahipti. Trablus'a doğru gelenlere iyi bir doğal engel teşkil ediyordu. Uçak bizi Tarhuna ve Homs arasındaki dağlık bölgeye götürdü. Buraları motorize birlikler için pek elverişli bir görünüme sahip değildi. Homs'tan ötelere doğru baktıkça uçsuz bucaksız bir düzlük görülüyordu. Ne bir ağaç ne de bir çalı."

Afrika savaşlarının bu büyük komutanı ilk adımlarını böyle attı.

O gün ayaklarının dibinde başlayan çöle bakınırken Rommel en kısa zamanda saldırıya geçmeyi düşünüyordu. An-

İtalyan birliklerinin komutanı general Gariboldi (solda) Alman subayları ile görüşürken..

cak Hitler ve Von Brauchitsch'in bu konuda kesin emri vardı. Elinde zırhlı bir tümen bulununcaya değin saldırıya geçmeyecekti. Saldırıya geçtiği anda İngilizlerin Trablusgarp'ta yeniden bir harekâta girişmelerinden çekinen Roma'yı da düşünmesi gerekiyordu. Luftwaffe'nin Bingazi'yi de bombalaması yasaktı. Zira Roma hükümeti bu şehirde kalmış olan İtalyanları öne sürmekteydi.

Rommel motorize bir savaşın devamlı olarak hareket halinde yapılması gerektiği kanısındaydı. Savunmada kalınsa bile, yöresel saldırılarla daha etkin bir savunma yapma olanağı bulunabilirdi. Ama herşeyden önce o anda önemli olan kendisi birşeyler yapmadan evvel. İngilizlerin neler yapabileceği idi

General Wavell'in ordusu El-Agheila'ya kadar büyük bir başarıyla gelmişti. Çölde çabuk hareket edebilen hafif motorize araçlardan yararlanmasını iyi bilmişti. Bunlar başarılı bir eğitim sonucunda çöl hayatının türlü cilvelerine alışmışlardı.

Rommel ve Roma hükümeti tarafından açıkça görülen bu nedenlerden ötürü o anda önemli olan işi zamana bırakmaktı. Zira şubat ayının ortalarında İngilizlere karşı koyabilecek bir kuvvetleri yoktu. Eğer İngilizler saldırıya geçerlerse Trablus'a kadar olan bölgeyi rahatlıkla egemenlikleri altına alabilirlerdi. İtalyanların planı olan El-Agheira ve Trablus arasındaki yolda bulunan Bouerat'ı koruma bir istekten çok bir ümitti. Bu arada İngilizlerin bazı öncü birliklerle Trablusgarp içine yaptıkları akınlara rastlanıyordu. Belki de gelecekteki bir saldırının ilk habercileriydi bunlar.

Her zaman olduğu gibi Rommel yine planlar yapmağa koyuldu. Tabii yine her zaman olduğu gibi düşmanın gücü konu-

Kahire yakınlarında, Avustralya tümenine bağlı askerler, rehberleriyle anlaşmaya çalışıyorlar.

sunda belirgin fikirlere sahip değildi. 7 Şubat günü Graziani'nin ordularını deviren General O'Connor'un elinde yalnızca 32 tank ve 3 bin asker bulunduğunu bilmiyordu. Bu saldırının İngilizleri güçten düşürdüğünü ve Sirenaik bölgesinde bir savunma cephesi oluşturmaya çalıştıklarını da hiç tahmin edemiyordu. Öte yandan ellerindeki zırhlı araçların bir bölümünü, cesur ama günden güne zayıflayan Yunanistan'a göndermek zorunda olduklarını da bilmiyordu.

Rommel motorize Alman tümenlerinin Avrupa'nın ortasından kalkıp Afrika çöllerine geldiklerinde neler hissedebileceklerini iyi tahmin ediyordu. Askerlerin psikolojik, araçların da teknik yönden ne tür zorluklarla karşılaşacaklarını biliyordu. Zira çölün **"oynak bir kadın" dan** farksız olduğunu düşünüyordu. Bazen sakin bir güzelliğe sahiptir. Kısa bir süre sonra fırtınalarla kaynar. Ama herşeyden önemlisi kendisine dizgin vurmağa kalkışan adamın kalbini ele geçirdiği zaman, esiri yapabiliyordu...

Çoğu zaman gündüzleri sıcak geceleri soğuk bir büyüklük olarak görünüyordu. Bitki denilen canlılara rastlamak hemen hemen olanaksızdı. Yalnızca İtalyanların büyük bir özenle kurdukları ve bölgesinde yeşilliğe rastlanıyordu. İç kıbaktıkları şehirlerin çevresinde ve kıyı sımlarda ise kuyular gezgin kabilelerin ve yollarını kaybetmiş zavallıların tek dostuydu. Bu kurak bölgede insan yanına gerekli olan şeyleri almadan dolaşmağa çıkmamalıydı. Tabii kendisi için vazgeçilmez olanların başında su geliyordu.

Çoğu yerde başka bir nokta üzerinde hakimiyet kurmuş olan topoğrafik bir noktaya rastlamak olanaksızdı. Yalnızca güneyde, El-Aghelra'nın batısında ve El-Alameyn'in güneyindeki bazı bölgelerde dik bayırlar seçiliyordu. Kıyı şeridinde belirli bir yol vardı. Onun dışında iç bölgelerde nereye nasıl varacağı belirli olmayan binlerce yol bulunmaktaydı. Kıyıdan askerleri belirli bir iz üzerinden yürütmek kolaydı. Ancak birkaç kilometre içeriye girince işler sarpa sarıyordu. Kıyı bölgesinde limanlar ve yollar insana belli bir yön veriyordu. Oysa iç bölgelerde insanlar ne denli çöle alışmış olursa olsunlar, paletli ya da tekerlikli araçları kullandıkları için belirli bir yön duygusuna kapılmaları oldukça zorlaşıyor du. Bu durumda herşey anlamını yitiriyordu. Kum fırtınaları hedefi belirleyecek olan izleri siliyor, seraplar insanları içinden çıkılmaz bunalımlara sürüklüyordu. Kısacası insanlar koskoca bir düzlükte bir hiç oluyorlardı.

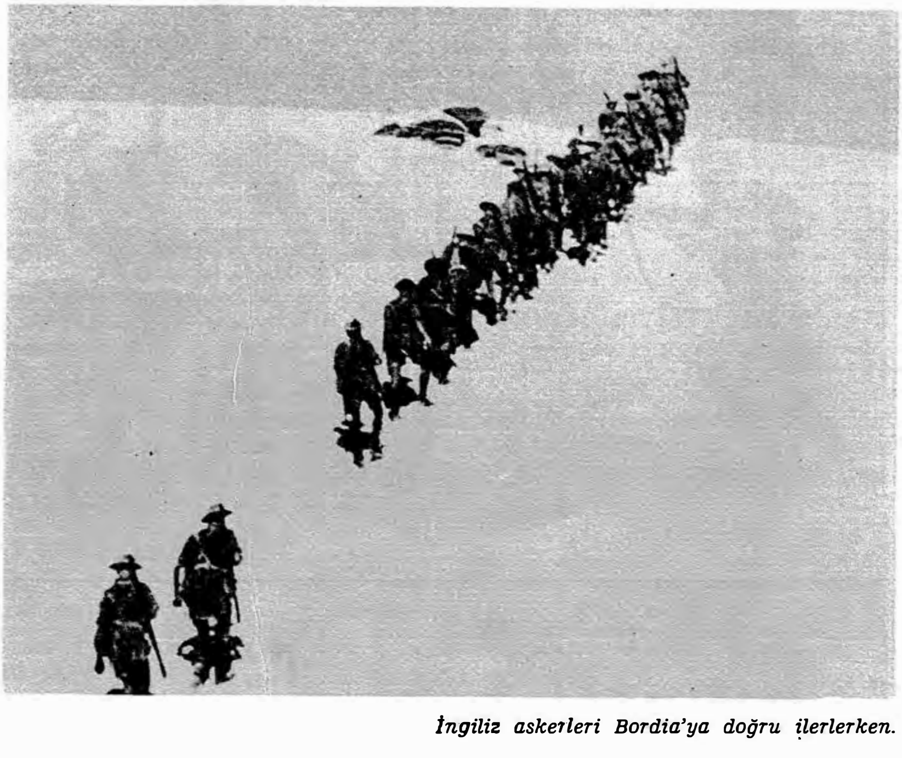
Rommel kısa zamanda çokşeyler öğrenmek zorundaydı. Adamları için de aynı durum sözkonusu idi. İtalyanlar çölde Almanlara oranla daha fazla deney sahibi oldukları için, General Gariboldi, Rommel'in heyecanını frenlemeğe çalıştı. Bu frenleme aksi tesir yaptı ve Rommel'in iyice kabarmasına neden oldu. Gariboldi kendisine bu bölgelerde rastlayabileceği tehlikeleri açıklayıp nasıl davranması gerektiğini öğretmeğe kalkıştığında Rommel hemen cevabı yapıştırıyordu:

"Bu tehlikeleri öğrenmem için fazla zaman gerekmez... Bu öğlen uçakla bir göz atarım akşama da Yüksek Komutanlığa raporumu sunarım.»

Gariboldi kumun, büyük bölge yalnızlığı, yön problemleri ve serapların askerler ile makinelerin üzerinde nasıl yıkıcı etken olduklarını biliyordu. Eğer Rommel'in öncü kuvvetleri örgütlenme ve eğitim olanağını bulsalarda çok daha başka şöylerin olabileceğini düşünüyordu. Rommel'in elindeki 5. Hafif Tümen, 3. Panzer Tümeninden oluşturulmuştu ve gelenksel panzer tümenlerinden küçük boyutlara sahipti. Bu tümen, 150 tanklık iki zırhlı tabur, 3 piyade taburu, bir tank taburu ve 3. Keşif Taburundan meydana gelmişti.

Rommel, İtalyanların, Almanlara ait malzemeleri harika ve çok iyi olarak nitelendirdiklerinde büyük bir gurur duymuştu. Aslında yalnızca 80 adet tankı Mark III ve IV tipi ağır tanklardı. (Bu yüzden Rommel bazı Volkswagen'leri saldırı

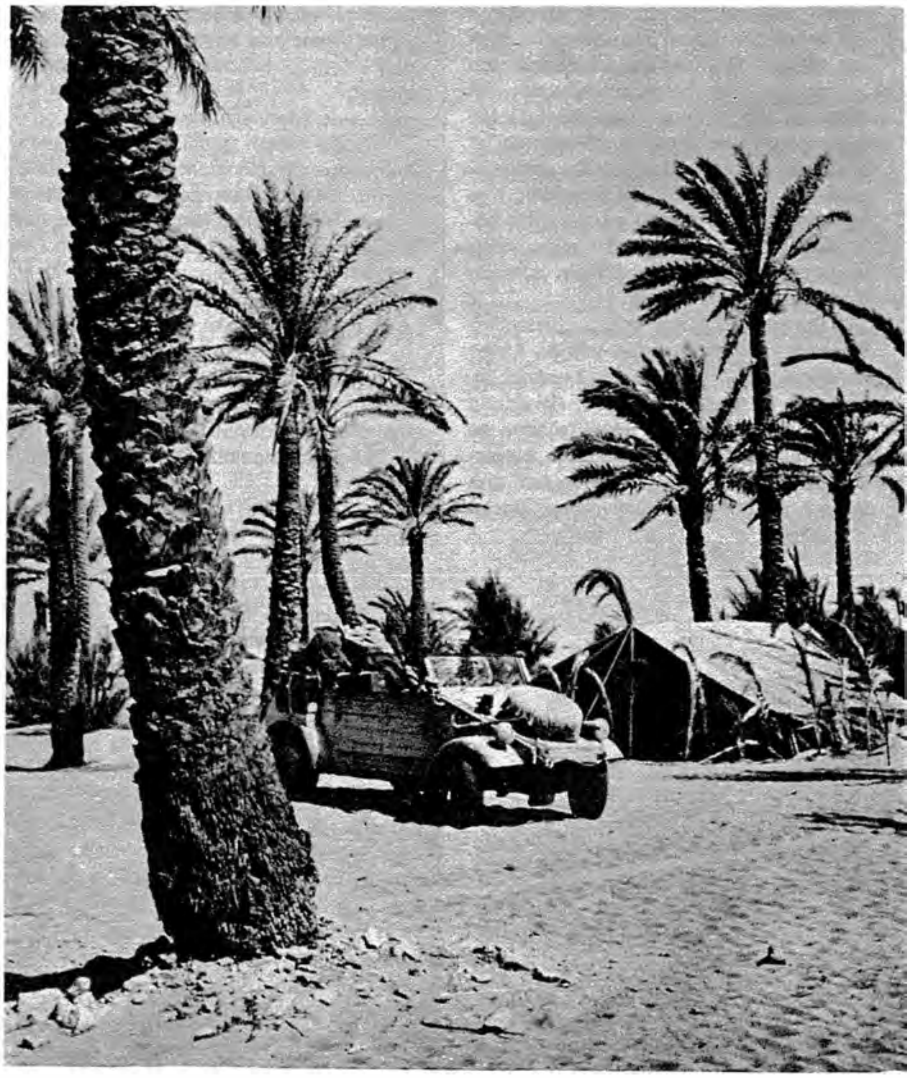
İngiliz askerleri Bordia'ya doğru ilerlerken.

tankları olarak kamufle etmek zorunda kalmıştı.) Üstelik Avrupa'daki Alman Panzer tümenlerinin esnekliğini çöl tabiatlarına uydurmak için uzun bir zaman gerekiyordu. Aslında bir piyade subayı olan Rommel'in çöl şarlarına uymağa çalışan tanklara, bir zırhlı birlik subayından değişik gözle bakıyordu. Bu nedenle de bazen tanklardan haddinden fazla şey istiyordu. Bunları elde etmediği zamanlar da olmuyor değildi...

Trablus'ta bulunan İtalyan ordusundan çok daha az sayıda olmasına rağmen, daha Afrika'ya ayakbasar basmaz, Almanların Afrikakorps'u mihver devletlerin tüm yükünü taşıdı. Daha sonra bu kuvvet iki tümene çıkarıldı. Bunlardan biri 15. Panzer tümeni idi. 5. Hafif Tümen iyice güçlendirilince de 21. Panzer Tümeni adını aldı. Daha sonra yeni birlikler Afrika'da bu güce katıldı. Bunların arasında 90. Hafif Tümen büyük önem taşır.

Afrikakorps, bu bölgeye yerleşmekle, Mihver ülkelerin çölde yaptıkları tüm harekatların başlangıç noktası oldu. Her görüldüğü yerde savaşın şiddeti arttı. Onlar ortalıkta olmayınca İngilizlerin savaşma şevkini yitirdiklerini bile öne sürenler vardır...

Afrikakorps'un ilk öncüleri 14 Şubat günü Trablus limanına indiler. Bu sırada Rommel cephenin havadan kontrolünü tamamlamıştı bile. Aynı zamanda Mussolini'nin de onayını alarak cephede bulunan tüm kuvvetlerin komutanlığını üze

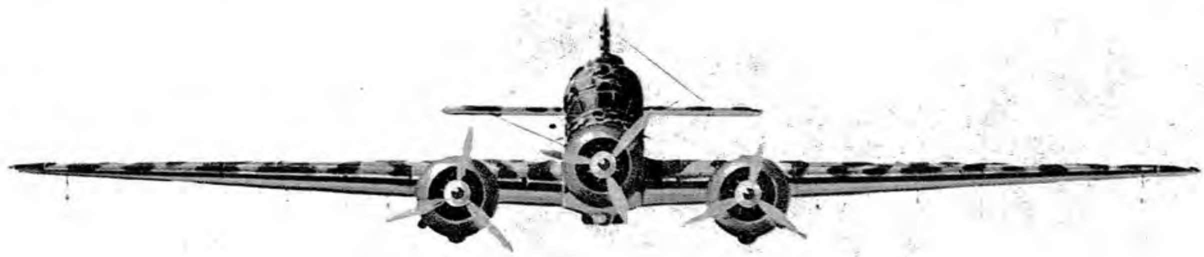

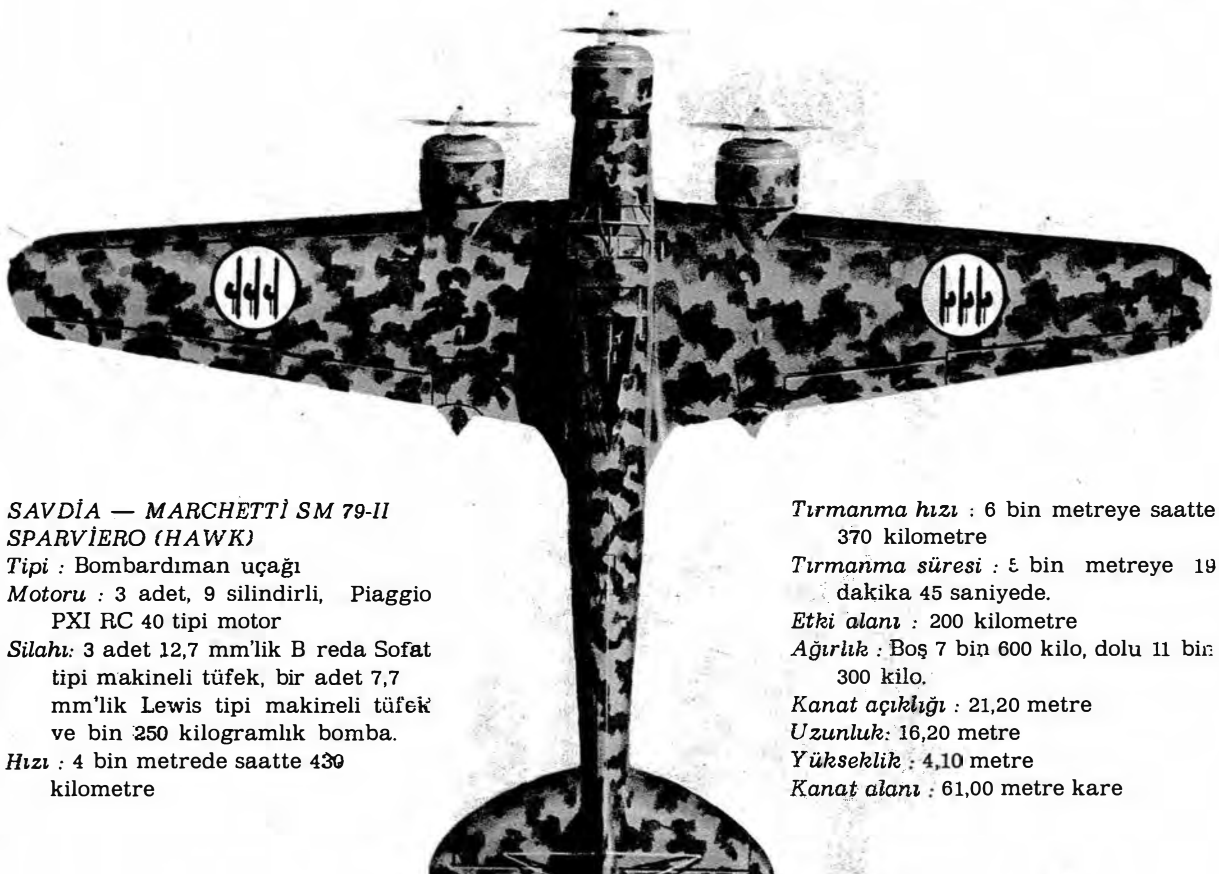
Alman araçları çölde bir vahada

İngiliz piyadeleri bir Alman tankını esir alıyorlar.

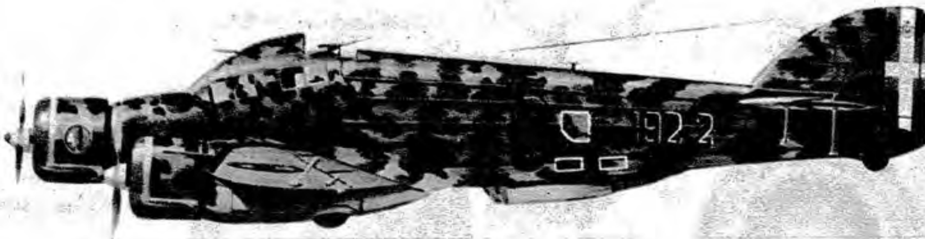
Savaşın uçakları

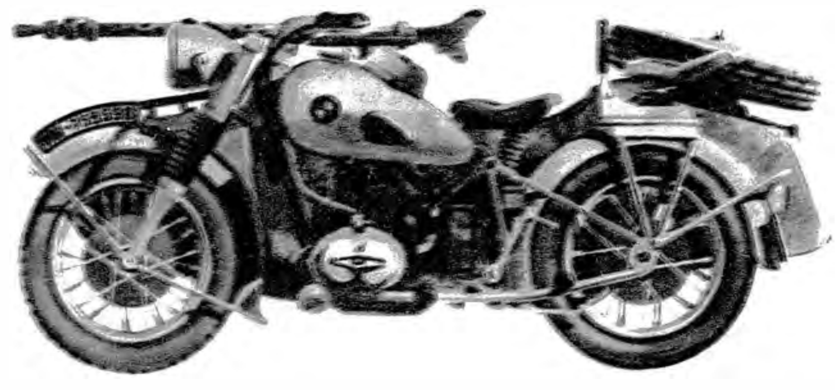

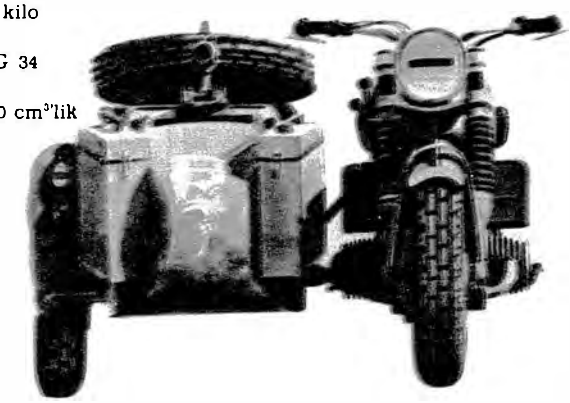
SAVDİA — MARCHETTİ SM 79-II SPARVİERO (HAWK)
Tipi : Bombardıman uçağı
Motoru : 3 adet, 9 silindirli, Piaggio PXI RC 40 tipi motor
Silahı: 3 adet 12,7 mm'lik B reda Sofat tipi makineli tüfek, bir adet 7,7 mm'lik Lewis tipi makineli tüfek ve bin 250 kilogramlık bomba.
Hızı : 4 bin metrede saatte 430 kilometre

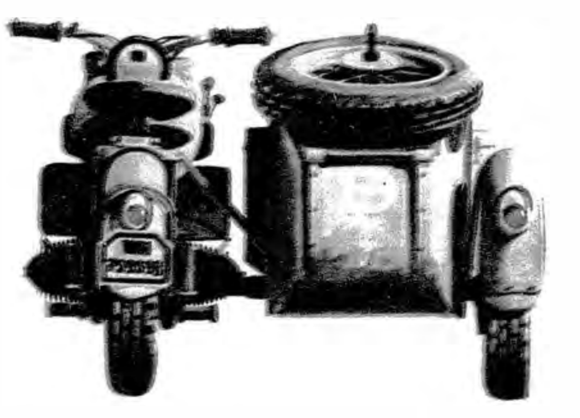
Tırmanma hızı : 6 bin metreye saatte 370 kilometre
Tırmanma süresi : 5 bin metreye 19 dakika 45 saniyede.
Etki alanı : 200 kilometre
Ağırlık : Boş 7 bin 600 kilo, dolu 11 bin 300 kilo.
Kanat açıklığı : 21,20 metre
Uzunluk: 16,20 metre
Yükseklik : 4,10 metre
Kanat alanı : 61,00 metre kare

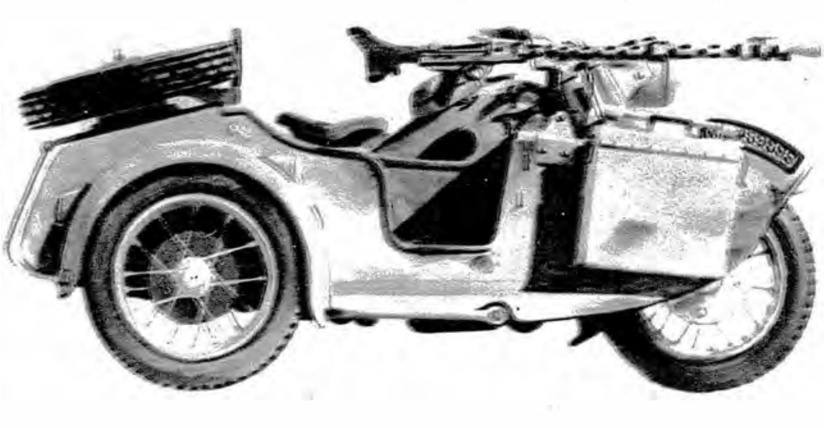

ALMAN B.M. W.R. 750 MOTOSİKLETİ
Ağırlık Dolu 671 kilo, boş 370 kilo
Personel 2 kişi
Silahı: Bir adet 7,9 mm'lik MG 34 mitralyözü
Motoru: 26 beygir gücünde, 750 cm³'lik bir adet B.M.W motoru.
Hızı: Saatte 112 kilometre
Aldığı yol 340 kilometre

rine aldı. Aynı gün İtalyanların öncü kuvvetleri Sirte üzerine doğru hareketlendiler. 24 saat sonra Almanların 3. Keşif Taburu Sirte'ye ulaştı. Ayın 16'sında ise Sirte'ye gelen bir tanksavar taburu idi. Rommel nasıl bir amaç güdeceğini iyice biliyordu artık:

"Bana yalnızca keşif yapmam konusunda verilen emirleri geçerli saymayacağım."

Çok geçmeden de, ayın 26'sında, Sirte'ye 120 kilometre kadar uzakta bulunan Nofillia'da İngilizlerle ilk çatışma yapıldı.

O tarihten sonra Rommel'in kafasındaki düşünceler belirlenmeye başladı. İngilizleri kışkırtmak için yaptığı hareketlere pek yeterli karşılık verilmiyordu. Bu da İngilizlerin sanıldığı gibi batıya doğru bir harekata kalkışmağa niyetleri olmadığını ortaya koyuyordu.

5. Panzer Alayının cepheye hareket etmesinden sonra, yani 19 Mart'ta Rommel Berlin'e gitti. Amacı Hitler'den Sirenaik bölgesini işgal etmek için izin koparabilmekti. Zaten hareketinden önce El-Agheila'ya karşı ilk saldırıların yapılması için emirlerini vermişti. Ancak oldukça soğuk karşılandı. Brauchitsch vakın bir tarihte Afrika'da kesin amaçlı harekatlara girişmeyi düşünmediklerini açıkladı. Ancak 15. Panzer Tümeninin bölgeye gelmesinden sonra, yani mayıs sonuna doğru, bir saldırıya geçilebilirdi.

O anda kimse ona Balkanlarda ve Rusya'da yeni bir savaşın söz konusu olduğunu söylememişti. Böyle bir şeyi söylemiş olsalardı da son derece üzüleceği şüphesizdi. Berlin'in Afrika'da hareket konusundaki fikrine karşı çıkıyordu. Afrika'da bir harekâta kalkışmanın Mihver devletlerin ana politikası üzerinde büyük bir önemi olacağı kanısında değildi. Libya'ya döndüğünde El-Agheila'ya karşı girişilecek olan harekatta kararlıydı. 24 Mart'ta Berlin'e gönderdiği haberde yalnızca El-Agheila'nın düştüğünü değil, İngilizlerin Marsa-Brega hattına çekildiklerini bildiriyordu. İçini büyük bir iyimserlik kaplamıştı. Berlin'in iki ay sonra yapılmasını düşündüğü şeyi büyük bir başarıyla gerçekleştirmişti.

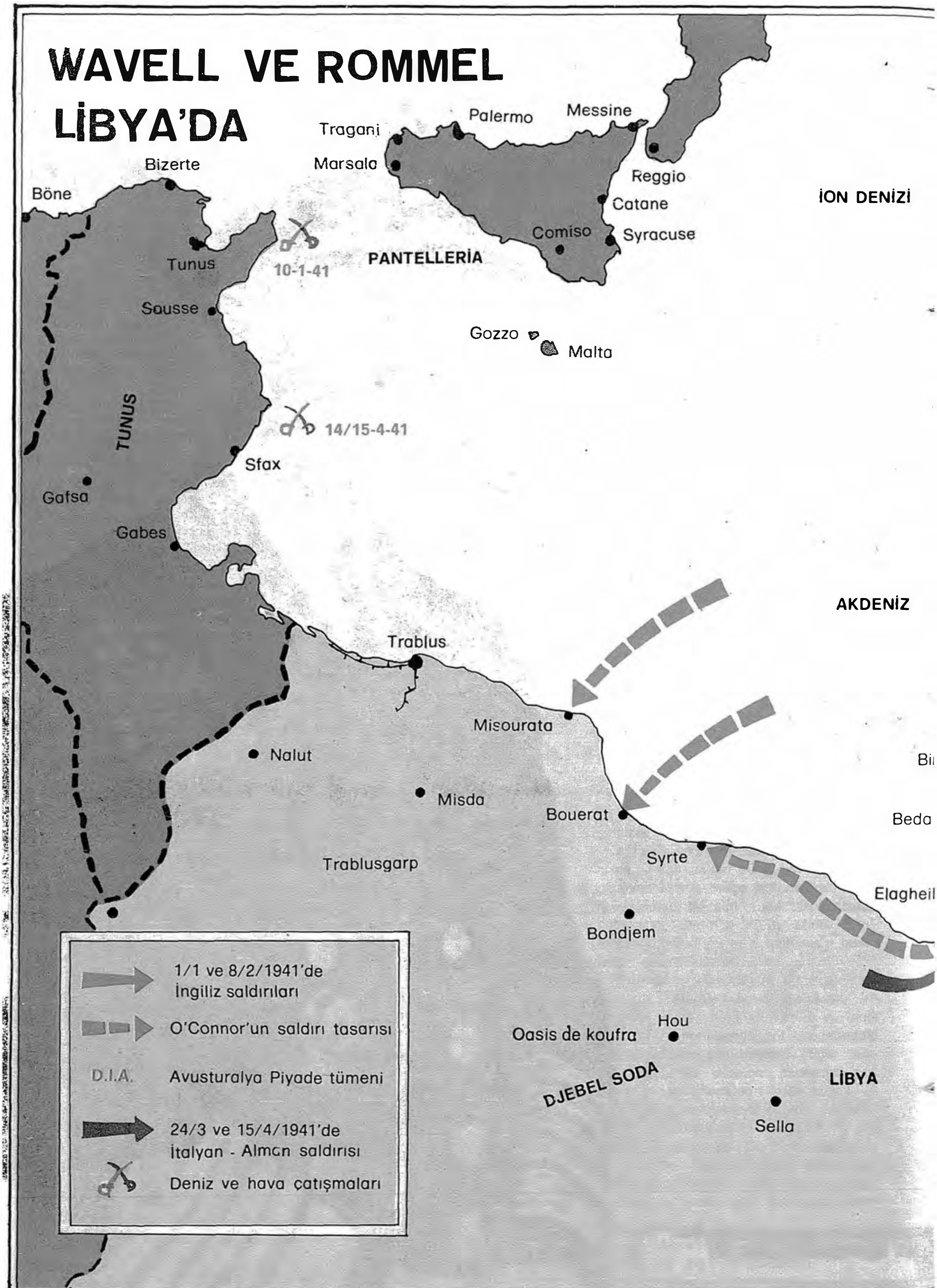
Almanlar çöle büyük bir hızla alışmışlardı. Eğitimleri başarılı olmuştu. İngilizlere karşı giriştikleri sınırlı ve akıllı harekatlar sonucunda çöl konusundaki bilgilerini iyice arttırmışlardı. Eğer düşman kampında olanları bilselerdi, çok daha iyimser olacakları kuşkusuzdu.

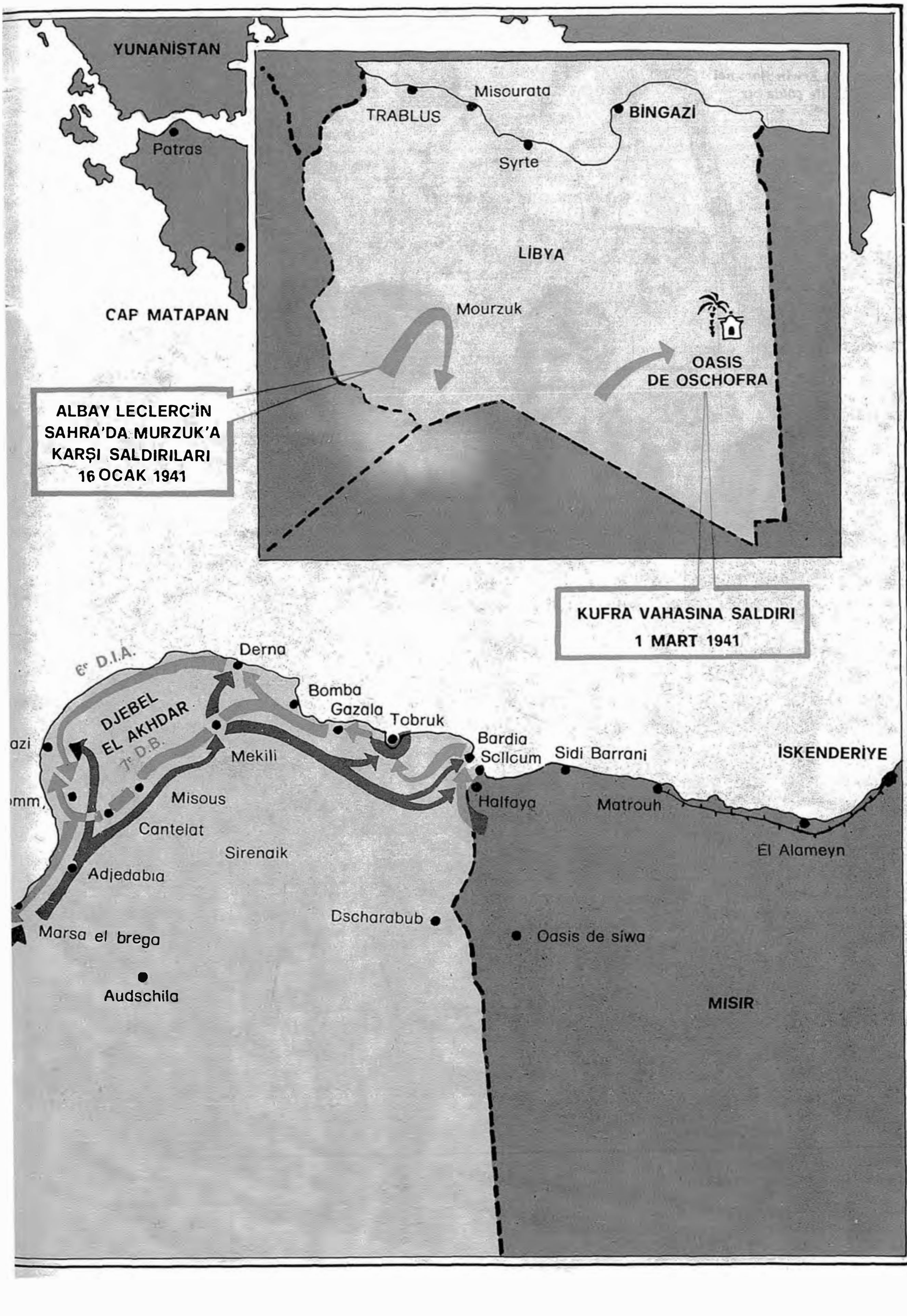
Çölden çekilebilecek olan İngilizlerin tüm malzemeleri ve yedekleri Nil Deltasına gönderilmişti. Galip kumandanlar ve askerler dinlenmek ya da başka cephelere gönderilmek üzere geriye alınmıştı. Bunların yerine çöl konusunda bilgi

"Express" harekâtının komutanı Amiral Sir Andrew Cunningham. ▶

WAVELL VE ROMMEL LİBYA'DA

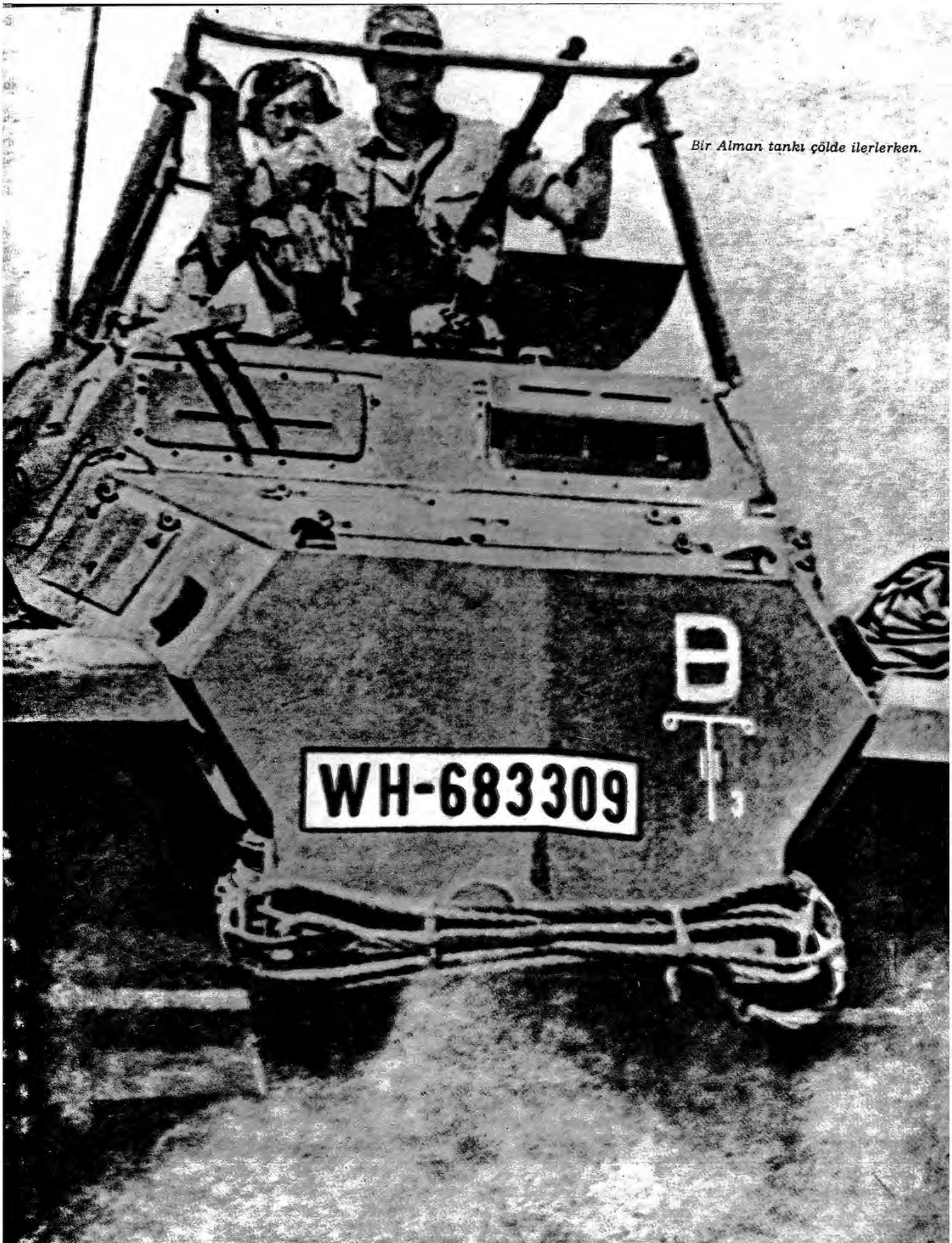

YUNANİSTAN
Patras
CAP MATAPAN
TRABLUS
Misourata
BİNGAZİ
Syrte
LİBYA
Mourzuk
OASIS
DE OSCHOFRA
ALBAY LECLERC'İN
SAHRA'DA MURZUK'A
KARŞI SALDIRILARI
16 OCAK 1941
KUFRA VAHASINA SALDIRI
1 MART 1941
6e D.I.A.
Derna
Bomba
Gazala
Tobruk
DJEBEL
EL AKHDAR
7e D.B.
Mekili
Bardia
Sollum
Sidi Barrani
İSKENDERİYE
Misous
Halfaya
Matrouh
Cantelat
Sirenaik
El Alameyn
Adjedabia
Dscharabub
Oasis de siwa
Marsa el brega
Audschila
MISIR

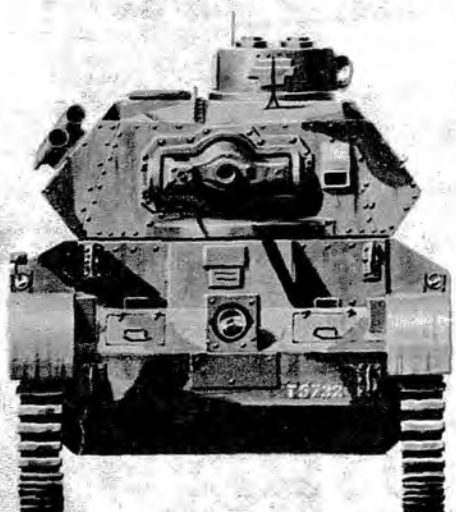
Çöl Tilkisi General Erwin Rommel kurmay subayları ile çölde bir teftiş sırasında.

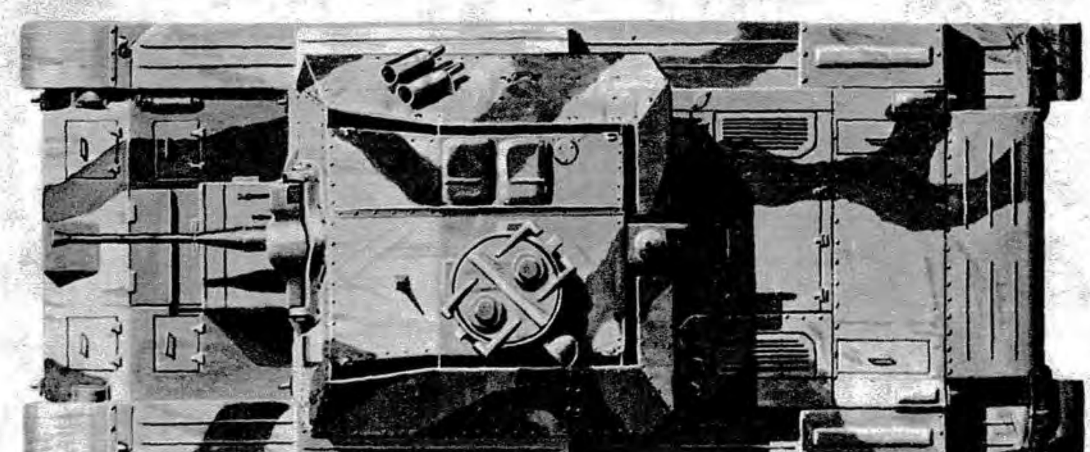

Bir Alman tankı çölde ilerlerken.

İNGİLİZ TANKI MK IVA (A 13 Mk. I/A)
Ağırlık: 14.75 ton
Personel : 4 kişi
Silahlı: 40 mm'lik bir top. 7,92 mm'lik Besa tipi bir mitralyöz
Zırh : En kalın 30 mm, en ince 6 mm.
Motoru : 340 beygir gücünde bir adet Nuffield Liberty tipi motor.
Hızı: Saatte 50 kilometre
Aldığı yol: 144 kilometre
Uzunluk: 6 m.
Genişlik : 2,54 m.
Yükseklik: 2,60 m.

İngiliz Kruvazörü Glancester Trablus limanını 45 dakika süreyle topa tuttu.

sahibi olmayan askerler ve acemi kumandanlar gönderilmişti. Ellerindeki bölgeyi savunmak için harita üzerinde hazırladıkları planları bir türlü yerinde tatbik edemiyorlardı. Bu planlar karşılarındaki düşmanın savaş taktiklerine karşı uygulanabilir türden de değildi. General Wavell herkese yeterince dikkat edemiyordu. Zira geniş cephenin her yerinde oluşmağa başlayan krizlere bir çözüm bulmak zorundaydı.

Wavell, tüm subaylarına güvenmek ve itimat etmek zorundaydı. Ancak General Wilson Yunanistan'a hareket etmeden önce, Bingazi'nin güneyinde kurulmuş olan savunma hatlarının değerini yeterince saptayamamıştı. Yerine atanan General Neame ise güvenini yitirmiş durumdaydı ve uygulanması imkansız taktik planlar öne sürüyordu. Wavell' in haberalma örgütleri, Almanların toplanma bölgeleri konusunda ayrıntılı bilgi edinememişlerdi. Ancak Wavell'in haberalma örgütleri, bu aralarda Sirenaik bölgesinde, Almanların sürpriz bir saldırısının oluşabileceğine işaret etmişlerdi. Ancak Brauchitsch kadar temkinli olan Wavell, böyle bir saldırının mayıs sonundan önce gerçekleşebileceğine pek kanaat getiremiyordu. Askeri bir iyimserliğin, bu denli delicesine bir hücumu engelleyeceğine inanıyordu.

İngilizlerin malzeme açısından da durumları pek parlak değildi. Çöldeki motorize bir savaşta zırhlı birliklerin önemi çok büyüktü. Oysa II. İngiliz Zırhlı Tümeninin yalnızca adı vardı. Hafif ve orta tanklarınnın tümü kullanılmaz haldeydi. İşini bilen tek alay ise İtalyanların M-13 tanklarından oluşuyordu. Beda-Fomm savaşında, İtalyanlar'dan alınmıştı bu tanklar. Oysa alay aceleyle Nil Deltasına gönderilmişti. En iyi piyade tümeni olan Avustralya tümenine yapabileceğinden fazla görev verilmiş ve tugaylara ayrılmasına yol açılmıştı.

İngilizlerin içinde bulundukları durum bir noktaya kadar Rommel tarafından keşfedilmişti. Bunda radyo konuşmalarının Almanlar tarafından dinlenmesi ve saldırılara karşılık verilmemesinin büyük önemi vardı. Bu arada RAF'ın hava ataklarının zayıflığı da Rommel'in dikkatini çekmişti. Kendi hava kuvvetleri ise Rommel'e küçük ama ayrıntılı ve önemli bilgiler vermişti. Bütün bunlardan cesaret alan 5. Hafif Tümen 31 Mart'ta Marsa Brega'ya saldırdı. Ancak ilk saldırı sonucunda İngilizlerin sert direnmesiyle karşılaştı.

Rommel geçen mayısta Fransa'da İngilizlerle savaştığı için onların ne denli inatçı olduklarını biliyordu. 5. Hafif Tüme-

Alman askerleri Kuzey Afrika'da bir dinlenme sırasında

nin kökeni olan III. Panzer Tümeni Fransızları İngilizlerden çok daha **"yumuşak»** bulmuştu.

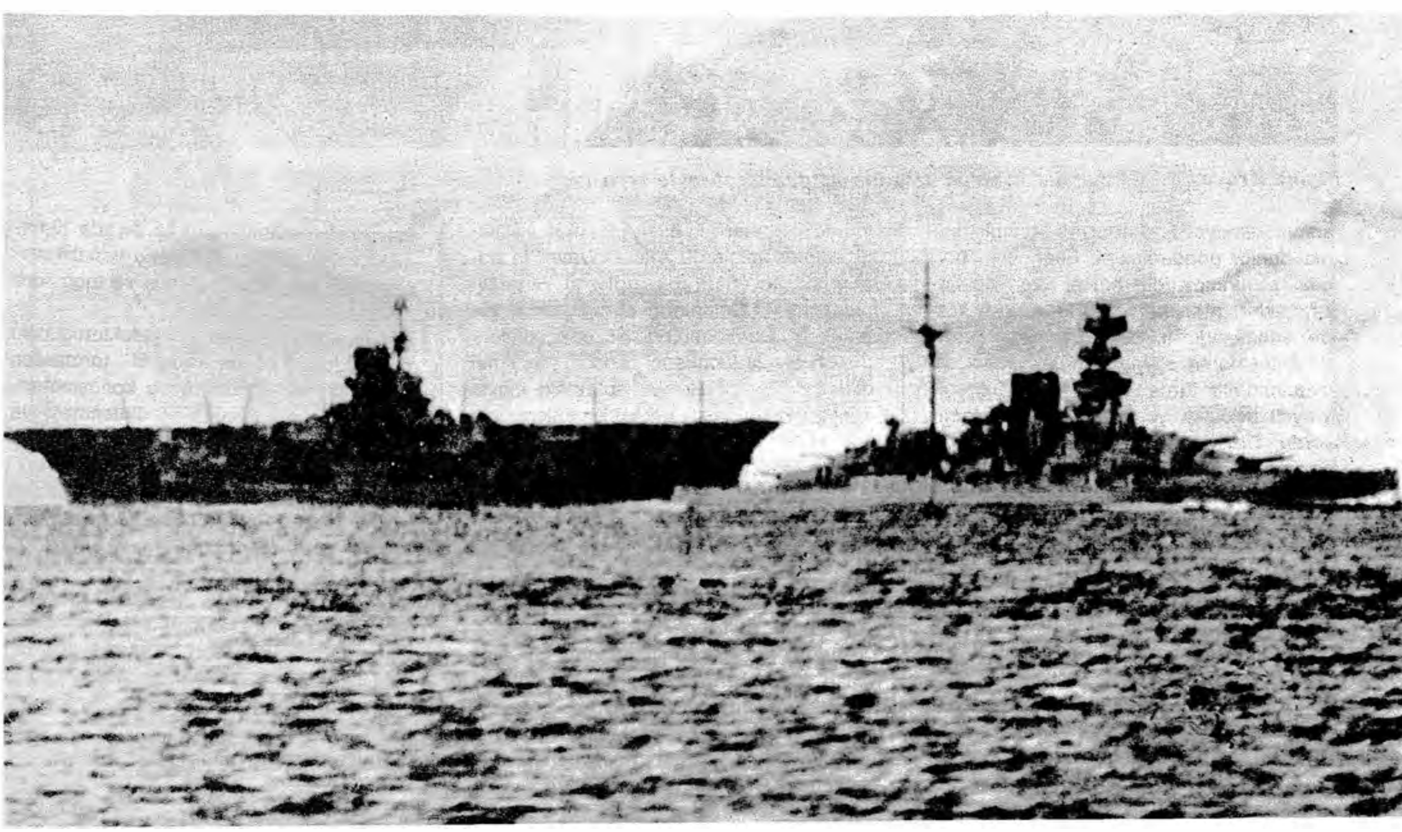
Öğlene doğru Almanlar için kritik bir an ortaya çıktı. 5. Hafif Tümen, çok dar bir boğazdan ümitsiz bir duruma düştü. İngilizlerin komutanı adamlarının yorgun olduğunu bilmesine rağmen, 3. Zırhlı Tugay'ın saldırıya geçmesini emretti. 5. Hafif Tümen bu arada yeniden kıpırdandı. Tankların paletleri kum bulutunun içinde yeniden döndü, top atışları altında hedefini aramağa başladı. Bu süre içinde Almanlarda dengesizlik ve şaşkınlık görüldü. Ancak 2. Zırhlı Tümenin komutanı General Parry, Tugayını savaşa yeniden sokmayı reddetti. Gecenin gelmekte olduğunu öne sürdü. Bunun üzerine Afrikakorps karşı saldırıya geçti ve zor durumdan kurtuldu. İngilizler de bu fırsatı kaçırdılar.

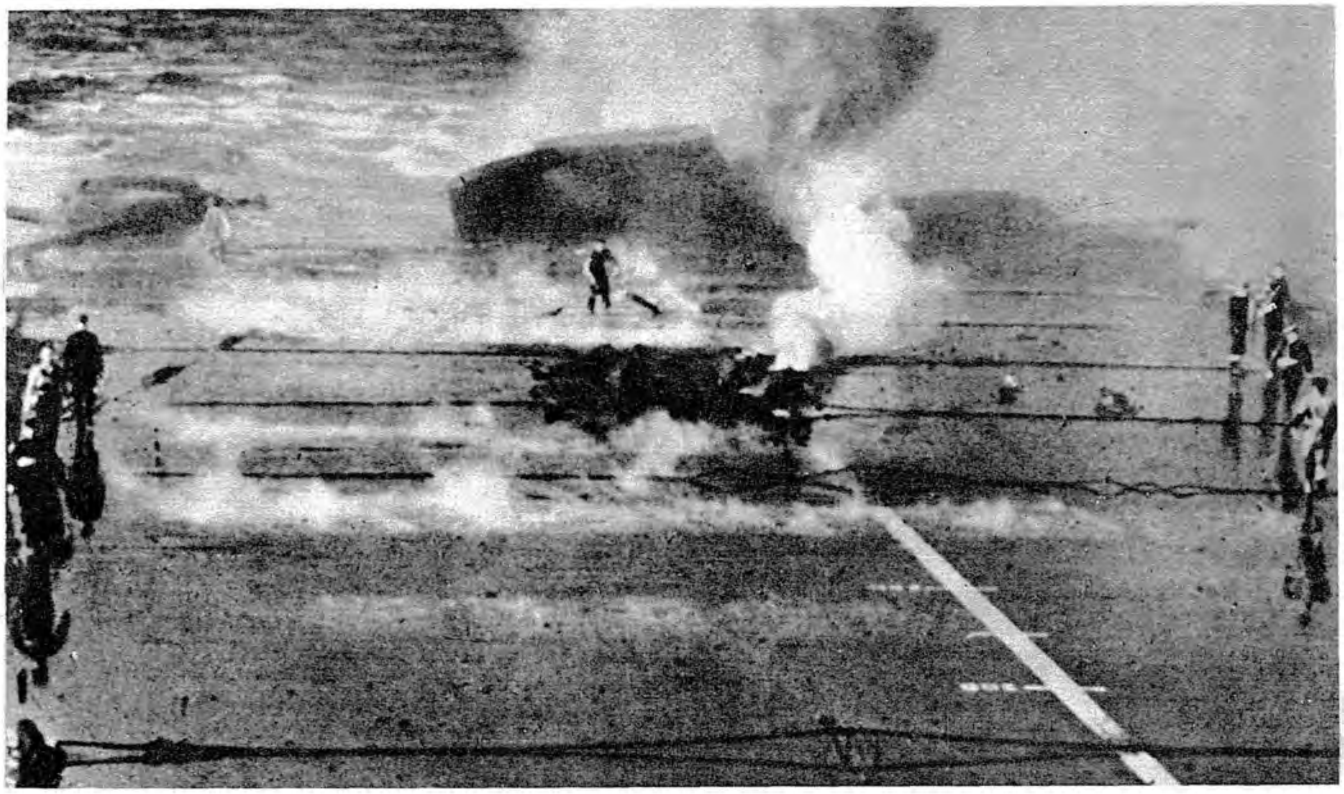
Bunun çok önemli sonucu oldu. Herşeyden önce İngilizler kıyıdaki ender doğal savunma hatlarından birinden kovuldu. Böylece fazla hareketli olmayan araçlarıyla çok daha büyük bir sahada güçlü bir düşmanla savaşacaktı. İkincisi ise şudur: Afrikakorps güçlü bir düşmana karşı kazandığı bu ilk zaferden sonra kendisine olan güvenini kazanmış ve çok daha sert deneylerden geçilmeğe hazır hale gelmiştir. Hepsinden öte Rommel, düşmanının yenilgiye hazır olduğunu kanıtlamıştır. El-Agheila'ya saldırmak için mayıs sonunu beklemeyecekti artık. Sirenaik'in kapıları açılmıştı.

İngilizler Rommel'in önünden kaçmağa başlamışlardı. O da onları kovalamağa başladı.

2 Nisan'da Agedabia'ya varan Rommel, önüne çıkan üç yoldan hangisini seçeceğini düşünmeğe başladı. Kuzeye yönelen bir tanesi, önemli bir malzeme ve cephane bölgesi olan Bingazi'ye çıkıyordu. İkincisi ise önce doğuya yöneliyor, daha sonra kuzey doğu istikametinde Mechili'ye tırmanarak, düşman hatlarının rından biri de "Yenilmemiş düşmanın kar lan üçüncü yol ise Musus'a sonra da Mechili'ye varıyordu.

Askerlik sanatının en geçerli kurallarından biri de "yenilmemiş düşmanın karşısına kuvvetlerin bölünerek çıkarılmaması" dır. Rommel bu kuralı hiçe saydı ve 5. Hafif Tümeni üçe böldü ve aynı anda harekete geçirdi. Geriden gelen İtalyan piya-

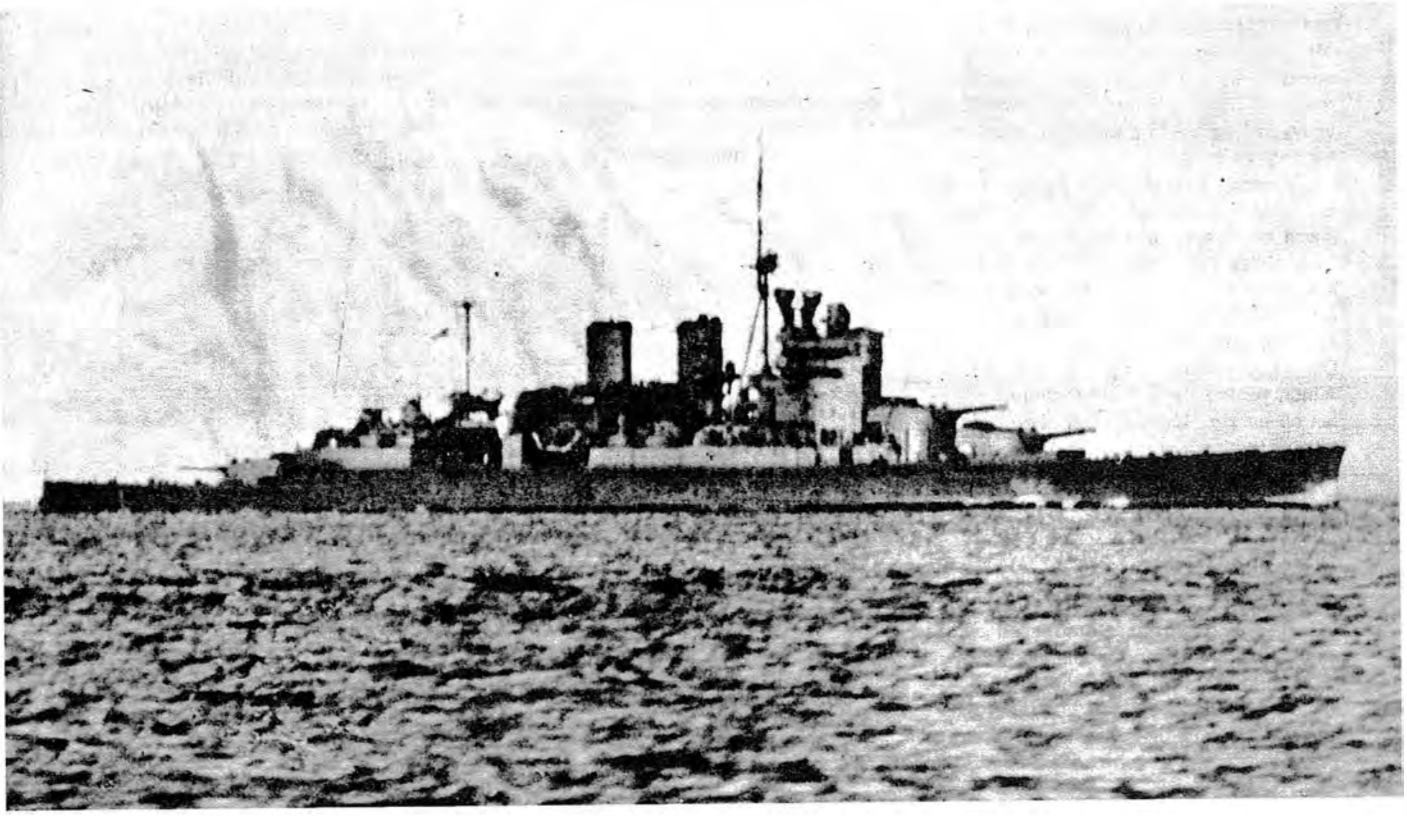

delerine de zaptedilmiş olan bölgeleri işgal etme görevini verdi. Böylece İtalyanlarla güçlü Alman kuvvetlerini birleştirdi. Rommel bu piyade kuvvetini Afrikakorps'un desteklenmesi amacıyla kullanmıştır.

İngiliz generalleri de Rommel'in amacına varması için, kendisine yardım ettiler. Wavell, Neame'nin kurmaybaşkanlığına gelerek, onun kontrolü kaybettiğini öne sürdü ve yerine Beda-Fomm savaşının galibi O'Connor'u getirdi. O'Connor hastalıktan yeni kalkmış ve nekahat devresinde yeniden çöle gelmişti. Bu arada Wavell, Bingazi'nin gerektiğinde boşaltıl-

Ju 87 ve Ju 88'ler tarafından bombalanan İngilizlerin Illustrious uçak gemisi güvertesinden yara aldı.

İngiliz gemileri 1941 ocağında Akdeniz'de seyir halinde.

Rommel, (solda General Cavallero (ortada) ve General Bastico (sağda) bir görüşme sırasında

ması için verdiği emri geri aldı. Böylece Gambier-Parry zor duruma düştü. Elindeki kuvvetleri bir bütün olarak tutmayı arzuluyordu. Oysa 2 Nisan'da koruyucu birliklerinin Bingazi'ye gönderilmesi konusunda bir emir almıştı. 3. Zırhlı Tugayın elinde gerçekte fazla tank kalmamıştı. 22 orta ve 25 hafif tankı vardı. General Gambier-Parry'ın hesaplarına göre de her 15 kilometre de bir mekanik arıza nedeniyle araçlarından birini yitiriyordu. Savaşın ortasında komuta heyetinin başına getirilmek istemeyen O'Connor görevi kabul etmedi ve yalnızca Neame'nin danışmanı olarak çalışacağını bildirdi.

Rommel düşmanlarına olduğu kadar müttefiklerine de sert davranıyordu. Uzun süren bir harekâtan sakınmasını isteyen Garibolli'ye bir keresinde "Elindeki fırsatları kaçırmağa hiç niyeti olmadığını" sert bir dille bildirmiş ve eğer itirazı varsa bunu Roma'dakilere yapmasını bildirmişti. Durum son derece gerginken aynı akşam, Alman Yüksek Ordu Komutanlığından gelen bir emirle, Rommel'e her türlü harekâta girişebileceği konusunda açık çek verilmişti.

Hiç alışmadıkları bir ortamda ilerleyen Alman tankları 2 bin kilometrede bir bakıma gereksinme gösteriyorlardı. Oysa normal koşullarda bu mesafenin iki katı kadar bir yolu aldıktan sonra revizyona girmeleri gerekiyordu. Ön saflarda bulunan tankların ikmalinin yapılması da ayrı bir sorundu. 3 Nisan günü tanklarının bakımı yapılması gerektiğini bildiren ve bu nedenle 4 günlük bir süre isteyen genera- le Rommel araçlarını boşaltmasını, geriye göndermesini ve malzeme ile yakıt ikmalini yaptıktan 24 saat sonra savaşa yeniden başlamasını emrediyordu.

Rommel, elindeki kuvvetlerin geçen yıl 7. Panzer Tümeninin elde ettiği başarılara ulaşmasını istiyordu. Adamları belki bu duruma söyleniyorlardı ama arı gibi de çalışıyorlardı. Zira Rommel hafif bir araç ya da uçakla cephenin en önünde bulunan tankların yanında aniden beliriyordu. Dalga geçen ya da ağır aksak gidenler, Rommel'den bir araba dolusu laf işitiyorlardı.

4 Nisan günü çatal biçimindeki Alman saldırısı kayda değer bir direnişle karşılaşmadan hedefine ulaştı. İç kısımlardan gelen iki kol erimekte olan İngilizlerin 2. Zırhlı Tümeninin doğusunu ve batısını kesti. Bingazi'ye doğru yol alan üçüncü kol ise, kente girdiğinde yanan İngiliz depolarıyla karşılaştı. Ancak doğuya doğru yöneldiğinde Er-Regima'da bir Avustralya taburu ve 25 kiloluk mermiler atan toplarla karşılaştı. Bunun üzerine yolunu değiştirmek zorunda kaldı.

İç kusumlardan ilerleyen iki kol tank, topçu ve piyade birliklerinden oluşan otonom birer ordu görünümündeydi. Bunlardan en içeride olanı bir İtalyan generali

5. Hafif Tümen 3'ü 4 Nisan'a bağlayan gece Bingazi'ye ulaştı.

Afrikakorps'un topları atış sırasında

İtalyan askerleri İngilizler karşısında 130 bin esir bırakarak geri çekildiler.

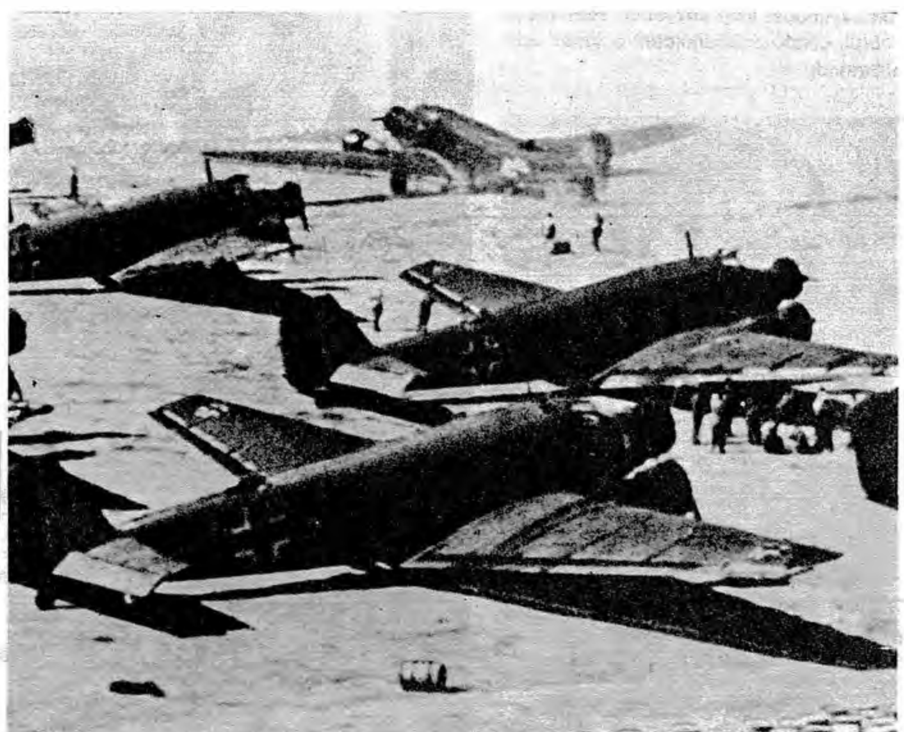
tarafından çizilen karmaşık bir yoldan ilerlemek zorunda kaldı. Ancak tüm zorluklara rağmen bu kol İngilizlerin gerilerine inmeyi başardı. Ortadan ilerleyenin yolu daha düzgün olmasına rağmen, yönetim bozukluğu nedeniyle çok fazla yakıt harcayarak hedefine vardı.

Bir süre sonra pratik olarak 2. Zırhlı Tümenden geriye birşey kalmamıştı. Yalnızca 9. Avustralya Tümeni Mechili'nin batısında bulunuyordu. Onun da yapacağı tek şey hiç zaman geçirmeden Tobruk'un savunma hatlarına girmesiydi. Rommel Mechili'nin 3. Motorize Hint Tugayı tarafından korunduğunu öğrendi. Bu tugayın da elinde hiç bir tanksavar silah kalmamıştı. Oysa çölde hızla hareket eden Alman birlikleri nedeniyle dost düşman birbirinin içine girmişti. Kimin nerede olduğu belli değildi. Bir keresinde Rommel, bir İngiliz uçağını Alman sanarak yanına inmişti. Mechili ve Derna'ya giden yol üzerinde bulunan Almanlar, birçok İngiliz generalini esir etmişlerdi. General O'Connor da esirler arasındaydı. Garbier-Parry, Mechili'de başarısız bir karşı saldırıya girişip esir düşünce, Hintlilere teslim olmaktan başka birşey kalmamıştı. İngilizlerin esir olmayan tek generali kalmıştı: 9 Avustralya Tümeninin komutanı Morshead...

7 Nisan'da İngilizlerin Orta-Doğu'daki hakimiyetleri tehlikeye girmişti. Çöldeki savunma hatları çökmüştü. Yalnızca 9. Avustralya Tümeni, birkoç zırhlı birlik ve sağdan soldan toplanmış kuvvetler Tobruk'u savunuyordu. Doğu'da ana merkez olan Mısır'a giden yol açık ve savunmasızdı. Afrikakorps'un durumu da pek parlak sayılmazdı. Agedabia'dan başladığı yarış nedeniyle erzağını ve yakıtını tüketmişti. Tankların ve adamların dinlenmesi, soluk olması gerekiyordu. Ancak savaşın içinde bulunduğu stratejik durum buna el vermiyordu. Yunanistan'da bulunan İngiliz

İngiliz kuruvazörü Glancester Trablus limanını 45 dakika süreyle topa tuttu

Junkers Ju 52 uçakları Trablus'a günlerce Alman askerlerini taşıdı.

yedekleri her an Sirenaik'e getirilebilirdi: Rommel'in bir kez eline geçirdiği üstünlüğü kimseye kaptırmağa niyeti yoktu.

Afrikakorps için dinlenmek büyük bir lüks haline gelmişti. Ter ve toz içindeki Afrikakorps kalıntıları Mechili'de toplandılar. 10 Nisan'da kendilerine İtalyan piyadeleri ve 15. Panzer Tümeni katıldı. Rommel, İngilizlerin çatırdayan bir ağaç görünümünde olduklarını biliyordu. Tobruk limanının da malzeme için emin bir liman olduğuna iyice kanaat getirmişti. Buradan hareketlenerek Süveyş kanalına kadar olan bölgeyi hiçbir engel tanımadan ele geçirebilirdi. Bunun üzerine Rommel, bitkin haldeki kuvvetlerini topladı. Bunların başına 15. Panzer Tümeninin komutanı Prittwitz'i getirdi. Tobrik, çevresindeki savunma hatlarının İngilizler tarafından güçlendirildiğini görünce de, kuvvetlerine bu kente doğru ilerlemelerini emretti.

Alman öncü kuvvetleri Tobruk'a 11 Nisan'da vardılar. Acemice bir saldırıya kalkışarak, Tobruk limanını almak istediler. İlk çarpışmaların birinde de Prittwitz öldü. Bunun üzerine Rommel yeni bir saldırı planı düşündü. Oysa olaylar ve zaman lehine işlemiyordu.

Avusturalya kuvvetleri kente iyi yerleşmişlerdi. Malzeme ve erzak konusunda bir şikayetleri yoktu. Yakın bir zamanda 23 orta ve birkaç hafif tankdan oluşan 3. Zırhlı Tugayın kendilerine katılmasını bekliyorlardı. Malzeme açısından sıkıntı çekmemeleri için, bir Hurricane filosu görevlendirildi. Avusturalyalılar alacakları toplarla, Luftwaffe'nin çanına ot tıkayacaklarını öne sürüyorlardı.

İngilizlerin savunmaları etkin olunca 11 Nisan günü yapılan saldırı başarısızlıkla sonuçlandı. Bu arada general Gott komutasındaki yeni kuvvetler Rommel'in Tobruk civarındaki dikkatini çekmek için hazırlandı.

İtalyan Genelkurmay Başkanı. general Roatla

Kenti alabilmek için zayıf noktalardan birine kuvvetlerin tümünü yığmak ve oradan saldırıya geçmek gerekiyordu. Rommel İngilizlerin koçl inadı tuttuğunda nasıl savunma yaptıklarını pek bilmiyordu. daha. Önce elindeki kuvvetlerin bir kısmını şehrin çevresine yaydı. Daha sonra 5. Panzer alayını El-Adem'e çıkan yola gönderdi. Rommel, Alay komutanı Albay Olbrich'in itirazlarına dahi kulak asmadı ve kuvvetleriyle birlikte hareket etti. Ancak bir süre sonra tanksavar ateşi altında kalınca saldırıdan vazgeçmek zorunda kaldı.

Luftwaffe, limana girip çıkan gemileri bombalamağa başlamıştı. Rommel üç gün süreyle elindeki kuvvetleri yeni bir saldırıya hazırladı. Sonunda 5. Hafif Tümeni ve "Ariete" Tümenini saldırttı. Fransa'da yaptığı gibi zayıf bir nokta üzerinde tanklar, topçu ateşi ve piyadeler yoğunlaştı. Ancak Avustralyalılar iyi dayanıyordu.

İşin başında 5. Hafif Tümenin işleri iyi gitmedi. "Ariete" Tümeni zamanında destek saldırısına geçememişti. İlk gedik açılmış ve Almanlar içeri girmişlerdi. Ancak yoğun İngiliz ateşi karşısında, piyadelerden yeterli destek göremeyen Olbrich, 17 tankını yitirip geri döndü. İtalyan piyadeleri de dağılmış bir biçimde ricata başladılar.

Afrikakorps'un içine ilk kez kuşku düşmüştü. Aynı gün Albay Herff komutasındaki 3. Keşif Tugayı Bardia'da General Gott'un karşı koymasıyla karşılaştı. Ayın 16'sında "Ariete" Tümeni kendi başına saldırdı. Avustralyalılar karşı saldırıya geçince kaçmak zorunda kaldılar. Bu arada geceleri hatlara sızan İngiliz askerleri, Almanlara kayıp verdiriyordu. Üstünlük sanki İngilizlerin elindeydi. Rommel'in Afrika'daki şöhreti bir anda parlamış, Tobruk nedeniyle bir anda silinmeğe yüz tutmuştu.

General Rommel cephede iken bile karısına hergün mektup yazdı. Resimde karısı, generalin bir tablosu başında.

